1435 F 27

LVCIDISSIMA

EXPOSITIO

MAGNAE COM

MENTATIONIS AVERROYS, PRIMI LIBRI POSTERIORVM ANALYTICORVM ARISTOTELIS

GOMETIO PAGANO NEAPOLITANO FRANCISCANO CONVENTVALI

DILVCIDATORE, ET LOCVPLETATORE

Super Addita nedum HIERONYMI *Balduini expoſitione, Verum etiam Omnium aliorum expoſitorum, tum Græcorum, cum Latinorum, Euidentiſſimis Inſuper impugnationibus quibuſdam aduerſus eos adhibitis.*

OMNI ETIAM HABITA CVRA ET DILIGENTIA IN SECANDIS, *perlibrandiſq; Auerroys Commentarijs, ex utraque tum Abrami, Cum Buranæ tranſlatione.*

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

Nunc Primum in Lucem Edita.

NEAPOLI.

EXCVDEBAT RAYMVNDVS DE AMATO.

.M.D.LV.

Capuccinorum Romæ.

GOMETIVS PAGANVS NEAPOLITANVS FRANCISCANVS CONVENTVALIS

ſtudiſſis lectoribus Bene agere.

HABETIS (Studioſi lectores) luciduſſimam ac elucubratiſſimam hanc interpretationẽ, magnæ commentationis Auerroys in primo libro Poſteriorum Analyticorum Ariſtotelis, uobis diu optatam, cum Hieronymi Balduini expoſitione, in qua ordinanda, dilucidandaq́; quãta uſus fuerim diligentia & cura, quantũq́; laboris, citra alienum adminiculum, ſummis uigiliarum ſtudÿs, noctes, dieſq́; ſuſceperim, nedum qui me aſſiduè exarantem cõperierunt, uerumenimuero ÿ nimirum fidiſſimi teſtes eſſe poterunt, qui Bal: reſcripta lectitare conſueuerunt, ex quorũ namq́; lectione, uix aliquid excerpere ſe potuiſſe, ſæpe ſæpius teſtati ſunt, propterea quòd, non niſi perturbatũ ac permiſtum ſermonem, Platonicis numeris obſcuriorem, nullo quoq́; inter textus & commentaria diſcrimine habito, ſed inextricabili ſententiarum ſerie obuolutũ, captioſis uerborũ laqueis conſeptum, inuolucriſq́; orationum circumactum, Lycophronis tenebris conuelatum, Gryphis obſeptum Auſonianis, Gordianiſq́; nodis obuinctũ, in eis ſe comperÿſſe aſſerebant. quinimmo illius uota ab Euandri & Aboriginũ ſæculo repetita crebérrimè diiudicarunt, Vnde non defuerunt, qui me multiiugis precibus exorauerunt, ut tot iam exãtlatis laboribus, Cymmerÿs tenebris undequàque propulſis, omniq́; caligine diſcuſſa, expoſitio iſta luculentiori uerborũ ſerie lucubrata, aliorumq́; expoſitorum opinionibus locupletata, in lucem prodiret, Quorum profectò quondiana penè efflagitationi cumulatè ſatisfacere impræſentiarũ enixus ſum. Quamobrem uideant hunc quæſo & legant, omnes quotquot auidiſſimè magnæ cõmentationis Auer. expoſitionẽ hanc concupierunt: In ea enim eruditiſſimorũ Peripateticorum morem ſectatus, ſingulorũ textuũ continuationẽ, Ariſtotelisq́; intentionẽ primitus obſeruaui, uerborũ deinde omniũ ſeriem perlibraui, Itidemq́; in unoquòq́; Auerroys cõmentario factum eſſe, planius unuſquiſq́;, à tergo &, à fronte conſpiciet, Adhuc nedum ipſorũ textuũ diuiſionem ſectionemq́; diſtinctiſſimè appoſui, uerumetiã & Auerroys cõmentariorũ omniũ, uera prius habita eorundẽ ſectione, ſingula quæq́; uerba enucleaui. Expoſitorũ inſuper omniũ opiniones enucleatiſſimè exaraui: & euidentiſſimas aduerſus eos impugnationes addidi. Amplius non modo textus, cõmentariàque expoliui. ſed ẽt & inepta quæq́; lamatioribus uerbis, clariora reddidi, & illuſtriora: Ad hæc inſigniora & ſcitu digniſſima marginibus annotanda eſſe uolui, ut nihil auidus lector opulentius, locupletiusq́;, uel ſperare, uel deſiderare poſſit, Quaprópter oẽs quotquot elapſis annis huiuſmodi expoſitionẽ, à me, aut didicerunt, aut mutuò habuerunt, haudquaquàm, poterunt ſibi ipſis eam deinceps impingere, Nec me latet, eos ob id odio pluſquàm Vatiniano me fore inſectaturos, Verùm cũ homine ingrato tellus nil peius producere poſſit. propterea ingratitudinis macula maximopere arguendi uenient. Reliquum eſt (cõmilitones optimi) ut hilari fronte, toto pectore, ambabus manibus, omnibus unguiculis, totiſq́; conatibus, uoſmetipſos ad huius magnæ com. Auerr. monimenta adipiſcenda accingatis, quæ ſanè memoria cõplectentes, ac mente conſequentes, ſedulius accuratiusq́; animo ueſtro infigatis: quod ſi facietis, quotidie me ad huiuſcemodi labores capeſcendos, in poſterũ alacriorẽ reddetis. Valete mèque (ut ſoletis) amate,

Iacobus, à Dauide Gometio Pagano Autori & ſtudioſis lectoribus Octaſticon.

Soluit Ariſtotelem dum primus Auerroys, alto.
Hic nodos, nodis, addidit ingenio,
At magna hæc primus tu commentaria luſtrans,
Das lucem, lumen qua capit ille ſuum,
Gometÿ hæc igitur complectere ſcripta diſerti,
Eſt comes hic, clarum qui tibi monſtret iter,
Parq́; pari munus, dederis ſtudioſa iuuentus
Hæc ſua ſi claudes, pectore dona tuo:

Franciſcus Mineus Tegeanenſis: Gometio ſuo præceptori, Diſticon.

Conſeſſu, hæc edas, nitidi laudata lycei,
Vt magis obſtupeant, qui ſtupuere diu,

Diſcipulorũ quorundam Gometÿ, in inuidum lectorem Diſticon.

Lernæa fueris, quamuis fœcundior Hydra,
Gometius, quo ſe, iam tueatur habet.

Autoris Amicus Oppugnatore Diſticon.

Antiochus ſi fortè fores ſi forte Lycetes,
Gometius (credas) Oedipus alter erit.

INCIPIT EXPOSITIO MAGNAE COMMENTATIONIS AVERROYS, PRIMI LIB. POSTER. ARISTO. GOMETIO PAGANO NEAPOLIT. FRANCIS. CONVENTV. DILVCIDATORE. ET LOCVPL.

Tex. 1.

OMNIS Doctrina & omnis diſciplina intellectiua, fit ex præexiſtenti cognitione.

SOLENNES Ariſt. interpretes, grauiſſimiq; tùm Arabes, tùm Latini, cùm moderni expoſitores, inter uaria quæ in eiuſdē librorum prologis prælibanda proponunt. Diuiſionem maxime perpenſare intendunt, Eumq; principaliter in procemium, & tractatum, iuxta Ariſtote. monumenta. 3. libr. rhetor. capit. 14. fieri exararunt. Alterā uerò partē, quæ epilogus appellatur non ſtudio neceſſitatis, ſed ob facilius, meliusq; in arte cōcedunt: Quorū ueſtigiis nos unq; aſtipulantes, librū hūc Poſter. duas in partes principes ſecare cōtendimus, in procemiū. ſ. & tractatū.

Queſtio pulchra an liber Poſt. habeat particulare procemium.

Et q̃s nō oībus. hūc librū procemiū habere huiuſq; rectè uiſum fuit. ppeã nō ab re duximus, hanc in præſentiarū mouere quæſtionē, An liber Poſter. particulare procemiū habeat. Latinorū quorūdam opinio eſt, è quorum numero Sueſſ. eſt & alii, q nullū partiale procemiū habeat, idq; nōnullis cōprobare rationibus nituntur, Quarū prima hæc eſt, hoc præſuppoſito q ars & natura nihil fruſtra facere debēt: tunc ſic, unus liber unicū debet hēre procemiū, ſed liber Poſter. & Prior. ſunt unus liber, ergo unū debēt hēre procemiū, maior patet ex pſuppoſito, q̃ ſi unus liber plura haberet procemia, tunc ars aliquid ſuperfluè & fruſtrà ageret. Minor probatur, & primo ex unitate procemii in 1. Prior. ubi ponitur procemiū cōe ambobus libris ſ. Poſt. & Prior. ut dicit Auer. in Paraph. Secundò ex unitate inſcriptionis, uelut docuit et notatū reliquit Auer. ī prologo mag. com. lib. Poſt. q ambo libri. ſ. Poſte. & Prio. eodē noīe inſcribūtur. ſ. reſolutorii: Tertiò ex unitate ſubiecti, in ambobus. n. de demōſtratione agitur, licet diuerſis in modis, uelut docuit nos Auer. in prologo mag. com̃it. & ſicuti ēt nos ibidem expoſuimus. Quarto ex unitate epilogi, ambobus ſiquidē libris, unū dūtaxat aſſignauit epilogū ipſe Ariſt. ut patet. 2. poſt. tex. c. 100. & cap. 25. quapp cōcludūt cū liber Poſt. ſit unus cū lib. Prio. rōne tot unitatū, nō oportet, q particulare procemiū hēat.

Opinio quor. latinorum.

Prima ratio latinorū

Secunda ratio latinorū

Secunda eorū rō talis ē præſupponens prologū eſſe illū, in quo necdū intentio ponitur uerūetiā attentio docilitas, & beneuolentia captātur, ut. 3. rhetor. cap. 14. Ariſt. exarauit, tunc ſubſumūt minorē, ſed Ariſt haudquaq̃, in principio primi lib poſter. hæc tria captauit ſ. attentionē docilitatē, & beneuolentiā, ergo ſignū euidentiſſimū eſt, q liber Poſter particulari procemio caret: Maior ex præſuppoſito clara eſt, & minor ēt ad ſenſum cōſtat, non. n. Ariſt. in princ. Poſter. uerba pponit, per quæ attentionē, beneuolentiā, & docilitatē capiat. nō igitur lib Poſter. particulare procemiū ineſt: Hæ ſunt potiſſimæ rōnes, quibus noſtri tēporis logiciſtres uti cōſueuere: ſed antequā, noſtrā iuxta Ariſt. & Auer. autor. afferamus ſententiā operæpretiū duximus, eas prius ſoluendas fore.

Reſponſio ad primā rationem.

Primæ eorū rōni breuibus reſpondemus, q cōcludit de unitate totali, & nō partiali, nil n aliud unitates illæ demōſtratiuè cōcludūt, niſi q lib. Poſt ſit unus unitate totali cum lib. Prior. & hoc mō fatemur, q liber Poſt. hēt diuerſa procemia, unū totale quatenus ſ efficitur unus liber totalis cū lib. Prio. & hēt ēt aliud procemiū partiale quatenus ē unus partialis liber particulariter ſeiunctus, à lib. Prio. & hoc aſſerere nullū ē inconueniens.

Solutio ſecundæ rationis.

Duplex, ē procemium

Pro ſecundæ rōnis faciliori enodatione huiōi animaduertēda eſt diſtinctio. q procem. ē biforiū Alterū philoſophorū Alterū oratorū, ſ procem. philoſoph. ſolēt aliqñ octo. aliqñ decē, aliqñ unū aliqñ plura pro neceſſitate libri præmitti: Velut Them. Simplicius, Philoponus, Ammonius, Magētinus, Olympiodorus Alex. & Auer. obſeruarunt. In procemio uerò oratorū (ut Ariſto. 3. rhet. cap. 14. ad Theodecten inquit) non ad hoc ut ſit perfectiū, ſufficiūt ſ. ut capiatur auditorū beneuolentia, attentio, & docilitas: tunc hac habita diſtinctione, & differētia inter utrūq; procemiū rectè et eruditè ſatisfacere poſſumus ſic reſpōdendo q nō eſt de eſſentia & rōne cuiuſlibet procemii q ſemper iſtæ tria capiantur ab auditoribus beneuolentia, attentio, & docilitas, ſed tm̄ (ut diximus) hoc neceſſariò exigitur in procemio oratorū cuiuſmodi nō eſt iſtud procem: poſitū ab Ariſt. in hoc lib. Poſte. ut paulo poſt dicemus, & iō cū nō ſit procem oratorū nō mirū eſt, ſi Ariſt. in princ. pri. lib. Poſt. haudquaq̃, attentionē, beniuolentiā, & docilitatē, ab auditoribus captauerit, ppoſuit nāq; Ari. in tali procemio lib. Poſter. ſ, ſuā intentionē (ſicuti pbabimus paulo poſt) q̃ eſt cōditio eſſentialiter requiſita ad pcemiū Philoſophorū. Sed quiſpiā hāc noſtrā infringere poſſet reſpōſionē pbādo q nō ſolū in pcemio oratorū, ſed ēt philoſophorū, attentio, beneuolētia, & docilitas captātur, ſicuti fecit Ari. in pcem pri. lib. de aīo. Iſtā obiectionē facile euitare poſſumus, negādo pcemiū illud pri lib de aīa eē Philoſophicū. Quinimmo dicimus illud eē pcemiū rhetoricū, ueluti græcis dicere libitū fuit. quare aūt Ari ī ſcīa demō. rhetoricū ppoſuerit pcemiū, Aīaſtici quidē muniis eſt hoc cōtēplari, ac ſcrutari nō aūt ad logicū ſpectat negotiū. His igitur optimè enucleatis, et abſolutis, reliquum ē ut noſtrā iuxta Ariſt. & Au nota, in mediū afferamus ſententiā, q̃ talis eſt, q liber Poſt. ut ē particulariter ſeiūctus. à lib. Prio. hēt particulare pcemiū, idq; uerū eē quāpluribus demōſtrabitur rōnibus.

Obiectio.

Euaſio.

Quorū prima talis ē, illud ē pcemiū libri, in quo inuētio ſubiecti & rei docēdæ in tractatu pponitur, ſed à pri. t. uſq; ad t. 10 excluſiue. Ari. inuenit, ppontt, & enumerat. ſubiectū docēdū, & rē docendā in lib. Poſte. ergo, à pri. tex. uſq; ad decimū excluſiue Ari. facit procem. maior pbatur ex Ari. 3. rhetor cap de exordio. 14. ex pcemii definitiōe, q pcem eſt inuentio ſubiecti, & rei docendæ in tracta. & confirmatur per Auerr. in anteprædicamentis ca 1. ubi inquit, q antepræ dicamēta ſe hēnt ueluti pcem. ad pdicamēta, ſunt pri. pars tractatus & libri, in qua primo parte libri ponūtur, & inueniuntur illa, q̃ intendit tractare Ari. in pdicamētis, q̃ ſunt ſecunda pars neceſſario tractatus Pro ipſius minoris pbatione clariſſima ... dū primitus neceſſario ſunt pl būda. et memorie mādata.

Prima ratio demonſtratiua q liber Poſt. habeat particulare procemium.

Primum prælibādū hoc eſt, q artifex rōnaliter oīa quæcūq; inuenit, proponit, & enumerat. docēdu, uel agēda ante finē (q̃ 2 phyſ 29 nō ſunt niſi inſtrumēta ad finē) nō inuenit, pponit. & enumerat, niſi ex fine pcognito, illū reſoluēdo, donec inueniat oīa neceſſaria ad finē nā ſi artifex inuenit, quid, quale, uel quātū ſit ſubiectū docendū, non niſi, ex quo, quali, uel quāto fine pcognito, hoc pſuppoſitū ſeu plibādū legito ac ppendito apud Ari. 3. Ethi. cap 6. & 7. Meth. 1 c. 23 & apud Galenum inſuper, ut patet pri. artis medicinalis t. 4

Primum præſuppoſitum.

Secūdū pſuppoſitū tale eſt, q ſubiectū ſeu intentio libri Poſt eſt dinumerare cōditiones pmiſſarū demon. ſ. ſimpliciter, pro hoc legito Aue. 1 Poſt. c. 17. pe finē, & c. 55. & in plogo mag. comm. & in Epit. logic. ca. de demōſt & alibi

Secundum pſuppoſi.

Tertium præſuppoſitum eſt iſtud q finis pmiſſarū demō. et ſuarū cōditionū e ipſū ſcire ipæ uerò pmiſſæ ſunt ante finē ut inſtrū: de quo unq; inſtrō loquitur Ariſ. 1 poſt. t c. 9 qñ dixit. q ſylog. cū iis præmiſſis, & iis conditionibus ē inſtrū. quod facit acquirere hūc finē. ſ. ipſū ſcire & ſine iis conditionibus non eſſe proprium inſtrū: quia non facit ſcire.

Tertium pſuppoſitum

Quartū pſuppoſitū, ex tertio emanans ē iſtud ſi tales cōditiones, ſunt inueniēdæ, proponēdæ, & numerādæ de pmiſſis demō

trinæ nomen ſumpſit, ſet ut eſt quedam paſſio recepta in diſci
pulo diſciplinæ nomen uendicauit: Aliud quoque exemplum at
tulit Ariſt. 3. phyſ. t. c. 21. Quō doctrina & diſciplina ſint idem
ſubiecto, & differāt rōne, quo ēt uſus ē Phy. ī hoc loco, ſicut. n.
ab. Athenis ad Thebas, & à, Thebis ad Athenas, una & eadē
ē uia re & ſubiecto, ſunt uerò duæ ſm̄ diuerſas habitudines, ita
quoq; dicēdū de doctri. & diſcipli. uelut declarauimus, et ſi ſci
re cupis utriuſq; noīs nomēclaturā & ethymolo. legito q̄ſo Ari.
6. Ethi. ca. 4. ubi īquit, ꝙ illud qd̄ dici pōt doctr. uocatur, qd̄ aūt
docib. le, diſciplina dicitur, uñ ut doctor ī dicēdo, diſcipulū docet
doctrinæ nomē ſōpſit, ſic diſcipulus audiēs dictū edoctō, à pcep
tore, diſciplinæ nomē ſortitur, ex quo patet ꝙ nō ab re, ſenſus au
Dubitatio. ditus. diſciplinæ ſēſus nūcupatur. ¶ Set quare utrūq; nomē Ar.
Solutio. cōnumerare uoluerit. ſ. doctri & diſcipli ſimul. ¶ Dicēdū, mul
tis de cauſis hoc Ari. egiſſe. Prima, quia ſunt eadē ſubiecto, ut
diximus. Secūda, quia ſunt relatiua, ſicut doctor & diſcipulus,
& relatiuorū natura expoſtulat,) ut docuit Ari. in pdicamētis
cap. de ad aliquid) ꝙ poſito uno, ponatur & alterū, p hoc ēt ſa
cit, ꝙ dixit Ari. 2. Meth. t. c. 4 ꝙ res ſi. ut ſūt, ita cognoſcūtur
& cū doctri & diſcipli. ſimul ſūt ut expoſuimus, ergo oportet
ut ſimul cognoſcātur, & ppea utrūq; uoluit Ariſt. cōnumerare
nomē, doctrinā. ſ. & diſcipli. Tertia quoq; aſſignatur cā ut ue
riorē et uniuerſaliorē faceret Ar. ppoſitionē, ne fortaſſis cauil
Dubitatio. latur diceret, cur uno noīe, & nō ābobus uſus fuerit Ari. ¶ Set
Primo ratio. occorrit ex ijs quæ diximus dubitandi cauſa, quia doctri. nō ſolū
fit, à doctore p auditū, ſet ſæpius uiſu, à ſcriptura. Secūdo ara
Secunda ratio Lincon. guit Lincon. ꝙ nō ſolū doctri. fit p auditū, à doctore, & per ui
ſū à, ſcriptura, ſet. 3. mō & magis īntrīſece. ſ. à doctore intrinſe
co, qui ē lumē intellectus agētis. ¶ Pro utriuſq; rōnis faciliori
Solutio. ſolutione, iſtæc notāda ſūt. ¶ Primū notādū hoc ē, ꝙ Ariſto. &
Primū præ ſuppoſitū. Au. 2. Poſt. cap. ultimo, & 3. de aīa. 36. nobis notatū reliquerūt,
ꝙ lumē intellectus agētis cōtinuo, & à natiuitate, uīum ſenſuū
ſenſatione facit nota prima principia cōmonia, & iō prima in
tellecta uocātur, & nō cōcluſiones quarū ſūt ſciētiæ, doctrinæ,
Secundum præſuppoſitum. & diſciplinæ, de quibus loquitur hic Ari. ¶ Sm̄ pſuppoſitū, ꝙ
ſcriptura p uiſū facit doctrinā, ad ſuplemētū uocis doctoris, ſet
doctor per auditū facit doctri. principaliter. Vñ ſi q̄ritur, à quo
Dubitatio. agēte pricipaliter cāatur doctri. ¶ Reſpōdēdū ē, qd̄ principalis
Solutio. ter ē. à doctore, uoce, et auditu, ſecūdario uerò, à ſcriptura, ſi ui
Dubitatio. ſu facit eā in ſupplemētū uocis ¶ Si ulterius q̄ras quare doctor
Solutio. ē principale agēs doctrinæ. ¶ Dicēdū ē, hoc ūō eē, quia p Ari.
9. Meth. t. c. 14. 15. oē qd̄ fit, fit, à ſibi ſimili ſpē in actu, tūc ſic
ſet ſcīa in diſcipulo, fieri dicitur, ergo ſi fit, ab aliquo ſimili in
ſpē in actu ipſi diſcipulo fieri dēt ſet illud qd̄ ē ſimile in ſpē in
actu ipſi diſcipulo, eſt ipſe doctor, ſequitur igitur neceſſario ꝙ
principale & uerū agēs ipſius doctrinæ ē doctor. ex quibus ui
bis pſuppoſitis & prænotatis, p3 quid ſit reſpōdēdū ad primā
Solutio primæ rationis. rōnē logicaſtriō, & ad ſecūdā Lincon ¶ Primæ rōni breuibus
ſatisfaciēdo dicimus nō eē inconuenieēs aſſerere. doctrinā fieri, à
ſcriptura per uiſū, ſet ſecūdario, eo mō quo declarauimus in. 2.
Solutio ſecūdæ rationis. præſuppoſito. ¶ Secūdæ rōni. Lincon. facile quoq; reſpōdemus
negādo ꝙ doctri. fiat, à doctore intrinſeco, qui ē lumē intellectus
agētis, nā diximus in pri. præſuppoſito, ꝙ à lumine intellectus
agētis ſolū fiūt nota principia uniuerſalia, & hæc dicta ſuffici
Error Sueſſani. āt circa primū terminū. ¶ Et notādū ē Sueſ erraſſe, ſi quidē il
lius opinionē ſecutus ē, qui aſſeruit codicē eē fragmētatū ex eo
quia deficit ī principio huius primi tex. hæc particula executiua
q ē igitur, nos dicimus minime illā particulā, igitur eē neceſſa.
Error Sueſſa ponentis illā particulam igitur cum tex. riam quia in tex. græco (cui nos operā damus) nō hētur, cum ēt
quia Ariſt. nō exorditur hūc lib. Poſt. imediate, à narratiōe ſua

à tract. ſicuti pperā latini ferè oēs ſenſerūt, ſet prius præmiſit
particulare proœmiū huic lib. Poſt. ut ſupra determinauimus ad
Ariſt. et Auer. aures in ppria queſtio. ¶ Neq; ēt ille terminus Dubitatio
ois in pricipio ppoſitionis poſitus declaratione eget, q̄ñ dicitur quare ly
oīs doctr & oīs diſcipl. etc. niſi in hoc dūtaxat occurrit dubita omnis bis
tio, quare ly oīs bis ponitur in tali ppoſitione, poterat. n. ſufficere ponitur.
re, ſemel eū ponere. ¶ Ad hoc dici pōt, ꝙ ideo Ariſt. bis eū po Reſponſio.
ſuit, ut maximā ppoſitionis uniuerſalitatē cōnotaret, utrūq; ter
minū. ſ. tā doctr. q̄; diſcipl. confuſè diſtributiuè ſumēdo, ſi. n. ſe
mel ly. oīs ſumeretur in tali ppoſitione, tūc ille terminus ſuper
quē non caderet ly, oīs ſignū uniuerſale, confuſè tm̄ ſupponeret
& ſic ppoſitio nō eſſet uniuerſalis, uī uniuerſalitate ex parte,
ſ. utriuſq; termini. ſ. doctri. & diſcip ¶ Amplius ſciri uolumus Notato de
ꝙ illa coniūctio, et cū nō cadat inter ppoſitiones, ſet inter termi ly &.
nos iſta ppoſitio, oīs doctr. & oīs diſcipl. intellectiua, ex præco
xiſtēti fit cognit. nō dicitur copulatiua, ſet de extremo copulato,
ſicut bene logici norūt. ¶ Secūdus terminus ē ly, § intellectiua § Secundus
Et uī aduertēdū queſo ꝙ in tex. græco ſic habetur dianoitichi terminus
i. dianoetica. Quod uerbū aliqui trāſtulerunt intellectiuā: alij di eſt intellec
ſcurſiuā. & Auer. in ſua paraph. trāſtulit cogitatiuā et ex hac tiua.
uaria trāſlatione, uariæ inſurrexerūt expoſitiones & diſcrimi
na inter Arabes, Græcos, & Latinos expoſitores, & diuerſitas
harū tranſlationum cauſatur, à uerbo græco dianoeo quod ua
ria ſignificata hēt, ſignificat. n. cogito, delibero, aīaduerto, intel
ligo, imaginor, & in aīo habeo, & nomē ab eo deductum. diania
multa quoq; habet ſignificata, nā ſignificat. ſententiā, intelligē
tiā, ingeniū, mentē. ſenſū, cogitationē, & intellectionē, Nos uerò
reiectis aliorū opinionibus circa uarias trāſlationes huius termi
ni, eū tex legendū eſſe uolumus in quo hētur intellectiua. & li Intellectiua
cet dianoitichi ut hētur in tex. græco, dicatur, à uerbo græco debet dici
dianoeo multiplicia ſignificata hēte, tñ magis trāsferri debet in et proba
tellectiua, q̄; diſcurſiua, aut cogitatiua. & rō eſſe pōt ex ethy tor.
mologia & cōpoſitione uerbi dianoeo quod conficitur ex præ
poſitione græca, dia & uerbo græco ſimplici, noeo quod ſigni
ficat intelligere, & conſiderare, & ab hoc uerbo dicitur hoc
nomen. nus quod ſignificat mentem, animum, ſenſū rōnalē, &
puriſſimā aīæ partē, q̄ cuncta uniuerſa cōtēplatur habitu mō hac
declarat. huius compoſitionis dicitur, ꝙ illa præpoſitio, dia ſiue
ſignificat ſeparationē in tali cōpoſitione, ſiue ſignificat maiorē
ēphaſim, potius trāsferri dēt intellectiua, q̄; diſcurſiua qm̄ intētio
Ari. in tali ppoſitiōe, oīs doctri. & oīs diſci. &c. ē facere et de
clarare eā eē uniuerſaliſſimā (ut ſup. diximus) et ob id ēt bis po
ſuit, ly oīs, in tali ppoſit. ſet eē intellectiuū ē uniuerſalius, q̄; eē
diſcurſiuū ergo potius trāſferri dēt, intellectiua. & pbatur hoc,
qm̄ ſub eē intellectiuo tres cōprehēdūtur operatiōes intellectus,
ut Græci & Latini aſſerūt, ſet ſub eē diſcurſiuo, 3. dūtaxat in
tellectus operatio cōtinetur, q̄. à latinis diſcurſus nūcupatur, ſe
quitur ergo ꝙ eē intellectiuū uniuerſalius ſit, q̄; eē diſcurſiuū,
& ex cōſequenti potius intellectiua dēt poni in tex. q̄. diſcurſiua
¶ Set dubitabis, ꝙ debet trāsferri diſcurſiua. & nō intellectiua
ex autoritate lucidiſſimi Them. qui in 2. lib. de memoria. & re
miniſcentia. c. 14. hæc uerba formalia protulit: declarando quid
ſit. diania, & ſanè meritò nihil. n. ē aliud intelligentia quæ dia
noia. dicitur, q̄. cū imaginatione actio intellectus coniuncta, ex
quibus Them uerbis clariſſime colligitur, ꝙ debet poni diſcurſi
ua, q ꝛ actio intellectus coniuncta cū ſenſibus, eſt diſcurſiua. ſet
ſ ꝛ Themiſt diania, eſt actio intellectus coniuncta ſenſibus er
go eſt diſcurſiua, & ex cōſequenti debet exponi diſcurſiua, et
non intellectiua: Maior probatur, quia tunc intellectus diſcurrit
q̄ñ eſt ſenſibus coniūctus ut patet p Ariſt. minor eſt Them. ut

Euaſio erroris Themiſtii.

diximus. ¶ Hanc obiectionem facile euitare poſſumus, negando Themiſt. aut eius dicta gloſſando, ꝙ ipſe intellexit in illa autoritate de ea intellectus actione, ſeu operatione quæ diſcurſus dicitur, nos uerò intelligimus de qualibet intellectiua operatione, et ſic à nobis diuerſa conſideratur, quatenus eſt principium oīum eius operationum, & non tertiæ operationis, quæ quidem diſcurſus

Error Au.

nuncupatur & ꝓpter id concludimus ꝙ intellectiua & nō diſcurſiua poni debet in tex. Quicquid dicat Auer. nā ſole clarius eū errasse oſtendemus in com. expoſitione, & nedū ſibi ipſi contra

Dubitatio.

dicere, ſet ēt Ariſt. aduerſari demonſtrabimus. ¶ Adhac dubitabis ſi poni debet in tex. intellectiua, & non diſcurſiua, cū excludatur doctri. & diſci. diſcurſiua.

Solutio.

¶ Diximus ꝙ nō excluditur doctri. & diſcipli. diſcurſiua, quia intellectiua cōprehēdit ēt diſcurſiuā operationē, quæ ē. 3. intellectus operatio, ut ſæpe diximus, ſet nos uolumus ꝙ nō dēt poni in. t. diſcurſiua, ſeu cogitatiua ut Au. & Them. falsò & ꝓperā uoluerūt, quia tūc ꝓpoſitio Ar. nō eēt cōis oībus operationibus intellectus, nā ſicut inferius in expoſitiōe

Intellectiua eſt communis tribus definitioni, primis principiis, & demonſtrationi.

.c. dicemus aduerſus Au. tādem Alpha opin. hæc propoſitio oīs doct. & oīs diſci. ex præexiſtēti fit cogn. ē cōis triplici operationi intellectus ſ. demū quo ad tertiā operationē intellectus, q̄ à latinis diſcurſus dicitur, & primis principijs q̄ ſūt ꝓpria uni arti, quo ad ſecūdā intellectus operationē, q̄ à latinis cōpoſitio uel diuiſio nūcupatur & demū definitiōi, q̄ cū nō dicat eē, aut nō eſſe, in pri. intellectus operatiōe cōſiſtit hæc oīa uberrime enucleabuntur in. c. expoſitione, in. ꝓprio loco aduerſus Au. uōc ſat ſit peripateticā obiecisse ueritatē lacunicè innotādo ꝙ tres ſūt ſpēs ipſius intellectiuæ de diſcurſiua uerò ita aſſerimus ꝙ tot ſpēs ſub ſe claudit

Diſcurſiua communis quatuor ſyllogiſmo, inductioni enthymemati & exemplo.

quot ipſe diſcurſus. i. ipſū argumē. cuius ꝓfectū quatuor ſūt ſpecies ſyllogiſ. inductio, exēplū, & enthymema, quarū ſperū meminit Ari. in hoc pri. t. ¶ Aduertēdū ꝙ licet hæ quatuor argumētatiōis ſpēs, uerè & ꝓpriè dicātur doctrinæ dianoeticæ. i. diſcurſiuæ, (ueluti Boetius notatū reliquit) tñ nō ꝓpter hoc negādū ē ꝙ doctrina definitiōis, & primorū pricipiorū non dicatur ēt dianoetica. i. intellectiua, eo mō quo ſup. expoſuimus ¶ Amplius notādū ē ꝙ lʒ Philop. i. t. ſuo ponat intellectiuā & nō diſcurſiuā, tñ nō intelligit ipſe ꝑ intellectiuā eo mō quo expoſuimus, ut intellectiua ſubſe cōprehēdit oēs eius operatiōes ſet potius uidetur intelligere in re ipsā diſcurſiuā operationē q̄ tñ quatuor argumētatiōis ſpēs claudit, & ſic Philop. expoſitio circa illam

Philoponus uidetur conuenire cum Themiſt. & Auerr.

particulā, in re & in ſētētia cōuenire uidetur cū Them. et Au. opiniōe, lʒ uerbis differat nā idē intelligit ꝑ intellectiua, & diſcurſiuā, quare eod mō arguēdos uenit ſicut Them. & Auer. ¶ Sueſ. duas aſſignat rōnes, quare dēt poni diſcurſiua, primo ut oēm diſcurſus ſpēm cūplecteretur, ſyllogiſ. inductioē, enthym. et exēpiū, ſecūdū ē ut excluderet doct. definitiōis, q̄ cū nō hēatur per diſcurſū, nō fit ex præexiſtēti cogn. ¶ Set utraq; eius rō, falſa ē Prima rō ſeu cā aſſignata (in qua dicit, ꝙ ideo dēt poni diſcurſiua, ut uniuerſalius eēt quod dicit Ar. oēm diſcurſus ſpēm

Opinio Sueſſani ꝙ debet poni diſcurſiua.

Contra Sueſſanum.

cōplectēdo) ē cōtra ipſū Sueſ. qm̄ per eādē rōnē, dēt poni intellectiua, & nō diſcurſiua qm̄ intellectiuā plura continet q̄ diſcurſiuā (ut. ſup. ꝓbauimus) ergo intellectiua dēt poni in. t. & nō diſcurſiua ſecūdā quoq; eius cām. falsū eē aſſerimus qm̄ nō tm̄ dem ſet definitiō, & primi principij ꝓprij uni arti talis ꝓpoſitio Ari. cōuenit, ut optimè ſup declarauimus, et diffuſius in .c. expoſitiōe dicemus, & ſic Sueſ ſimul cū Au errare uidetur dicēs ꝙ nō ſit ſermo de definitiōe. ¶ Quāobrē dicēdū ē ꝙ intellectiua dēt legi in. t. & meritò Ari. adiecit uerbū illud intellectiua, ut diſtingueret contra ſenſitiuam cognitionem, quæ non fit ex præexiſtenti cognitione, dicemus pulcherrime in expoſ.

Intellectiua ad cuius differentiam ponitur.

.3 1. ¶ Et ex hoc ēt apparet Lincon. & Apollin. errores, dicētiū ꝙ dēt poni diſcurſiua, ꝓpter ipſa prima principia, quorū notitia nō habetur per diſcurſū & ēt eorū notitia nō dici debet doctri. & diſcipli. ſet nos diximus ſupra. ꝙ licet non ſit doctr. & diſcipl. per diſcurſum de ipſis primis principijs, tñ de eis hētur doctri. & diſcipl. intellectiua: ¶ Tertius terminus declarandus eſt, ly, § fit § Et multis in modis particula iſta uenit exponēda, primo mō

Lincon. et Apollin. error.

Tertius terminus eſt, ly fit.

dixit ſic Ariſt. ut denotet hoc eſſe dō eſt in acquiri, nā re acquiſita, nō ampliꝰ indigemus præcognitionibus, ſecūdo mō, ut excluderet Ariſt. opin, Platonis, qui uolunt noſtrū ſcire nō eſſe de nouo, ſet eſſe quoddā reminiſci, & Ariſt potius uoluit dicere fit et nō eſt, ly ē. q̄ ū. 7. Polit. ca. 7. fieri ꝓpriè eſt de nouo aliquid eſſe, qđ prius nō erat & quia loquitur Ariſt. de doctrina, quæ de nouo fit, à doctore, ꝓpterea dixit. fit. tertio mō dixit fit, ad differētiā notitiæ primorū princip. quæ notitia, cū ſit nobis naturaliter congenita ab ineūte ætate, nō dicitur fieri; ſet eſt, ſicut optimè Au. 1. poſt. c. 134 & . ca. 33. & aduertēdū ꝙ Au loquitur ibi de illis principijs uniuerſalibus, quæ ſolo lumine intellectus agentis ex cōi oīum ſenſuū ſenſatione fiūt nobis nota & dicit ibi Auer. qđ cū alia principia inſint nobis ab ineūte ætate, nō reminiſcimur, q̄ñ nobis aduenerint & neq; quō aduenerint, quapꝓpter eorū notitia non dicitur fieri, cū de nouo nō inſit nobis: & aduertito quæ ſunt alia uerò eis. qm̄ aliud ē, loqui de principijs uniuerſalibus nobis notis et naturaliter cōgenitis, à natiuitate ex cōi oīum ſenſuū ſenſatione, & aliud ē loqui de pricipijs primis, & proprijs uni arti diſtinctio eſt Au. 1. poſt. c. 134 & hac diſtinctione habita, dicimus ꝙ licet notitia princip. primo mō ſumptorū non dicatur fieri, tñ notitia principiorū ꝓpriorū uni arti, bene dicitur fieri, et de eis doctr. et diſcip. fit ex præexiſtēti cogn. ueluti ſæpius enarrauimus ¶ Quartus terminus eſt ly, § Ex § Qui multifariā ſumitur ab Ariſt. 5 meth. t. c. 29. & ut facilius et diſtinctius hēatur eius diſtinctio, dicēdū ē ꝙ duobus in modis ſumi debet, uno mō ꝓpriè et ſic ſignificat quodlibet ferè genus cauſæ. et dicit

Quartus terminus ē ly, ex,

Auer. 10. c. 29. ꝙ famoſior ex ſignificationibus, ex, eſt q̄ñ aliquid dicitur eſſe ex aliquo tāq; ex materia & Ariſt. in tex de utraq; materia exēplificat. ſ. remota & ꝓpinqua, de materia remota ut oīa liquefactibilia fiunt ex aqua, de materia ꝓpinqua, ſeu proxima, ut domus fit ex lapidibus, & ſtatua fit ex ære: alia exēpla legito apud Ariſt. ibi, quæ breuitati ſtudētes, prætermiſimus: Alio mō ſumitur ly ex improprie & tranſumptiue, & ſic ſignificat ly poſt, et ſic dicimus, ꝙ dies fit ex nocte, et habitus ex priuatiōe. i. poſt noctē ſequitur dies, & poſt priuationē ſequitur habitus, et hoc ēt mō intelligitur in. 1 phyſ. ꝙ albū fit ex nigro & hoc mō dicimus ēt ꝙ ſignificat ordinē, & habitudinē termini. à quo capitur ēt pro cauſa inſtrumentali, quæ reducitur ad cām efficientē: Tūc hac habita diſtinctione dicimus, ꝙ ly, ex uno mō pōt ſumi in tali propoſitione Ariſt. ut dicit poſt, et erit ſenſus, ꝙ poſt præcognitiones aliquas ſequitur doctr. et diſcipli. Pōt ēt ſumi ut dicit cām materialē, quia præmiſſæ ſunt cauſa materialis concluſionis & ſyllog. ut pʒ 5. meth & ſic pʒ error Lincoñ. & Pau Ven. dicentiū præmiſſas eſſe cauſas efficiētes, & alius notatur error Pau. Veñ. in hoc loco dicētis, ꝙ ly, ex nō pōt ſumi ut dicit cām materialē: Pōt ēt ſumi, ly ex, ut dicit cām formalē, conſiderū in mediū terminū demōſtr. potiſſimæ qui ē tm̄ cauſa formalis uelati diffuſius dicemus, in ꝓprio quæſito de medio demonſtr. potiſſimæ pōt ēt ſumi pro cauſa inſtrumētali, quæ reducitur ad cām agentē, quæ ē duplex præcogn. agēs & dirigens de qua duplici præcogn paulopoſt dicemus: Quintus terminus eſt § exiſtēs cognitio § circa quē terminum uarij ſunt exponēdi modi Quorū unus eſt Themiſtij, dicentis, ꝙ cognitio præexiſtens ē quid oīs rei docēdæ, & aduertēdū ꝙ hanc ſuā opin. explicauit

Vide. 2. phyſ. c. 31. Lincon cauſis & Paul. Vñ. errant.

Quintus terminus ē cognitio præexiſtens.

Prima expoſitio Themiſtij.

uauit Them. in princ. cap. 1 Poſt. qñ dixit quicũq; ad aliq̃, intellectualẽ doctrinã aut diſciplinã accedũt, neceſſe ẽ pricipia q̃dã naturalia teneãt, p q; aliquid de yſ, quorũ ãplexuri ſciẽ nõ ſunt, prenoſcãt. &c. & iãdẽ cõcludit ex multis ſuis exemplis ibidẽ ab ipſo aſſignatis q cognitio pexiſtẽs in oĩ intellectuali doctrina & diſciplina ẽ quid nõis rei docendæ. ¶ Sed multifariã Them. erraſſe dicimus pri. errat, qm̃ regulã Ari. non eſt ſecutus, qui dixit pri. cœli tex. comm. 110. quòd omne æquiuocum prius diſtinguendum ẽ ſed præco. ẽ multiplex. ſ. agẽs et dirigẽs, ergo dẽbat diſtĩguere antq̃; determinaret. 2. errat, quia ẽ cõtra Ari. aſſignãtẽ i. 2. t. ut uidebimus duas pcognitiões. ſ. quid nõis, & quia ẽ, ipſe uerò Them. unã tñ aſſignat. ſ. quid nõis, ergo maximè errauit, tertio errauit, quia credidit pcogn quid nõis, eẽ principiũ naturale qđ falſiſſimũ eẽ pbatur p Ari. in. 1. periherm. ca 2. & 4. ubi dicitur q noĩa ad placitũ ſignificãt, & à, uoluntate, & nõ à natura, ergo pcognit. quid nõis nõ ẽ principiũ naturale. i. naturaliter acquiſitũ.

Cõtra Themiſtium.

Secunda expoſitio Alexandri Aphrodiſæi.

¶ Alex. Aphrodiſeus (ut refert Philop.) p cognitionẽ pexiſtentẽ intelligit inuentionẽ, adeò qđ uult ipſe, q Ari. ſic dicat, oĩs doctrina & oĩs diſciplina deſcurſiua fit ex pexiſtenti cognitione. i. inuentiõe. ¶ Sed q Ale. errauerit ex multis patet, uelut in eũ obijcere Phyla. uidetur tñ quia eẽt pceſſus in infinitũ, nã inuentio cũ ſit doctrina, fit ex pexiſtẽti cognit. i. inuentione ſ. ñ Alex. & tunc q̃ro de illa inuentione, an fiat ex pexiſtenti inuẽtione, & ſic inuentio fieret ex inuentiõe & ſic abiremus in infinitum, cũ ẽt quia Ariſt. ſub illa uniuerſali propoſitione, uoluit ſic dicere, q oẽ illud, qđ diſcitur ab hoĩe fit ex pexiſtenti cognitione, & cõplexus fuit Ariſt. oẽm diſcẽdi modũ. ẽt per inuentionẽ nã ipſa inuentio, fit ex pexiſtenti cogn.

Cõtra Alexandrum.

Pro Alex. Sueſſani defenſio.

Cõtra Sueſſanum.

fenſimus, ¶ Sueſſanus aſſerit hũc i modũ defendi poſſe Ale. eo q Alex. locutus ẽ de doctrinis, & diſcipli. quæ tñ fit in diſcipulo per auditũ, & talis doctrina q̃ ẽ in diſcipulo fit ex pexiſtenti inuẽtione. ¶ Sed q̃; ſit erronea huiuſmodi Sueſſ. defenſio de ſe patet, quã Ariſt. iõ uſus ẽ yſ duobus nominibus. ſ. doctrina & diſciplina, ut oẽm diſcendi modũ cõplecteretur ut diximus ſ in primi termini expoſitione p doctrinã intellexit eũ habitum intellectus, qui ẽ in doctore. ſeu docente, & per diſciplinã, eũ habitũ intellexit qui ĩ diſcipulo recipitur, ſi utrũq, habitũ & doctoris & diſcipuli intellexit Ariſt. in. 1. qũa igitur uerũ eẽ poterit, qđ. d. ipſe Sueſ. defendens Alex ¶ Philo. uerò quẽ ſequitur Sueſ per cogni. intelligit cognit. ſimpliciter q̃cunq; ſit illa. & non eã ſpeciatĩ declarat quid ſit ¶ iſta quoq; opinio falſa ẽ. quia docuit Ari. 1. cœli. t. 110 & hoc idẽ cõfirmauit Au 4. Meth. c. x. & . 2. de aĩa. c. 3. & . 3. de aĩa. c. 20. q nõ ẽ rectũ uti ĩ doctr. demõ. nominibus æquiuocis, & multiplicia ſignificata hẽntibus, ſed cognitio ſimpliciter dicta ẽ nomen multiplicis ſignificatis (uelut ẽt aduerſus Themiſt. diximus) ergo Ari per p̃exiſtentẽ cognit. non intellexit cognit. ſimpliciter. q̃cunq; illa fuerit, Amplius falſũ ẽ q Ari. per cogni. intelligat cognit. oẽm. quæcunq; illa fuerit qm̃ Ari. in. 1. 2. ſpecificauit & determinauit, de qua cogn. ſeu pcogn loquatur ergo Phylo. erraſſe concludimus ¶ Latini ferè oẽs per cogni. pexiſtentẽ ſenſitiuã cognit intellexerunt. ita q ſenſus ppoſitionis Ari. talis ẽ ſm̃ eos, oĩs doctrina, et oĩs diſciplina intellectiua fit ex præexiſtenti cogn. ſenſitiua, & hoc ſic oſtrucre nituntur quia ſm̃ Ari. nihil ẽ ĩ intellectu, qui prius fuerit ſub ſenſu, ut pz de ſẽſu & ſẽſili & . 3. de aĩa. t. c. 39 oportet intelligẽtẽ phãtaſmata ſpeculari, & . 1. de aĩa. t. c. 11. intelligere aut eſt phãtaſia aut nõ ſine phãtaſia, & alibi oĩs noſtra cognitio ortũ hẽt, à ſenſu, & multis alijs in locis hoc idẽ cõfirmaunt, ergo per pexiſtẽtẽ cogn. dẽt intelligi cognitio ſẽſitiua. ¶ Et lʒ uerũ ſit. ſẽſitiuã cogn neceſſario pcedere doctrinã intellectiuã & ſimiliter diſciplinã intellectiuã uelut Ari. multis ĩ locis exarauit, tñ latinos defeciſſe dicimus, quia nõ aſſignarũt ppinq̃ & pximã pcogn. ex qua fit doctrina & diſciplina, ipſa naq; ſẽſitiua cognitio, nõ oĩum eorũ quorũ hẽtur doctrina & diſciplina. ẽ cognitio pexiſtẽs, pxima, ppinqua & ĩmediata, aliquorũ n. ẽ ĩmediata & pxima, ut pñũ, & ſimpliciũ terminorũ, circa quos. 1. ẽ intellectus operatio, aliquorũ uerò ẽ mediata et remota, ut cõplexorũ, circa q̃. 2. et. 3 ſũt operatiões intellectus. ¶ Et ad autoritates, quibus eorũ fulciũt opinionẽ, dicimus eas oẽs eẽ ueras, ſed nõ cogũt nos aſſerere, q ſẽſitiua cognitio ĩſit mediata, et pxima, pexiſtẽs cogn. ad oẽm doct. et diſc. de qua ſermo hẽtur ¶ Iõ p uera expoſitiõe iuxta Au. & Ari. autes prius diuidẽdũ ẽ hoc nomẽ, (cogn. ex regula Ari. 1. cœli. t. c. 110. q oẽ multiplex prius diſtinguẽdũ ẽ) ſed cogn. ẽ multiplex, nã dixit Au. in epit. logi. in tractatu de rhetorica demõſtratiua i princ. q pcogn. neceſſario pcedens utramq; doctrinã, definitiuam & demõ. oportet q ſit duarũ ſpecierũ, una dicitur præcogn agẽs & alia dicitur præco. dirigẽt, & iõ dicitur præc dirigẽs, nõ quia dirigit nos ĩmediate ad doctrinã. ſed mediate quia dirigit nos ad quæſitũ, ut ſciamus q̃rere illud de quo q̃renda & habẽda ẽ doctrina, ſiquidẽ q̃ſita ſemp ſũt cõtradictoria, quorũ unũ ſemp uerũ. reliquũ uerò ſemp falſũ, & ex tali præc. dirigẽte nos dirigimur ut nos ſemp detineamus pté uerã docẽdã, excluſa parte falſa, pz igitur ethymo. & nomenclatura huiuſmodi. præcog cur dicatur dirigẽs Alia preco. ũo agẽs nũcupatur, quia ipſius q̃ſiti notitiã agit. ¶ Et aduertito ſi cut Au. monuit ibidẽ, & in epit. logic. ĩ prĩc. & . c. 1. & . 2. huius. 1 Poſt. olfacere uidetur, q q̃uis utraq, doctrina ſ. definitiua & demõ. utrãq; hẽat præc. dirigẽtẽ & agentẽ nõ propter hoc tñ credẽdũ ẽ, q ipſa duplex præco. eod mõ reperiatur in utraq; doctrina, definitiua & demõ. nã ſicuti doctrina definitiua differt à, doctrina demõ. ita prec. definitiuæ doctrinæ differũt à, pcogn. demon. doctrinæ definitiua igitur doctrina duplicẽ hãc præco ſpẽm hẽs, Præco. dirigẽs definitionis, ẽ præc. quid nõis definiti, et exiſtẽtia ſua. i quia ẽ, nã habito quid nõis definiti, cũ eius exiſtẽtia, ſtatĩ dirigimur ut ſciamus quærere quidditatẽ ſeu definitionẽ rei, exẽplũ, pcog nito quid nõis Dei cũ eius exiſtẽtia, ſtatĩ dirigimur ut ſciamus q̃rere quidditatẽ & definitionẽ Dei, & de hac præc. uoluit intelligere Them. 1. Poſt. ca. 2. qñ. dixit, q ſine hac pnotiõe fruſtra quis fert aditus ad ſcolas. de hac ẽt ĩtellexit ipſe Them. ĩ. 2. Poſt. ca. 9 qñ dixit q ẽ caput prĩc. & origo oĩs cognitiõis Præcognitio uerò agẽs definitionis ẽ præcog. parnũ definitionis ſ. gñris & differẽtiæ, pcognitæ ſtatĩ & illico agũt notitiã definitiuã præcogn. nãq, animalis & rõnalis agẽs, dicitur notitia quidditatis ipſius hoĩs doctrina quoq; demõ. hãc duplicẽ pco. ſpẽm habet, dirigentẽ. ſ. & agentẽ, dirigens demon. præco. eſt exiſtentia & quid nõis ſubiecti, & quid nõis paſſionis, et dicitur dirigẽs talis cognitio. quia præcognitis ſubiecto & paſſione, illico dirigimur per artem, ad ſeparandũ partẽ uerã, à falſa, & ſectatus ueræ q̃rere doctrinã, exẽplũ, q̃rimus an cœlũ ſit æternũ, uel mortale, nã ignoramus q̃; partẽ ſectari debemus, ſed p has pcognitiões artificiales ſtatĩ dirigimur, ut præcognitis eſſe & quid nõis cœli qđ ẽ ſubiectũ, & pcognito quid nõis mortalis,

Expoſitio Philoponi.

Contra Philoponum.

Expoſitio Latinorum quorundã Ratio & fundamentum latinorum.

Defecerũt latini.

Reſponſio ad autoritates.

Vera expoſitio quid præexiſtẽs cognitio ſit ſecundum Auerroem.

Duplex eſt ſpecies præcognitionis.

Cur dicatur dirigẽs

Cur dicatur agens.

Duplex iſta præcognitionis ſpecies, non eodem modo reperitur in definitiua & demonſt.

Quid eſt præcognitio dirigens definitionis

Quid eſt præcognitia agens definitionis

Quid eſt præcognitia dirigens demonſtrationis.

uel æternũ

uel æterni, qđ ē ſitū ī dicatū ſciamus ſeparare partem ue rā à falſa. ſ quærere ſo ū cœlū æternū & ē uerū hoc. omit tendo falſum quod eſt mortale, hēt inſuper demõſtratiua p̄co gnitionē agentē, quæ eſt præcognitio præmiſſarū & maxi me ipſius maioris, quæ (ut uoluit Auerr. in epit. logic. tract. de rhetorica demonſtratiua) eſt potentia concluſio, & notato ꝙ Auer. 1 Poſt. c. 9. hoc uoluit dicere, qñ dixit, ꝙ demon. p̄miſſæ faciunt nos adipiſci ſcientiā, quatenus ſ præmiſſæ ſunt præco

Dubitatio quid ē præcognitio dirigens in cō muni.

gnitio agens. hoc ēt oſtēcit in c. 8. ¶ Sed dubitabis & apparue quid eſt præcognitio dirigēs in cōi, & non quatenus conſidera tur in doctrina definitiua, & demõſtratiua, quīs abunde iā dic tū eſt de præcognitione dirigente definitionis & demonſtra

Reſponſio.

tionis. ¶ Reſpondendū eſt, ꝙ eſt præcognitio quid nōis, & quia eſt cuiuslibet rei docendæ & addiſcendæ, & ex hac re

Duæ ſunt ſpecies præcognitionis dirigentis ſm̄ Ariſto. & Auerr.

ſponſione colligitur ꝙ duæ ſunt ſpecies præ cognit. dirigentis, una dicitur quid nōis, & alia dicitur quia eſt, de quibus ſpecie bus dixit Ariſt. tex. 2. ut uidebimus, dupliciter autem eſt neceſ ſarium præcognoſcere ¶ Et adhuc inſtare poſſes dubitando, quare iſtæ duæ ſpēs præcognitionis de quibus loquitur Ariſt. t. 2. potius dicātur dirigentes, q̄ agentes. ¶ Dicimus adhoc et pul

Adhuc dubitatur.

Solutio.

chrè, ꝙ iō ponar dici debeat dirigentes & nō agentes, quia ſe cūdo phyſ. cap. de cauſis hētur ꝙ tunc cā dicitur agens, q̄ ea poſita in actu, effectus ponitur in actu, hoc. n. eſt de rōne cauſæ agentis ſed præcognitio quid nōis, & p̄cognitio quia eſt, in actu ſumptæ, non faciunt doctrinā in actu de illa re, quæ quæ ritur ergo nō pñt d. agentes, ſed dirigentes, quia dirigunt nos ad quæſitam doctrinæ eo mō quo ſupra declarauimus in exē plis circa præcognitionē dirigentē tā in doctrina definitiua, q̄ī

Dubitatio quid ſit præcognitio agens.

demõſtratiua ¶ Poſſes ēt q̄rere, quid eſt præcognitio agens ī cōi, nā dictū eſt quid ē præcognitio dirigens in cōi, non ab re igitur q̄ri dēt, quid ſit præcognitio agens ſimpliciter ¶ Dicis

Reſponſio.

Duplex eſt ſpecies præcognitionis agentis.

ar. qđ eſt præcognitio partiū, & quia p̄tes ſunt biſoriæ. ſ. p̄tes definitionis ut genus & differentia, & p̄tes demonſt. ut præmiſſæ, iō dicēdū eſt, ꝙ præcognitio agēs ē duplex ſ præ cognitio agens definitionis. & præcognitio agens demon uelu ti ſup. exēplificauimus ¶ Si ſcire cupis cām quare talis præ cognitio partiū potius agens quā dirigens dicatur. ¶ Iā facil s

Adhuc dubitatur.

Solutio.

& clara ē reſpō. o. p ea q ſup diximus, ꝙ illud dicitur agēs quo poſito in actu, ponitur effectus in actu, ut patet. 2 phyſ ſed poſita præcognitione partis, in actu, ſā definitionis, quā demõ ſtratio. ponitur ēt in actu doctrina, utr. n. q; demon ſ. & defi nitionis, ergo merito talis præcognitio partiū dēt d ci agēs & non dirigēs, & Auer. in c. 9. & 8. explicauit. ꝙ præcognitio præmiſſarū agit ſcientiam concluſionis, ſimiliter de partibus

Dubitatio quæ præcognitio prior.

defin. dicendū. ¶ Et ſi ulterius interrogabis, q̄ iſtarū duarum ſp̄erum præcognitionis agentis. ſ & dirigēs ſ ē prior. ¶ Per

Solutio

ea q̄ dicta ſunt, facile reſpondere poſſet. ꝙ præcognitio diri gens prior eſt, quā præcognitio agens, nam præcognitio agens præſupponit præcognitionē dirigentē, prius. n. dirigimur per præcognitionē quid nōis, & quia ē, et poſtea definitionis, aut demon. doctrinā habemus p; igitur præcognitionē dirigentē præcedere præcognitionē agentē, & hoc eſt in cā quare Ari ſto in t. 1. primitus de præcognitionibus dirigentibus ſermonē fecit dein de uerò de premiſſarū demū. ſimpliciter loquens, agē tē præcogn. oſtēcit & fortaſſe dici poſſet, ꝙ iō p̄cognitio diri gens p̄cedere dēt p̄cognitionē agentē, quia uniuerſalior ea eſt, at uniuerſaliora 1 phyſ t. c 4. priora ſunt, p̄cognitio uerò agens non ita uniuerſalior eē uidetur, ex quibus oībus manife

ſtū eſt, ꝙ Ari. per p̄exiſtentē cognit intelligit duplicē p̄cognit tionis ſpēm, dirigentē & agentē, in utraq; doctrina, definitiua & demonſtratiua ſicuti ſuperius uberrime declarauimus, & memento ꝙ hæc declaratio pulcherrima de hac duplici præ cognitionis ſpē, deſeruies pro uera & faciliori intelligentia. t. 2. & c. & p intelligentia uerborū Auer. in c. 1 uñ nō opere pretiū erit hāc eandē p̄cognitionis declarationem ita diffuſe exarare, & tot uicibus auribus illud idē inculcare, ſuperē mō ex declaratione habita oīum terminorū poſitarū in iſta p̄poſi tione uniuerſali. oīs doctrina. & oīs diſcipl na intellectiua, fit ex p̄exiſtenti cognitione, uerū aperire ſenſum totius p̄poſitio nis. Qui talis eſt, oē qđ pōt doceri doc. & diſcipulus per ſeno ſū audiens diſcere, illud neceſſario ex aliqua præexiſtente co gnitione fieri dicitur. ¶ Sed pulcherrima & ſcitu digniſſi

Dubitatio ad quem finem poſita eſt iſta propoſitio.

ma dubitatio occurrit, adquē finē poſuit Ariſt. in princ. huius 1. lib. Poſt. hanc uniuerſalē p̄poſitionē, oīs doctrina & oīs diſciplina intellectiua fit ex p̄exiſtenti cognitione. ¶ Huic dubi tationi uariæ aſſignantur reſponſiones. Quarum. 1. eſt egidij

Prima reſponſio egidij Pau. ue. diui Thomæ et ſequac.

Pau. uene. Apollinaris & ſequaciū. ꝙ iō Ari. poſuit hāc p̄po ſitionē uniuerſalē, ut p̄baret ipſū ſcire eē, contra antiquos ne gantes ipſū ſcire, nā antiqui qui negarunt ſcientiā fuerunt He raclitus & ſequaces, cuius ēt opinionis fuerunt Academici, nā ij oēs uoluerunt, ꝙ nihil ſciri contingit uelut retulit Ariſto. 4. meth. t. c. 9. dicunt ipſi latini ꝙ Ariſt. poſuit iſtā propoſitionē, ad excludendā opinionē Platonis, dicentis non dari ſciri de no uo. Huius ēt opinionis uidetur eſſe diuus Thomas, qñ dixit, ꝙ ad oſtendendā neceſſitatē ſyllogiſmi demõſtratiui poſuit Ari ſto. ꝙ cognitio in nobis acquiritur ex aliqua cognitione præex iſtente, & ferè oēs latini uidentur eandē reſponſionem aſſi

Obiurgantur latini

Prima ratio.

Vt patet. 3. cœli com. 4.

Secūda ratio.

gnare, diuerſis tñ uerbis. ¶ Sed iſtorū reſponſionē falſam eſſe aſſerimus, quod multis rationibus cõprobamus Prima ratio de monſtratiua talis. ad per ſe nota & cōceſſa. nō erigitur demõ ſtratio. ut patet. 2. poſt. t. c. 1. & primo poſt. 2. ſed ipſum ſcire eſſe, eſt per ſe notum, & conceſſum in logica. ſ. in libro poſte. ergo Ariſt. non demonſtrat ipſum ſcire eſſe in hoc libro poſt. cōtra negātes ipſum, ſecunda rō ad eoſdē. dixit Au. in 4. me th. c. 1. ꝙ diſputare cōtra negantes primas propoſitiones, & cō tra deſtruentes ſcire ſpectat ad metha. hoc idē dixit. 3. cœli in

Tertia ratio.

com. 4. ergo Ariſt. non diſputat in hoc lib. poſt. probando dari ipſum ſcire contra antiquos, uelut falsò latini autumarūt, Ter tia rō demon. contra latinos eoſdem talis eſt ſicuti eſt in natu ra ita dēt eſſe in arte, ſed in natura nihil eſt ocioſum & fru ſtra, ergo ſimiliter dēt eſſe in arte, probatur maior per Ariſt. 4. Methear. cap. 18. ars imitatur naturā inquantū pōt, & colli gitur idē ex. 2. phy. 23. 24. & 1. Poſt. c. 41. 56. & 2 Poſter. c. 94. & q̄ſito. 4. Poſt. ubi dicitur, ꝙ tunc artes & ſcientiæ ſunt ueræ cum inſequūtur modū naturæ. & propterea Au. ar guit Gale. in 1. Prio. falſo ponentē. 4. figurā, quia non inſequi tur modū naturæ talis 4. figura, probatur nūc minor per Ari ſto. 1 cœli. t c. 32. & 2. cœli. t. c. 50. 59. & c. 61. & 13. de aīa. 45. & 2. phyſ. 45. q̄abrē ſimiliter debet eſſe in arte tunc ſic ſed Ariſt. 4 Meth à. t. 2. uſq; ad finē quaſi, probauit ipſū ſci re eē contra Heracli. ergo ſi probauit ibi, non eſt uerū ꝙ pro bet in hoc lib. Poſt. qm̄ Ariſt. fuiſſet nugatorius & fruſtrato rius inutilē faciendo repetitionē in arte ſua, quod eſt abſonū di cere, quapropter latinos oēs (quotquot fuerint) toto erraſſe

Contra Sueſſani reſponſionē.

cœlo aſſerimus. ¶ Neq; ēt Sueſ. reſpōſio nobis ſatisfacit, cum dicit, Ari. nō p̄bare ſcire e[illegible] lib. Poſt. ſed tm̄ eū defendere,

repugnat

repugnat enim hæc reſponſio Auerroi, in. 4. meth. c. 1 ubi dicit quòd diſputare contra negantes ſcire, non ſpectat ad logicū ſed ad Methaph. ergo ſi diſputare de ipſo ſcire non ſpectat ad logicum tunc neq; ad eum ſpectabit defendere ipſum ſcire, quoniam defenſio præſupponit diſputationem, ut oībus patet.

Secunda reſponſio. ¶ Aliorum reſponſio hæc eſt, quòd ideo Ariſt. incepit ab hac uniuerſaliori propoſitione, ut ſuum ſectaretur morem, ab uniuerſalioribus in librorū initijs ferè ſemper inchoare, & uolunt ex noſtratibus acceperunt hoc, à Philopono: & quòd iſte fuerit mos Ariſt. clarum eſt, nā primo Meth. in proœmio uniuerſaliter incipiendo dixit, omnes homines natura ſcire deſiderāt ubi ſciendum quòd rectius dicitur cognoſcere quàm ſcire, uelut in textu græco habetur: & in proœmio primi phyſ. dixit. Quoniam quidem intelligere, & ſcire contingit circa omnes ſcientias, ex principiorum cognitione, hoc idem in libro Ethic. in principio inquit, omnis ars, omniſq; doctrina, ſimiliter autem & actus electio bonum quoddam appetere uidentur: ab uniuerſaliori ſimiliter propoſitione uoluit Ariſt exordiri hunc librum poſteriorum, ut ſuum ſeruaret morem

Reſponſio erronea. ¶ Sed iſti allucinantur non enim noſtra intentio eſt quærere, quare Ariſt incepit hunc librum, ab hac propoſitione uniuerſaliori, ſed quærimus nos propter quem finem Ariſt. poſuit iſtam propoſitionem uniuerſalem. & ſic quod dicunt ipſi eſt uerum, ſed non reſpondent ad propoſitum, aliud eſt enim quærere, quare Ariſt. incepit ab hac uniuerſali propoſitione, & hoc non quærimus nos ſcire, & aliud eſt quærere. propter quem finem, ponitur huiuſmodi propoſitio uniuerſalis ab Ariſtotele:

Vera reſponſio. ¶ Quapropter reiectis hiſce omnibus reſponſionibus, pro ueritate dicendum eſt, quòd ideo poſuit Ariſt. hanc uniuerſalem propoſitionem, ut probaret hanc particularem ſ. doctrinam demūſtratiuam. & doctrinam definitiuam, ex prænotione partium & præmiſſarum fieri. quas uult docere Ariſt. in hoc libro & dicat Auerr. quicquid ei libuerit. ¶ Sed pro complemento, et maiori elucidatione huiuſmodi propoſitionis uniuerſalis, quā modo expoſuimus, quàmplurimas dubitationes ſcitu digniſſimas, antequam ad alteram huius primi textus partem accedamus prius ſoluendas fore autumauimus

Prima dubitatio. ¶ Quæratur prima hæc ē an in iſta uniuerſali propoſitione contineantur prima principia. i. utrum prima principia fiant ex præexiſtenti cognitione

Pro ſolutione notand. ¶ Pro qua profectò pulcherrima dubitatione (omiſſis aliorum reſponſionibus) antequam ad clariſſimum & diſtinctiſſimum diſſolutionis nodum deueniamus, prælibanda quædā prius eſſe decreuimus: Primum eſt iſtud, quòd præmiſſæ ſeu principia ſunt duplicia: quædam acquiruntur inductione, Quedam uerò inſunt nobis, à natiuitate, ſola ſubſtantia intellectus agentis, ex cōmuni. ſ. omnium ſenſuum ſenſatione. ſeu ex cōmuni omnium ſenſibilium terminorum ſenſatione, diſtinctio iſta eſt Auerr. 1. poſter. c. 134. & Ariſto. ibidem. c. 33. & . 2. Poſter cap. penultimo & multis alijs in locis, & ut colligitur ex com 134. multiplici diſcrimine differunt, iſtæc duo principiorum genera principia primo modo habent terminos ſenſates uno ſenſu, Principia ſecundo modo habent terminos omni ſenſu ſenſatos, cum ſint ſenſibilia cōmunia, Illa īductione manifeſtantur, hæc ſola terminorum expoſitione. Illa in tempore nobis acquiruntur, hæc ab ineunte ætate nobis inſunt, neſcimus enim quomodo & quando nobis aduenerint, unde antiqui errauerunt, dixerunt enim huiuſmodi principia non acquiri ſed naſci, quæ profectò Auerr. 3. de anima. c 36. & alibi, uocauit prima intelligibilia, quia, à natiuitate nulla notitia præcedente acquiruntur. ¶ Secundum hoc eſt, ex primo emanans, quòd hoc etiam diſcriminantur interſtinu illa duo principiorū genera, quoniam principia primo modo dicta dicuntur principia unius artis tantum, & in uſum eius tantum ueniunt, principia uerò ſecundo modo dicta, ſunt & uocantur principia cōmunia, quia cōmuniter omnes artes eis utuntur, & huiuſmodi ſunt methaphyſicalia, et mathematicalia, & aſſignatur exēplum de principio mathematico, ut omne totum eſt maius ſua parte, & exemplum in methaphiſica, ut de quolibet dicitur eſſe uel nō eſſe, tunc ſtantibus hiſce differentijs inter hæc duo principiorū genera, facilis eſt reſponſio ad dubitationē,

Determinatio reſpōſio. quòd in propoſitione uniuerſali Ariſt. ſolum continentur principia

Prima concluſio. primo modo dicta ſ quæ inductione probantur, & ſunt propria uni arti, & hoc probatur per Auerr. 1. Poſter. cap. 33. c. 134. ubi dicit. quòd tales præmiſſæ probantur inductione, quæ namq; inductio ex prænotis ſingularibus facit doctrinam, & loquitur ibi de principijs proprijs uni arti, & non cōmunibus, quia ibidem dicit Ariſt. talia. ſ principia cōmunia non adiſci, nec probari, ſed ſola ſubſtantia intellectus, ex cōmuni ſenſibilium ſenſatione in eſſe nobis ut patet. 3. de anima. c. 36. ¶ Vnde obiurgandus uenit Auerr. qui in. 6. Ethic. cap. 4. exponens dictum Ariſt. quomodo principia fiant & diſcantur ex prænotis, dixit hoc eſſe ex ſola terminorum & uocabulorum ſignificatione ſeu expoſitione, ſed multos in errores Auerr. prolapſum eſſe oſtendimus, Primo errauit, quia contradixit Ariſt. ut patet. 6. Ethic. cap. 4 ubi dixit Ariſt. ut diximus in reſolutionis, ſed in reſolutiuis inductione ex prænotis ſingularibus notificauit, ſic enim inductio notificat ut patet. 2. priorum. c. 23. ergo non ſola uocabulorum ſignificatione prima principia propria uni arti notificantur, uelut falsò ſomniauit Auerr. Præterea ſola terminorum expoſitione cognoſcuntur principia cōmunia, & non propria uni arti, ut infra declarabimus, ergo errauit Auerr.

Secunda concluſio. ¶ Amplius pro ſecunda concluſione dicimus, quòd principia ſecundo modo dicta. ſ. principia cōmunia non fiunt ex præexiſtenti cognitione, & ſic non includuntur in propoſitione uniuerſali Ariſt. & probatur per ipſum Ariſt. in primo poſter. t. c. 2. ubi hoc principium cōmune de quolibet dicitur eſſe, uel non eſſe, uocauit præcognitionem, & nō dixit illud principium fieri ex præcognitione neq; dixit eū eſſe doctrinam, ſed eſſe præcognitionem ex qua fit doctrina, Præterea quòd non fiant ex præexiſtenti cognitione ipſa principia cōmunia, patet nedum ex Ariſt. in hac propoſitione uniuerſali, ſed etiam. 6. Ethic. c. 4. & primo Poſter. 33 quibus in locis habetur, quod omnis doctrina quæ ex præexiſtenti cognitione fit uel ſyllogiſmo ex præmiſſis. uel inductione ex ſingularibus erit, ſed principia cōmunia, non manifeſtantur inductione nec probantur ſyllogiſmo, ergo eorum notitia non eſt ex prænotis, & probatur minor, quia ſi talia principia cōmunia fierent nota ex aliqua prænotione, tunc oporret neceſſariò, quòd talis prænotio ſit nobis nota, quòd ſit agens notitiam illorum principiorum, oportet etiam quòd talis prænotio ſit nobis nota, quòd propter eam prænotionem acquiramus illorum principiorum communium notitiam, ut dixit Ariſto. primo. Poſter. tex. c. 7 ubi dixit, quòd non ſufficit ſcire cauſam ad ſcientiam, ſed quòd ſit cauſa, & quòd prænota ſit agens notitiam effectus: ſed nulla prænotio de ipſis principijs communibus poteſt eſſe nobis certa & nota, quia dixit Auerr. 1. Po

ſter.c 134. quòd cum talia principia cõmunia inſint nobis ab
ineunte ætate, neſcimus & non recordamur, unde, quomodo,
& quando nobis aduenerint: quapropter dicendum eſt talia
principia cõmunia, non fieri ex aliquo prænotione, & ex cõ
ſequenti non contineri ſub uniuerſali propoſitione Ariſt. ſicuti
continentur principia propria uni arti: confirmatur hoc idem
ex. 2. Poſter. c. 102. & in de ſõno & uigilia in Paraphr. di-
xit Auerr. cognitionem futurorum in ſõno, quam prophetiam,
uel diuinationem uocant, non fieri ex prænotione aliqua agen
te, uelut dicitur de cognitione primorum principiorum uniuer
ſalium ſeu cõmuniũ, ſed ambo acquiri eodem modo. ſ. ſubſtan
tia intellectus in actu i. agentis ex cõmuni omnium ſenſibiliũ
ſenſatione ueluti ſæpius citauimus Auerr. 3. de anima. c. 36.

Obiectio. ¶ Dices, licet ipſa principia cõmunia non fiant ex prænotio
ne agente, tamen fiunt ex prænotione præparante, ut per phã-
taſiam. & ſingularium cognitionem in cogitatiua, ex quibus
poſt acquiri illa principiorum uniuerſalium cognitio præco
gnitio ergo ſingularium in cogitatiua, licet non ſit agens ob
cauſam dictam, erit tamen præparans: & aduertito quòd Au-
uerr. dixit habere dubitationem hoc, & dereliquit eam inſo-

Euaſio. lutam. ¶ Ideo dicas ut ibidem dicit Ariſt. neceſſariam eſſe co-
gnitionem in cogitatiua præparantem, & ſi non agentem. &
Patet hoc ratione, quia. 3. de anima. 39. oportet intelligentem
phantaſmata ſpeculari, in cogitatiua ſ. quæ præparat, ut ſub
ſtantia intellectus, fiat noſtra actu cognitio. & non eſt agens,
quia ut agens eſt, debet eſſe cognita, quòd, ſit agens, & ante
in nobis habita, qualis non eſt huiuſmodi.

Secunda dubitatio. ¶ Secunda dubita
tio, an cognitio inuentiua, quam quis ex ſe ſine præceptore in
uenit, fiat ex præexiſtenti cognitione, & ſit in tali propoſitio

Solutio. ne uniuerſali incluſa. ¶ Pro ſolutione prius notandũ eſt quod
(aliorum omiſſis ſententijs) Aliquam cognitionem eſſe in-
uentiuam contingit bifariam, ſeu duobus modis intelligi poteſt
uno modo pro inuentione primorum principiorum ſolum, alio
modo pro qualibet cognitione concluſionis, ſiue præmiſſa ſit,
quæ acquiritur ſine præceptore, tunc hac diſtinctione habita,
dicimus quòd cognitio ſecundo modo dicta non dicitur uere in
uentiua, ſed doctrina, & continetur in hac propoſitione uni-
uerſali, & fit ex prænotione. & iam ſupra diximus in decla
ratione primi termini, quòd dupliciter docemur, uno modo uo-
ce præceptoris per auditum, alio modo uiſu ſcripturarum cum
abſens fuerit doctor, & utroq; modo dicitur doctrina, & fit
ex præexiſtenti cognitione. Cognitio uerò inuentiua primo mo
do dicta, quæ primorum principiorum cõmunium eſt uere in-
uentiua dicitur, & Ariſt. 2. Poſter. c. penultimo, & primo Me
th. primo docens inuentionem artium & ſcientiarum dixit
hoc modo fieri, primo ex ſenſatis, ſecundo memoratis, tertio ex
pertis, de ipſis primis principijs cõmunibus non eſt dicendum
quòd ſit doctrina, quia non fit, à doctore, nec uiſu ſcripturarũ
nec auditu uocis eius, ſed ſola ſenſuum inueſtigatione eorum
notitia habetur, & de hac dixit Ariſt. 1. Meth. primo fieri ta-
lem operationem, ſine arte, ſine cauſa, & ſine ratione, ueluti
inanimata, cum agunt ut ignis calefacit ſine arte & ratione
& calefaciendo neſcit ſe calefacere, ex quo ſequitur quòd de
eis non habetur doctrina, nam doctrina fit per rationem &
artem: de iſta quoq; dixit Ariſt. 2. Meth. ſ. 2. cum dixit nullũ
hominem per ſe complere artes operatiuas, ſine alio præcedẽ
te, qui inuenit eas per additamenta, & artes perficit per addi
tamenta, Patet quid dicendum ſit ad dubitationem, quòd licet
inuentiua de primis principijs cõmunibus non poſſit dici doctri-
na, quia nõ fit ex præexiſtenti cognitione, tamen inuẽtio quæ
fit ex ſcripturis per uiſum, dicitur uerè doctrina, quia ſcrip-
tura præceptoris ſupplet defectũ, unde ut habetur. 1 Periherm.
primo ea quæ ſcribuntur, ſunt notæ eorum quæ ſunt in uoce:

Tertia dubitatio. ¶ Tertia dubitatio, an relatiuorum notitia fiat ex præexiſtẽ
ti cognitione, ita ut dicatur doctrina. & cõtineatur in tali pro

Solutio. poſitione uniuerſali: ¶ Laconicè reſpondendo dicimus quòd
non, niſi autoritate Ariſt. in. 6. Topic. c. 4. dicentis, quòd in de
finitione relatiuorum nulla eſt præcognitio ſiquidem ſunt ſi-
mul natura, & unum capitur in alterius definitione. & quæ
ſunt ſimul natura, uel ſunt æque nota, uel æque ignota, & ſic
non fit petitio, nam ars ut dicit Auerr. eſt uera ut in pluribus,
ut. 6. Meth. 6.

Quarta dubitatio. ¶ Quarta dubitatio, an notitia quæ habetur per
ſomnia, & reuelationem, ſit doctrina & contineatur in hu-

Solutio. iuſmodi propoſitione ¶ Iam dictũ eſt per Auerr. in de ſõno
& uigilia, non eſſe doctrinam, cum non fiunt ex agente præ
notione, aut ex uoce doctoris per auditum, aut ex ſcriptura per
uiſum quæ omnia faciunt doctrinam, & diſciplinam, quapro
pter, cum notitia per ſomnia, & ſpirituum reuelationem, non
ſit doctrina, neq; etiam continetur ĩ tali propoſitione uniuerſali.

¶ Manifeſtum eſt autem hoc ſpeculantibus in om-
nibus Mathematicæ enim ſcientiæ, per hunc mo-
dum fiunt, & aliarum unaquæq; artium.

¶ Hæc eſt ſecunda pars huius primi textus, quæ ut clarius in
telligatur ſic continuãda uenit ad primã partẽ, poſtq. Ariſt. pro
propoſuit illã uniuerſalẽ propoſitionẽ, tã q. maiorẽ præmiſſã
in ſyllogiſmo, ut diximus, nunc eã in oĩbus ſcientijs et artibus
uerã eſſe inductione confirmat, & Auerr. dicit in Paraph ue
ritatẽ huius propoſitionis patere inductione, ſed quòd Ariſt pro
bat cã ſeu oſtẽdat eã eſſe uerã per inductionẽ, satiſ facile colli
gitur ex uerbo Ariſt. in tex. quando dicit § Manifeſtum eſt §
ſ. inductione oſtenditur & declaratur, quia inductionis ẽ ma-
nifeſtare, ut ipſemet Ariſt. 2. priorum. c. 23. docuit, ubi ponens
diſcrimen inter ſyllogiſmum & inductionem, dicit quòd ſyl-
logiſmi eſt probare, inductionis uerò manifeſtare, unde quan
do dicit Ariſt. in tex. § Manifeſtum eſt aũt hoc ſpeculantibus
in omnibus § Vult ſic dicere § Hoc § . i. hæc propoſitio uni-
uerſalis § Manifeſtum eſt § . i. inductione declaratur & oſtẽ-
ditur § ſpeculantibus § . i. conſiderantibus § In omnibus §. ſ.
ſingularibus, nam ad inductionem Topicam, qualis eſt iſta ut
dicemus omnium ſingularium enumeratio, aut ſaltem cũ par-
ticula æquiualente, exigitur, & aduertito quòd Ariſt. in de-
claranda huiuſmodi propoſitione uniuerſali duo facit primò
ponit modum probandi. ſ. per inductionem, ſecundò facit eam
inductionem ibi § Mathematicæ enim ſcientiæ §.

Dubitatio. ¶ Sed quæ
res cur. Ariſt. inductione utitur in manifeſtando illam propo-

Reſponſio. ſitionem uniuerſalem. ¶ Dicendum Ariſt. multis de cauſis
id egiſſe, prima, eſt quia uniuerſalis propoſitio inductione ma
nifeſtatur, ut patet. 2. Priorũ. c. 33 ſecunda eſt, quia per eſſe no-
ta inductione manifeſtantur ut habetur. 1. poſter. c. 33. tertia
cauſa eſt ex regula logica, quam olſecit Auerr. in. 1. poſt. 12.
& in. 2. poſter. capitu 27. Quarta cauſa colligitur ex modo
eſſendi propoſitionum nam propoſitiones circa quas uerſa-
tur unaquæq; ſcientia, ſunt in triplici differentia: quædam

ſunt notiſſimæ, ita quod ex ſolo intellectus agentis lumine, cũ cõmuni omnium ſenſibilium ſenſatione notiſſimæ eſſe dicuntur, uelut ſæpius declarauimus. Et iſtæ propoſitiones ſunt huiuſmodi, ut omne totũ eſt maius ſua parte, et de quolibet dicitur eſſe, uel non eſſe. Quædam ſunt propoſitiones prorſus ignotæ, ſicut ſunt quæſtiones & dubitabiles propoſitiones, quæ non niſi ſyllogiſmo chathegorico, ſiue dialectico, ſiue demonſtratiuo oſtendi poſſunt & probari. Quædam uerò ſunt propoſitiones medio modo ſe habentes, quia non ſunt æquè notæ ſicut prima principia communia, nec æquè dubiæ, ut ſunt quæſtiones, ſed ſunt indigentes aliqua innuitione, ſicut eſt ſyllogiſmus hypotheticus per naturã, & ſicut eſt inductio, & diuiſio, & ſicut eſt exẽplũ, aut enthymema, & tandẽ ſicut eſt cõis hominum cõſenſus, & Auerr. 4. cœli. c. 22. dixit quòd alia ẽ latentia, quæ ſyllogiſmo, et alia eſt latẽtia, quæ indiget inductione, nõ. n. oẽs ꝓpoſitiones in ſcientijs ſunt æquè notæ, nec oẽs æquè ignotæ, et pro hac ꝓpoſitionũ triplici differẽtia, uide quæ ſo Auerr. primo cœli. c. 2. & 4. cœli c. 22. & 2. phyſ. c. 3. & in 6 phyſ. c. 41. & in primo priorum cap de ſyllogiſmo hypothetico: Tunc ex hac triplici differentia propoſitionum, facile colligitur cauſa, quare Ariſt. uoluit inductione probare iſtam uniuerſalem, quia cum iſta propoſitio uniuerſalis nõ ſit notiſſima, neq; ignotiſſima, ſed medio modo ſe habẽs, ideo modicula innuitione uoluit ut Ariſt per inductionem eam probare. ¶ Sed adhuc interrogabis, qua inductione uſus fuit Ariſt. ad hanc propoſitionem manifeſtandam? ¶ Pro reſponſione notandum eſt, quod duplex eſt inductio ut patet. 2. priorũ cap. 23 & pri. phyſ. c. 48. & 2. phyſ. c. 80. et 8. phyſ. c. 33. & 2. cœli. c. 49. & 59. Vna dicitur inductio topica, alia uerò demonſtratiua, & utraq; ſuam habet regulam ad uniuerſalem propoſitionem inferendam, topica inductio hoc quidem modo procedit, quòd habet omnia ſingularia copulatim ſumpta, ex quibus ſic ueris, infert uniuerſalem ſimiliter ueram. unde ſi non omnia ſingularia uera ſunt, nec uniuerſalis erit uera. & cauſa eſt iſta quia pri. phyſ. tex. c. 17 totum nil aliud eſt, quàm omnes partes ſimul copulatim ſumptæ, ut ſi una deficiat, non eſt totum, quare ſi uerum eſt prædicatum in omnibus partibus ſimul copulatim, poſſumus inferre & in toto eſſe uerum cui maiori addes minorẽ, ſed pri. phyſ. t. c 4. ſingularia ſeu particularia ſunt quaſi partes uniuerſalis, ergo ſicut prædicatum eſt uerum in eis ſimul ſumptis, ita & in toto erit neceſſariò uerum. & ſic hac regula ipſa inductio topica utitur ad manifeſtandum uniuerſale: Inductio uerò demonſtratiua alia utitur regula, ex loco demonſtratiuo primo poſter. t. c. 30. & regula talis eſt, quòd in eis quæ ſunt per ſe quod eſt uerum de unico indiuiduo unius ſpeciei, uerum eſt de omnibus quia omne per ſe, eſt de omni unde non requiruntur omnia ſingularia ſicut & in ipſa inductione topica, ſed ſufficit unum ſingulare in quo inſpicitur ueritas, ex quo infert uniuerſale, ut habetur. 2. cœli. 49. luna eſt ſphericæ figuræ, ergo omnes ſtellæ ſunt ſphericæ, Vbi ex ueritate unius ſingularis, infert ueritatem uniuerſalis, quia non infert uirtute ſingularium, ſed uirtute loci demonſtratiui, ex quo loco ſumpta fuit regula (ut diximus) & hoc modo in eſſentialibus, & per ſe prædicatis, quod uni conuenit, omnibus conuenit eiuſdẽ ſpeciei, quia omne per ſe, eſt de omni, ſphericum per ſe conuenit lunæ, ergo omnibus ſtellis, quia ſunt eiuſdem ſpeciei analogæ, ut praetulit Auerr. 2. cœli. c. 59. & c. 49. & differunt hæ inductiones, quia inductio topica infert & non probat, inductio enim quatenus inductio habet inferre, at inductio demõſtratiua utrũq; habet, infert & probat, nam quatenus eſt inductio infert, & quatenus demonſtratiua probat, ex quibus omnibus reſpõſionem inferimus ad interrogationem, quòd Ariſt. utitur inductione topica & non demonſtratiua, et quòd ſit topica uerba Ariſt. in tex. indicant, quando dicit, ĩ omnibus ijs ſingularibus, dixit ſpeculantibus ijs uiſu uel ſenſu aliquo, in ſingularibus ſuis, ſingularia enim ĩductionis, uiſu uel alio ſenſu percipiuntur. ¶ Ex quo patet error Pauli Ven. & ſequacium, qui dixerunt Ariſt. probare illam uniuerſalem propoſitionem tribus exemplis, & non inductione, & ipſi arguendi ſunt ex uerbis Ariſt. in textu (ut diximus) ex illo uerbo manifeſtũ nam manifeſtare munus eſt inductionis ut dixit Ariſt. 2. prio. cap. 23. & illud aliud uerbũ in omnibus. ſ. ſingularibus ubi innuitur inductio topica, ergo eos erraſſe dicendum eſt. ¶ Manifeſtatur etiã ex ijs quæ ſupra declarauimus Sueſſanum errare uult enim Ariſt. inducere in omnibus quatuor ſpeciebus argumentationis ſ. in ſyllogiſmo inductione, enthymemate & exemplo, & tunc inductio erit ſufficiens, quando inducentur omnes ſpecies argumentatiuæ doctrinæ, & deductis illis quatuor ſpeciebus, tunc concludendum erit, quod omnis doctrina argumẽtatiua ſit ex præexiſtenti cognitione, hæc dicit Sueſſanus, ſed quàm ſit erronea hæc ſtulti Sueſſ. imaginatio, ex modo procedendi & inducendi Ariſt. in tex. patet nam intentio Ariſt. ĩ textu eſt manifeſtare illam propoſitionem uniuerſalem eſſe ueram in omnibus artibus & ſcientijs, et inſtrumentis quibus artes et ſcientiæ utuntur, et ſic nõ in illis quatuor argumentationis ſpeciebus, quoniã expreſſe dicit Ariſt. in textu Mathematicæ enim ſcientiæ & aliarum unaquæq; artium at mathematica & aliæ artes non ſunt una de quatuor ſpeciebus argumentationis, & tamen Ariſt. facit in eis inductionem, ut patet, ergo nõ eſt intentio Ariſt. uerificare illam propoſitionem uniuerſalem tantum in quatuor ſpeciebus argumentatiuæ doctrinæ bene uerum eſt quòd Ariſt in illis quatuor ſpeciebus inductionem facit. ſed non tantum, ſed quòd decepit Sueſſanum hoc fuit, credidit enim ipſe, ut etiam ſup. uberrimæ perlibrauimus, quòd debet poni in textu, diſcurſiua, & ſic Ariſt. inducat in ſpeciebus diſcurſiuæ doctrinæ. ſed nos exactiſſime cõmonſtrauimus quòd intellectiua poni debet ut oẽs Ariſt. intellectiuas operationes complectaretur. Et qñ dicit Mathematicæ. n. ſciẽtiæ aduertas quòd poſtquàm Ariſt. propoſuit modũ notificandi illã propoſitionẽ uniuerſalẽ. ſ. p inductionẽ, nunc eã explicat ſcilicet quõ Ariſt. faciat hanc inductionẽ topicã notabis ultra ea que diximus, quòd inductio topica uerificat uniuerſale uirtute ſingulariũ & omniũ ſingulariũ, quæ profectò omnia, numerare, aut impoſſibile, aut ſaltem difficile erit, unde ars breuitati ſtudens, inuenit cautelam, ut aliquibus numeratis, addatur hæc particula, et ſic de ſingulis. i. ſimiliter de alijs ſingularibus eſt, quaſi tanquam clarum de alijs & ſimilibus omittens: hac habita declaratione, facile cognoſcitur modus inductionis quo Ariſt. utitur, nam numeratis primò quibuſdam doctrinis utitur ſecundo cautela topica ad complendam inductionem dicens Mathematicæ enim ſcientiæ per hunc modum fiunt. ſ. ex præuia notione, & addit cautelam dicens. Et aliarum una quæque, artium. i. & ſic de ſingulis ſcientijs. & artibus dicendum eſt, quod fiunt ex præexiſtenti cognitione: ¶ Sed quæres, quid intelligit Ariſt. per

Interrogatio.

Reſponſio.

Inductio è duplex.

Inductio topica.

Inductio demõſtratiua.

Paul. Ven.

Contra Sueſſanũ.

Dubl. quid per math.

Expoſitio Themiſtij. ſcientias mathematicas: ¶ Variæ ſunt expoſitiones. Prima eſt Themiſtij dicentis Ariſt. intelligere p mathematicas ſciẽtias, omnes ſcientias ſpeculatiuas, & per artes, intelligere omnes artes operatiuas mechanicas. et uult ipſe Themiſtius quod Ariſt. probet, i. e. ſimili, quòd ſicut mathematicæ. i. ſpeculatiuæ fiunt ex præexiſtẽti cognitione, ita quoq; & artes. ſ. operatiuæ ex ꝓ uia fiũt notitia:

contra Themiſtium. ¶ Sed Themiſtiũ multis modis errasſe oſtendimus: Primò, quia credidit quòd artes operatiuæ non poſſent dici doctrinæ & diſciplinæ, ſed tantum ſcientiæ ſpeculatiuæ ſecundum eum eſſent doctrinæ & diſciplinæ, quod falſum eſſe dicimus, nam etiam artes dicuntur doctrinæ & diſciplinæ ut patet primo meth. 48. & in cõmenti expoſitione amplius circa hoc loquemur; Secundò errat, quia non eſt uerũ, quòd Ariſt. à ſimili probationem faciat, ita eſſe ĩ artibus, ſicut & in ſcientijs ſpeculatiuis, quĩ ipſe Ariſt. complementum inductionis ponit cum dicit § Et aliarum unaqueq; artiũ § uelutì paulo ante nõminimus, ẽ enim cautela inductionis topicæ: Tertiò errat, quia Ariſt. non probat per exemplum, ſed per inductionem in omnibus ſingularibus probat illam uniuerſalẽ propoſitionem eſſe ueram, & numerans ſingularia doctrinæ, dixit mathematicas ſcientias, et artes operatiuas:

expoſitio Auerrois. ¶ Auerroes (ut in cõmento habetur) iſtam propoſitionẽ uniuerſalẽ Ariſt. exponit de ſpeculatiuis, & non de operatiuis, et ideo ſingularia inductionis ſolum ſumit in ſpeculatiuis, & nõ in operatiuis. itaquòd exponit ipſe, § Et aliarũ unaquæque artium § .i. ſpeculatiuarum, & uult inductionem fieri ſolum in ſpeculatiuis, quas ueras doctrinas uocauit:

cõtra Auerroem. ¶ Sed errat (uelutì diffuſius contra eum in expoſitione cõmenti notabimus) quoniam ſi per artes, Ariſt. intelligeret reliquas duas ſpeculatiuas, tũc ſequeretur quòd de numero ſpeculatiuarum tantum mathematica diceretur ſciẽtia, & reliquæ aliæ duæ ſpeculatiuæ dicerentur artes. & ſic nõ omnis ſpeculatiua eſſet ſcientia. Præterea ſi Ariſt. ſecundum ipſum Auerr. per alias artes intelligeret alias duas ſpeculatiuas, tũc ſequeretur quòd illæ duæ ſpeculatiuæ. ſ. naturalis & methaph. rectius dicerẽtur artes, quã ſcientiæ, & ſolum matham. uerè diceretur ſcientia. quod eſt falſum, & contra Ariſt. in ſexto methaphy. te. c. 2. ubi dixit quòd tres ſunt ſciẽtiæ ſpeculatiuæ reales. ſ. mathematica, phyſica, & methaphiſica. & non aliquam illarum ſciẽtiam, alio quas uerò artes uocauit: Et ſic cõcludimus Auerr. nedũ Ariſto contradicere ſed ſibi ipſi. nam ſexto meth. c. 2. & in epit. methaphyſices tractatu primo in principio, & in epitome logic. capitulo de qualitate faciendi demonſtrationes & definitiones, loquens Auerr. de diuiſione artium & ſcientiarum, dixit & uocauit mathem. philoſophiã, & methaphy. eẽ ſcientias ſpeculatiuas, quamobrem neq; Auerr. expoſitio conſona eſt Ariſt. auribus:

expoſitio philoponi. ¶ Philoponus per mathematicas, intellexit rationales ſcientias uelut expreſſe eius uerba indicant,

contra Philoponum. ¶ Hoc eſſe ab omni ueritate remotum ſole clarius conſtat, tum quia logica non eſt ſcientia, uelutì pulcherrime determinauimus in proprio quæſito, in eo libro in quo uaria diſcutiuntur quæſita, & ſcitu dignisſima. cùm etiam quia tunc Ariſt. non induceret in ſciẽtijs realibus ſpeculatiuis, ſed tantum in rationalibus:

contra Sueſſanum. ¶ Neq; Sueſſani expoſitio pro Philopono uera eſſe poteſt. quòd Ariſt. intelligat per mathematicas ſcientias, logicas, non quæ logices partes ſunt, ſed quæ logica utuntur quales ſunt ſcientiæ ſpeculatiuæ. quæ logica utuntur.

Prima ratio contra Sueſſan. Nã ſi huiuſmodi expoſitio uera eſſet. tunc exponeretur nobile per ignobile, & ignobile ſeu imperfectũ, per nobile & perfectũ. & declaratur ſequela, quoniam ſi per mathematicas ſcientias exponitur logica, tunc abſq; dubio exponitur perfectum per imperfectum, ſi uero per logicam, exponitur ſcientia ſpeculatiua qua utitur logica, tunc exponitur ac ſumitur imperfectum pro perfecta.

Vera expoſitio.

Secunda ratio contra Sueſſan. Præterea & fortius ſic aduerſus Sueſſanum inſtatur, dixit Auerr. in Epito logicali in c. de qualitate faciendi demonſtrationes & definitiones & in Epit. Methaphiſ in primo quòd artes in treis diuiduntur partes: quædam ſunt artes, quarum finis eſt ſolum operatio, et ſunt artes practicæ, ut ars medicinæ, & cæteræ. ſiue operatio eius fuerit p ſyllogiſmum & experimentum, aut breui ſe expediens ſola experimenti. Quædam ſunt artes, quarum finis eſt ſolum ſcientia, & hæ quidem ſunt ſcientiæ ſpeculatiuæ, ſicut eſt ſciẽtia naturalis & cæteræ. Quædam uerò ſunt artes auxiliantes ijs duabus ſupradictis, & ſunt artes logicales, aut eis proportionales ut dicit Auerr. in Epit. logic. eodem cap. tunc ſic ſi ſecundum Auerr. nedum ſcientiæ ſpeculatiuæ utuntur logica, ſed etiam artes operatiuæ, falſa erit expoſitio Sueſſ. quòd p mathematicas, intellexit logicas, quia tantũ ſcientiæ ſpeculatiuæ utuntur logica. quapp neq; Philop. neq; Sueſſ. pro Philopono bñ expoſuiſſe aſſerimus.

Artes ſunt in triplici differentia Vide Ariſt pri. topic. capitu. 9.

Vera expoſitio. ¶ Ideo pro ueritate notandũ ẽ ex Ariſt. in ſexto methaph. te. c. 2 quòd ſcientia ſpeculatiua in treis ſecatur partes iuxta tria obiecta, ſeu ſubiecta earum. quæ ſubiecta ſunt propriæ differentiæ ipſorum trium partiũ. uelutì habetur Septimo meth. 17. quod ſubiecta accidentium ſunt propriæ differentiæ accidentium: Et quia ſubiecta ſeu res ipſæ ſunt in triplici differentia, idea ſcientiæ ſpeculatiuæ erunt in triplici differentia:

Triplex ẽ ſcientia ſpeculatiua

Quædam ſunt res coniunctæ materiæ & motui ſecundum eſſe & ſecundũ diffinitionẽ, & de ijs habetur ſcientia naturalis: Quædam aliæ ſunt ſeperatæ à materia & à motu, ſecundum eſſe, & ſecundũ definitionẽ ut Deus & intelligentiæ, de quibus habetur ſcientia methaphyſ. Quædam uerò ſunt res cõiunctæ materiæ et motui ſecundum eſſe, & ſeperatæ ſecũdũ definitionẽ, ut entia mathematica, de quibus eſt ſcientia mathematica: tunc hac diuiſione habita de triplici, ſcientia ſpeculatiua, dicimus quòd Ariſt. ĩtẽdit per ſcientias mathematicas, eas ſcientias, quæ conſiderant res coniunctas materie & motui ſecundum eſſe, & nõ ſecũdum definitionem. et dixit § Mathemathicæ § in numero plurali, quia plures ſunt mathematicæ ut habetur ſecundo phyſ. dixit § Sciẽtiæ § quaſi uelit ĩnuere genus ipſius mathematicæ nam mathemathica eſt una de tribus ſpeciebus ſciẽtiæ ſpeculatiuæ. & potius exemplificauit in mathematicis quam in ſcientia naturali & methaphyſica, quia mathematice ſcientiæ ſunt in primo gradu certitudinis, & naturalis ſequuntur eas, ut prodit Auerr. ſecundo meth. come. 16.

Quid per mathematicas ſciẽtias

Quid per artes. Sed quid Ariſt. per artes intelligat? breuibus reſpondemus, quòd intendit artes operatiuas quæ ſexto ethic. quinto docent: opera uolũtatis: Verum pro clariori & uberiori intelligentia, notandum eſt. quòd quæſita, quæ quærimus ſcire & addiſcere ſunt duobus modis, uel ſpeculatiua, uel practica, & talia quæſita dupliciter inter ſe differunt, ſubiecto & fine Primo quidem differunt ſubiecto, nam ſubiectum eſt differentia in accidentibus ut patet. 7. methaphyſ. 17 ſubiectum in ſpeculatiuis eſt opus naturæ, ſubiectũ in practicis eſt opus uoluntatis: Secundò differunt fine, ut patet pri. topic. 8. & 2. methaphy. c. 3. nam ſi quærimus ſcire quæſita operatiua ad fugam, uel ad cautelam

boni opis uel mali, tũc doctrina erit operatiua. & ſi quærimus ſcire quæſita ſpeculatiua ob ſcientiam, tunc doctrina eorum erit ſpeculatiua: & ex huiuſmodi differentia pro faciliori textus intellectu concludimus, quòd Ariſt. per artes, intellexit artes operatiuas. quæ ſubiecto et fine diſtinguuntur ab artibus ſpeculatiuis, quæ ſunt mathematica, naturalis, & metaphyſica:

Diuiſio artis practicæ

¶ Amplius diſtinguẽdum eſt de artibus operatiuis ſeu practicis, quòd ars practica ẽ duplex, actiua & factiua. Actiua dicitur moralis ab Ariſt. & treis in partes ſecatur, in Ethicã, Oeconomicam, & Politicam: Ethica.n. de bono hominis quatenus homo agit. Oeconomica de bono domus. Politica uerò de bono ciuitatis tractat: Factiua ars, dicitur ars mechanica, quæ eſt ſeptuplex, quia ſeptem ſunt artes mechanicæ. lana, nemus, miles, nauigatio, rus, medicina, ijs ars fabrilis connumerari poteſt: Et talis colligitur differentia præter alias inter artes actiuas, & factiuas. nam artes actiuæ ſunt illæ, poſt quarum actionem non eſt monſtrare aliquid ultra, ut muſica, cãtus, & ſonus, & huiuſmodi. Artes uerò factiuæ ſũt illæ poſt quarum factionem eſt monſtrare aliquod opus. ut ſcãnum & calceos, & huius generis. de quibus uide Ariſto. primo ethic. pri. & .9. meth. 13. & alibi: ex quibus omnibus diuiſionibus de arte triplici & de triplici ſciẽtia ſpeculatiua et de duplici arte practica. clariſſimè patet ueritas circa propoſitionem uniuerſalem Ariſt. per inductionem Topicã eum cautela, in oĩbus ſciẽtiis ſpeculatiuis & artibus practicis tàm actiuis quàm factiuis, quòd § Per hunc modum fiunt § .i. ex præuia notione acquiruntur:

Dubitatio.

¶ Set occurrit cauſa dubitandi, cur Ariſto. non numerauit omnes artes. non enim numerauit artes logicas quæ auxiliantur ſcientiis ſpeculatiuis, & artibus practicis ut dixit Ariſt. primo Topic. cap. 9. & Auerro. in epit. Meth. & in epit. logic. in cap. de qualit. faciendi demõſtrationes et definitiones. et ſic uidetur. Ariſt. deficere ĩ ſua ĩductiõe nõ oẽs artes numerãdo:

Reſponſio.

¶ Pro diſtinctiſſima huius dubij ſolutiõe. reſpõdẽdũ ẽ p duas cõcluſiões, et ãbas ueras. Prima concluſio eſt iſta, & uera, et ſatis facit pro uno reſpõdendi modo, quòd Ariſt. numerauit, oẽs artes, ſet notato (ut diximus) quòd ars communiter ſumpta, ſecundum Auerr. in Epit. Methap. & in Epit. logic includit omnes tres cognitiones, ſpeculatiuas, practicas, & organicas, cum igitur ars organica contineatur ſub arte cõmuniter dicta, poteſt dici quòd Ariſt. per artes, nedum intellexit artes practicas, ſet artes organicas, licet non propriè, quia non docent proprium ſubiectũ artis, ſicuti de ſpeculatiuis & practicis diximus. Secunda concluſio. pro ſecundo reſpondendi modo, hæc eſt, quòd licet Ariſto. non inducat in artibus organicis, non propter hoc tamẽ inductio erit incompleta ſine ipſis & pro huiuſmodi concluſionis fundamento notandum eſt, quòd Ariſt. intentio ĩ hoc libro, & in hac propoſitione uniuerſali, eſt loqui, de doctrina, quam naturali deſiderio, & per ſe & nõ per aliud ſcire deſideramus, uelut præcedit Auerr. 2. poſt. pri. & .3 quòd quæſita de quibus ſunt doctrinæ, ſunt illa, quæ naturali deſiderio cupimus, & per ſe, & non per aliud Amplius notandum eſt ſecũdum etiam ipſum Auerr. 1. poſter c. 3 quod quæſita naturaliter deſiderata, & per ſe & nõ per aliud. ſunt in duplici differentia. ſpeculatiua & practica, & non ipſa organica, hoc explicauit & docuit nos Ariſt. prima topic. 9. ubi inquit, organica non deſideramus per ſe naturaliter, niſi propter aliud, nã ſunt adminiculatiua & auxiliatiua quæſitis artium & ſciẽtiarũ, hoc idem retulit Auerr. in Epit. Methaphyſ. et in Epit. Logic. & probatur quòd huiuſmodi organica non deſideramus ſcire propter ſe, ſet propter aliud, quoniam nemo quærit ſcire quid genus quid oratio, & quid ſyllogiſmus, niſi ut ſũt inſtrumenta ad quæſita artium & ſcientiarum, ex quo patet inductionem eſſe completam ſine ijs organicis artibus, nam Ariſt. intendit ipſam uniuerſalem propoſitionem ueram eſſe in doctrinis per ſe naturaliter deſideratis, ſicut ſunt ſcientiæ ſpeculatiuæ & artes operatiuæ, et ideo numerans ſingularia, ſolum eas artes numerauit, quas per ſe intendit, & non eas, quæ gratia alterius intenduntur & deſiderantur ſicuti ſunt

¶ Similiter autem & circa orationes, & quæ per syllogiſmos, & quæ per inductionem, utræq; enim per prius nota faciunt doctrinam, hæ quidem accipientes, tamq̃; à notis, illæ uerò demonſtrantes uniuerſale per id, quod manifeſtum eſt ſingulare?

Expoſitio Themiſtij

¶ Hanc partem ad præcedentem Themiſtius continuandam eſſe inſinuat. cum Ariſtotiles probauit, à ſimili in ſcientijs ſpeculatiuis, illam uniuerſalem propoſitionem & à ſimili in artibus operatiuis, nunc eandem, à ſimili probare intendit in artibus ſermocinalibus, & intendit Themiſtius per artes ſermocinales, logicas, topicas, & rethoricas, & ea ratione forſan, quia docent inſtrumenta, quæ ſunt orationes & ſermones, & pro horum intellectu, notabis quòd pri. topic. 10 propria inſtrumenta ſunt ſyllogiſmus & inductio, exemplum uerò & enthymema, quod cõmentationem uocat ſunt propria inſtrumenta rhetori, ut patet pri. Rhet. c. de inſtrumentis. ijs igitur ſic declaratis patet intentionem Themiſtij huiuſmodi eſſe, quòd Ariſt. probet propoſitionem uniuerſalem, à ſimili, ĩ artibus ſermocinalibus. ſ. in Topica & Rhetorica, quæ utuntur inſtrumentis prædictis, nam omnes ex prænotis docent, Topicus ſi ſyllogiſmo utitur, non niſi ex præſũptis præmiſſis, ut patet pri. priorum cap. primo ſi inductione, ex prenotis ſingularibus, ut. 2. priorum. c 23. habetur, Rhetoricus ſi enthymemate utitur, non niſi ex uno præaſſumpto & prænoto, ſi exemplo, ex prænoto uno ſingulari, ut. 2. priorum cap. proprio habetur.

Aduerſus Themiſtiũ

¶ Set Themiſtius multipliciter errat: Primò errat, quia Ariſt. non dicit, ſimiliter ſe habere in artibus ſermocinalibus: ſet dicit circa orationes, quæ ſyllogiſmus ſunt, uel inductio, unde ſententia eius ijs uerbis aptari non poteſt: Secundò errat, quia non eſt uerum quòd artes ſermocinales utantur quatuor inſtrumentis. non enim eſt eis hoc propriũ ſet conuenit etiam alijs artibus & ſcientijs ut ſup. memorauimus: Tertiò errat quia uolens hoc monſtrare ĩ artibus ſermocinalibus, omiſit alias partes logices. ſ. Sophiſticam, Poeticã & partem nobiliſſimam quæ eſt Syllogiſmus demonſtratiuus, nam quinque ſunt ſpecies ſyllogiſmi, ſeu partes artis ſermocinalis ut Auerr. oſtẽdit in prologo magne comẽtationis & primo poſt. c. 17. & alibi:

Vera expoſitio.

¶ Vera & propria continatia & expoſitio hæc eſt, cum Ariſt probauit illam uniuerſalem propoſitionem omnem doctrinam fieri ex præuia notione inductione facta in omnibus ſingularibus doctrinis ſiue ſcientiæ. ſiue artes ſint. nunc eandem probat inductionem faciendo in inſtrumentis proprijs quibus acquiruntur ipſæ doctrinæ. ſ.

Cauſa quare tantum ſyllogiſmus et inductio ſunt inſtrumẽta ad oẽm doctrinam

ſyllogiſmo & inductione: ¶ Set pro intelligenda huiuſmodi expoſitione notandum eſt quòd .6. Ethic capitulo .4. & primo poſter. capit. 33. inſtrumenta omnia & propria quibus acquiritur omnis doctrina, ſunt duo ſyllogiſmus & īductio & probat ibidem Ariſt. quare ſint duo quia uel eſt doctrina concluſionis uel eſt doctrina principiorum, ſi concluſionis utimur ſyllogiſmo, ſi principiorum utimur inductione: Amplius notandum eſt: quòd habitus & inſtrumenta quibus acquiruntur habitus, reſtruuntur ad inuicem, ſicut finis & ea quæ ſunt ad finem ut patet .2. Phyſ. 28 & habent proportionabiliter eaſdem conditiones nam .3. Ethic. 6. & .u. Phyſ. finis appropriat & neceſſitat conditiones ſuas, eis quæ ſunt ad finem, unde ut habetur hoc primo Poſter. tex. c. 8. 9. et. 11. quales ſunt conditiones. ſcire quod eſt finis & habitus, tales ſunt cõditiones præmiſſarum quæ ſunt inſtrumenta propria: ex quo inferimus, quòd ſi doctrina ipſa & diſciplina quæ eſt habitus & finis acquirendus per inſtrumenta, eſt cũ tali cõditione acquiſita .ſ. ex præuia notione, oportet etiam inſtrumenta propria, quibus acquiruntur doctrina & diſciplina, eſſe huiuſmodi proportionabiliter .ſ. ex preuia notione. dixit igitur. § Similiter § .i. ſic tali conditione ex prænotione faciunt doctrinam ipſa propria inſtrumenta ex quibus acquiruntur doctrinæ & diſciplinæ. § Autem § aduertas quòd hæc particula, aliquando ſolet capi pro nota diuiſiõis, ut patet primo de anima. c. 84. & .1. Phys. c. 1. & .3. de anima. c. 16. & ſic non capitur hic, aliquãdo uerò ſumitur pro nota continuationis, & præcipuè in principio librorum, qui continuantur cum præcedentibus ueluti notauit Philoponus in principio ſuper libro de generatione. qui incipit de generatione autem & corruptione, & hoc modo ſumitur hic ab Ariſt. hæc particula ut .ſ. dicit continuationem. dixit. § Circa § pro intellectu clariſſimo & pulcherrimo huius particulæ, notabis ex, Primo de anima .3. Tecto quòd eædem conditiones re & ſubiecto, conueniunt effectui, & cauſæ. fini, & eis quæ sũt ad finẽ per ſe et primo differẽti tñ cãne, nã cõuenĩũt fini & effectui i recto per ſe, & ſimpliciter, ut ſubiecto primo uelut habetur .1. de anima tex. c. 64. principijs autẽ & cauſis, & eis quæ ſunt ad finem in obliquo, exẽplum ponitur ab Ariſt. ibidem .ſ. 1. de anima tex. c. 64. quòd homo primo intelligit in recto & ſimpliciter, ſet anima intelligit in obliquo. o̅ra dicit Ariſt. ibi melius dicitur hominem anima miſereri & addiſcere, & intelligere, quàm animam miſereri, & hoc eſt quod quidem ex noſtratibus alijs uerbis dicere conſueuerunt, quòd homo intelligit ut quòd, & anima ſeu intellectus intelligit ut quo, tunc hac habita declaratione, dicimus quòd illa particula. § Circa § ſignificat quòd talis conditio .ſ. fieri ex præuia notione compent iſtis inſtrumentis (ex quibus ſunt doctrinæ & diſciplinæ) in obliquo: nam in recto fieri ex præuia notione compent doctrinis & diſciplinis, quæ fiunt ex talibus inſtrumentis, & hoc modo .ſ. io obliquo ſumpſit ly circa Ariſt. primo Phyſ. tex cõi. prim quando dixit circa omnes ſcientias, & in obliquo etiam intellexit in .1. Priorum. pri. qñ dixit, q̃ ñ circa demõſtrationẽ, & de demõſtratiua diſciplina: deinde dicit § orationes § Aduertito quod per orationes intelligit Ariſt. in hoc loco, eodem modo, quo intellexit .1. priorum, in definitione ſyllogiſmi, nam ibi ut in eius expoſitione notauimus. ſumitur oratio, pro enunciatione, & eodem modo ſumitur hic, ita quòd Ariſt. per orationes intellexit enunciationes. hinc apparet error Auerr. & ſequacium qui per orationẽ in definitione ſyllogiſmi expoſuerunt argumentationem ſeu ratiotinationẽ, uel diſcurſum, et ſimiliter apparet eorũ qui intellexerunt in hoc loco per orationes .i. argumentationes, ſeu ratiotinationes, ueritas igitur eſt iſta, quòd per orationes debemus intelligere orationes enunciatiuas, nam oratio enunciatiua de qua dixit Ariſt. 1. periherm. c. 5. eſt genus ad ſyllogiſmum, & ad omnes alias ſpecies, ueluti uberrime probauimus in lib. prio rum, contra logicaſtres circa definitionẽ ſyllogiſmi, dixit § orationes § In numero plurali, quia ſtatim ipſe Ariſto. diuiſurus erat in partes ſuas .ſ. in ſyllogiſmum & inductionem: at diuiſum in partes ſuas non eſt unum, ſet plura. & ideo in plurali explicauit Ariſto. deinde dicit § Et quæ per ſyllogiſmos § Quia dixerat Ariſt. ſimiliter ſe habere .ſ. ex preuia notione fieri ipſa inſtrumenta, nunc probat inductione quæ (ut Auerr. placet) ad formam ſic reducitur: omne quod acquiritur oratione, quæ eſt inſtrumentum ad doctrinam & diſciplinã, aut ſyllogiſmo, aut inductione acquiritur, ſet quod acquiritur ſyllogiſmo & inductione, ex prænotione, acquiritur, ergo omne acquiſitum oratione, quæ eſt inſtrumentum ad doctrinam & diſciplinam, ex preuia notione acquiritur, ſic erexit hunc ſyllogiſmum ipſe Auerr. in cõm. primo in fine, Ariſto. huius ſyllogiſmi primo ponit maiorem ibi § Circa orationes § Secũdo ponit minorem ibi § Vtraq; § Et concluſio ponitur ibi in principio tex. § Similiter autem § ponit igitur Ariſt. maiorẽ & dicit orationes omnes. quæ faciunt eſſe doctrinã, ſunt duobus modis, uel per ſyllogiſmum, uel per inductionẽ faciunt eã, ponit deinde minorem & dicit. ſet utraq; hæ orationes, ſiue ſyllogiſtica, ſiue inductiua ſit, faciunt doctrinam per prius nota, ſequitur concluſio ſimiliter ſe habere circa orationes .i. inſtrumenta quibus acquiritur omnis doctrina facere eã ex præuia notione, & dixit § utraq; § .i. omnes, quia oẽs duæ ſunt quæ faciunt omnem doctrinam .ſ. ſyllogiſmus uel inductio, uel ijs proportionabilia, & noto pro nunc quòd ſyllogiſmus & inductio dupliciter differunt opere, & forma, ut patet .1. poſt. 25. & in Epit. de ſyllogiſmo hypott. & .1. priorũ primo quidem opere differunt, quia ſyllogiſmus probat ignotum naturaliter, ex notis naturaliter: inductio uerò manifeſtat per ſe nota, uel fere per ſe nota, ex euidentioribus, & non notioribus naturaliter, Amplius .2. Priorum. 23. ſyllogiſmus probat ex euidentioribus, inductio ex manifeſtioribus: Secundo differũt forma, ſeu in modo conſequentiæ, nam ſyllogiſmus eſt conſequentia neceſſaria, per ſe, & ſine alio, inductio uerò per accidens, & per aliud. ut .ſ. reducitur ad ſyllogiſmum .u. priorum. c. 23. & cum dicit § hæ quidem § Incipit probare minorem ſigillatim de unoquoq; inſtrumento, & primo de ſyllogiſmo, ſecundò de inductione, & probatio de utroq; eſt per definitiones eorum, ſet pro ipſius inſtrumenti ſyllogiſtici probatione, aduertas quòd .1. priorũ primo definitur ſyllogiſmus ab Ariſt. quòd eſt oratio in qua quibuſdam poſitis .ſ. propoſitionibus, duabus, ſequitur aliud .i. concluſio, & dixit poſitis .i. conceſſis, quia ꝑ ſe notæ naturaliter, dixit aliud .i. concluſio, quia ignota naturaliter, & ideo eſt alia à præmiſſis, per ſe notis naturaliter, & hoc eſt, ne idem per idem, & æquè notum per æque notum monſtretur, & fiat petitio principij ut patet .2. Priorum 17. Ex qua ſyllogiſmi definitione, patet ratio Ariſt. circa inſtrumentum, ſeu orationem ſyllogiſticam quòd § hæ quidẽ § .ſ. orationes ſyllogiſticæ ſunt accipientes doctrinam concluſionis ignotæ tanquàm, à notis prius .ſ. ex præmiſſis, dixit § acci

pientes§ .ſ doctrinam.i.concluſionem edoctam,non quòd ipſæ orõnes ſyllogiſticæ accipiunt,ſed quia nos per eas accipimus iſtum doctrinã ſeu concluſionẽ,aut ſic exponas. §Accipiẽtes§ .i.ipſæ orationes ſyllogiſticæ ſunt inſtrumenta faciẽtia nos accipere,& dixit. §Tanquàm à notis§ .ſ præmiſſis in plurali,quia duæ ſunt pri.priorum pri.ex quibus notis accipitur cõcluſio,

Dubitatio. ¶ Sed dubitabis,quia uidetur male Ariſt.dixiſſe tanquam à notis quia dictio. §Tanquàm§ .i.quaſi tale uidetur ſignificare,& diminuit ab eſſe tali: ſed hoc non eſt uerum de præmiſſa ſyllogiſmi nam pri.priorum pri.per ſe,naturaliter,& ſimpliciter ſunt notæ ipſæ præmiſſæ ſyllogiſmi & non ſunt notæ cum diminutione. ¶ Dicitur ad hanc dubitationem quòd ly tãquàm capitur dupliciter,uno mõ diminutiue,alio mõ affirmatiue , hoc loco ſumitur affirmatiuè quòd Ariſt.itẽdit affirmare,nõ ſumi cõcluſionẽ edoctã niſi ex tanq̃ notis pmiſſis .i.inquantũ ſũt notæ,et ſic ẽ uerũ:

Dubitatio. ¶ Alia dubitatio cur dixit §Syllogiſmos.§ in plurali &. §Inductionem§ in ſingulari

Reſponſio Sueſſani. ¶ Sueſſanus reſpondet ut monſtraret ad idem uniuerſale unã ſolam inductionem fieri.quia eadẽ ſunt unius uniuerſalis indiuidua & non diuerſa,ſed dixit ſyllogiſmos in numero plurali,quia plura media,

Impugnatio. ¶ Licet ſit uerum ſit hoc tamen non facit ad textus expoſitionem. ¶ Quapropter pro ueritate dicendum eſt: quòd tam ſyllogiſmi plures ſunt ſpecies,nã quinque aſſignauit Auerr.in prologo mag.cõm.& i cõme.1. & .c.17.& in Epith.logic.& inductionis ſit una ſpecies, ppea dixit ſyllogiſmos in numero plurali.ut omnes ſyllogiſmi ſuos prehenderet,& dixit inductionem in ſingulari. quia eſt tantum una ſpecies:

Inſtantia. ¶ Sed inſtabis ſtatim quia ſuperius diximus duas eſſe inductionis ſpecies .ſ.Topicam & demonſtratiuam:

Solutio. ¶ Dicimus quòd licet dixerimus duas ſpecies inductionis eſſe,tamen intelligendum eſt ſecundum rei ueritatem, quòd una eſt uera inductio .ſ. Topica : inductio uerò demonſtratiua licet appareat inductio uirtute,tamen demonſtratio quia eſt: §Illæ uerò§ Cum manifeſtauit de ſyllogiſmo,nunc manifeſtat de inductione,ſed notato,ex.2.Priorum capi 23. ſi à parte prænota ad partem procedimus tunc eſt exemplum,ſi à toto ad partem eſt ſyllogiſmus.ſi uerò à parte ad totum,inductio eſt,nam inductio ea eſt,in qua procedimus à partibus prænotis ſenſu,ad uniuerſale totũ,& ex hoc patet ratio Ariſto.quæ hoc modo erigi debet,ſumens maiorem extra textum Illud quod ex prænotis ſingularibus manifeſtat,uniuerſale,facit doctrinam ex prænotione,minor in textu,quæ eſt definitio inductionis ,talis eſt,ſed illæ orationes quæ inductionis modo faciunt doctrinam,demõſtrant uniuerſale & totum per ſingulare quod manifeſtum eſt prius,ſequitur concluſio ĩ textu,ſimiliter ſe habere orationes circa inductionem .ſ.quòd ex prænotione faciant doctrinam dixit, §Demonſtrantes§ .i.manifeſtantes & oſtendentes,et ſic tollitur contradictio,quia dixit Ariſt.2 Poſter.25.inductio non demõſtrat, hic uerò dixit demonſtrare,iam non eſt contradictio quia capitur hic demonſtrare .i. manifeſtare & oſtendere,dixit. §Manifeſtum§ Quia 2.Priorum.23.inductio manifeſtior eſt ſyllogiſmo,quia eſt ex ſingularibus manifeſtis ad ſenſum:

Dubitatio. ¶ Dubitabis adhuc, quia diximus quòd ad inductionem Topicam requiritur numeratio omnium ſingularium,uel cum cautela,quare autem Ariſt.unum ſingulare aſſignat,quando dicit. §Per id quòd manifeſtum eſt ſingulare§ :

Solutio. ¶ Dicunt,ut monſtraret omnia ſingularia unius medij uim habere, utcunq; ſit,iam Ariſt.in ſententia habetur,quòd inductio ex prænotis facit doctrinam , & notabis ,quòd poſſet diſtingui de ipſo ſingulari,quòd duplex ẽ unum eſt uerum,quod dicitur indiuiduum,& unum numero, aliud dicitur pro minus uniuerſali & ſic ſpecies uocatur ſingulare,ſententia eſt Ariſt.2 Poſter.c.22.ubi dixit,quòd facilius eſt definire ſingulare.i.ſpeciem quàm genus,quia in genere latitant æquiuocationes,& ſic poſſet dici quòd per. §Singulare§ Intellexit Ariſt.ſingulare quod eſt ſpecies ,& quia participatione ſpeciei plures homines ſunt unus homo,ut docuit Porphirius,dicendum erit quòd inductio ſemper procedit à ſingularibus,ex ijs oĩbus quæ examinauimus pro uerborum elucidatione,patet logicaſtres expoſitore,maxime in,ueritate remotos eſſe,cum ſecus Ariſt.mentem fuerint interpretati ,quorum ineptias & nugas,potius ſub ſilentio pertranſire,quàm recenſere uoluimus.

¶ Similiter autem,et Rhethoricæ perſuadent,aut enim per exempla,quod eſt inductio,aut per entymemata,quod quidem eſt ſyllogiſmus.

¶ Hæc eſt tertia pars,in qua Ariſt.remouendo dubium , inductionem complet in alijs inſtrumentis,dicere enim quis poſſet,non ſolum ſyllogiſmum & inductionem eſſe inſtrumenta, doctrinæ,ſed exemplum & entymema , quæ ſunt orationes , quibus Rhetor perſuadet , ut habetur primo Rhetor.capit. de inſtrumentis:ideo remouendo hoc dubium,complet inductionẽ dicens,ſimiliter orationes Rhetoricæ , quæ ſunt inſtrumenta, quibus Rhetor utitur perſuadent aliquam doctrinã, quaſi ſic uelit dicere Ariſt.quòd cùm non ſint plura inſtrumenta uera & non uera doctrinæ in communi & omnia iſta faciunt doctrinam ex prænotis,ſequitur ergo quòd omnis doctrina fit ex prænotis: dixit. §Similiter§ .i.ſimili conditione ex præuia notione faciũt doctrinã:dixit. §Rhetoricæ§ Aduertas quòd huic adiectiua debet adiungi ſupra dictũ ſubſtantiuũ.ſ. orationes quibus Rhetor perſuadere dixit. § Perſuadent § Sed uidetur Ariſt.ſibi contradicere,nam pri. Topic.cap.2. dixit, quòd,finis Rhetoris non eſt perſuadere,ſicut nec finis medici eſt ſanare,hic uerò dicit quòd rhetor habet perſuadere, et ſic eſt contradictio reſpondetur haudquaquàm Ariſt.ſibi cõtradicere: ſi quidem finis rei eſt duplex intrinſecus.ſ.& extrinſecus,finis intrinſecus medicinæ eſt bene mederi.i.recte facere ſecundum artem,ad quod ſequatur ſanitas : finis extrinſecus eſt ſanare: ſic Rhetoricæ finis duplex eſt,finis intrinſecus eius eſt bene proponere.i.recte facere omnia ſecundum artem illam ad quam ſequatur perſuaſio, finis uerò extrinſecus ẽ perſuadere,tũc habita hac diſtinctione dicimus quòd nulla eſt contradictio in dictis Ariſt quia hic loquitur de fine extrinſeco rhetoris,& pri.Topic.loquitur de fine intrinſeco: §Aut enim per exempla§ Erat ſumptum Rhetoricas ſimiliter facere perſuaſionem ſeu perſuaſiuam doctrinã ex præuia notione,nunc probat illud inductione,in omnibus orationibus rhetoricis,& ratio ſic erigi debet pro textus huius intellectu clariori & maior ſumitur etiam nedum ex hoc textu , ſed ex pri.Rhetor.cap.proprio,& talis eſt.omnes orationes rhetoricæ,aut ſunt exẽplum , aut enthymema,minor fiat ſic extra textum,ſed tam exemplum quàm enthymema faciunt perſua-

Vera expoſitio.

ſionem ex prænotis, ergo ſimiliter ſe habent orationes Rhetoricæ omnes, ſ. ex prænotis faciunt doctrinam, dixit. §Exempla et enthymemata§ In plurali numero, ut ſingularium inducendorum multitudinem oſtenderet, exempla enim multa ſunt, et enthymemata (ut dicemus) ſpecie & nõ ſolum numero. Aut dicendum, quòd ideo in plurali numero, quia oratori neceſſe ẽ plura exempla, & enthymemata facere propter perſuaſionẽ dixit §Quod§ Aduertas, quòd non eſt incongrua locutio dicere, per exempla, quòd eſt inductio, & per enthymemata quod eſt ſyllogiſmus: Quoniam ly, quòd non refertur ad exẽpla, & ad enthymemata, ſed refertur ad ly, perſuadere per exempla & perſuadere per enthymemata & cum dicit.

§per exemplũ§ Notato, ex. 2. priorum cap. 24. exemplum procedit à parte ad partem, à particulari in quo prædicatum uniuerſale notius eſt, ad alterum particulare, in quo prædicatum eſt ignotũ, & ſic exẽplũ ex præcognito particulari, aliud ignotũ habet notificare: deinde dicit. §Aut per enthymemata,§ & ſcito ex. 2 priorum cap. 27. enthymema eſt ſyllogiſmus imperfectus, cuius mediũ eſt accidens & ex uariatione medij in ipſo enthymemate uariatur enthymema, & quia triplex eſt ſignificatum quod ſumitur pro medio in enthymemate, ideo triplex erit enthymema: nam uel ſignificatum eſt neceſſarium ſemper uel ut plurimum, & tunc erit enthymema demonſtratiuũ demonſtratione quia, ut patet 1. poſter. c. 96. exemplũ, ut mulier habet lac in mãmillis ergo peperit, ſi uerò ſignificatum fuerit in maiori parte uerũ, tunc erit enthymema Topicũ exẽplũ, ut iſte uir nocte uagatur, ergo ẽ adulter: ſed ſi ſignificatũ fuerit in æquali parte, tunc Rhetoricum erit ẽthymema, exẽplum ut iſte uir incedit comptus, ergo eſt adulter de enthymemate ergo tertio modo dicto, loquitur Ariſt. quando dicit quòd Rhetor perſuadet enthymemate habente. ſ. ſignificatũ in æquali parte ſenſatum & notum:

Dubitatio an exemplum ſit inductio & enthymema ſit ſyllogiſmus:

¶ Dubitatio inſurgit ſcitu digna propter uarietatem expoſitorũ quõ uerum ſit, quod dicit Ariſt. quòd exemplum ſit inductio & enthymema ſit ſyllogiſmus, & dubitatio maxima eſſe uidetur, qui Ariſt. uidetur ſibi contradicere in hoc eodem primo texto, nam numerauit quatuor ſpecies argumentationis, & ſimiliter in primo Rhetoricorum, & poſtea in fine huius primi textus uidetur reducere quatuor ſpecies ad duas. ſ. exemplum ad inductionem, & enthymema ad ſyllogiſmum: ¶ Antequam ueram aperiamus ſententiam, prius aliorum poſitiones, in medium afferendas eẽ uoluimus, ut earum uagis peripateticæ confutatis, clarius ueritas teneatur.

Prima reſponſio diui Thomæ et Themiſty.

Primus exponendi modus eſt diui Thomæ, dicentis exemplum non eſſe ueram inductionem, ſed imperfectiã, quia deficiunt ſingularia, ita quoq; enthymema eſſe ſyllogiſmum imperfectum: & mutilatum, quia deficit una præmiſſarum & aduertas quòd hunc exponendi modum fortaſſis diuus Thomas accepit a Themiſtio, qui huius etiã opinionis extitit; & diuus Thomas cum themiſtio ſic textum legendum eẽ uolunt, quòd exemplum ſit quædam inductio & enthymema ſit quidam ſyllogiſmus:

Contra ambos.

¶ Sed ambo errant, quia extorquent textum, nam non habetur in texto quidam, aut quædam, ſed quidem, aduerbium affirmandi:

Secunda reſpõſio Linconienſis.

¶ Linconienſis ait, exemplum eſſe uerè inductionẽ, & enthymema eſſe uere ſyllogiſmum: quia conueniunt in eſſentia, quæ eſt uerum eſſe rei, & quòd conueniant in eſſentia, probat, quia perfectum & imperfectum non uariant ſpeciem & eſſentiam:

Ratio eius. Cõtra Linco.

¶ Errat primo, quia habuit illum textum in quo ſolet haberi illa particula uere, ſed talis particula non habetur in texto græco. ſed, ly quidẽ aduerbium affirmandi ut diximus, ſecundo errat dicens conuenire in eſſentia quia. 2 priorum 23. 27. iſta quatuor ſ. exemplum, enthymema inductio, & ſyllogiſmus differunt ratione ſeu definitione, ergo differunt eſſentia ex. 7. meth. 34. 35. & ad eius rationem dicimus quòd perfectum & imperfectum non uariant ſpeciem, uerum eſt in accidentibus, quæ ſuſcipiũt magis & minus, ſed non in ſubſtantijs, quæ non ſuſcipiunt magis & minus fallit etiam de perfectione eſſentiali ſicuti eſt ad propoſitum, ſyllogiſmus ſiquidem perfectione eſſentiali differt ab alijs, & ideo eſſentia differre uidetur & non conuenire

Reſponſio ad eius rationem:

¶ Egidius Romanus dicit quòd littera Ariſt. debet pluraliter legi hoc modo, ſ. aut per exemplo, quæ ſunt inductio, & enthymemata, quæ ſunt ſyllogiſmus. quia licet unum exemplum non ſit inductio, tamen multa exempla, ſunt una inductio: ſimiliter unum enthymema non eſt ſyllogiſmus, ſed multa enthymemata

Tertia reſponſio egidij.

¶ Sed quæ dicit Egidius puerilia & futilia ſunt, quia concluſio exempli eſt ſingularis, inductionis uerà ẽ uniuerſalis, ut docuit Ariſt. in hoc primo texto, & . 2. Priorũ 23. & . 24. impoſſibile ergo eſt exemplum, ſiue unũ, ſiue plura, facere inductionem, quia concluſio exempli non poteſt fieri concluſio inductio inductionis: Secundo, quia quotcunq; aſſumantur enthymemata, non preciſe componunt ſyllogiſmum ſed plus uel minus, ut rectæ conſiderantibus patere poteſt: non ergo uera ſunt, quæ Egidius Romanus & ſequaces fatentur

Contra egidium.

¶ Paulus ueñ. aliam dicendi modum ſequitur, & dicit quòd hæc eſt uera, exemplum eſt inductio cauſaliter, & non identicè, & ſimiliter enthymema eſt ſyllogiſmus, eſt uera cauſaliter, & non identice nam ſicut hæc non eſt uera in prædicatione identica, ira eſt accenſio ſanguinis circa cor, ſed in prædicatione cauſali, quia ira ex tali accenſione cauſatur, ſic non identicè, ſed cauſaliter uerum eſt, exemplum eſſe inductionem & enthymema eſſe ſyllogiſmum, quia ex exemplo poteſt inductio cauſari, & ex enthymemate ſyllogiſmus.

Quarta reſpõſio Pauli ueñ.

¶ Iſte quoq; dicendi modus falſus eſt, quia Ariſt. intentio in hoc primo texto, non eſt declarare, quomodo exemplum reducatur ad inductionem, & enthymema, ad ſyllogiſmũ ſed oſtendere quòd orationes rhetoricæ ſimili conditione ſ. exemplum & enthymema, faciunt nouam doctrinam ex præuia notione: Præterea illud quòd reducitur ad aliud ſicut imperfectum ad perfectũ non eſt cauſa illius, ſed exemplum reducitur ad inductionem, & enthymema ad ſyllogiſmũ, ergo falſũ ẽ, quòd inductio cauſetur ex exẽplo et ſyllogiſmus cauſetur ex ẽthy. maior clara ẽ, et minor ẽ Ariſt. 2. pri c. 23

Contra Paulum uenetum.

¶ Ideo hiſce oĩbus neglectis pro ueritate prius notandum eſt, quod nil clarius, & doctius quã exponere autorem per ſe ipſum autorem, nam Ariſt. pri. Rhetoris cap. de inſtrumentis, exponit ſe ipſum, & ſic exponit locum iſtum, id enim prorſus quod ibi dicit, hic ẽt aſſerit, amplius notandum eſſe duximus, quòd aliquid eſſe tale dupliciter cõ poteſt, uno modo uere & uniuoce, alio modo proportionabiliter & analogice, exemplum de eo quod eſt tale per proportionẽ & analogiam, ut rex in regno, ita princeps in principatu. unde dicere poſſumus, princeps eſt rex non uniuoce, ſed proportionali opere quia quantum, & quale opus poteſt rex in regno tantum & tale poteſt princeps in principatu: cum hac diſtinctione habita Ariſt. ſe ipſum exponit, & dicit, quòd exemplũ eſt inductio non ſimpliciter, uniuocè. & uerè, ſed eſt inductio Rhetorica & proportionabiliter, & ſimiliter enthymemã eſt

Vera reſponſio.

Aliquid eẽ tale, contingit dupliciter.

ſyllogiſ

ſyllogiſmus, non ſimpliciter & uniuocè & uerè, ſed proportionabiliter in opere & analogicè. ſ. eſt ſyllogiſmus Rhetoricus, quia tantum ualent exemplũ & enthymema apud rhetoricã, quantũ ualent inductio & ſyllogiſmus apud alias artes, & ideo optimè ſcripſit Auerr. exponendo hunc locũ. c. 2 de inſtrumentis quòd exemplũ & enthymema, ſunt inductio & ſyllogiſmus, quia ſunt ſimilia eis, & ſic concludimus quòd exemplũ eſt inductio rhetorica, & enthymema eſt ſyllogiſmus rhetoricus eo modo quo expoſuimus: hæc ſunt quæ habuimus circa huius primi tex. expoſitionẽ, in quo Ariſt. optimè per inductionẽ topicã probauit hanc propoſitionẽ uniuerſalem eſſe ueram quòd omnis doctrina & omnis diſciplina, tum ex parte ipſarum, tum etiam ex parte inſtrumentorũ, ex præexiſtenti fit cognitione.

Dubitatio. ¶ Sed occurrit ex modo probandi Ariſt. dubitatio, quia Ariſt. probauit iſtam uniuerſalem propoſitionem, omnis doctrina & oĩs diſciplina ex præexiſtenti fit cognitione, ex inductione ſuorũ ſingulariũ. ſ. in ſcientijs, artibus, & inſtrumentis, inter quæ ſingularia, eſt doctrina demonſtratiua, deinde ex uniuerſali probata, probatur iſta particularis. ſ. doctrinã demõſtratiuã fieri ex prænotione, nam diximus ſupra ad hunc finẽ Ariſt. poſuit iſtam uniuerſalẽ propoſitionem ut probaret iſtas particulares. ſ. doctrinã demonſtratiuam, & doctrinã definitiuã fieri ex præuia notione, et ſic uidetur quòd fiat petitio principij, 2. prior. 17. ab eodem in idem

Reſponſio quorũdam. ¶ Dixerunt quidã demõſtratiuã doctrinã poſſe ſumi bifariã, uno modo ĩ uniuerſali, ut . ſ. nec iſta, nec illa eſt, Alio modo in particulari quatenus hæc uel illa eſſe dicitur, & hac habita diſtinctione reſpondent, ꝙ illa propoſitio uniuerſalis probatur, à demonſtratiua doctrina ſecundo modo ſumpta: ſed doctrina demonſtratiua ſumpta primo modo, probatur ab illa uniuerſali propoſitione, omnis doctrina, & omnis diſciplina ex præexiſtenti fit cognitione, & ſic non fit petitio principij.

Cõtra iſtos ¶ Sed errant, non enĩ fugiunt principij petitionẽ, nam cum Ariſt probet uniuerſalẽ, & uniuerſale eſt reſpectu inferiorum, erit etiam reſpectu illius doctrinæ ſingularis, & ſic ſemper eſt ab eodem ad idem. & erit petitio principij.

Vera reſponſio. ¶ Vnde pro ſolutione notandum eſt hoc aliud circa ipſam inductionem. quòd inductio cõſideratur bifariã, uno modo, à ſingularibus ad uniuerſale, alio modo, à ſingulari ad ſingulare mediante uniuerſali probato, & differunt in hoc ij duo modi, quia ſi ſumuntur plura ſingularia, erit modus inductionis, ſi uerò unum uel pauciora, habebit modum exempli, & ex hoc patet clara ſolutio, quòd Ariſt. in probando illã uniuerſalem propoſitionẽ, utitur inductione primo modo, ſed in ꝓbanda illã particularẽ utitur inductione ſecundo modo ex uniuerſali probata Neq; propter hoc fit petitio principij, nam 8. Topic. c. 10. colligitur quòd petitio principij eſt duplex, una dicitur uera petitio principij, & eſt quando idem non ſolũ ſubiecto, ſed ratione eiuſdem nominis ſynonimi, & alia dicitur eſſe petitio prĩcipij nõ uera, ſed topica, et eſt illa, q̃ ſ. ñ opin. opinamur eẽ petitionẽ cũ non ſit exemplum, ut cum per definitionẽ probatur aliquid de definito, & cum definitio & definitum ſint unum. 7. Meth. tex. 10 ñ. 2 ſ opinamur tunc idem per idẽ probari eſſe quia primo Phyſic. & 7. Metha. tex. c. 40. definitio & definitum non ſunt omnibus modis quia differunt ratione, tunc eſt dicendum, quòd non idem per idem probatur, & ſic non fit petitio principij uera: ita dicimus ad propoſitam dubitationem, quòd cum probamus illam uniuerſalem per ſingularia, & econuerſo, opinamur petere, & idem per idem ꝓbare, quia opinamur uniuerſale eſſe idem ſuis ſingularibus, & econuerſo, ſed in rei ueritate (primo phyſ. 4.) uniuerſale differt ratione, à ſingularibus & ideo poteſt probari per ſingularia, & ſingularia poſſunt probari per uniuerſale ſine petitione prĩcipij, dicimus ergo Ariſtot. uſum fuiſſe petitione Topica, in probando illam uniuerſalem propoſitionem per ſua ſingularia, & ſingularia per eorum uniuerſalem, & nullum inde ſequitur abſurdum.

¶ Hæc enũtiatio ut ait Abũnaſar Alpharabius § Continet ſua ſubiecta, quicquid eſt in hoc libro § Com. pri. Auerr. in hoc. 1. com. tria facit. Primo exponit, Secundo digreditur ibi § Themiſt. uerò § Et tertio reuertitur ad exponendũ tex. ibi § Necnon talis ueritas § quoad primã partẽ Notandũ quòd Auerr. 1 Alphar. ponit expoſitionẽ circa illã propoſitionẽ uniuerſalẽ deinde ſuã: narrãs igitur expoſitionẽ Alphar. in prĩcipio com. dicit § Hæc enunciatio ut ait Abũnazar Alphar. § Continet ſuo ſubiecto quicquid eſt in hoc libro § i. illa ꝓpoſitio uniuerſalis claudit ſub ſuo ſubiecto ſ omnis doctrina & omnis diſciplina, demonſtrationem & definitionẽ quæ tractantur in hoc libro, & uocauit enunciationem hanc propoſitionem uniuerſalem, quia dicit uerum uel falſum ut docuit Ariſt. primo lib. de interpretatione cap. 4. & ſubdit § Dicere enim omnem doctrinam § Exponit hoc & dicit reddendo cauſam propter quam ipſe Alpharab. intellexit illam propoſitionem uniuerſalem uerificari de demonſtratione & definitione, & cauſa talis eſt, quia dicere omnem doctrinam ſub ingrediuntur § Omnes ſpecies quæſitorum § . ſ. ſi eſt, quia ẽ propter quid eſt, & quid ut patet. 2. poſter. 1. c. 1, § Quæ ſũt ſecundum modum aſſertionis § . i. demonſtrationis uocat demõſtrationem eſſe aſſertionẽ, quia aſſerit aliquid de aliquo: Alia quoq; poteſt eſſe ratio quor demonſtratio dicatur aſſertio, & eo maxime demonſtratio potiſſima de qua principaliter intendit Ariſt. in hoc lib. Poſtar quia aſſerere idem quod affirmare ſignificat, ſed tunc aliquid nos uerè & propriè affirmare dicimus, quando illud per propriam & ueram cauſam explicamus, & confirmamus, iſta autem explicatio & confirmatio per cauſam maximè cognoſcitur per demonſtrationem potiſſimam, cuius medius terminus eſt cauſa eſſendi & ineſſendi, uera & propria & immediata, ut infra uberrime ſuo loco dicetur merito igitur per aſſertionem demonſtrationem intelligere debemus Amplius primo poſter. 14. & 2. poſt. c. 4 5 demonſtratio eſt oratio enunciatiua dicens eſſe uel non eſſe, aſſerendo, & ideo ſcientia demonſtratiua aſſertio uocatur. quia cũ aſſertione eſſendi in affirmatiua, & nõ eſſendi in negatiua uocatur ẽt ipſa demõſtratio ab Auerr. in ꝓlogo, & in 1 poſt. & in Epit. logic. & in quæſitis, uerificatio, et rõ talis ẽ, quia ſcientia demõſtratiua ẽ cũ cõpoſitione orõnis enũtiatiuæ, ĩ qua ſtant uerũ & falſum ut diximus, & quia demõſtratio ſemp concludit & aſſerit uerũ ideo Auerr. ſolet demonſtrationẽ uocare uerificationẽ. & cũ dicit § ſm̃ modũ cõceptionis § intelligit definitionẽ, & cõ qua conceptio ſignificat definitionẽ, talis ẽ. quia definitio ſignificat unã ſubſtantiã, quæ eſt forma. 7. Meth 1 c. 42. 43. et forma ſimplex eſt, et conceptus ſimplex dicitur, ſine aſſertione ueri uel falſi, ergo merito conceptio põt ſignificare definitionẽ, tũ quia tota definitio ſumitur, à forma Cũ ẽt quia definitio non dicit eſſe, nec non eſſe, ut docuit nos Ariſt. 1 poſt. 1 c. 14. infra Auerr. & in Epit. logic. ſolet nominare ipſam definitionem, formationem, quia definitio eſt una ſubſtantia. & ſignificat unum per formam. 7 Meth. 42. 43. dicitur ẽt formatio, ex eo quia ẽ ĩ prima operatione intellectus quæ dicitur formatio ab Auerr. 3. de anima. c. 21. ubi dicit da

Verificatio ſignificat demonſtrationem.

Conceptio ſignificat definitionẽ

Formatio ſignificat definitionẽ

as eſſe operationes intellectus, quarum prima dicitur forma, ſecunda uero dicitur fides, & per eu § Quæ ſunt ſecundū modum aſſertionis § intelligas, ſi eſt, quia eſt, & propter quid ē, & per eu § Quæ ſunt ſecundum modum conceptionis § intelligit quid eſt, & cum dicit § Dicere uerò § Exponit prædicatum illius propoſitionis uniuerſalis. ſ. ly ex præexiſtenti cognitione, quod prædicatum ſecundum Alphar. ſubingrediuntur, omnes ſpecies præmiſſarum. ſ. quia propter quid & ſimpliciter, & partes definitiones, & cognitiones agentes tam definitionis quæ ſunt partes definitionis ſ. genus & differentia, quam cognitiones agentes demōſtrationis, quæ ſunt præmiſſæ § In hoc autem libro § quaſi hic Auerr. ponendo minorem uelit reddere cauſam quur dixit quòd hæc propoſitio uniuerſalis continet quicquid eſt in hoc libro, quia omnes ſpecies quæſitorum. ſ. demonſtrationis & definitionis ſubingrediuntur hāc maximam, ſet in hoc libro, nil aliud eſt, quàm § Species quæſitorum § Vt ſi eſt, quia eſt, propter quid eſt, et quid eſt § Et ſpecies præmiſſarum § . ſ. quia, propter quid, & ſimpliciter, ergo in hac maxima ſeu propoſitione uniuerſali continetur quicquid eſt in hoc libro § Verumtamen poſſibile eſt § Vbi Auerr. ad mentem Alpharabij expoſuit illam maximam uniuerſalem, nunc ad mentem ſuam exponit & ait § Verumtamen § .i. poſſibile eſt, quòd hæc maxima quinq; § artes logicas § . ſ. quinq; ſpecies ſyllogiſmi contineat: nam in primo Poſter. c. 17. & in prologo magnæ commentationis. & in Epit. logic in præfatione auteis, & in. 1. Rhet. cap. 3. quinq; aſſignantur ſpecies ſyllogiſmi, ſecundum quòd quinq; ſunt ſpecies præmiſſarum ipſius ſyllogiſmi: eſt ſyllogiſmus demonſtratiuus, Topicus, Sophiſticus, Rhetoricus, & Poeticus, cuius namq; ſyllogiſmi ſpecies ſi diffuſius ſcire cupis, legito quæſo, quæſitum noſtrum de regreſſu demonſtratiuo, ubi ſcitu digniſſima ceperies: § Et ſpecies & partes definitionum (notato quòd 2 poſter. t. c. 46. triplex eſt ſpecies definitionis, una quæ eſt principium demonſtrationis, altera eſt concluſio demonſtrationis, tertia uerò eſt demonſtratio poſitione differens, de quibus ſpeciebus Auerr. fecit pulcherrimū quæſitum octauō in Epit. logic. in quo quæſito principaliter loquitur de definitione ſtricto modo dicta. dixit § Poſſibile § Quia de facto dicet non eſſe uerum § Dictio autem § nunc exponit illam particulam § Intellectiua § Et dicit ipſe, quòd per intellectiuam, debemus intelligere diſcurſiua. i. illam diſciplinam quæ fit cum diſcurſu, & oratione ad excludendam definitionem, quæ non eſt oratio: § Diſciplina enim § reddit cauſam, & dicit quòd ex diſciplinis, quædam fit oratione, & quædam fit opere, & tales ſunt artes § Quæ experimento addiſcuntur § . ſ. artes mechanicæ quæ fiunt ſine oratione, & ſic ipſas excludit, & cum dicit § intendimus aūt § Exponit interiori modo & dicit per orationem, intelligit ratiocinationē § . i. diſcurſum, & per hoc . ſ. quia per ſyllogiſmum diſtinguuntur artes operatiuæ, quæ fiunt ſine ſyllogiſmo, & ſic ipſas excludit: deinde dicit § Themiſtius uerò § ubi Auerr. expoſitione ſua & Alpharaby expoſuit particulas ipſius propoſitionis uniuerſalis, nunc digreditur aduerſus Themiſtium, & hæc eſt ſecunda pars principalis huius cōmenti, & poteſt reddi duplex cauſa, propter quā Auerr. uoluit digredi contra Themiſt. & Alpharabium tum quia illud quod dicebant iſti erat contrarium ſuæ expoſitioni, nam unuſquiſq; tenetur tueri ſua iura & dicta, cum ēt quia Themiſt. & Alpharab. erāt uiri magnæ profectò autoritatis & ne eis crederetur uoluit aduerſus utrūq; digredi, ſet nota

[Secunda pars principalis commenti in qua Auerr. digreditur contra Them. & Alpharab.]

quòd hæc ſecunda pars cōmenti in qua digreditur Auerr. pōt diuidi adhuc in duas minores partes, una eſt in qua Auerr digreditur cōtra Themiſt. ibi q̄n dicit § Themiſtius uerò § alia eſt in qua digreditur contra Alpharab. ibi q̄n dicit § Et iam expedit inſpicere § Et redeundo ad primā partem digreſſionis, dicit Auerr. quòd ipſe Themiſt. ponit illam maximā cōem eſſe omnibus artibus, & ſcientijs, & dicit § Intendit § Per artes. eas. ſ. quæ experimento adiſcuntur. ſ. edificatoria & ſutoria § ipſe enim ait § . i. ipſe Themiſt. dat exemplū, & dicit quòd qui edificare intendit, non poteſt addiſcere ipſam artem ædificandi, niſi cognouerit præcognitione quid nominis materiæ, lapidis, ligni, & huius generis § Set hoc non § ubi dixit opinionē ſeu expoſitionē Themiſtij, nunc arguit contra ipſum & primo dicit quòd illud quod Themiſt. dixit, non eſt ad mētem Ariſt. neq; eſſe undiq; uerū ut per exemplū quod ponit, & dicit quòd in artibus operatiuis & mechanicis nō neceſſe eſt, ut fiant ex præexiſtenti cognitione, & q̄n dicit § diſcipulus enim mutus § probat ſecunda ratione, quia ſurdus & mutus pōt addiſcere artem aliquam, ut puta edificatoriā, nutibus ſeu ſignis tm̄, & non habita præcognitione quid nominis, ſet per ſenſum uiſus, ut muti & ſurdi, & aīalia diſciplinabilia ut canis, pſitacus, & pica, quæ quidē aīalia diſcunt, nā Ariſt. docuit. 1. Methaph. in procemio quædā aīalia eſſe diſciplinabilia, & dicit quòd iſta § Enunciatio § eſt tm̄ uera et neceſſaria in rebus quæ adiſcuntur § ſyllogiſmo § . ſ demonſtratiuo eſt aliter ſe habere, ut docet Ariſt. 1. Poſt. ſet ſi ſic eſſet mutus & ſurdus non poſſet adiſcere aliquas artes § Et dum diſcipulus § Dicit nunc Auerr. quòd in iſtis artibus, præcognitiones non ſunt neceſſariæ, ſet ſunt de bonitate, & ad melius & facilius, & dicit quòd dum diſcipulus habet præcognitiones nominū, diſcit facilius artē aliquā non quòd neceſſariò indigeat præcognitionibus § Prout res ſe hēt § . i. quēadmodū neceſſariò eget in diſciplinis & ſcientijs quæ fiunt orationibus, nā ibi ſunt neceſſariæ tales præcognitiones, Hucuſq; arguit Auerr. aduerſus Themiſt. & expoſuit illas particulas tex. ſuo modo, & in rei ueritate ipſius Auerr. expoſitio nō eſt ita neq; ēt uerū eſt quod dicit contra Themiſt. unde aduerſus Auerr. hūc obſeruobimus ordinē. Primo oſtendemus quòd ſibi contradicat, Secundò quod contradicat Ariſt. Tertiò quod contradicat ueritati, & quarto rōnes eius quas facit contra Themiſt. ſoluentur, Primo igitur aſſerimus Auerr. ſibi ipſi cōtradicere, nā. 5. Meth. c. 48. expreſſe dicit quòd ꝓpoſitio iſta uniuerſalis Ariſt. eſt uera in artibus operatiuis & cōſideratiuis, idē prorſus in Epit. logic. in tract. de Rhet. demonſtratiua: Secūdo quod Ariſt. cōtradicat patet in tex. quia dicit, & aliarū unaqueq; artiū, nā de artibus operatiuis ibi loquitur Ariſt. ueluti uberrimè expoſuimus: Tertiò quòd contradicat ueritati, hoc patet ad ſenſum quia nihil pōt adiſci niſi habita notitia illarū præcognitionū: Quartò oſtenditur quod eius rōnes non cōcludant cōtra Themiſt. & primo ad primā, mutus & ſurdus adiſcit artē ſine præcognitione quid nominis, ergo præcognitio quid nōīs nō ē neceſſaria artibus dicimus quòd licet mutus & ſurdus adiſcat artē ſine præcognitione quid nominis, tñ non ſine præcognitione abſolute, quia hēt præcognitionē ſi eſt, uel alio mō poſſet reſpondere quòd illi nutus & ſigna, fecerunt ipſi ſurdo & muto pro præcognitionibus ut ipſemet Auerr dicit, & ſi hæc reſponſio minime ſatisfacit, dicendū uō primo, quòd non pōt diſcere ſine præcognitione abſoluta, nam ſi caret una non caret altera, iſta namq; uniuerſalis propo

[Prima ratio Auerr. cōtra Themiſtium.]

[Secunda ratio Auerro contra Themiſti.]

poſito Ariſt.eſt communis analogice,per prius enim de ſcię
tijs ſpeculatiuis,& per poſterius,de artibus operatiuis uerifis
catur,at definitio analogi non oportet,quòd uerificetur ſecuns
dum omnes partes de ſuis analogatis,ut habetur primo de ani
ma,de definitione animę,& .2.phyſ.3.de definitione naturę
quę dicit quòd eſt principium motus & quietis, attamen in
cœlo eſt principium motus,& non quietis,& Auerr.dixit in
Solutio ſecundę rationis Auerr.
com̃.quòd artifex nõ poteſt facere plus iſto: Ad ſecundã ra
tionem Auerr.quando dicit quòd animalia diſciplinabilia diſ
ſcunt ſine præcognitionibus,dicimus quod Ariſt.in iſta proe
poſitione uniuerſali,omnis doctrina,& omnis diſciplina intel
lectiua &c.loquitur de doctrina intellectiua,ut patet,at ſolum
intellectus eſt in homine,ſi uerò fuerit aliquid quod non tatũ
homini,ſet etiam alijs ab homine competit, hoc erit ſecundum
ſimilitudinem & comparationem & quandam æquiuocatio
nem,ut uidere hominis competit,& prauis,ſet æquiuocè,ſic in
propoſito dicimus,quòd diſciplina æquiuoce dicitur de diſcis
plina hominis & brutorum,non enim diſciplina brutorum cõ
tinetur in iſta propoſitione uniuerſali,quia Ariſt.poſuit illam
particulam,intellectiua,& ut clarius iſta dicamus,ſit hoc exẽ
plum,quoniam in leone eſt magnanimitas,& hoc eſt æquiuo
cè & ſimilitudinarie,nam magnanimitas, & aliæ uirtutes
competunt ſoli homini per ſe primo,& probatur hoc,quia ma
gnanimitas eſt uirtus (ut prodit Ariſt.in Ethic.) eſt habi
tus electiuus cum ratione in mediocritate: at in leone & alijs
non eſt ratio.ſi non eſt ratio,ergo non habet definitionem ipſi
us uirtutis ſi non habet definitionem ipſius uirtutis,non habet
definitionem magnanimitatis,ergo diuerſa eſt definitio,ſi dia
uerſa eſt definitio,ergo diuerſa eſt forma: & ſic erit æquiuo
catio,& quòd de magnanimitate diximus intelligendum eſt
etiam de alijs uirtutibus,quę putantur quòd ſint in alijs anis
malibus patet igitur ſolutio rationum Auerr.contra Themiſti
um & male & falsò ipſum Themiſtium reprehenſum fuiſs
ſe,ab Auerr Quinimo maxima ipſe Auerr.reprehenſione di
gnus eſt,cum ſibi,Ariſt.& ueritati cõtradixerit: & ſciri uo
Defecit Themiſti.
lumus,quòd licet Themiſtius uerum dicet,tamen in hoc erra
uit,quia credidit artes operatiuas non poſſe dici doctrinas &
diſciplinas,ſet ſolum ſcientias ſpeculatiuos putauit uere dici
doctrinas & diſciplinas,quia adiſcendo acquiruntur ſ. per
diſcurſum,& non opere,& quòd dicit Themiſtius nihil oba
ſtat,quia licet artes operatiuæ non dicantur uerè doctrinæ &
diſciplinæ,tamen dicuntur analogicè,ſicut dicit Ariſt.in tex
tu,& primo Meth.t.c.48. & probatur quòd artes operatiu
uæ dicãtur doctrinæ et diſciplinæ,ex definitione ſeu ex ethy
mologia doctrinæ & diſciplinæ,nam dixit Ariſt .6.Eth.c.
4.quòd illud uocatur doctrina,quòd dici poteſt,& quod eſt do
cibile,diſciplina dicitur,ſet ad ſenſum patet,quòd artes opes
ratiuæ,à doctore acquiruntur,& à diſcipulo diſcuntur, ergo
poſſunt dici doctrinæ & diſciplinæ, quamplurimos etiã alios
errores ipſius Themiſtij in textus expoſitione annotauimus.
Digreſſio cõtra Alpharabiũ.
§ Et iam expedit inſpicere § Poſtquàm Auerr.digreſſus fu
it,aduerſus Themiſtium,nunc contra Alpharabium digredia
tur,nam dixit Alpharabius quòd ille maxima, ſit communis
demonſtrationi & definitioni,& hæc eſt ſecunda pars diſ
greſſionis,in qua Auerr.quatuor facit argumenta contra Als
Prima ratio Auerr. cõtra Alpharabium
pharabium,& quando dicit § Videtur enim ex uerbis § Pris
mum argumentum Auerr.facit contrà Alphar. & tale eſt,
quia uerba & exempla Ariſt.excludunt definitionem,à tali
propoſitione uniuerſali uerba Ariſt.hæc ſunt,primum eſt,ly
intellectiua,quę dicit Auerr.exponitur.i.diſcurſiua.& ſumi
tur etiam pro ratiocinatione quæ neceſſariò exigit diſcurſum
ſet definitio non habetur per diſcurſum,quia non dicit eſſe,
nec non eſſe,ergo definitio non continetur ſub illa propoſitione
uniuerſali,ſecundum uerbum colligitur ab Ariſt.in.2.tex.ubi
loquitur de tribus præcognitis,quę tria præcognita tantum de
monſtrationi ſeruiunt & non definitioni,ut patet, ſunt etiam
exempla Ariſt.in textu primo,ubi ſemper Ariſt. exemplifis
cat in doctrina ſpeculatiua.ſ.in doctrine diſcurſiua,utpote quã
dicit,mathematicæ enim ſcientiæ,& quando dicit , ſimiliter
circa orationes,Amplius Ariſt.exemplificauit de ipſius diſa
curſus.ſ.de ſyllogiſmo,inductione enthymemate & exemplo
& ſic ex uerbis & ex exemplis Ariſt.concludit Auerr. con
Secunda ratio Auerr. contra Alpharabium.
tra Alpharabium,quòd illa propoſitio uniuerſalis non poteſt
uerificari de definitione, § Et ſecundum hanc ſignificatio
nem § Facit Auerr.ſecundum argumentũ ex autoritate The
miſtij.& dicit quòd ſecundum hanc ſignificationem.ſ.quòd
ſit communis illa propoſitio uniuerſalis tantum ipſi demõſtra
tioni,Themiſtius expoſuit,licet ipſe Themiſt.connexerit etiã
cognitionem dirigentem ad ipſam definitionem,& ad ipſam
demonſtrationem,cum cognitione agente § Vtranq; § .ſ. dea
monſtrationem & definitionem,aduertas quòd de cognitione
agenti,& dirigenti tam demonſtrationis , quàm definitionis
ſuperius in expoſitione quinti termini poſiti in illa propoſitio
ne uniuerſali diffuſius dictum eſt,ideo illuc recurrito § Nos
ſtra uerò intentio eſt § Auerr. ſuam declarando mentem exs
cludit dubium,& dicere uult ſic,quòd quamuis Themiſtius
connexerit etiam cognitionem dirigentem ad ipſam definitio
nem,& ad ipſam demonſtrationem , cum cognitione agente
utranq; ſ.demonſtrationem & definitionem,tamen intentio
ſua eſt quòd Ariſt.loquatur ſolum de cognitionibus agentibus
.ſ.demonſtrationis & non definitionis,& ſic Auerr. in ijs
uerbis ſuam mentem aperit,& dubium quod quis ex uerbis
Tertia ratio Auerr. contra Alpharabium
Themiſtij facere poſſet: excludit: & cum dicit § Dicimus ita
q; quòd prima intentione § Tertium uidetur facere argumen
tum ipſe Auerr.contra Alpharabium,ex hoc,quia ipſe expos
nendo textum Ariſt.dicit,quod quando Ariſt.dixit illam pros
poſitionem uniuerſalem intendit quòd ſit explicatio præſums
ptionis cognitionis agentis demonſt.i quòd omnis doctrina.ſ.de
monſtratiua ſit ex præexiſtenti cognitione,& non definitiua
doctrina § Hoc enim euidens § Confirmat hoc iterum exem
plis Ariſt.& dicit quòd hoc eſt manifeſtum ex exẽplis quę
dat ipſe Ariſt in textu,quod ipſe Ariſt.non § inquirit § .i.in
quiſitione ſua ponit aliquam rem agẽtem definitionem ipſam
§ Cum ipſe § Themiſtius numerauit inter eas res dirigentes
aſſertionẽ,& conuentionem,quaſi dicat quòd hoc ne unquam
ſit uerum,quia Ariſt.nullam fecit in textu mentionem de præ
Quarta ratio contra Alpharabium.
cognitionibus definitionis,deinde dicit § Ac iterum quia ſi po
neremus § Quartum nunc profert Auerr.argumentum cons
tra Alpharabium,quòd definitio non contineatur ſub illa pro
poſitione uniuerſali,& præſupponit Auerr.unum quòd ars
non conſiderat de æquiuocis ſicut ipſemet dixit in.4.Meth.c.
2.& in 3.de anima com̃.20. & in 2.de anima.c.30.dixit
quòd æquiuocis uerbis non eſt rectum uti in doctrina demons
ſtratiue,tunc ſi ſecundum Alpharabium contineretur defini
tio ſub illa propoſitione uniuerſali,hoc non eſſet,niſi æquiuo
co modo ſ.nomine tantum,& non definitione pro hoc probãdo

eſſe mit. qu d quæ non habeat eandẽ operationẽ, non habent
eandẽ formam, & quæ non habent eandẽ formã, non habent
eandem definitionem, cum iſta conuertantur & non ſeparen-
tur inter ſe. & quod in cognitionibus agentibus definitionem
& demonſtrationem, ipſa non habeant eandem operationem
probat, & primo dicit quod ſi nos diceremus, quod in iſta enũ
ciatione ipſa definitio, tunc ipſa enunciatio eſſet equiuoca § mo
dus enim § nunc probat & dicit quod non habeant eandẽ ope
rationem nam modus agens primam præmiſſam ſ. maiorem
dicit § primam § quia ex ipſa maiori pendet quæſitum in po
tentia, ut dixit Auerr. in Epit. logic. in c. de rhetorica demons
strativa, & uult dicere ſic Auerr. quod ille modus quo præmi
ſſe faciunt cognoſcere concluſionem ignotam, non ſit ſimilis
illi modo & proceſſui, quo partes definitionis faciũt ipſum cõ
ceptum definitionum: ſubdit Auerr. § nam non eſt § .i. proba-
tur ſic, nam non eſt ſimilis proceſſus § utriuſq; ipſorum § .ſ.
definitionis & demonſtrationis § à notitia ad latentiam § .i.
à naturaliter noto ad naturaliter ignotũ, quaſi arguat hoc mo
do, ille eſt ſimilis proceſſus duarum rerum, quãdo ambæ ipſæ
res procedunt uno modo, at definitio & demonſtratio nõ pro-
cedunt uno modo, ergo non habent ſimilem proceſſum, & di-
cit quod præmiſſæ poſſunt eſſe § naturaliter notæ § .i. inductio
ne ut. 6. Ethic. cap. 4. ex ea uia quam dedit nobis natura co-
gnoſcere, & poteſt eſſe concluſio ignota § at cum compoſueri
mus præmiſſas, euenit concluſio nota neceſſario § hic uult no-
tare quod poſſumus habere notitiam de maiori & minori ſe-
paratim, & non de concluſione, niſi cum cõpoſuerimus ipſas
præmiſſas in modo & in figura, patet ergo proceſſum demõ
ſtr. eſſe, à naturaliter noto, ad naturaliter ignotum § partes ue-
ro definitionis § nunc de proceſſu definitionis dicit, et ait quod
partes definitionis non poſſunt eſſe notæ naturaliter, & quod
concludant definitionem ignotam, eo modo, quo premiſſæ con-
cludunt concluſionem ignotam, ſet quando hoc eſt oſten-
ditur demonſtratio ut infra dicetur § Dum uerò fuerint §
pro declaratione iſtius proceſſus definitionis, quòd ſit diuerſus
à proceſſu demonſtrationis, ſupponit ipſe Auerr. quòd tres
ſunt ſpecies ipſius definitionis: Quædam eſt naturaliter igno-
ta, quædam naturaliter nota, & quædam quæ eſt ignota &
nota aliquo modo, ut in 2. lib. Poſter. habetur cap. 10. iis ſtanti
bus arguit quòd neutra iſtarum procedat, à naturaliter noto
ad naturaliter ignotum, & dicit dum uerò ipſe partes defini
tionis fuerint § notæ per ſe § Et ſic loquitur de definitione na
turaliter nota § aut per syllogiſmum § Et ſic loquitur de defi
nitione ignota naturaliter § tunc definitio fit per ſe nota § Sen
ſus eſt, quòd quando definitio eſt nota naturaliter, procedit, à
partibus notis, ad definitionem notam, & quando eſt ignota,
procedit, à partibus ignotis, ſet per syllogiſmum notificatis, ad
definitionẽ ignotam, neq; in iſta eſt proceſſus, à noto ad igno-
tum ut definitio eſt, quia syllogiſmus facit hoc modo, ſi hoc ſil
logiſmus non faceret, tunc definitio procederet ab ignoto ad
ignotum § licet aliquando contingat § Nunc de alia ſpecie de
finitionis dicit, quæ eſt aliquo modo ignota & nota, & dicit
quòd quando definitio eſt iſto modo indiget proceſſo compoſi-
tionis & diuiſionis, & ſic non proceditur nec in hac ſpecie, à
naturaliter noto ad naturaliter ignotum, ſet ab aliquo modo
noto ad aliquo modo ignotum: § Et hic eſt unus modorum quo
ait Ariſt. in 2 poſter. cap. 3 & 4. § Quòd definitionis non ẽ
demonſtratio § .ſ. quando non eſt naturaliter ignota ut dicea

mus § Hoc eſt § exponit quomodo non eſt demonſtratio, quo-
niam non eſt ignotum naturaliter, utrum illa definitio inſit de
finito, quoniam ipſum definitum eſt notum, & definitio eſt
ignota. ſ. utrum inſit definito, & ſit illius definitio § quoniã
dum § Reddit cauſam & dicit, quòd quando definitum eſt
notum, & definitio eſt ignota naturaliter, utrum ſit definitio
illius, & inſit illi tunc eius § conceptus § .i. definitio oſtendi-
tur per demonſtrationem. ſ. quòd inſit definito § ſecundum ali
quam ſpeciem accidentis § Pro intellectu clariori huius parti-
culæ, notandum quod dicit Ariſt. 2. Poſter. cap. 7. quòd defini
tio ut definitio non demonſtratur, niſi ut prædicatum per ſe,
ſet ſic eſt quòd definitio ipſa quæ demonſtratur, accidit, quòd
ſit idem ſubiecto cum illo prædicato per ſe & econtra, quòd
prædicatum per ſe, quòd demonſtratur ſit idem ſubiecto cum
definitione, ſet quòd eſt idem ſubiecto, eſt per accidens tale
ideo dicit § ſecundum aliquam ſpeciem accidentis § nam de-
monſtratio facit ſcire illud prædicatum ineſſe illi ſubiecto, ut
cognoſcatur quòd ſic definitio regulis logicis cognoſcitur. ſ.
quia habet differentiam & genus § Demonſtratio largitur
enim § reddit cauſam quòd demonſtratio ſecundum accidens
concludat definitionem, & dicit quòd § demonſtratio per ſe
largitur aſſertionem partium definitionis § .i. largitur ipſam
definitionem ineſſe ipſi definito, ut eſt quid prædicatum igno-
tum ineſſe ſubiecto, at partes definitionis largiuntur definitio
nem, ſet non eo modo, quo naturaliter notum, largitur natura-
liter ignotum (ut ſupra diximus) nam non eſt iſte proceſſus
in iſta definitione. ſ. quòd procedatur, à naturaliter noto ad
ignotum ut per ipſum notum procedatur & eliciatur ipſum
ignotum ut in demonſtratione § nam ſi ita eſſet § probat quòd
hoc ſit uerum & dicit quòd ars & natura nihil fruſtra &
ſuperfluum agere debeat, ut habetur. 1. cæli 32. & 2. cæli. t.
c. 50. & 59. & 3. de aĩa. 45. & 2. phyſ. 45 (quo ſtante)
ſi definitio ipſa quando eſt naturaliter ignota, partes ipſius
poſſent ipſam notam facere, quemadmodum demonſtrationis
præmiſſæ faciunt ipſam demonſtrationem, non indigeret ipſa
demonſtratione ad eliciendam ipſam definitionem ignotam,
ſet partes ipſius poſſent hoc facere, quaſi dicat Auerr. hoc eſt
falſum per præſuppoſitum, quia ars & natura nihil fruſtra
& ſuperfluum facere debet, præterea ſoli demonſtrationi cõ
petit oſtendere ignotam cõnexionem prædicati ad ſubiectum,
ut Auerr. protulit. 1. poſter. c. 73. ergo ſi ſoli, & proprie, &
ſi proprie, tunc per ſe, & ſic non poteſt competere ipſi defi-
nitioni, ſi ſoli demonſtrationi conuenit, nam propriũ eſt conuer
tibile, & nulli alteri conueniens, hæc ſunt quæ dixit Auerr.
pro quarto argumento contra Alpharabium, in quo concluſit
quod tunc illa propoſitio uniuerſalis eſſet æquiuoca, ſi uerifi-
caretur de definitione, ut Alph. d. § & perinde non inueni-
tur § ubi Auerr. probauit intentum ſuum quòd in demonſtra
tione & definitione non eſt idem proceſſus, quia in demõſtra
tione proceditur, à noto ad ignotum, & in definitione non pro
ceditur iſto modo, remouet quoddam dubiũ, quòd poſſet fieri
circa hoc, nam poſſet quis dicere, quòd ſi in definitione nõ p-
ceditur, à noto, ad ignotum, uel proceditur ab æquè noto ad æ-
què notum, uel ab æquè ignoto ad æquè ignotum uel ab igno
tiori ad ignotum, & ſic eſſet petitio, ut dicit Ariſt. 2. poſter. id
circo Auerr. remouendo hoc dubium dicit § Et perinde non ẽ
petitio in definitionibus, prout multi uiri putauerunt § ſet ſecũ
dum § analogium § .ſ. inferendo prius, à poſteriori, uel poſte-

rius,à priori, & dicit quòd non eſt § petitio ſimpliciter § pro hoc notandum eſt, quòd dicit Ariſt. 8. Topic. cap. 10. & 2. poſter. quòd petitio vera eſt illa quando proceditur ab ignoto ad notum, vel ab æquè ignoto ad æquè ignotum, aut idem per idé dicitur etiam alia petitio, quæ eſt proportionabiliter & ſimilitudinarie, & non vera. & eſt illa quando prius infertur ex poſteriori, & econtra & idcirco dixit Auerr. quòd non § ē petitio ſimpliciter § ſet ſimilitudinariè, nam ut dicit Ariſt. in 2. poſter. demonſtratio quia etiam dicitur petitio. ſ. ſecundũ ſimilitudinem, quia ab effectu ſ. poſteriori, infert prius. ſ. cauſam, & ideo dicebat § ut prius fiat poſterius § .i. ut inferatur prius, à poſteriori § Et poſterius prius § .i. ut, à priori inferatur poſterius § prout euenit illi § dat exemplum & dicit ut euenit illi, qui in definitione ſolis, qui eſt quaddam prius ut cauſa ſumit diem, dicens ſol eſt aſtrum lucens in die, & in definitione diei, qui eſt quoddam poſterius ſumit ſolem, qui eſt quoddã prius dicens dies eſt mora ſolis ſuper orizontem, nõ ſecũ quòd aliquod ignotum oſtendatur per aliud ignotum, ſet ut aliquod prius, à poſteriori. & aliquod poſterius, à priori, quod quidẽ non eſt verè petere, ut in ſupraallegatis locis patet § Dum autem præcognitio aſſertionis § nunc iterum poſtquam iſtud per parentheſim dixit reuertitur ad ſuum intentum, & dicit cum probatum ſit quòd præcognitio agens demonſtrationem, nõ dicitur eodem modo, quemadmodum præcognitio agens definitionem, indignum & inartificiale eſt credere, quòd una ars contineat ambas illas res, nam una ars non poteſt de æquiuocis tractare, deſtruit ergo conſequens, & ait ergo non poſſunt cõtineri in una arte, & per conſequens in una præmiſſa artis § Et ex toto hoc ſequitur § nunc concludit quòd cũ hoc ſit probatum, quòd dictũ Ariſt hic non intelligatur, niſi pro illa præcognitione § quæ agit § .i. agente demonſtrationẽ, & pro præcognitione quid nominis dirigente § Et pcipuè diſperatorũ § pro hoc intelligendo notandum eſt, quod dicit Auerr. in Epit. logic. in principio, & in tractatu de rhetorica demonſtratiua, quòd præcognitio ſi eſt in demonſtratione fit de queſito quando interrogatur cum oppoſitione, vel cum nominibus diſperatis ut puta dicendo, verum aliquod rationale, verbi gratia, ſit aſinus vel homo, vel ſit animal, vel non animal, tunc demonſtrator cognoſcit ſi eſt de uno iſtorum quæſitorum, & de illa conficit demonſtrationem, & hoc intelligit hic Auerr. § Et ſic uidetur § Nunc ipſe Auerr. modo ſuo exponendo, conformat dicta Ariſt. ſuæ ſententiæ, & dicit et hoc eſt ſignũ, quòd qñ dixit Ariſt. & aliarum unaqueq; artium. ſ. Theoricarum ſeu ſpeculatiuarum & ſic excludit artes operatiuas, ſet in hoc falſum dicit (ut etiam diximus in textus expoſitione) nam ars abſolute dicitur & intelligitur proprie de mechanicis & operatiuis, ſet ipſe Auerr. ſuo modò exponit, quem uolumus ſequi quia ĩ peripateticus ē. § Themiſtius aũt § Iterũ aduerſus themiſtiũ arguit, et dicit quòd themi. itelligit, quòd ĩ illa maxima contineatur doctrina ſpeculatiua &. § Vtens § .i. operatiua, ſic tranſtulit Burana quem legito: ❡ Ad pinguiorem & uberiorem doctrinam placitum eſt nobis, iterum quartam ratiõẽ Auerr. formare ut ueritas magis elaceſcat, arguit igitur Auerro. hoc modo ſi hæc enunciatio Ariſt. contineret utranque doctrinam, demonſtratiuam & definitiuam tunc eſſet æquiuoca, quod non poteſt eſſe, quia ſolum ſophiſta utitur æquiuoco, ut patet pri. elench. & non decet alios artifices. conſequentia ꝓbatur quòd tũc propoſitio illa uniuerſalis eſſet æquiuoca: quia

Alia arectio & formatio quartæ rationis Auerr. contra Alpharabium.

doctrinam fieri ex præcognitione, non eſt aliud quàm procedi ex precognito ad ignotum, ſet iſti duo proceſſus in demonſtratiua & definitiua doctrina ſunt æquiuoci, merito igitur ſequitur, quòd illa enũciatio Ariſt. eſſet æquiuoca, ſi ãbos illos proceſſus cõplecteretur, minorẽ Auerr. ꝓbat, pro cuius probationis intelligentia notato, uelut dixit ipſe Auerroes in epit. logic. in cap. de ſyllogiſmo hypotetico, & in pri. priorum, quòd præmiſſæ poſſunt eſſe ſeperatim cognitæ ignota concluſione. ſ. maiori per ſe, & minori per ſe ſeperatim, ſet coniunctim præcognoſcere maiorem & minorem, & non cognoſcere cõcluſionem eſt impoſſibile: Quæres quid eſt cognoſcere coniunctim maiorem & minorẽ Reſpondet in præſentis locis Auerr. minorem ſub ſuptum ordine, figura, & modo ſub maiori, iſto modo eſt impoſſibile præcognoſcere præmiſſas, & non cognoſcere concluſionem, in partibus verò definitionis eſt impoſſibile præcognoſcere partes ſiue coniunctim, ſiue ſeperatim, & non cognoſcere totam definitionem, immo dicimus dummodo ambæ partes præcognitæ ſint, ſiue coniunctim, ſiue ſeperatim ſemper neceſſariò definitio eſt cognita, Secundò non his, doctrinam fieri ex præcognitis, præ. i. ante ſecundum tempus cognitis: unde ſenſus eſt, quod ſint ante per tempus cognita illa ex quibus fit doctrina, deinde habeatur ipſa doctrina, & cauſa eſt iſta, quoniam. 12. Meth. tex. c. 16. agens cauſa eſt prior tempore ſuo effectu, at qñ dicimus præmiſſas præcognitas cõcluſioni, & partes definitionis, definitioni tunc, de precognitione agente loquimur: meritò ergo debent eẽ præcognitæ prius tempore, ex quo Auerroes habet intentum, quòd licet doctrina demonſtratiua non fiat ex precognitis tempore ut coniunctim cognitæ ſunt, tamen poteſt fieri, ut ſunt ſæparatim cognitæ: doctrina verò definitiua ex precognitis partibus prius tempore nec coniunctim, nec ſeperatim fit, merito ergo Ariſt. enũciatio eſſet æquiuoca, ſi ambos iſtos proceſſus contineret: confirmat Auerr. non fieri notitiam definitiuam ex prenotione partiũ ut ex cauſa agente, & tã nõ contineri in illa enunciatione, & probat hoc Auer. diſtinguendo de definitione ex. 2. Poſt. c. 46. vel definitio eſt per ſe nota nullo indigens ad ſuam notitiã & ſic non indiget prenotione partium, quia ē per ſe nota, vel eſt ignota naturaliter & ſi eſt ignota naturaliter (ut. 2. Poſter. 37. & per totum illum lib. monſtratur) non habetur doctrina eius niſi per demonſtrationem ex præmiſſis præcognitis quia. 2. Poſter. pri. quæſita & ignota naturaliter ſunt æqualia numero ſcitis per demonſtrationem, nullo ergo modo doctrina definitiua ſit ex prænotione partium, & per conſequens non continetur ipſa doctrina definitiua in tali enunciatione uniuerſali Ariſt. dices tu, licet definitio nec per ſe nota, nec ignota naturaliter, non poſſit haberi ſecundum eius doctrinã ex prænotione partium, tamen inter hos duos modos, poteſt dari unus modus medius cuius doctrina erit ex prænotione partium, nam pri. coeli. 2. habetur quòd inter per ſe notum omnibus & ignotum naturaliter datur medium, Ita quoque in definitionibus eẽ debet, ut colligitur ex. 2. phyſ. tex. c. 3. de definitione naturæ, quæ non eſt ignota naturaliter ut indigeat demonſtratione, nec eſt nota naturaliter, ut nulla prænotione indigeat, ſet eſt aliquantulum ignota. ſ. inchoantibus, & male aſſuetis, imperitis & peſſimæ indolis, ut patet. 2. meth. 15. & ideo ĩdiget aliqua prænotione quæ non poteſt eſſe, niſi ſit prænotio partium, & ſic definitio quæ iſto medio modo ſe habet, continetur in illa enunciatione uniuerſali Ariſt, reſpondet Auerr. huic dubio,

Dubitatio.

Solutio

Definitiões ſũt ĩ triplici differẽtia.

Set pro intellectu faciliori ſuæ reſponſionis notandum eſt ſicut dicit in hoc cõ.17.2.poſter.69.& in Epit logic.quæſito o·lono & in cap de definitionibus,quòd ſunt quædam definitiones naturaliter ignotæ,quæ non uenantur niſi demonſtratione,ut dictum eſt,& per accidens & non per ſe,& ad intelligendum quomodo definitio notificetur per demonſtrationẽ notabis hoc,quod illud prædicatum quod dicitur definitio, hẽt duos modos prædicandi unus modus eſt inquid & proprie ut habetur.1.Topic.4.alius eſt per ſe & proprie ut habetur.1.Poſter.tex.c.30 tunc ſtante huiuſmodi diſtinctione dicimus quòd prima ratio prædicandi conuenit definitioni per ſe, ſecunda uero ratio competit ipſi definitioni per accidens,amplius pro huius intellectu ſcire uolumus,quòd demonſtratio demonſtrat definitionem ignotam naturaliter de definito,non ſecundũ quòd inest ipſi definito per ſe,proprie,ſub ſecunda ratione,ſet ſolũ ſub prima ratione,nam ſi probaret definitionem ineſſe definito in eo quod quid eſt.per regulam primi priorum ea propria reduplicata non ſequitur niſi ex præmiſſa reduplicata , immo ſi concluſio in quid monſtratur una præmiſſarum debet eſſe prædicatum inquid,ſet unius rei una eſt definitio.ergo unaſimul erit concluſio & premiſſa,& ſic idem per idem ſynonimè monſtraretur,& eſt uera petitio in principio ut patet.1.Priorum cap.17.& in.8.Topic.cap.10.quia non monſtratur intentum,ex quo patet declaratio dicti Auerr.quòd definitionem naturaliter ignotam uenamur demonſtratiõe per accidẽs quia ſub ratione prædicati primo modo dicti,& non ſub ratione prædicati ſecundo modo dicti, Quædam aliæ definitiones ſunt,quæ ſunt notæ naturaliter,et ſcito,quòd tunc definitio ẽ nota naturaliter,quando definitum eſt notum eſſe,& definitio eſt cognita quòd inſit definito Quædam uerò ſunt definitiones, quæ medio modo ſunt ignotæ,de quibus Auerr.2.Poſte.c.69.latius dixit,& eas non uenamur niſi diuiſione & compoſitione:Qua diſtinctione habita de huiuſmodi triplici definitione;concludit Auerr.quòd nulla doctrina definitiua fit ex prenotiatione partium,& probat ipſe Auerr. inductione habita in triplici hac ſpecie definitionũ primo ſi ſunt definitiones naturaliter notæ dicimus quòd non fiunt ex prænotione partium quia ſi ſunt per ſe notæ,ergo non per aliud,quoniam ſi eſſent notæ ratione partium,tunc per aliud eſſent notæ,et ſic per accidens , quia.6.Phyſ.te.c.1.quod eſt per aliud,eſt per accidẽs quam ob rem à primo ad ultimum,ſi eſſent notæ per accidẽs tunc non eſſent notæ per ſe Secundo ſi definitiones naturaliter ignotæ,tunc ex prænotione præmiſſorum,quia probantur demonſtratione,ergo ſi ex prænotione præmiſſarum,tunc nõ ex prænotione partium,quia præmiſſæ non ſunt partes definitionis ut patet Tertio ſi ſunt definitiones medio modo ignotæ,non utique ex prænotione partium innoteſcunt,quia eas uenamur diuiſione uel compoſitione ut paulo ſuperius enucleauimus,

Dubitatio.

Quamobrem concludit Auerr.aduerſus Alpharabium , quòd nulla doctrina definitiua fit ex prænotione partium:Set dubitabis & pulchre in.2.Poſter.69.non uenamur definitionem compoſitione & diuiſione,ſet partes definitionis, quæ partes inuentæ & prænotæ faciunt notitiam definitionis completam, quare uerum erit ex prenotione partium fieri doctrinam definitiuam:

Solutio.

reſpondet Auerr.uerum eſſe,ſet proceſſus a prænotione partium ad definitionem,non eſt noti naturaliter ad ignotum proceſſus uerò in demonſtratione eſt ex notis naturaliter ad ignotum,quapropter cum iſti duo proceſſus ſint æquiuoci, propoſitum continens eos erit æquiuoca,& ſcito quòd Auerr. probat prænotionem partium nõ notificare definitionẽ ut ignotam naturaliter,ſicuti præmiſſæ notificant concluſionem,nam.2.Poſter.per totum & maxime cõm.17.dicit quòd definitio quando eſt ignota,non notificatur niſi demõſtratione,ex prænotis premiſſis,quia ut dicitur.2.Poſt:1.quæſita i.ignota naturaliter ſunt æqualia numero ſcitis per demonſt. & ſi partes prænotæ notificarent totam definitionẽ,eſſet ſuperflua demõſtratio ut dictum eſt,dubitabis ſi partes prænotæ naturaliter non poſſent notificare definitionem ignotam naturaliter , tunc proceſſus à partibus definitionis ad totam definitionem eſt petitio in principio,& probatur ex.2.Priorũ cap.17.&.8. Topic.cap.10.& .2.Poſter.12.petimus in principio, quando non monſtramus intentum pro ſolutione nota:quòd 2.priorum ca.17.petere in principio eſt duobus modis,uno modo ſimpliciter cum non monſtramus intentum alio modo Topicè , & eſt quũ opinamur petere ſet non petimus,ut cum monſtramus prius per poſterius ſicuti eſt demonſtratio quia nõ cũ partes definitionis notificent definitionem,licet non demonſtrent ignotam naturaliter,tamen notificant ignotam aliquo modo ut inductio.ex.2.Poſter.25.quæ non eſt petitio ſimpliciter,& pro intellectu illorum uerborum. §Et precipue diſperatorum§ Nota,quòd uocantur diſperata illa oppoſita quando unum non ſignificat ſuper rem alterius,ut ſunt genera diuerſa,& ſpecies diuerſæ uniuocæ,& ijs diſperatis inquirendo utitur proceſſus demonſtratiuus,nã ut patet .2.Poſt.cõm.13.demonſtrator quærit duo oppoſita quæ ſunt contraria,quia quærit ſolum quæſita uniuerſalia quæ ſunt contraria Topicus uerò quærit oppoſita contradictoria,quia quærit etiam particularia quæ ſunt contradictoria,proceſſus ergo demonſtratiuus inquirendo utitur diſperatis.quia quærit contraria ipſe,quæ ſunt diſperata,& ſic clara eſt mõ tota littera Auerr. Habuimus ergo ut dicit Auerr. quòd iſta enuntiatio.ſ.omnis doctrina,& omnis diſciplina & præexiſtenti fit cognitione,non ſolum non eſt comunis artibus operatiuis contra Themiſtium,ſet etiam neque eſt cõmunis definitioni contra Alpharabium, Inſuper ex utraque digreſſione quam fecit Auerr.contra Themiſtium & Alpharabium.colligendum eſt hoc,quòd Auerr digrediendo ſuam etiã poſuit opinionem,quòd illa enuntiatio uniuerſalis tantum eſt uera de artibus ſeu ſcientiis ſpeculatiuis . & non de artibus operatiuis ut dicebat Themiſtius,& etiam eſt uera tãtum de doctrina demonſtratiua,& non de doctrina definitiua ut dicebat Alpharabius,& rationes quas aduerſus utrumq; fecit, pro ſua etiam opinione confirmanda poſuit: Set quòd Auerroes errauerit,eiuſq; rationes contra Alpharab.nihil concluſerint? ſole clarius oſtendetur:errauit ſiquidem quia nedum contradicit Ariſt.ſet ſibimet. Primò contradicit Ariſt.quia in.1.Metha.te.48.expreſſe dixit.quòd omnis doctrina,tam definitiua quàm demonſtratiua ex præexiſtenti fit cognitione ut dictum eſt in analiticis,præterea,dixit Ariſt.6.Ethi.cap 4.quòd oĩs doctrina & omnis habitus intellectus fit ex præexiſtenti cognitione ut diximus in reſolutiuis ſet definitio eſt habitus intellectus,ergo definitio quoq; ex præexiſtenti fit cognitione, & confirmatur iſta ratio,quia Ariſt.6.Ethic.cap.4. quinq; dixit eſſe ſpecies ſeu partes habitus intellectus.ſ.artem , ſcientiam, prudentiam,ſapientiam,& intellectum,tunc ſic , ſet definitio eſt habitus intellectus , ergo aut eſt unum de ſupradictis, aut ĩ aliquo illorum includitur , ſet non eſt unus ex ſupradictis ut

Opi. Auerr.quomodo intelligitur illa propoſitio uniuer.

Errauit Auerroes.

Auerr.contradicit Ariſtoteli.

patet, ergo in aliquo illorum clauditur, ſed in nullo illorum aſſe detur eſſe, niſi in ſcientia, ut recte diſcurrentibus per alios habitus patet, quare ſi in ſcientia clauditur, tunc cum ſcientia fiat ex præexiſtenti cognitione ipſa quoq; definitio ex præexiſtenti fit cognitione, nam ibi concludit Ariſt. poſtquam numerauit Quinque habitus intellectus, quòd omnis doctrina fit ex præexiſtenti cognitione: Secundo Auerr. ſibi ipſi contradicit, quoniam dixit in Epit. logic. cap. de rhetorica demonſtratiua, quòd omnis doctrina, tam demonſtratiua quàm definitiua ex præexiſtenti fit cognitione, ubi rationem aſſignans dicit, ex quo ſcientiæ ſunt duæ partes formatio & uerificatio .i. definitio, & demonſtratio, Quid igitur his uerbis clarius Prætrea in .5. metb. c. 43. dixit propoſitionem illam uniuerſalem Ariſto. uerificari de demonſt. & definitione, ut dictũ eſt ĩ analyticis, amplius ipſe Auerr. in cõm. 2. dicit quòd ſermo præcognitionibus poteſt intelligi etiam de definitione, ſed prima intentione de præcognitionibus demonſtrationis, Tertiò dicimus rationes eius aduerſus Alpharabium haudquaquàm concludere, & ad primam rationem de uerbis & exemplis Ariſt. dicimus quòd falsò ipſe Auerr per intellectiuam expoſuit & intellexit diſcurſiuam, ſeu ratiocinationem, quoniam talis expoſitio eſt contra Ariſt. 1 Metb. tex. 48. & .6. Eth. capit. 4. ut ſupra diximus & pulchre, eſt etiam talis expoſitio contra ſe ipſum, nam ſup. oſtendimus eum ſibi contradicere: & ad illa uerba &c. 2. tex. quia aſſignauit tria præcognita deſeruientia demonſtration. dicimus quòd in illo 2. tex. non tantum loquitur de præcognitis, ſed de præcognitionibus ut dicemus iam in eius expoſitione, & tales ſunt præcognitiones dirigẽtes. ſ. quid nominis, & eſſe, & huiuſmodi præcognitiones ſunt comunes definitioni & demonſtrationi. et confirmatur per ipſum Auerro in prologo Poſter. ubi dixit contra Alpharabium, quòd tã conditiones partium definitionis non merentur diſtinctam tractatum, à conditionibus partium demonſtrationis, quia conditiones utriuſque. ſ. demonſtrationis & definitionis uidentur ferè eædem & parum differunt, uelutì expoſuimus in prologo Auerr. unde ex his uerbis Auerr. inferimus quòd tractans Ariſto. de conditionibus demonſtrationis, tractat etiam de conditionibus definitionis: & ad exempla, quæ adducuntur. ſ. de Mathematicis diſciplinis, dicimus quòd mathematicæ, et aliæ ſcientiæ, non ſolum demonſtrationibus, ſed etiam definitionibus utuntur & ad exemplum de quatuor ſpeciebus diſcurſus. ſ. de ſyllogiſmo, inductione, exemplo & enthymemate, dicendum eſt quòd Ariſt. loquens de inductione, locutus eſt etiam de diffinitione, quia. 2. Poſt. c. 25. ſimiliter eſt monſtrare inductionem, et definitionem.

Solutio ſecundæ rationis Auerrois

ad ſecundam rationem, in qua arguebat Auerr. ex autoritate Themiſtij dicimus quòd Themiſtius ſentit oppoſitum, ſi quidem ipſe Themiſtius loquitur de præcognitionibus communibus demonſtrationi, & definitioni ſicuti etiam ipſe Auerr. confitetur ſecundum mentem Themiſtij, & ſic concludimus Themiſtiũ, pro nobis eſſe, & non contra nos, ad tertiam

Solutio tertiæ rationis Auerr.

quoque rationem Auerr. facile reſpondetur, negando quòd Ariſt. in illa propoſitione uniuerſali tantum loquatur de præcognitione agente demonſtrationis, nam dicimus quòd illa propoſitio uniuerſalis eſt communis analogicè ambobus inſtrumentis, demonſtrationi. ſ. & definitioni ad quartam demum Auerr. rationẽ facile reſpondemus, negando quòd enuntiatio Ariſto eſſet æquiuoca, ſi contineret ambos proceſſus, nam æquiuocum eſt duplex, æquiuocum purum, & æquiuocum analogum, concedimus quòd ſit æquiuoca analoga talis enunciatio Ariſt. & non æquiuoca pura, & probatur quòd non ſit pura æquiuoca, quoniam æquiuoca inuicem comparari non poſſunt, ut docuit Ariſt. 7 Phyſ. tex. c. 24. ſed Ariſt. comparationem fecit inter demonſtrationem & definitionem tam quo ad modum ſciendi quam quo ad rem ſcitam ut colligitur. 2. Poſter. ergo enunciatio continens ambos proceſſus non erit pura æquiuoca, ſed analoga, nam prius Ariſt. agit de demonſtrationis conditionibus, & poſtea de definitione, diſtinctio illa de duplici æquiuoco. ſ. puro, & analogo, colligitur ab Ariſt. 7. Phyſ. tex. c. 31 & .7. Phyſ. cõm. 26. dixit Auerr. quòd æquiuocorum, alia ſunt quorum definitiones ſunt diuerſæ uoce & ratione, alia uerò quorum definitiones ſunt æquiuocæ. & Auerr. in calce cõm. dixit quòd iſtæ ultima nõ ſunt purè æquiuoca, ſed ambigua, ſed quòd analogia non impediat ſcientiam, probatur, ex Auerro. 4. Metb. c. 2. quòd in æquiuocis analogis poteſt eſſe prædicatũ eſſentiale, non autem in æquiuocis puris, & ars utitur analogo, & non æquiuoco, amplius dixit Ariſt. 2. Poſter, quòd ſi ſubiectum ſcientiæ: & demonſtrationis fuerit analogũ, & paſſio erit analoga, ſi quidem ipſorum analogorum definitiones ſeu deſcriptiones poſſunt eſſe media in demonſtrationibus ut patet. 2. Phyſ. tex. c. 3. & de motu. 3. Phyſ. te. c. 4. & tex. c. 6. ſicut eſt etiã de definitiõe animæ: ut patet. 2. de anima cõm. 7. & .30 & in. 3. de anima cõm. 5. contra Alexand. cum igitur analogia non impediat ſcientiam, artifex poteſt uti ipſis analogis, & ſic concedimus quòd Ariſt. utitur illa enuntiatione tanquam analoga, & æquiuoca, & ad probationem, ĩ qua dicitur, quòd ambo proceſſus non habent eandem definitionem dicimus quòd probatio talis, non eſt bona, ſed ſophiſtica, nam quando uis cognoſcere utrum aliquod nomen ſit æquiuocum, non debes definire ſpecies æquiuocatas, ſed illud nomen commune ut docuit Ariſt in antepredicamentis cap. de æquiuocis nam ſi ſic eſſet tunc animal eſſet æquiuocum, homini et equo quia habent diuerſas definitiones, attamen hoc non eſt uerum, ad propoſitum ergo Auerr. non debuit definire præcognitiões ut ſunt agentes demonſtrationem & definitionem, ſed ut præcognitiones abſolutæ, & non ut ſunt demonſt & definitiuæ & ſic eſſet bona probatio. ſi Auerr. ſic feciſſet, & nihil contra Alpharab. concluderet. nam definitio præcognitionis agentis ſi qua poteſt dari, eſt tàm communis demonſtrationi, quàm definitioni, & quia hæc eadem quarta ratio fuit alio modo ad uberiorem doctrinam formata, idco operæpretium eſt, ut illi quoque formationi ſatiſfaciamus. unde quando dicit, quòd ſi illa enuntiatio Ariſt. contineret ambos proceſſus, eſſet æquiuoca, quia proceſſus à partibus ad definitionẽ, & à præmiſſis ad cõcluſionem ſunt æquiuoci, dicimus hoc eſſe falſum, quòd ſint æquiuoci. ſ. quia tunc inſtrumentum ſciendi commune demonſtrationi & diffinitioni eſſet æquiuocum, & non eſſet ſubiectum totale in hoc lib cuius oppoſitum ſentit ipſe in prologo poſter. ſicuti etiam nos ibi declarauimus, de ſubiecto lib. poſter. loquendo: ſecundò ipſe Ariſto. 6. Topic. cap. 4. protulit, quòd ipſa definitio notificat ex prioribus & ex euidentioribus ſicut & ipſa demonſtratio: modò ſi proceſſus definitiuus & demonſtratiuus eſſent æquiuoci tunc Ariſt. non poneret ſimilitudinem inter eos, quia æquiuocorum nulla eſt comparatio et ſimilitudo, ut docuit Ariſt. 7. Phyſ. tex. c. 24. Tertiò ſi illi proceſſus eſſent æquiuoci, tunc Ariſt. male feciſſet in tractãdo cõditiones partium demonſtrationis, tractare ſimul etiam condi

Auerr. contradicit ſibi ipſi.

Solutio primæ rationis Auerr.

Solutio etiã ad quartã rationem Auerr. alio modo formatæ:

Ad primã probationẽ

ſiones partium definitionis, ſicuti dicit Auerr. in prologo Poſterior. quod Ariſt. tractans de conditionibus partiũ demonſtrationis, tractat etiam de conditionibus partium definitionis, ergo ſignum eſt quòd illi duo proceſſus non ſunt æquiuoci: Quartò, ipſemet Auerr. in hoc. 2. Poſter. c. 2. concedit quod Ariſt. loquatur de precognitionibus communibus demonſtrationi & definitioni, ergo illa enunciatio complectitur ambos, & ſic non ſũt æquiuoci, & alibi etiam ut ſup. uberrime contra ipſum Auerroem oſtendimus ipſummet ad contradictionem deducendo, patet ipſam enunciationem ad ipſius Auerr. aures utramlibet doctrinam, demonſtratiuam. ſ. & definitiuã continere, Cum uerò

Ad ſecundum probationem.

probat Auerr. ipſam enunciationem eſſe æquiuocam, quia demonſtrationis præmiſſæ, ſeperatim poſſunt eſſe prænotæ, ignota concluſione, non ſic partes definitionis, & ideo iſti proceſſus ſunt æquiuoci, ad hoc dicimus etiam, quòd Auer. errat, preſupponit enim, partes definitionis ſeperatim non poſſe eſſe prænotas tempore, & hoc præſuppoſitum eſt falſum, quia definitio eſt unum inſtrumentum ſciendi contra diuiſum ipſi demonſtrationi, & ſecundum Ariſt. 6. Topic. c. 4. ipſa definitio notificat ex euidentioribus & prioribus tempore, quia aliter non ignotaret, nec eſſet inſtrumentum & iſta priora & euidentiora, ex quibus ipſa definitio notificat, non poſſunt eſſe niſi partes, quæ propter partes poſſunt eſſe prænotæ tempore ſeperatim ut ad ſenſum patet, quid enim prohibet cognoſcere genus. i. animal ignota definitione hominis ſimiliter de rationali nõ cognito animali: Ad aliam quoque probationem cum dicit, quòd

Ad tertiam probationẽ

non uenamur definitionem ex partibus prænotis: dicimus hoc eſſe falſum, quin imo ipſemet Auerr. 1. M. c 48. conceſſit quòd tam definitio, quàm demonſtratio fit ex præuia notione, et ad rationem ſuam reſpondetur, quòd illa definitio, quæ eſt per ſe nota omnibus non fit ex præexiſtenti cognitione aliqua, niſi ſola terminorum expoſitione illa uerò definitio quæ poſitione differt, a demonſtratione, quomodo fiat & habeatur, notabis hoc, ſicut docuit ipſemet Auerroes in Epit. logic. in. 8. quæſito, quòd de numero definitionum quædam eſt ignota, quæ ẽ cõcluſio demonſtrationis alia eſt per ſe nota quæ principium ẽ demonſtrationis, & eſt prius tẽpore nota, ut eſt præmiſſa ugẽs notitiam definitionis ignotæ, quæ eſt concluſio, ex quibus poſtea ambabus prænotis partibus, habetur completa notitia totius definitionis, quæ uocatur definitio poſitione differens ab ipſa demonſtratione, & Auerr. ibidem. ſ. in eodem. 8. queſito declarat, quòd ideo dicitur poſitione differẽs, à demonſtratiõe quia mutatur ordo & figura, & ſic dicimus quòd illæ partes ſunt prius notæ tempore, quàm tota definitio, et probatur quòd ſunt prius notæ tempore illæ partes quia poſtquam definitio quæ eſt concluſio eſt nota, per aliam definitionem quæ eſt principium demonſtrationis mutatur ordo & forma demonſtrationis in illam definitionem, & ſic fit doctrina definitiua comple-

Dubitatio.

ta, ergo partes ipſæ ſunt prænotæ prius tempore quàm tota definitio completa: & ſi dices, quia dictum eſt ſuper ex Ariſto doctrina in. 2. Poſter. quòd habetur notitia definitionis per

Solutio.

demonſtrationem, dicendum eſt ueluti toties dictum eſt, quòd ex demonſtratione notificatur, quòd definitio eſt prædicatum per ſe & non predicatum inquid loquendo de definitione, quæ eſt concluſio ſet ipſa definitio quæ eſt tota definitio poſitione differens cognoſcitur ex prænotis partibus per ſe per demonſtrationem, & ut prædicatum inquid notificatum ex prænotis partibus inquid, Similiter dicendum de illa, quæ non eſt per ſe nota omnibus, nec ignota naturaliter, ſet ignota aliquo modo illa namque ut definitio inquid prædicatum, non notificatur, niſi ex partibus prænotis inquid, cum uerò dicitur, quòd Ariſt. 2. Poſter. tex c. 69. dixit, quòd nos debemus uenari definitionem, cõpoſitione & diuiſione, ut diximus paulo ante (quicquid alij uelint) quòd Ariſt ſic intellexit, quod nos uenamur diuiſione & compoſitione ipſas partes definitionis, & ad illud quod dicitur, quòd ſi notitia definitionis haberetur ex partibus prænotis tunc demonſtratio ſuperfluè illud faceret. i. ſuperfluè notificaret eum dicimus quod non propter hoc demonſtratio ſuperfluè notificat, quia partes definitionis notificãt ipſam definitionem, ut eſt prædicatum per ſe. ¶ Non defuerũt

Contra logicaſtres uolẽtes tueri Auerroim.

Battologi quidam noſtræ tempeſtatis, qui Auerr. à cõtradictione tueri conati ſunt quorum profectò ineptijs & futilibus uerbis, noluimus huius libri implere paginas, & melius eſſe aeſtimauimus, ut ſuperflua & inania reſecantes, ad ultimam huius commenti partem exponendam accederemus. §Nec non eius ueritas§ Hæc eſt tertia pars principalis huius commenti, in qua Auerr. reuertitur ad exponendas particulas textus, & primo ad illum. §Manifeſtum eſt autem hoc§ Et quia iſte ſermo per ſe intelligitur, idcirco etiam nos breuiter dicamus, & dicit quòd per orationem intelligit ſyllogiſmum & inquiſitionem, & intendit, quòd quicquid principaliter intelligitur per orationem fit ex præexiſtenti cognitione, ut uniuerſalis. §Siue fuerit demõſtratiua§ . ſ. quòd demõſtret ignotum. §Siue non demonſtratiua§ . ſ. quòd non demonſtret ignotũ: & uidetur dicere quòd capiendo iſtam maximam uniuerſaliter, poteſt includi definitio, ſet preſſo modo non. §Et intendit per hoc§ . ſ. orationem. §Ipſas quinque artes§ . i. quinque ſpecies ſyllogiſmi ſ. demonſt. Topi. ſophy. Rhetor. & Poet. nã in omnibus ijs eſt præexiſtens cognitio, quod ipſe etiam Ariſt. manifeſtet eſſe in ſcientijs ſpeculatiuis, & ſimiliter in rebus quæ oratione diſcuntur. §Et intendit hic§ Dicit quòd per. §Inquiſitionem§ Intendit exemplum & inductionẽ ſet hoc non eſt uerum, quia Ariſt. infra ponit exemplum iſtud, & inductio etiam claudit uniuerſale & exemplum ſingulare.

Auerroes errat.

§Per hoc enim ipſe probat§ Hic Auerr. uult reducere probationem Ariſt. in forma prioriſtica, et dicit quòd quicquid adiſcitur oratione uel ſyllogiſmo, id fit ex præexiſtenti cognitiõe §Et componitur ſic ſyllogiſmus§ Set ipſe Auerr. errat, quia

Auerrois error.

Ariſt. facit inductionem, & ideo non oportet facere ſyllogiſmum. §Et componitur§ Facit Auerr. ſyllogiſmum, & primo ponit minorem, nos uerò ut facilius intelligatur, tranſponamus ipſum, & ponamus primo maiorem, & dicamus ſic, omne quod adiſcitur ſyllogiſmo aut inductione, id ex præexiſtenti cognitione adiſcitur, ſet quicquid oratione adiſcitur, id ſyllogiſmo, aut inquiſitione adiſcitur, ergo quicquid oratione adiſcitur, id ex præexiſtenti fit cognitione, quam concluſionem, dereliquit eam tanquam notam. §Id enim quod ſyllogiſmo notificatur§ Probat maiorẽ & dicit quòd in ſyllogiſmo præmiſſæ ſunt præcognitæ, in inductione uerò ipſa particularia ſunt præcognita ergo quicquid ſyllogiſmo aut inquiſitione adiſcitur fit ex præexiſtenti cognitione. §Et euidentia propoſitionis§ Exponit Auerr. partem textus quam nos non habemus, & dicit quòd præmiſſa uniuerſalis cognoſcitur, quando uult cognoſci inquiſitione particularium notorum. ſ. quæ ſunt nota ſenſibus. §Hoc eſt ante notitiam§ . i. quòd particularia ſunt prius cognita in manifeſtando aliquam præmiſſam uniuerſalem

lem

lem inquiſitione, nam ſic manifeſtatur ut dicit Ariſt. 6. Top. c. 4. § Dum aũt præmiſſa § Nunc uidetur ponere differentiã inter uerificandas illas præmiſſas inquiſitione, nã oĩs præmiſſa aut maior, aut minor, ſi maior § ſit in topicis § .i. demonſtratur inſtrumento topico ſ. inductione, nã nõ põt probari in illa arte, quæ eſt uniuerſalis, & non habet alias uniuerſaliores ſupra ſe: § Si uerò fuerit minor § poteſt demonſtrari in illa arte, quia habet alias præmiſſas uniuerſaliores ſupra ſe, nã ipſa inductio facit adipiſci ueritatem § Ac ẽt ſyllogiſmus § Quod uidetur falſum, nã inductio eſt inſtrumentũ topicũ ut patet. c. topic. c. 10. & topicus uerſatur circa opinionẽ, ergo ĩductio facit opinionẽ & non ſcientiã, quia ſcientia eſt ueritas, & permanens & æterna, et opinio eſt mutabilis, ſet põt dici pro ipſo Auerr. ꝙ intelligit proportionabiliter inductionẽ facere acquirere ueritatẽ & ſcientiã, mediãte manifeſtatione præmiſſarũ, quæ ſunt in ſyllogiſmo faciente ſcientiã, & ipſa inductio manifeſtat illas & ſic mediate, & per accidens, quia nõ per ſe. illa dictum § Dum aũt § poteſt ẽt ad propoſitũ ſumi, nam Auerr. uidetur reddere cauſam, cur Ariſt. oſtenderit illã maximã inductione, & dicit ꝙ eſt maior & ſic inductione debet probari & oſtendi, ſi aũt eſt minor, põt in ſcientia oſtendi ſyllogiſmo, nã ſupra ſic fecimus ſyllogiſmũ, oĩs doctrina, & oĩs diſciplina. ſic ex præexiſtenti cognitione, demonſtratiua ſciẽtia, eſt doctrina & diſciplina, ergo fit ex præexiſtenti cognitione. ut infrà Auerr. 2. poſt. c. penultimo, nunc cũ iſta maxima ſit maior, dicit Auerr. ꝙ inquiſitione oſtẽditur, ſi eſſet minor. ſ. ut demonſtratiua ſcientia eſt doctrina uel doctrina iſta poſſet probari in arte, ut uides ambæ iſtæ expoſitiones fortaſſis ſatiſfacere poſſunt. § Hoc eſt dictum § Exponit alias particulas ſui textus, et dicit ꝙ per inquiſitionẽ, debet intelligi enthymema § Hoc eſt § Declarat. i. ratiocinatio oratoria i. qua utuntur Rhetores & dicit ꝙ ſicut per inquiſitionẽ ĩtelligitur exẽplũ & inductio, ita per ſyllogiſmũ & inquiſitionẽ debet intelligi enthymema, & ob id oratores ẽt, faciunt exẽpla, à notioribus, qñ uolunt perſuadere auditoribus, nã exemplũ procedit ab uno ſingulari noto ad aliud ignotũ. ſ. ratione illius cõnexionis accidentis nã ignotus eſt nobis ſocratẽ tirãnizare quã cæſarẽ. u. g. qui petit munitiones, ſet ſingularia ut ſingularia, ſunt æquè nota, uel ignota, quia non præcognoſcũtur ut dicemus in expoſitione tex. 3. § Aut inferũt ſyllogiſmis § Dat exẽplũ de ſyllogiſmis, & dicit quòd præmiſſæ ẽt ſyllogiſmi ſũt præcognitæ reſpectu ſyllogiſmi, & notitia figuræ illius ſyllogiſmi, & ſic exẽplum, inductio, & enthymema fiunt ex præexiſtenti cognitione, & iſtæc circa præſens coñ. dicta ſufficiant.

Tex. 2.

¶ Dupliciter aũt eſt neceſſarium præcognoſcere, Alia namq; quia ſunt, præaccipere neceſſariũ eſt: Alia uerò quid eſt, quod dicitur intelligere oportet: Quædam aũt utroq; modo: ut quoniam quidem, aut affirmare, aut negare, uerum eſt, quia eſt: Triangulũ aũt, quoniã hoc ſignificat, ſet unitatem utroq; modo, & quid ſignificat, & quia eſt: Non. n. ſimiliter horũ unumquodq; manifeſtum eſt nobis.

¶ Philoponus ita continuat, cũ dixerit Ariſt. oẽm doctrinã, et oẽm diſciplinam argumentatiuã ex præexiſtenti fieri cognitione, id quæ probauerit, & ex aliis artibus, & ſyllogiſmis, & ex inductione, & Rhetoricis ſuadelis, uult nunc oſtendere quæ nã ſint præcognoſcenda ante demonſtratiuã doctrinam uel diſciplinã. ¶ Ex iis quæ diximus in primi textus expoſitione, & contra Auerr. in coñ. facile cõprehenditur Philoponũ in multos prolapſum fuiſſe errores: Primo errat, qñ nõ de argumentatiua ſeu diſcurſiua doctrina, ſet de intellectiua loquutus eſt Ariſt. in. 1 tex. uelut ſole clarius ibidem aduerſus Auerr. Philop. & aſſeclas demonſtrauimus iuxta Ariſt. doctrinã: Secundò errat, quia non diſtinguit, quid intelligat per præcognoſcenda, an præcognitiones, an præcognita, an modos præcognoſcendi. & ſi uelit intelligere per præcognoſcenda oĩa iſtæc ſimul in uniuerſali, Adhuc tertio errauit, quia non declarauit poſtea de quo iſtorum triũ Ariſt. principaliter determinauit, an prius de pcognitioĩbus, uel de præcognitis, uel de modis præcognoſcendi. Quarto errat, quia nõ tantũ Ariſt. loqui intendit de præcognoſcendis ante doctrinã demonſtratiuã ſimpliciter, ſet ẽt ante doctrinã definitiuã. ut dicemus in textus expoſitione ¶ Latini ferè oẽs ita continuãt, poſtq̃ Ariſto. dixit in primo textu, ꝙ oĩs doctrina & oĩs diſciplina ex præexiſtenti fit cognitione, nunc intendit declarare quæ ẽ huiuſmodi præcognitio: Et licet prima facie continuatio huiuſmodi legentibus eã ſatiſfacere uideatur, rectè tñ eã ſpeculantes ſecus eſſe exiſtimant: cũ ipſi latini iuxta regulã Ariſto. 1. cæli. t. c. 110. non diſtinxerint prius, id quod multipliciter dicitur, nã præcognitio duplex eſt. ſ. agens et dirigẽs, ut exaratũ ſim declarauimus in. 1. tex. pro quinto termino illi' ut propoſitionis uniuerſalis, & ut ẽt annotabimus in noſtra opinione circa hunc textũ, cũ igitur ipſi latini non diſtinxerĩt de qua præcognitione loquatur Ariſt. de præcognitione agente, uel dirigẽte, ſequitur eos defeciſſe, & imperipateticos fuiſſe: niſi quis pro eis dicat, ideo eos nõ diſtinxiſſe, quia ignorarunt, & hoc ſufficit nobis: & ꝙ ignorent, patet, quia nõ declarant, quæ præcognitiones ſint iſtæ duæ, quid & quia, agentes, uel dirigẽtes. defecerũt ẽt latini, quia nõ aſſignarunt cauſã, pp quã ipſe Ariſto. loquatur ẽt de ipſis præcognitis in hoc. 2 tex cũ ſm eos Ariſt. non propoſuerit de præcognitis ſe fore locuturũ ſet de præcognitionibus dũtaxat, nã dicunt ipſi cõtinuando tex. ꝙ Ariſ. intendit loqui de præcognitionibus. ¶ Quapp oĩbus hiſce neglectis opinionibus, uera & peripatetica continuatio talis eſt poſtq̃ Ariſt. in 1. tex. declarauit illã uniuerſalẽ propoſitionem ſ. oĩs doctrina, & oĩs diſciplina ex præexiſtẽti fit cognitione: nũc in hoc 2. tex. intendit manifeſtare modos præcognitionis Cauſa cõtinuationis ẽ iſta, quia tũ dictũ ſit, oẽm doctrinã, diſciplinãq; fieri ex præexiſtẽti cognitione, neceſſariũ erat declarare, quæ & qualis eſt huiuſmodi præcognitio, ex qua doctrina & diſciplina quælibet fit: uerũ cũ præcognitio duplex ſit una dirigens, altera agens, ut nobis notatũ reliquit Auerr. in Epit. logic. in tract. de thet. demonſt. & in præfatione Epit. logic. & in coñ primo. Præcognitio dirigens, eſt præcognitio quid nominis & eſſe cuiuſlibet rei docendæ & adiſcendæ, et ex hac definitione, habetur quòd duplex eſt præcognitio dirigens, una quid nominis, alia quia eſt, ſicut Ariſt. in tex. quod dupliciter eſt neceſſarium præcognoſcere Præcognitio uerò agens, eſt præcognitio partium, & quia partes ſunt bifariæ. ſ. partes definitionis ut genus & differentia, & partes demonſ

Continuatio Philoponi & Sueſſani.

Errores Philoponi & Sueſſani.

Continuatio diui Thomæ Egid Romani. Pauli Ve. & Alberti.

Defecerũt Latini.

Vera continuatio.

Cauſa continuationis.

Duplex ẽ Præcognitio.

Quid eſt præcognitio dirigẽs & quotuplex,

Quid ẽ præcognitio agẽs, et quotuplex ẽ

ſtrationis ut præmiſſæ, ideo dicendum eſt, quòd præcognitio agens eſt duplex. ſ. præcognitio agens definitionis, & præcognitio agens demonſtrationis, ſiquis tamen uberius & exactiſſim ſcire cupit, quid ſit utraq; præcognitio, tam dirigens, quàm agens, & quomodo utraq; ſit in doctrina demonſtratiua, & doctrina definitiua, legat quæſo, quæ exarauimus in primo tex. in expoſitione quinti termini poſiti in illa uniuerſali propoſitione, & amplius quare hæc dicatur dirigens, illa uerò agens illud etiam recurrat reliquum eſt modo ut Ariſt. mẽtem aperiamus, de qua præcognitione intendat, dirigente, uel agente, & dicimus quòd de præcognitione dirigente principaliter intendit. ſ. de præcognitione quid nominis, & quia eſt, et ideo Ariſt in principio huius 2. tex. ſuam præponens intentionem dicit dupliciter autem eſt neceſſariũ præcognoſcere ſet ſecundario de præcognitione agente, quia ipſe præmiſſæ ſunt præcognitiones agentes concluſionis demonſtrationis: hinc manifeſtatur error Auerr dicentis in cõm. 2. quòd præcognitio de qua intendit Ariſt. eſt præcognitio agens præmiſſarum.

De qua præcognitione intendit Ariſt.

Cauſa quare dirigẽtes præcedunt agentes.

Cauſa uerò quare prius de dirigentibus, quàm de agentibus talis eſſe poteſt, quia præcognitiones dirigentes, dirigunt nos ad doctrinam, & potentia faciunt doctrinam, præcognitiones uerò agentes, actu faciunt doctrinam, modo ſicut potentia in nobis præcedit actum, ſic præcognitiones dirigentes præcedunt præcognitiones agentes, & aduertas, quòd cum ipſa dirigens præcognitio ſit communis demonſtrationi & definitioni dicimus etiam quòd Ariſt. communiter pertractauit de hac præcognitione dirigente, quatenus. ſ. communis eſt demonſtrationi et definitioni, & ſimiliter dicendum eſt de præcognitione agente, licet analogicè, per prius de demonſtratione, & ſecundario de definitione intelligendo ſicuti Auerro. ueritate coactus in cõm. 2. confeſſus eſt, quamuis oppoſitum dicat in primo cõm.

Dubitatio.

Solutio.

¶ Set dubitabis & pulchrè, quare Ariſt. loquens de præcognitionibus, loquitur etiam de præcognitis: cum non propoſuerit ſe fore locuturum de ipſis præcognitis ¶ Reſpondemus Ariſto. multis de cauſis id egiſſe, prima, quia accidentia propria non definiuntur neq; cognoſcuntur niſi per eorum proprias differentias, quæ ſunt propria eorum ſubiecta, ueluti ipſe Ariſto: nos docuit 7. Meth. t. c. 17. ſet ipſa præcognitio eſt proprium accidens ipſius præcogniti, ut patet, merito ergo Ariſt. uolens deſcribere & declarare ipſas præcognitiones, locutus eſt etiam de ipſis præcognitis, quæ ſunt propria ſubiecta ipſarũ præcognitionum, ſecunda cauſa, hæc eſt, quia relatiuorum natura expoſtulat iuxta Ariſt. doctrinam in prædicamentis, quod unum non poſſit intelligi ſine alio, ut etiam tradidit Porphi. in prædicabilibus, at præcognitio & præcognitum ſunt relatiuè propterea neceſſum fuit, ut ſimul etiam ſermo fieret de præcognitis: unde ſequitur quòd præcognitionis modi haudquaq; intelligi poterunt niſi cognoſcantur in ipſis præcognitis, & uoluit dicere Themiſtius.ca. 2. cap. in primis uerbis ibi § In quibus itaq; præ noſcere neceſſe eſt § .i. in quibus præcognitis oportet præcognoſcere duos modos præcognitionis, iſtæc circa intentionem huius textus, & cauſam intentionis dicta ſint. ſupereſt modo, antequam ad ſingulorum uerborum textus expoſitionem accedamus, prius ipſius textus diuiſionem offerre ut clarius & diſtinctius cunctis deinceps intelligatur. ¶ Textus iſte diuiditur i quatuor partes, In prima dicit quòd duobus modis eſt præcognoſcendum ante doctrinam, ut dicitur principio textus, In ſecunda ibi § alia namq; §. dicit quæ ſunt iſta

Diuiſio textus. 2. in quatuor partes.

In tertio, ibi § et quoniam quidem § Dat exemplum de præcognitionibus cum præcognitis In quarta ibi § Non enim § remouet dubium quoddam: dicit ergo in prima parte § Dupliciter autem eſt neceſſarium præcognoſcere § . ſ. ante doctrinã nam præ. i. ante noſcere debemus duo: & eſt § neceſſarium § ſ. ex ſuppoſitione, reſpectu. ſ. ipſius doctrinæ, qñ nos uolumus adiſcere ipſam: ſi ſcire cupis quot modis neceſſarium dicatur legito. 5. Meth. in. tex c. 6. & . 12. Meth. t. c. 38. hic capitur ut diximus neceſſarium ex ſuppoſitione § Alia namq; § Hæc ẽ. ſecunda pars huius textus, in qua Ariſt. affabrè, & breuibus duo de ipſis præcognitionibus & præcognitis ſimul declarat, primum eſt, circa numerum præcognitionum & præcognitorum: ſecundum eſt, circa nomina præcognitionum & præcognitorum, Circa primum. ſ. circa numerum: aſſignat duas præcognitiones ſimplices, & tertiam compoſitam ex ijs, ut bene notat Auerr. in cõm. 2. & uio dicit eſſe præcognita, circa ſecundum. ſ. circa nomina in communi ipſorum præcognitionum & præcognitorum, dicit Ariſt. quòd una ſpecies præcognitionis ſimplicis nominatur § Quia ſunt § Et ſi quæras, quomodo nominatur illud præcognitum ſimplex quòd præcognitione ſimplici ſupradicto præcognoſcitur, Reſpondet Ariſt. § Alia namq; § quaſi dicat § nominatur ſic in uniuerſali, & ſenſus eſt, alia namq; ſunt præcognita, quæ præcognoſcuntur hac præcognitione ſimplici quia eſt. i. quædam ſunt præcognita, quæ neceſſarium eſt præaccipere, quia ſunt & dixit § Alia § i. diuerſa ab eis præcognitis, quæ ſolum quid, uel utroq; modo præcognoſcuntur & dixit § Alia § Nominando illud præcognitum nomine uniuerſali, & tranſcendenti, & infra in exemplis nomina propria præcognitorum aſſignabit dixit § præaccipere § . i per enunciationem explicare, ad differentiam præcognitionis quid nominis, quæ non per enunciationem explicatur, ſet tantum intelligitur, & pro huius intellectu notato: quòd ipſa præcognitio quia eſt. i. eſſe rei, ſiue ſimplex, ſiue compoſitum ſemper per enunciationem cognoſcimus: nam ſi fuerit ſimplex tunc per enunciationem de. 2. adiacente cognoſcimus: ſi uerò fuerit compoſitum, tunc per enunciationem de 3. adiacente, pro utroq; enunciatione legito. 2. de interpretatione. c. 2. aliqui textus ex falſa tranſlatione habent loco de præaccipere ly § Opinari § Set in græco non ſic habetur ut eruditis patet. deinde dicit § Alia uerò quid eſt § Secundam præcognitionem dirigentem numerat & nominat proprio nomine & inſimul ſecundum præcognitum numerat, et nominat nomine tranſcendenti & cõmuni unde ſi quæras quomodo uocatur ſecunda præcognitio dirigens, reſpondet Ariſt. § Quid eſt, quòd dicitur § . i. dicitur & nominatur talis præcognitio, præcognitio quid nominis, ſi quæras ẽt qõo nominatur illud præcognitum, quòd præcognoſcitur tali ſecunda præcognitione, reſpondet Ariſt. nomine. cõi & tranſcendenti § Alia uerò § Et dixit § Alia uerò § i. diuerſa, à præcognito primo, quã tria ſunt præcognita, ut patet hic & infra. t. c. 25. ſubiectũ, paſſio, & dignitas dixit § Quid eſt quod dicitur § i. definitione nominis tñ: quæ ſolum ſignificat & exponit nomen, & nõ uere definitio dicitur, ſet potius dicitur interpretamentum uocis, quæ affertur: ut probat Themiſtius in. 2. poſter. c. 12. alia eſt definitio quid rei, quæ ſolum ſubſtantiam rei ſignificat & explicat. & nõ noĩs, & alia eſt definitio, ut ibidẽ dicit Themiſt. quæ ſimul utrũq; cõplectitur, ex hac diſtinctione accipimus, quod præcognitio quid nominis explicatur per. definitione

nem primo modo dictam,quæ non verè eſt definitio, ſed vocis
interpretamentum,& pro ampliori declaratione notabis etiã
ex primo de interpretatione cap. 2 eſſentia nominis eſt ſigni-
ficare ad placitum,definitio ergo nominis tunc eſt cum expo-
nimus ſignificatum,ad placitum impoſitum ab impoſitore,
Amplius notabis inſuper,quòd dicit Auerr.in lib.Poeti. quòd
dicere,eſt per uocem ſignificare,quibus ſtantibus patet quòd
iſta ſecunda præcognitio,dicitur definitio quid nominis.i. ex-
ponitur quòd dicitur per nomen.i.quid ſignificat ſignificatũ
nominis,& dicitur hoc ad differentiam definitionis quid rei
quæ non nomen explicat,uel quòd dicitur & ſignificatur per
nomen,ſed rem nominis,& eſſentiam nominis notificat. Ex
qua expoſitione infertur contra modernos Ariſt.quoſdã expo-
ſitores quòd definitio quid rei,non eſt præcognitio:ſed tantum
definitio quid nominis.& falſum eſt quòd Thomas de uio per
talis quòd profunde ſpeculantibus expreſſe apparet quòd A-
riſt.non excludat definitionem quid rei.Quinimo aſſerimus to-
tum oppoſitum,quòd intimius & medullitus uerba Ariſt.per
ſcrutantibus.manifeſtum eſt,quòd Ariſt.expreſſe excludit de-
finitionem quid rei,quoniam definitio quid rei non exponit id
quod dicitur & ſignificatur,ſed eſſentiam rei ſignificatæ &
dictæ quã propter expreſſe excluditur definitio quid rei ab
hoc tx Ariſt.& ſolum definitio quid nominis includitur in
tali præcognitione quid eſt dixit § intelligere § quia defini-
tio ſiue quid rei,ſiue quid nominis,dicitur ſimplex conceptus,
quia ſine compoſitione eſt,ut colligitur ex.3.de anima cap.21
&.27.& talis ſimplex conceptus principaliter intellectui cõ-
petit,& ideo dixit intelligere,dixit § oportet§ .ſ.ex ſuppoſi-
tione,eo modo,quo expoſuimus ly,neceſſarium,& ſic hucuſ-
que habemus duas eſſe præcognitiones ſimplices , una dicitur
quia.ſeu eſſe rei,alia dicitur quid nominis,& ideo dixit Ari-
ſto dupliciter eſt neceſſarium præcognoſcere,loquendo de du-
plici præcognitione,quæ præcognoſcitur in ipſis præcognitis,
& utramque præcognitionem neceſſariã eſſe aſſerimus in utra-
que doctrina,tam demonſtratiua,quàm definitiua , ut ſæpius
annotauimus,deinde dicit § Quædam autem utroque modo §
Cum numerauit & nominauit,duplicem præcognitionẽ ſim-
plicem,cum ſubiecti præcognito in uniuerſali,nunc numerat et
nominat tertiam præcognitionem compoſitam.cum tertio præ-
cognito,unde ſi quæras quomodo nominatur huiuſmodi tertia
præcognitio compoſita:Reſpondet Ariſtot. nomine communi
§ Quædam utroque modo §.i.uocatur præcognitio cõpoſita ex
ambabus ſimplicibus ſ quia eſt,& quid nominis , ſi quæras
quomodo uocatur tertium præcognitum.Reſpondet Ariſt. ut
prius nomine communi,& dicit quòd ſunt quædam alia præ-
cognita,quæ neceſſarium eſt præcognoſcere præcognitione
non ſimplici,ſed cõpoſita ex duabus ſimplicibus,dixit § Quæ-
dam § ſ.alia,à prædictis duobus præcognitis , & cum dicit
§ Ut quoniam quidem § hæc eſt tertia pars huius textus in
qua Ariſt.præcognita nominata nomine uniuerſali,& traua-
ſcendens notificat nunc nomine particulari & exemplo ap-
plicando proprium modum præcognoſcendi ſub præcognito,
& dicit § omne aut affirmare § exemplo declarat Ariſt. de
dignitate,pro cuius exempli intellectu,nota,quod.4.Metha.
t.c.8.&.9.de quolibet ente dici eſſe,uel non eſſe,& de nullo
ambo ſimul.i.contradictoria non ſimul uera eſſe,ſed ſi unum
uerum,reliquum falſum,& hoc principium eſt ueriſſimum
& communiſſimum omni arti aliquod ens conſideranti , &

ideo primo poſter.26.&.27.cap.uocatur dignitas commu-
nis,quia communiter in ea omnes conueniunt artes, ut ſit di-
gna credi & præſciri cuilibet adiſcenti quodlibet ens in qua-
libet arte,& ad textum redeundo dicimus , quòd ſi quæres
quomodo particulariter nominatur illud præcognitum , quòd
præcognoſcitur præcognitione,quia eſt,;Reſpondet Ariſtot.
quod nominatur dignitas,& dat exemplum de hac dignita-
te,quòd de omni ente,dicitur eſſe uel non eſſe,& de nulla am-
bo ſimul,& ſi quæres adhuc,qua præcognitione præcogno-
ſcitur,Reſpondet Ariſt. § Uerum eſt,quia eſt § .i. præcogno-
ſcitur præcognitione,quia eſt uera,& nota quòd Ariſt.in tex-
tu non dicit quòd dignitas præcognoſcatur præcognitione quia
eſt,ſic ſimpliciter ſed addidit ly,uera,itaquod dignitas præco-
gnoſcitur,præcognitione,quia eſt uera,& ut diſtinctius hoc
percipiatur.ſciendum eſt breuiter pro nunc,quia diffuſius in-
ferius dicetur,quod præcognitio quia eſt,duplex eſt ſimplex
& compoſita,ſimplex de ſubiecto præcognoſcitur,& com-
poſita de dignitate ſeu præmiſſis,dicit ergo Ariſt.quòd de di-
gnitate non præcognoſcitur,quia eſt ſimpliciter,ſed quia eſt
uera.quæ enunciatione explicatur in qua uerum uel falſum ſi-
gnificatur. ¶ Dubitabis & optimè,dignitates non ingrediun-
tur demonſtrationem formaliter,niſi uirtute,at uos loquimur
de agentibus doctrinam demonſtratiuam actu,& de proprijs
præmiſſis,& non de omnibus ut infra.26.27.cap.ipſæ nam-
que dignitates ſunt principia cõmunia. ¶ Pro ſolutione , notabis
duo,Primum hoc eſt,quòd Ariſt.2.phyſic.t.c.26.dixit, quòd
ſol,& homo generant hominem copulatim,non unus ſine alio
differenti tamen modo:nam ſol uniuerſaliter & uirtute,homo
uerò ſua forma,proprie & ſpecifice:ita in propoſito hic &
infra.29.&.27.cap tales dignitates communes,uirtute agũt
doctrinam demonſtratiuam,ſed præmiſſæ propriæ actu &
propriè agunt ipſam,ſecundum notandum hoc eſt,ex.4. Me-
taph.t c.3.&.9.quòd talia principia prima digna credi &
præſciri quædam ſunt ſimpliciter talia,& quædam ſunt cum
conditione,illa quæ ſunt ſimpliciter.i.uniuerſaliter omni arti
ſunt bifaria,quædam ſunt meth.& quædam Mathem.Meth.
dicuntur quia ſunt entis quod eſt ſubiectum ſimpliciter,& cõ-
muniter omni ſubiecta artium,ut patet.4. Metha.t.8. &.9.
& quia termini eius ſunt ſenſati,et ideo prænota cuilibet arti
ſimiliter & de principijs in mathe.ut infra.134.dicetur,quia
sũt ſenſibilia cõia.i.cõiter nota cuilibet ſenſui.Alia uerò ſunt
prĩcipia cõditionaliter talia,cõditione particulari.i.ĩ aliqua ar-
te prænota,et præſcita,ut naturam eſſe,eiuſque definitionẽ ex
2.Phyſ.t c.3.eſt una dignitas,naturali duntaxat artifici præ-
ſcienda.ſimiliter & hæ aliæ dignitates,motum eſſe,& plu-
ra entia eſſe primo phyſ.8.à naturali debent præſciri , tunc
dicimus formaliter ad dubitationem,quòd Ariſto.loquitur de
utraque dignitate cum dicit in tex. § Uerum eſt,quia eſt § Et
confirmatur hoc,quia eadem uerba,quæ dicit hic, dicit etiam
infra cap.25.nam dicit ibi quòd uia requiruntur ad ſcientiã
demonſtratiuam,inter quæ,connumerat ipſas dignitates, quas
oportet præcognoſcere quia ſunt ueræ ¶ Et ſi dices,cur Ari-
ſto.hic & infra.ſ.cap.25.exemplificauit de dignitate commu-
ni & non propria alicui arti. ¶ Reſpondetur quòd Ariſt.uol-
uit exemplificari de ea,in qua dictum ſuum non eſt dubitan-
dum,quòd eſſe uerum debet præcognoſci de ipſa § Triangu-
lum autem § exemplo particulari manifeſtat ſecundum præ-
cognitum cum ſecunda præcognitione,quòd ſecundum præco-

Appendix contra expoſitores modernos.

Dubitatio.

Solutio.

Dubitatio.

Reſponſio

gnitum eſt paſſio cũ præcognitione quid nominis, unde ſi quæras exemplum ſecundi præcogniti, Reſpondet Ariſt. & dicit. § Triangulum autem § ſupple eſſe propriam paſſionem, quæ præcognoſcitur præcognitione quid nominis § Quoniam § nomen eius § hoc ſignificat § .i. definitione quid nominis, præcognoſcitur ipſe triangulus, & cũ dicit § Sed unitatem § Tertium præcognitum cum tertia præcognitione, propoſito exemplo declarat, & dicit ſi quæras quid ẽ tertium præcognitum præcognitione compoſita, reſpondet Ariſt. & dicit § ſed unitatem § .i. tertium præcognitum eſt ſubiectum quòd præcognoſcitur duplici præcognitione ſimplici .ſ. præcognitione quid nominis, & præcognitione quia eſt, deinde dicit § non enim ſimiliter § Hæc eſt quarta pars huius textus, uario modo expoſita. prima expoſitio eſt Themiſtij: quem Auerr. ſequi uidetur ut dicemus in com. expoſitione, inquit igitur Themiſtius, quòd Ariſt. uelit probare diuerſitatem harum duarum præcognitionum hoc ſyllogiſmo, qualiter res ſunt manifeſtæ taliter ſunt præcognitæ, ſed harum duarum præcognitionum non ſimiliter unaquæq; eſt nobis manifeſta: non ergo ſimiliter eſt præcognita, & ſic diſſimiles & diuerſæ ſunt inter ſe ipſæ cognitiones maior eſt nota, & minorem probat Themiſtius, quia quando unum eſt notum, altero exiſtente ignoto, non ſunt æqualiter manifeſta, ſed ſtat prænoſſe quid nominis hippocentauri, chimeræ, hircocerui, ignorato tamen de eis an ſint, ergo non ſimiliter ſunt nobis manifeſta, ipſæ præcognitiones, & licet uera ſint quæ dicit Themiſtius, tamen reſpuenda ueniunt, quia ſunt contra tex. nam Ariſt dicit in tex. § horum § .ſ. præcognitorum, & non dicit harum .ſ. præcognitionum, quare falſum eſt, quòd Ariſt. intendat probare diuerſitatem præcognitionum: Non deſunt etiam aliorum expoſitiones, quas ſub ſilentio pertranſimus, ſiquidem ſuperſ parui ſunt. ¶ Ideo exponamus Ariſt. per ipſummet Ariſtot. pro quo notãdum, quòd Ariſtoteles ut ſeipſum exponere in hoc primo Poſter. cap. 25. ubi cum dixit ſicuti etiam hic dicit, eẽ tria præcognita circa quæ eſt omnis doctrina demonſtratiua .ſ. ſubiectum, paſſionem, & dignitatem. Remouet dubium, quòd quis contra hoc obiicere poſſet dicens, non oportere præcognoſcere in arte omnia iſtæc tria præcognita, quia aliquando ſunt nota ſenſibus & uulgaribus, tamen ut ars acquirendi doctrinam, non præcognoſcat ea artificialiter, ſed deſpicit & ſpernit ipſa & dat exemplũ ibidem. ſi quis uult doctrinam habere, de calido & frigido, non debet præcognoſcere eſſe calidum, quia ſenſatum, & notum eſt omnibus & uulgaribus, quòd quidem deſpicit ars non ſolum ſcire, ſed præcognoſcere quare non ſemper iſtæc tria neceſſariò ſunt præcognoſcenda, Reſpondet ibidem ad hoc dubium Ariſto. per eadem uerba, quæ hic dicit, non ſimiliter manifeſta eſſe ſubiecta, de quibus ſunt demonſtrationes, ſed aliqua ſunt per ſe nota, quæ ſpernit ars præcognoſcere ut calidum, & frigidum, aliqua uerò non ita ſenſata, & omnibus nota, quæ in arte iam præcognoſcenda ſunt, & ſic dicimus quòd illud idem uult dicere hic Ariſt. quòd licet aliqua iſtorum trium ſint nota ſic ut artificialiter non ſint præcognoſcenda, hoc tamen accidit quia horum trium unumquodq; non ſimiliter nobis manifeſtum eſt, nam ſi fuerit per ſe ſenſatum, & per ſe notum illud ars deſpicit dixit § Vnumquodq; § .ſ. horum trium præcognitorum, quia iſta diuerſitas non præcognoſcere per artem, propter maximam notitiam conuenit omnibus tribus præcognitis: hæc eſt craſſa minutia textus, ſugea

Expoſitio Themiſtij.

Cõtra Themiſtium.

Vera expoſitio.

Alio modo et forſã verior pot exponi textus ibi ...

reſt pro lucidiſſimo huius ſecundi textus intellectu, quamplurimas dubitationes proponere, quibus profectò exactiſſimè diſcuſſis textus undequaq; clariſſimus erit. ¶ Prima dubitatio ẽ. quia uidetur Ariſt. ſibi contradicere, nam dicit hic, quòd neceſſarium eſt præcognoſcere: oppoſitum uerò dixit infra cap. 25. quòd nihil prohibet aliqua non præcognoſcere, quare contradictio manifeſta in dictis Ariſt. ¶ Dicas cum Themiſtio, quòd neceſſarium eſt præcognitiones habere, ſiue à doctore ſiue ab arte, ſiue tandem, a te, & licet deſpiciantur ab arte, non tamen tu ipſis carere debes, & ſic intelligendus eſt Ariſt. ibi, nam quando in arte notum eſt, ibi etiam notum eſt, & ſic neceſſariò indiges præcognitionibus, & tam in demonſtratione, quam in definitione egemus præcognitionibus, nam ut dicit Themiſtius. ſi quæſitum eſt, utrum demon ſit æternus, debeo præcognoſcere primo de ſubiecto .ſ. de demone, utrum ſit, et quid ſignificat & de predicato .ſ. æternus, quid ſignificat, In definitione etiam, ſi nolo definire quid eſt Centaurus, oportet præſcire quid ſignificat, & ſi eſt, nam præcognitiones dirigentes ſunt cõmunes (ut ſæpius tetigimus) demonſtrationi & definitioni: uel poſſet fortaſſe dici, quòd Ariſto. hic dixit, quòd neceſſarium eſt præcognoſcere, loquendo de præcognitionibus, infra uerò .ſ. cap. 25. loquitur de præcognitis, quæ nõ ſemper neceſſariò oportet præcognoſcere, & ſic reſpectiu diuerſorum nulla eſt contradictio. ¶ Secunda dubitatio, definitio cum ſit res ignota, & difficilis, non poteſt eſſe præcognitio, ergo falſum eſt quòd præcognitio quid ſit definitio quid nominis. ¶ Reſpondent Themiſtius & Auerr. in media ſua expoſitione, differre definitionem quid nominis, & definitionem quid rei, quia illa quid nominis, imperitis & uulgaribus eſt nota, nam dicit Themiſtius 2. lib Poſt cap. 9 quòd eſt principium omnis agnitionis, Illa uerò quid rei, eſt difficilis, & non niſi peritis, & in arte expertis nota, tunc hac diſtinctione habita ſolutio clara eſt. quia cũ dicimus pcognitioné eſſe definitioné, intendimus eã, quæ ſignificat quod dicitur per nomẽ .i. definitioné explicanté ſignificatũ nõis, (ut diximus ĩ tex. expoſitione) & huiuſmodi definitio quid nominis, eſt pcognitio ¶ Tertia dubitatio. de numero præcognitionum, & præcognitorũ & quare præcognita ſint tria, & duæ ſint præcognitiones, nõ omnes enim eandem aſſignant cauſam & ſufficientiã. ¶ Vnus dicendi modus eſt Linconienſis, qui tria dicit eſſe præcognita .ſ. ſubiectum Paſſionem, & dignitatem, & cauſam aſſignat, quia demonſtratio habet quatuor cauſas pro materia habet ſubiectum, pro forma paſſionem pro agente premiſſas, & pro fine ſcientiam, & quia finis non poteſt eſſe quoddam præcognitum. quoniam præcognitum demonſtrationem præcedit, remanet igitur quod tantum tria ſint præcognita, ſecundum numerum trium cauſarum, quæ ſunt añ demonſtrationem, præcognitiones inſuper duas eſſe dicit. ſ. quid nominis, & quia eſt, & cauſam aſſignat, quia dignitatis eſt tantum præcognitio quia eſt uera, & non poteſt eſſe præcognitio quid nõis, quia dignitas eſt quoddam complexum paſſiuum ẽ præcognitio quid nominis tantum, non ſecundum eſſe quæritur & idem non põt præcognoſci ſubiectum uerò utraque præcognitione præcognoſcitur, quid nominis, & quia eſt ex quo patet duas eẽ præcognitiones ſ. quid nominis, & eſſe. ¶ Aduerſus Linconienſem Sueſſanus quibuſdam ſubtilibus medijs arguens, ſic primo inquit: quia eſt aliqua demonſtratio, cuius licet unum præcognitorum ſit dignitas, eius tamen nec ſubiectum, nec paſſio ſunt

Prima dubitatio.

Reſponſio.

Breuior reſponſio.

Secũda dubitatio.

Reſponſio.

Tertia dubitatio de numero præcognitionum & præcognitorum.

Liconienſis opinio.

Impugnatur Liconienſis à Sueſſano.

præcognita ut huius omne coloratum eſt corpus, omne album eſt coloratum, igitur omne album eſt corpus, in qua uteq; demõſtratione, album non eſt ſubiectum corporis, nec corpus eſt albi paſſio. Secundo arguit, quia paſſio non eſt forma demonſtrationis ſed ſubiecti, demonſtrationis enim forma concluſio eſt, ut Philoponus tradidit. 1. Priorum.

Errores Sueſſani.

¶ Sed toto cœlo errat ipſe Sueſ. quia propoſitiones Ariſt. in logica ſunt artificiales, quæ ſemper aut ut plurimum ueræ ſunt tum quia artificiales. 6. Meth. 6. tum quia logicæ, 2. Poſt. 8. & 1. Poſt. 32. At Ariſt. 1. Poſt. ca. 25. docuit tria præcognita neceſſaria fore cuilibet ſcientiæ demonſtratiuæ. ſ. ſubiectum paſſionem, & dignitatem ſed in ſua demonſtratione non ſunt omnia tria præcognita ut ipſemet concedit ergo non eſt uera demonſtratio, quinimo nec eſt uerus ſyllogiſmus, & probatur quod non ſit uerus ſyllogiſmus, quia uerus ſyllogiſmus conſtat ex propoſitione naturali, ſeu de modo loquendi conſueto, ſed propoſitiones in tali demonſtratione Sueſſani non ſunt naturales, ergo non uerus ſyllogiſmus. & probatur iſta minor, quia propoſitio naturalis eſt bifaria, aut illa in qua cauſa prædicatur de cauſato, aut illa in qua accidens prædicatur de ſuo ſubiecto, idem protulit Auerro. 7. Meth. c. 59. & colligitur ex. 2. de Aia. c. 67. ſed dicendo oẽ coloratum eſt corpus, in iſta propoſitione prædicatũ eſt h corpus, quod neq; eſt cauſa colorati, neq; prædicatur tanquam accidens de ſubiecto ergo iſta prædicatio ſeu propoſitio erit innaturalis, & ſyllogiſmus debet conſtare ex propoſitione naturali, dicendum eſt igitur quòd talis combinatio facta à Sueſſano, non ſolum non eſt demonſtratio neque etiam eſt ſyllogiſtica, ſed in artificiolis dumtaxat, quia tunc ars eſt uera cum tu ſequitur opus naturæ, ut protulit Auerr. 2. Poſter. 94. Neq; ẽt uerum eſt concluſionem eſſe formam ſyllogiſmi, quia diffuſius diximus in expoſitione prologi Auerr. quòd forma cõmunis generica ipſius demonſtrationis, eſt ſyllogiſmus, & materia demonſtrationis eſt præmiſſa, & dicant Philop. & Sueſſ. quicquid eis libuerit, cum igitur Sueſſ. impugnatio ſit erronea, & imperipatetica, operepretium eſt ueris rationibus contra ipſum Linconienſem arguere, non enim quæ ipſe dixit uera ſunt,

Vera impugnatio aduerſus Linconienſem.

& primo aduerſus eum dicimus falſum eſſe, quòd numerus præcognitorum ſumatur ex numero cauſarum demonſtrationis, quia Ariſt. non tantum loquitur de præcognitis & præcognitionibus demonſtrationis, ſed etiam definitionis ut ſupra demonſtrauimus, ergo numerus præcognitorum non debet ſumi à numero cauſarum demonſtrationis, ſed potius debet ſumi à numero cauſarum doctrinæ & diſciplinæ quæ demonſtrationem & definitionem amplectitur, ut ſæpius diximus.

Primo errat.

Secundo errat quia falſum eſt præmiſſas eſſe cauſam agentem demonſtrationis, nam ſunt cauſa materialis, ut patet. 5. Meth. et in prologo Poſter. Idem retulit Auerroes & aduertas quòd ipſæ præmiſſæ ut prænotæ uocantur agentes notitiam & doctrinam concluſionis, & non ipſius demonſtrationis, & ſic aliud eſt dicere præmiſſas eſſe cauſam demonſtrationis, et aliud eſt dicere præmiſſas eſſe cauſã concluſionis, ſunt enim præmiſſæ reſpectu demonſtrationis cauſa materialis, & reſpectu cõcluſionis ſunt cauſæ agentes.

Secũdo errat.

Tertio errat Linconienſis dicens ſubiectum eſſe cauſam materialem demonſtrationis, & paſſionem eſſe cauſam formalem demonſtrationis, quia. 1. Priorum 1. ſubiectum eſt materia prædicati, & prædicatum eſt forma ſubiecti, nam ſi demonſtrationis erunt, tunc hoc erit & non alia ratione, niſi per partem, & ſic per accidens ut patet. 5. Phyſ. 5. & hoc non conſiderat artifex.

Tertio errat.

In ratione etiam quam aſſignat quare duæ ſunt præcognitiones error eſt quia de dignitate non tantum quia ueræ ſunt præcognoſcitur, ſed etiam quid nominis. nam complexa (ut dicemus) præcognoſcuntur definitione quid nominis, & non quid rei.

Quarto errat.

¶ Sueſſanus ſimul cum Philopono aiunt, tria eſſe præcognita, & duas eſſe præcognitiones, unum præcognitum eſt, conceſſum, quod eſt in plus quàm ſubiectum, ut patet in demonſtratione quam ipſe Sueſſanus fecit aduerſus Linconienſem aliud eſt præcognitum, quod dicitur quæſitum quod etiam in plus eſt, quàm paſſio, ut patet in ſua demonſtratione, tertium eſt, præcognitum, quod dicitur dignitas quæ eſt uniuerſalior maiori & minori propoſitione multa quoque alia refert ipſe Sueſſanus, quæ non ſunt digna peripatetico, tum in reddendo cauſam, quare ſint præcognita, tum etiam quare ſint duæ præcognitiões.

Philoponi & Sueſſani opinio.

Nemini enim dubium eſt, maximo pere ipſum erraſſe, nam expreſſe Ariſt. 1. Poſte. cap. 25. per præcognitum illud quod ipſe conceſſum uocat, ſubiectum eſſe intelligit, nam dicit eſſe genera ſubiecta & per præcognitum quod quæſitum nuncupat, paſſionem intelligit, ergo per conceſſum non intelligitur id quod eſt uniuerſalius ſubiecto, neq; per quæſitũ intelligi dẽt quod ẽ uniuerſalius paſſiõe, quia tũc demõſtratio nõ ſẽ p ẽẽt ex ꝓpoſitiõibꝫ. Præterea falſum eſt quòd Ariſt. per tertium præcognitum in demonſtratione, intelligat dignitatẽ quæ eſt uniuerſalior maiori, & minori propoſitione, quoniam poteſt eſſe maior & minor ut Auerr. dicit in cõm. 2 quòd præmiſſæ ſunt præcognitæ, & hoc habet demonſtratio à ſyllogiſmo. 1. Priorũ primo & 2. priorũ. 17. ſyllogiſmus notificat ex præaſſumptis prænotis, & multo fortius hoc facit demonſtratio, ergo non ſolum dignitas eſt præcognitum

Contra Sueſſanum, et Philop.

¶ Ideo poſtpoſitis aliorum placitis pro uera opinione notandum eſt ex Epit. logic. in tract. de rhetor. demonſtratiua, & in primo cõm. & in princ. Epit. logic. in præfatione, quòd præcognitiones genere, ſunt duæ, dirigentes. ſ. & agentes: ueluti ſupra in expoſitione primi tex. diffuſius exarauimus, dirigentes ſunt illæ, quæ dirigunt nos ut ſciamus quærere. i. quæ prohabitæ ſunt quaſi uia methaphoricæ ut quæſitum noſtrum ſit artificiale, quia omne opus artis (ut docuit Ariſto. 3. Ethic. cap 6.) eſt eum modo artis ſ. ex fine præcognito, præeligere certa inſtrumenta, & uias ad ipſum finem & ideo dicimus quòd præcognitiones artificiales acquiſitæ. i. quæ ex quæſito artificiali ut fine ſunt præelectæ ad ipſum finem, ſunt duæ. ſ. quid nominis, & quia eſt præcognitiones uerò agentes ſunt præmiſſæ agunt n. doctrinam concluſionis demonſtrationis

Vera opinio.

& ex iſta declaratione quare præcognitiones debent eſſe duæ poteſt etiã ratio aſſignari, quare præcognita ſint tria, nam uel præcognitio eſt ad quæſitum artificialiter habendum, quod eſt ipſe finis. ſ. ſcientia, & ſic ſunt duo præcognita. ſubiectum & paſſio in concluſione demonſtrationis, uel eſt præcognitio ut agat doctrinam artificialiter & ſic eſt tertium præcognitum ſ. ipſa dignitas & præmiſſæ tria ergo ſunt præcognita & non plura, quia ſi præcognoſcimus, uel ad quæſitum, uel ad doctrinam quæſiti, ſi ad quæſitum ſunt duo, ſubiectum, & prædicatum i. paſſio, ſi ad doctrinam, ſic eſt unum ſ. dignitas ſeu præmiſſa, & hoc uoluit dicere hic Ariſt. cũ dixit§, dupliciter autem eſt neceſſariũ præcognoſcere§ et infra cap. 2, .

Cauſa quare tria ſunt præcognita

ſ Amplius pro aſſignanda cauſa, quare ſint duæ præcognitiones, duo animaduertenda ſunt Primum eſt iſtud, quòd ex. 2. poſter primo quæſita ſunt tano

Cauſa quare duæ ſũt præcognitiones.

tum duo generationum eſt eſſe rei, alterum verò eſt cauſa ipſius eſſe. quod poſtea diuiditur (ut ibi dicit Ariſt.) in ſimplex & compoſitum, & ſic ſunt quatuor quæſita. ſecundum hoc ē quòd ſicut datur quæſitum quod nullo modo eſt præcognitum & hoc eſt ultimum quæſitum ſ. cauſa rei. 2. Poſt. 39. ubi dixit Ariſt. quòd ultimum quod quæritur eſt cauſa propria rei, ita datur præcognitum quod nullo modo eſt quæſitum, & hoc præcognitum eſt præcognitio quid nominis, ſicut dixit Themiſtius in. 2 Poſt. cap. 9. quòd præcognitio quid nominis: eſt principium omnis agnitionis, & in hoc loco dicit, quòd eſt omnibus vulgaribus nota, & nullo modo dubia, ex quibus præſuppoſitis pōt eē manifeſta cā, quare p̄cognitiones sūt duæ. præcognitiōes ſunt (ut n's uocabuli monſtrat) ante quæſitum cognitiōis, quæ præcognitiōes, nō poſſunt eē niſi duæ, ſicut q̄ſita nō ſunt, niſi duo ut dictum eſt, . ſ. eſſe, & cauſa: unde ſi quærimus eſſe rei, tunc eſt una præcognitio ſ quid nominis, ſi verò quærimus cauſam rei, tunc eſt alia præcognitio. ſ. quia eſt, et quia cauſa eſt ultima, nulli poteſt eſſe præcognitio remanent ergo duæ tantum, . ſ. ante quæſitū eſſe, eſt præcognitio quid nominis, & ante quæſitum cauſæ, eſt præcognitio quia ē, ſed

Obiectio. dubitabis, quia præcognitio quia eſt, eſt duplex . ſ. ſimplex et compoſita, ut dictum eſt, & diffuſius paulo poſt dicetur, ergo triplex eſt præcognitio. dicitur quòd reducuntur ad unā præ-

Euaſio. cognitionem. quia proportionabiliter idem ſunt, (ut dicemus) & ideo Ariſt. ambas uno nomine, quia eſt, uocauit in hoc textu, & infra cap. 2,. inſuper pro ampliori cognitione circa numerum præcognitionum, omnes iſte oriuntur annotandæ concluſiones iuxta Ariſt. & Auerr. autes. Prima concluſio hæc eſt, duæ ſunt præcognitiones ſecunda concluſio, tres ſunt præcognitiones, tertia cōcluſio, quatuor ſunt præcognitiones, Quarta concluſio, infinitæ poſſunt eſſe præcognitiones. Primæ concluſionis ſenſus talis eſt quòd genere duæ ſunt præcognitiōes ſ. dirigentes & agentes, ut ſupra in. 1. textu enucleauimus: ſecundæ concluſionis ſenſus iſte eſt, quòd tres ſunt præcognitiones, duæ ſimplices, & una compoſita ex illis, ut optimè notat Auerr. in co ū. 2. tertiæ concluſionis ſenſus eſt, quòd quatuor ſunt præcognitiones. ſ. ſpecie, quoniam præcognitio quid nominis eſt duplex . ſ quid nominis ſubiecti & quid nominis paſſionis. et ſimiliter præcognitio quia eſt, ē duplex, (ut diffuſius infra dicetur) ſ quia eſt dignitatis, & eſt eſſe complexum, nam de dignitate præcognoſcitur quia eſt uera ut dictum eſt ſupra & quia eſt ſubiecti, & eſt eē ſimplex Quartæ concluſionis ſenſus patet, quia ſecundum numerum poſſunt eſſe infinitæ quod nulli dubiū eſt ut Porphirius tradidit, quòd indiuidua ſunt relinquenda ab arte, quia ſunt infinita.

Inſtantia. ¶ Sed inſtabis, quia uidetur eſſe contradictio in hoc tex. 2 in dictis Ariſt. circa numerum præcognitionum, quoniā in principio tex. dicit duas eſſe præcognitiones & parum poſt in eodem tex. numerat tres, & ſic uidetur expreſſa contradictio, p

Solutio Auerr. ponit duas & numerat tres. ¶ Soluit Auerr. in co ū 2 hanc inſtantiam, quòd tertia præcognitio eſt compoſita ex duabus ſimplicibus, & propoſuit Ariſt. eſſe duas ſimplices & hoc facit pro intellectu ſecundæ concluſionis ſupradictæ, & ſic nulla

Quarta dubitatio de ordine præcognitionū. eſt contradictio in dictis Ariſt. in hoc tex. 2. ¶ Quarta dubitatio eſt de ordine præcognitionum quæ prior, & quæ poſterior eſt. ¶ Reſp. ad it Sueſſanus diſtinguendo de ordine, aliū eſſe quo ad nos, alium vero quo ad naturam ordine quo ad nos

Sueſſani opinio. primo eſt dignitas, ſecundo eſt quæſitum, quia eſt accidens ſēſatus & notus. Tertio eſt conceſſum, quia ut plurimum eſt ſubſtantia ſenſata ordine uero naturæ. primum eſt ſubiectum ſecundum eſt quæſitum & tertium eſt dignitas ſeu propoſitio.

Errores Sueſſani. ¶ Sed multipliciter Sueſſa erraſſe dicimus. Primo errat, quia quærit de ordine præcognitionum, & reſpondet de ordine præcognitorum Secundo errat, quia dicit contradictoria, nam dicit quòd ordine quo ad nos ipſum quæſitum eſt præcognitum in. 2. loco ſed hoc uidetur dicere contradictionem, quia ſi eſt quæſitum tunc eſt ignotum ut patet. 2 Poſter. 1. & ſic ordine quo ad nos, non erit præcognitum in. 2. loco, Tertio errat, quia præcognitio quid nominis debet eſſe prima in ordine, quia eſt principium omnis agnitionis, ut retulit Themiſtius. 2. Poſt. cap. 9. & ipſe Sueſſanus omiſit eam. Quarto errat, quia eē & quid nominis ſubiecti (quod ipſe uocat conceſſum) ſunt præcognitiones dirigentes ad quæſitum, & non facientes doctrinā, quia præcognitio agens præmiſſarum agit doctrinam ut ſupradiximus, ſed dirigentes ad quæſitū ſunt priores quo ad nos, agentibus doctrinam, prius enim oportet præcognoſcere p quæ artificialiter quæramus, quàm ea per quæ acquiramus doctrinā quæſiti, eſſe ergo & quid nominis ſubiecti præcedunt quia ē præmiſſarum contra ipſum Sueſſ. Quinto errat, quia nos non loquimur de ordine in eis quo ad naturā. ſed quo ad nos, ſignū eſt ex ordine quo faciūt doctrinā, doctrina nāq̄ fit nobis, & nō naturæ, Sexto errat, quia nec ratio ſua ualet, quando dicit, accidens quod eſt quæſitum eſt notius ſubiecto. quod eſt ſubſtantia, quia hoc eſt uerum quando accidens eſt ſenſatum, & notius quando verò eſt quæſitum & ignotum naturaliter (ut ipſemet concedit) neſcitur quomodo poſſit eſſe præcognitū, & magis notum eſſe ſubiecti.

Vera opinio. ¶ Quapropter pro uera opinione tres annotandæ ſunt concluſiones. Prima concluſio hæc eſt p̄cognitiones duæ ſunt genere, ut toties annotauimus, dirigentes ad quæſitum. & agentes doctrinam, & ſic dicimus quod præ-

Prima concluſio, quòd præcognitio dirigens ſit prior agēte. cognitiones dirigentes ſunt priores quo ad nos, quod patet ad ſenſum, quæſitum. n. artificiale quòd fit ex præcognitis, præcedit neceſſario ſcitum artificiale, ſed quid nominis & quia ē ſimplex ſunt præcognitiones dirigentes ad quæſitum artificiale, & quia eſt complexum præmiſſarū eſt præcognitio agēs doctrinam concluſionis, meritò ergo illæ dirigentes præcedūt præcognitionem agentem. ſ quia eſt cōplexum præmiſſarū, & ſic habetur ex hac Prima concluſione, quæ præcognitio prior debet eſſe dirigens. uel agens, faciendo comparationem inter eas.

Secunda cōcluſio, præcognitio quid nominis præcedit præcognitionem quia eſt. Secunda concluſio. ſi comparantur ipſæ præcognitiones dirigentes inter ſe, tunc procul dubio dicimus, quòd præcognitio quid nominis eſt prior præcognitione quia eſt nam dicebat Themiſt. 2. Poſter. cap. 9. quòd omnis agnitionis, caput, origo, & principium eſt ipſa præcognitio quid nominis, & probatur quòd ſit prior. tum quia principium eſt prius principiato at ipſa eſt principium omnis agnitionis (ut diximus) ſecundū Themiſtium, cum etiam, quia illa præcognitio eſt prior quæ poteſt haberi ſine alia, & non econtra, ut patet. 5. Meth. cap. de priori & . 7. Meth. tex. c. 4. ſed poſſumus præſcire quid nominis, ignoto de re quid ſit, ſed non econtra, Quid nōis ergo præcognitio prior erit præcognitione quia eſt, minor a Themiſtio & ab Auerr. in paraph. probatur, ex eo quòd dixit Ariſt. 2. Poſter. cap. 7. quòd in non entibus ut ē chimera poſſumus præſcire quid nominis chimeræ, ignoto eē chimeræ, merito igitur præcognitio quid nominis prior eſt præcognitione quia eſt ſimpliciter, & ſic patet ſecunda concluſio, Tertia concluſio, licet in

comparatione ſimpliciter ad doctrinam & quæſitum, præcognitiones habeāt hunc ſupradictum ordinem, tamen ut ſunt quæſita inter ſe ordinata, habent ordinem aliquem. ita ut præcognita, nam quæſitum & præcognitū ſunt relatiua, & ſicut dicitur unum, dicitur aliud, & pro hoc intelligendo notandum eſt (ut etiam ſupra dictum eſt) aliqua eſt præcognitio ſolum & quæſitum. ut præcognitio quid nominis, ut dicebat Themiſtius. 2. Poſter. cap. 9. quæ eſt principium cuiuslibet cognitionis ita aliquod eſt quæſitum ſolum nulli præcognitum, ut ē quæſitum propter quid. 2 Poſter. cap. 39. ubi dicitur quòd quæſitum propter quid eſt finale quæſitum, non habens ulterius eo, cui ſit præcognitum. ſunt media partim quæſita, partim præcognita, quæſita reſpectu principiorum, præcognita reſpectu ſequentium ſicut dicitur eſſe rei, ſimplex & compoſitum reſpectu propter quid eſt præcognitum, reſpectu quid nominis, eſt quæſitum: ex quibus poſſumus inferre ordinē inter ipſius ſimpliciter, Prima præcognitio omnium eſt quid nominis proprie, tamen immediate ad eſſe rei & quia eſt. Secunda præcognitio eſt, quia eſt proprie immediate ad quæſitum propter quid nobis tamen (ut diximus) 2. poſter. 1. eſſe duplex ſimplex & compoſitum, & unumquodq; eorum habet cauſam, quo ſtante dicimus ſicuti quia eſt, ſimplex præcognitio ſe habet ad quæſitum quid & propter quid eius, ita quia eſt compoſitū ad quid propter ipſius, hunc ordinē innuit Themiſtius .c. cum diximus ſi quæramus an dij ſint, oportet prænoſſe, quid nomen ipſorum ſi verò quid ſit motus ignotum eſt, oportet prænoſſe eſſe motum, ſi ob quam rem magnes trahit ferrum, oportet prænoſſe magnetem trahere ferrum quia ē, in primo exēplo innuit præcognitionem nominis ad eſſe quæſitum, in ſecūdo exemplo ordinē præcognitionis eſſe ſimplicis ad quæſitum cauſæ eius .ſ. quid in tertio exemplo ordinem eſſe cōpoſiti ad quæſitum propter quid compoſitum

Quinta dubitatio. An de Dignitate oporteat præcognoſci quid nominis.

❡ Quinta dubitatio, utrū de dignitate oporteat præcognoſcere quid nominis ❡ Reſpondent quidam ſimpliciter quòd non, & cauſam aſſignāt. quia eſt verbale complexum, cuius nō eſt definitio, & ſic neq; præcognitio quid nominis,

Prima opinio. Impugnatur.

❡ Set errant iſti quoniam Ariſt. infra tex. c. 11. declarans quæ ſint præcognita, præmiſſæ ex quibus ſit doctrina, dicit non ſolum altero modo præcognitionis, intelligendo quid ſignificent, ut Themiſtius & Auerr. ibi exponūt in paraph. ſet quoniam ſunt veræ quare utraq; præcognitione præcognoſcuntur dignitates, ut Auerr. in fine com. 11. hoc idem recitat, amplius Ariſt. 2. Poſter. cap. 7. ſtatuit definitionem quid rei, differre à definitione quid nōis in hoc, quia illa quid rei eſt ſolum incomplexi illa verò quid nōis eſt et pōt eſſe complexi, falſa eſt igitur cauſa eorum. quòd ideo de dignitatibus non poteſt præcognoſci quid nominis, quia ſunt complexæ.

Opinio Phyloponi et Sueſſa. Cōtra Philoponum et Sueſſan.

❡ Sueſſanus à Philopono accipiens dicit, quod de dignitatibus eſt præcognitio quid nominis ratione terminorum, & non ratione totius quia complexæ ſunt. ❡ Falſam quoq; hanc reſponſionem eſſe comprobamus, quia Ariſto. 1. Poſte. tex. c. 11. dixit quod ipſæ præmiſſæ ut præmiſſæ duplici præcognitione præcognoſcuntur .ſ. quid nominis & eſſe, & non dixit quòd ratione terminorum ita præcognoſcatur, & 2. Poſt. cap. dixit. Ariſt. quòd tam complexum, quàm incomplexum poſſunt definitione quid nominis definiri, & præcognoſci, & eſt ratio etiam ad hoc, quia Themiſt. dixit 2 poſter. 12. definitio nominis eſt interpretatio vocis, quæ afferatur, ſiue ſimplex ſiue compoſita fuerit, utrunque ergo & complexum & ſimplex definitione quid nominis poteſt definiri, & exponi, falſa eſt igitur Philop. & ſueſſ. opinio quòd dignitas ut complexū non poſſit deffiniri, & præcognoſci præcognitione quid nominis

Vera opinio.

❡ Ideo pro veritate tria ſunt prænotanda, primum eſt, quòd duplex eſt definitio. ſ. quid rei, & quid nominis diſtinctio eſt Ariſt in. 2. poſter. cap. 10. tex. c. 44. & . 45. hic non eſt ſermo de præcognitione quid rei. ſeu de definitione quid rei, ſet de definitione ſeu præcognitione quid nominis, Secundum hoc eſt, quòd tam complexum quàm incomplexum definitur definitione quid nominis ut patet. 2. Poſter. capit. 7. & . 1. priorum cap. 37. & . 2. Meth. 12. Tertium iſtud eſt, quòd poteſt intelligi tribus modis ipſum complexum definiri definitione quid nominis Primo modo, imponendo nomen toti orationi & illud nomen definiendo & explicando, ut dicit Ariſtò 2. Poſter. cap. 7. Secundo modo, imponendo nomen non ſolū orationi ſet agregato ex multis orationibus, ut toti Ylion Homeri poteſt imponi nomen, & illud definiri Tertio modo, definiēdo terminos propoſitionis ut dicit Ariſt. infra cap. 25. & hoc poteſt eſſe duobus modis, uel omnes terminos ſimul iunctos & complexos uel ſigillatim, ſi ſigillatim, hoc conuenit toti & orationi per accidens, quia. 5 Phyſ. tex. c. 1. quod conuenit toti per partem, per accidens conuenit ſi verò ut complexi & iuncti ſunt, quia. 1. Phyſ tex. c. 17. totum non eſt niſi partes ſimul iūctæ, merito talis præcognitio quid nominis terminorum erit per ſe conueniens complexo & orationi, & hoc modo Ariſt. infra. ſ tex. c. 11. & Themiſtius cap. 4. dixit præmiſſas præcognoſci quid nominis, quia termini earum præcognoſcuntur. ſ. ſimul iuncti & complexi, & hoc etiam modo dixit Ariſt. 1. priorum. 37. complexum per nomen uel orationem aliam notiorem notificari.

Dubitatio cur Ariſt. non dixit, quòd de dignitate ſit præcognoſci quid nominis.

❡ Set pulchra & ſcitu digna occurrit adhuc dubitandi cauſa, ſi de dignitate præcognoſcitur etiam quid nominis quur eam tacuit Ariſt. in hoc. 2. textu. ❡ Primo poteſt dici cum Philopo. quòd Ariſt. prætermiſit præcognitionē quid nominis de dignitate, tanquam firmam & cōfeſſam, rā non eſt poſſibile cognoſcere dignitates quia veræ ſunt, nec aliquid, quoniam eſt, quin cognoſcatur quid ſignificat, Secunda eſt reſponſio & doctior, quòd Ariſt. voluit loqui & explicare eam præcognitionem præmiſſarum, quæ facit finem rei, āntequàm cognoſcatur. ſ. doctrina quæſiti, ſet ſolum præcognitio quia eſt verà facit doctrinam quæſiti, & non præcognitio quid nominis, ergo potius oculum habuit Ariſt ad præcognitionem quia vera eſt, & non ad præcognitionem quid nominis, ſet non propter hoc voluit excludere præcognitionē quid nominis ab ipſis præmiſſis, ſeu dignitatibus.

Sexta dubitatio de præcognitione quia eſt ſubiecti.

❡ Sexta dubitatio, quid velit Ariſt. per præcognitionem quia eſt, quæ præcognoſcitur de ſubiecto.

Prima opinio. Impugnatur.

❡ Reſponſio quorundam, quòd præcognitio quia eſt ſubiecti, non eſt aliud, niſi ipſum eſſe tale, de quo aliquid eſt demoſtrabile. ❡ Iſta reſponſio eſt puerilis et nugatoria, quia eſt cum petitione principij nam. 2 priorum ca. 17 petitionis principij unus modus eſt, quando æquè ignotum per æquè ignotum probatur, ſicuti eſt in propoſito, æqualiter enim ignotum eſt, quod eſt eſſe tale de quo aliquid eſt demonſtrabile ſicut ipſum quia eſt ſubiecti, quare reſponſio nulla eſt & non ſapit doctrinam Ariſtotelis.

Græcorū opinio et Sueſſani. Impugnatio.

❡ Græci ut Sueſſanus referens aſtipulando, per quia eſt ſubiecti, intelligūt ſubiectum debere præcognoſci, quoniam eſt ens, non quidem exiſtens per ſe, ſet quod in virtutibus cauſarum continetur. ❡ Errant grauiſſimè, quoniā tale eſſe, eſt potentiale in agente actiuo

nem & in potentia paſſiuum, ut eſſe ſubiecti quod eſt præco-
Opinio antiquorum. gnitum. eſt eſſe actuale, ut. 2. Poſter. 33. habetur. ¶ Antiquorum fuit etiam opinio ut refert Auerr. primo Topic. cap. de accidenti. & . 5. Meth. c. 14. & . 2. Poſt. com. 33. Quoſdam antiquos voluiſſe, quòd præcognoſcere rem eſſe ſimpliciter non eſſe aliud, quàm quærere an ens ſit genus eius. Alios verò intellexiſſe an ſit in aliquo genere & iſtæ duæ opiniones coincidunt, nam ens eſt genus. & qui quærit utrum ſit ens, quærit
Impugnatur. in genere, ut puta, ſi dico utrum roſa ſit. i. ſit in genere. ¶ Ambas opiniones Auerr. in ſupradictis locis dicit non eſſe veras. quia qui hoc quærit, quærit partes definitionis, quæ ſunt proportionaliter quidditas rei, at quæſitum quid & ſi eſt, diuerſantur ut patet. 2. Poſter. 1.
Opinio aliorum antiquorum. ¶ Quidam alij antiqui dixerunt ut in eiſdem locis refert Auerr. quòd præcognoſcere rem eſſe ſimpliciter, non eſt aliud quàm quærere, an ſit aliqua cauſa propria per quam illa res ſit, ut puta, utrũ roſa habeat aliquã
Impugnatur. cauſam ipſam inferentem. ¶ Hanc etiam opinionem Auerr. dicit eſſe falſam tum quia Alexander tenuit oppoſitum, tum quia non eſt vulgaris. Præterea eſt falſa, quia cauſa ei inferẽs aliquid in omni differentia temporis eſt cauſa formalis & cũ formalis eſt definitio, at definitio dicit quæſitum quid, ſed quæſitum quid eſt diuerſum, à quæſito ſi eſt, ergo per ſi eſt non poſſumus quærere definitionem, quæ dicit quid eſt, quia tunc ſi eſt & quid eſt eſſent idem quod eſt contra Ariſt. 2. poſter. 1.
Aliorum opinio. ¶ Aliorum opinio eſt talis, quòd per præcognitionem quia eſt de ſubiecto, debemus intelligere, utrum ſubiectum ha-
Impugnatur. beat eſſe actuale, & exiſtentiæ. i. extra animam ¶ Sed procul dubio erroneum eſt hoc dicere, quia exiſtentia rei extra animam competit ipſis indiuiduis & ſingularibus, quorũ neque demonſtratio, neq; definitio eſt ut. 1. & . 2. Poſt. docet Ariſto. & . 7. Meth. hoc idem confirmatur, at intentio Ariſt. in hoc 2. tex. eſt docere præcognitiones deſeruientes demonſtrationi, & definitioni ut dictum eſt. ¶ Excluſis igitur omnibus ſu-
Vera opinio. pradictis reſpondet Auerr. ſupradictis locis. ſ. in. 5. Metha. c. 14. 1. Topic. 4. & . 2. Poſt. c. 33. quòd per ſi eſt debemus intelligere, utrum conceptui illi in uniuerſali de quo quæritur, correſpondeat aliquod ſeu aliqua res particularis extra animam, & uult. dicere ſic Auerr. quòd præcognitio quia eſt ſimplex non præcognoſcitur de ſubiecto, nec ſecundũ eſſe actuale, nec potentiale, nec eſſe exiſtentiæ. nec eẽ eſſentiæ. ſed dicitur præcognoſci de ſubiecto ſecundum conformitatem eſſe potentialis & eſſentiæ in mente, ad eſſe actuale exiſtẽtiæ & extra mẽtem, & aſſignatur exemplum, ut ſi dicamus, utrum ſit roſa ſeu de roſa præcognoſcatur præcognitio quia eſt, tunc non eſt aliud quærere, niſi utrum iſti cõceptui roſæ, uniuerſaliter facto in mente mea, correſpondeat aliqua res particularis. ¶ Sep-
Septima dubitatio de quid ſubiecti. tima dubitatio, quid intelligi debet per quid quod præcognoſcitur de ſubiecto, quid nominis vel quid rei. ¶ Reſpõdet Tho-
Opinio Thomæ de Vio. mas de vio, quòd in demonſtratione ſimpliciter debet præcognoſci quid rei de ſubiecto, & cauſam aſſignat, quia in tali demonſtratione medium eſt definitio ſubiecti, quã oportet præcognoſcere, in demonſtratione verò, à poſteriori medium eſt quid nominis, quia ibi medium non eſt definitio rei, quam oportet præcognoſcere. ¶ Sed clariſſimè errat, Primo quia mediũ
Errores Thomæ de Vio. in demonſtratione potiſſima non eſt definitio ſubiecti, ſed cauſa paſſionis, ut dixit Ariſt. 2. Poſt. tex. com. 95. & tex. c. 42. & . 1. Poſt. c. cc. & in quæſito. 2. Poſterioriſtico, & ut diximus in noſtro quæſito de medio demonſtrationis, legito quæſo ibi ſecundo errat quia Ariſt in hoc tex. 2. loquitur de præcognitione quid nominis, & non quid rei, & uult quod talis præcognitio quid nominis, ſit communis definitioni, & cuilibet demonſtrationi, & principaliter demonſtrationi potiſſimæ, & tex. expreſſe dicit quod de ſubiecto perſupponatur quid nominis quia dicit quid eſt quod dicitur præcognoſci, ſed quid eſt quòd dicitur eſt definitio quid nominis, & non quid rei. ergo falſa eſt
Vera opinio. eius opinio. ¶ Dicendum igitur eſt, quod præcognitio quid ſubiecti eſt præcognitio quid nominis, & non quid rei, ſic concludit Ariſt. in tex. & infra cap. 25. & Themiſtius ſæpius hoc tetigit. 2. cap. & Auerr. in com. media dixit definitionem quid nominis eſſe præcognitionem de ſubiecto, quia eſt facilis, & vulgaribus notiſſima, cuiuſmodi non eſt definitio quid rei.
Octaua dubitatio de quid paſſionis. ¶ Octaua dubitatio, quid intelligit Ariſt. per præcognitionem quid, quæ præcognoſcitur de paſſione, quid nominis, vel quid rei. ¶ Reſpondent moderni, quòd Ariſt. intelligit quid rei, & non quid nominis, & probant hoc modo, quia. 1. Poſter. t. c. 95
Opinio modernorum. & tex c. 41. & in epit. logic. in quæſito. 2. Poſterio. et i com. cc. & multis in locis dicitur etiam ab ipſo Auerr. ut notauimus in quæſito noſtro de medio demonſtrationis tam expreſſe
Ratio. habetur, quòd medium demonſtrationis potiſſimæ eſt definitio paſſionis. & de ratione medij eſt ut præcognoſcatur, ergo ipſum medium cum ſit definitio quid rei paſſionis & non quid nominis, ſequitur a primo ad ultimum, quòd præcognitio quid, quæ præcognoſcitur de paſſione, eſt quid rei. & non quid nominis ¶ Dicimus quòd iſti maxime hallucinentur, & ad ipſo-
Impugnatur. rum rationem, quam afferunt de medio, dicimus, quòd licet medium in demonſtratione potiſſima debet præcognoſci, tamen determinauimus in noſtro quæſito de medio, quòd debet conſiderari medium ut cauſa, & non ut definitio, (veluti ibi demõſtrauimus) qua propter ratio illorum deficit, quia medium eſt cauſa paſſionis, & non conſideratur ut definitio paſſionis, & ex conſequenti medium præcognoſcitur ut cauſa, & nõ ut definitio, & quia præcognoſcitur ut cauſa, tunc dicendum eſt etiam. quòd medium ipſum non conſideratur ut præcognitio dirigens ſed ut præcognitio agens doctrinam, quatenus. ſ. continetur ipſum medium in ipſis præmiſſis, quæ præmiſſæ ſunt præcognitio agens reſpectu concluſionis, velut ſæpius ſupra tetigimus ex quibus omnibus tandem aſſerimus, quòd cũ medium non ſit definitio paſſionis, ſed tantũ cauſa. ſequitur quòd de paſſione non debet præſupponi definitio quid rei, ſed definitio, ſeu præcognitio quid nominis tantum, nam Ariſtoteles in texta locutus eſt communiter, de præcognitione quid nominis ad ſubiectum & ad paſſionem, quatenus talis præcognitio quid nominis, dicitur præcognitio dirigens ad quæſitum præcognitio verò ipſius medij, dicitur agens & non dirigens. & ſic ratio ipſorum nihil contra nos.

Nona dubitatio. ¶ NONA dubitatio. quid debemus intelligere per præcognitionem quia eſt, & liceat quàmplurimi reperiantur dicendi modi circa huiuſmodi dubitationem, omiſſis tamen omnibus peripateticam duntaxat ſequemur opinionem, pro qua intelligenda quædam prænotando veniunt. ¶ Quorum primum ẽ
Pro ſolutione notand. quòd aliqui textus habẽt. quia eſt, aliqui verò eſſe, & Auer. in Paraph. ſuo vocat eſſe inuentum & in com. magna duplicitèr vocauit, Primo veritatem ſui eſſe. ſecundo aſſertionem ſui. ¶ Secundum notan quòd eſſe eſt duplex, . ſ. eſſentiæ & exiſtentiæ diſtinctio eſt Auerr. 2. Poſter c. 33. Et. 5. Meth. c. 14. & . 1. Top. cap. 4. & notandum quòd ſunt idem ſubiecto.

& differ-

et differũt ratione ſunt quidẽ idẽ ſubiecto, quia forma cũ materia eſt exiſtentia, differunt verò rationibus multis, primo differunt, quia primo cœli com̃. 92. & .3. de anima. 9. & .10. & 28. & .7. metb. 38. & .2. de anima. 121. & .5. Metb. 14. & .2. poſter. c. 33. & alibi quoq; habetur, quòd forma ſine materia eſt eſſentia, & cum materia eſt exiſtentia, ſecundo ipſa forma ſine materia eſt definitio, & quid cum materia eſt compoſitum & definitum, nam. 1. de anima. 8. verè definitum eſt ſingulare, Tertio, forma ſine materia, eſt univerſalis, ſiquidẽ 1. cœli. t. c. 92. forma eſt ſubiectum univerſalitatis, & ut ſic prædicatur de pluribus cũ materia verò eſt ſingulare, & non prædicatur de pluribus, Quarto forma ſine materia eſt ratio intelligendi & cognoſcendi, ut docuit Ariſt. 9. metb. t. c. 20. et eſt ratio ſeparandi & diſtinguendi ut etiam protulit Ariſto. 7. Metb. t. c. 49 ſet cum materia eſt ratio ſenſibilis & ſentiendi; Quinto, ſine materia dicit aptitudinem, quia univerſale eſt aptum natum eſſe, & dici de pluribus, ſet in materia dicit eſſe actuale, Sexto, ſine materia dicit eſſe per ſe rei, quia eſt definitio. 1. poſter. 30. quæ eſt forma & cauſa per ſe. 7. Metbap. 34. in materia dicit eſſe per accidens rei & ſeptimo differunt, quia forma ſine materia habet eſſe per intellectũ agentem. 3. de anima. c. 18. & eſt in anima ut patet in. c. 38. ſet in materia eſt per naturam, & apud naturam, & extra animã; ex quibus corrolarium inferimus aduerſus Achillinum Bononienſem qui in libro ſuo de diſtinctionibus, in principio, & in primo libro de elementis dub. 23 dixit quòd eſſe exiſtentiæ et eſſentiæ ſint idem, & ſint nomina synonyma, nam licet in abſtractis, à materia, eſſentia & exiſtentia ſint idẽ tamen ſecus eſt in generabilibus & corruptibilibus ſicuti expreſſe docet Ariſt. 3. de anima. t. c 9. quòd in quibuſdam aliud eſt caro, & carni eſſe, & magnitudo & magnitudini eſſe, & idem protulit Ariſt. 7. Metb. t. c. 34. nam illud quod diverſificavit eſſentiam, à quidditate in iſtis generabilibus ut ſcribit Auerro. 3. de anima com̃. 5. in ſolutione. 3. q eſt materia, & inde provenit maxima diverſitas inter naturas rerum abſtractorum, à materia, & naturas generabilium: ❡ Tertium notan. ex 5. Metbap. t. c. 14. & .2. Poſt. 33. & .3 de anima. 26. eſſe verũ eſt duplex, uno modo capitur propriè, alio modo ſumitur ĩpropriè & advertas quòd eſſe verum in cõmuni, quòd dicitur de eſſe verò propriè, & de eſſe verò impropriè, ſic deſcribitur ab Ariſt. in poſt prædicamẽtis & .2. poſt. com̃. 33. eſt adequatio rei ad intellectum. i. quòd ſit in anima, ſicut eſt extra animã, ſic diffinivit & Ariſt. 9. Metb. & Auerr. in lib. deſtruc. deſtruct. contra Algazelem, in diſput. 1. 10 ſolut. dubij 22 & talis definitio competit vero propriè ſumpto. & impropriè ſumpto, ut declarabitur iam, & ſciendum quòd eſſe verum propriè ſumptum, eſt verum complexum, quod enunciatione ſignificatur & explicatur. ſ. compoſitione & diviſione, mediante copula, affirmando, vel negãdo, velutti docuit Ariſt. primo de interpretatione cap. 3. ſet eſſe verum impropriè ſumptum, eſt ipſum ſimplex, et incomplexum, quod ideo dicitur verum, quia põt aliquid ipſi rei ſimplici & incomplexa correſpondere, ita. ſ. eſſe in anima, ſicut eſt, extra animam, ſet dicitur verũ impropriè, quia propriè & per ſe eſſe verum, competit enunciationi & hoc modo per ipſam deſcriptionem veri ĩ cõmuni, dicimus quòd in complexa dicuntur vera & dat exemplũ Ariſt. 3. de anima 26. viſus & ſenſus põt dici verus, nã ſpecies rei ſenſibilis in animã talis eſt, qualis eſt res ſenſata extra animã, & ſimiliter põt dici falſus, hoc et modo dicimus quòd definitio ẽ

vera. 1. topic. c. 4. & cognitio intellectionis intelligentiarũ licet ſit ſine cõpoſitione, ſemper tamen vera dicitur, ſet impropriè dicitur vera, quia eſt ſine compoſitione. ❡ Tunc ſtantibus oĩbus hiſce præſuppoſitis & prænotatis, dicimus ꝙ per præcognitionẽ, quia eſt in cõi, debemus intelligere eſſe verum per adequationẽ & conformitatẽ rei ad intellectum. i. ꝙ ita ſit in anima ſicuti eſt extra aĩam, ut ſupra diximus in tertio notando, definiendo ipſum verũ in cõi, & notabis ꝙ Auerr. per eſſe inventũ in paraphraſi, intellexit eſſe verũ ſicuti nos expoſuimus, & ita vult dicere Auerr. quòd præcognoſci quia eſt de aliquo, non eſt aliud, quàm aliquid ita correſpondere ei in aĩa ſicut invenitur ſeu habet eſſe inventũ extra aĩam: ❡ Decima dubitatio, utrũ eadẽ præcognitione, quia eſt, præcognoſcatur dignitas, & ſubiectum, videtur enim quòd eadẽ, quoniã Ariſ. ſicuti in tex. 2. unam aſſignavit præcognitionẽ, quid nominis, ita quoq; unã aſſignavit præcognitionẽ, quia eſt. ❡ Reſpondetur quòd non eadẽ præcognitione, quia præcognoſcitur dignitas, qua præcognoſcitur ſubiectũ, quĩa dictũ eſt per præcognitionẽ, quia eſt, debemus intelligere, eſſe verum, & ipſum eſſe verũ diximus eſſe duplex ſ. cõplexum, & incõplexum, & tunc ex hac diſtinctione aſſerimus, quòd ſubiectum præcognoſcitur præcognitione, quia eſt ſimplici, ſeu eſſe vero ſimplici & incõplexo: ipſa namq; dignitas præcognoſcitur præcognitione, quia eſt, ſeu eſſe verò cõplexo & cõpoſito, quod enũciatione explicatur, & Ariſt. in hoc tex. 2. ſe ipſum expoſuit ponendo diſcrimen inter præcognitionẽ, quia eſt ſubiecti, et præcognitionẽ, quia eſt dignitatis, nã loquẽs de præcognitiõe, quia eſt dignitatis, addidit illam particulam, verum eſt, quia eſt. i. præcognoſcitur quia eſt vera, veritate cõplexa & cõpoſita, quæ ſignificat eſſe verũ propriè dictũ, per enunciationẽ explicatum, & qñ locutus de præcognitione, quia eſt ſubiecti, non addidit illã particulam ut clarus eſt textus, non igitur eadem præcognitione, quia eſt, præcognoſcitur dignitas & ſubiectũ, & qñ dicitur, ꝙ Ariſt. unã aſſignavit præcognitionẽ quia eſt ſicut unã aſſignavit præcognitionẽ quid noĩs, dicimus iam ꝙ Ariſt. unã genere aſſignavit præcognitionẽ quia eſt in qua cõveniunt præcognitio quia eſt ſubiecti, & præcognitio quia ẽ dignitatis, quæ ſpecie inter ſe differunt, ſimiliter dicendũ eſt de præcognitione quid noĩs, & notato ꝙ Auer. in com̃. magna com̃. loquens de præcognitione quia ẽ, vocavit eam, veritatẽ ſuĩ eſſe, & aſſertionẽ ſui, ſet tu intelligas quæſo, de quia ẽ dignitatis & præmiſſarũ, & non de quia eſt ſubiecti, quia licet quia eſt ſubiecti, ſit eſſe verũ (ut diximus) tñ ſignificat eſſe verũ impropriè, quia nõ per enunciationẽ, mediante copula verbali, verũ vel falſum affirmando, & negando & tandẽ pro dubij ſolutionẽ cõcludimus, ꝙ præcognitio quia ẽ ſubiecti, et præcognitio quĩa dignitatis differunt ſpecie, & conveniũt gñre ĩ ambobus. n. ipſa pcognitio quia eſt ſignificat eſſe verũ eo modo quo expoſuimus, & definivimus eũ, ꝙ verũ eſt, adæquatio rei ad intellectũ. i. ꝙ ita ſit in mẽte ſicuti ẽ extra mentẽ, in qua nãq; definitione, tã cõplexa ꝗ̃ incõplexa conveniũt, ita ꝙ tam ſimplicia, & cõpoſita poſſunt dici vera ſm̃ hanc definitionẽ.

❡ Set quis contra hanc noſtram expoſitionem circa præcognitionem quia eſt, poſſet obijcere quoniam ſi talis expoſitio eẽt vera, tunc ſequeretur, quòd de roſa tempore hiemis non poſſet haberi talis præcognitio quia eſt, quia non eſt adæquatio rei ad intellectum, quod ita ſit in mente, ſicut eſt extra mentem, roſa tali tempore non eſt extra mentem, ergo neq; erit in mente, & ſic cũ non poſſe haberi talis præcognitio, quia eſt de

Vera declaratio reſponſionis.

Quid eſſe inventum ſecundum Auerroym.

Decima dubitatio.

Reſponſio.

Obiectio contra noſtram expoſitionem de quia eſt

Prima reſponſio

ipſa roſa, neq; erit ſcientia de ipſa roſa: ¶ Aliqui credentes aufugere argumentum, reſpondent ad exemplum de roſa, & dicunt roſam ſemper eſſe & licet non ſit in noſtra regione, tamen eſt in aliqua regione.

Impugnatur.

¶ Sed iſtorum reſponſio eſt fuga quia Themiſtius & Auerr. ſecundo de anima. 35. clariſſime aſſerunt, plures res & plura animalia non ſemper eſſe ut Ariſt. inquit in lib. de animalibus, ſed ſtatutis temporibus ſunt & deſinunt eſſe de quibus rebus non poteſt uerificari reſponſio, ſicuti de roſa ſolet reſponderi.

Secunda reſponſio Egidij.

¶ Alia reſponſio eſt Egidij dicentis de roſa eſſe ſcientiam, & præcognitionem nam eſt ſpecies ipſius ſubſtantiæ, modo quod eſt in genere, eſt æternum, & hoc modo de ipſa roſa eſt ſcientia.

Impugnatur.

¶ Hæc reſponſio eſt falſa, quia quærere ſi eſt, non debet intelligi, ſi eſt in genere, ut dixit Auerr. ſecundo Poſter. c. 33. & 5. Methaph. c. 14. & primo Top. c. 4. quoniã qui hoc quærit, quærit partes definitiones, quæ ſunt proportionaliter quidditas rei, ſed quæſitum quid, & ſi eſt, differunt ut ſecundo Poſter. t. c. primo habetur, ergo neq; hæc reſponſio ſatisfacit.

Prima uera reſpõſio

¶ Ideo peripatetice ſic eſt dicendum pro prima reſponſione, quòd indiuiduum eſt triplex ut Auerr. prolixe 3. de anima. c. 60. & 61. & in lib. de memoria & reminiſcentia, Quoddam eſt indiuiduum corporale cum materia, aliud eſt ſine materia, ſed non ſine præſentia materiæ, & tunc eſt in ſenſu exteriori. 2. de anima. 121. quoddam uerò eſt indiuiduum, ſine materia, et præſentia materiæ, & ſic eſt in cogitatiua, ex qua diſtinctione poteſt dici, quod roſa non exiſtente præcognoſcitur conformitas, & licet non ad eſſe actuale corporale, tamen ad eſſe indiuiduale exiſtens in cogitatiua, ſumptum aliquando ab eſſe actuali corporali, & ex hoc colligitur differentia, & cauſa, quare de roſa poteſt eſſe ſcientia, & non de chimera, liceat ambo nõ exiſtant actu: Quoniam ex eſſentia roſæ præconceptæ in anima ex quid nominis, eſt conformitas uero, licet non ad eſſe actuale corporale ipſius roſæ, tamen ad eſſe ipſius roſæ exiſtentis in cogitatiua quod iam aliquando fuit ſumptum ab eſſe actuali corporali ipſius roſæ, non ſic autem dicendum eſt de chimera, cum nunq; ei aliquid correſpondeat ex parte rei, ut iam patuit ad ſenſum:

Secunda reſponſio uera.

¶ Aut dicamus, & quaſi idem, quòd ſemper eſſe duobus modis contingit, ut colligitur ex. 8. Phyſ. c. 52. & primo de gener. 58. uno modo ſemper eſſe, eſt continuum & ſine quiete ut motus cœli ſemper eſt hoc modo, alio modo ſemper eſſe, eſt ſucceſſiue eſſe, & cum quiete, & ſic Ariſto. dixit, quòd generatio ſemper eſt, & ſimiliter corruptio ſemper eſt, ſ. ſucceſſiue, & iam habetur ſcientia, & ſic habita hac diſtinctione dicimus negando roſam non ſemper eſſe: nã licet non ſemper ſit i. continue, tamen ſemper eſt. i. ſucceſſiue, ſtatuto & ordinato tempore: & confirmatur hæc reſponſio per Ariſt. qui in primo Poſter. 19. dixit quòd de ijs, quæ ſemper fiunt licet non continue, eſt ſcientia, ut de eclipſi: unde ex ambobus reſponſionibus concludimus, quòd de roſa habetur ſcientia, quia eſt æterna, & iſti conceptui in uniuerſali in mẽte correſpondet aliqua res particularis, licet non in omni tempore, tamen in temporibus per ſe ſtatutis, à natura. & notanter dicimus per ſe, quia non, à caſu, neq; à fortuna, de ijs enim quæ ſic fiunt, non eſt ſcientia, nam ubi eſt ordo, ibi non eſt caſus neq; fortuna, nam intellectus præſupponitur facere, ordinem, & ſic licet non ſemper, à ſtatutis tamen, à natura temporibus.

Vndecima dubitatio quid & quia nõ ſint præcognitiones.

¶ Vndecima dubitatio, contra tex. Ariſt. talis eſſe uidetur quoniam nulla quæſtio eſt præcognitio, ut docuit ipſemet Ariſt. in ſecundo poſter. t. c. primo, ſed quid, eſt quæſtio, ut patet. 2. poſter. primo, ergo non eſt præcognitio, & ſic uidetur Ariſt. ſibi contradicere, in hoc tex. 2. dicit quid eſſe præcognitionem & ſecundo poſter. t. c. primo. dicit quid eſſe quæſtionem: Similiter uidetur Ariſt. ſibi contradicere, quoniam hic dicit, quia eſt, eſſe præcognitionem, ibi uerò ait eſſe quæſtionem,

Solutio.

¶ Pro ſolutione notandum eſt quod duplex eſt definitio. 2. poſter. t. c. 44. & 45. & cap. 10. definitio quid rei, & definitio quid nominis, tunc dicimus ad primum, quòd Ariſt. non ſibi cõtradicit, quoniam in hoc tex. 2. loquitur de definitione quid nominis, quæ eſt præcognitio in ſecundo Poſter. t. c. primo loquitur de definitione quid rei, quæ eſt quæſtio, & ſic reſpectu diuerſorum non eſt contradictio in dictis Ariſt. ad aliam contradictionem, oportet diſtinguere de quia eſt, nam capitur dupliciter. uno modo reſpectu dignitatis, & ſubiecti, & ſic eſt præcognitio, alio modo reſpectu concluſionis, & ſic eſt quæſtio de qua eſt ſermo. 2. Poſter. t. c. primo.

Duodecima dubitatio.

¶ Alio quoq; occurrit dubitatio, quòd non ſint tria præcognita, quia ſubiectum non eſt præcognitum, & probatur, quia ſubiectum eſt quæſitum, nam expoſitores ſemper quærunt de ſubiecto libri uel ſcientiæ, in principio tractatus, ergo ſignum eſt, quòd ſubiectum non eſt præcognitum, ſed quæſitum, nam. 2. Poſter. 33. nullum præcognitum eſt quæſitum, & econtra, & ſic alterum de duobus erit dicendum, aut quòd expoſitores folsò & male quærunt, aut male dixit Ariſt. ſubiectum eſſe præcognitum.

Solutio.

¶ Huic dubitationi ita reſpondendum eſt (& dicant Zimara, & alij quicquid eis libuerit) quòd aliud eſt quærere ſi eſſe ſubiecti debet quæri uel præcognoſci in ſcientia cuius eſt ſubiectum, & aliud eſt quærere, quod eſt illud, quod meretur in tali ſcientia has duas præcognitiones ut. ſ. de eo præſupponatur quid & quia, tunc hac diſtinctione habita, dicimus quod expoſitores non quærunt primum, ſed dumtaxat ſecundum, & ſic non propter hoc ſequitur, ipſum ſubiectum nõ eſſe præcognitum:

Vltima dubitatio.

¶ Vltimo occurrit dubitandum, quare Ariſt. loquens de tribus præcognitis, exemplificauit de dignitate, quæ ſit in Methaph de paſſione in Geometria, & de ſubiecto in Mathematica.

prima reſponſio.

¶ Poſſet primo dici, quòd exemplorum non requiritur uerificatio, ſed manifeſtatio, uelut docuit Ariſt noſter magiſter in lib. priorum, ubi dixit, quòd exemplis utimur, non ut ita ſint, ſed ut audiant, qui addiſcunt, & ab Ariſt. ſumpſit Auer. 2. de anima com. 67. dicebat Themiſtius primo de anima. c. 24. exemplum ad faciendam fidem, eſt infirmiſſimum argumentum, & propterea illorum demiror prudentiam, qui arbitrantur exempla uim probationum habere, & habetur etiam ab Ariſt. 2. priorum.

Secunda reſponſio.

¶ Exemplificauit etiam Ariſt. in ijs ſcientijs mathem. quia eius tempore erant notiores, & primitus addiſcebantur, & de ijs hactenus.

Com. 2.

¶ Cum notificauit omnem doctrinam.

¶ In hoc com. Auerr. duo facit, primo continuat, & ſecundo exponit ibi § Ea autem quæ oportet § ponit ergo continuationem, & dicit, cum Ariſt. notificauit quòd omnis doctrina & diſciplina fit ex præexiſtenti cognitione. ſ. præcognitione agẽte § quæ eſt notio præmiſſarum § .i. quæ præcognitio agens ſunt ipſæ præmiſſæ, uult nunc manifeſtare modos quibus modis præcognoſcuntur ipſæ præmiſſæ, dixit § primarũ § .i. non habentiũ priores i. medio ut infra declarabitur de cõditionibus premiſſarũ demõſtrationis ſimpliciter t. c. 10. dixit § quibus demõ

ſtratio conſtituitur § Dictum eſt ſupra ſæpius quòd præmiſſæ ſunt materiæ demonſtrationis, & ſic intelligit hic Auerr. quòd demonſtratio conſtituitur ex præmiſſis tanquam ex materia, dixit § præoſſe ſignificatum primarum § Quoniam ſicuti ſignificata nominum & non ipſa nomina præcognoſcimus, ita ſignificata præmiſſarum, & non ipſas præmiſſas præcognoſcimus ¶ Sed Auerro. errat. quoniam Ariſt. loquitur in hoc 2 tex. non tantum de præcognitionibus præmiſſarum, ſed etiam de præcognitionibus ſubiecti & paſſionis, ut docent exempla Ariſt. Præterea. falſum eſt quòd Ariſt. loquatur de præcognitione agente præmiſſarum, nam principaliter ſermonem facit de præcognitionibus dirigentibus ut ſupra diximus. Amplius ſibi ipſi Auerr. contradicit in hoc eodem com. 2. nam prope ſinem com. dicit, quòd iſti modi præcognitionis deſeruiunt præcognitioni agenti & dirigenti, in principio huius comenti dicit quòd uult manifeſtare modos præmiſſarum, quæ ſunt præcognitio agens, quare ſibi expreſſe contradicit: & cũ dicit § hoc eſt dictu § Dat exemplum de præmiſſis, de quibus præcognoſcitur § ueritas ſui eſſe § .i. præcognoſcitur eſſe uerum proprie dictum ſ. per enunciationem explicatum, ut patet de iſto præmiſſa de quolibet uerificari affirmationem, aut negationẽ ſed Auerr errat, quia ipſe per § ueritatem ſui eſſe § intelligit eſſe uerum compoſitum, at Ariſt. non tantum loquitur hic de eſſe uero compoſito, ſed de eſſe uero ſimplici, quod competit ſubiecto, nam determinauimus ſupra in nona dubitatione, quòd Ariſt. loquatur de quia eſt, ſeu de eſſe uero quatenus eſt commune, ad eſſe uerum ſubiecti, & ad eſſe uerum dignitatis: male igitur expoſuit Auerr per eſſe uerum, ipſum uerum compoſitum, tantum præmiſſis conueniens: nam ſi Ariſt. per eſſe uerũ intellexiſſet tantum eſſe uerum compoſitum, tunc omiſiſſet eſſe uerum ſimplex quod ſubiecto conuenit, & ſic fuiſſet diminutus, & ſi dicatur pro Auerroe quòd Ariſt. uolens exemplificare de præcognitione quia eſt, exemplificauit de præmiſſa, de qua tantum præcognoſcitur quia eſt compoſitum, & nõ ſimplex, ſicut iam Auerr. uidetur dicere in com. nec ualet hoc quoniam Ariſt. exemplificauit poſtea de ſubiecto, de quo non præcognoſcitur quia eſt compoſitum, ſed quia eſt ſimplex. intendit igitur Ariſt per præcognitionem quia eſt, cõmunem ſimplici & compoſito. ſ. ſubiecto & dignitati: & cum dicit § naturaliter notæ § aduertas quòd non põt intelligi iſta particula niſi afferatur illa diſtinctio Auerr. in 1. poſter. c. 134. c. 31. de duplici conditione ſeu natura præmiſſarum ſeu propoſitionum quædam ſunt præmiſſæ quarum termini uno ſenſu ſentiuntur & quædam ſunt, ut cõmunitate ſenſuum ſentiuntur, quia ex ſenſibilibus cõmunibus conſtant, & ſiunt nobis notæ non uoluntarie, quando uolum. ſed ſola ſubſtantia intellectus agẽtis applicatur in tali intellectione noſtra mediante continuatione ſenſatione, & imaginatione facta. à pueritia ab ineunte ætate nobis, unde non recordamur quando nobis aduenerint, ut dicto probat. 3. de anima. 36 39 & in 1. poſter. c. 134. & hac diſtinctione habita, dicimus quòd Auerr. per propoſitiones § naturaliter notas § intelligit propoſitiones ſecũda modo dictas, quæ ideo dicuntur § naturaliter notæ § quia non ſunt acquiſitæ ad noſtram uoluntatem, quia non recordamur quando nobis aduenerint, & non debent dici naturaliter notæ (ut quidam male dicunt) quia earũ notitia ſit nobis genita à natura. hæc expoſitio falſa eſt. quia huiuſmodi propoſitiones nos acquirimus, unde dicuntur prima intelligibilia ab Auerr. 3. de anima. c. 36 & ſic non naſcuntur in nobis, ſeu congenitæ ſunt nobis, à natura, ut ipſi dicunt: & meritò Auerr. dixit iſtam propoſitionem ſeu enunciationem, de quolibet dicitur affirmatio uel negatio, & de nullo ambo ſimul: eſſe naturaliter notam quia acquiritur, à nobis ex communitate omnium ſenſuum ab ineunte ætate ut ſupra diximus: & illud etiam principium in mathematicis: omne totum eſt maius ſua parte, dicitur propoſitio naturaliter nota propter eandem rationem: deinde dicit § Et quædam ſunt de quarum ſignificato § nunc de ſecunda præcognitione quid nominis, quæ de quæſito præcognoſcitur dicit, & ait quòd de ſignificato quorundam. ſ. quæſitorum, oportet prænoſcere quid ſuum nomen ſignificat, & ſciri uolumus, quòd iſta ſignificatio nominis, quæ eſt ſicut definitio, dum ponitur pro ſignificatione nominis, fit expoſitio illa definitio, ut puta, illæ definitiones quæ à Porphirio adducuntur, quia ſunt pro iunioribus, ſiunt nominum expoſitiones, licet eædem aſſignentur ab Ariſt. primo Topic. & hoc uoluit dicere ibi § uidentur expoſitiones illæ definitiones § Et quando dicit ibi § Orationes enim explicantes § Auerr. dat modum cognoſcendi, quando nomen poteſt eſſe definitio quid rei, & quid nominis, & dicit quòd dum illæ § intelliguntur. ſ. quòd habeant unam partem communiorem pro genere, & aliam pro differentia, tunc proprie ſunt definitiones § illas enim § remouet dubium & dicit quòd ipſe Euclides non præcognoſcit ipſas ſi ſunt, quia ſunt notæ. § In aliquibus autem § nunc de ſubiecto exemplificat & ait quòd de aliquibus ut puta de ſubiecto debes præcognoſcere, quid, & quia ut de unitate in Arithmetica, nam de ipſo debet præcognoſci, quid nominis § Et quòd hæc res exiſtens § .i. ſi eſt, ſeu eſſe uerum ſimplex ut diximus in textus expoſitione, § Siue illud eſſe § ideſt ſiue illud eſſe uerum ſimplex fuerit notum per ſe ſiue fuerit demonſtratum in alia arte unde ſubiectum ut ſubiectum non poteſt demonſtrari in arte, in qua eſt ſubiectum, bene tamen in aliqua arte in qua non eſt ſubiectum, ut facit Ariſtoteles duodecimo Methaphyſi qui accipit intelligentias abſtractas eſſe ab 8. phiſ. & notato quòd ſubiectum licet non demonſtretur demonſtratione, quia & ſimpliciter tamen demonſtrari poteſt demonſtratione propter quid, ut probauimus in noſtro quæſito de regreſſu, & ut etiam dicemus in proprio quæſito, an ſubiectum poſſit demonſtrari § Modo artium ſubiecta § Nunc Auerr. ex bonitate ad complementum doctrinæ de multiplicitate & uarietate ſubiectorum, dicit quòd quædam ſubiecta præcognoſcuntur tantum præcognitione quid nominis, quædam tñ quia eſt, quædam uerò utroq; modo, & tu addas, quòd alia ſunt, quæ neutro modo ſ. quando ſunt manifeſta, uideto pro hoc infra in c. 25. § Et ſimiliter ſunt præmiſſæ § dicit Auerro. quòd ſimiliter dicendum eſt de præmiſſis, quòd. ſ. ſunt in triplici differentia. ſicut ſubiecta, quædam ſunt præmiſſæ, de quibus tantum oportet § aſſertionem ſui eſſe § .i. eſſe uerum compoſitum ut ſupra declarauimus & per tales præmiſſas Auerr. intelligit eas quæ ſunt notæ naturaliter. ex communitate omnium ſenſuum, ut principium in mathematica omne totum eſt maius ſua parte, & principium in methaph ut de quolibet dicitur eſſe, uel non eſſe. & de nullo ambo ſimul, & ideo non dicit Auerr. quòd de talibus præmiſſis non præcognoſcitur quid nominis, quia per ſe nota omnibus, ſpernuntur ab arte ut docuit Ariſt. 1. poſt. c 2. omnibus enim notũ quid ens, quid nõ ens, quid maius, quid minus quid pars, quid totũ et ex ſquo [illegible]

Auerroes errat.

Notato quod hæ rationes concludunt cõtra tranſlationem Abrahami, nã Burana non hæc dicit quæ Abrahamus impingit Auerroi.

Error Auerroes.

Nõ poteſt defendi Auerr.

& reliqui termini, horũ principiorũ dictionũ § Et de quarũdã ſignificato § Dicit quòd ſunt aliquæ præmiſſæ, de quibus tantum quid nominis præcognoſcitur, ſed dices, quæ ſunt iſtæ præmiſſæ de quibus tantum quid nominis præcognoſcitur. Reſpõdet Auerr. quòd ſunt illæ § Quibus utitur geometra in præfatione libri § Vbi Euclides præcognoſcit & antepoņit definitiones trianguli, circuli, lineæ & reliquorum, quorum definitiones, poſſunt dici quid nominis & quid rei, reſpectu tamen diuerſorum, nam tunc ſunt definitiones quid nominis, quando ſunt § In præfatione libri ſui. § Et uult dicere ſic Auerr. quòd inchoantibus artem proponuntur definitiones quid nominis, & hoc declarauit ipſemet Auerr. in epit. logic. in tract. de rhetor. demonſtr. & cauſa quare de talibus præmiſſis non præcognoſcatur quòd ſint ueræ, aſſignatur ab Auerr. ut patet de rhetor. demonſtrat. quia ipſi tyrones propter defectum annorum non poſſunt cognoſcere ipſas præmiſſas eſſe ueras, an earum contradictorium ſit uerum, & tu addas alias cauſas ex 2. metaphy. 15. aut ex mala conſuetudine, & peſſima natura, et ex imperitia. quandoq; euenit ut non præcognoſcatur eas eſſe ueras Adhuc poteſt aſſignari hæc alia cauſa, quare Auerr. non dixit, quòd de talibus premiſſis præcognoſcitur quia ſunt ueræ, quoniam ut ſupra dictum eſt eſſe talium eſt per ſe notum, & ſpernit ars, nam præcognoſcere eſſe uerum ipſarum præmiſſarum, eſt cognoſcere eſſe uerum cauſarum, & ſcire perfectè tale eſſe, ſed huiuſmodi præmiſſæ in principia libri ſunt ignotæ, ideo non præcognoſcuntur quia ueræ, ſed ſolum ut notificent nomen, & ideo Auer. non dixit eas præcognoſci eſſe ueras, quia in ſe ſunt per ſe notæ, inchoantibus autem & addiſcentibus non ſunt per ſe notæ, ſed debent ſupponere eas eſſe ueras, iuxta illud primo elench. oportet addiſcentem credere hoc modo declarat ipſe Auer. in tract. de rhetor. demonſtrat. ſed poſtquàm addiſcens prouectus eſt in arte, tunc præcognitis perfectè partibus, poteſt præcognoſcere illas præmiſſas eẽ ueras perfectè, ſed dices quo habitu addiſcens ſupponit eas eẽ ueras. Reſpondet Auerr. in tract. de rhet. demonſtratiua, quòd habitu topico, quia uiſæ omnibus, uel pluribus, uel ſapiẽtibus, uel præceptori & ſubdit ibidem Auerr. contrario modo ſe habere in hoc, præceptorem & diſcipulum, diſcipulus enim in principio ſupponit topice, & non præcognoſcit demonſtratiue ſed poſtea in proceſſu incipit præcognoſcere demonſtratiue, pceptori uerò præcognitæ ſunt demonſtratiue, & non eſt mirũ quia primo topic. 2. inter alia auxilia, quæ præſtantur demonſtranti, à topico, hoc eſt unum. ſ. conſumare addiſcentes in pmiſſis inſtrumento & habitu ſuo, & declarat ibi Auer. quo modo hoc fiat dicens, quando res cõcluſionis ad quas mõſtrãdas ſumuntur tales præmiſſæ, indigent longo tempore ob difficilem doctrinam, tunc tales præmiſſæ ſumuntur in initio libri tanquam ſuppoſitiones, poſtea in tractatu proprio cuius ſunt præmiſſæ, ex præcognitis partibus fiunt prænotæ, quæ prius ſuppoſitæ erant, ſicut dicit ipſe Auer. feciſſe Euclidem, in initio libri ſui, qui ſumit præmiſſas ſupponendas in prologo quas poſtea in tractatu ueras eſſe oſtendit, & hoc fit, propter faciliorem modum addiſcendi: proſequitur Auerr. & dicit § Et de quibuſdam § nunc aliquas eſſe præmiſſas dicit, de quibus præcognoſcitur utrunq; & quid nominis, & quia ſunt ueræ.

Errat Auerroes.

¶ Sed iſta expoſitio Auerr. non eſt ad propoſitum, quia Ariſt. nedum in hoc tex. 2. ſed infra cap. 25. non applicat iſtos præcognitionis modos, ſicut facit hic Auerr. nam Ariſt. uult quòd de præmiſſis præcognoſcatur tantum quia ueræ ſunt, & de paſſione quid nominis & de ſubiecto utrunq; ergo nõ eſt ad propoſitum, quod Auerr. dixit exponendo textum, quia tunc Ariſt. fuiſſet diminutus, non narrando ipſas præcognitiones circa ipſa præcognita ſicut fecit Auerr. deinde dicit § Ariſt. autem § i. quòd de una ſpecie præcognitionis quæ eſt ſi eſt, exemplificauit de præmiſſis. ſ. de quolibet dicitur eſſe, uel nõ eſſe &c. § Cæterarum autem duarum § i. et de duabus ſpeciebus. i. de illis quæ præcognoſcuntur quo ad quia, & quid exemplificauit de ipſo ſubiecto, & uult dicere Auerr. quòd iſta poſſunt de quolibet dici, nam de præmiſſis dicitur quid ſolum, & quia ſolum, & utrunq; & neutrunq; ut diximus.

Auer. reſpondet ſecundæ obiectioni.

§ Præpoſuit uerò duas § Auer. remouet dubium, & dicit quòd non eſt mirandũ ſi Ariſt. dicit quòd duæ ſunt præcognitiones, & poſtea tres numerat, quia tertia non eſt alia, à primis duabus, ſed eſt compoſita ex illis § Themiſtius uerò § Auer. attribuit Themiſtio quòd Ariſt. uerificet omnes modos præcognitionis de ipſis quæſitis, quòd de quodam quæſito tantum quid nominis, de quodam tantum quia eſt, & de quodam utrunq; & Themiſtius exemplificat quando præcognoſcitur quid tantum ut dicit Auerr. § Oportet prænoſſe quid nomen § i. Themiſtius dixit quod de quibuſdam quæſitis oportet præcognoſci quid nomen & quærere ignotum § An uacuum ſit § exẽplum ponit de uacuo, & per quid nomen ſignificet, exponit orationem definitiuam explicantem ſignificatum nominis, & ſic Themiſtij opinio eſt, quòd modi præcognitionis multiplicẽtur circa quæſita tantum, ut dicit Auerr. & non circa præmiſſas

Opinio Themiſtij.

ſed proculdubio errat Themiſtius, quia Ariſto. eadem repetens infra cap. 25 quæ in hoc 2. tex. uerificat non ſolum de quæſitis, ſed de præmiſſa & ſubiecto Præterea contradicit ſibi ipſi, quoniam ſupra c. declarauit doctrinam fieri ex præexiſtentis notione, dicit ex agente præmiſſarum fieri; deinde dicit § Et quod dixit eſt uerũ § Auerr. ſuam exponit. uentam, quo modo debent uerificari & multiplicari illi præcognitionis modi & dicit illos modos uerificari de omnibus tribus. ſ. de præmiſſa, ſubiecto & paſſione diuerſa tamen intentione, & dicit § Sed conuenit primo § i. primo uerificantur de præmiſſis, ſecundo de artium ſubiectis, & tertio de quæſitis. i. de paſſionibus: & cum dicit § Sicque etiam uerifimile § Auerr. uerificat modos præcognitionis ad præcognitiones agentes & dirigentes § conceptionis § i. definitionis, § illius uerò § Reſpondet tertiæ dubitationi, quæ talis eſt, ſi præcognitiones uerificãtur de demonſtratione, & de definitione, de quo illorum dicãtur primo, & ſic dicit Auerr quòd analogice dicuntur & primo de præcognitionibus demonſtrationis, & ſecundario de pcognitionibus definitionis, ex quibus uerbis facile colligitur Auerr. ſibi contradicere, quoniam in primo com̃. arguendo contra Alpharabium negauit Ariſt. loqui de præcognitionibus definitionis, quoniam tunc propoſitio illa uniuerſalis Ariſt. eſſet æquiuoca, quia contineret proceſſus æquiuocos, hic autem concedit, ergo ſibi manifeſtè contradicit:

Error Themiſtij.

Neq; fuga quorundam logi. aſtrium ardelionum, aliquo modo ſatisfacere uidetur, qd Auerr. non ſibi contradicat, quia in primo com̃. non intellexit pure æquiuocam eſſe illam propoſitionem uniuerſalẽ, ſed analogam, & eodem modo intelligit in com̃. iſto. 2 & ſic non cõtradictio eſt in dictis Auerr. at nos dicimus quòd non poteſt defendi Auer. à cõtradictione, & probatur ſic aut argumenta quæ fecit Auer. contra Alphar. concludunt, aut nõ cõcludunt.

Contra Ardeliones Logicaſtros.

ſi nõ cõcludũt, ergo Auer. fruſtra arguit cõtra Alphar. ſi cõcludunt, ergo nullo modo ſecundum ipſum Auer. definitio debet conuenire ſub illa uniuerſali propoſitione, neque uniuocè, neque analogicè, ſed tantum æquiuocè, & in hoc comm. conceſſit quòd continetur analogicè, ergo contradictio expreſſa in dictis Auerr. niſi Arabicantes non poſſunt eum tueri a contradictione. § Dixit uerò § Nunc ultimam particulam textus exponit, nam quando Ariſt. dicit, non enim ſimiliter horum unumquodq; manifeſtum eſt nobis, ipſe Auerr. (ut ſupra etiam retigimus in horum expoſitione) per unum quodque intelligit unamquanque præcognitionem, & non intelligit præcognitũ & dicit quòd præcognitio quia & quid non ſunt. § Vnius modi §: .i. non ſunt unius rationis quia differunt ratione & formaliter, bene tamen conueniunt ſubiectiue ſeu in unum ſubiectũ, et quòd differunt rõne probat Auerr. & dicit § Contingit enim ſcire § .i. contingit ſcire quid nominis, & ignorare an illa res ſit prout de uacuo, & ſimiliter contingit ſcire rem eſſe, & ignorare quid nominis dicit. § Contingit §, quia hoc eſt per accidens, & non in uera doctrina, quia Si eſt, præſupponit quid nominis, cum ipſum quid nominis ſit principiũ omnis cognitionis uelut profitetur Themiſtius. 2. Poſt. cap. 9. Sed quod dicit Auerr. non eſt ad propoſitum tex. uidetur Auerr. ſequitur Themiſtium in tali expoſitione, & nos ſupra ueram tetigimus huius tex. expoſitionem, Themiſtij quæ & Auerr. expoſitionem expugnauimus.

Tex. 3. ¶ Eſt aũt cognoſcere, alia quidem prius cognoſcẽtem, aliquorum autem & ſimul accipere notitiam ut quæcunque contingunt eſſe ſub uniuerſalibus, quorum habent cognitionem. Quòd enim omnis triangulus habeat tres angulos Duobus rectis æquales præſciuit, quòd uerò hic qui eſt in ſemicirculo triangulus ſit ſimul inducens cognouit, quorundam enim hoc modo diſciplina eſt, & nõ per medium ultimum cognoſcitur, ut quæcunque tam ſingularium contingunt eſſe, & non de ſubiecto aliquo.

Cõtinuatio Philoponi. ¶ Philoponus ita continuat, quũ dixit Ariſt. omnem doctrinã & omnem diſciplinam ex præexiſtenti fieri cognitione. nũc intendit & de inuentione dicere & demonſtrare etiam ipſã ex præexiſtenti fieri cognitione, & huius cauſam aſſignat quia inuentio eſt etiam cognitio intellectiua quæ ex præexiſtẽti fit cognitione. ¶ Sed errat Philoponus multipharium. Primo quia intentio Ariſt. loqui de ijs quorum habetur ſcientia, (Errores Philoponi.) at de inuentione non habetur ſcientia, quoniam eſt de ſingularibus ut iam Philoponus deſcribit eam dicẽs, inuentio eſt cognitio alicuius concluſionis ſingularis ignotæ, & de ſingularibus non habetur neq; definitio, neq; demonſtratio ut dixit Ariſt. 7. Meth. tex. c. 53. & 35. & 1 Meth. ĩ proœmio dixit q ſingularium non eſt ſcientia & 2 de Anima tex. c. 60. retulit q ſingularium ſecundum actum ſenſus eſt, ſcientia uerò eſt uniuerſalium ut etiam dicetur infra non, igitur de inuẽtione intendit loqui Ariſt. Secundo errat, quia dicit inuentionẽ eſſe cognitionem intellectiuam quòd profectò falſum eſt, quia intellectus namque eſt uniuerſalium, & ſenſus ſeu ſenſatio eſt ſingularium ut diximus ergo inuentio cum ſit de ſingularibus non poteſt dici cognitio intellectiua. ¶ Dices fortaſſe q Philoponus impropriè nuncupauit inuentionem eſſe cognitionem intellectiuam. ¶ Neq. euaſio hæc iuuat, quoniam intentio Ariſt. eſt loqui de ea cognitione, quæ propriè intellectiua dicitur, unde propter hanc cauſam ipſe non intelligit loqui de inuentione, Tertio errat, quia dicit inuentionem fieri ex præexiſtenti cognitione, quod falſum eſſe clariſſime cõſtat, ex hoc tex. 3. ubi dicetur ſingularia non cognoſci ex aliqua præuia notione & inuentio ſecundum ipſum Philopo. eſt de ſingularibus, ergo non fit ex præexiſtenti cognitione, & confirmatur hoc, quia ut patet. 1 Meth. cap. 1, ad ſenſationem ſingularium, tamq; ad principium omnis cognitionis terminatur inuentio uniuer. et artificialis cognitiõis, et ab Ariſt. ſumpſit Auer. quando dixit. 1. Phiſ c. 1. & . 12. Meth. c. 4. quòd ſingulare ẽ principium acquiſitionis uniuer. quod eſt principiũ doctrinæ demonſtratiuæ, quam ob rem Philoponum erraſſe eiuſque ſequaces pro comperto habemus. Euaſio nulla. ¶ Latini ferè oẽs, alio modo continuant dicentes, cum Ariſto. tex. 2. docuit præcognitiones, quæ ſunt in præmiſſis nunc ĩtendit loqui de ipſis præmiſſis, quæ ſunt præcognita, quoniam ante concluſionem, aliqua cognoſcitur prius tempore ut maior & aliqua ſimul tempore cum concluſione ut minor moti forſitan ex uerbis Ariſt. in tex. § Quod n. omnis triãgulus habeat tres angulos æquales duobus rectis etc § Ex quibus uerbis eliciunt maiorem et minorem. Cõtinuatio Latinorum ¶ Sed ipſi toto cælo errant, quia nec maior ſola eſt forma ſyllogis. & notitiam agit concluſionis, nec etiam minor ſola facit hoc. ſed minor ſub maiori ſumpta, & per dictũ de omni regulata eſt forma ſyllogiſmi notitiamq; concluſionis parit, & hoc explicauit Ariſt. in definitione ſyllogiſmi, primo priorum primo quum dixit, ex quibus poſitis fit notitia concluſionis. unde patet q quando præmiſſæ ſunt ſimul iunctæ, una non poteſt cognoſci abſq; alia prius tempore ante concluſionem, ſecus eſt quando ambæ ſeperatim accipiuntur, quoniã tunc non tantum maior prius tempore cognoſcetur ante concluſionem, ſed etiã minor cognoſcetur prius tempore ante ipſam concluſionem, & hoc probatur, quoniam quælibet præmiſſa reſpectu concluſionis (ut etiam ipſi fatentur) dicitur præcognitum, præcognitum autem dicitur ante cognitum ergo ipſa minor cum dicatur præcognitum, tunc cognoſcetur prius tempore ante concluſionem § Non defuerunt etiam quidam alij logicaſtres diuerſum in modum hunc tex. continuantes & exponentes, quorum ineptias ſub ſilentio pertranſeundas putauimus ¶ Quapropter omnibus neglectis, dicimus quòd hunc in modum præſens textus continuandus uenit ad præcedentem, Poſtquam Ariſt. in 2. tex. declarauit modos præcognitionis, ex quibus fit omnis doctrina, & omnis diſciplina ĩtellectiua, nunc in hoc tex. 3. intendit declarare modum, quo habetur cognitio ſingularium, & ſic reſpondet tacitæ dubitationi, quomodo ipſa ſingularia cognoſcuntur. & dicit quòd non cognoſcuntur ex aliqua præexiſtenti cognitione, ſiquidem duplex eſt modus cognitionis unus quo cognoſcimus quædam ex præexiſtenti cognitione, alius eſt quo cognoſcimus quædam ſimul i. non ex præexiſtenti cognitione & hoc ultimo modo cognitionis, ſingularia cognoſcuntur ut diffuſius inferius in tex. expoſitione dicetur. ¶ Sed tu dices Ariſtotelis per illud uerbum

Contra Latinos.

Vera continuatio.

Dubitatio.

§Intellectiuam§ In.1.tex.excluſit cognitionem ſenſitiuam,nō igitur oportebat Ariſt.in tum declarare & differentiam facere. ¶ Dicas ibi Ariſt.innuiſſe tantum per illud uerbum, hic uerò latius docere intendit. ¶ Et quòd hæc expō ſeu continuatio ſit uera & ad aures Ariſt.probatur per uerba tex. Primo quum dicit. §Quecunq; ſub uniuer. ſingularia ſunt. Secunda quando dicit. §Simul inducens cognouit§ Simul inducta,ad ſenſum ſunt ſingularia,ut patet.2.Priorum cap 23. Tertio quando dicit. §Vltimum cognoſcitur§ Nam ut dicemus paulo poſt,ſingularia ſunt principium noſtræ cognitionis & ultima in reſolutione. Vide Ariſt.in fine.2.Poſter et Auerro 1.Phiſ.c.1 & 12.Meth.c.4.q individuū cōpoſitū eſt principium acquiſitionis uniuerſalis,quod eſt Principiū doct. dem. ¶ Et antequam ad expoſitionem verborum deueniamus ſciendum eſt.quòd tex.iſte diuiditur in duas partes principales,ſecūdum quòd duplicem ponit cognitionis modum,& utriuſq; exēpla ponuntur in tex ibi quando dicitur Quòd n.omnis triangulus habeat tres angulos etc.§ Propoſita igitur & declarata continuatione ac diuiſione tex.ſupereſt modo applicare ipſam intentionem ad uerba tex.ubi dicitur. §Eſt autem cognoſcere alia prius quidem cognoſcentem§ Nota q ly §Eſt§ exponatur.i.contingit, §Cognoſcere alia prius cognoſcentem§ .i.ex alijs prius cognitis contingit cognoſcere quædam.& §Eſt§.i. contingit eſſe alium cognitionis modum ſ. §Accipere notitiā quorundam ſimul§ Sunt ergo duo modi cognitionis unus qui fit ex præcognitis,& alius quo quædam ſimul cognoſcimus. Quæres cur. §Eſt§ exponitur.i.contingit,cū neceſſario quædam ex præcognitis,& quædam ſimul cognoſcantur dici ut ad hoc,quòd exponitur. §Eſt§.i. contingit pro pertinere,quod non contingentiā ſed pertinentiā notat,Amplius quæres quid intelligit Ariſt.per cognitionem factam ex primis notis,& p cognitionē factam ſimul,Pro ſolutione duo ueniunt tibi notanda,unum eſt quòd prænotio præmiſſarum eſt cauſa agens notionis concluſionis.& potentia actiua eiuſdem ut infra dicetur cognitio uerò concluſionis eſt effectus & actualis cognitio,alterum eſt hoc,quòd iſta effectualis & actualis cognitio concluſionis neceſſario fit ex prænotione potentiali & cauſali præmiſſarum ut inferius dicetur loco proprio ex quibus prænotis interpretor planam pro reſponſione ad dubitationem, Primū eſt quòd notitia præmiſſarum prior eſt notitia concluſionis tēpore,ſicut agens prius ſuo effectu ut patet.12 Meth. 6.& potentia actiua ſuo effectu ut patet etiam.9.Meth.tex.c.13 14. ſecundum eſt,quòd ſimul cognoſcere ē oppoſitum huic.ſ.ex nullo prius noto cognoſcere. Tertium ē,quòd dicitur ſimul ad differentiam primæ cognitionis quæ non eſt tota ſimul ſed diuiſa in duas partes.ſ.in potentialem,cauſalem,& prius tempore quo ad cognitionem,& in actualem effectualem, & poſteriorem tempore iſta uerò cum non fiat ex prænotione alia qua,non eſt diuiſa in potentialem & actualem, priorem & poſteriorem tempore & ideo dicitur ſimul tota cognitio,& ſic ſimul cognoſcere,aliud non eſt quàm ſine præcognitione agnoſcere §At quæcunque contingunt eē§ Manifeſtat Ariſto ſecundum membrum duorum quæ dixerat.ſ.quæ ſimul cognoſcuntur.i.ſine præcognitione ſunt, & dicit eſſe illa quæ contingunt eſſe ſub uniuerſalibus. ¶ Sed dubitabis, quæ ſunt illa,quæ ſunt ſub uniuerſalibus. ¶ Reſpōdet Ariſt. quòd ſūt ſua ſingularia,& non ab re,nam in prædicam. dicitur, quòd naturaliter ſub uniuerſalibus ſunt particularia & ideo paulo poſt dicet,eſſe illa quæ non prædicantur de alio,& Porph cā. pt de ſpecie aſſerunt ſingulare eſſe illud quod non prædicatur de alio. ¶ Amplius dices,cur dixit Ariſt.quod ſingularia contingunt eſſe ſub uniuerſalibus cum neceſſario ſint ſub eis,& non contingenter. ¶ Ad hoc reſpondent recentiores,quòd ſingularia contingunt eſſe ſub uniuerſalibus quo ad noſtram cognitionem , & nōn quo ad exiſtentiam,& hoc modo uolunt Ariſt.intelligere,quum dixit ſingularia contingunt eſſe ſub uniuer. ¶ Sed ipſi errant,& ualde hallucinantur,quoniā Ariſto. dicit in tex.quòd ſingularia contingunt eſſe ſeu exiſtere ſub uniuer.& non dicit quòd contingunt cognoſci ſub uniuer. ¶ Quam ob rem aliter dicendum eſt,& clare quòd uniuerſalia ſunt in ſingularibus neceſſario,& ſingularia ſunt ſub uniuerſalibus contingenter,hoc Ariſtu & Auerro.in.2.huius tex.c.44.retulerunt ubi habetur quòd ideo iſta propō,homo eſt animal nō ē neceſſaria eſſentialis,quia ſubiectum non ē neceſſarium prædicatu,ſed contingens.quia regula eſt,quòd oīa inferiora accidunt ſuperioribus & etiam in ſupradicta propoſitione.prædicatum poteſt eſſe ſine ſubiecto,non autem ſubiectum ſine prædicato,ſicut diffuſius dicetur inferius in expoſitione tex.c.44 probatur etiam hoc quod dictū eſt,ex.7. Metha.tex.c.53.35 q ſingularia non ſunt neceſſaria quo ad exiſtentiam,quia ſunt corruptibilia,& dicit ibi Ariſt. quòd cum ſingularia remota fuerit,à ſenſibus noſtris,ignoramus an ſint uel non ſint,ſi ergo quo ad exiſtentiam contingunt eſſe,quanto magis contingent eſſe ſub aliquo ut ſub prædicato, uniuerſali,& ratio eſt,quia ſine ſingulari,poteſt eſſe ſuum uniuerſale.ſine forte poteſt eſſe homo,& non eſſe,& hoc eſt accidens ex.1.Thop cap.4.merito igitur dixit Ariſt.in tex. quòd ſingularia ſunt,quecunque eſſe ſub uniuerſalibus multa. alia addunt quidam ſcioli logicaſtres,quæ futilia ſunt,& imperiti pathetica. §Quorum habent cognitionem§ Cum dixit ſimul cognoſci & ſine prænotione quæ ſub uniuerſalibus ſunt.i ſingularia ipſa,nunc limitat Ariſt.ſub quibus uniuerſalibus pro cuius intelligentia notandum tibi uenit,quòd uniuerſalia poſſunt eſſe propria ſuis ſingularibus,ut homo ſorti, & poſſunt eſſe non propria.& ideo limitat & ſpecificat dictum ſuum, §Quorum habent cognitionem§ .i ſub proprijs uniuerſalibus & ſic ſenſus eſt, quòd illa ſingularia contingunt eē ſub uniuerſalibus quæ ſunt ſub proprijs uniuerſalibus. ¶ Sed tu dices,quare uoluit limitare Ariſt.dictum ſuum, ¶ Pro ſolutione notandum eſt , quòd comparatio non eſt in æquiuocis, ſed in uniuocis aut analogis ut patet.7.Phiſ.tex.c.24.dicitur etiam.10.Meth.c.14.& 7.Phiſ.tex.c.27. quòd comparatio non accidit inter ea quæ ſunt diuerſorum generum quam ergo dixit Ariſt.ſingularia cognoſci ſine prænotione & ſimul,& uniuerſalia cum prænotione & diuiſim,comparatio debebat fieri ſingularium ad proprium eorum uniuerſale,& non alienum ſeu alterius generis,quia aliter cōparatio fuiſſet in æquiuoco,patet modo,quare Ariſt.limitauit dictum ſuum. ¶ Ad hoc quæres,ſingulares præmiſſæ quæ ſunt ſub uniuerſalibus præmiſſis quomodo cognoſcuntur ſine prænotione, an diuiſim ex præcognitis alijs ¶ Reſpondetur quòd ideo dixit Ariſto. quæ ſunt ſub uniuerſalibus,quorum habent cognitionem.i.cognitis ut præmiſſis in ſyllogiſmo ſunt ſimul nota ſine prænotione,nam ſingularia,quæ ſunt præmiſſæ in inductione , ſunt ſub uniuerſali præmiſſa probanda,& per ea cognoſcenda. ¶ Dicet etiam iſtæc ſingularia quo ad quæ ſimul cognoſcuntur.

Reſponſio.
Probatur uerisſimam eſſe continuationis.
Diuiſio tex tus in duas partes.
Expo.
Dubitatio
Solutio.
Dubitatio.
Prima reſponſio.
Errant.
Vera reſponſio.
Dubitatio.
Solutio.
Dubitatio.
Reſponſio.
Interrogatio.

¶ Dicas quòd quo ad tria ſimul cognoſcuntur, ut dicet Ariſt. infra. ſtatim. n. uiſo hoc triangulo, cognoſcimus quòd exiſtit, & quòd eſt triangulus, & quòd habet tres, & tunc eſt præmiſſa inductionis ad probandum omnē triangulū habere tres. §Quòd. n. omnis triangulus habeat tres§ Nunc exemplo manifeſtat ambo membra. ſ. quæ uniuerſalia ex precognitis diuiſim cognoſcuntur, & quæ ſingularia ſub ipſis cognitis contenta, ſimul ſine inductione cognoſcuntur, & dicit. §Quòd. n. omnis triangulus habet tres§ . i. iſta uniuerſalis quòd omnis triangulus habet tres angulos æquales duobus rectis præſciuit diuiſim. i. præcognouit cognitione diuiſa in præcognitionem potentialem, & præcognitionem ſuam actualem, alterius quæ a res quæ præſciuit in cognitione huius uniuerſalis, dicitur ſicut patet. 2. priorum cap. 23 & etiam infra dicetur capit. 33. uniuerſalis præmiſſa inductione cognoſcitur et nō niſi ex prænotione ſingularium, quæ ſunt ſub ipſa, & aduertendū quòd ſi fuerit inductio demonſtratiua non opus eſt omnia eius ſingularia inducere, ſicut patet etiam 2 priorum cap. 23. 8. Phiſ. cōa me. 11. & 2 Phiſi. com. 60 ubi dicit Auer. quòd inductio demonſtratiua eſt quando acquiritur certitudo & uniuerſalitas, antequam compleātur omnia particularia ſecus eſt de ipſa inductione Thopica ſicut diffuſius in 1. Thop. expoſitum eſt, nam dicit Auerr. 2. Phiſ. com. 48. quòd inductio, in qua non inducūtur omnia particularia eſt cauſa imperfecta et intelligit de inductione Thopica uide quæſo de hac duplici inductione. 2. priorum cap. 23. & multa ſcitu digna ibi a nobis expoſita ſunt. §Quòd uerò hic§ Manifeſtat exemplo ſecundum membrum. ſ. quomodo ſingularia ſub iſta uniuerſali contenta, ſimul cognoſcantur ſine prænotione, & dicit. quòd uerò hic triangulus, qui eſt in ſemicirculo ſit triangulus, & habeat tres. §Simul inducens cognouit§ . i. ſine prænotione, & non diuiſim cognouit, & aduertas quòd comparauit Ariſt. triangulum ſingularem, ad triangulum uniuerſalem, ut fiat comparatio uniuoca ſicut etiam ſupra meminimus, dixit, §Hic triangulus. i. ſingularis qui monſtratur pronomine hoc, & recordare quòd hoc aliquid uerè ſingulare eſt. i. aliquid quod monſtrari poteſt pronomine hoc ad ſenſum ut patet cap de ſubſtātia in libro prædicamentorum, dixit. §Hic§ ut ponat differentiā inter ſingulare et minus uniuerſale, nam ſub uniuerſali, non ſolum ſunt ſingularia, ſed etiam minus uniuerſalia, ut ſub animali homo, cui non conuenit dici, hoc aliquid uerè, niſi reſpectiuè ſ. reſpectu animalis, de quo non loquitur hic Ariſtot. et ſed de uere ſingulari, dixit igitur. §Hic§ ut ponat differentiam inter minus uniuerſale et uere ſingulare, dixit. §Sit§ . i. exiſtentiam actu habeat. quid autem ſit exiſtentia, ſatis diffuſè ſuperius in com. 2. declaratum eſt, dixit. §Simul cognouit§ . i. cognitione indiuiſa, in potentialem & actualem præcognitionem, dixit. §Inducens§ . i. ad ſenſum ducens, ut notaret loqui de præmiſſa inductiua. ſ. inductione probanda hæc ſunt animaduertenda circa huius textus interpretationem, & dicant Blacterones quicquid eis libuerit, non enim mentem Ariſt. habuerunt, ſicut etiam in expoſitione multorum textuum eos defeciſſe ſole clarius oſtendemus.

Com. 3. ¶ Quia inueniuntur aliquæ res,

Cōtinuatio Auerroys. ¶ In hoc com. Auerr. duo facit principaliter, Primo continuat & 2. exponit continuatio colligitur ex principio com. & uolens eſt quum Ariſt notificauit illam uniuerſalem propoſitionē omnem doctrinam, omnemquè diſciplinam ex prænotione fieri uult nunc ad ampliorem notitiam declarare duas exceptiones non contentas ſub illa uniuerſale propoſitione, quæ duæ exceptiones non ſiunt ex præexiſtenti cognitiōe. Sed tu dicet, quæ ex præuia notione ſiunt. & quæ non cognoſcuntur ex notione præuia, Reſpondet Auerr. quòd ex præuia notione ſiunt. §Quæ ſitis§ . i. ea quæ ſunt ignota naturaliter ſiunt nota ex prænotionibus uniuerſalibus, dixit. §Vniuerſalibus§ Quia. 2. priorū cap. 27. arguitur ſemper in ſyllogiſmo à toto ad partem, & præmiſſa uniueſalis tota dicitur reſpectu concluſionis quia ab ea ſumitur dictum de omni & uniuerſale ut dictum eſt. 1. Priorum, inſtabis, quia demonſtratio fit ex proprijs ut. 1. huius in ſummo tex. c. 54. quorum unum non eſt proprium alteri, dicitur ut etiam dicemus infra, quòd uniuerſale eſt duplex, unum non proprium & commune, aliud proprium & non commune, & Ariſt. loco citato uocauit uniuerſale ſecundum quòd ipſum, & propriū & unum. quòd ubi Auerr. declarauit quæ ſunt illa quæ ſiunt ex prænotione, declarat quæ & quot ſunt illa quæ non ſiunt ex prænotione. & dicit quòd ſunt duplicia. ſ. illa quæ cognoſcuntur per ſenſum, & illa quæ cognoſcuntur per modum recordationis. & hæc duo explicat Auerr. quando dicit.

¶ Quæ reminiſcentia cognoſcuntur aut ſenſu percipiuntur.

¶ Dubitabis, an differāt ea quæ habemus per modū recordationis, ab ijs quæ addiſcimus reſpondet Auer. quòd cōueniunt, et differunt, conueniunt namq; in hoc, quòd ambo ſiunt ex prænotione præcedente differunt uerò in modo, quoniam reminiſcētia eſt eadem cum ſcientia prius habita & oblita, ſed ſciā concluſionis non eadem eſt cum illa præmiſſarum præhabita, & hoc uoluit intelligere Auerr. quū dicit.

¶ Et ſi dicamus hanc ſpeciem cognitionis, hoc eſt quæ per reminiſcentiam ſit, fieri ex præcedente cognitione, eſt alius modus ab eo quo cognitio præmiſſorum præcedit cognitionem concluſionum.

¶ Quæres adhuc quō ē eadē illa reminiſcētia, illa quæ oblita et deperdita eſt, dicito quòd ſunt eadē multis in modis, Primo quia de eadem re ſubiecta, nam quod prius ſciuimus, nunc reminiſcimur, Secundo ſunt eadem, quia ſciā deperdita per obliuionem non eſt principium, quod ſit potentia ſciā reminiſcentiæ, & contrario ſe habet illa præmiſſarum, cum illa concluſionis, & inter ſe inſignibus differunt diuerſitatibus, Primo quia non eandem rem præmiſſa & concluſio reſpiciunt, ſecundo quia ſcientia præmiſſarum eſt cauſa ſcientiæ concluſionis ut infra diffuſius dicetur. tex. c. 15. Tertio quoq; differunt, quia ſcientia concluſionis eſt in potentia & non in actu, in præcognitione præmiſſarum, ſicut effectus eſſe potentiale habet in cauſa ſua, & non actuale, non ſic autem dicendum eſt de ſciētia per reminiſcentiam, quia ipſa eſt eadem actu, cū illa quæ prius fuit acquiſita, & etiam una haudquaquam eſt cauſa al-

terius. & hoc totum continetur in ijs uerbis, quando dicit.

§Notio u. præcedens reminiſcentium eſt eadem ſuccedenti§ Et ſequitur literam uſq; illuc, qñ dicit; §Et per hæc quidem§ Et quia aliquis poſſet dicere, ad quem finem hæc dixit Ariſt. ceteſpondet Auerr. quòd hoc fecit ut poſtea oſtendat. ſ. in tex. c. 5. ſolutionem Platonis ad dubium Menonis, qua probabatur ſcire eſſe reminiſci, non eſſe. §Rectum§ .i. non eſſe uerum reaſponſionem Platonis, & pro huius intellectu notan. quòd dubium Menonis quo ipſe diſcipulum deſtruebat, tale erat. illud quod addiſcimus uel eſt ignotum, uel notum, Si eſt notum tunc ſuperfluum eſt illud addiſcere, ſi eſt ignotum, tunc inuenientes non cognoſcimus, et probatur exemplo, de ſeruo fugitiuo, quem quærentes non cognoſcimus, & ſic non datur doctrina Plato reſpõdebat, quòd addiſcitur illud quod prius erat notum, qñ ſcire apud ipſum eſt reminiſci, & ſic quærẽtes inuenimus, et cognoſcimus, et hoc modo fit doctrina ſecundum ipſũ iſtam ſolutionem non eſſe uerum uult Ariſt. demonſtrare quõ ſcire non eſt reminiſci, ſed fit ex præuia notione alio modo a reminiſcentia, & ideo dicit. § Et per hæc quidem intendit inſra notificare, & ſoluere dubium Menonis, quod Plato ſoluit ponendo ſcire eſſe reminiſci, non ſit rectum§ Et aduertas quòd Auerr. non dicit, Ariſto de intento ſoluere & monſtrare ſolutionem Platonis nõ eẽ uerã & rectã in hoc tex ſicut ſibi impingit Balduinus & male, tum debet Auerr. quòd §Intendit infra notificare§ .ſ. in tex. ſ. quod non datur ſemper de nouo contra Platonem amplius ipſe Auerr. prope finem cõm. exponit textum, quando dicit. §Deinde dicit, & quaſdã res§ Et ſua expoſitio eſt eadem cum noſtra ſupra poſita, ex qua expoſitione apparet. ꝙ opinio Auerr. non eſt ut Ariſto. in hoc tex, de intentio ſoluat & oſtendat Platonis errorem ſicut credidit Bald. adhuc quæres quid eſt illud quod facit dubiũ, reſpõdet Auer, & optimè. § Et cum inueniantur cognitiones non præcedente notione quæ ſunt ſenſuum notiones & cætera§ Vult dicere Auer. ꝙ cognitiones ipſæ .i. ſenſationes certũ ſenſibilium & ſingularium ſunt illæ quæ faciunt dubiũ; qñ aliquis dicere poſſet, quòd ante ſenſationem, ſenſibilia ſunt ignota, & dum ſentiuntur cognoſcuntur, nullo prænotione præcedente, ergo aliqua doctrina datur, quæ non ſit ex præuia notione, contra propoſitionem illam uniuerſalem, & ſupra probatam, unde dicit Auerr. rectè reſpondendo, quòd apud illum, habet robur & tum ſupradictum dubium, qui eſt. § Ponens duas notiones eſſe unam§ .i. qui credit ꝙ tam ſenſus quàm intellectus non differunt in modo cognoſcẽdi, & quòd ambo quo ad eorum cognitionem, procedunt ex præuia notione, & dicit Auer. quòd ille, qui ita credit, maximè fallitur et hallucinatur, quia cognitio intellectiua, & cognitio ſenſitiua non ſunt una, inter ſe ſi non conueniunt ꝙ ambe fiant ex præuia notione, un plus dices accidit ne alius error. reſpondet Auer. & dicit.

§Et Sophiſticis etiam euenit inde error§ Dicere ſic, quia non ſoluto hoc dubio, accidet error Sophiſtis. ſ. unum & eundẽ ſciri et ignorari, ſicut dicemus i cõm. 4. et. 5. et cũ Auer. dicit, §Ideſt quarundam rerum cognitionem uir adipiſcitur abſque prænotione, prout ſunt cunctæ res particulares latentes ſẽſũ§ Nota quòd Auerroys uult Ariſtotelem ſoluere in hoc tex. dubium ſupradictum, quomodo. ſ. ſingularia cognoſcantur, & pro ſolutionis clariori intellectu, aducetur quæſo, quod de ipſo triãgulo ſingulari qui eſt in ſemicirculo, ut exemplificat Ariſtoteles in tex. duo ſunt cognoſcenda, primum eſt, eſſe hunc triangulum, quia ut dictum eſt ſupra tex 2. eſſe eſt prænotio neceſſaria omni doctrinæ, ſecundum eſt, habere tres quod eſt prædicatum ſuæ uniuerſalis, & ijs ſtantibus dicit Auerr. tria Primò ꝙ eſſe huius trianguli, & habere tres, prædicatum ſuæ uniuerſalis, ambo ſimul cognoſcuntur, dicit ſecundò, quòd ambo cognoſcuntur diuerſa potentia cognitiua, primum cognoſcitur ſenſatione & ſenſitiua uirtute, ſecundum cognitione intellectiua & ſcientia, dicit Tertio talem cognitionem (ꝙ. ſ. habeat tres angulos) fieri ex præuia notione ſuæ uniuerſalis. ſ. omnis triãgulus habet tres angulos æquales duabus rectis, hæc omnia explicat Auerr. quando dicit §Nos n. nõdũ ipsũ ſentimus, nec nouimus ipsum eſſe dum autem ſentimus ipsum dum detegitur nobis eius phantaſma & cætera § Pro uerborum notitia, cum dicit Auerro. § Dum detegitur nobis eius phantaſma § Aduertas, ꝙ in. 2. de anima. c. 63 dicit Auerr. ꝙ cogitatiua hominis diſtinguit intentionem individualem, à forma imaginatiua, & expoliat eam ab his, quæ ſunt adiuncta cum ea ex iſtis ſenſibilibus communibus & proprijs, & reponit eã in memoratiuam & hæc eadem eſt, quam comprehendit imaginatiua, ſed imaginatiua comprehendit eam coniunctam cum iſtis ſenſibilibus, dicit igitur Auerr. §Dum detegitur nobis eius phantaſma§ .i. manifeſtatur hic triangulus uirtuti phantaſticæ eſſe eius, & habere tres ſimul cognoſcuntur, Dubitabit iunior, & dicet cum Bald. ꝙ Auer. ſibi cõtradicit, nã dicit in cõm. ꝙ ſingularia contenta ſub uniuerſali cognoſcantur ſine præuia notione. & in fine cõm. dicit ꝙ cognoſcitur triangulum eſſe, & habere tres, ex prænotione ſuæ uniuerſalis ſ omnis triangulus habet tres angulos, & ſic uidetur expreſſe ſibi contradicere, dicitur ꝙ ſecundum rei ueritatem non ſibi contradicit, quia Auerr. dum conſiderat de ipſo triangulo ſingulari, ſicut etiam ſupradiximus. 1. uſt eſſe ipſius, ſecundum eſt ꝙ habeat tres primum. ſ. §Ipſum eſſe triangulũ adipiſcitur ſenſu§ Ecce ꝙ expreſſe dicit Auerr. ꝙ iſte triangulus, qui eſt ſingularis, ſenſu percipitur quòd ſit, et nõ ex præuia cognitione. t. non dicit Auerr. ꝙ hic triãgulus ſit, cognoſcatur ex præuia notiõe ſuæ uniuerſalis. ſed tñ cognoſcitur ſenſu, & ſubdit Auer. ſtatim. §Et tres angulos eſſe duobus rectis æquales, aduenit ex uniuerſali ſcientia, quæ eſt quòd omnes trianguli ſint talis diſpoſitionis§ .i. hoc prædicatum quod eſt habere tres angulos æquales duobus rectis, cognoſcitur de hoc triangulo ſingulari ex præuia notione ſuæ uniuerſalis. ſ. oĩs triangulus habet tres angulos, & ſic nulla uidetur contradictio in dictis Auerr, ut falſò ſibi impingit Bald. ut tunc ſibi contradiceret Auer. ſi dixiſſet, quod hic triangulus ſingularis cognoſcitur. quod ſit, ex præuia notione uniuerſalis, ſed hoc non habetur in dictis eius, ſed ꝙ ſenſu percipitur. ❡ Et ex ijs quæ dicit Auerr, in fine cõm. ſole clarius colligitur reſponſio clariſſima ad dubium ſuperius factum, quomodo cognoſcãtur ſingularia, & dicitur quòd ipſum ſingulare bifariam poteſt conſiderari, uno modo quo ad eſſe ſeu exiſtentiam eius alio modo quo ad prædicatum eius, ſi primo modo tunc cognoſcitur tantum ſenſu, & non ex aliqua præuia notione, ſi ſecundo modo, cognoſcitur ex præuia notione ſui uniuerſalis, exemplũ, quòd Sortes ſit, ſenſu cognoſcitur, ſed quòd ſit riſibilis, cognoſcitur ratione ſuæ uniuerſalis, quæ eſt, quòd omnis homo eſt riſibilis, & ſic ex præuia notione ſuæ uniuerſalis cognoſcitur ꝙ Sortes eſt riſibilis, ſimiliter dixit Ariſt. in exemplo ſuo, de hoc triangulo ſingulari, & quòd ſit, & quod habeat tres, dubitabis, qñ

Error Bal.

Auerrois uidetur ſibi contradicere.

Nõ ſibi contradicit, & declaratur.

Reſponſio quomodo cognoſcantur ſingularia.

bis quoniam dicit Auerr. ſecundo de anima.c.6, quòd uniuerſalitas & indiuidualitas comprehenduntur ab intellectu. ergo ſingularitas ipſa non tantum ſenſu percipitur, ut diximus, paulo ante dicitur, quòd Auerr. ſe ipſum declarat ibidem, & per indiuidualitatem intelligit definitionem indiuidui, nam dixit ipſe ſecundo de anima. 63. & .3. de anima. 6. 20 & .33. comentis comprehendunt intentiones indiuiduales decem prædicamentorum, & ſic ſingulare ſenſu percipitur dicebat quoq; ipſe Auerr. in tertio Methaphi. comen. 10. quòd uniuerſale & indiuiduum ſunt duæ naturæ, hoc enim eſt intellectum, illud uerò ſenſibile, idem dixit Boetius, uniuerſale eſt dum intelligitur, & ſingulare eſt quod ſentitur: Amplius dubitabis & non ab re, quoniam falſum eſt, quòd quum cognoſcitur ſingulare ſecundo modo. ſ. quo ad eius prædicatum, tunc ex præuia notione cognoſcitur. ſ. ratione ſuæ uniuerſalis, & probatur ſic, nam quod callias ſit ſanus, non cognoſcitur ex ſua uniuerſali, quæ eſt, omnis homo eſt ſanus, immo contrarium eſt, quia cognitio huius uniuerſalis, omnis homo eſt ſanus fit ex præuia cognitione eius ſingularium, dixit enim Ariſto. ideo homo ſanatur, quia callias ſanatur Reſpõdetur, quòd ſingulare quum cognoſcitur quo ad eius prædicatum, hoc fit dupliciter, quia prædicata ſunt in duplici differentia, aut eſſentialia, aut accidentalia, & tunc ſtante hac diſtinctione dicitur, quòd ſermo noſter eſt in hoc loco de prædicato eſſentiali, ita quòd ſi ſingulare cognoſci debet quo ad eius prædicatum eſſentiale uoco prædicatum eſſentiale uel eſſentialiter omne illud prædicatum, quod non eſt de quinto prædicabili tunc cognoſcitur ex præuia notione ſuæ uniuerſalis, ſecus autem fit quo ad cognitionem prædicati accidentalis, & exemplũ Ariſto. de prædicato, quod eſt habere tres. reſpectu trianguli ſingularis, manifeſtat ueritatem huius reſponſionis.

Tex. 4. ¶ *Quorundam enim hoc modo diſciplina eſt, & non per medium ultimum cognoſcitur, ut quæcunque iam ſingularium contingunt eſſe & non de ſubiecto aliquo: antequam autem ſit inducere, aut accipere ſyllogiſmum, quodam quidem modo fortaſſe dicendum eſt ſcire, modo autem alio non, quod enim neſciuit ſi eſt ſimpliciter, hoc quodamodo ſciuit quòd duos rectos habet ſimpliciter: ſed manifeſtum eſt quòd ſic quidem ſcitur, quoniam uniuerſaliter ſcitur ſimpliciter autem non ſcitur.*

Continuatio uera. ¶ *Quicquid alij dicant, ſic uenit continuandus tex. iſte poſtquam Ariſtote. in textu præcedenti poſuit duplicem modum cognitionis reſpondens tacitæ obiectioni. in hoc textu intendit ponere unam diſtinctionem, quæ talis eſt, quod eadem res ſcitur, & ignoratur, diuerſis tamen in modis, ſcitur in uniuerſali & in potentia, ignoratur in particulari & in actu.*

Cauſa intentionis. ¶ *Cauſa huius intentionis talis eſt, quoniam Ariſtoteles, per hanc diſtinctionem ſoluet in quinto & ſexto tex. ſophiſma uulgatum Menonis, & cauillum ſophiſtarum.* ¶ *Et antequam ad tex. ueſtibulum accedamus, nota. quòd in duas diuiditur partes iſte tex. prima pars ibi § Quorundam enim hoc modo § ſecunda pars ibi § Antequam autem ſit inducere § Et nota. quòd Ariſtot. in hac prima parte concludit declarationem illorum, quæ cognoſcuntur ſecundo modo cognitionis. ſ. quòd uerè ſingularia ſunt illa, quæ non cognoſcuntur per medium idest ex præexiſtenti cognitione non ſiunt nota, dicit igitur Ariſtot. § Quorundam enim hoc modo diſciplina eſt § Idest ſunt quædam quorum habetur notitia § Hoc modo § Scilicet ſimul & non ex præuia notione, & aduertas, quòd capitur § diſciplina § pro notitia, quoniam diſciplina propriè eſt uniuerſalium, & non ſingularium ut infra in hoc primo diffuſius dicemus ſed dices, quis eſt, uel qualis eſt iſte modus, quo cognoſcuntur iſtæc, Reſpondet Ariſtot. & dicit, § & non per medium, ultimum cognoſcitur § Idest iſte eſt modus cognoſcendi iſtæc, quia § Vltimum § Idest ſingulare de quo ultimò ſuum uniuerſale predicatur, non cognoſcitur § Per medium § Idest ex aliqua præuia notiõe, mediũ capitur hic pro præexiſtẽti cognitiõe, ſi quidem illud quod eſt cauſa cognitionis alicuius rei, dicitur medium per quod res illa cognoſcitur, & antequàm ulterius progrediamur, placet nobis hæc duo uerba. ſ. ultimum & medium, uberius declarare, quia regula Ariſtot. eſt in primo cœli. tex. cap. 110. à nobis ſemper diſtinguenda eſſe nomina æquiuoca idest multiplicia ſignificata habentia, ne intellectus noſter remaneat confuſus, & primo Elench. dixit qui nominum uirtutis ſunt ignari, paralogizantur, & Auerr hanc eandem regulam ſequutus, idem dicit ut patet. 7. Methaphiſ. c. 36, & 4. Phyſic c. 24. & quia hæc duo nomina, medium ſ. & ultimum ſunt æquiuoca, ideo diſtinctione egent.*

Diuiſio textus in duas partes.

Pro hac diuiſione medij uide in quæſtio de medio demonſtrationis.

¶ *Et primo ſciẽdum eſt, quòd medium prima ſui diuiſione capitur dupliciter. ſ. reale & intentionale, Medium reale uipharium ſumitur, ut patet primo cœli. c. 41 pro loco inferiori. ſ. pro terra, pro medio quod eſt centrum ſphæræ, & pro medio, quod eſt inter duo extrema contraria, & 4. cœli tex. c. 38. habetur, quòd medium & illud quod eſt intus, multis modis dicitur, & in. 4. cœli c. 26. dicit Auerr. etiam quòd medium eſt duplex ſecundum comparationem, & tale non eſt compoſitum ex extremis, & ſine comparatione & hoc eſt compoſitum ex extremis, legito Auerr. in paraph. 2. de cœlo ſumma. 4. c. i. quòd medium magnitudinis differt, à medio ſecundum uirtutem, quia medium uirtutis eſt in omnibus prædicamentis, ſed medium magnitudinis eſt in prædicamento quantitatis tantum in multis quoque alijs locis loquitur Auerr. de medio ut patet. 3. phyſic. c. 52. comen 6, & comen. 19. 4. cœli. c. 26. & . 3 phiſic. c. 49. primo phyſic. c. 56. & . 10 Methaph. com̃. 24. & tandem dicimus, quod non ſit ſermo hic de huiuſmodi acceptione medij. Alio modo capitur medium intentionale ſeu logicale, & hoc eſt duobus modis, aut propriè & ſic capitur in primo priorũ capit. de prima figura ut patet capit. quarto & quinto de medio in ſyllogiſmo, quando ſubijcitur tantum, prædicatur tantũ aut ſubijcitur in maiori, & prædicatur in minori & non capitur ſic in hoc loco, alio modo capitur impropriè ſ. pro præexiſtenti cognitione alicuius rei, & hoc modo capitur in tex. ſicut etiam ſupra meminimus, & ſic ſenſus eſt iſte, ſingula*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

re non cognoſcitur per § Medium § Ideſt non cognoſcitur ex præexiſtenti cognitione, ſed ſimul. ❡ Reſtat diſtinguere hoc

Vltimum è duplex.

nomen ultimum, nam æquiuocum eſt, & prima eius diuiſione ſecatur in duo, ſiquidem datur ultimum naturale, & ultimum logicale, ultimum naturale adhuc duplex eſt, unum dicitur ultimum nobile, & tale eſt finis motus, aliud eſt ultimum proueniens ex neceſſitate materiæ, & tale non eſt finis, nec habet rationem boni uel nobilis ut mors, & hoc habetur in ſecundo phyſic. t. c. 23. & tex. c. 87. datur ultimum intentum in rebus uoluntarijs, quod uidetur bonum, ſed non eſt in rei ueritate, ſed ultimum intentum in rebus naturalibus eſt ſemper bonum ſicut dicit Auerr. in ſecundo phyſic. c. 31. & uide cauſam. 12. Methaph. c. 18. ſed dices, quid eſt ultimum reſpondet Ariſtote. 10. Methaph. t. c. 14. quod ultimum eſt illud quo non eſt ulterius, de ultimo loquitur Auerr. in ſexto phyſic. c. primo ubi dicit, quòd ultimum, & illud cuius eſt ultimum eſt alteri eum, datur ultimum logicale, & tale dicitur ſubiectum & prædicatum ut patet primo priorum capite de prima figura ubi ſubiectum & prædicatum dicuntur extrema ideſt ultima, ſubiectum dicitur ultimum, quia non habet ulterius ſubiectum & ſimiliter prædicatum dicitur ultimum, quia non habet ulterius prædicatum, ſic enim deſcribitur ultimum, quod ſit illud, quo non datur ulterius ſicut paulo ante diximus ex mente Ariſtote. 10. Methaph. t. c. 14. capitur etiam ultimum logicale

Nota quo modo ſingulare dicatur ultimũ.

pro eo, quod uerè & propriè ſingulare eſt, & hoc modo intellexit Ariſtote. in tex. quando dixit, ultimum non cognoſci per medium, & aduertendum eſt quòd ipſum ſingulare non dicitur ultimum prædicatum, ſed dicitur ultimum in prædicatione ut dicit Auerr. in princi. c. 4. quia uniuerſale ultimo prædicatur de ſuo ſingulari, bene uerum eſt, quòd ſingulare & ſi non dicatur ultimum prædicatum, dicitur tamen ultimum ſubiectum, ſicut facilè patet in hoc exemplo ſortes eſt homo. Amplius notandum eſt quòd ipſum ſingulare dicitur non tantum ultimum, ſed etiam, & primum, ultimum ſ. in reſolutione ſui uniuerſalis, & primum in acquiſitione ſui uniuerſalis, ſicut optimè declarauit Auerr. in primo phyſic. c. primo ubi dixit, indiuiduum compoſitum licet non ſit principium in doctrina demonſtratiua, eſt tamen principium acquiſitionis uniuerſalis, quod eſt principium doctrinæ demonſtratiuæ, hoc dixit etiam in. 12. Methaphyſic. c. 4. & pro hoc uideas quæſi Ariſtote. in hoc primo poſteriorum in calce in illo capitulo § De principijs autem & cetera § Vltimum igitur capitur pro ſingulari, immo Ariſtote. ſe ipſum exponit, & nil melius quàm Ariſtotelem per Ariſtotelem exponere, nam ſi tu quæris ab Ariſto. quid eſt hoc ultimum quod non cognoſcitur per medium, Reſpondet ipſe & dicit § ut quæcunquè iam ſingularium contingunt eſſe § Quaſi dicat, ultimum quod non cognoſcitur per medium eſt ipſum ſingulare, & ſic clariſſime conſtat Ariſtotelem ſe ipſum exponere. ❡ Amplius dices, quum

Singulare capitur bifariam.

ſingulare capiatur dupliciter, propriè ut ſortes uel Plato, & impropriè ſeu communiter ut minus uniuerſalia, de quo iſtorum duorum intelligitur in texto, Reſpondet Ariſtote. & dicit, § Et non de ſubiecto aliquo § Vult ſic dicere Ariſto. quod de eo ſingulari, ipſe loquitur in texto, quod non dicitur de ſubiecto aliquo ideſt quod eſt uerò & propriè ſingulare ut Plato uel Cicero, nam tale non dicitur de ſubiecto aliquo, ſicut ſingulare impropriè ſumptum, & reſpectiuè, quod eſt minus uniuerſale, ut ſpecies, & de tali ſingulari pro minus uniuerſali, non loquitur, quoniam dicitur de ſubiecto aliquo, nam minus uniuerſale prædicatur de ſubiecto aliquo, dicendo, ſortes eſt homo.

Dubium.

❡ Sed tu dices Ariſtote. uidetur nugatorius & ſuperfluus, quoniam definiuit ipſum ſingulare in antepredicamentis capitulo ſecundo, ergo non debuit replicare hic.

Reſponſio.

❡ Reſpondetur quod Ariſto. non ex intento definiuit ſingulare in hoc loco, ſed conſecutiue illam definitionem replicauit, ut reſponderet dubitationi de quo ſingulari ipſe intelligit in texto, & dicit quod de illo quod non dicitur de ſubiecto aliquo Vnde ſequitur non fuiſſe ſuperfluum & nugatorium, & ſi quis tenetur librum prædicamentorum non eſſe germanum Ariſto. ut iam patet in proprio quæſito, facilè euaderet dicendo Ariſtotelem haudquaquàm fuiſſe ſuperfluum & nugatorium, et aduertas quòd diſtinctio ſupradicta de duplici ſingulari colligitur clare ab Ariſtote. in ſecundo poſteriorum capitu. 22. & tex. cap. 82. ubi dicit facilius eſt definire ſingulare, quàm uniuerſale, ideſt ſpeciem quàm genus. & aſſignat rationem, quia in generibus latitant æquiuocationes, ubi ſingulare pro minus uniuerſali accipit, Amplius pro expoſitione illius uerbi quando dicit Ariſtoteles § Et non de ſubiecto § Nota quòd capitur ſubiectum in iſto loco pro inferiori, & eſt ſenſus, quòd ſingulare propriè & uerè ſumptum eſt illud, quod non dicitur de ſubiecto aliquo, ideſt non dicitur de aliquo inferiori, hoc nomen ſubiectum æquiuocum eſt, & quàmplurima eius ſignificata declarauimus in propria quæſtione de ſubiecto libri poſteriorum, & ſimiliter ille locus in antepredicamentis capit. ſecundo in calce ubi dicitur § Simpliciter autem quæ ſunt indiuidua & unum numero de nullo ſubiecto dicuntur § Ideſt de nullo inferiori prædicantur ipſa ſingularia, & quando deſcribitur ſubſtantia prima, in capitulo de ſubſtantia, in princi. ſimiliter exponi debet.

Dubitatio.

❡ Sed iunior dubitabit, an iſta definitio de ſingulari, quòd non prædicetur de aliquo ſubiecto, conueniet omnibus ſingularibus. ſ. nedũ prædicamenti ſubſtantiæ, ſed etiam prædicamenti accidentis.

Reſponſio.

❡ Auerro. in comento quarto quaſi in principio, reſpondet quòd ſic, quam reſponſionem declarabimus inferius in expoſitione comm. 4. & tu præter illud quod dicit Auerro. potes reſpondere, ex uerbo illo, quando dicit Ariſtote in texto § Subiecto § quòd talis definitio competit omnibus indiuiduis cuiuſlibet prædicamenti. ſ. tam prædicamenti ſubſtantiæ, quàm prædicamenti accidentis

Probatur quòd Ariſ. deſcribat ſingulare cuiuſlibet prædicamenti. Prima ratio.

❡ Et ratio eſt iſta, quoniam ſubiectum in tali deſcriptione debet capi pro inferiori ut etiam ſupra meminimus, & ſenſus germanus uerborum Ariſtote. eſt iſte, indiuiduum ſeu ſingulare, eſt illud, quod non prædicatur de ſubiecto aliquo, ideſt nõ prædicatur de aliquo inferiori, & hoc uerum eſt de indiuiduis omnium prædicamentorum, quoniam in coordinatione omnium prædicamentorum non licet ulterius progredi poſt indiuiduum ut optime explicauit Porphyr. ſicut enim indiuidua ſubſtantiæ nullum habent ſub ſe inferius de quo prædicentur, ut patet ad ſenſum, ita quoque indiuidua accidentium, nihil ſub ſe inferius habent, Vnde facile patet hanc indiuidui deſcriptionem, eſſe communem omnibus

bus indiuiduis cuiuſcunq; prædicamenti, & iſta expoſitio ꝙ ſit uera, probatur ex antepræ dicamentis cap. 2. ubi dicitur ſic in calce capitis § Simpliciter autem quæ ſunt indiuidua, & unum numero de nullo ſubiecto dicuntur §. i. uniuerſaliter indiuidua omnium decem prædicamentorum, conueniunt in hoc, ꝙ de nullo prædicantur de ſubiecto, ratio, quia nullum habent inferius, nil enim clarius eſſe poteſt, quàm Ariſt. per Ariſtot. exponere. Neq; potes euadere, exponendo uerba illa in antepradicamentis, ꝙ omnia. ſ. indiuidua prædicamenti ſubſtantiæ de nullo prædicantur ſubiecto, quoniam Ariſt. ſtatim ſubdit § In ſubiecto autem eſſe quædam, nihil prohibet, ut quædam grammatico in ſubiecta eſt § Ex quibus uerbis clariſſime conſtat, ꝙ ubi Ariſt. poſuit conuenientiam omnium indiuiduorum cuiuſcunq; prædicamenti ſubſtantiæ & accidentis, ſtatim ponit diſcrimen inter ipſa indiuidua, dicens ꝙ indiuidua prædicamenti accidentis ſunt in ſubiecto, & per ſubiectũ intelligit tunc ſubſtantiam uel fundamentum, & eſt ſenſus indiuidua prædicamenti ſunt in ſubiecto ideſt in fundamento, & indiuidua ſubſtantiæ, non ſunt in ſubiecto ideſt in fundamento, quia ipſa ſunt fundamentum, cui inſunt indiuidua accidentis, & aduertendum, ꝙ illud uerbum ſubiectum, æquiuocum eſt, & uno modo capitur pro inferiori, & alio modo pro fundamento, & expoſitores quidam grauiſſimi neſcientes diſtinguere, hoc nomen ſubiectum, perperam tex. Ariſt. nedum in hoc loco, ſed in antepræ dicamentis, alios docuerunt, non mirandum igitur erit ſi uniuerſa quoquè logicaſtrium cohors, in multos, prolabitur errores, quos hic recenſere, ſuperfluum eſt. ¶ Amplius alia occurrit probatio. ꝙ Ariſt. poſuerit in

Secunda ratio.

hoc tex. deſcriptionem omnibus indiuiduis cuiuſlibet prædicamenti, conuenientem, quia mos fuit Ariſt. quando deſcripſit, indiuiduũ ſubſtantiæ, ſic dicere, ꝙ eſt illud, quod neq; de ſubiecto dicitur, neq; in ſubiecto eſt ut patet in antepredicamentis cap. 2. & in. c de ſubſtantia, in principio, quando deſcripſit ſubſtantiam primam, ſed in hoc textu, dixit, quòd ſingulare eſt illud, quod non dicitur de ſubiecto aliquo, & non poſuit illam aliam clauſulam, & non eſt in ſubiecto, ergo ſignum euidentiſſimum eſt, ꝙ Ariſt. intentio fuit in hoc tex. ponere deſcriptionem ipſius ſingularis, communem omnibus ſingularibus, cuiuſcunq; prædicamẽti. corroboratur idem, quia artifex debet tradere regulas cõmunes omnibus. multa alia circa hoc addemus inferius in expoſitione comment. 4. ¶ Ex ijs ſequitur Porphy. erraſſet circa indiuidui deſcriptiõem quam dixit § Indiuiduum autem prædicatur de uno ſolo particulari § Et probatur dupliciter toto cœlo aberraſſe, ratione, & autoritate Ariſt.

Digreſſio pulcra contra Porph. circa indiuidui deſcriptionem 7. c. de ſpecie.

¶ Et ratio talis eſt ex primo Poſter. 147. omne prædicatum, aut naturale, aut artificiale eſt, ſed indiuiduũ neutrum horum eſt, ergo errauit Porph maior nota, & minor probatur quo ad utramlibet eius partem, & primò, ꝙ non ſit prædicatum artificiale. quia ſcientia & ars eſt de rebus æternis & neceſſarijs ut patet in hoc primo Poſt. 25. & in procem.

Ratio contra Porphyrium.

Meth dixit Ari. ꝙ ars eſt uniuerſalium cognitio, experientia uerò ſingularium, & ipſemet Porphyr. ſtabiliuit ſingularia eſſe ab arte relinquenda quia infinita, non igitur indiuiduum erit prædicatum artificiale, cum ipſa indiuidua ſint generabilia & corruptibilia ut patet. 7. Metha. t. c. 35. & 51. Probatur altera pars minoris ꝙ ſ. non ſit prædicatum naturale, quoniam ſecundum ipſum Porphyrium in cap de ſpecie, omne illud quod prædicatur, eſt bifariam, aut prædicatur æquale de æquali, aut ſuperioris de inferiori, & dicit minora uerò de maioribus minimè, tunc ſic, ſed indiuiduum non prædicatur ut æquale de æquali, neq; ut ſuperius de inferiori, ut clariſſimè patet, & non eſt aliud prædicandi modus ſecundum ipſum Porphy. ergo Porphy. uel ſibi contradicit in eodem cap. de ſpecie, uel male deſcripſit ipſum indiuiduum ¶ Præterea ſunt autoritates Ariſt. quam plurimæ contra Porph & principaliter aducitur textus iſte, ubi Ariſt. deſcripſit indiuiduum, quòd

Autoritates Ariſt. contra Porph.

non prædicetur de ſubiecto aliqua, & in antepræ dicamentis in cap 2. in calce capitis dixit uniuerſaliter, ꝙ nullum indiuiduum prædicatur de ſubiecto, licet indiuiduum accidentis ſit in ſubiecto, & in prædicamento ſubſtantiæ dixit, quòd, à prima ſubſtantia, nulla expectanda eſt prædicatio, & ſeptimo Methaph. tex. commen. 7. dixit, quòd prima ſubſtantia, non dicitur de ſubiecto, neq; eſt in ſubiecto, concluditur ergo Porphy. circa indiuidui deſcriptionem fuiſſe imperipateticum. ¶ Neq. pro eius opinione tuenda dicere potes, ꝙ talis deſcriptio aſſignatur, à Porphyrio de indiuiduo tantum accidentis, quoniam ipſe exemplificat, de indiuiduo ſubſtãtiæ, & accidentis

Prima defenſio Porphyrij. Contra.

dicens § Indiuiduum autem dicitur Socrates & hoc album, et hoc ueniens, & ſophronici filius. Præterea, non eſt dicendum, illam deſcriptionem tantummodo conuenire indiuiduo accidentis, quia tunc Porphy. fuiſſet mancus, non aſſignando deſcriptionem omnibus indiuiduis communem, at illa communis eſt, ut ſua exempla declarant, Amplius poſito quòd Porphyrius tantum exemplificaſſet de indiuiduo accidentis, adhuc fuiſſet contra Ariſtote nam ut ſupra diximus, indiuiduum cuiuſcunq; fuerit prædicamenti de nullo prædicatur. ¶ Alij aliam afferunt reſponſionem Porphy. excuſantes, quòd deſcriptio illa, ſic exponi debet. indiuiduum prædicatur de uno ſolo particulari ideſt indiuiduum de ſe ipſo ſolo prædicatur, & ad auctoritatẽ Ariſt. dicentis, à prima ſubſtantia nullam expectandam eſſe prædicationem, gloſſant ipſi ſic, quòd ſubſtantia prima non prædicatur de altero, ſed bene de ſe ipſo, & ſimiliter omnes alias exponunt.

Secunda defenſio Porphyrij.

¶ Hæc quoq; reſponſio multas patitur inſtantias. ſunt enim rationes demonſtratiuæ contra hanc gloſſam, & primò aſſumitur quod communiter omnes logici confitentur, quod prædicatum & ſubiectum poſſunt conſiderari bifariam, aut in ordine ad copulam, aut inter ſe, ſi in ordine ad copulam, ſic habent rationem materiæ, & copula habet rationem formæ, ut colligitur ex primo Perier. nomen pro materia ſumitur in propoſitione, & uerbum pro forma, ſi uerò conſiderantur ſeu comparantur inter ſe tunc ſubiectum materiam, & prædicatum formam induit, tunc ſi idem prædicaretur de ſe ipſo, idem eſſet ſibi ipſi materia & forma, & reſpectiue eaſdem, quod falſum eſt, amplius continere eſt formæ. & contineri eſt materie ut dixit Ariſto. 4. cœli tex. c 35. 37 & 39. & Auerr. in com. 25. eiuſdem libri dixit idem, uide etiam in 2. cœli. c. 74. & 2. de generatione. 50. Vnde ſi idem de ſe ipſo prædicatur, tunc idem contineret ſe ipſum. eſſet n. continens & contentum & quia reſpectus continentis ad contentum, eſt reſpectiuus ſuperioris ad ſuum inferius, tunc idem eſſet ſibi ipſi ſuperius & inferius. quod omnino falſum eſſe conſtat.

Contra.

¶ Neque iuuat aliquo modo fuga logicaſtrium, aſſerentium, quòd idem poteſt eſſe, materia & forma, continens & contentum ſuperius & inferius, diuerſis tamen modis conſideratum, nam uolunt ꝙ idem ut ſubiectum poteſt eſſe materia, contentum, & inferius, & idem

Euaſio logicaſtrium

Contra huiuſmodi euaſionem.

prædicatum poteſt eſſe forma, continens, & ſuperius. ❡ Quæ dicunt ipſi friuola ſunt, quia de ratione prædicati eſt ut de alio uero dicatur ut dixit Ariſt. 1. Priorum. 1. & 1. perier. cap. 3. uerbum ſemper eſt nota eorum quæ de altero dicuntur, prædicatum ergo ſemper de alio dicit Ariſt. & non de ſe ipſo ❡ Præterea omne prædicatum naturale. 1. poſt. 148. debet, ineſſe alteri ſed 4. Phyſ cap de in eſſe, nihil ſibi ipſi poteſt ineſſe, ergo nihil poteſt de ſe ipſo prædicari, & ſi tu diceres protruiendo ꝙ idem diuerſis modis conſideratum, poteſt de ſe ipſo prædicari, ego quoque dicerem ad Ariſt. in. 4. Phyſ. ꝙ idem diuerſis modis conſideratum poteſt ſibi ineſſe ſed hoc eſt falſum, ergo falſiſſima eſt euaſio ſeu fuga illa miſerorum. ꝙ idẽ diuerſimode conſideratum poteſt eſſe ſubiectum & prædicatum.

❡ Præterea dicit Auer. ĩ. 4. Meth. c. 3. & . 10 Meth. com. 8. in calce cõmenti, quód prædicatio eiuſdem de ſe ipſo eſt nugatoria Amplius cauſa propter quam Auerr. in 1. priorum cap. de prima figura digreſſus fuit probando contra Galenũ non dari quartam figuram, eſt iſta, quia tres figuræ ſunt naturales & Quarta figura eſt innaturalis, tunc ſi concederetur prædicatio eiuſdem de ſe ipſo, poſſet etiam concedi Quarta figura, quod eſt contra Ariſt. probatur ſequela, quia ipſa prædicatio eiuſdem de ſe ipſo eſt innaturalis, non. n. ſubijcitur, quod debet ſubijci, neque prædicatur id quod debet prædicari, quod ſubijcit materiam ſignificat, & quod prædicatur formam repreſentat, ut paulo ante diximus, in prædicatione in qua idem de ſe ipſo dicitur, ſubiectum non ſignificat materiam, neque prædicatum formam, ergo innaturalis prædicatio eſt, & ſic ſi cõcederetur talis prædicatio, concedi quoque poſſet Quarta figura. quod Ariſt. & Auerro abhorrent ĩ. 1 Priorũ. cap de prima figura. ❡ Adhuc arguitur demonſtratiuè, ꝙ talis prædicatio ſit Innaturalis, dixit Auerr in epitoma logicali. capi. de demonſtratione, ꝙ prædicatio naturalis eſt illa, in qua prædicantur cauſæ de ſuis cauſatis, aut accidentia de ſuis ſubiectis,

Prædicatio naturalis fit dupliciter.

& aduertas ꝙ in prædicatione primi modi dicendi per ſe, ſemper prædicatum eſt cauſa ſubiecti, ut infra in expoſitione. t. c. 30. & inde diffuſius dicemus, & pro nunc ſufficit ſcire ꝙ in prædicatione primi modi dicendi per ſe, prædicatum ſemper eſt cã formalis ſubiecti, ſiue fuerit tota definitio, aut pars definitionis, & quã prædicantur ſuperiora de ſuis inferioribus, illa prædicatio eſt cauſæ de cauſato, nam ſuperiora ſunt cauſa ſuorum inferiorum ut dicemus infra, in prædicatione uero ſecundi modi dicendi per ſe, prædicatur accidens proprium de ſubiecto, & ſimiliter quando accidentia de quinto prædicabili dicuntur de ſubiecto, illa quoq; prædicatio eſt naturalis, & hoc dixit Auerr. in primo Poſter c. 148. & tetigit in. 7. methaph. c. 59. tunc ſic, ſed in prædicatione eiuſdem de ſe ipſo non prædicatur cauſa de cauſato, quia nihil cauſat & generat ſe ipſum, & nihil recipit ſeipſum, neq; per ſe, neq; per accidens ut patet. 4 Phyſ. t. c. 26. 27. & ſi in prædicatione eiuſdem de ſe ipſo, tunc idem eſſet nobilior ſe ipſo. quia cauſa nobilior eſt cauſato, ut patet. 2. phyſ c: 4. non igitur in prædicatione eiuſdem de ſe ipſo, prædicatur cauſa de cauſato, Neq; etiam in tali prædicatione prædicatur accidens de ſubiecto, quoniam ſequeretur idem eſſe ſubſtantiam & accidens, quod falſiſſimum eſt, probatur ſequela, quia ſubiectum accidentis eſt ſubſtantia, ut patet. 7 Meth. quaſi per totum, modo ſi ſubiectum prædicationis eiuſdem de ſe ipſo, eſt ſubſtantia, & prædicatum eſt accidens, tunc idem eſſet ſubſtantia & accidens, quod impoſſibile eſt eſſe, decem n. prædicamenta uedum formaliter, ſed realiter ut patet in lib. prædicamentorum, & in. 7. Methaph. per totum, quamobrem cum in tali prædicatione, non prædicetur cauſa de cauſato, neq; accidens de ſubſtantia, dicendum eſt pro cauſtanti, prædicationem eiuſdem de ſe ipſo nullo modo naturalem eſſe: & ex ijs colligitur conſequẽter quid eſt prædicatio innaturalis, eſt illa in qua fit totum oppoſitum illius, quod fit in prædicatione naturali, hoc eſt quãdo cauſatum prædicatur de cauſa, ſeu inferius de ſuo ſuperiori, exemplum, ut animal eſt homo, & homo eſt ſortes, & etiã dicendo animal rationale eſt homo, eſt prædicatio innaturalis, quia prædicatur cauſatum de cauſa, hæc etiam propoſitio, rationale eſt homo, eſt innaturalis, quia prædicatur cauſatum de cauſa, & amplius tunc eſt propoſitio ſeu prædicatio innaturalis, quando ſubſtantia prædicatur de accidente, ut viſibile ẽ homo. & hoc album eſt lignum, & uideas quæſo Auerro in primo Poſt. c 148 pulcherrimè declarantem, quid ſit prædicatio naturalis, & innaturalis & ut diſtinctè habeas, & memoriè mandes, quid ſit utraq; propoſitio ſeu prædicatio, naturalis & innaturalis, ſcito, ꝙ ſecundum Auerr in Epitoma logicali, & primo poſt. c. 148 prædicatio naturalis eſt in qua prædicatur aut cauſa de cauſato, aut ſuperius de inferiori, aut accidens de ſubiecto, & per oppoſitum, prædicatio innaturalis eſt, in qua cauſatum de cauſa, inferius de ſuo ſuperiori, et ſubſtantia de accidente prædicatur, exempla utriuſq; prædicationis ſuperius poſitũ, latini expoſitores, & ſummuliſtæ alijs uerbis, nuncuparunt has duas prædicationes, multi ex eis dixerunt, propoſitio duplex eſt. ſ. directa & indirecta, Alij ſic uoluerunt. ꝙ propoſitio eſt duplex. ſ. de modo loquendi in conſueto, & de modo loquendi conſueto, & hanc propoſitionẽ in qua idem de ſe ipſo dicitur, ipſi nuncupant indirectam, & de modo loquendi inconſueto non ergo opinio recentiorum que cunq; uera eſt ꝙ Porphyrius in illa indiuidui deſcriptione, uellit intelligere ꝙ idem poſſit prædicari de ſe ipſo; Qua de re concludendum eſt Porphyrium, à uia ueritatis aberraſſe: & infra in hoc primo libro quando loquemur de modis dicendi per ſe ſ de ipſis perſeitatibus incipiendo, à tex. c. 10. ❡ Et inde oſtendemus opinionem formalizantium expreſſe eſſe contra Ariſt. ponunt. n quatuor gradus propoſitionum primi modi dicendi per ſe, & in quarto gradu collocant propoſitionem in qua idem prædicatur de ſe ipſo, quod ſanè falſiſſimum eſſe demonſtrabimus. ❡ Sed dices probando propoſitionẽ, in qua idẽ de ſe ipſo dicitur, non ſolum eſſe naturalem, ſed per ſe, nam dixit Ariſt. in. 5 methaph. t. c. 23. cap. de ſecundum quod, hãc propoſitionem homo ſecundum ſe eſt homo. ❡ Reſpondetur quòd ly, ſecundum ſe æquiuocum eſt, ut ibi dicit Ariſto. & in iſta propoſitione, homo ſecundum ſe eſt homo, non capitur ſecundum ſe i. per ſe, ſed capitur ut dicit negationem alterius cauſe, & Ariſt. ſe ipſum declarat in tex. 23 ubi dicit ſic§ hominis multæ ſunt cauſæ, animal, bipes, attamen homo ſecundum ſe eſt homo § & ſic non dicit, ꝙ ſit propoſitio per ſe, & naturalis. Amplius inſtabis & optimè, quando dixit Ariſt. in fine. 2, lib perier. § bonum eſt bonum, eſt uera per ſe § ergo ſi eſt uera per ſe talis propoſitio, eſt etiam naturalis, dicitur etiam ad hanc inſtantiam, quòd Ariſt non accepit ly per ſe, ut dicit aliquem modum dicendi per ſe, ſed ut diſtinguitur contra per accidens, & ly per accidens ſignificat illud quod ſecũdo loco eſt tale, & ly per ſe ſignificat illud quod primo loco

Vide Themiſt. 9. poſt. c. 38. & hac diſtinc. de duplici prædicatione.

Prædicatio innaturalis fit tribus modis.

Error formalizantiũ de propoſitione ĩ qua idem de ſe ipſo.

Dubitationes bonæ.

Solutio melior.

Alia dubitatio ad idẽ. Reſponſio.

eſt tale, nam Ariſt. ibi (ut rectè Boetio uiſum eſt) dicit has duas propoſitiones, prima eſt iſta, bonum eſt bonum, eſt uera per ſe. ſecunda eſt iſta. bonum non eſt malum, eſt uera per accidens, ita quod ſic uult dicere Ariſt. iſta propoſitio, bonum eſt bonum eſt uera per ſe i. primo loco eſt uera. & iſta, bonum non eſt malum, eſt uera per accidens i. uera ſecundo loco. non igitur per ſe & per accidens ſumuntur ab Ariſt. ut determinant inherentiam prædicati ad ſubiectum ſicut dicemus infra & pulcherrimè. ſed ut dicunt & explicant ordinẽ. ſ. aliquid primo & Secundo loco, tale, aut tale eſſe.

Alia dubitatio. ¶ Adhuc dubitabitur quia Ariſt. 1. Thop. cap. 7. connumerando prædicamẽta dixit § Quòd § Vnumquodque talium, quid eſt ſignificat, ſiue idẽ de ſe ipſo dicatur. ſiue genus de hoc § Ergo in decem prædicamentis conceditur prædicatio eiuſdem de ſe ipſo.

Solutio. ¶ Reſpõdetur, quod intentio Ariſt. eſt declarare, ipſum quid reperiri in prædicamentis. i. prædicamenta prædicari quidditatiue de ſe ipſis & non de alio, & uult dicere quod quando aliquod prædicamentorum prædicatur de aliquo ſubiecto. quod non eſt eiuſdẽ generis cum eo non prædicatur de illo quidditatiue & eſſentialiter ut iam patet, Sed quando aliquod ſuperius alicuius prædicamenti prædicatur de ſuo inferiori, tunc dicitur de illo quidditatiue, & eſſentialiter, & ſic Ariſt. per dici de ſe ipſo, intellexit ſuperius prædicari de inferiori eiuſdem generis quidditatiue, & ex hoc tex. ſumitur illa propoſitio, quod in unoquoq; genere eſt quid. & aduertendum etiam, quod cum in omni prædicamento ſit quid i. ſuperiora prædicentur de ſuis inferioribus in quid, ſequitur quòd omnia ſuperiora prædicamenti accidentis dicuntur ſubſtantia ſecundum modum reſpectu ſuorum inferiorum.

Boetius meminit huius distinct. in sub. prædicamentorũ. ¶ Vnde colligitur hæc pulcherrima diſtinctio, quod ſubſtantia eſt triplex, alia quidem ſecundum rem tantum, ut differentia quæ eſt in genere ſubſtantiæ, eſt ſubſtantia ſiis rem tantum n. & non ſecundum modum, quia prædicatur in quale alia eſt ſubſtantia ſecundum modum tantum, & ſic omne accidens uniuerſale ſeu omne ſuperius ex prædicamento accidẽtis reſpectu ſuorum inferius dicitur ſubſtantia ſecundum modum tantum. quia prædicatur i quid de ſuis inferioribus, color .n. prædicatur in quid de albo & nigro. & ſic color dicitur ſubſtantia ſecundum modum ſ. prædicandi, Alia uero eſt ſubſtantia ſecundum rem & modum ſimul, ut genera & ſpecies prædicamenti ſubſtantiæ, animal & homo ſunt ſubſtantiæ ſecundum rem, & ſecundum modum prædicandi, quia prædicantur in quid, ut ſæpe patet. Aduerte etiam hoc ſcitu dignum, quòd Ariſt. in. 6. Top c. 2. ponit diſcrimen inter prædicare & dicere & dicit quòd uniuerſalius eſt dicere, quàm prædicare, nam quod aliquid bis dicatur de aliquo non eſt abſurdum ſicut eſt abſurdũ ut bis prædicetur, & uide Alex. Aphrodiſeum pro ampliori expoſitione illius loci, ſat eſt monſtraſſe locum.

Dubitatio. ¶ Sed dices, quid dicendum eſt peripatheticè, an propoſitio iſta, in qua idem de ſe ipſo dicitur mereatur appellari propoſitio ſeu prædicatio.

Reſpondetur à Themiſtio. ¶ Reſpondet lucidiſſimus Themiſtius in primo Poſter. cap. 8. quod prædicatio illa quæ eſt præter naturam, non meretur appellari prædicatio. hoc idem confirmat magnus Auerr. in. 10. Meth. com. 8 quod talis propoſitio eſt nugatoria, non enim habet ſubiectum & prædicatum, hoc idem explicauit contra Auicennam in. 4. Meth. com. 3. uocando talem propoſitionem nugatoriam & in primo Priorũ in digreſſione contra Galenum de quarta figura, dixit talem propoſitionem, in qua idem de ſe ipſo dicitur, eſſe abominandam, concludit ibi aduerſus Galenum quòd ſi daretur quarta figura, ſequeretur, quòd idẽ prædicaretur de ſe ipſo, quod eſt in fine abominationis, multa alia etiam ſcitu digna dicemus circa hoc infra, in expoſitione. t c. 29. 30 31. de modis dicendi per ſe, & nobis ſumus occaſionem digrediendi contra Porphyrium ex uerbis Ariſt. circa deſcriptionem ſingularis, quòd ſit illud, quod non dicitur de aliquo ſubiecto, & quàm plurima hic una notauimus, quæ nemo expoſitorum huc uſq; aſſecit:

Alia dubitatio. ¶ Sed ad hoc dubitatur, pro uberiori & clariori intelligentia deſcriptionis ſingularis, quoniam aliquis dicere poſſet, quod licet ſingulare ſeu indiuiduum ſubſtantiæ non prædicetur de aliquo ſubiecto tamen indiuiduum accidentis prædicatur de aliquo ſubiecto: & ſic probatur per Ariſt. qui dicit in prædicamento ſubſtantiæ, quod § in aliquibus autem nihil prohibet prædicari nomen aliquando de ſubiecto § tunc ſic illa accidentia debent prædicari de ſubſtantia, quæ eſt ſubiectum eorum, quæ ipſi inſunt, ſed quæ ſubſtantiæ inſunt, ſunt accidentia particularia, & nõ uniuerſalia, nam hæc albedo ineſt parieti huic, & non albedo in uniuerſali, ergo hæc albedo prædicatur de ipſo pariete, & ſic accidens ſingulare prædicatur de ſubiecto aliquo, contra Ariſt. determinationem

Reſponſio. ¶ Reſpondetur, quòd Ariſt. in prædicamento ſubſtantiæ, dicit hoc modo in ſupradicta auctoritate quod licet omnia accidentia conueniant in hoc. quoniam inſunt ſubiecto. tamen differunt ad inuicem, ſiquidem accidentia in abſtracto ut albedo, uel nigredo. non prædicantur de ſubiecto, neq; ſecundum nomen, neq; ſecundum definitionẽ ſed accidentia in concreto, ut album & nigrum, & ſi non prædicantur de ſubiecto ſecundum rationem, quoniam definitio albi, aut nigri non dicitur de ſubiecto ut patet tamen prædicantur ſecundum nomen, dicendo, corpus. eſt album, & mancipium eſt nigrum, & ſic auctoritas ſupradicta confirmat determinationẽ factam quod nullum ſingulare prædicatur de ſubiecto aliquo, et non eſt contra Ariſt. notum in præſenti tex. 4

Inſtantia. ¶ Sed replicabis & uafrè, quod accidens ipſum in abſtracto ſumptum ut albedo prædicatur de ſubiecto aliquo dicendo, ſortes habet albedinem ergo diſcrimen poſitum ab Ariſt. inter accidens in abſtracto, & in concreto, nullum eſt.

Reſponſio. ¶ Dicitur ad hanc replicã quod accidens in abſtracto poſſe prædicari de aliquo ſubiecto bifariam intelligi poteſt, aut in recto, aut in obliquo, tunc dicitur, quod Ariſt. quum dixit accidentia in abſtracto non prædicari de ſubiecto ſecundum nomen intellexit ly, ſecundum nomen. i. recto, quia non dicitur paries eſt albedo, ſed albus, ſed non inficias quod non prædicetur in obliquo, dicendo, paries habet albedinem, ſed accidens in concreto, prædicatur in recto: Auerr. multa quoq; ſcitu digna uſſerit circa indiuidui deſcriptionẽ, ut dicemus in expoſitione com. 4. & reuertendo ad tex placet nobis exponere alio modo quædam uerba illius, Quibuſdã placet, quod illud uerbum § ultimum § exponatur. i. extremum, quod ultimum eſt, & tam ſubiectum q. prædicatum ſunt extrema & ultima ut patet primo priorum cap. de prima figura. & per § Medium § intelligunt. medium terminum in ſyllogiſmo. Amplius uolunt, quod Ariſt loquatur de præmiſſis inductionis, & exponunt tex. § Quorundam. n. hoc modo diſciplina eſt, & non per medium ultimum cognoſcitur § . i præmiſſarum inductionis ultimum non cognoſcitur per medium. ſ. ex prænotione alicuius medij. ſed de medio dicitur, & hoc eſt minus inductionis, & intelligunt hoc Ariſt. dixiſſe, ut ponat diſcrimen inter modum cognoſcendi ultimum in inductione &

Diſcrimen inter exemplum & inductionem.

Vltimum in exemplo, nam Ariſt. 2. priorum cap. 24. ponit differentiam inter exemplum & inductionem, & dicit, inductio ex omnibus indiuiduis oſtendit extremum. i. Primum in eſſe medio, & non copulat maius extremum de minori extremo per medium ſicut facit ſyllogiſmus, hoc quoq; explicauit Phyloponus ꝙ inductio probat per omnia ſingularia primum de medio, & non ultra procedit ad probandum primum de tertio per illud medium. Sed exemplum econtrario ſe habet ad inductionem, non. n. ex omnibus ſingularibus oſtendit primum in eſſe medio, ſed per unum quod eſt ſimile illi Tertio, & copulat primum tertio per medium & ex hac differentia exponũt tex quòd maius extremum præmiſſarum inductionis non cognoſcitur in eſſe tertio ſeu minori extremo per medium. ſicut cognoſcitur per medium inhærere ipſum ultimum ſeu maius extremum, ipſi minori extremo in propoſitionibus quæ aſſumuntur in exemplis, & aduertas hæc uera eſſe, & fortaſſis ad mentem Ariſt. in textu ſi quis acrimonia uiget ingenij, poterit iſtæc ad ſingula uerba tex applicare, nam uidetur Ariſto. facere mentionem de præmiſſis inductionis, quando dicit. §Antequam autem ſit inducere§ Aut accipere ſyllogiſmum, quodam quidem modo fortaſſe, dicendum eſt ſcire, modo autẽ alio non, &c.§ Hæc eſt. 2. pars huius tex. 4. & in hac parte ponit diſtinctionem illam. ꝙ contingit idem ſciri, & ignorari diuerſis tamen modis. ſed quia ignoratis terminis de facili paralogizamus ut dicit Ariſt. 1. elenchorum cap. 1. ideo opus eſt quædam uerba diſtinguere, antequàm legatur textus Primo declaratione egent ly. §Inducere, & ſyllogiſmum accipere§ Pro quorum uerborum intellectu clariori, animaduertendum cenſemus, ſicut in tex. 3. præcedenti meminimus, duplicia eſſe ea, quæ cognoſcuntur, quædam ſimul & ſine præuia notione, & quædam ex prænotione, & duplicem quoque aſſignauit Ariſt. cognoſcendi modum, & quia nondum ipſe nominauerat, quis uel qualis ſit iſte uterque modus cognoſcẽdi, nũc in ijs duobus uerbis. ſ. §Inducere, & ſyllogiſmum accipere§ explicatur utterquè modus, & uult dicere. ꝙ inductio eſt modus cognoſcendi ſingularia, nam ut diximus in ſecunda expoſitione primæ partis huius. 4. tex. in inductione ſingularia nõ cognoſcuntur per medium & modus cognoſcendi concluſionẽ ex præmiſſis, uocatur ſyllogiſmus, ſeu dicatur ſic & clarius modus cognoſcendi præmiſſas ſingulares eſt inductio. & modus cognoſcendi præmiſſas uniuerſale ſyllogiſmus uocatur, patet igitur ad quem finem, Ariſt. nominauit inductionem & ſyllogiſmũ. Alius terminus declarandus eſt ly. §Scire§ quod non ſumitur pro ſcire demonſtratiue ſicut deſcripſit Ariſt. tex. 7. infra, ſed capitur cõmuniter. ſ. pro cognitiõe, & ratio aſſignatur cur eſt quòd non poteſt ſum. i. propriſſime. ſ. pro ſcire demonſtratiuo, quia de ſingularibus non habetur ſcientia ut patet. 7. Meth. & in hoc. 1. & in fine 2. Poſter. Amplius ille terminus. §Simpliciter§ Occurrit neceſſario declarandus, tum quia in hoc tex. diuerſimode capitur cum etiã pp multas eius ſignificationes in doctrina Ariſt. repertas, capitur quandoq; ſimpliciter ut diſtinguitur contra multipliciter, & hoc modo ſumpſit Ariſt. 2. de aĩa tex. c. 61. ut exponit ibi Auerr. hoc ẽt modo uſus fuit Porph. quũ dixit, uidetur autem neque genus, neq; ſpecies ſimpliciter dici i. multipliciter, aliquando capitur ſimpliciter. i. quo ad naturam, & iſto modo intellexit Ariſt. in 1. Phiſ. quando dicit non eadem ſunt nobis nota & ſimpliciter. i. quo ad naturam, ut Auerr. ibi, & græci exponunt alio modo ſumitur pro manifeſte, ut patet. 1. de anima tex. c. 23. ubi dicitur, Democritus ſimpliciter dicit animam & intellectum eſſe idem, . i. manifeſte dicit, capitur etiam pro ruditer & inconſiderate, uelutti uſus fuit Ariſt. 3. de generatione animaliũ cap. 6. ubi dicit, Hæc. n. & Anaxagoras & alij quidam naturales ſimpliciter ualde & inconſideratè, qui in unum ratiocinatione ita falluntur, Quandoque exponitur pro principaliter, & ſic intellexit Ariſt. in 2. de anima tex. c. 40. 41. contra antiquos aſſerentes nutritionem & augmentationem ſimpliciter eſſe ab igne, . i. principaliter, Ariſt. autem uult quòd ignis concurrit ut concauſa. ſeu ut inſtrumentum ſed anima ſicut cauſa principalis, Sumitur etiã pro neceſſario ut patet. 2. Phi. tex. c. 57. ubi Ariſt. ponit conuenientiam inter caſum & fortunam, & dicit ꝙ non ſunt in ijs quæ ſimpliciter neque frequenter fiunt. ubi Auerr. & græci, & alij exponunt per ſimpliciter. ea quæ fiunt neceſſario, ſumitur etiam ſimpliciter. i. ſine diſtinctione, & hoc modo intellexit Ariſt. quum dixit in. 2. de anima tex. c. 55. diuidendum autem eſt de potentia & actu, nunc. n. utimur ipſis ſimpliciter. i. uſi ſumus hactenus iſtis ſine diſtinctione & determinatione, ſumitur etiam ut diſtinguitur contra per accidens, & ita ſumitur. 1. Phiſ tex. c. 75. ubi dicit Ariſt. nos autem dicimus nihil fieri ſimpliciter ex eo quod non eſt. ſed ſecundum accidens, & in. 2. Phyſ tex. c. 54. dixit, eſt autem ſicut accidens fortuna cauſa, ſimpliciter autẽ nullius, ſumitur quoq; ſimpliciter, pro uniuerſaliter, & ĩ hoc ſenſu plerunque capitur ĩ Ariſt. & Auer. dicit. 2. Phyſ. com̃. 61 ꝙ ſimpliciter quandoq; dicit communitatem, & uniuerſalitatem, exponitur etiam ſimpliciter pro propriè, ut dicimus generationem hominis eſſe ſimpliciter. i. proprie, capitur etiam pro communi ad id quod eſt eſſentialiter & accidentaliter, & hoc modo intellexit Ariſt. in. 8. phiſ. tex. c. 46. quum dixit, ꝙ primus motor non mouetur ſimpliciter. i. neq; per ſe, neq; per accidens, exponitur quoq; ut diſtinguitur contra ſecundum quid, & iſto modo dicitur, ꝙ id quod ſubſtantialiter transmutatur, ſimpliciter transmutatur, quia transmutatio in ſubſtantia, eſt uera tranſmutatio, tranſmutatio uerò in accidentibus, eſt tranſmutatio ſecundũ quid, ut patet. 1. phiſ. tex. c. 62. & . 1. de generatione et corrupt. tex. c. 17. & ſcito ꝙ hæc diſtinctio colligitur etiam ab Auerr. in. 8. phiſ. com̃. 46. multa alia poſſẽt enumerari ſignificata, quæ breuitati ſtudentes prætermittenda putauimus, & ex omnibus ſignificatis enumeratis, exponitur in tex. ly ſimpliciter, duobus modis. ſ. ſimpliciter. i. uniuerſaliter & in potentia, & ſimpliciter, . i. particulariter & in actu, & aduertas ꝙ Ariſt. ter poſuit ly ſimpliciter in tex. & non uniformiter capitur ſemper. quia ſimpliciter primo loco poſitum exponitur. i. particulariter, propriè, & in actu & ſimpliciter ſecundo loco poſitum exponitur. i. uniuerſaliter & in potentia, & tertio loco ſumptũ exponitur ut primo loco ſumptum, quia Ariſt ſe ipſum exponit, ut dicemus paulo poſt in completa expoſitione huius tex. & ad maiorem doctioremq; declarationẽ huius dictionis ſimpliciter, uolumus inſuper aſſumere doctrinã & regulã ariſt. in. 1. Elench ubi dicit. ꝙ ſimpliciter ut diſtinguitur contra ſecundũ quid habet triplicem uniuerſalitatem, ſubiectorum temporis. & loci, unde inſurgunt duo modi ipſius ſimpliciter, unus eſt reſpectu uniuerſalitatis ſubiectorum, & hoc modo dicimus ꝙ ſcire in uniuerſali, eſt ſcire ſimpliciter, quia ſcimus omnia ſubiecta ſingularia contenta ſub eo, ſecundus modus eſt reſpectu modorum ſciendi,

Iſte terminus ſimpliciter capitur multipharium.

quoniam

Primū fundamentum

quoniam ſcire inſequitur eſſe & ſicut res ſe habet ad eſſe, ita ad cognoſci, ſed ens diuiditur in actum & potentiam ut patet .9. Methap. tex. c. 1. & .6. Methap. tex. c. 4. ergo & ſcire diuiditur ſic, ꝙ datur ſcire in actu, & datur ſcire in potentia, hoc idem Ariſt. in. 3. de anima tex. c. 18. retulit, ꝙ ſcientia ſecatur, quemadmodum & res, & intelligitur talis propoſitio quo ad diuiſionem quæ fit ſecundum actum & potentiam ſicut expreſſe dicit ibi Ariſt. ꝙ ſicut res diuiditur per potentiam et actum ſic ſcientia & ſenſus, & hoc Auerr. ibi in com̄. perpulchrè declarat, & non intelligitur talis propoſitio, ꝙ ſcientiæ ſecantur, ad diuerſitatem ſcibilium abſolutè, quoniā Ariſto. dixit. 2. Phiſic. tex. c. 18. ꝙ eædem ſunt lineæ naturales & Mathematicæ. quam ob rem intelligi debet ſic quòd ſcire eſt

Secundum fūdamētū

dupliciter. ſ. in potentia & in actu, ſicut ens eſt duplex, in potentia, & in actu, & Ariſt. in. 2. de interpret. cap. penultimo, & in primo priorum cap. 18. probat per rationem ducentem ad impoſſibile, ꝙ illud, quod eſt in actu, uel ſit de ineſſe uel de neceſſario, eſt etiam in potentia, & ſic arguit quia, ſi non poteſt eſſe, ergo impoſſibile eſt eſſe, ergo non eſt, à primo ergo ad ultimum, ſi eſt in actu, ergo poteſt eſſe, & hæc ratio Ariſt. ad probandum ꝙ illud, quod eſt in actu ſit etiam in potentia, accipitur pro. 2. fundamento eorum quæ nunc dicenda ſunt pro facillima tex. expoſitione, & illud quod dictum eſt, ꝙ ſcire inſequitur eſſe, ſeu ſcientia ſecatur, ſicut & res accipi debet pro primo fundamento eorum quæ dicentur ex quibus fundamentis & præſuppoſitis patet facillima expoſitio iſtarum trium propoſitionum, quæ ponuntur in textu, Prima propoſitio ē iſta ꝙ ille qui ſcit in actu, & ille qui ſcit in potentia conueniunt ī hoc, ꝙ ambo ſciunt ſimpliciter, hoc dicit Ariſt. in tex. expreſſe ut patet, ſecunda propoſitio, ille qui ſcit in actu, ſcit ſimpliciter & uniuerſaliter. i. in actu & in potentia, & probatur ueritas huius ſecunde propoſitionis ex ſecundo fundamento. et Ariſt. in tex. etiam dicit ꝙ ſciens in actu, ſcit ſimpliciter, .i. uniuerſaliter & omni mō, Tertia propoſitio quæ ponitur in tex. talis eſt, ꝙ ille qui ſcit in potentia & in uniuerſali, ſcit ſimpliciter, & nō uniuerſaliter, ſicut ille qui ſcit in actu, ſed. §Quodam modo§ Dicit Ariſt. & ueritas huius Tertiæ & Secundæ propoſitionum, præſupponit unum, quod ſequitur ex ſecūdo fundamento, ꝙ ille qui ſcit in actu, ſcit omni modo, & ille qui ſcit in potentia, ſcit quodammodo. ſ. diminutè ſicut mox dicetur in expoſitione tex. habita igitur diffuſiſſima declaratione terminorum, quid. ſ Ariſt. intelligat per inducere, & ſyllogis. accipere, & quomodo accipiantur ly ſcire, & ly ſimpliciter, ſupereſt in præſentiarum tex. uerbatenus exponere, ne ab incepto deſiſtamus, & applicare quæcunque diximus ad uerba Ariſt. quando dicit. §Antequam autem ſit inducere aut ſyllogiſmū accipere &c.§ Et uult dicere ſic Ariſt. ꝙ antequam habeatur cognitio de præmiſſis ſingularibus, quæ per inductionem cognoſcuntur nam. §Inducere§ i. ad ſenſum ducere exponitur. 2. priorum cap. 23. & antequam habeatur cognitio præmiſſarum uniuerſalium, quæ per ſyllogiſmū cognoſcuntur, ſeu in ſyllogiſmo accipiuntur, per. §Syllogiſmū§ notandum eſt, ꝙ Ariſt. intelligit præmiſſas quia ut nos iam expoſuimus in. 1. priorum in definitione ſyllogiſmi, Præmiſſæ ſolū ſunt ſyllogiſmus, cōcluſio eſt extra ſyllogiſmū. dixit. §Accipere§ Quia primo Priorum cap. 1. ſyllogis. conſtat ex acceptis præmiſſis. i. conceſſis, quia uera ſunt, & ſic dicit Ariſt, ꝙ antequā habeatur cognitio præmiſſarum ſingularium per inductionē et uniuerſaliū per ſyllogiſmum, aliqua cōcluſio ſeu aliquid poteſt ſciri & ignorari diuerſis tamen modis, & dicit ſic. §Quodam quidem modo forſitan dicendum eſt ſcire, modo autem alio non§ .i. idem ſcitur & ignoratur, non eodē modo ſed diuerſis, quia in potentia, & in uniuerſali, & ignoratur in particulari & in actu, & ſic explicat diſtinctionem, per quam Sophiſma Mennonis, & cauillus Sophiſtarum ſoluentur deinde dicit. §Quod. n. neſciuit ſi eſt ſimpliciter hoc quodam modo ſciat, ꝙ duos rectos habet ſimpliciter§ Dat exemplum ad declarandam ueritatem ſupradictæ diſtinctionis, quomodo .ſ. idem poſſit ſciri & ignorari diuerſis modis, & exemplificat de iſta propoſitione particulari, iſte triangulus habet tres angulos, æquales duobus rectis. & dicit, quòd talis ſingularis propoſitio neſcitur. §Simpliciter§ Ignoratur in actu & in particulari, ſicut iam ſupra annotauimus, ꝙ ly ſimpliciter primo loco poſitum exponitur. i. particulariter & in actu quoniā ſenſus eſt ꝙ iſte triangulus ignoratur in actu & in particulari, ꝙ habeat tres angulos æquales duobus rectis, & dicit. §Hoc quodam modo, ſciuit ꝙ duos rectos habeat ſimpliciter§ i. & illemet triangulus ſingularis, ignoratus in actu & in particulari, ſcitur. §Hoc§ .i. illa idem ſcitur. i. cognoſcitur ꝙ habet duos rectos ſimpliciter. i. in uniuerſali & in potentia, & ipſū ſcire in uniuerſali & in potentia eſt ſcire. §Quodam modo§ .i. diminute, quia non omni modo, ſicut eſt ſcire in actu, ut iam paulo ante diximus declarando tres illas propoſitiones conformiter ad ſingula uerba Ariſt. in hoc tex. deinde dicit. §Sed manifeſtum eſt, ꝙ ſic quidem ſcitur, quoniam uniuerſaliter ſcitur, ſimpliciter autem non ſcitur§ Nota ꝙ Ariſt. in his uerbis ex exemplo declarante diſtinctionem illam eſſe ueram, res colligit, ueritatem ſe ipſum accingens ad ſoluendum Mennonis Sophiſma, & Sophiſtarum cauillum, in tex. 6. quum dicit. §Sed nihil ut opinor prohibet§ Et ſcito ꝙ illa dictio §Manifeſtum§ Manifeſtam, claram, & ueram ſolutionem, innuit et uult dicere Ariſt. quòd ex illa diſtinctione data, manifeſta & uera colligitur reſponſio mea, qua diluētur ſophiſma Mennonis, & ſophiſtarum cauillus deinde dicit. §Quòd ſic quidē ſcitur, quā uniuerſaliter ſcitur§ Et aduertas quæſo, ꝙ Ariſto. intendit manifeſtare ſuam reſponſionem eſſe ueram, per duas propoſitiones ſubcontrarias & ambas ueras, & atq; declarētur iſtæ duæ ſubcontrariæ, & quomodo ambæ ſint ueræ, primitus notandum eſt, id quod diffuſius annotauimus in. 1. Thopicorum, ꝙ quando in materia contingenti, ambæ uniuerſales ſunt falſæ, & ambæ ſubcontrariæ ueræ, tunc quia falſum mixtum eſt cum uero, difficile inuenitur, niſi præuium fuerit auxilium ipſius topici, qui arguendo ad partes falſas, & deſtruendo illas ſ. uniuerſales, ſeperat ab eis ſubcontrarias particulares ueras, ſicut depurator auri, ſeperat aurum à terra, hac regula uſus eſt Ariſt. 1. Phyſ. & in, 1. de generatione, uolens declarare, quomodo materia Prima ſit ens, nam poſtq̄ Thopicè deſtruxit uniuerſales falſas, q. ſ. materia prima, non eſt omnino ens. ſ in actu, nec ꝙ nullo modo ſit ens. i. nec actu nec potentia ut priuatio, ſeperauit & demonſtrauit ambas ſubcontrarias particulares ueras, & dixit ꝙ ambæ iſtæ duæ ſubcontrariæ ſunt ueræ, .ſ. materia prima aliquando non eſt ens. ſ in actu, et materia prima aliquando eſt ens. ſ. in potentia, hac eadē regula ipſe quoq; functus eſt in hoc 1. Poſte. ut dicemus infra in expoſitione tex. et com̄. 21. ubi reiectis et exploſis duabus illis propoſitionibus uniuerſalibus tanq̄ falſis, .ſ. omnium eē demonſtrationē

monſtrationem, et aliorum eſſe demonſtrationẽ, quas antiqui veras eſſe conſtituebantur. Ariſt. pro ſua opinione, duas ſingulares ſubcontrarias, & ambas veras ſubnectit. ſ. aliquorum eſt demonſtratio, ut concluſionum, & aliquorum non eſt demonſtratio, ut principiorum ut loco ſuo diffuſius enucleabimus, hic etiam artem & canonem ſequutus eſt Ariſt. in hoc tex. ut manifeſtam faceret ſuam reſponſionem, & habens pro comperto ambas iſtas univerſales eſſe falſas. ſ. omni modo ſcitum, & nullo modo ſcitum, ſubdit duas ſubcontrarias, & ambas veras eſſe ponit, & hæ ſunt, ſic quidem ſcitum. i. aliquo modo & ĩ potentia, nam ſup. diximus ꝙ ſcire in potentia, eſt ſcire aliquo modo, & hæc ſubcontraria particularis & vera ponitur ibi quando dicit. §Quòd ſic quidem ſcitur, quoniam univerſaliter ſcitur§ Nota ꝙ dixit, ly §Sic§ Et eſt dictio explicans particularem affirmativam veram, & quando dicit. §Simpliciter autem non ſcitur§ ponitur & explicatur ſubcontraria negativa & vera & adverte ꝙ Ariſt. explicavit hanc ſubcontrariam negativam & veram, non cum illa dictione §Sic§ quæ poſita fuit in ſubcontraria affirmativa, Sed indefinitè eam protulit, & non ab re primus magiſter hoc fecit, nam dictum eſt ſupra & exquiſitè in declarandis illis omnibus propoſitionibus ꝙ ſcire in actu, eſt ſcire ſimpliciter. i. omni modo. & ſine diminutione aliqua. ſed ſcire in potentia eſt ſcire aliquo modo, ſeu eſt ſcire ſic & ſicut affirmatio eſt cauſa affirmationis ut dicemus in hoc. 1 poſt. infra, ita quoque negatio eſt cauſa negationis, & ad propoſitum applicando dicimus quòd quando aliquid ſcitur in actu, illud ſcitur ſimpliciter. i. omni modo. ſ in actu & in potentia per fundamentum ſecundum, ſupra iam declaratum, ita quoq; dicendum arbitramur, ꝙ quando aliquid ignoratur in actu, etiam omni modo ignoratur, & ideo dicit Ariſt. in ſubcontraria negativa, §Simpliciter autem non ſcitur§ . i. illud quod non ſcitur in actu, non ignoratur aliquo modo, ſed ignoratur omni modo, & ideo ponitur, ly ſimpliciter in ſubcontraria negativa, abſq; illa dictione §Sic§ Et ſic videtur ꝙ iſtarum ſubſtantiarum affirmativa ſit particularis per illam dictionem §Sic§ ibi poſitam, & ſubcontraria negativa ſit indefinita, quia in ea non explicatur illa particula §Sic§ & ſi tu dices quòd tunc non erant ſubcontrariæ, ſi ambæ non ſunt, aut particulares, aut indefinitæ aut ſingulares, Reſpondetur ꝙ de ſingularibus indefinitis, & particularibus idem eſt iudicium, ut Ariſt. in. 1. Priorum ſole clarius nobis notatum reliquit, & ſi non de modo, tamẽ de lege verè ſubcontrariæ ſunt, hoc modo venit declarandus tex. iſte Quartus, & dicant alij expoſitores quicquid eis libuerit, non. n. mentem Ariſt. habuerunt. Sed antequam ad com. 4. Auer. expoſitionem deveniamus, prius movendæ ſunt contradictiones quædam in dictis Ariſt. ut ex earum diſſolutione, clarius habeatur veritas eorum quæ dicta ſunt circa tex. expoſitionem, quas ſanè contradictiones nemo unquam expoſitorum iam annotavit, & perlibranis velox hic enucleabuntur.

Prima contradictio. ¶ Prima contradictio in verbis Ariſt. talis eẽ videtur quia ſupra in tex. 3. dixit ſingularia non cognoſci ex aliqua prævia notione, ſed ſimul, & in hoc tex. 4. determinat oppoſitum, nam dixit ſingulare cognoſci ex prænotione ſuæ univerſalis, & exemplificavit de hoc triangulo particulari, qui ignoratur ĩ actu, et ſcitur ĩ univerſali quã de re expreſſe videtur Ariſt. ſibi ipſi contradicere

Secunda contradictio. ¶ Secunda contradictio movetur in verbis Ariſt. in hoc tex 4. Quoniam in prima parte tex. dicit ſingularia ſeu ultima non cognoſci per medium, & in ſecunda parte eiuſdem tex. determinavit, ꝙ iſte ſingularis triangulus iſte habet tres angulos æquales duobus rectis, ignoratur in particulari & in actu, & ſcitur in univerſali, tanquam per medium, unde videtur Ariſt. non ſibi ipſi conſtare. ¶ Pro diſſolutione & enodatione utriuſq; contradictionis, plura prælibanda ſunt anteq̃ formaliter reſpõdeatur.

Pro ſolutione utriuſq; contradictionis plura ſunt notanda.

¶ Et primo animadvertendum eſt ꝙ iſtæ duæ contradictiones in unam coincidunt. ¶ Secundo ꝙ aliud eſt loqui de ſingulari extra propoſitionem, & de propoſitione ſingulari. ¶ Tertio ꝙ cognitio ſingularis ſeu ipſius individui, poteſt eſſe duobus modis, uno modo quo ad eius exiſtentiam, & alio modo quo ad eius prædicata ſicut etiam diximus ſupra in expoſitione tertij commenti, ſi volumus cognoſcere ipſum ſingulare primo modo. ſ. quo ad eius exiſtentiam, tunc cognoſcemus eum abſque prænotione, & medio aliquo, quoniam tantum per ſenſum dicebat Auers. ſi autem cognoſcere eum volumus quo ad eius prædicata ſeu attributa ut dicit Auerr. in princ. com̃. 4. tunc cognoſcemus eum per medium & ex præexiſtenti cognitione univerſalis, ſicut dat exẽplũ Ariſt. in tex. 4. de hoc triangulo particulari, qui cognoſcitur quòd et inſit hoc prædicatum. ſ habere tres angulos æquales duobus rectis per medium, quod eſt ſua univerſalis, omnis triangulus habet tres angulos æquales duobus rectis. ¶ Quarto notandum ꝙ quando dicit Ariſt. ꝙ triangulus. Iſte particularis ſcitur ſeu cognoſcitur in univerſali, loquitur de cognitione ipſius trianguli quo ad eius prædicatum. ſ. habere tres, & non de cognitione quo ad eius exiſtentiam. ¶ Quinto ſciendum, ꝙ quæcunquè Ariſt. tradidit & docuit de cognitione ipſius trianguli particularis, intelligi debent pro regula generali ad cognitionem omnium aliorum ſingularium. ¶ Tunc ſtantibus ijs præſuppoſitis facillimo modo veniunt concordanda dicta Ariſt. inter ſe, ſi quidem apparens erat contradictio in eius verbis. ſed ſecundum rei veritatem Ariſt. unde quaquè ſibi conſtat. ¶ Unde ad primam contradictionem dicitur quòd quàm dixit Ariſt. ſupra in. 3. tex. ſingularia non cognoſci ex aliqua prænotione, ſed ſimul, ibi loquutus eſt de cognitione ipſorum ſingularium, quo ad primum modum cognitionis eorum. ſ. quo ad eorum. exiſtentiam, nam quando ſingularia cognoſcuntur quo ad eorum exiſtentiam (ut diximus ſupra in tertio prælibãdo) tunc non cognoſcuntur ex aliqua prænotione, ſed ſimul ut iam optimè declaravimus in expoſitione tex. 3. Sed in hoc tex 4. loquitur de cognitione ſingularium quo ad ſecundum modum cognitionis eorũ. ſ. quo ad eorum attributa ſeu prædicata, & quando ſic cognoſcuntur, tunc per medium cognoſcuntur, ſcilicet ex eorũ univerſ. ſicut exemplum dedit Ariſt. de cognitione huius trianguli particularis. ꝙ habet tres, quamobrem nulla contradictio eſt in dictis Ariſt. circa. 3. & 4. textum.

Solutio primæ contradictionis.

¶ Ad ſecundam contradictionem (quia eadem ẽ cum prima) ſimiliter dicitur, diſtinguendo ſemper de duplici cognitiõe ipſius ſingularis, ꝙ Ariſt. in Prima parte huius tex. 4. loquitur de cognitione ſingularium quo ad primum modum ſ quo ad eorum exiſtentiam & ideo dixit, quod ultima non cognoſcuntur per medium, ſed in ſecunda parte tex. 4. loquitur de cognitione ſingularium quo ad ſecundum modum. ſ. quo ad eorum prædicata, & ideo dixit ꝙ habere tres de ipſo triangulo particulari cognoſcitur in univerſali tanq̃ per medium, & ſic nulla eſt contradictio, quoniam idem poteſt cognoſci per medium, & abſq; medio diverſo tamen cognoſcendi modo, habendo ſemper oculum ad illam diſtinctionem, de duplici

Diſſolutio ſecundæ contradictionis.

cognitione

Dubitatio aliquis.

cognitione ipſius ſingularis. ¶ Ex ijs quæ dicta ſunt in expoſitione tex. & in reſponſione ad ſupradictas conditiones, quis poterit dubitare, quō ſtante uniuerſali nota, ſingularis pōt eſſe ignota. omiſſis nugis oībus, quæ ab expoſitoribus modernis afferuntur alio modo reſpondendū arbitrati ſumus. ¶ Sed ante

Pro ſolutione notan.

ꝙ huic dubitationi plenè ſatisfaciamus. ¶ Primitus ſciendū occurris, pro neceſſarijs præſuppoſitis, ꝙ oīs actus intellectus duplex eſt, naturalis & artificialis ut patet. 1. Elench. qm̄ idiota syllogizat ꝑ naturā, & artifex per artē, & differunt ad inuicē, ſiquidē quæ ꝑ artē ſunt neceſſaria et ꝓpria ſūt, et quæ ſine arte cōtingentia ſunt & non propria, qm̄ ars eſt actio recta ſuarū oparationum ut patet. 6. Eth ¶ Secundo not. ut ēt ſupra dictū eſt, ꝙ quælibet ſingularia nō uerè ſciri, & addiſci, ſed ſolum ſentiri & cognoſci cognitione ſenſitiua ut docet nos Ariſt. in prohemio Meth. & quia ſenſus ſm̄ actū ē ipſorum ſingulariū ut ēt dicit Ariſt. 2. de aīa. t. c. 60. dicendū ē ꝙ oīa iſtæc ſunt operationes ſenſus, ꝙ ſ. ipſa ſingularia ſint ſenſata, memorata, & ꝑ experientiā habeātur: ¶ Tertio ſciē. ꝙ ipſa ſingularia ſupradicto modo cognita. ſ. quatenus ſunt ſenſata, memorata, & per experientiā habita, ſunt artificiales ꝑ cognitiones pro cognitione ipſius uniuerſalis, & quia ſunt artificiales, ideo ſunt neceſſarie ꝓcognitiones, ꝑ primū præſuppoſitū, ſine quibus uniuerſale nō habetur, & hoc probatur per Ariſt. 2. prio c. 23. 24. in deſcriptione inductionis, ꝙ inductio eſt illa, quæ docet uniuerſale ex præcognitis ſingularibus cognoſci hoc idē patet in proemio Meth. & in. 4. Eth 4. & in. 1. poſt. c. 33. & qm̄ inductio duplex ē ſ. Topica & demonſtratiua ut patet. 2. Prio. c. 23. 1. phyſ. c. 48. 2. phyſ. c. 80. & 8. phiſic. c. 33. dicitur ꝙ in utraq; inductione ſingulare eſt ꝓcognitio neceſſaria & artificialis ad cognitionē habendā de ipſo uniuerſali. ¶ Quarto not ꝙ uniuerſale non ē ꝓcognitio artificialis & neceſſaria ad cognitionē ſui ſingularis, ſed tm̄ rarà et contingenter erit uerū, ipſum uniuerſale, eſſe ꝓcognitionē ſingulariū & rōnibus hoc cōprobatur, quia per regulā illam, qm̄ cunq; aliquid eſt de ſe tale, ubicūq; ponatur, ſemꝑ erit tale, ſed ſingulare de ſe habet, ꝙ ſ poſſit eſſe, & non eſſe, ut dixit Ariſt. 7. Meth. t. c. 53. & 35. ꝙ idea ſingulariū non eſt definitio & demonſtratio, quia hāc materiā, cuius natura talis ē, ut cōtingat & eſſe. & non eſſe, ergo ubicunq; ponatur ipſum ſingulare, ſemper cōtingenter ſe habebit, et ſic ipſū ſingulare poſitū ſub uniuerſali cōtingenter ſe habebit, et ſi cōtingenter ſe habebit, tunc pōt eſſe, & nō eſſe. & ſic ſi pōt nō eſſe, pōt ēt nō eſſe notū, et ſic de primo ad ultimū, ſub uniuerſali noto, pōt eſſe ſingulare ignotū, & cōfirmatur hoc ꝑ Ariſt. quia res ſicut ſe hēt ad eſſe, ita ad cognoſci, ſed ſingulare cōtingēter ē. ut dixit Ariſt. ſupra in tex. 3. ꝙ ſingularia contingūt eſſe ſub uniuerſalibus et. 7. meth. t. c. 53. 35. ergo contingēter erit cognitū ſub uniuerſali, & nō neceſſario, & ſic ſi cōtingēter, tūc poterit ēt non eſſe cognitū, quia ſic expoſtulat, natura contingētis ut poſſit eſſe. & nō eſſe, ergo de primo ad ultimū ſub uniuerſali noto, pōt eſſe ſingulare ignotū ¶ Ex quibus ꝓſuppoſitis, colligendū ē reſolute & diſtincte, quid dicendū ſit ad dubitationē, quā quærebatur, an ſtāte uniuerſali noto, pōt eſſe ſingularis ignota, & quō hoc ſit uerū, ēt clariſſimè ex ſupradictis patet, & ideo nō ab re dixit Ariſt. tex. 3. et. 4. et Auer. plures cōfirmauit ꝙ ſtat cognoſcere uniuerſale, & ignorare particulare, & dedit exēplum ꝙ pōt cognoſci hæc uniuerſalis, oīs triāgulus hēt tres, ignorato hoc particulari triāgulo, qui eſt in ſemicirculo, an hēat tres, & dedit cām, quia ſi ignoratur eſſe ergo et eſſe triāgulū, & hēre tres, & aduertendū ꝙ illa dictio poſita in tex. 4. ly § fortaſſe § poſſet exponi, ꝙ Ariſt. dubitatiue dixerit, uniuerſale eſſe ꝓcognitionē ſingularis, nā ſi uniuerſale eſſet artificialis & neceſſaria ꝓcognitio, reſpectu ſingulariū, nō dixiſſet § fortaſſe § Ergo ſignū eſt, ꝙ cōtingenter uniuerſale facit cognoſcere ſuū ſingulare, et ſic patet. quō poſſibile eſt, ſub uniuerſali noto, ſingulare eſſe ignotū, & hæc non aſſecerunt latini expoſitores, ſupereſt exponere com̄.

¶ Dixit, ſunt aūt quædā res quarū cognitio ſit. Com̄. 4.

¶ Auer. in hoc com̄. quinq; facit primo exponere incipit ī primis uerbis ibi § Dixit, ſunt aūt quædā res § . 2. continuat textū quā dicit § Cū oſtensū ſit ꝙ cognitio rei § . 3. declarat & ponit ſophiſma Mēnonis ibi qn̄ dicit § Modus aūt huius ſophiſmatis § . 4. ponit ſolutionē ſophiſmatis ibi § Huius aūt ſolutio eſt § 5. reuertitur ad expoſitionē tex. ibi § Et dixit quo nam pacto poſſemus ſcire § Sed tu dices, cur eſt, ꝙ Auer. primo exponere incipiat, ꝗ̄ continuet textum, ſiquidem mos eius eſt, & grauiſſimorū expoſitorū prius continuare & deinde exponere tex. ſed Auer. nunc peruertit ordinē quare errauit, dicitur Auer. non erraſſe, qm̄ ipſe præſupponit tex. 4. incipere ibi § Antequā aūt ſit inducere § Et non ibi ut diximus § Quorundam. n. hoc modo § Et ſic ipſe exponit in primis uerbis ultimā partē tex. 3. & non incipit exponere tex. 4. & ſic habeatur pro cōperto ꝙ quæcūq; dicit Auerr. in. 1. parte huius com̄. incipiendo, à primis uerbis, uſq; illuc, qn̄ dicit § Cū oſtenſum ſit, ꝙ cognitio rei per syllog. § ſūt pro cōplemēto tex. 3. & nō ſolū in § ſenti com̄. hoc Auer. feciſſe dicimus ꝙ. ſ. exponat in uno com̄. reſiduā partē ꝓcedenti tex. ſed multoties hoc idē apud ipſū cōperietur nedū in magna hac com̄. uerū. n. uerò in expoſitionibus ſuis phyſ. & meth. & niſi hoc dicatur, difficile eſſet, ipſū mōſtrare haudquaq; erraſſe, & nos iā diximus in expoſ. tex. in princip. ꝙ tex. 4. diuiditur in duas partes, & ſic prima pars uidetur ꝙ ſit ultima pars tex. 3. dicit igitur Auerr. in primis uerbis § Dixit, ſunt aūt quædā res § pro intellectu uerborū Au. oportet aſſumere quod ſupra diximus in ſoluēdis contradictionibus Ariſt. ꝙ eſſe ſeu exiſtētia rei ſenſibilis ſeu ſingularis nō cognoſcitur ex aliqua præuia notiōe ſeu ꝑ aliquod mediū. ſed ſimul & ſciens ē de ꝓdicato ipſius rei ſingularis, qm̄ cognoſcitur ꝑ mediū, exēplū Ariſ eſſe triāguli ſingularis ꝑ ad ſenſū, et nō cognoſcitur ꝑ mediū, ſed ꝙ hoc ꝓdicatū. ſ. hēre tres īſit ipſi triāgulo cognoſcitur ꝑ mediū ſeu ꝑ syl. et hoc dicit Au. ibi § quia eſſe quaſdā res ꝑcipitur ſenſu § i. exiſtētia rerū ſingulariū cognoſcitur ꝑ ſenſū § Et nō syl oio § . i nō cognoſcitur ꝑ syl. § et aīe § . i. neq; ēt ꝑ aliā ſpēs diſcurſus ſeu argumētationis, deinde d cit § Et earū attributa noſcūtur syl. § i. licet exiſtētia rerū ſingulariū nō cognoſcatur ꝑ mediū ſeu ꝑ aliquē diſcurſum, tn̄ ꝓdicata ipſarū rerū ſingulariū cognoſcūtur ꝑ mediū ſeu ꝑ syl. nota ꝙ Au ꝑ § attributa § intelligit ꝓdicata et nō ab re ꝓdicata uocātur attributa, quia attribuūtur ſubiectis, et nota ꝙ illud ꝓdicatū, uerius dicitur attributū ad ſubiectū, quod magis explicat eſſentiā ſubiecti, exēplū rōnale ꝓdicatur de Socrate, & magis explicat eſſentiā Socrat. quàm hoc ꝓdicatū, quod ē albedo, oī ipſū rōnale, uerius dicitur attributū. quàm albedo, et nō ſolū dicitur attributū. ſed appꝛiatū magis. n. appꝛiatur Socr. rōnalitas ſeu viſibilitas ꝗ albedo, dicitur quoq; ipſū ꝓdicatū, appoſitū ut dicit Au. 1. . ter. c. 3. de uerbo, ubi dicit ꝙ uerbū ē appoſitū et nō ſuppoſitū. i. ꝓdicatū et nō ſubiectū, multis ēt noībus nūcupatur, quæ lōgū eſſet hic ānotare, āplius notabis ꝙ ꝑ § Syll. § intelligit oēm diſcurſū, ſeu oēm ſpē argumētationis, nā quadruplex eſt ſpēs argumētationis. ſ. exēplū enthymema, inductio, & syll. & per syll. intelle

xit ēt alias tres ſpecies, nā ſyllog. uirtualiter continet eas, & ad ipſum illæ reducuntur, ut colligitur. 1. Prio. deinde dicit § Et dū dixit & non cognoſcitur ultimū per mediū § Auerr. exponit quid intelligat Ariſt. per § Vltimū § Et dicit ipſe, ꝙ ultimum dicitur res ſingularis ſeu indiuiduū ipſum, quod dicitur in prædicatione ultimū & ideo dicit ſunt § Vltimæ prædicatione § Declarat quō res ſingulares ſeu ipſa indiuidua dicantur ultimæ in prædicatione. i. ipſa ſingularia nō ſunt ultima p̄dicata ſed ſunt illa ultima ſubiecta, de quibus eorum ſuperiora, aut alia ex p̄dicamento accidentiū ultimo, p̄dicātur, & iō aduertito quæſo, ꝙ Auerr. dicit § Sunt ultimæ p̄dicationes § Et non dixit ꝙ ſunt ultima prædicata, hoc ēt ānotauimus ſupra in expoſitione tex. unde patet falſitas logicaſtrorū, qui ꝓpterea dixerūt ſingulare eſſe ultimū, quia eſt ultimū in recta linea p̄dicamentali, ſed hoc falſum eſt. non. n. ſingulare ponitur directè in recta linea prædicamentali ſed indirectè ſeu, à latere. ſed ſi obſtabis quia Porphy. dixit ī. c. de ſpecie, ꝙ ſub homine ſunt indiuidua ſ. Socrates, & Plato, dicitur ꝙ Porph. non uoluit dixit directè ſed indirectè, poni indiuidua ſub ſpecie ſpecialiſſima: & ſi dices quid eſt illud, quod directè ponitur in recta linea p̄dicamentali, reſpondetur, binas habere cōditiones, illud quod ingreditur directe rectā lineā p̄dicamentalē, una eſt, ꝙ ſit aut genus aut ſpēs, altera eſt, ꝙ poſſit eſſe ſubiectum & p̄dicatū, & quia indiuiduū, caret ambabus primo nō eſt genus neq; ſpecies, neq; ēt pōt eſſe p̄dicatum ut ſupra in expoſitione tex. oportet digreſſimus in Porph. & paulo poſt hoc idem Auer probabit. ſ. ꝙ indiuiduū non p̄dicatur de aliquo ergo indiuiduū haudquaquā directè ingreditur lineam rectā p̄dicamentalē, quamobrē rectius cū Auer. dicendū ē, ꝙ ideo ſingularia dicantur ultima, quia ſunt ultima in p̄dicatione, & ideo dixit § Quæ non prædicantur de aliquo re, & reliquæ res p̄dicantur de illis §. i. ipſa ſingularia non p̄dicantur de aliquo ſubiecto § Et reliquæ res prædicantur de illis § . i. oīa alia, ab ipſis ſingularibus dicūtur ſeu p̄dicantur de ipſis ſingularibus, ſiue ea quæ ſunt in p̄dicamento ſubſtantiæ, ſiue illa quæ ſunt in p̄dicamento accidentis, & uoluit dicere Auer. illud proſiciō, quod dixit Ariſt. in p̄dicamēto ſubſtātiæ, ꝙ oīa alia, à primis ſubſtātijs, aut dicuntur de ſubiectis principalibus ſubſtantijs, aut in ſubiectis eis ſunt: deinde quū dicit § Id. n. quod ſcitur ꝑ mediū § Auer. in ijs uerbis aſſignat rōnem eorum quæ paulo ante dixerat. ſ. quare ipſæ res ſenſibiles ſeu ipſa ſingularia quo ad eorū exiſtentiā non poſſint cognoſci per mediū. p̄dicatur de aliquo ſubiecto, ſed ſingulare non p̄dicatur de aliquo ſubiecto, ergo ſingulare non cognoſcitur per mediū, iſte ſyllog. eſt in ſecūda figura, in barocho, & notandū ꝙ Auer. nō erexit ſuā rōnem ita clare in hanc formā prioriſticā, ipſe poſuit maiorē, & minorē, ſubtacuit concluſionē, & clarius intelligitur illa maior in ſyllog. prebabito, quàm ut iacebat in cōm. Et quia ipſe dixit in minori ſui ſyllog. ꝙ ſingularia nō prædicātur de aliqua re § Omnino § Per iſtā particulā oīno Auer ſe ipſum exponit & declarat, & dicit hæc uerba § Hoc eſt prædicatione uniuerſali ſ'm naturalē conſuetudinem § Vult dicere Auer. in ijs uerbis ꝙ deſcriptio ſingulariū ſeu indiuiduorū claudit binas conditiones, adeo ꝙ ſingularia ſunt illa, quæ non p̄dicantur de aliquo, neq; naturaliter, neq; uniuerſaliter, & ſi dices quid intelligit, q̄n dicit ꝙ indiuidua non prædicantur § Prædicatione uniuerſali § de aliquo: dicitur ꝙ iſta particula prædicatio uniuerſalis poteſt exponi dupliciter, uno modo capitur prædicari uniuerſaliter. i. prædicari eſſentialiter ut uidebitur infra cōm. 33 & prædicari i eſſentialiter, eſt prædicari in quid, & huiuſmodi quæ prædicantur uniuerſaliter. ſ. eſſentialiter & in quid ſunt genus & ſpecies ſicut dicit Ariſt. 1. Topic. cap. 4. & Porphy. in ſuo libro. & quia ſingularia ſeu indiuidua non ſunt, neq; genus, neq; ſpecies, ideo neq; eſſentialiter & in quid prædicantur, & propterea dixit Auer. ꝙ non prædicantur de aliquo ſecundū uniuerſalē prædicationē, & hæc conditio. ſ. non prædicari uniuerſaliter non tantum competit indiuiduis prædicamenti ſubſtantiæ, ſed indiuiduis prædicamenti accidentis, ut dicit hic Auer. Alio modo poſſet intelligi non prædicari uniuerſaliter propter indiuiduū uagū, quod uidetur de pluribus indiuiduis prædicari uniuerſali prædicatione, ſed in rei ueritate non prædicatur quia ut colligitur ab Auer. in Epitoma logicali cap. de demon. indiuiduum uagum, quatenus indiuiduum eſt. nec uniuerſali prædicatione, nec ſecundum curſum naturæ, ſed ſi prædicatur, hoc eſt merito naturæ cōmunis incluſæ in illo indiuiduo, ratione cuius prædicatur de pluribus prædicatione uniuerſali, exemplū Plato eſt aliquis homo, & ſortes eſt aliquis homo: ſed de hoc diffuſius dicetur infra in. 1. c. 34. pro nunc hæc ſufficiunt ad ſciendum quare dixit Auer. ſingularia non prædicari de aliquo uniuerſali prædicatione, propter indiuiduum uagum, quod quatenus indiuiduum eſt, non prædicatur uniuerſali p̄dicatione, & ſic patet declaratio primæ conditionis poſitæ in deſcriptione indiuiduorū ſeu ſingulariū. deinde quū dicit § Sm̄ naturalē conſuetudinem § In ijs uerbis explicat ſecundā conditionē requiſitā ad deſcriptionē ſingulariū & dicit ꝙ ſingularia ſunt illa, quæ non ſolū non p̄dicantur uniuerſali prædicatione de aliquo, ſed neq; ēt prædicantur naturaliter ſeu ſm̄ naturā de aliquo:

Dubitatio

¶ Dices eſt prædicari ſm̄ naturalē modū, ſeu naturalem cōſuetudinē.

Solutio.

¶ Reſpondetur ꝙ duplex quoq; eſt expoſitio huius ſecundæ conditionis.

Prima expoſitio

¶ Prima expoſitio talis eſt, ꝙ quum duplex ſit prædicatio ſeu propoſitio, naturalis & innaturalis ut patet. 7. Meth. c. 9. in Epitoma logicali. c. de demon. & . 1. poſt. c. 148. de qua duplici prædicatione ſupra in expoſitione tex. multa ſcitu digna exarauimus, quid ſit unaquæq;: et quia p̄dicatio indiuidui, aut de ſe ipſo, aut de alio ē innaturalis, ut ſupra ſole clarius demonſtrauimus, ꝓpterea dixit Auer. hic pro. 2. conditione, ꝙ indiuidua nō prædicantur, naturali p̄dicatione, neq; de ſe ipſis neq; de alijs.

Secunda expoſitio

¶ Secunda expoſitio ē hæc, ꝙ licet indiuidua p̄dicamenti ſubſtantiæ nullo mō p̄dicentur naturaliter ſeu ſm̄ naturalē modū prædicādi, tn̄ indiuidua p̄dicamēti accidentis p̄dicantur naturaliter de ſua ſubſtātia, cui inſunt, & probatur hæc expoſitio ꝑ Auer. in. 1. poſt c. 148. ubi dicit, ꝙ p̄dicatum naturale ſumitur ab eſſe naturali, nā cui res naturalis apta nata eſt ineſſe extra aīum, de eodē apta nata ē prædicari in aīa, ſed accidentia ſingularia extra aīam inſūt ſubſtātijs primis, ergo de eis prædicari poſſunt naturaliter: ſed hæc expoſitio repugnat expreſſe ipſi Au. in. c. nū dicit. ꝙ oīa indiuidua cuiuſlibet. ſ. p̄dicamenti nō prædicātur ſm̄ naturalē modū de aliquo, ergo falſa eſt ſed poſſet gloſſari, ꝙ accidens eſſe p̄dicatum naturale pōt bifariā intelligi uno mō ꝙ ſit prædicatū naturale. i reale, & hoc eſt uerū: alio modo ꝙ ſit prædicatū naturale i ꝙ prædicetur ſecundum naturalem modum prædicandi, & hoc eſt falſum, quia ut etiam ſupra diximus in digreſſione contra Porphy. de indiuidui deſcriptione, accidēs ſingulare non eſt prædicatum in propoſitione. non. n. dicitur ſortes eſt albedo, aut hæc nigredo, ſed albus aut niger, & ſic dicendo poſſet acceptari ſecunda expoſitio & aduertas ꝙ ſic dicendo poſſet defendi Auerr. quando dicit contra Porphy. in c. de ſpecie, ꝙ deſcriptio de indiuiduo aſſignata, à Porphy. nō

intelligitur de individuo ſubſtantiæ ſed de individuis accidentis, & non vult ibi intelligere Averr. ꝙ individuum ſit prædicatum naturale in propoſitione ſeu prædicatione naturali ſecundum modum prædicandi naturalem, ſed intelligit ꝙ accidentis individuum eſt illud quòd realiter ineſt ſubſtantiæ, & ſic per naturale intellexit, ens reale, quod in rerum natura reperitur, & realiter ineſt ſubiecto: & niſi ſic diceretur, tunc Averr. eſſet contrarius Ariſt. in anteprædicamentis cap 2. & in c. de ſubſtantia. & eſſet ſibi ipſi contrarius hic, & inſuper notam. ꝙ hoc modo venit intelligendus Averr. in Epitoma logicali in ſermone de prædicamentis, ubi pulcherrimè deſcribit ipſe individuum ſeu ſingulare ſubſtantiæ, & ſingulare accidentis, & rectè perlibrando eius verba in omnibus ſupradictis locis, ubi ipſe loquitur de individui deſcriptiõe, haudquaquàm invenies eum ſibi ipſi contradicere, neq; Ariſt. contrarium eſſe: ſupereſt modo, ut ex ijs duabus conditionibus optimè declarans colligatur clariſſimè vera deſcriptio (ut Averr.

Deſcriptio individui ſecundum Averroem. docet) ipſius individui, ſeu ſingularis, ꝙ individuum eſt illud quod non prædicatur de aliquo ſubiecto ſecundum prædicationem naturalem, ſed innaturalem, & neq; prædicatur eſſentialiter & in quid de aliquo ſubiecto: & hæc quæ Averr. diſſeruit circa individui deſcriptionem, non ſunt cõtraria ijs quæ ſupra, à nobis dicta ſunt in tex. expoſitione circa individui deſcriptionem peripatheticè aſſerendo individuum cuiuſlibet prædicamenti eſſe illud, quod non prædicatur de aliquo ſubiecto.

Dubitatio. ¶ Sed non prætereunda eſt dubitatio iſta, contra illam maiorem, quam Aſſumpſit Averr. in ſuo ſyllogiſmo quo probabat ſingularia non cognoſci per medium, & maior fuit iſta, omne illud quod cognoſcitur per medium prædicatur de aliquo ſubiecto. ſed ꝙ iſta maior falſa ſit probatur, quoniam dicit Ariſt. in hoc tex 4. ꝙ iſte triangulus particularis cognoſcitur per medium ſ. per ſuam univerſalem. ꝙ habeat tres, & tamen iſte triangulus. eſt ſingulare ſeu individuum, ergo datur aliquod quod cognoſcitur per medium. & non prædicatur de aliquo ſubiecto, & ſic maior illa eſt falſa. ¶ Reſpondetur ad

Reſponſio. hanc dubitationem, & dicitur ꝙ Averr. ſic intellexit ſuam maiorem, omne id quod ſcitur quo ad eius exiſtentiam per medium, prædicatur de aliquo ſubiecto. at ipſum ſingulare ſeu triangulus ipſe ut dixit Ariſt. non cognoſcitur quo ad eius exiſtentiam per medium ſed quo ad eius prædicatum. ſ. habere tres, cognoſcitur per ſuum univerſalem tanq; per medium, & ſic gloſſando illam maiorem, nullum abſurdum ſequitur contra Averr. ¶ Sed dices, quid eſt illud quod cognoſcitur per medium. & prædicatur de aliquo ſubiecto: ¶ Dicitur ꝙ eſt univerſale, unde notabis, ꝙ univerſalia generica & ſpecifica differunt ab individuis, quoniam univerſalia quo ad eorum eſſe, cognoſcuntur ex ſingularibus, tanq; per medium, quoniã univerſalia apud Ariſt. ſunt collecta ex particularibus in intellectu qui accipit inter ea conſimilitudinem, & facit ex intẽtionem unam, ut dixit Averr. 12 Meth c 4. & 3. de anima. c. 18. & primo de anima. c. 8. & 1. phyſic. c. 1. dixit Averr. ꝙ individuum compoſitum. eſt principium acquiſitionis univerſalis, ergo ſi univerſalia fiunt ab intellectu ex ſingularibus, cognoſcentur per ipſa ſingularia tanq; per medium, Plato aũt quia poſuit univerſalia eſſe extra animam non diceret ea cognoſci per ſingularia tanq; per medium ſed potius econverſo ut patet. 7. meth. ad longum individua verò quia quo ad eorũ eſſe ſeu exiſtentiam non cognoſcuntur per medium, ideo non prædicantur de aliquo ſubiecto: & advertendũ, ꝙ quã Averr. dicit § Cuiuſmodi eſt diſpoſitio omnium particularium individuorum § Simul declarat tex. & probat veram eſſe deſcriptionem ab ipſo aſſignatam de ſingularibus, ex authoritate Ariſt § in libro prædicamentorum § Ideſt in antepredicamẽtis c. 2. ubi dicit Ariſt. (ſicut etiam ſupra notavimus in expoſitione tex.) ꝙ ſimpliciter omnia individua cuiuſlibet. ſ prædicamenti habent hanc § diſpoſitionem § Ideſt conditionem, ꝙ de nullo dicuntur ſubiecto § Omnino § . i. eſſentialiter. & ſecundum naturalem prædicationem: deinde quum dicit § Cum aſſenſum ſit ꝙ cognitio rei per ſyllogiſ. § In ijs verbis Averr. continuat eam partem tex. quæ in noſtro ſic habetur § Antequam aũt ſit inducere, aut accipere ſyllogiſmũ § Et continuatio talis eſt, poſtq; Ariſt. declaravit in tex. 3. ꝙ cognitio rei habita per ſyllog ſit diſtincta, à cognitione habita per ſenſum, quĩ illa ex præcognitis generatur, hæc verò ex nulla fit prævia notione. nunc intendit per ea quæ dixit de cognitione ſenſitiva, ſophiſma antiquorum diu celebratum diſſoluere, & notato. ꝙ apud Averr. iſtæc ſinonima ſunt, cognitio habita per ſyllogiſ per intellectum, & per medium ſeu ex præcognitis, ſimiliter ſinonima ſunt hæc cognitio habita per ſenſum non per ſyllogiſ. & abſq; medio, ſeu non ex præcognitione aliqua Et quum Averr dicit § In prompta eſt ut ſoluamus § Advertẽ ꝙ Aver. vult ſic dicere, ꝙ utilitas quæ habetur ex illa duplici cognitione talis eſt, quĩ facilis eſt diſſolutio ſophiſmatis antiquorum, non. n. ſufficit Ariſt. in doctrina ſua tantum veritatem manifeſtare. ſed mentientẽ aperire, ſicut i præſentiarũ falſitatẽ ſophiſmatis oſtendẽdo facit, dicit Aver. § ſophiſma notũ § quæres quid eſt ſophiſma, dicitur ꝙ eſt res dubia pro utraq; parte habens cavillos qui græce paralogiſmi dicuntur, & inſtrũ logico notificatur. Unde ſi res dubia demonſtratiuo ſyllog. notificatur habitus acquiſitus vocatur ſcientia, & ante demonſtrationẽ vocatur quæſtio ut patet. 2 poſt. t. c. 1, Si notificatur res dubia ſyllogiſmo Topico, tunc habitus acquiſitus vocatur opinio ut patet primo Topic. cap. primo Si verò ipſa res dubia ſyllogiſmo Elencho notificatur, tunc habitus acquiſitus nuncupatur deceptio, vel apparens ſcientia, ut habetur primo Elench. c. 1. Sed dices dubitatio ſophiſtarum quo inſtrumẽto conabatur deſtruere ſcientiam, & non dari ipſum addiſ. i. quod eſt via ad ſcientiam, Reſpondetur ꝙ inſtrumento ſophiſtico ſeu Elencho, & ideo dicit Averr. § Quo ſophiſtæ fallunt § Ideſt rem dubiam fallacem & deceptoriam docere intendunt, deinde dicit § Et inferunt rem eſſe notam & ignotam ſimul § Ideſt ipſi ſophiſtæ ex ſuo ſyllogiſmo ſophiſtico & deceptorio concludunt, non dari ſcientiam, & ipſum addiſcere; quoniam ſi daretur ſcientia & addiſcere ſequeretur, ꝙ idem ſciretur & non ſciretur, & ſic duo contradictoria verificarentur de eodem, quod eſt falſum & impoſſibile, & advertendum ꝙ Averr. primo ponit ſolutionem ſophiſmatis antiquorum, quando dicit § Diceretur enim ſophiſtis § Et poſtea declarat, quod erat ſophiſma ipſorum antiquorum, quo ſcire & addiſcere deſtruere conabantur in illis verbis quando dicit § Modus autem huius ſophiſmatis § Sed nos diſtinctè procedendo, prius declarabimus iſtam partem cõmẽ. in qua Averr. declarat quod erat ſophiſma antiquorum. & deinde alteram, in qua ponit ſolutionem ſophiſmatis, & ideo ſi tu quæris ab Averr. quod ſeu quale erat ſophiſma antiquorum. Reſpondet ipſe & dicit § Modus aũt huius ſophiſmatis § Pro

intellectu clariori uerborum Auerr. notato φ antiqui in eorum ſophiſmate intendunt concludere, φ ideo non datur ſcientia, & ipſum addiſcere quoniam tunc ſequeretur de eodem uerificari ſimul duo contradictoria, quod eſt falſum & impoſſibile, ſed quomodo hoc ſit ſhatur, aduertendum tibi eſt, φ antiqui quotquot proponebant ſophiſma, formabant prius quendam triangulum, & abſcondebant in manu, ut non uideretur, & hoc eſt quod dicit Auerr. § Quia illi coaptabant & deſeribebant gratia exempli quendam triangulum §. Et abſconſo hoc triangulo in manu, interrogabant reſpondentem, an ſciret φ omnis triangulus habet tres angulos æquales duobus rectis & ſi reſpondens dicebat, eum ſcire, φ omnis triangulus habet tres angulos æquales duobus rectis, tunc ſtatim illi afferebant & manifeſtabant triangulum occultum in manu & iterum interrogabant reſpondentem, an ſciret φ ipſe triangulus haberet tres angulos antequam manifeſtaretur ei talis triangulus & ſi reſpondens dicebat, φ ipſe non ſciebat ipſum habere tres, antequam ſibi manifeſtaretur, illico ipſi inferebant dicentes, ergo idem ſimul ignoratur, & ſcitur a te, reſpondente, hoc totum ponitur in litera Auerr. que clara eſt, & quando dicit § detegeretur § Exponitur. i. manifeſtaretur, & nota φ quando dicit Auerr. § Iam ergo uoueras hunc & ignorauerat eum ſimul § Vult ſic dicere, φ de primo ad ultimum ſi daretur ſcientia, & addiſcere, tunc duo contradictoria uerificarentur de eodem ſimul, ſed dices quomodo ſequitur hec conſequentia. Reſpondetur φ hoc modo ſequitur, quia dicebat reſpondens ſe ſcire quod omnis triangulus habet tres angulos æquales duobus rectis: & poſtmodum cogebatur reſpondens confiteri, φ non ſciuit, φ omnis triangulus habet tres angulos, quia non ſciebat triangulum abſconſum in manu, habere tres ergo ſi non ſciebat, antequam ſibi manifeſtaretur, tunc non ſciebat illam uniuerſalem, omnis triangulus habet tres angulos æquales duobus rectis, & ratio patet, quare ſequatur hec conſequentia, iſte triangulus abſconſus in manu ignoratur, ergo ignoratur iſta propoſitio, φ omnis triangulus habet tres angulos æquales duobus rectis, quia ad cognitionem uniuerſalis requiritur prius cognitio particularium, unde ad cognitionem huius uniuerſalis, omnis homo currit, requiritur prius cognitio & ueritas omnium particularium, ſic in propoſito, quia ignoratur ſeu non ſcitur triangulus iſte abſconſus in manu, ergo non ſcitur iſta propoſitio, φ omnis triangulus habet tres angulos: & ſic eadem propoſitio uniuerſalis ſcitur, & non ſcitur, ſcitur per conceſſum iam ab ipſo reſpondente, & non ſcitur, quia aliquod eius particularis ignoratur, & quia ſcitum & non ſcitum opponuntur contradictorie, tunc duo contradictoria uerificantur de eodem ſimul, quod eſt falſum, & aduertas φ licet ſcitum & non ſcitum non ſint contradictoria de modo, tamen ſunt contradictoria de ſeqo, & ſimiliter poſſet dici, φ ipſe triangulus abſconſus ſcitur, quia ſcitur iſta uniuerſalis, omnis triangulus habet tres angulos, & non ſcitur, quia ante manifeſtationem, neſciebatur an in manu eſſet triangulus habens tres angulos, & ſic concludit Auerr. φ tale erat ſophiſma antiquorum, quo ipſi probabant non dari ſcientiam, quia, tunc idem ſciretur, & non ſciretur, & ſic duo contradictoria uerificarentur de eodem ſimul, & quando dicit § huius autẽ ſolutio eſt § Aduertas, φ Auerr. in ijs uerbis ponit laconicam reſponſionem ad ſophiſma antiquorum nam diffuſius eam declarauit ſupra in hoc eodem com. quando dixit § Diceretur. n. ſophiſtis § Pro facili intellectu eorum quæ dicit Auerr. in reſponſione ad ſophiſma antiquorum, annotanda & præſupponenda ſunt quedam prius, quorum primum tale eſt, φ antiquorum ſophiſmã peccat per fallaciam æquiuocationis, de ipſo ſcire, & idea per regulam Ariſt. primo Elench. primo: & primo cœli. t. c. 110: & per Auerr. 7. Methaph. 36. ipſum ſcire cum ſit æquiuocum, opus eſt diſtinctione, & tot modis eſt ipſum ſcire, quot modis eſt ens, ſicut dixit Ariſt. 3. de anima. t. c. 18 φ ſcientia ſecatur quemadmodum & res, ſed ens biſariã eſt, in actu, & in potentia, ut patet. 9. Methaph. t. c. p. & .6. Methaph. t. c. 4. ſimiliter ſcire eſt duplex: ſ. ſcire in actu, & ſcire in potentia, & hoc præſuppoſitum ſupra etiam annotauimus in expoſitione tex. Secundum præſuppoſitum eſt, φ ſingulare habet duas partes, materiam & formam ut patet primo cœli. t. c. 92. per formam ipſum ſingulare habet eſſe uniuerſale & commune cum alijs indiuiduis, quoniam ipſa eſt ſubiectum uniuerſalium ut dicit Auerr. in primo cœli cap. 92. & per materiã habet eſſe actuale, & proprium &c. hoc pulcherrime declarauit Auerr. in libro deſt. deſtruc. contra Algazelẽ in d ſput. 1. in ſolut. 7. dubij ubi dicit, quod materia eſt cauſa pluralitatis ſeu numeralitatis apud philoſophos, & cauſa conuenientiæ in multitudine numerali eſt forma, colligitur etiam hoc ex. 12. diuinorum tex. c. 49. & uideas quoq; in. 7. Meth. tex. c. 28. & 12. Meth. c. 40. Tertium præſuppoſitum ſequitur ex ſecundo, & hoc eſt, φ ſicut ſingulare habet duplex eſſe. ſ. eſſe uniuerſale & commune per formam, & eſſe particulare, & actuale per materiam, ita etiam duplex habetur cognitio de eo. ſ. in uniuerſali, & in particulari, ſi cognoſcitur in uniuerſali hoc eſt ratione formæ, ſi uerò in particulari, & propriè, hoc eſt ratione materiæ quæ ponitur in actu per formam, & ut ſic dicitur materia ſecunda, Quartum præſuppoſitum, φ duplex eſt contradictio, aliquando ſecundum ſermonẽ aliquando ſecundum rem, iſta diſtinctio habetur ab Auerr. in 6. Phyſ. com. 19. ubi dicit φ aliter Philoſophus ſoluit rationẽ Zenonis in. 6. Phiſic. & aliter in. 8. Phiſic. & amplius notandum eſt φ contradictoria ut patet. 1. Elench cap. proprio, ſunt falſa & impoſſibilia reſpectu eiuſdem eodem modo conſiderati, ſed non reſpectu diuerſorum & diuerſis modis conſideratorum, quibus præſuppoſitis intellectis, facilè intelligitur quod dicit Auerr. in reſponſione ad ſophiſma antiquorum quando dicit. § Huius autem ſolutio eſt § .i. reſponſio ad ſophiſma antiquorum talis eſt, quia aliquis. § Quibus illis dicere § .i. poterat reſpondere ipſis ſophiſtis, φ ſciebat ipſum triangulum. § Alicunde § .i. in uniuerſali, & in potentia, & ignorabat. § Aliunde § .i. in particulari & in actu, anteq; ſibi. § Detegeretur § .i. manifeſtaretur & quando dicit. Id eſt . ſciuerã illum § Exponit ſe ipſum ut clare patet. Hanc eandem reſponſionem dat Auerr prolixioribus tamen uerbis ibi quando dicit § Diceretur. n. Sophiſtis § Et ea quæ diximus in præſuppoſitis faciliime applicari poſſunt ad uerba Auerr. & quando dicit Auerr. § Et non ſcimus & ignoramus ipſum undiquè § nota φ Auerr. dicit non eſſe inconueniens, ipſum triangulum ſciri & ignorari diuerſis modis, ſed bene implicat contradictionem φ ſciatur & ignoretur. § Vndiq; § .i. eodem modo, quoniam ut dictum eſt in ultimo præſuppoſito, contradictoria non poſſunt uerificari de eodem, eodem modo conſiderato, ſed diuerſis modis. ly. § Vndiquè § Exponitur, à Burana .i. ex parte una, & uult dicere ex una parte .i. eodem modo ut dixi

mus deinde dicit. §Et dixit, quonam pacto poſſumus ſcire§. Auerr. reuertitur ad textus expoſitionem, & quia facilis eſt intellectus uerborum Auerr. ideo non opus eſt ulteriori expoſitione, & aduertas quæſo, φ illud quod dictum eſt circa expoſitionem ſophiſmatis antiquorum, deſeruiet tibi pro expoſitione tex. ſequentis, ad intelligendum cauillum ſophiſtarum de dualitate φ ſit par, & quia aliquis dixit Auer. notum eſſe φ Ariſt. in hoc tex. 4. ſoluat ſophiſma antiquorum, ideo notabis φ Auerr. mos eſt, præuenire & ſoluere ea quæ ab Ariſto. in ſequentibus textibus afferuntur, ut multis in locis futurum elucubrationum patet. quam obrem non mirum eſt, ſi in hoc commento ponat Auerr. Sophiſma eiuſque ſolutionem afferat: & de his hactenus.

Textus 5. ¶ Sin autem non, quæ in Menone dubitatio eſt, contingit aut enim nihil diſcet aut quæ nouit, non utique (ut quidam conantur ſoluere) dicendum ē, nunquid ſciuiſti omnem dualitatem quoniā parem aut non, dicente autem aliquam tulerant aliquam dualitatem, quam non opinatus eſt eſſe quare neque parem. Soluunt enim dicentes non cognoſcere omnē dualitatem, parem eſſe, ſed quam ſciunt quód dualitas ſit.

¶ Poſt poſitis modernorum nugis tex. iſte in hunc modum ad præcedentem continuandus uenit, poſtquam Ariſto. in præcedenti tex. poſuit illam diſtinctionem, φ idem poteſt ſcire in uniuerſali, & ignorari in particulari, nunc intendit probare talem diſtinctionem eſſe ueram, ſed dices quomodo probat eam eſſe ueram, dicitur φ hac ratione, quia indicium ſermonis ueri eſt, ut ſoluat dubia, ſicut optime enucleauit Auerr. 1. Phiſ. c. 31. & 4. phyſ. c. 31. 8. Phyſ. c. 22. 1. de anima. c. 21. ii. 2. de anima. c. 11. & 32. & 1. cœli. c. 23. φ ſermo uerus quidditatiuus, ſiue demonſtratiuus debet ſoluere omnes queſtiones contingentes ſ re, & notato φ Ariſt uult quaſi ſic urguere ad probandum ueritatem illius diſtinctionis, ille ſermo eſt uerus, quo non poſito ſequitur dubium, & quo poſito ſoluitur dubium; ſed nō poſita illa diſtinctione, ſequitur dubium, & ea poſita ſoluitur, ergo illa diſtinctio eſt uera, & aduertas φ huius ſyllogiſmi maior explicatur ab Ariſt. in tex. & ideo dicit, §Sin autē non§ .i. ſi non ponitur & conceditur talis diſtinctio tanquā uera, tunc §contingit§ .i. ſequitur dubitatio. §Quæ eſt in Mennone§ .i. in eo libro Platonis, qui Menon inſcribitur, et ad hunc extra textum ſed ad poſitionem talis diſtinctionis ſoluitur dubitatio Platonis in Menone, ergo talis diſtinctio eſt uera, & nota φ textus Auerr. dicit. §Ambiguitas§ & non ab re talis dubitatio dicitur ambiguitas, quoniam ut patet 1. cœli. 310. nomen multiplex & non diuiſum in ſua ſignificata uera uel falſa, facit intellectum ambiguum cum ergo in dubitatione Platonis in Mennone ſit fallatia in æquiuoco, merito ambiguitas nuncupatur, & quando dicit Ariſt. §Aut .n. nihil diſcet, aut quæ nouit§ Vult ſic dicere, φ ex dubitatione Plat. in Mennone, duo ſequuntur, & ambo falſa, primum eſt φ aut nihil ſcitur ſimpliciter & ideo dicit. §Aut .n. nihil diſcet§ Sicut Heraclitus et Cratillus opinati fuerant, ſecundū eſt, aut addiſcitur quod prius notum fuit, ſicut Plato tradidit & ideo dicit. §Aut quæ nouit§ Sed ſi quæres qua ratione Mennon ex ſua dubitatione probabat horum duorum alterum ſequi, dicitur φ Ariſt non explicat eam in tex. & cauſſam aſſignat Auerr. in commento, quare eam ſubticuit Ariſt. quia eius tempeſtate ſatis erat uulgata & nota ratio illa Platonis in Mennone apud eos, & ideo ueritas φ multi expoſitorū hallucinati ſunt ſibimet perſuadentes per. §Nihil diſcet§ Ariſt. intelligere .i. inuenire, non .n. Ariſt ſermo eſt in hoc lib. cum loquitur de doctrina ſeu diſciplina, niſi de ijs, quorum uerè habetur doctrinā & diſciplina, cuiuſmodi ſunt uniuerſalia, ut inuentio eſt ſingularium, ergo per diſcere non intelligit inuenire ſicut etiam ſupra diximus in tex. 3. contra Philoponum, eiuſque ſequaces, & ſi dices que nam ſit ratio illa Mennonis, reſpondet Auerroes in com. φ Mennonis ratio talis eſt, & quærebat à te hoc modo illud quod tu quæris ſcire, aut eſt tibi notum, aut ē tibi ignotum ſi eſt tibi notum, ergo fruſtra & otioſe quæris ſcire, quia quærere quod habes, otioſum eſt, & fruſtratorium apud naturam & artem, ſi uerò eſt tibi ignotum, tunc quæris ſcire impoſſibile, & probatur, quia illud quod eſt omni modo ignotum non poteſt inueniri, & ſi inuenitur, non cognoſcitur, & tunc non poteſt ſciri, & ſic de primo ad ultimum, ſi quæris ſcire ignotum, quæris ſcire impoſſibile, & adducitur exemplū à Mennone, de ſeruo aufugiente, ad probandum ignotum non poſſe ſciri ut dicit Auerr. in com. quoniam qui quærit ſeruum aufugientem, omnino ignotum etiam nomine & ſi ei occurrerit, non cognoſcet eum, ergo ſignum eſt, φ omnino ignotum non poteſt ſciri. hæc eſt dubitatio Mennonis ut refert Plato. ¶ Et aduertas φ modernus quidam expoſitor male intellexit tex. bene, & dubitationem Mennonis non dixit, hæc uerba, Mennon, inuentionem tantum cauillauit, & non ipſum ſcire quod ſit doctrina uniuerſaliter diſciplina, ſed ipſe clariſſime errauit, tum quia Ariſt. intentio non eſt loqui de inuentione ut etiā ſupra diximus, cum etiam quoniam Mennon in ſua dubitatione, iſtæc duo & ambo falſa intendit concludere deſtructiuè .ſ. φ non datur ſcientia per reminiſcentiam, & ideo dicebat, quòd fruſtra & otioſe quæritur notum, & ſecundò, φ non datur ſcire de nouo, & ideo dicebat, φ ignotum non poteſt ſciri. & eſt impoſſibile ſciri, & per conſequens dicitur, φ Mennonis dubitatio, utramlibet opinionem deſtruit .ſ. Platonis & Ariſtotelis, & non omnes hoc olfecerunt. ¶ Si quæres quomodo reſpōdebat Plato huic rationi Mennonis ¶ Dicitur φ infra narrabitur reſponſio Platonis in expoſitione com. & explicabitur cauſſa ob quam Plato ſcire noſtrum eſſe quoddam reminiſci dicebat, & quomodo etiam Ariſto. reſpondeat declaratur ab Auerr. in com. ubi uidebitur differentia inter reſponſionem Platonis & Ariſt. ad ſoluendam dubitationem Mennonis, nunc de reuertamur ad textum ubi Ariſt. dicit. §Non .n. utique (ut quidam conantur ſoluere) dicendum eſt§ Videtur φ hæc ſit Secunda pars huius tex. in qua Ariſt antequā ſuum applicet diſtinctionem pro reſponſione, Primo ponit ſolutionem quorūdā antiquorum ad ſophiſma Sophiſtarum & inſimul declarat, quod erat ſophiſma ipſorum ſophiſtarum. ¶ Sed dices qui erant hi ſophiſtæ. ¶ Quibuſdam placet φ ij fuerunt Heraclitus & Cratillus ex academicorum ſecta, qui eorum ſophiſmate ipſum ſcire quod eſt doctrina uel doctrinam, deſtruere nitantur, & adducit quorundam antiquorum reſponſionem ad ipſorum

Obiurgatur Sueſſanus.

Dubitatio.

Reſponſio.

Interrogatio.

ipſorum ſophiſma, & non ad aliud, niſi ad confirmãdum ſuã reſponſionem ueram eſſe. ¶ Et aduertito ꝙ uidetur conuenire ſophiſma antiquorum, cum dubitatione Mennonis, & huius opin. fortaſſis eſt Auerr. &. ꝙ coincidãt apparet ex hoc, quia Ariſt. reſponſio (ut dicetur in expoſitione tex. ſequentis) ſoluit utrunque dubium ſ. Mennonis & ſophiſtarum, differunt quoq; quoniam dubitatio Mennonis plurium deſtructiua eſt, negat ſi quidem ſcire per reminiſcentiam, & ſcire de nouo ut ſupra concludebamus, at ſophiſtarum ſophiſma ſcire de nouo maximè deſtruere uidetur, ut dicemus, & licet differant, attñ cõuenmũt, nã ãbo. ſcire deſtruũt, ſi cũ cõueniãt et differãt põt. ſaluari diuerſitas opinionũ, an ſit duo dubia, uel tñ unum & quum dicit Ariſt. § Non utique dicendum eſt § .ſ. ſecundum ueritatem & artem ad ſophiſma ſophiſtarũ, ſicut § Quidam conantur ſoluere § Id eſt reſpondere, ſed dices quod erat ſophiſma antiquorum. Reſpondet Ariſt. in tex. & dicit § Nũquid ſciuiſti omnem dualitatem, quoniam parem § Ariſt. dicit in his uerbis, ꝙ ipſi ſophiſtæ quærebant, à reſpondente an ſciret iſtam uniuerſalem, ꝙ omnis dualitas eſt par, uel non ſciret & nota ꝙ per iſtam uniuerſalem, intelligit Ariſt. omnem uniuerſalem, poſſibilem dici, à reſpondente ſciri, & de ea ſcientiam uel doctrinam haberi § Dicente autem § Id eſt ipſo reſpondente affirmante ſe ſcire illam uniuerſalem, ꝙ .ſ. omnis dualitas eſt par: § Attulerunt aliquam dualitatem, quam non eſt opinatus eſſe, quare neq; parem § Id eſt ſtatim manifeſtabant & detegebant ipſi reſpondenti aliquã dualitatem, quæ prius erat abſconſa in manu & dicebant ipſi reſpondenti, tu non ſciuiſti hanc dualitatem eſſe parem, antequam tibi manifeſtaretur, ergo non ſciuiſti iſtam uniuerſalem, ꝙ omnis dualitas ſit par, ſed dices quomodo probatur iſta conſequentia, tu non ſcis hanc dualitatem eſſe parem, ergo tu non ſcis iſtam uniuerſalem, ꝙ omnis dualitas ſit par, dicitur ꝙ licet Ariſto. non probet in tex. tamen poteſt probari per ea quæ ipſe docuit in priorum cap. 26. ſ. in cap. de inſtantia, ubi dicit quòd particularis contradictoria uera deſtruit uniuerſalem, & ſic eſt in propoſito, tu non ſcis iſtam dualitatem eſſe parem, ergo non ſcis uniuerſalem, ꝙ omnis dualitas ſit par, & ſimiliter ualet, tu non ſcis ſortem currere, ergo non ſcis uniuerſalem ꝙ omnis homo currit, hoc etiam pulcherrimè declarauimus ſupra in expoſitione cõm. quinti, & ſic ipſi ſophiſtæ de primo ad ultimũ concludebant in eorum ſophiſmate, ꝙ cum ipſe reſpondens nõ ſciat uniuerſalem .ſ. omnis dualitas eſt par, quia non ſcit iſtã particularem .ſ. hanc dualitatem abſconſam eſſe parem, ſequitur non dari ſcientiam, & amplius ipſi ſophiſtæ inferunt ut dicit Auerr. ſupra in cõm. quinto ꝙ idem erit ſcitum & non ſcitum, & ſi idem erit ſcitum, & non ſcitum, tunc duo contradictoria uerificabuntur de eodem, quod falſum eſt & impoſſibile: Nota pro intellectu horum uerborum in tex. § Quam nõ opinatus eſt eſſe, quare neq; parem § Quòd Ariſt. facit hanc conſequentiam, in ijs uerbis, tu non opinatus es eſſe .ſ. dualitatem, § Quare § Id eſt ergo neq; opinatus es eſſe parem.

¶ Sed tu dices, quomodo ſequitur hæc conſequentia. ¶ Dicitur ꝙ ſequitur ex eo quod docuit Ariſt. ſupra in tex. 5. ubi dixit ꝙ eſſe eſt præcognitio neceſſaria omni doctrinæ, & ſic uult dicere Ariſt. in tex. ꝙ ſi non præſupponitur eſſe de dualitate, neq; etiam cognoſcetur de ipſa ꝙ ſit par, hoc etiam exẽplo iſto declaratur, ꝙ ſi non præcognoſcitur eſſe de forte, neque etiam cognoſcetur de ipſo quòd ſit riſibilis, aut albus ſimiliter intelligi debet de ipſa dualitate, ꝙ ſi nõn cognoſcitur eſſe ſubiecti, neq; cognoſcetur prædicatum inherere ſubiecto patet igitur conſequentiam Ariſt. eſſe bonam, uirtute eius regulæ traditæ ſupra tex. c. 1. quandocunque de aliqua re ignoratur eẽ ſeu exiſtere tunc ignorantur omnia prædicata de ipſa re & quando dicit. § Opinatus § aduerte ꝙ opinio (ut patet .2. de anima cap. de phantaſia) eſt habitus intellectus, mediante cogitatiua, qua ſingularia exiſtere cognoſcuntur, dixit igitur. § Opinatus § Referendo ad exiſtentiam ſingularium; & iõ quando dicitur in tex. § Eſſe § capitur pro exiſtere & ſic exponenda ueniunt iſtæc uerba Ariſt. & non eo modo, quo ferè omnes interpretantur huiuſque patet declaratum ſophiſma ſophiſtarum, reſtat ut uideamus ſolutionem quorundam antiquorum ad illud ſophiſma, & ponitur ibi. § Soluunt u. dicentes non cognoſcere omnem dualitatem parem eſſe §. Pro intellectu clariori huius ſolutionis antiquorum nota: ꝙ bifariam contingit ſcire iſtam uniuerſalem oĩs dualitas eſt par, aut abſolute aut cum conditione, & tunc ſcitur cum cõditione quando ſic dicitur, ego ſcio omnem dualitatem eſſe parem cum iſta conditione ſ. quam ſcio eſſe dualitatem & ſcitur abſolute, quando nõn ponitur illa conditio. & ſtante hac diſtinctione; antiqui ſoluebant, ꝙ concluſio debet inferri non abſolute ſeu ſimpliciter, ſed debet inferri cum conditione illa .ſ. quam ſcio eſſe dualitatem & ſic antiqui reſpondent ꝙ ideo dualitas abſconſa in manu ignoratur, quia erat ignotum ꝙ ſit dualitas, nam ipſi uolunt ꝙ uniuerſalis ſciatur cum conditione, ut ſupra dictum eſt, ego ſcio omnem dualitatem eſſe parem quam ſ. ſcio eẽ dualitatem, & dualitas illa abſconſa in manu, dicunt quòd non ẽ particularis illius uniuerſalis, quia non ſcitum eſt quòd ſit dualitas, & ideo dicit. § Sed quam ſciunt ꝙ ſit dualitas § .i. cũ iſta conditione ſeu conditionaliter dicunt ſcire illam uniuerſalem & non abſolute & ſimpliciter & quum à ſophiſtis probatur illa cõſequentia, ꝙ .ſ. particularis non ſcita, deſtruit uniuerſalem ſcitam, reſpondent antiqui ꝙ illa particularis, non eſt particularis illius uniuerſalis, quoniam uniuerſalis eſt cum conditione & illa particularis eſt ſine conditione, hæc ſufficiant circa tex. expoſitionem, ſupereſt more ſolito exponere commentũ.

¶ Dixit, & niſi omnia quæſita poneremus. Cõm. 5.

¶ In hoc cõm. derelinquens Auerr. continuationem tanquam facilem duo facit, Prima incipit exponere tex. 5. in ultimis uerbis ponit continuationem. 6 tex. ibi quando dicit. § Et cum ſignificaſſet § quæ continuatio non fuit poſita in principio cõm. 6 fortaſſis ex incuria atque ſecordia malè diuidentis hos magnos commentarios Auerr. in prima parte circa tex. expoſitionem multa ſcitu digna interpoſuit, declaransque differentiã inter Ariſt. & Platonis opinionem de ipſo ſcire, dicit in principio cõm. § Dixit, & niſi omnia quæſita § Auerr. dicit ad aures Ariſt. ꝙ omnia quæſita ſcibilia ſunt § Huius diſpoſitionis § .i. conditionis antequã uerè ſciantur ꝙ ſunt nota § Ex parte uniuerſalis diſpoſitionis § .i. prædicati uniuerſalis, & ſunt ignota. § Ex parte propriæ diſpoſitionis § .i. actualis & particularis conditionis, & concludit Auerr. exponendo tex. noſtrum § Si autem non § ꝙ ſi omnia quæſita ſcibilia non eſſent talis conditionis ut diximus, tunc Mennonis ambiguitas ſeu dubitatio concluderet

Errarunt multi in diuidendo, cõmenta ipſius Auer. nã quod legitur ꝓ proœmio Auerr. in 3. Phyſ. eſt pars cõme. 60. primi Phyſ.

concluderet hominem, aut nihil aut ſcire ea quæ prius ſciuit, & Auerr. cauſſam aſſignat quare Ariſt. §Subtexuit§ Dubitationem Mennonis, quia erat apud eos §Vulgatam§ .i. tempore Ariſt. erat nimis famoſum, tale dubium quod Auerr. format hoc modo, & dicit. §Sic tamen fuerat§ .i. hoc erat, dubium Mennonis, quoniam quod tu quæris ſcire, aut eſt tibi notum, aut ignotum, ut diximus in expoſitione tex. ſi notum, ergo fruſtra quæris, ſi uero ignotum fuerit tunc non poteris cognoſcere eum, etiam ſi ipſum. §Offendis§ .i. inuenias, capitur plerunq; offendere pro inuenire, licet præter opinionem, et adducit de ſeruo aufugiente exemplum, quod ad ſenſum patet & dicit Auer. ꝙ Mennon. §Tali argumento§ .i. dubitatione ſeu ambiguitate, intendebat deſt uere. §Diſciplinam§ .i. ipſum ſcire, tam ſ ſcire de nouo, quàm ſcire per reminiſcentiam ut ſupra diximus ¶ Sed tu dices quomodo reſpondebat Plato huic dubitationi Mennonis ¶ Reſpondit Auer. & dicit§ Plato autem ex hoc argumento§ Pro clariori intellectu ad intelligendam reſponſionem Platonis, quædam neceſſario notanda ueniunt, Primum eſt, ꝙ opinio Platonis de ipſo ſcire talis eſt, ꝙ ſcire noſtrum ē reminiſci, & ꝙ diſciplina et rememoratio idē ſunt, ut patet 2. de anima com̄. 38. & .3. de anima c. 20. idem habetur .7 Phiſ. t. c. 20. 1 Meth. 48. & .49. & .7 Metha. c. 58. & dicit Auerr. ꝙ ex hoc Plato credidit, ꝙ diſciplina & rememoratio ſunt idem, quia idem eſt ſcitum in magiſtro & diſcipulo ut patet .3 de anima com̄. 5 prope finem comenti, ſecundum eſt hoc, ꝙ ideo Plato uoluit ſcire noſtrum eſſe reminiſci quia credidit animam rationalem, de nouo creari ſimul cū ſcientiis & artibus omnibus dicebat. n. Plato. ꝙ anima noſtra erat plena intelligentiis .i. ſcientiis omnibus, antequàm uniretur corpori, deinde per eius unionem ad corpus, ipſa obliuiſcitur omnium ſcientiarum & artium, propter materialitatem, corporeitatem, & feces quibus eſt admixta, & dicebat Plato ꝙ per exercitium & ſtudium iterum in memoriam reuocamus illas artes & ſcientias & ſic addiſcimus ea quæ prius neſciuimus .i. eas artes & ſcientias, quarum anima noſtra oblita fuit per eius unionem ad corpus & hoc totum explicare uoluit per hæc uerba quando dicit. §Plato ex hoc autem argumentó, aſſerebat diſciplinam eſſe reminiſcentiam§ Ex quibus declaratis colligitur reſoluta & diſtincta reſponſio Platonis ad dubium Mennonis, & talis eſt, quum arguebat Mennon ſcire quod tu quæris. aut eſt tibi ignotum, aut notum. Reſpondet Plato, ꝙ eſt notum prius, & quum replicabat Mennon, ꝙ ſi eſt notum, tunc eſt otioſum & fruſtra quæritur, quia quærere quod habes, fruſtra quæris, reſpondet Plato. ꝙ quæritur ſcire illud, quod prius fuit notum .i. antequam anima uniretur corpori, & poſt unionem, anima oblita fuit illius, quod ſciebat & per exercitium quærimus ſcire illud, quod prius fuit notū & hoc fit per reminiſcentiam, & non dicitur ſcire de nouo, ſic reſpondet Plato ad dubium Mennonis, ut Auerr. innuit per hæc uerba. §Sicque concedat .ſ. Plato, quæſitum eſſe præſcitum .ſ. ante unionem animæ ad corpus priuſquàm ſciatur§ Et uult dicere Auerr. ꝙ Platonis opinio hæc eſt, ꝙ illud quod quæritur ſcire fuit notum, & non dicit, ꝙ eſt notum, nam ſi eſſet notum dum quæritur tunc fruſtra quæreretur, quoniam quærere quod habetur, eſt otioſum, & ſic dubitatio Mennonis nō concludit contra Plato. ¶ Sed dices, quomodo Ariſt. reſpondet ad dubitationē Mennonis ¶ Auer. declarat reſponſionem Ariſt. in iſtis uerbis. §Notum enim eſt, ꝙ quæſitum naturaliter ignotum§ Et uult dicere Auerr. ꝙ Ariſt. reſponſio ad Mennonis dubium talis eſt, quum dicebat. illud quod quæritur, aut eſt notum aut ignotum, reſpondet Ariſtot. ꝙ eſt ignotum, ſed non ſimpliciter ignotum .i. omnimodo ignotum, ſicut credebat Mennon, nam ē notum in potentia, & ignotum in actu & in propria forma, & ſic Auerroes concludit reſpondendo pro Ariſto. §Quare modus ſolutionis huius argumenti eſt§ Vt dicatur ad dubitationem Mennonis, ꝙ ſi illud quod quæritur eſſet. §Simpliciter§ .i. omnimodo. §Et undique§ .i. ex omni parte, tam in actu, quàm in potentia ignotum. §Non eſſet iter quo cognoſceretur§ .i. tunc nullo modo poſſet cognoſci & ſciri, & dicit. §Ac etiam ſi eſſet§ .i. ſi eſſet tale quæſitum ſimpliciter notum .i. omnimodo. §Incaſſum addiſceretur§ .i. fruſtra Et in uanum ſciretur, quoniam ſicut quærere habere, quod ſimpliciter & omnimodo ſcis fruſtratorium eſt, ſed notum dicit notum Auerr. §Alicunde§ .i. ea parte §Diſpoſitionis continentis ipſum§ .i. uniuerſalis prædicati, quod ipſum continet in potentia, & eſt. §Aliunde ignotum§ .i. in particulari & actuali diſpoſitione, & ſi dices q. a parte inuenitur illud quod quæritur, reſpondet Auerr. ꝙ ex illa parte inuenitur illud quod quæritur, qua eſt notum, ſed eſt notum in potentia ſeu in uniuerſali, ergo inuenimus illud in potentia & in uniuerſali, & hoc eſt quod dicit Auerr. quum dicit. §Dum ipſum offendimus§ .i. inuenimus illud quod quærimus ſcire. §Ob eam partē§ .i. ex eadem parte & per eandem uiam per quem eſt nobis notum & tibi uia ſeu modus cognoſcendi eſt in uniuerſali & in potentia, ¶ Et ſi dices quid intelligit Auer. per §Quæſitum naturaliter ignotum§ ¶ Dicitur ꝙ eſt inſenſatum ut diximus 1. Priorum cap. 1. & quia totum reſiduū commẽ. clarum eſt, propterea non opus eſt expoſitione, & aduertat quæſo ꝙ ex hoc com̄. ſole clarius habetur aduerſus ſciolos logicaſtres, & Auerroiſtas, ꝙ ſcire noſtrum non eſt reminiſci ſecundū Ariſt. & Auerr. ut falſa eis libitum eſt dicere, & uide Auerr. in ſua media expoſitione in 1. Poſte. in com̄ 2 & .7. Meth. c. 58. & .1. Meth. c. 48 49. & .6. Phiſ. c. 59. & quamuis Auerr. dicat in .3. de anima .2. ꝙ Platonis opinio, & Themiſtij, & antiquorum expoſitorum fuit, ꝙ intellecta exiſtentia in nobis ſunt æterna, & ꝙ addiſcere ſit rememorari, tñ non dicit ꝙ Ariſt. & ipſe fuerint huius opinionis, ut logicaſtres & Auerroiſtici falſò & perperam exponūt Auer. Placet quoque ad uberiorem doctrinam perlibrare, ea quæ dicit Auerr. in .9. Meth. c. 14. circa Mennonis dubitationem deſtruentem ſcire & addiſcere, ubi uidetur Auer. alio modo formare famoſam illam dubitationem Mennonis quàm formauerit & exerit in hoc commento quinto, ſed dices quomodo Auerr format eam in .9. Meth. Pro intelligendo illo modo, duo ſunt animaduertenda quæ Auerr. refert ibi ex placitis Mennonis, Primum eſt, ꝙ doctrina eſt quædam habitus, qui non fit niſi ex frequentato actu illius habitus, ut habetur .2. Ethic. capi. 1. ſecundum eſt, ꝙ actus ipſius habitus, non fit niſi per ipſum habitū, tunc ſtantibus hiſce præſuppoſitis arguebat Mennon. ſi aliquid addiſcitur hoc erit uel per aliquem actum, uel ſi non ſit per aliquem actum, tunc non fit addiſcere, quoniam doctrina non fit, niſi per aliquem actum ſuum proprium ut patet per primum præſuppoſitum ſi uerò fit per aliquem actum tunc non fit, niſi per actum illius habitus ut patet per ſecundū unde ſi fit per actū illius habitus, ſequitur ꝙ qui addiſcit doctrinam uel habitum, habet doctrinam, & ſic ſimul habet doctrinam

Dubitatio

Reſponſio.

Dubitatio

Reſponſio

Auerroës

Dubitatio

Solutio

trinam ; & non habet doctrinam, & probatur hoc ꝙ ſimul habent, & non habeat, habet doctrinam quia addiſcit doctrinam per actus illius doctrinæ, & non habet doctrinam, quia addiſcit eam de nouo. ſed habere doctrinam, & non habere doctrinam ſunt contradictoria, & contradictoria non poſſunt uerificari de eodem ſimul, ergo de primo ad ultimum ut non dentur iſtæc contradictoria de eodem ſimul, concludebat Menon non poſſe aliquid ſciri & addiſci, hæc eſt dubitatio Menonis ut format eam Auerr. in. 9 Metb. c. 24. ex qua declaratione apparet error Sueſſani qui perperam citat Auerr. in. 9. Metb. circa formationem dubitationis Menonis ſupereſt ſolutionem afferre, quam Auerr. innuit ibidem, & pro faciliori intellectu reſponſionis ipſius Auerr. notan. eſt ut patet 2. Ethic. cap. 1. omnes habilitates & potentias ad actus, generari & initiari, à natura, compleri uero in actu per habitum artis, & hoc præhabito reſpondet Auerr ꝙ addiſcere non fit ex operibus uirtutis, ſed ex operibus factis naturaliter ſ. ex potentia, & habilitate naturali ſine arte, ab eadem poſtea habitu artis fiunt actus idem ſubiecto, & differentes ratione, nam fiunt artificiales & recti per artem, hoc modo ſoluit Auerr. loco ſupradicto dubitationem Menonis, ad aures Ariſt. poteris modo iuxta cōme. illud. 14. 9. Metb quàm facile intelligere, inſimulque Sueſſani errorem non recte locum illum exponentis comprehendere ualebis.

Tex. 6. ¶ Attamen ſciunt quidem id, cuius demonſtrationem quidem habent & cuius acceperunt, acceperunt autem non de omni, de quo utiquæ ſciunt quòd triangulus, aut quòd numerus ſit; ſet ſimpliciter de omni numero & triangulo, nequæ enim una propoſitio accipitur eiuſmodi quòd quem tu noſti numerum, aut quem tu noſti rectilineum: ſet de omni, ſet nihil (ut opinor) prohibet, quod quis diſcit, ſit ut ſcire, ſit autem ut ignorare, inconueniens enim non eſt, ſi ſcit quodammodo, quod diſcit, ſet ſi hoc modo, ut diſcit, ſic etiam ſciat.

Continuatio. ¶ Vbi Ariſt. probauit in tex. 5 illam diſtinctionem eſſe uerā ea ratione, quia ſoluit dubia contingentia, ac etiam magis eius ueritatem, confirmaret, quorundam antiquorum ad Menonis ſophiſtarumque dubia ſolutionem poſuit, nunc in hoc tex. illorum ſolutionem reprobare intendit unde ueritas ſuæ reſponſionis magis innoteſcet. ¶ Et notan ꝙ ſecatur tex. iſte in duas partes, in Prima antiquorum reſponſia impugnatur, in Secūda ibi. §Sed nihil ut opinor§ Veram & propriā ponit Ariſt. ſolutionem, & antequàm declaretur impugnatio Ariſt. cōtra ſolutionem antiquorum plura prælibanda ſunt. ¶ Primū eſt, ꝙ unam tantum erigit rationem Ariſt. aduerſus ſolutionē antiquorum, & non duas ut quàm plurimi latini exponunt, & præſertim Sueſſanus qui exarauit, duas Ariſt. facere rationes, unam poſterioriſticam & alteram prioriſticam. quod falſum eſſe apparebit ex tex. expoſitione, ubi tantum una explicatur ratio & prioriſtica non n. entia multiplicanda ſunt abſq; neceſſitate. ¶ Secundum tale eſt, ꝙ regula eſt ex Ariſto primo priorum cap. 35. 36. ꝙ reduplicatiua concluſio cum cōditione determinata, nō ſequitur, niſi præmiſſa fuerit ſūpta prius cum eadem conditione determinata, & huic regulæ aſſipulatur illud quod dixit ēt Ar. 1. Priorum cap. 17. & . 29. ꝙ concluſio debet aſſimilari alicui præmiſſarum. ¶ Tertium ē & ſequitur ex hoc 2. ꝙ oppoſitum reduplicatæ & conditionatæ concluſionis uel propoſitionis. eſt ipſum ſimpliciter, & cauſa eſt, quia. 1. elench. cap proprio. ſimpliciter nil aliud eſt, quàm uniuerſaliter ſine conditione determināte & ſecundum quid, nil aliud eſt, quàm particulariter cum conditione determinata, unde conditionata concluſio uel propoſitio, dicitur ſm quid, & concluſio uel præmiſſa ſine conditione ſumpta, dicitur ſimpliciter. ¶ Quartum præſuppoſitum hoc eſt, ꝙ habere ſeu accipere demonſtrationem, ut dicit Ariſt. in tex. non eſt aliud quàm concluſionem ex acceptis præmiſſis habere notā & ſcitam nam ſcientia eſt habitus concluſionis per demonſtrationem acquiſitus ut dicemus infra, & Ariſt etiam hoc idem retulit in. 6. Ethic. cap. 4. ¶ Tunc ſtantibus his præſuppoſitis, formatur ſic ratio Ariſt. contra ſolutionem antiquorum, eo modo debet inferri concluſio ex præmiſſis, in demonſtratione, quomodo præmiſſæ accipiuntur & ſciuntur in demonſtratione, ſed præmiſſæ accipiuntur & ſciuntur in demonſtratione. abſq; conditione aliqua. ſed ſimpliciter, ergo & concluſio debet inferri ſimpliciter, & non cum aliqua conditione, & aduerte ꝙ huius ſyllogiſmi. ponit minorem expreſſe ibi quando dicit. §Acceperunt autem non de omni§ Et ponit probationē minoris ibi quando dicit. §Neq; n. una propoſitio§ Tacet maiorem, & explicat declarationem ipſius maioris, ibi quum dicit. §Attamen ſciunt quidem id§ Et notan ꝙ quando dicit. §Cuius demonſtrationem quidem habent, & cuius acceperūt§ Hæc duo differunt ſ. demonſtrationem habere, & demonſtrationem accipere, nam habere intelligitur in actu poſt demonſtrationem & accipere ſignificat, cū actu demonſtramus. & non placet eorum expoſitio. qui per habere intelligunt doctrinam, quam ex nobis ipſis habemus, & per accipere exponūt doctrinam, quam, à doctore accipimus, quoniam Ariſt. non loquitur hic de doctrina inductiua, cū reſpiciat ſingularia quorum nec demōſtratio, neq; definitio habetur ut patet. 7. Metb. tex. c. 53. & . 35. ſicut etiam ſupra diximus in expoſitiōe tex. 3. contra Philoponum & ſcito, ꝙ per. §Id cuius demonſtratio habetur§ Intelligitur concluſio per quam habetur ſcientia, quū ut ſupra diximus. ſcientia eſt habitus concluſionis. per demonſtrationem acquiſitus, & quando dicit in minori. §Acceperunt autem non de omni§ Exponitur ſic. præmiſſæ nō accipiuntur §De omni§ ſuppleto, illo, de quo. §Sciunt§ .i. habetur ſcientia cum conditione aliqua, & ideo dicit. §Quòd triangulus aut ꝙ numerus ſit§ .ſ. cum conditione, §Sed ſimpliciter§ .i. uniuerſaliter ſeu abſolutè, §De omni numero & triangulo§ Accipiuntur præmiſſæ, deinde quum dicit. §Neque. n. una propoſitio§ in ijs uerbis ponitur probatio minoris, & dicit ꝙ nulla præmiſſa accipitur cum conditione. §ſed de omni§ .i. uniuerſaliter & ſimpliciter accipiuntur ambe præmiſſæ ut patet & nota pro intellectu huius dictionis. §Neq;§ ut Ariſt. docuit. 2. perier. ꝙ negatio præpoſita facit equipollere ſuæ contradictorio, & ſic quum dicit. §Neq; n. una propoſitio§ Exponitur ſic. i. nulla propoſitio ſeu præmiſſa, ſumitur conditionaliter, ſed ſimpliciter & abſolute. Quanobrem cōcludit Ariſt. neque ipſa concluſio conditionaliter debet inferri, ſed ſimplic

Diuiſio textus in duas partes.

Contra Sueſſanum duas erigentē rationes.

Ratio Ari. contra antiquos ſic debet formari

ſed ſimpliciter & abſolutè: & maior ſupradicti ſyllogiſmi probatur ex ſecundo & tertio præſuppoſitis ſuperius declaratis, ad aures Ariſto. & ſic patet ratio Ariſto. contra ſolutionem antiquorum, qualis fuerit, & quomodo erigi debet in formam prioriſticam, & dicant alij quicquid eis libuerit § Sed

Secunda pars textus. *nihil (ut opinor) prohibet § Hæc eſt ſecunda pars huius textus, in qua Ariſtoteles poſtquàm antiquorum reprobauit ſolutionem ſuam ueram & propriam apponit ſolutionem, nedum Menonis dubitationem, uerumetiamuero ſophiſtarum ſophiſma, ſoluentem: & ſcito, quòd Ariſtoteles antequàm ſoluat: primo ponit fundamentum ſolutionis, rememorando ſupradictam diſtinctionem: & ſecundo ex fundamento ſoluit, Pro fundamento ſolutionis dicit § Sed nihil (ut opinor) prohibet, quod quis diſcit, ſit ut ſcire, ſit autem ut ignorare § dixit Ariſtote. § Vt opinor § Philoſophica modeſtia utens, quaſi diceret, ego & non antiqui, autumo ſic reſpondendum fore, quòd § nihil prohibet § Ideſt neceſſarium eſt, illud quod addiſcitur ex aliqua prænotione fieri, & replicat diſtinctionem, dicens § quod quis diſcit § Ideſt illud quod de nouo quæritur ſciri § Sit § ideſt contingat § Vt § Ideſt aliquo modo ſciatur. ſ. in potentia & in uniuerſali § Sit autem § Ideſt & illudmet contingat ignorari § Vt § Ideſt aliquo modo in actu & in particulari: & poſita hac diſtinctione pro fundamento dat formalem & diſtinctam ſolutionem ad dubium Menonis dicens § Inconueniens enim non eſt § Ideſt non eſt abſurdum dicere, quòd illud quod aliquis § Addiſcit § de nouo § Si ſcit quodammodo § Ideſt quod ſciuerit in potentia, immo hoc eſt neceſſarium quia ut dictum eſt ſupra textu ſecundo omnis diſciplina ignoti, fit ex prænotis § Sed ſi hoc modo § Ideſt ſed hoc eſt inconueniens & abſurdum dicere & fieri § Vt diſcit § Ideſt illo modo quo aliquis addiſcit, nam addiſcit in actu & in particulari § Sic etiam ſciat § Ideſt quòd eodem modo. ſ. in actu, & in particulari prius ſciuerit, & ſic reſoluta reſponſio Ariſtotelis ad dubium Menonis. iam facile conſtat. quum arguebat Menon, quod quæritur ſciri, aut eſt notum, uel ignotum. Reſpondet Ariſtot. quòd illud quod quæritur ſciri, eſt notum & ignotum, eſt notum in potentia, & ignotum in actu, & nõ eſt ignotum omni modo ſ. in actu & in potentia quoniam tunc non poſſet inueniri & cognoſci, eadem quoq; reſponſione ruit ſophiſtarum ſophiſma ſupra in textu quinto declaratum: & hæc expoſitio tangitur ab Auerr. in com.*

Com. 6. ❡ *Et dixit, rem non eſſe, prout ij opinati ſunt.*

❡ Auerr. in hoc com̃ ſolum exponit tex. dereliquit continuationem, quia eam poſuit in fine com. quinti, ubi ſic dicit § Et cum ſignificaſſet modum illorum ſolutionis, cœpit notificare modum ſui erroris § Et uult dicere Auerr. ſicut ſupra diximus circa tex. continuationem, quód poſtquam Ariſtote. manifeſtauit, quæ & qualis erat ad Menonis & ſophiſtarum dubia, antiquorum ſolutio, nunc falſam & erroneam eſſe illorũ ſolutionem notificare intendit, & quia ſingula quæquè uerba huius com̃ de ſe patent, propterea ſub ſilentio pertranſeunda putauimus. Sed dubitabit iunior ſibimet perſuadens, rationem Ariſtot. aduerſus antiquorum ſolutionem haudquaquam concludere, & ſic probatur, quia datur ſyllogiſmus perfectus habens tantum præmiſſam abſolutam, & inferens concluſionem cum reduplicatione, quoniam ex uniuerſali de neceſſario, & ſingulari de ineſſe, ſequitur concluſio de neceſſario ut patet primo priorum cap. de mixtione, & concluſio erit reduplicatiua, nulla præmiſſarum accepta cum reduplicatione, unde in hunc modum arguitur, neceſſario omne ambulans mouetur, omnis homo ambulat, ergo neceſſario omnis homo mouetur, quatenus ambulat, & à ſimili, ſequitur, omnem dualitatem ſcio eſſe parem, abſconſum in manu eſt dualitas, ergo abſconſum in manu ſcio eſſe par, ſi ſciuero eſſe dualitatem, Huius dubitationis facilis eſt ſolutio, quòd non eadem eſt ſimilitudo, quoniam in maiori huius ſyllogiſmi latet reduplicatio, licet non explicetur, nam maior huius ſyllogiſmi ſic intelligitur, neceſſario omnis homo ambulans mouetur, quatenus ambulat, Sed in maiori ſyllogiſmi ſophiſtarum, nulla latet reduplicatio quum dicitur, omnem dualitatem ſcio eſſe parem, quamobrem rectè concluſit Ariſt. aduerſus antiquos.

❡ *Scire autem opinamur unumquodq; ſimpliciter, ſed non ſophiſtico modo, quod eſt ſecundum accidẽs. Cum cauſam arbitramur cognoſcere, propter quã res eſt, quoniam illius eſt cauſa, & non eſt contingere aliter ſe habere: manifeſtum itaq; quòd tale quid ipſum ſcire eſt, & namq; non ſcientes, & ſcientes opinantur ipſum ſic ſe habere, uerum ſcientes habent quoque.* Tex. 7.

Cõtinuatio latinorum. *❡ Latini ferè omnes ita continuant, Poſtquàm Ariſto. oſtendit neceſſitatem ſyllogiſmi demonſtratiui in parte proœmiali, nunc incipit tractare de ipſo ſyllogiſmo demonſtratiuo.*

Errores latinorum. *❡ Sed grauiſſimè errant, primo quia pars præcedens iſtam non eſt proœmium, ſed eſt pars proœmij, uelut demonſtrauimus ſupra in principio huius libri, in quæſtione propria quomodo iſte liber habeat proœmium particulare Secundo errant quia Ariſtot. non probauit ſyllogiſmi demonſtratiui ſeu ipſius ſcire neceſſitatem, nam munus Methaphyſici eſt diſputare aduerſus negantes primas propoſitiones, & deſtruentes ſcire ut latè protulit Auerr. in quarto Methaphyſi. c. primo Præterea Ariſtot. quarto Methaphyſ. à textu ſecundo uſq; ad finem quaſi probauit ipſum ſcire eſſe contra Heraclitum & ſequaces, ergo ſi probauit ibi, tunc non operepretium erat iterum probare ipſum ſcire in hoc libro Poſteriorum, quia fuiſſet ſuperflaus, & fruſtratorius, quod natura & ars abhorrent, ut patet primo cœli. t. c. 32. & ſecundo cœli. t. c. 50. 59. & t. 62. & 3. de anima. 45. & ſecundo phyſic. 45. in quibus locis habetur quòd ĩ natura nihil ẽ ocioſum, ergo ſimiliter debet eſſe in arte, quæ imitatur naturã ut docuit Ariſtot. quarto Metheororum capitulo uigeſimo octauo, & Auerr. retulit ſecundo poſteriorum. c. 94. & quæſito. 4. poſt. & 1. prio contra Galenũ de quarta figura, quòd tunc artes & ſcientiæ ſunt ueræ, cum inſequuntur modum naturæ. Tertio errant, non enim*

ab hoc tex incipit tractatus ſet,à tex.10 ut ſupra demonſtra
uimus,& dicemus in expoſitione textus.10 à quo incipit tra
ctatus. Quarto errant, præſupponentes Ariſtot. uelle loqui
de demonſtratione non diſtinguentes de qua parte demon
ſtrationis, uel de materia, uel de forma, & de qua ſpe
cie demonſtrationis:nam peripatetice loquendo ſicuti examu
ſſim exarauit Auerr.in prologo mag.com. & primo poſterio
rum.17.& c.5 5,& alibi etiam,intendit Ariſt. in hoc libro
dinumerare, omnes conditiones,& indita præmiſſarum de
Continua- monſtrationis ſimpliciter. ¶ Philoponus recolligendo quæcun
tio Philopo q; dixerat à primo textu ita continuat,poſtquam dictum eſt,
ni. nedum doctrinam & diſciplinam,fieri ex præexiſtenti co
gnitione,ſet etiam ipſam inuentionem,& quæ nam ſint præ
cognoſcenda,& quòd in demonſtratione oportet præcognoſce
re non ſolum dignitates,ſet etiam,& datum & conceſſum:
nunc poſtremo de demõſtratione uult tractare,& dicere quid
Contra phi nam eſt demonſtratio: ¶ Hanc quoq; continuationem imperi
loponum. paticam eſſe oſtendimus:tum quia Ariſt. haudquaquàm de
inuentione ſuperius locutus eſt,ut iam contra ipſum Philopo
num demonſtrauimus in principio tex.3.tum etiam,quia Ari
ſto.principalis intentio non eſt in hoc libro tractare de demon
ſtratione,& docere quid nam ea ſit,uelut ſupra contra lati
norum continuationem demonſtrauimus:parum enim aut ni
hil nobis prodeſt.ſcire quid ſit demonſtratio,niſi prius ſcia
mus,quæ,quot,& qualia debent eſſe inſtrumenta conficientia
ipſam demonſtrationem Amplius errauit , quia præſupponit
hic incipere tractatum,& confuſe dixit Ariſt.uelle tractare
de demonſtratione ¶ Ideo hiſce & quibuſcunq; alijs reiectis
continuationibus,quas moderniores ardeliones in mediũ affer
Secunda re conſueuerunt,ueram & peripateticam iuxta Ariſto. aures
pars proe continuationem hanc eſſe dicimus:ſet primitus animaduerten
mij. dum eſſe diximus quòd hæc eſt ſecunda pars proœmij huius
Vera conti libri poſter.ſicuti iam in principio diximus,& duos comple
nuatio et in ctitur textus.7.& 8,quæ ſic continuatur:poſtquàm Ariſt.no
tentio. tificauit illam propoſitionem uniuerſalem , omnem ſ.doctrinã
& omnem diſciplinam ex præuia notione fieri,inductione,ut
dictum eſt,& ſoluit dubia circa ipſam contingentiam , quæ
erant duo,unum Mennonis,alterum ſophiſtarum:nunc uult ſu
mere ex definitione ipſius ſcire,quot,& quales debent eſſe cõ
ditiones præmiſſarum,quæ ſunt inſtrumenta ad ipſum ſcire,
Cauſa con quod eſt finis. ¶ Cauſa huius continuationis hæc eſt:quia ſi
tinuationis. nis,3.ethic.c.6.neceſſitat ea quæ ſunt ad finem,ut artifex, nam
q; non operatur niſi ex fine præcognito,ut ibidem docet Ariſt.
ſet finis præmiſſarum demonſtrationis ſimpliciter eſt ipſum
ſcire,nam dixit Ariſt.t c.8.demonſtrationẽ ſ.ſimpliciter eſſe
ſyllogiſmum facientem ſcire,& in tex.9.dixit etiam Ariſto.
quòd ſyllogiſmus cum conditionibus illis enumeratis.ſ.ex ue
ris,primis,immediatis,& cæt.eſt inſtrumentum quod facit ac
quirere hũc finem qui eſt ſcire;ergo à primo ad ultimũ,quot,
& quales ſunt conditiones ipſius ſcire,quod eſt finis , tot &
tales debent eſſe conditiones præmiſſarum,quæ ſunt inſtru
menta ad ipſum ſcire:& ,à more noſtro haudquaquàm rece
Diuiſio dentes,antequam ad tex expoſitionem accedamus, prius eum
textus in diuidendum eſſe dicimus:& duas in partes ſecamus: In pri
duas par ma parte ipſius ſcire definitionem proponit In ſecunda parte
tes. ibi § Manifeſtum itaq; § Manifeſtat & probat definitionem
ipſius ſcire eſſe optime traditam ex uulgata ratione:Declara

ta igitur intentione tex.eiuſq; diuiſione, ſupereſt tex.expone
re,iuxta Ariſt.placita,omiſſa pro nũc Auerr.opinione quam
exactiſſimè declarabimus in cõm.expoſitione.nam ſatis con
fuſe , inuolute,& intricate Bald.exponit hunc textum,ut ſul
moris eſt in omnibus eius ſcriptis,modo textum,modo commẽ
tum,& modo ultimam partem commenti exponit , & modo
primam,adeoquòd ut quis utcumq; eruditus , uix eius poſſit
excerpere uotum:Nos iunioribus undequaq; ſatisfaciendo ue
lut in quæſitis noſtris oſtendimus:faciliorem & clariorem,p
cedendi modum ſeruare niſi ſumus:primo tex.deinde ad cõm
expoſitionem accedere,& aduertendum quod definitio ipſius
ſcire haudquaquàm intelligetur,ni prius eius particulæ tam
ex parte definiti,quàm ex parte definitionis plenius exponan
tur;& non ab re iſtæ particulæ primitus ſunt exponendæ,
quia ſunt multiplicia ſignificata habentes & regula eſt Ari.
primo cœli t,c.110.quod nomen multiplex,& non diſtinctũ
& determinatum ad uerum & proprium eius ſignificatum,
facit intellectum ſophiſticum & ambiguum,& hoc explica
uit etiam ipſe Ariſto.primo Elench.cap.primo,quando dixit,
quòd qui nominum uirtutis ſunt ignari,decipiuntur,Vnde de
cem erunt termini declarandi,Quinq; ex parte definiti , &
quinq; ex parte definitionis ¶ Primus terminus ẽ,ly § Scire § Primus ter
Circa quem terminum uariæ diſtinctiones afferuntur ab expo minus eſt
ſitoribus. ¶ Themiſtius in principio cap.4.dicit quòd uerbum ſcire.
ſcire capitur bifariam,latius.ſ.& preſſius,ſcire latius ſeu cõ Opinio
muniter dictum dicit Themiſt.eſt qualiſcunq; notitia ſiue de Themiſtij
accidentibus habeatur,ſiue alia ratione quæſita , & notandũ
quòd Themiſt:per notitiam quæ habetur de accidentibus,intel
ligit demonſtrationem quia,quæ habetur medio accidenti pro
prio ut infra dicemus,& per notitiam quæ alia ratione habe
tur intelligit demonſtrationem propter quid,quæ habetur per
cauſam,quæ prior eſt in eſſe,ſcire preſſius ſeu proprie dictũ
eſt,cum cauſam cognoſcimus,& quòd ſit uera cauſa,& hac
habita diſtinctione dicit Themiſtius quòd Ariſt.loqui intendit
de ſcire preſſius dicto,& non latius dicto,& ex hac decla Contra
ratione infertur corrolarium aduerſus Paulum Veñ.& Apol. Paul.et Ao
falſo intelligentes opinionem Themiſtij,non enim tripliciter ſe polli.male
cundum Themiſtium capitur ſcire,ſet dupliciter,fruſtra fit p ĩtellig.The
plura quod poteſt fieri per pauciora:Amplius dicimus The mi.
miſtium fuiſſe diminutum in eius diuiſione, quia non connu Themiſ.de
merauit ſcientiam definitionis,de qua dixit Ariſto.tex.c.9.ſi fecit.
eſt alius ſciendi modus,poſterius dicetur,in ſecundo.ſ. poſter.
¶ Philoponus ſumit ſcire pro demonſtratione,quia ſecundum Opi.Phila.
idem eſt ſcire,quod hic definitur,& demonſtratio,quam pro
fectò expoſitionem falſam eſſe,ſole clarius conſtat:quia ſcire Cõtra Phil.
eſt finis & effectus demonſtrationis ut primo poſterio.1.c.8.
demonſtratio eſt ſyllogiſmus faciens ſcire, & .6.Ethicorum
.4.dixit Ariſto.quòd ſcientia eſt habitus demonſtratiuus ũt in
reſolutionis definiuimus,ſi ergo ſcire eſt effectus demonſtratio
nis;& effectus diſtinguitur,à cauſa,quomodo ſumi poteſt ſci
re pro demonſtratio e. ¶ Recentiores quibus Suſſ.aſſipulan Opi.Suſſ.
tur,diſtingunt de ſcire,quòd bifariam eſſe dicunt, Vnum eſt
ſcire proprie dictum quod demonſtrationem ſimpliciter &
propter quid amplectitur,Alterum eſt ſcire ſophiſtico modo:
& hoc complectitur ſcire ab effectu,& ſcire, à ueriſimili
bus ; & ſcire ſophiſticum , & dicunt quòd licet ſcire ab
effectu, non ſit ſcire ſophiſticum , tamen eſt ſcire ſophiſti

ſtico modo. ¶ Errant abſq; dubio, quia primo poſteriorũ capitulo.6 ſ. demonſtratio, quia eſt ſcire analogicè.i. demonſtratio in communi dicitur analogicè de demonſt. quia & analogum non ſolum nomine, ſet etiam ratione prædicatur de ſuis analogatis, ut patet.4. Methaph 2 ergo demonſtratio quia non ſolum non eſt ſcire ſophiſticum, ſet utq; etiam poteſt dici ſcire ſophiſtico modo, ut de Auer. in Epit. logic. quæſ.6. ubi Auer probat contra Auicennam quòd demonſtratio quia, ſit demonſtratio, & uideto in quæſito noſtro de regreſſu demonſtratiuo, ubi quàmplurimas fecimus rationes demonſtratiuas aduerſus Philop. Sueſſ. & ſequaces, quòd demonſtratio quia, ſit demonſtratio, errat etiam ipſe Sueſſanus, exponens per ſcire, ipſum ſcire propriè dictum, quod amplectitur utrumq; ſ. ſcire ſimpliciter, & ſcire propter quid, nam cum demonſtratio ſimpliciter, & propter quid eſſentialiter differant, ut patet primo poſt. com. 95. ſimiliter ſcire ſimpliciter, & ſcire propter quid eſſentialiter differunt: & ſic non eſt uerisſimile quòd per ſcire ſimpliciter poſſit intelligi etiam ſcire propter quid, ut credidit Sueſſ. & male: Multæ etiam ab expoſitoribus adducuntur diſtinctiones de ipſo ſcire, quas breuitatis ſtudentes omiſimus, non enim peripateticæ ſunt. ¶ Vnde quibuſcunq; alijs dicendi modis poſtpoſitis ſic nobis dicendum eſt, & peripateticè: quòd ſcire eſt duplex ſ. formatiuum & uerificatiuum, hæc diſtinctio ponitur ab Auer. in Epit. logic. in tract. de rhet. demonſt. ubi dicit hæc uerba formalia, partes ſcientiæ ſunt duæ, formatio & uerificatio, & ſub alijs uerbis hæc eadem diſtinctio ponitur ab Auer. in prologo poſter. & in primo poſter. c. s. ſcire duplex eſt conceptiuum & aſſertiuum. i. definitiuum & demonſtratiuum ſcire uerò demonſtratiuum adhuc diuiditur, nam ſicut triplex eſt ſpecies demonſtrationis ut patet primo poſter c. 95. & in Epit logic. c. de demonſtratione, ita quoq; triplex eſt ſpecies ipſius ſcire demonſtratiui, hæc cõſequentia tenet ex hoc, quia. 3. Ethic. cap. 6. finis appropriat & neceſſitat ea quæ ſunt ad finem, ſet ſcire eſt finis demonſtrationis ut ſupra probauimus, ergo quot ſunt ſpecies ipſius demonſtrationis, tot erunt ipſius ſcire ſpecies, & ſic erit ſcire quia, propter quid, & ſimpliciter, tunc habitis ijs diſtinctionibus, expoſitionem noſtram abſoluimus duabus concluſionibus: Prima hæc eſt, quòd Ariſt. non intendit definire ſcire definitiuum, quia dicit Ariſt. quòd de illo poſterius dicetur. ſ. in ſecũdo lib poſter. ſet intendit definire ſcire demonſtratiuum, Secũda concluſio quòd Ariſt. non intendit definire quodlibet ſcire demonſtratiuum. ſet tantum illud ſcire, quòd acquiritur demõſtratione ſimpliciter, & Auerr. hoc explicat in cõm. ubi exponit ſcire ſimpliciter. i. acquiſitum demonſtratione ſimpliciter, quæ uerior & certior alijs eſt: ¶ Et quòd Ariſt per ſcire intelligat ſcire ſimpliciter, multipharium probatur, Primo ſic illud ſcire intendit definire Ariſt. cuius docet medium quomodo debet eſſe, ſet docet medium ipſius ſcire, ſimpliciter, ergo ſcire ſimpliciter intendit definire, maior patet, & minor probatur ex hoc primo poſter. t. c 12. ubi dicit Ariſt. quòd medium debet eſſe nobis notum & natura, ſet tantum in demonſtratione ſimpliciter, medium eſt nobis notum & natura, ut patet primo poſter. c. 95. & ſecundo cæli cõm. 35. & ſexcentis alijs in locis, ergo ſcire ſimpliciter. i ſcire quod demonſtratione ſimpliciter acquiritur Ariſt. definire intendit: ſecũdo ſic arguitur & demonſtratiuè Ariſt. tex. c. 9. infert ſi igitur eſt ſcire ut poſuimus, neceſſe eſt demonſtratiuam ſcientiam eſſe cum illis conditionibus, quas ibi numerat, ſet ſcientia cum illis conditionibus ſolum uerificatur de ſcientia demonſtratiua ſimpliciter, ut iam ſole clarius conſtat ex proprietate illarum conditionum, ergo de ſcire ſimpliciter intelligit Ariſt. tertio ſic et iuxta literam Ariſt. nam conſtrui ſic debet litera, tunc opinamur ſcire ſimpliciter unumquodq; ita quòd illa particula ſimpliciter immediatè debet legi poſt ly, ſcire, & ſic intentio Ariſt. erit clariſſima per eadem uerba Ariſt. poſita in tex. quòd de ſcire ſimpliciter eſt danda definitio: Quartò arguitur ex ſectione libri primi poſter. nam primus liber poſter. ſecatur prima ſui diuiſione in procemium & tractatum, procemium ut diximus incipit, à primo tex. uſq; ad tex. 10 excluſiue, & tractatus incipit, à tex. 10. & uſq; ad finem primi libri terminatur, & tractatus adhuc in duas ſecatur partes, ſecundũ conſiderationem trium ſpecierum demonſtrationis, nam prima pars tractatus incipit, à tex. 10. & terminatur uſq; ad tex 95 ſeu uſq; ad cap. 30. in qua parte Ariſt pertractat de demonſtratione ſimpliciter. i. de conditionibus demonſtrationis ſimpliciter. ſecunda uerò pars tractatus incipit, à tex. c. 95. ſeu, à capit. 30 & uſq; ad finem ſe extendit, in qua ſecunda parte Ariſt. pertractat de duabus alijs ſpeciebus demonſtrationis. ſ. de demonſtratione propter quid & de demonſtratione quia, ſi ergo Ariſt. in prima parte tractatus loquitur de demonſtratione ſimpliciter, neceſſariò dicendum eſt quòd Ariſt. intendat definire ipſum ſcire ſimpliciter, qualis enim cauſa talis effectus eſſe debet, & iſtæ rationes ſunt demõſtratiuæ, & dicant modo ardeliones quicquid eis libuerit: Illa particula autẽ nõ eget declaratione, quia dicit continuationem, & præſertim (ut dicit Philop.) in principio librorum, quandoq; ſolet ſumi ut dicit diuiſionem, ut notat Auerr. primo de anima. c. 84. & primo phyſ. primo, & tertio de anima cõm. 16. in hoc loco non dicit diuiſionem, ſet continuationem denotat. ¶ Secundus terminus eſt, ly § Opinamur § dixit hoc modo non certè aſſerendo, ſet quaſi dubitando, ſicut eſt opinio, quæ non eſt certa, immo per hoc diuiditur contra ſcientiam primo poſter. cap. penult. & notandum pro hoc. quòd multæ propoſitiones topicè, & demonſtratiuè ſciri poſſunt, topicè ſciuntur, quando ſunt creditæ autoritate omnium, uel plurium, uel ſapientum, ut primo topic. primo docuit nos Ariſt demonſtratiuè ſciuntur, quando per cauſam, per quam impoſſibile eſt aliter eſſe, Amplius notato ex ſecundo Methaph. c. 15. quòd uulgares, male aſſueti peſſimæ naturæ, imperiti, & incohoantes, magis credunt opinatis, quàm ſcitis, & magis credunt uerbis, quam rationi, Ex quo inferimus, quòd Ariſt. dixit § Opinamur § Non aſſerendo certè, quia loquitur inchoãtibus, qui magis credũt opinatis, quàm ratione dictis. ¶ Tertius terminus eſt ly § Vnumquodq; § pro cuius intellectu notandum eſt, ut patet infra cap. 25. quòd in demonſtratiua ſcientia ſunt tria, ſubiectum de quo demonſtratur: & paſſio quæ demonſtratur de eo, & dignitates ſeu præmiſſas, per quas demonſtratur paſſio de ſubiecto: tunc dicimus quòd Ariſt. per § Vnumquodq; § non intelligit unũquodq; horum trium, ſet intelligit paſſionem, quæ eſt prædicatum ignotum, & quæritur ſciri de ſubiecto, & Auerroes exponit per unumquodq, id eſt ſingulas res ignotas. quæ ſunt quæſita & prædicata. ¶ Quartus terminus declarandus eſt, ly ſimpliciter, & aduertito quòd in expoſitione tex. 4. multa ac uaria annotauimus ſignificata huius termini ſecundum doctrinam Ariſt. & Auer. quæ ſi ſcire cupis illuc recurrito, ſet pro

Vera expoſitio.

Probatur quod Ariſt. definiat ſcire ſimpliciter.

Secundus terminus opinamur.

Tertius terminus eſt unũquodq;

Quartus terminus eſt ly, ſimpliciter.

nunc ſciri volumus, quòd primo Elench. cap. proprio ſimpliciter. i. vniuerſaliter triplici vniuerſal. tate, loci, temporis, & ſuppoſitorum, hic capitur ſimpliciter. i. omni modo, quia oẽ quæſitam abſoluit, ut dicit Auerr. primo poſt. com̃. 95. omne. n. quod quæritur ſciri, duobus modis eſt ſecundo poſt. t. c. primo aut ad eſſe, aut ad cauſam, & quia demonſtratio potiſſima utrunq; abſoluit quæſitum, unde dicitur dans cauſam & eſſe, & lucidiſſimus Themiſtius, ſecundo poſt. cap. dixit, hoc. n. demonſtrationis illius potiſſimæ ingenium eſt, ut cõmuni examine utrãq; abſoluat cognitionem, & ut ſit, & quamobrem ſit: Alias expoſitiones legito in quæſito de regreſſu demonſtratiuo, quare demonſtratio potiſſima, dicatur ſimpliciter, ſecundum Auerr. quas omiſimus, ne ſuperflui videremur.

Quĩtus terminus eſt nõ ſophiſtico modo, quod eſt ſecundum accidens.

¶ Quintus terminus eſt. ly § Non ſophiſtico modo, quod eſt ſecundum accidens § Omiſſa expoſitione Auerr. quam dicemus in com̃. pro veritate notanda ſunt iſtæc, Primũ eſt iſtud primo elench. 1. ſophiſticum eſt ſynonimum apparenti & non exiſtenti, unde apparens ſcientia, & non exiſtens, ſophiſtica dicitur ſecundum eſt quòd aliud eſt dicere. ſcire per medium quod eſt accidens, & aliud eſt dicere ſcire quod eſt per accidens ſcire, quoniam ſcire primo modo eſt ex accidenti cõuertibili, & notiori, & analogicè competit ei definitio ſcire ut docuit Auerr. primo poſt. c. 95. At ſcire ſecundo modo quod eſt per accidens ſcire. eſt ſcire æquiuoce, ſolo. n. nomine, & ſine definitione, ſicut omne per accidens tale, eſt æquiuocè tale, & hoc ſcire per accidens poteſt eſſe pluribus modis, uno modo dicitur per accidens ſcire ut opponitur ei ſcire, quod eſt per ſe. Secundo modo ſumitur ſcire per accidens. i. per fallaciam accidentis, ut patet. 1 elenc. capitu. proprio & ſcire ſophiſticum per accidens tunc eſt, q̃ñ illud quod competit ſubiecto, credimus prædicato per ſe ineſſe & econtra tertium notan. quòd ſcire ſophiſticum, eſt per accidens ſcire, probatur, quia per accidens tale æquiuoce tale ut dictum eſt, unde bene valet hoc eſt ſcire æquiuocum, ergo hoc eſt ſcire per accidens: & ſic applicando ad tex. Ariſt. dicimus quod Ariſt. per illam particulam § Simpliciter § à ſuo definito excludit ipſum ſcire analogum. ſ. demonſtrationem quia et propter quid, & per iſtam particulam, § Non ſophiſtico modo quod eſt ſecundum accidens § Excludit ſcire æquiuocũ, quod eſt ſcire ſophiſticum & per accidẽs, hæc ſint dicta circa particulas & terminos poſitos ex parte definiti, unde patet quod ſcire intendat Ariſt. definire ſupereſt alios terminos poſitos ex parte definitionis declarare.

Declaratio quinq; terminorũ ex parte definitionis.

¶ Vnde primus terminus poſitus ex parte definitionis eſt ly § Cauſam § primitus aduertendum eſt quòd potius Ariſt voluit dicere cauſam, & non principium, quia principium eſt vniuerſalius cauſa, nam principium dicitur de principijs tranſmutationis & dicitur de quatuor cauſis, ut patet. 5. Methaph. com̃. 4. inde ſumitur vulgatum propoſitio, quòd omnis cauſa eſt principium, ut patet. 5. methaph t c primo ſed non omne principium eſt cauſa, quia ibidem principium inter alias ſignificationes ſumitur pro principio tranſmutationis & motus, unde priuatio prĩcipium eſt, ſed non cauſa, aliter eſſent quinq; cauſarum genera, & ſic concludimus quod noluit dicere principium, quia non vere facit ſcire dixit igitur cauſam § Cauſam § nam per iſtam particulam, non tantum voluit ponere diſcrimen inter cauſam & principium ſed poſuit eam, ut faciat differre ipſum ſcire ſimpliciter, à ſcire quia, quod non facit ſcire per cauſam ut patet primo poſt. t. c. 95. & quæſito. 6. ſed facit ſcire per effectum cõuertibilem.

Primus terminus, ly, cauſam.

¶ Secundus terminus eſt ly. § Cognoſcere § & dixit cognoſcere & non ſcire, quoniam cauſæ non ſciuntur, nam abire in infinitum principiorum non eſt ſcientia proprie, ſed appropriare eſt intellectus, ut omnem igitur ammoueret ſcrupulum. ipſe Ariſt. voluit dicere. cognoſcere & non ſcire, & mos eſt etiam Ariſt. in initio librorum uti terminis cõmunioribus, ſicut fecit in prooemio primi Methaph. quando dixit omnes homines natura cognoſcere deſiderant, & aduertendum contra peſſimam tranſlationem multorum, qui loco de ly, cognoſcere, dicunt ſcire, & callentes græcanicas literas, bene variant, eſſe dicendum. cognoſcere. & non ſcire, & propter eandem rationem etiam Ariſt. dixit cognoſcere, & non ſcire in primo phyſic. t. c. primo quando dixit, tunc enim opinamur cognoſcere unumquodq; cum cauſas primas & c.

Secundus terminus cognoſcere.

¶ Deinde dicit Ariſt. § Propter quam res eſt § & eſt tertius terminus declarandus, Nota quòd Ariſt. addidit iſtam particulam § propter quam res eſt § ut excluderet hanc obiectionem, quoniam aliquis poſſet dicere, & dubitare ſi tunc ſcimus cum cauſam cognoſcimus, & cum quatuor ſint cauſæ, ut ipſemet Ariſt. docuit ſecundo phyſic. t. c. 28. & ſecundo poſter. cap. de cauſis. ſ. cauſa efficiens formalis, materialis, & finalis, quam igitur iſtarum cauſarum oportet nos cognoſcere, ut habeamus ſcientiam, Reſpondet Ariſt. & dicit, quòd oportet nos cognoſcere illam, ad hoc ut habeamus ſcientiam § Propter quam res eſt § i oportet ut cognoſcamus illam cauſam, quæ eſt cauſa formalis, nam per cauſam formalem verè res eſt, & fit ſcire ſimpliciter, & quòd per cauſam, propter quam res eſt, intelligatur cauſa formalis. probatur ex Auerr. qui. 7. methaph. c. 37. dicit, quòd forma eſt pars quæ cum fuerit, erit res, materia verò cum fuerit non erit res, & hanc differentiam ſumpſit ipſe Auerr. à Themiſtio lucidiſſimo in paraphr. ſuper ſecundo de anima cap. primo ubi dicit hoc eſſe diſcrimen inter materiam & formam, quia res, à materia habent ut fierent, à forma ut eſſent: & ratio primi hæc eſſe videtur, quia materia eſt ex quo fit aliquid ut in exiſtente, ratio verò ſecundi talis eſt quia forma ſic deſcribitur ab Ariſt. ſecundo de anima. t. c. 2. forma eſt per quem eſt hoc aliquid: eſſe igitur appropriatur formæ, & fieri materiæ Themiſtius etiam in ſecundo phyſic. ſuper tex. 11. dicit quamlibet rem, id quod eſt, habere ex forma, & non ex ſubiecto, & Ariſt. 2. de anima tex. c. 37. protulit, quòd forma eſt cauſa ipſius eſſe omnibus, materia verò eſt cauſa corruptionis veluti exarauit Auerr. in. 4. diſput. in ſolu. dub. 2. cum igitur res, à materia habeat fieri, 1. Phyſ. 82. & . 1. cœli. 20. & ab agente initium format, & ad finem ordinetur, & nulla alia remanet cauſa præter cauſam formalem, merito, à primo ad vltimum per cauſam propter quã res eſt, ſola cauſa formalis intelligi debet.

Tertius terminus propter quã res eſt.

¶ Et ex hoc textu expreſſe colligitur, medium terminum eſſe ſolam cauſam formalem, veluti nos ſole clarius demonſtrauimus in quæſito de medio demonſtrationis potiſſime. Aliquis poſſet aduerſus noſtram determinationẽ dubitationẽ erigere, quòd p cauſam pp quã res eſt, non ſolum debemus intelligere cauſam formalem, ſed etiam cauſam agentem, & finalem, ut notauit Auerr. 1. Poſt. c. 35. & ex conſequenti medius terminus in demonſtratiõe potiſſima, non tantum erit cauſa formalis, ſed efficiens & finalis pro quarum dubitationum facillima ſolutione videto quæſo quæſitum noſtrum de medio demonſtrationis potiſſimæ, ubi quãplurima ſuper hoc ſcitu digniſſima annotauimus reliquũ

Ex hoc textu, habetur q̃ ſola cauſa formalis eſt medius terminus in demonſtratione potiſſima.

eſt ut ad tex. redeuntes dicamus, quòd Ariſt. per illam particulam. §Cauſam§ Excluſit demonſtrationem quia, quæ non à cauſa ſed ab effectu conuertibili procedit, & per aliam particulam. §Propter quam res eſt§ Excluſit demonſtrationem propter quid quæ ut docet Ariſt. 2. Poſt. cap. de cauſis ex qualibet cauſa demonſtrat. ¶ Et cum addidit. §Quoniam illius ē cauſa§ iſtam aliam particulam poſuit neceſſariam pro definitione ipſius ſcire, & eſt quartus terminus declarandus, pro cuius intellectu notabis, quòd aliud ē ſcire rem per cauſam, & aliud eſt cauſam cognitam eſſe eius cauſam, poteſt ſtare primum ſine ſecundo. ſtat enim rem ſcire per cauſam ſuam, & tamen non cognoſcere, illam eſſe cauſam eius, & ideo non eſt ſcire, niſi noſcatur quòd illa ſit cauſa eius. ¶ Sed dubitabis quomodo eſt poſſibile cognoſcere rem per cauſam & non cognoſcere, illam eſſe eius cauſam ¶ Reſpondetur hoc eſſe poſſibile, eo modo quo declarat Auerr. in Epit. logic. de ſyllogiſmo hypotetico, ubi dicit, quòd poſſumus cognoſcere præmiſſas & tamen non cognoſcere eas eſſe cauſas concluſionis, quando enim ſeparatim præmiſſas cognoſcimus, tunc nō cognoſcimus eas eſſe cauſas concluſionis, quando autem eas coniunctas cognoſcimus, minorem. ſ. ſubſumptam ſub maiori, & regulatam per dictum de omni, tunc cognoſcimus eas eſſe cauſas cōcluſionis, & concluſionem ſyllogiſtice cognoſcimus, ita in propoſito noſtro dicendum eſt, quòd cum cognoſcimus rē per cauſam, & non præcognito quòd eius ſit cauſa, non ſcimus eam cum autem cauſam & eſſe cauſam cognoſcimus, tunc rem ipſam ſcimus uere, & ideo uoluit Ariſtoteles addere iſtam particulam. §Quoniam illius eſt cauſa§ Et ſi Ariſt. non addidiſſet iſtam conditionem, tunc profectò ſcientia non fieret, ſed ſophiſtica deceptio, & dupliciter hoc eſſet, primo per accidens fallendo, ſecundo à non cauſa ad cauſam arguendo, cum enim cauſa ſcientiæ & ſcientificæ illationis ſit cognitio rei, quæ ē cauſa, & quod ſit cauſa. ſi opinamur ſcire rem per cauſam, nō cognito ꝙ ſit cā, tunc utiq; nō cā pro cā uteremur deceptione ſophiſtica, & etiam eſſet deceptio per accidens. Hoc etiam quòd ſ. oportet cognoſcere. quoniam illius ē cauſa, innuit Ariſt. 1. prior. cap. 1. dicens ſyllogiſmum eſſe ex prænotis præmiſſis, & non ſolum prænotis, ſed notis quòd ſunt præmiſſæ & cauſæ ipſius. Ita ad tex. applicando dicimus, quòd non ſolum ſufficit ſcire rem per cauſam, ſed oportet cognoſcere, qm̄ illius eſt cauſa, & non ab re Ariſt. in tex poſuit illud uerbum §Quoniam§ nā eſt ſignum re idoineū cauſæ, qua propriè acquiritur ipſum ſcire, non enim ſcire acquiritur ex cauſa ſolū ſed nota quòd ſit cauſa, & ex iſta declaratione manifeſtatur error Antiquorum & recentiorum expoſitorum ſecus hanc particulam declarantium & ſic ſuperflua eſt illa diſtinctio et fruſtratoria, qm̄ dicūt quòd cauſæ in eſſendo ſunt bifariæ, quædam ſunt propinquæ & immediatæ & quædam remotæ & mediatæ, et quòd Ariſt. per iſtā particulam, quoniam illius eſt cauſa, intelligat de cauſa in eſſendo propinqua, & non remota non eſt ad propoſitum hæc expoſitio. quoniam ſi Ariſt. per cauſam propter quam res eſt, intelligit cauſam formalem, at cā formalis non eſt remota, ſed propinqua, & ideo ſuperfluè addidiſſet, & quoniam illius eſt cauſa. i. ſit cauſa propinqua. & non mirum eſt ſi hæc particula perperam fuit expoſita, qm̄ dependet ex falſa expoſitione ſuperiorum particularum.

Quartus terminus qm̄ illius ē cauſa.

Dubitabis.

Reſponſio.

Falſa eſt expoſitio quorundam . ſ. Egidy et Pau. Apol. et Sueſ.

Quintus terminus non cōtingit aliter ſe hēre.

¶ Aliam deinde ponit conditionem ſeu particulam neceſſariā pro definitione ipſius ſcire, quando dicit. §Et non eſt contingere aliter ſe habere§ Et eſt Quintus terminus enucleandus pro cuius intellectu, ſciri uolumus, quòd ex. 2. libro de interpret. negatio præpoſita contingenti, facit equipollere ſuo contradictorio. ſ. neceſſario eſſe, cui per negationem poſtpoſitam ſequitur ſuum contrarium, impoſſibile aliter eſſe, uel non eſſe, & ſic uult dicere Ariſt. quòd non contingat aliter eſſe, . i. per cauſam neceſſariam oportet eſſe, & neceſſariò eſſe. i. impoſſibile aliter ſe habere, hæc tenent per regulas ſupradictas ex. 2. de interpret. & ſic hæc tria æquipollent, per eaſdem regulas, non contingit aliter eſſe neceſſario eſt ſic eſſe, & impoſſibile eſt. aliter eſſe quàm ſit, & ex hac declaratiōe ſequitur quòd ſolum cauſa formalis debet eſſe cauſa ad habendum ipſum ſcire ſimpliciter, & ratio eſt iſta, qm̄ ſolum cauſa formalis habet iſtam conditionem, quòd impoſſibile ſit aliter ſe habere, i. quòd ſit neceſſaria, quia ſolum forma eſt cauſa rei propria ut ſupra diximus declarando illam particulam, propter quam res eſt, & cum ſola forma ſit cauſa rei propria, ſequitur quòd aliæ cauſæ non propriæ, 1. Top. 4. proprium eſt conuertibile in exiſtentia, & ideo per ſe neceſſarium, & ne multis immorari uideamur, dicimus quòd Ariſt. per iſtam particulam ſeu conditionem. §Et non eſt contingere aliter ſe habere§ Hoc modo uoli dicere, quòd in definitione ſcire, non ſolum oportet cognoſcere cauſam, ſed cauſam propter quam res eſt, & cognoſcatur quòd illius ſit cauſa, & ultimo requiritur pro completa definitione ipſius ſcire, quòd talis cauſa ſit neceſſaria, ea neceſſitate ſ. quòd impoſſibile ſit aliter ſe habere, & pro intellectu quomodo debet eſſe neceſſaria, aduertas quòd.

Neceſſarium dupliciter

Neceſſarium eſt duobus modis diſtinctio eſt Auerr. 1. Poſt. c. 37. & 44. neceſſarium eſſentiale, & neceſſarium accidentale, & alys uerbis datur, à Themiſt. neceſſarium bifariam eſt, ſimpliciter, & ſecundum quid & ſub alijs uerbis tangi ſolet ab Auerr. neceſſarium duplex eſt neceſſarium uniuerſaliter, & neceſſarium particulariter, & ſciendum quòd ſunt ſynonimæ iſtæ diſtinctiones, unde quando dicit Auerr. quòd datur neceſſarium eſſentiale, tu intelligas neceſſarium uniuerſaliter & ſimpliciter dictum ſ. ex omni parte, tam ex parte ſubiecti quam ex parte prædicati, ita quòd ſicut prædicatum eſt neceſſarium ſubiecto, ita ſubiectum debet eſſe neceſſarium prædicato, & ſic tunc erit neceſſarium uniuerſaliter & ſimpliciter ex omni. ſ. parte, per neceſſarium uerò accidentale, ſeu ut aly dicunt ſecundum quid, & particulariter, Auerr. intelligit, illud neceſſarium quod tantum eſt neceſſariū ex una parte, aut ex parte ſubiecti, aut ex parte prædicati, & nō ex parte utriuſque extremi, & exēpla utriuſq; neceſſarij aſſignātur ab Auerr. nā neceſſarium eſſentiale, ſeu uniuerſaliter & ſimpliciter dictum, eſt tribus modis, aut definitio tota, aut differentia, aut propria paſſio, & omnes iſti tres modi ſunt neceſſarij eſſentialiter, uniuerſaliter, ſeu ſimpliciter, ex parte utriuſq; extremi, exemplum uero neceſſarij accidentalis, ſeu ſecundum quid & particulariter dicti, ponitur ab Auer. 1. Poſt. 37. & 44. ubi dicit, quòd iſta propoſitio, homo eſt animal eſt neceſſaria accidentalis . ſ. ex parte unius extremi, & non amborum, nam licet prædicatum ſit neceſſarium ſubiecto, non tamen ſubiectum eſt neceſſarium prædicato, nam inferiora accidunt ſuperioribus & ſic patet cur etiam dicatur neceſſaria particulariter, quia tantum ſecundum unam partem, ſeu ſecūdum unum extremum propoſitionis, & Auerr. in Epit. logic. in quæſito. 3. et. 4. logic. aduerſus Alpharabium excluſit ipſū

genus nō

gēa non eſſe neceſſariū & primū prædicatū, quia non conuertibile, & quia definitio & differentia, & proprium ſunt conuertibilia, ideo dixit ea eſſe uera neceſſaria & prima. ex qua ſententia Auerr. colligitur, quòd neceſſarium eſſentiale eſt conuertibile, & neceſſarium accidentale non eſt conuertibile. tunc habita hac diſtinctione, dicimus quòd cum ſola cauſa formalis ſit neceſſaria conuertibiliter, ſequitur quòd Ariſt. per cauſam, quæ impoſſibile eſt aliter ſe habere, intelligat cauſam formalem, & aduertas quòd non omnem cauſam formalem, quia genus ſignificat formam uniuerſalem & differentia eſt forma particularis apud Ariſt. ut retulit Auerr. 7. Metha. c. 43. & 5. Meth. 17. & 8. Metha. c. 6. & 2. Phyſ. c. 28. & com. ultimo, & cum forma uniuerſalis ſignificata per genus non ſit neceſſaria conuertibiliter (ut probauimus) ſequitur quòd non eſt illa cauſa formalis de qua hic intelligit Ariſt. quod impoſſibile ſit aliter ſe habere, ſed tantummodo intelligit formam particularem. i. differentiam ſpecificam, à qua res habet ut ſit, ut iam enucleauimus & ex iſta declaratione huius conditionis manifeſtatur etiam error expoſitorum quorundam,

Manifeſtatur error expoſitorū .ſ. Egidij Pau. & Venetiani.

qui dixerunt, quòd iſta particula &c. § Non eſt contingere aliter ſe habere § Refertur ad ſcibile, & non ad cauſam, quod utique falſum eſt quia ſi referretur ad ſcibile, tunc Ariſtoteles fuiſſet ſuperfluus & nugatorius, nam in textu ſexto quem dicit de ipſo ſcibili, quòd impoſſibile ſit aliter ſe habere, ergo in hoc textu ſeptimo non debet referri illa particula ad ipſum ſcibile. ¶ Ex quibus omnibus particulis ex commiſſim declaratis, diſtincte & reſolute dicamus propter

Examen diffinitiū quatuor conditionum poſitarum in definitione ipſius ſcire.

quid poſuit iſtas quatuor conditiones ipſe Ariſt. in definitione ſcire, dixit igitur primo Ariſt. quòd ſcire eſt § per cauſam § & hanc primam conditionem poſuit ut excluderet demōſtrationem quia, quæ non per cauſam, ſed per effectum, ut patet. 1. poſt. cap. 10. dixit ſecundam conditionem § propter quam res eſt § ut excluderet demonſtrationem propter quid, quæ ſumit medium in quolibet genere cauſarum, ut docet Ariſt. 2. poſte. in ca de cauſis dixit tertiā conditionem § quoniam illius eſt cauſa § ne fieret deceptio, eo modo quo iam declarauimus & tandem poſuit quartam conditionem § Et non eſt contingere aliter ſe habere § Vt excluderet cauſam formalem uniuerſalem .ſ. genus quod non eſt neceſſarium eſſentiale, & conuertibiliter ſe habens ut iam expoſuimus: & ex conſequenti non habet iſtam conditionem quartam quam ponit Ariſt. quòd aliter non ſe habeat quinimmo dicimus, quòd aliter ſe habet, & ſic Ariſt. ſimul & ſemel excludit cauſam formalem uniuerſalem .ſ. genus, & includit ſolum cauſam formalem particularem, quæ eſt differentia. & plana declaratio huius quartæ cōditionis dependet ex diſtinctione illa de duplici neceſſario, & ſic patet, quot, & quibus conditionibus conſtet definitio ipſius ſcire. patet etiam quòd omnes iſtæ conditiones referuntur ad ipſam cauſam ſcientiæ, quomodo .ſ. debet eſſe cauſa quæ facit ſcire ſimpliciter. quòd .ſ. debet eſſe cauſa propter quam, & cognoſcatur quòd ſit illius cauſa, & quòd ipoſſibile ſit aliter ſe habere talis cauſa, unde manifeſtatur error Egidij Romani perperam exponentis, & tu legito eum non enim quæ dicit, digna ſunt peripateticis. ¶ Et cum Ariſt. dicit. § Manifeſtū itaq; quod tale § Hæc eſt ſecunda pars huius textus, in qua Ariſt. probat definitionem ipſius ſcire eſſe optimè traditam ex communi omnium conſenſu, & notandum quòd cum probabile ſit triplex ut docuit Ari. 1. Topic. cap. 1. probabile quod

Error Egidij.

Secunda pars textus

uidetur omnibus. probabile pluribus. & probabile ſapientibus Ariſt. ſumit in ſua ratione ad probandum definitionem ſcire eſſe recte aſſignatam, illud probabile, quod uidetur omnibus, & arguit ſic. illa definitio eſt bona & recte tradita, quā omnes opinantur & exiſtimant eſſe bonam ſed omnes .ſ. tam ſcientes quàm non ſcientes exiſtimant & opinantur, hanc definitionem ſcire eſſe bonam, ut nos diximus, ergo definitio ipſius ſcire, à nobis eſt optime tradita, & aduertendum quod huius rationis Ariſt. tacuit maiorem, & 1. loco poſuit concluſionē in principio tex. quando dixit. § Manifeſtum itaq; § & ſecundo loco poſuit minorem ibi § Et namque non ſcientes § Et quando dicit. § Verum ſcientes habent quoque § Ariſt. remouet dubium, quod quis facere poſſet, ſi ambo .ſ. ſcientes & non ſcientes æqualiter credunt ſic eſſe ipſum ſcire, tunc eodē modō apud utroſq; erit ipſum ſcire, reſpondet Ariſt. remouendo hoc dubiū & dicit. § Verum § .ſ. licet ambo conueniant in ſupradicta definitione, differunt tamen, quia illi .ſ. ſcientes. § Habent quoque § Et tu addas extra textum, non ſcientes autem non habēt tacuit hoc ultimum ipſe Ariſt. more ſuo, breuitati ſtudens, & pro intellectu quomodo ſcientes & non ſcientes differant, aduertas, quòd aliud eſt opinari, & aliud eſt habere, quia unum poteſt eſſe ſine altero, & non econtra, nam qui opinatur ſe habere aliquid, poteſt opinari & non habere, qui uerò habet aliquid, non ſolummodo opinatur ſe habere, ſed habet quoque, & hac diſtinctione intelligitur differētia inter ſcientes & non ſcientes, & conuenientia inter eos, conueniunt ſiquidem in hoc, quia ambo opinantur habere ipſum ſcire tunc cum habent cauſam ſed differunt, quia non ſcientes opinantur habere ſcire per cauſam & non habent. ſcientes uerò non ſolū opinantur habere ſcire ſed. § Habent quoque § .ſ. ipſum ſcire & per cauſam. ¶ Logicaſtres quærunt quomodo definitio ipſius ſcire poſſit probari, & quæ ab ipſis afferuntur cum ſint falſa & imperite dicta ſub ſilentio pertranſeunda fore putauimus, ſed pro ueritate notan. quòd aliud eſt eſſe rei, & aliud eſt cauſa & propter quid eſſe tunc dicimus quòd ſi loquimur de eſſe ipſius ſcire, eiuſq; definitionis, abſque dubio non poteſt probari ut ignotum naturaliter, & non ſolum, à logico, ſed, à nulla artifice, tum quia ut hic dicit Auerr. eſſe ipſius ſcire, & ſua definitio, eſt per ſe notum, & indemonſtrabile .ſ. & eſſe ipſius ſcire, & eſſe definitionis ipſius ſcire cum etiam, quia omnes regulæ logices ſunt indemonſtrabiles & etiam quia eſt finis huius artis ipſum ſcire, ut dictum eſt ſupra ſæpius, & ſupponitur in arte cum ſua definitione, & ſic non demonſtratur in arte, unde optimè dixit Auerr 3. cœli. c. 4. quòd ſcire eſt ſubiectum in logica. i. ſubiectum præſuppoſitionis & non inquiritur. Amplius dicimus quòd licet ipſum ſcire, & eius definitio non poſſit demonſtrari ab hoc Artifice ut logicus eſt, poteſt tamen, iuuari & manifeſtari uerius eius ratione Topica, rhetor. uel poetica, ut Auerr. tangit in commento, ſi uerò loquimur de propter quid & cauſa ipſius, dicimus à logica non poſſe demonſtrari, ſed, à Methaph. ut patet. 4. Meth. 1. & 3. cœli. c. 4. & 1. Phyſ. c. 8. & 8. phyſ. c. 2x. & 1. cœli. c. 78. & ſi quæres & pulchrè, ſi Methaphyſ. dat cauſam huius definitionis quæ ex illo, & quicquid alij dicant, ita dicendum ē, ex 2. Meth. 4. ſicut res ſe habet ad eſſe, ita ad cognoſci ſed res ē per ſuam cauſam formalem, ergo non poteſt cognoſci & ſciri, niſi per cauſam formalē, & ſimiliter erit in ſcientia, quia dixit Auerr. 2. Poſter. c. 94. quòd tunc ſcientia eſt uera, quādo

Ratio Ari.

Reſpondet Ariſt. tacitæ obiectiōi

Dubitatio logicaſtrorum

Dubitatio.

Solutio.

inſequitur opus naturæ, ergo ſcire ſimpliciter non erit niſi ꝑ ſuam cauſam formalem, aliam cauſam Methaphy. non aſſignabit, & hanc exponendi modum recentiores quidam ignorarunt.

Com. 7

¶ Cum notificaſſet, quòd omnis doctrina, & omnis diſciplina.

Continuatio Auerroys.

¶ Commentum iſtud Auerr. in duas ſecauit partes, in Prima ponit continuationem, in Secunda ibi. § Et dixit ſcire § Exponit quo ad primam partem, Auerr. ita continuat, cum notificauit hanc propoſitionem, omnem ſ. doctrinam, & omnem diſciplinam ex præexiſtenti fieri cognitione, & hoc per inductionē ut dictum eſt, & ſoluit dubia incidentia in hanc propoſitionē quæ erant duo, unum Mennonis, alterum ſophiſtarum incipit nunc notificare conditiones præmiſſarum demonſtrationis ſimpliciter, & ſi quæras quæ eſt iſta demonſtratio ſimpliciter reſpondet ipſe Auerr. notificanda eam ex fine, & dicit. § Hoc eſt quæ largitur cauſam & eſſe § .i. per demonſtrationē ſimpliciter, intelligitur illa demõſtratio quæ notificat eſſe & cauſam rei, ſi ſcire cupis naria nomina ipſius demõſtrationis ſimpliciter, legito quæ enucleauimus in quæſito de regreſſu demõſtrationis, ibidem etiam uideto de triplici ſpecie demonſtrationis & pro declaranda illa triplici ſpecie demonſtrationis, fuit expoſitum totum ferè com. 95. primi poſter. ſi adhuc quæres quare Ariſt. intendit manifeſtare conditiones præmiſſarum demonſtrationis ſimpliciter, reſpondet ipſe quia eſt. § Primo intenta in hoc libro §. ſ. ipſa demonſtratio ſimpliciter, & ſi amplius interrogabis, quare primo intenditur in hoc libro ipſa demonſtratio ſimpliciter, reſpondet etiam ipſe Auerr. quia ipſa demonſtratio ſimpliciter, eſt certiſſima ſpecierum demonſtrationis ſecundum ſcientiam.

Prima Dubitatio.

¶ Set dubitabis, quare. Auerr. dixit demonſtrationem ſimpliciter eſſe. § Certiſſimam ſpecierum demonſtrationis §.

Solutio.

¶ Pro ſolutione notan. quòd ars imitatur naturam. 4. Meteo. c. 28. ergo ſicuti ĩ natura, ita debet eſſe in arte, & ideo dixit Auerr. 2. Poſter. c. 94. quòd ars tunc eſt uera cum inſequitur modum naturæ & ex conſequenti dicendum eſt, ꝙ certũ in arte ſeu in ſcientia, debet ſequi certum in natura, & quia in natura eſſe effectus, habet eſſe certum per cauſam, ita etiam in ſcientia, eſſe effectus habet eſſe certum per cauſam, & quia iſta certitudo effectus per cauſam, maxime manifeſtatur per demonſtrationem ſimpliciter, propterea dixit Auerr. eam eſſe certiſſimam, inter omnes alias ſpecies demonſtrationis.

Obiectio.

¶ Set replicabis quòd propter iſtam rationem ipſa demonſtratio ſimpliciter non erit certiſſima demonſtratione, propter quid, quia ipſa quoque notificat effectum per cauſam.

Euaſio. Duplicem cauſam notat, cur demonſtratio potiſſima ſit certiſſima aliarum ſpecierum.

¶ Dicitur ꝙ duabus de cauſis, ipſa demonſtratio ſimpliciter eſt certiſſima, ipſa demonſtratione propter quid, Prima cauſa, quia demonſtratio ſimpliciter ſolum ex cauſa formali procedit (ut ſupra diximus) demonſtratio uerò propter quid per quodlibet genus cauſæ, & quia cauſa formalis eſt certior alijs cauſis, quia, à forma res habet ut ſit, ut ſuperius enucleauimus in tex. expoſitione, & per conſequens demonſtratio ipſa potiſſima cum ſemper ex cauſa formali procedat, erit certiſſima, ipſa demonſtratione propter quid, ſecunda cauſa hæc eſt, quia. 1. phyſ. 2. certum eſt duplex, nobis & naturæ, certũ nobis eſt ſenſatum certum naturæ, eſt illud, ꝙ prius eſt in eſſe ſet demonſtratio ſimpliciter notificat ex cauſa ſenſata, & prius in eſſe, certa nobis & naturæ, demonſtratio uerò propter quid, licet ex cauſa priori, & certa naturæ, tamen inſenſata & incerta eſt nobis, ueluti diffuſiſſime exarauit Auerr. 1. poſte. com. 95. & etiam nos in quæſito de regreſſu demonſtrat. & propter iſtam cauſam Auerr. in. 2. Meth. c. 16. dixit demõſtrationes mathematicas eſſe in primo ordine certitudinis quia illarum medium, eſt nobis & naturæ notum.

Secunda Dubitatio.

¶ Adhuc occurrit cauſa dubitandi, quare dixerit Auerr. ipſam demonſtrationē potiſſimam. § Eſſe perfectiſſimam aliarum ſpecierum ſecundũ ſcientiam § .ſ. quàm ſit demonſtratio quia, & propter quid.

Solutio. Notata rationem, cur demonſtratio potiſſima ſit perfectiſſima aliarũ ſpecierum.

¶ Antequam formaliter reſpõdeatur, prius notanda ſunt. iſta e primum eſt, quòd ſcientia eſt finis demonſtrationis ut tex. 5. docuit Ariſt. & 3. Ethic. cap. 6. ſecundum notan. eſt iſtud ex 3. Ethic. cap. 6. quòd finis appropriat & nobilitat ea quæ ſunt ad finem, Tertium notan. ſcientia demonſtrationis ſimpliciter non ſolum ob cauſas ſupra dictas eſt perfectior, ſet etiã, quia per ipſam habetur ſcientia quod quid eſt, ut habetur. 2. Poſte. & talis ſcientia eſt perfectiſſima, & confirmatur hoc notan. quia demo. potiſſima utrunq. abſoluit quæſi. ut nobis notatum reliquit Themiſtius lucidiſſimus in. 2. poſt. cap. 2. & ab Aue. uocatur dans cauſam & eē, ex quibus prænotatis, iam facilis ē reſponſio, quare dicatur perfectiſſima aliarum ſpecierum, et hoc etiam pulchrum addimus, quòd Auerr. aſſignauit rationē, ob quam ipſa demonſtratio potiſſima ſit perfectior alijs ſpeciebus demonſtrationis, nam dixit. § Secundum ſcientiam §. i. ratione finis qui ē ſcientia, ipſa demonſtratio potiſſima ē ꝑfectior alijs ſpeciebus, & hoc notauimus in primo notan. hæc ē expoſitio uerborum, quæ poſuit Auer. in ſua continuatione.

Errores Auerroys.

¶ Set procul dubio ipſe Auerr. errauit multipharíam, primò quidem, quia præſupponit quòd Ari. incipiat tractatum ab hoc tex. 7. ſet hoc falſum eſſe demonſtrauimus, Secũdò errat, quia Ari. non intendit notificare conditiones præmiſſarum demonſtrationis ſimpliciter, ſet intendit inueſtigare ex definitione ipſius ſcire, quot & quales debeat eē conditiones præmiſſarũ quæ ſunt inſtrumenta ad ipſum ſcire, quod ē finis ut iam in noſtra continuatione aberrime declarauimus deinde cum dicit.

Secunda pars com.

§ Et dixit ſcire autem putamus § Hæc ē ſecunda pars huius com. in qua Aue. exponit textum, & quando dicit. § Vbi adueit § aduertas quòd Auerr. Primò exponit tres particulas poſitas in definitione ipſius ſcire, & ſecundò exponit particulas poſitas, à parte definiti, & dicit quod conditiones illæ tres poſitæ, à parte definitionis, ſunt conditiones. § Scientiæ principaliter dictæ § Et ſi quæres quæ ē iſta ſcientia principaliter dicta, reſpondet Auer. & dicit. § Hoc ē quæ nobis § .i. ē illa quæ in nobis aggeneratur ex demonſtratione ſimpliciter, quæ ē perfectiſſima demonſtratio, deinde dicit. § Tres conditiones, quarum una ē § Declarat Auerr. tres conditiones poſitas in definitione ſcire, & dicit quòd earum § Vna ē § .i. prima conditio ē. § Quòd adepta ſit nobis notitia eſſendi § .i. quòd oportet ſcire rem per cauſam in eſſendo & non in cognoſcendo tantum, ueluti ſunt effectus, qui ſunt cauſa in cognoſcendo tantum. § Secunda conditio § dicit quòd ſecunda conditio eſt iſta. § Quòd noſcentes nos § .i. hæc ē ſecunda conditio, ut nos cognoſcentes rem per cauſam, cognoſcamus eſſe illius rei cauſam, ueluti ſi cognoſcimus hominē per animal rationale, oportet ſcire animal rationale eſſe cauſam ipſius hominis. § Tertia quòd ſciamus § .i. tertia conditio ē, ut nos cognoſcentes rem illam per cauſam, quam ſcimus eſſe ipſius oportet adhuc ut

ſciamus

ſciamus, quòd impoſſibile ſit, ut ab alia cauſa, quàm ab iſta p ceidat, deinde cum dicit. §Adiecit quidem huic ſcientiæ tandimonem§ Cum declaraſſet Auerr. conditiones requiſitas ad perfectiſſimam ſcientiam, conſequenter declarare intendit, quare ſunt poſitæ illæ tres conditiones, & inquit quòd prima conditio fuit poſita ad differentiam demonſtrationis quia, ex quo (ut ſæpe diximus) non procedit à cauſa, ſed ab effectu, & a poſterioribus, ineſſe, ad priora in eſſe. §Secundò uerò adiecit§ Dubitat quare fuit poſita ſecunda conditio, & inquit, quòd hac de cauſa fuit poſita, nam licet ſciuero rem per cauſam, attamen ſi non ſciam illam, eſſe ipſius rei cauſam, non ſciã tunc perfecte quia dicam quòd ſit cauſa alterius. §Tertià autem adiecit§ Inquit quòd tertia conditio fuit poſita ad differentiã cauſæ accidentalis, nam cum cauſæ ſint in duplici differentia, quædam eſt cauſa eſſentialis, & quædam accidentalis, oportet n. ut cauſa illius effectus ſit cauſa eſſentialis, & non acciden. quia ſi eẽt acci. tunc eſſet ſeperabilis, et ſic effectus ab alia cã poſſet prouenire, & ſic ſcire illud, eſſet ſcire ſophiſticum, & pro intellectu huius diſtinctionis poſitæ hic ab Auerr. de duplici cauſa, notandum prius quòd neceſſarium eſt duplex. ſ. neceſſarium eſſentiale, & neceſſarium accidentale. diſtinctio eſt Auerr. 1. poſter. c. 37. & 44. ſicuti etiam pulchrè notauimus in tex. expoſitione pro intellectu huiuſmodi conditionis, & breuiter ipſe Auerr. illud uocat neceſſarium, eſſentiale, quod hẽt illas tres conditiones aſſignatas ab Ariſt. quod. ſ. de omni, per ſe & primum. i. ſecundum quod ipſum, & alia Ari. & Aue. concludunt eſſe illa, quæ ſunt neceſſaria eſſentialia, cum hac triplici conditione, & ſunt iſtæ, definitio tota, differentia, & proprium, & hoc aſſerit ipſe Auerr. in epit. logic. in quæſito. 4. ubi loquitur de conditionibus quæ requiruntur ad neceſſitatem præmiſſarum demonſtrationis, & per neceſſarium accidentale intellexit illud, cui deficit aliqua iſtarum trium conditionum. & quia genus. i. animal non habet omnes iſtas treis cũditiones, idõ, non eſt prædicatum neceſſarium eſſentiale. ſed tantum neceſſarium accidentale, unde dixit Auerr. 1. poſt. c. 37. et 44 quòd iſta propoſitio, homo eſt animal, eſt neceſſaria accidentalis & non eſſentialis, quia ipſum animal non habet omnes illas tres conditiones, nam licet ſit prædicatum de omni, per ſe, tamen non eſt prædicatum primum dicit Auerr. contra Alphar. quia non eſt conuertibile, nam primum. i. ſecundũ quod ipſum. & conuertibile exponitur, & cum non ſit prædicatũ primum, propterea dixit Auerr. hic, quòd eſt cauſa accidentalis i. neceſſaria accidentalis, & aduertas quòd ſunt ſynonima. cauſa neceſſaria eſſentialis, & cauſa uera, & ſimiliter cauſa neceſſaria accidentalis, & cauſa extimata ſunt etiam ſynonima, de quibus loquitur hic Auerr. deinde cum dicit. §Dixit autem uera, uice dicẽdi prima, & in ſummo§ Auer. poſtquam declarauit particulas & conditiones poſitas, à parte definitionis, nunc uult declarare particulas poſitas à parte definiti, & primò declarat illam particulam, quam nõ habemus in tex. noſtra ſimpliciter, & ipſe habet in tex. ſuo. §Vera ſcientia§ & in paraph. dicit. §Scientia certa in ultima§ i. quæ habet certitudinem ultimam, qua ulterior & maior dari non poteſt, & ĩ coñ. iſto. exponit ipſe. §Primo & in ſummo§ .i. ſcientia per prius dicta ad differentiam ſcientiæ poſterius dictæ, quæ habetur ex accidenti, & ſignis propria, per demonſtrationem quia, & pro huius intellectu aduertas ex 4. Meth. 2. Analogum eſt quod dicitur per prius de uno. ſ. de perfectiori, & per poſterius de alio. ſ. de imperfectiori, hoc etiam innuit ipſe Auerr. 1. poſt. coñ. 95. ubi dixit quòd demonſtratio in communi dicitur Analogicè de tribus ſuis ſpeciebus, & hoc idem confirmauit in Epit. logic. in quæſito 6. contra Auicennam, ubi loquitur de demonſt. quia. & ſic ipſe Auerr. hoc uult dicere, quòd ly ſimpliciter includit ſcientiam per prius dictam, & excludit ſcientiã per poſterius dictam, & aduertas quod Auer. §Per ſcientiam per poſterius dictam§ exponit ſcientiam quæ ſit ex ſignis. i. demonſtratione quia, ſed iſta expoſitio ambigua eſt, quia ſi ipſe per ſcientiam ſimpliciter dictam, intellexit tantum eã ſcientiam, quæ per demonſtrationem potiſſimam habetur ergo uidetur quòd excludat omnes alias ſpecies demonſtrationis, & non tantum igitur per ſcientiam per poſterius dictam debemus exponere ipſam ſcientiam, quæ ſit demonſtratione quia, nam ipſa demonſtratio propter quid in ordine ad demonſtrationem ſimpliciter dicitur etiam demonſtratio per poſterius dicta, & niſi exponeretur iſto modo, proculdubio, ſequeretur quòd demonſtratio propter quid, ſeu ipſum ſcire quod prouenit ex demonſtratione propter quid, non excluderetur, à definitione data de ſcire, & nos ſupra demonſtrauimus quòd Ariſt. definiuit tantum ſcire ſimpliciter, & non ſcire per demonſtrationem propter quid, & quia, intentio Ariſt. eſt loqui, à tex. 10. uſq; ad 95. tantum de demonſtratione ſimpliciter & ſic ſcire ſimpliciter definit & dicant Battologi logicaſtres quicquid eis libuerit hæc enim eſt rei ueritas ad Ariſt. aures declarata & manifeſtata, aduerſus etiam illos, qui peſſime ſibimet perſuaſerunt, quòd Ariſtote. definiat ſcire in communi ad omnem triplicem ſpeciem ipſius ſcire neq; etiam uera eſt illorum opinio quòd Ariſt. definiat ſcire, quatenus ẽ commune ad ſcire ſimpliciter, & ſcire propter quid, & quòd excludat tantum ſcire quia, nam probatum eſt ſupra in expoſitione tex. circa conditiones illas poſitas ex parte definitionis, quòd illæ conditiones tantum præmiſſis demonſtrationis ſimpliciter, & nulla modo demonſtrationis propter quid & quia, & dicit. §Singulas res ignotas§ Exponit illud uerbum, quod nos habemus in textu noſtro. §Vnum quodq;§ Et per ſingulas res ignotas, intelligas tu ut etiam diximus in expoſitione tex. i. ſingulas paſſiones naturaliter ignotas quia illud quæritur ſciri eſt naturaliter ignotum & tandem dicimus quod opinio Auerr. circa illud uerbum. §Simpliciter§ eſt iſta, quod Ariſt. excludat demonſtrationem quia, & ſcire ſophiſticum, melius dixiſſet ſi addidiſſet ipſam demonſtrationem propter quid, quare defecit Quinimmo dicimus quòd ſibi contradicit, nam exponendo ly, ſimpliciter uidetur excludere ipſam demonſtrationem propter quid. ¶ Sed dubitatur, Auerr. dixit tres eſſe conditiones poſitas, à parte definitionis ipſius ſcire, nos uerò diximus eſſe quatuor in expoſitione, ergo aut Auerr. defecit, aut nos ſuperflui fuimus. ¶ Dicendum eſt, neq; Auerr. defeciſſe, neq; nos ſuperfluos fuiſſe, nam quando diximus quot ſunt quatuor conditiones, nos connumerauimus omnes conditiones ponendas in definitione, tam ex parte generis, quàm ex parte, differentiæ, ſiquidem. 6. Topic. definitio quælibet ex genere & differentiis conſtat, quarũ una diuiſiua, altera conſtitutiua, & ideo Porphy. dixit quòd homo eſt animal rationale mortale, utranq; amplectens differentiam, diuiſiuã, et conſtitutiuam, & ad propoſitum redeundo dicimus, quòd nos diximus eſſe quatuor conditiones, quia cũ numerauimus conditionem illam, quæ ſe tenet ex parte generis, ly. §Cauſam§ & tres aliæ conditiones ſe tenent ex parte differentiæ

Defecit Auerr.

Aduerſus Acceliones & Battologos logicaſtres.

Pulchra dubitatio.

Solutio.

Notato quod conditiones poſitæ, inde finitione ſcire, ſunt tres & ſunt et quatuor.

differentiæ ſ. cum dicit propter quam res eſt, & quoniam illi us eſt cauſa, & impoſſibile ẽ aliter ſe habere, omnes iſtæ tres ultimæ conditiones ſunt ſpecificæ. Auerroes uerò derelinquẽs primam conditionem genericam tanq̃ notam & claram nunc merauit & declarauit tres conditiones ſpecificas quæ ſunt ex parte differentiæ, deinde dicit § Et cum induxiſſet § Poſtquã Auerr. declarauit primam partem huius tex. incipit declarare ſecundam partem, & dicit continuando hãc ſecundam partem, ad primam § Cum induxiſſet hanc propoſitionẽ § Ideſt ipſam definitionem ſcire, ſecundum quòd ipſa definitio eſt de numero illarum quæ ſunt, per ſe notæ § Incipit ratiocinari § Ideſt ducere rationem probantem eam, & ſi quæras qua ratione probat eam Ariſt. Reſpondet ipſe Auerr. § teſtimonio § Ideſt topica ratione, nam primo topic. primo quòd teſtimonium omnium, uel plurium, uel ſapientum eſt ratio & præmiſſa topica. Quæres etiam quòd eſt inducere, ut per ſe notum ut dicit Auerroes: dicitur quod eſt aliquid dicere ſine ratione media notiori, nam infra t. c. 13. propoſitio per ſe nota eſt immediata propoſitio, immediata ideſt nota per ſe, ideſt non habens aliam mediam notiorem, per quam fiat nota. & ſi adhuc quæres qua ratione hoc facit Ariſt. dicitur quòd ex hac ratione, quia 3. Ethic. 6. artifex ſupponit finem, ut per ſe notum, & non inquirit de eo niſi ea quæ ſunt ad finem, quia (ut ſæpius diximus) ex ſcire tanq̃ fine, uolens inueſtigare conditiones præmiſſarum demonſtrationis, merito ipſum ſcire eſſe, eiuſq; definitionem, ſupponit Ariſt. ut per ſe nota, ſine alia ratione media, ſed occurrit adhuc anſa dubitandi, ſi eſt per ſe nota, cur notificauit eam teſtimonio. i. rõne topica. Reſpondet Auerro. § Prout eius moris eſt § Ideſt mos Ariſt. eſt § Orationes ueras § Ideſt demonſtratiuas rationes, nam infra textu cap. 13. dixit Ariſt. quod demonſtratiua propoſitio eſt illa, quæ alteram partem determinate ſumit. ſ. ueram partem. Amplius notum, quòd primo poſter. cap. penultimo eadem propoſitio poteſt eſſe topica & demonſtratiua. i. uera, eſt demonſtratiua, ut eſt per ſe nota & impoſſibile eſt aliter eſſe, eſt topica, primo topic. cap. primo, ut eſt opinata & credita teſtimonio omnium uel plurium, uel ſapientum, & contingit aliter eſſe, & ideo hoc dixit Auerr. quòd mos eſt Ariſt. propoſitiones ueras. i. demonſtratiuas, topica ratione § Exquirere § Ideſt manifeſtare & inquirere, & ſi ſcire cupis quo modo manifeſtat hanc definitionem Ariſt. Reſpondet Auerr. § Per modũ euidentiæ § Et pro intellectu huius quid Auerr. intelligat per modum euidentiæ notabis, quòd. 2. Metha. c. 14. ſunt aliqui ex imperitia dialectices & ex mala natura, uel peſſima conſuetudine, uel quia ſunt inchoantes artem, non credunt rebus per ſe notis, ut per ſe notæ ſint, & ſcientificæ, ſed potius quia dictæ ſunt teſtimonio poetarum uel aliorũ, uel ex exemplo, uel methaphora, uel rationibus rhetoricis uel poeticis, & pro hoc notabis ad hoc, quòd Auerr. prologo in prologo primi phyſi. & 2. phyſ. 6. p quòd rationes rhetoricæ uel poeticæ, non monſtrant ueritatem talium propoſitionum (quia ut dictum eſt) ueritas earum eſt indemonſtrabilis, ſed ſolum inducunt eam, manifeſtantes huiuſmodi generis hominum ut ueritatem earum euidentem eis faciant, quæ non erat euidens manifeſta, propter aliquod impedimentum, quamuis nunc intelligitur quid Auer. uoluit intelligere, quando dicit quòd incepit exquirere ueritatem huius definitionis, non monſtrando eam, quia eſt indemonſtrabilis, quia eſt ſubiectum, aut ſuppoſitum in hac arte ut dixit ipſe Auer. 3. cœli com̃. 4. & ideo eſt indemonſtrabile, ſed oſtenditur § Per modum euidentiæ § Ideſt faciendo eam euidentẽ teſtimonio et ratione topica, et de iis hæc dicta ſufficiãt.

Declarat Auerr. ſecundã partem tex.

Tex. 2.

¶ Quare cuius ſimpliciter eſt ſcientia hoc eſt impoſſibile aliter ſe habere, ſi quidem igitur eſt alius ſciendi modus poſterius dicemus, dicimus aũt, & per demonſtrationem ſcire. Demonſtrationẽ autem dico ſyllogiſmum epiſtemonicon, ideſt ſcientificum epiſtemonicon uerò dico ſecundum quem (in habẽdo ipſum) ſcimus.

Vera continuatio & intentio.

¶ Quicquid alij dicant, hoc prius animaduertendum eſt, ante q̃ continuatio fiat, quòd tex. iſte ſimul cum præcedenti, faciũt ſecundam partem huius proœmij, ueluti notauimus, in principio. 7. tex. quo prænotato, hunc in modum continuandus uenit præſens textus ad præcedentem, poſtq̃ Ariſt. in præcedenti tex. definiuit ſcire, nunc in præſenti tex. intendit definire ipſum ſcibile, & uniuerſa ferè expoſitorum cohors cauſam ignorat, cur Ariſt. uoluerit definire ipſum ſcibile, ſi uero notato cam, quæ talis eſt, quia relatiua cum ſint ſimul natura, ſimul cognoſci dicuntur, ut docuit Ariſt. 5. Meth. cap. de relatione, & in lib. prædicam̃. ſed ſcientia & ſcibile ſunt relatiua, ergo ſimul cognoſci debent, & propterea definito ipſo ſcire, intendit definire ipſum ſcibile, quod eſt correlatiuum ad ipſum ſcire. & eundem obſeruat modum Ariſt. hic, ſicut fecit in 2. phyſ. t. c. 3. & 4. nam poſtq̃ definiuit naturam, in tex. 3. relatiue dictam ad naturale & habens naturam, intulit in tex. c. 4 definitionem ipſius naturalis & habentis naturam. Vnde manifeſtatur expoſitorum error, non hæc obſeruantium: & ut noſtri moris, antẽq̃ ad textus ueſtibulum accedamus, prius huius tex. diuiſionem proponamus, nam diuiditur in tres partes In prima ponit definitionem ſcibilis correlatiui ad ſcire. In ſecunda ibi § Si quidem § remouet quoddam dubium. In tertia ibi. § demonſtrationem autem dico § Demonſtrationis definitionem ponit, quo ad primam partem igitur tex. dicit Ariſto. § Quare § Et uult ſic dicere, ſi ſciẽtia ſimpliciter eſt per cauſam, propter quam res eſt, & impoſſibile eſt aliter ſe habere, neceſſe eſt id, cuius eſt ſciẽtia ſimpliciter. i. ſcibile ipſum ſimpliciter, impoſſibile aliter ſe habere, & cũ conditionibus prædictis. ¶ Sed dices quare tantum intulit conditionẽ illam. ſ. impoſſibile aliter eſſe derelinquens alias conditiones. ¶ Dicitur hoc Ariſt. egiſſe more ſuo breuitati ſtudendo & potius ultimã conditionẽ explicare uoluit, quam priores, quia in ipſa ultima, aliæ continentur ut patet. ¶ Quæritur à iunioribus, cur Ariſt. appoſuit, quare & quo capitur, illatiue, aut cõtinuatiue ¶ Reſpondet Sueſſ. q Ariſt. appoſuit ly, quare, ut cõtinuaret, & dicit q non ſumitur illatiue in tex. ſed continuatiue, & duplicẽ aſſignat cauſam, tum prima quia ipſum ſcibile, ponebatur in definitione ipſius ſcire: tum ſecundo quia ipſum ſcire, eſt in ipſo ſcibili, ut in ſigno. ¶ Sed procuidubio errat, primo quia falſum eſt q ſcibile ponatur in definitione ipſius ſcire, ut tam in particula, & conditionibus poſitis in definitione ipſius ſcire cognoſcitur, ſecundo errat, quia ſcientia & ſcibile cũ ſint relatiua, nõ ẽ de rõne relatiuorũ ut unũ ſit in alio, tanq̃ in ſigno, Præterea, dato q ſciẽtia eſſet in ſcibili, tanq̃ ĩ ſigno, non pp hoc tenet cõſequentia, ergo ly, quare debet teneri cõtinuatiue,

Cauſa intentionis.

Diuiſio textus in tres partes.

Dubitatio.

Solutio.

Dubitatio.

Solutio Sueſſ.

Aduerſus Sueſſ.

Vera ex poſitio. ti nō illatiue. ¶ Ideo aliter dicendū eſt, ꝙ ly § quare § notat illa-tionē hypoti. et quid ſit huiuſ illatio hypoti, notato, ꝙ. 2. phy. c. 3. et in epit. log. c. de ſyll. hypotetico dicitur, ꝙ ſyll. hypotheticus per naturam, & non per uiam cathegoricus, manifeſtat, quod eſt per ſe notum naturaliter, & adnectens quod diximus, per naturam, quia potentia cathegoricus eſt demonſtratio quia ig-notum naturaliter manifeſtans, quo namq; inſtrumento uſus eſt Ariſt. 2. phyſic. t. c. 4. ſi natura eſt principium motus & quietis, etiam habens naturā eſt huiuſmodi, iſta eſt illatio hy-potetica per naturam, manifeſtando quod ferè eſt per ſe no-tum: eodem inſtrumento utitur hic Ariſt. cum in tex. 7. poſue-rit definitionem ſcire, quod ſ. impoſſibile ſit aliter eſſe. implicit poſtea in hoc. 8. quare ipſum ſcibile, cuius eſt hæc ſcientia, erit huiuſmodi ſ. impoſſibile aliter eſſe. & ſic concludimus, quod ly. quare notat illationem hypoteticam per naturam, & notat cauſam quia forma, eſt cauſa propria habentis formam, ſed ſcire ſimpliciter eſt formæ ſcibilis ſimpliciter, quæ ut cauſa propria eſt tale, merito ergo ly. quare notabit cauſam propriā dicti, non autem naturaliter, ſed ex deductione. ¶ Dubitant ali-

Alia dubitatio. qui expoſitores; quid per ly. impoſſibile aliter ſe habere. i. ne-

Reſponſio Sueſſani. ceſſarium, intelligat Ariſt. ¶ Reſpondet Sueſſanus. quod im-poſſibile aliter ſe habere, poteſt dupliciter eſſe; aut ex hypo-theſi, ut terra mouetur, hoc enim impoſſibile aliter ſe habere eſt dum ex latione lunæ cadentis terræ mouetur, aut abſolute, ut ſolem oriri, quia non poteſt eſſe, quin ſol oriatur; tunc habita hac diſtinctione, dicit ipſe quod Ariſt. per impoſſibile aliter ſe habere, intelligit neceſſarium ex hypotheſi, quod eſt neceſſa-rium cauſis poſitis, & hoc etiam dicto concedit, quod quæ ſunt

Contra Sueſſanum. in phyſica ſunt neceſſaria. ¶ Sed hæc opinio falſa eſt; quia ſci-re ſimpliciter requirit cauſam abſolute neceſſariam, ergo & ſcibile ſimpliciter requirit cauſam abſolute neceſſariam; & non ex ſuppoſitione, probatur antecedens, quia ex conditioni-bus poſitis in definitione ipſius ſcire, habetur quod cauſa pro-pter quam eſt ſcientia ſimpliciter & perfectiſſima & actiſ-ſima eſt, cauſa formalis, quæ in omni tempore & ſemper ina-ſit neceſſario effectum, & econtra, hoc non faciunt aliæ cau-ſæ, niſi ex hypotheſi & ſuppoſitione, non enim ſi cauſa eſt,

Vere reſpōſio. effectus eſt. ¶ Quapropter dicamus, quod Ariſt. per impoſſi-bile aliter ſe habere, intellexit neceſſarium ſimpliciter definitum. i. ex omni parte neceſſarium ſ. de omni per ſe, & primū. i. ſecundum quod ipſum, & tale neceſſarium, dicitur ab Ar-iſt. primo poſter. t. c. 37. & . 44. neceſſarium eſſentiale non igitur intellexit neceſſarium ex ſuppoſitione ſeu ex hypotheſi, ut falſo Sueſſ. & alij dixerunt. § Si quidem igitur & ali-us eſt ſciendi modus § Hæc eſt ſecunda pars huius tex. i. qua

Secunda pars tex. Ariſt. remouet hoc dubium. quod quis facere poſſet, cum ſcire ſit multiplex, quod ſcire intendit hic Ariſt. definire. Reſpon-det ipſe & dicit § Si quidem § & hoc ſic decet. q. d. ſi quan-do multiplex ſit ſcire ſeu ſciendi modus, tamen § dicimus § i. definire intendimus illud ſcire, quod eſt § per demonſtratio-nem ſcire § i. definitum ſcire demonſtratiuum. i. ſcire quod eſt finis demonſtrationis, & dicit § Et ſi eſt aliud ſciendi modus § Supple ad hoc ſcire, quod nunc intendimus, de eo § poſte-rius dicemus. i. poſt hunc primum librum ſermo habebitur, &

Tertia pars tex. ſtatim ſubdit Ariſt. § Demonſtrationem autem dico § Hæc eſt. 3. pars huius textus in qua Ariſt. demonſtrationis definiti-onem, aliter infert, dando reſponſionem ad hanc interrogatio-nem, quam quis facere poſſet, ſi hic definitur non quodlibet ſcire, ſed tantum illud ſcire, quod habetur per demonſtratione quid eſt demonſtratio, per quam habetur ipſum ſcire; reſponde-det Ariſt. dicens § Demonſtrationem autem dico § Id eſt uoca-re ſyllogiſmum, epiſtemonikon, ipſam demonſtrationem, per quam habemus ipſum ſcire, quod nunc definimus, & quoniam epiſtemonicon. i. ſcientificum æquiuocum eſt, nam aliquando capitur ſcientificum pro eo, quod facit ſcientiam, & aliquādo pro inſtrumento per quod habetur ſcientia: Ariſt. uidens hanc æquiuocationem, ex peritia artis quam ipſe docuit primo top. t. c. 10. & primo elench. uoluit determinare quid intelligat p epiſtemonikon ſeu ſcientificum & dicit ipſe § Epiſtemonikō uero dico § i. ego intelligo per ſcientificum, illud per quod ha-bemus ſcientiam, & non intelligo illud, quod facit ſcientiam, & Ideo dicit § Secundum quem ſcimus § Id eſt per quem tā-quam per inſtrumentum habemus ſcientiam, hoc quoq; inſinuant iſta uerba § In habendo ipſum § Id eſt cum ipſum habemus ſcientiam etiam habemus, & ſic habemus ex hoc textu, ad men-tem Ariſt. quod demonſtratio eſt inſtrumentum ſcientiæ; & non agens principale, hæc quo ad litteram huiuſmodi textus.

¶ Sed quam plurimæ inſurgunt difficultates, ex uerbis Ariſt. Prima dubitatio.

Prima dubitatio hæc eſt quid intelligat Ariſt. per alium ſcien-di modum, & plures occurrunt dicendi modi, quorum unus ē Prima opinio.

iſte, quod demonſtrationis ſpecies tres ſunt, ut promiſit Auer. 2. cœli. t. c. 3. & primo poſter. t. c. 7. & alibi de demonſtratione ſimpliciter Ariſt. à principio huius libri, uſq; ad tex. 95. et per alium ſciendi modum intelligit demonſtrationem quia & propter quid; de duplici ſpecie demonſtrationis loquitur Ariſ. Contra hāc opin.

poſterius. i. à tex. 95. uſq; ad finem libri. ¶ Iſta opinio non po-teſt ſtare; quia per ſciendi modum, Ariſt. intelligit inſtrumen-tum ſciendi, & duo ſunt inſtrumenta ſciendi in prologo magn. comm. ſ. definitio & demonſtratio, & ſic dicimus quod Ari-ſto per alium ſciendi modum, intelligit eum modum, qui eſt di-uerſus ab omni ſpecie demonſtrationis ſicuti nos dicemus in noſtra expoſitione. ¶ Themiſtius triplicem modum ſciendi

Secūda opinio Themiſtij. ſ. demonſtrationem definitiuam & primorum principiorum & ſic per alium ſciendi modum, ipſe intelligit alios modos, à de-monſtratione ¶ Errat Themiſtius, quoniam ſcientia premiſ-

Cōtra Themiſtium. ſarum non eſt ſcientia inſtrumento acquiſita, ſed potius ē cau-ſa inſtrumenti ſcientiæ demonſtratiuæ, ut infra declarabitur.

¶ Ideo ſecus dicendum eſſe nobis uiſum eſt, ſumendo ab Aue-rroe in prologo primi poſt. duplex eſſe inſtrumentum ſciendi Vera opinio.

ſ. demonſtratio ſ. & definitio, & ſub alijs uerbis hanc diſtin-ctionem ponit Auerr. etiam in Epit. logicæ tractatu de ubi de-mon. demonſtratiua, duplex ē inſtrumentum ſciendi ſ. formatiuum & uerificatiuum, nam ibi dicit Auer. quod ſciendorum ſunt plures, formatio & uerificatio, & in prologo dixit conce-ptio & aſſertio, & amplius ſciendum eſt quod ipſa conce-ptio ſeu definitio, triplex eſt ut docuit Ariſt. ſecundo poſter. cap. 10. una principium demonſtrationis, alia demonſtrationis concluſio & tertia perfectiſſima, quæ eſt demonſtratione poſi-tione differens, tunc ijs premiſſis, dicimus pro uera opinione (& dicant alij quicquid uelint) quod Ariſt. per alium ſcien-di modum intellexit perfectam conceptionem idest perfectā ſcientiam definitiuam, quæ acquiritur perfecta definitione. quæ eſt definitio poſitione differens, de qua poſterius. ſcilicet in 2. libro poſte. loquetur ipſe Ariſt. ſicuti iam Auer. nobis dic-tum reliquit in prologo poſte. et ſi diffuſiſſime de triplici ſpe-cie definitionis ſcire cupis, uideas quæſ. Auer. in epit. logicæ

primo quæſito poſter. ubi loquitur de triplici ſpecie definitionum in ordine ad ipſam demonſtrationem. ¶ Et aduertito quod ideo Ariſt. conditionaliter locutus eſt, dicens § Si autem eſt ſciendi modus § Quia 2. poſter. cap. 2. adhuc dubium eſt uſque ad locum illum. ſ. uſque ad tex. 9. an idem ſit ſcire definitione & demonſtratione. ¶ Secunda occurrit dubitatio. ſ. demonſtratio eſt inſtrumentum, quo habetur ſcientia, & omne inſtrumentum præſupponit agens principale, quæritur modo, quod eſt iſtud agens principale, quod agit ſcientiam.

Quare Ariſt. conditionaliter locutus eſt. *Secunda dubitatio.*

¶ Quidam dixerunt eſſe intellectum agentem, cuius opinionis eſt etiam Sueſſanus. ¶ Sed iſtos contra Ariſt. eſſe oſtendimus, quia dixit Ariſt. 2. phyſic. t. c. 4. & 2. de anima. t. c. 6. quod habens principium & inſtrumentum operandi eſt compoſitum, & non forma, quæ eſt intellectus agens. Præterea dixit Ariſt. primo de anima. t. c. 64. quòd qui dixerit animam intelligere, aut iraſci, dicet eam texere uel ædificare, & concludit ibi Ariſt. quòd anima ſeu intellectus non intelligit, ſed homo per animam, & per intellectum intelligit: quamobrem agens principale eſt compoſitum, & non ipſe intellectus agens. Amplius falſum eſt, quòd intellectus agens concurrat ad ſcientiam nam. 3. de anima. 19. intellectu agente, nihil nos intelligimus, ſed ſolum tex. 18. & 36. facimus potentia intellecta, actu intellecta, ſed intellectu poſſibili intelligimus ut patet. 3. de anima primo nam intellectus poſſibilis eſt ille, quo anima intelligit practica & ſpeculatiua omnia, & 3. de anima. 21. per intellectum poſſibilem, intelligimus omnia ſimplicia, & compoſita circa affirmationem, & negationem, & circa argumentationis ſpecies, adhuc arguitur ex uerbis Ariſt. in hoc textu quando dicit, quem in habendo nos ſcimus, ſi dicit ſcimus. i. nos, & ſi dicit nos, tunc compoſitum dicit. ergo agens principale. eſt illud: quod per ſe & in recto utitur ſcientia, mediante uirtute quæ eſt intellectus poſſibilis. ¶ Tertia dubitatio eſt circa uerbum illud poſitum in texto, epiſtemonicon an ita ſit in texto græco, quoniam omnes ferè latini expoſitores habẽt in eorum texto, apodicticon. ¶ Nos dicimus, de epiſtemonicon legendum eſſe, nam ita eſt in exemplari græco; quapropter non eſt legendum apodicticon, tum quia non habetur in texto græco tum etiam, quia tunc Ariſt. fuiſſet nugatorius et ſuperfluus. nam eſſet ſenſus, quòd demonſtratio eſſet ſyllogiſmus demonſtratiuus, quod dicit nugationem, Apodicticon græcè ſignificat latinè demonſtratiuum, nam deriuatur apodicticon, à uerbo græco apodicnio. quod ſignificat demonſtrare ratione & argumentis.

Reſponſio Sueſſani & quorundam. *Impugnatio.* *Tertia dubitatio.* *Vera reſpõſio contra omnes.*

Comm. 1. ¶ In hoc ſermone de quo meminimus.

¶ Auerr. ex falſo texto, quem habet, uult quòd Ariſt. inferat definitionem ueræ ſcientiæ. i. ſcientiæ ſimpliciter eſſe huiuſmodi. i. cum talibus conditionibus habendam: quæ expoſitio cũ non ſit conſona uero texto, non approbatur, & mala tranſlatio excuſat Auerr. ab errore: Vnde pro uera intentione præſentis tex. ſentiendum eſt, ut nos exarauimus i principio tex. & nota quòd Auerr. in hoc commento tantum exponit textum quem habet, & per aliam ſpeciem ueræ ſcientiæ. ipſe Auerr. exponit § Perfectam conceptionem § Ideſt perfectã definitionem § Quæ ſit definitionibus perfectis § Ideſt quæ conſtat ex definitionibus & pro horum uerborum intellectu notabis quod ſecundo poſter. cap. 10 triplex eſt definitio. una principium demonſtrationis, alia demonſtrationis concluſio, & una poſitione differens, Auerr. per perfectam definitionem, quæ ſit definitionibus perfectis, intellexit illam tertiam definitionem, ſicut etiam nos ſupra expoſuimus, de qua perfecta definitione ſermo erit (dicit Auerr.) in ſecundo lib. poſter. & dicit § Et dum notificaſſet § Auerr. uidetur aſſignare cauſam ob quam. Ariſt. demonſtrationis definitionem proponat et dicit ſic, poſtquam Ariſt. dixit & notificauit in hoc libro. ſ. tam in primo, quam in ſecundo poſter. eſſe loquendum de ſpeciebus ueræ ſcientiæ, quæ ſpecies ſunt. ſ. conceptio, & aſſertio, quæ aſſertio eſt ipſa demonſtratio ſimpliciter § Initiatus eſt definitionem § Ideſt uoluit definire ipſam demonſtrationem ſimpliciter, & ſi quæris quare potius ipſam demonſtrationẽ ſimpliciter, quàm alias ſpecies. reſpondent § Cuius præmiſſarum § Quaſi dicat. ideo uult Ariſt. definitionem demonſtrationis ſimpliciter aſſignare, quia Ariſt. intentio principalis eſt in hoc libro loqui de conditionibus præmiſſarum, ipſius demõſtrationis ſimpliciter, & cum dicit § Et ait, intendo autem § Auerr. exponit particulas poſitas in definitione ipſius demonſtrationis ſimpliciter, & primo dicit quòd ſyllogiſmus poſitus in definitione demonſtrationis, ponitur loco generis, & quod dicit § Demonſtratio enim § Auerr. probat quòd ipſa demonſtratio ſit ſyllogiſmus quia ſyllogiſmus. 1. prio. primo eſt forma ex recta figura & medio conſtans, ſufficiens ad inferendam illationem concluſionis ignotæ, ſed hæc definitio competit demonſtrationi, ergo demonſtratio eſt ſyllogiſmus, & huius rationis Auerr. explicauit tantum minorem quando dixit § Demonſtratio enim § Quaſi dicat ſed demonſtratio eſt huiuſmodi. quod. ſ. ſit forma ex recto figura & medio conſtans &c. Vnde merito ipſa demonſtratio eſt ſyllogiſmus, quia definitionem habet ſyllogiſmi. Vnde. 6 topic. arguendo, à definitione ad definitum bona eſt conſequentia, ſicuti eſt in propoſito: poſſet probari aliter, ex. 1. top. 4. genus eſt quod ad quæſitum cõmune recte reſpondetur, ſed ad quæſitum quid demonſtratio ſit, recte reſpondetur ſyllogiſmus, quia eſt cõe alijs ſpeciebus ipſius ſyllogiſmi, nam quinque ſunt ſpecies ſyllogiſmi ut patet 1. poſter. c. 17. & Auerr. in prologo, & in Epit. logic. in principio ergo recte dicitur demonſtrationem eſſe ſyllogiſmum, deinde dicit § Et id quod dixit ueracem § Auerr. incipit exponere partes poſitas loco differentiæ in ipſa definitione demonſtrationis ſimpliciter. & dicit ipſe quòd per ueracem debemus intelligere ſyllogiſmum qui componitur ex ueris præmiſſis, & dicit Auerr. quòd per iſtam differentiam. ſ. § Veracem § differt ſyllogiſmus demonſtratiuus, à ſyllogiſmo dialectico, & pro clariori intellectu huius differentiæ quam hic exponit Auerr. notandum eſt, ex primo poſter. c. 65. tres eſſe ſpecies demonſtrationis in communi, una notificat quia. alia propter quid, alia eſſe & cauſam, quæ analogicè continentur ſub demonſtratione in communi, & dicit hic Auerr. quòd omnes iſtæ tres ſpecies differunt per hanc differentiam § Veracem § à ſyllogiſmo dialectico. & aſſignat rationem Auerr. ibi § Syllogiſmus enim dialecticus § Ideſt ſyllogiſmus dialecticus habet præmiſſas uulgares & non ueraces componitur enim primo & pre. prima ex præmiſſis, quæ omnibus, uel pluribus, uel ſapientibus uidentur. ¶ Sed Auerr. uidetur ſibi contradicere, quoniam hic dicit ſyllogiſmum topicum ſeu dialecticũ non cõponi ex præmiſſis ueracibus, oppoſitũ uerò dixit

Contradictio etiã i dictis Auerr.

commẽ. 17. quòd topica præmiſſa eſt plus uera, quàm mendax; nam Auerr. ibi ex differentia præmiſſarum uenatur ibi quinque ſpecies ſyllogiſmorum & ſic contradictio eſt expreſſa in

Solutio cõtradicti. dictis Auerr. ¶ Pro ſolutione notandum quòd uerũ eſt duplex, eſſentiale, & accidentale, uerum eſſentiale eſt ſicut neceſſariũ eſſentiale, quod habet tres illas conditiones. quòd ſ. ſit de omni per ſe & ſecundum quod ipſum, uerũ accidentale quod poteſt eſſe & non eſſe iuxta accidentis definitionẽ traditam ab Ariſt. primo topic. cap. 4. tunc hac diſtinctione prænotata, dicimus ſyllogiſmum dialecticum non eſſe ex præmiſſis ueris eſſentialibus, & hoc modo ipſe Auerr. concedit hic, ſed non negat eſſe ex præmiſſis ueris accidentalibus, ſicut dixit in com. 17. & ſic haudquaquàm ſibi contradicit. Amplius ſcire uolumus, quòd Auerr. dixit hic ſyllogiſmum dialecticum eſſe ex præmiſſis diuulgatis, & non ueracibus, dixit § Non ueracibus § Quia non creduntur quòd ſint ueræ. ſed bene conſtat ex præmiſſis ueracibus per diuulgationem ſicut in com. 17. dicere uidetur, & hoc modo Auer. à contradictione remotum eſſe dicimus, & cum dicit § Dicendo autem § Auerr. exponit aliam differentiam poſitam in definitione demonſtrationis, & differentia eſt iſta, quòd demonſtratio habeat cauſam in eſſendo & in cognoſcendo, & per hanc differentiam, concludit Auerr. quòd Ariſt. ponat diſcrimen inter demonſtrationem ſimpliciter, & demonſtrationem quia, nam demonſtratio ſimpliciter conſtat ex cauſa in eſſendo, & cognoſcendo, demonſtratio uerò quia, tantum habet cauſam in cognoſcendo, uelut exemplificat Auerr. de fumo qui facit cognoſcere ignem eſſe, hoc dicit in ſumma Auerr. Verum ad pinguiorem mineruam eorum quæ dicit Auerr. circa hanc differentiam: prænotandum

Duplex ẽ cauſa. eſt cauſam eſſe duplicem ipſius quæſiti, una dicitur eſſendi, cauſam eſſe, altera dicitur cauſa cognoſcendi, cauſans dumtaxat cognitionem & non eſſe, & differunt multipharium cauſa eſſendi ſumitur ab ipſa cauſa extra animam, quia cauſat eſſe rei quod eſt naturale & extra animam, Cauſa uerò cognoſcendi, eſt in anima quia cauſat eſſe ſcitum, & cognitum, quod eſt in anima. Amplius cauſa eſſendi uocatur ab Auer. cauſa totius ſecundum ſe: Cauſam uerò cognoſcẽdi uocat Auer. in cõmen. cauſam apud nos tantum, & pro hoc intelligendo, prænotabis quod dicit Auer. 2. poſt. com. 94. quòd ſecundũ ſe tale, eſt quod apud naturam eſt tale cum autem apud naturã non eſt tale: ſed tantum eſt tale apud noſtram cognitionem, uocatur tale apud nos. quia eſſe cognitum habet, à nobis; & in nobis, & non apud naturam, tunc hoc prænotato, exponimus uerba Auer. quòd uocat cauſam eſſendi, cauſam totius ſecundũ ſe quia cauſa ſui eſſe per ſe ſe habet apud naturam ſine intellectu noſtro, uocat cauſam cognoſcendi, cauſam apud nos quia cauſat eſſe cognitum, & ſcitum ſolum, quod non habet eſſe, niſi ab intellectu noſtro. & apud nos: Amplius dicit Au. quod cauſa eſſendi eſt etiam cauſa ineſſendi, quia utrumq; cauſat. ſ. eſſe prædicati, & ineſſe ſubiecto, ſed cauſa ineſſendi. quia cauſat tantum cognitionem quòd prædicatum inſit ſubiecto, non dicitur cauſa eſſendi etiam, & exẽplificat Auer. de una, quæ cauſa ignis enim cauſat eſſe cognitum luminis, uel fumi, qui eſt apud nos. & non tantum eſt cauſa ineſſendi. ſed eſſendi, quia eſt uera cauſa apud naturam, & extra animam, fumus uerò uel lumen, eſt cauſa ignis ſolum ſecundum eſſe cognitum, quod in anima, & apud nos exiſtens eſt: & hanc duplicem cauſam Auer. ſumens, à Themiſtio attribuit diuerſis ſpeciebus demonſtrationis, nam dicit quòd demonſtratio ſimpliciter conſtat ex cauſa, quæ eſt cauſa eſſendi apud naturã, & extra animam, & etiam eſt cauſa cognitionis & eſſe cogniti quod eſt in anima, & apud nos, at demonſtratio quia, cõſtat ex cauſa cognoſcendi tantum, quia eſt ab effectu conuertibili, & notiori ſolum. hæc nobis occurrunt exponenda circa ea quæ dicit Auer. circa definitionem demonſtrationis ſimpliciter: In qua definitione tres Auer. examinauit particulas, Prima fuit ly § Syllogiſmus § Et per illam ipſa demonſtratio ſimpliciter conuenit cum ſyllogiſmo topico, & in omni etiam alia ſpecie. ſecunda particula, eſt ly § Verax § Et per iſtam differt, à ſyllogiſmo topico, & non, à duabus alijs ſpeciebus demonſtrationis, Tertia particula eſt, ly § Quo ſcitur res ſecundum id quod eſt § Et per iſtam particulam differt demonſtratio ſimpliciter, ab ipſa demonſtratione quia. demonſtratione enim quia ſcitur res, non ut eſt apud naturam. i. per cauſã rei ſe naturalis, ſed ut apud nos inuenitur. i. per cauſam ſolius eſſe cogniti apud nos inuenti, & aduertas, quòd per hanc particulam demonſtratio ipſa ſimpliciter differt etiam, à demõſtratione propter quid ¶ Et ſi dicas, quòd ipſa demonſtratio propter quid, procedit etiam ex cauſa eſſendi extra animam ut Dubitatio.

dixit Auer. primo poſter. com. 95. ergo ipſa demonſtratio potiſſima non differt per iſtam particulam, à demonſtratione propter quid ¶ Dicendum eſt, quod quamuis ipſa demonſtratio Solutio.

propter quid habeat cauſam extra animam, tamen non habet alias conditiones, ut diximus in tex. 7. in definitione ipſius ſcire, non enim habet cauſam propter quam res eſt, & quoniam illius eſt cauſa, & impoſſibile ſit aliter ſe habere, quæ conditiones ſunt cauſæ formalis, & dictum eſt quòd medius terminus demonſtrationis propter quid, non eſt cauſa formalis, demonſtrat. enim per quodlibet genus cauſæ ut docuit Ariſt. 2. poſter. c. de cauſis. ergo cum ipſa demonſtratio propter quid, non conſtet ex cauſa cum omnibus illis conditionibus, merito dicendum eſt, quòd demonſtratio ſimpliciter differt per illam tertiam particulam non tantum, à demonſtratione quia, ſed etiam, à demonſtratione propter quid: hæc ſunt quæ Au. dicit in hoc com. & licet ſcitu digna ſint, tamen ſunt extra tex. germanum Ariſt. ut in codice græco habetur.

¶ Si igitur ipſum ſcire eſt, ut poſuimus, neceſſe ẽ & demonſtratiuam ſcientiam, & ex ueris eſſe, et ex primis, & immediatis & notioribus & prioribus, & cauſis concluſionis, ſic enim erunt & principia propria eius, quod demonſtratur: Nam ſyllogiſmus quidem erit & ſine ijs, demonſtratio autẽ non erit, non enim faciet ſcientiam. Tex. 9.

¶ Latinorum quidam hoc modo continuant, poſtquã Ariſt. primam aſſignauit definitionem demonſtrationis in genere cauſæ formalis, nunc intendit aſſignare ſecundam definitionẽ in genere cauſæ materialis. ¶ Sed errant primo, quia definitio ſumitur, à forma forma enim eſt tota quidditas ut probatur Auer. 7. Meth. 34. 21. & 43. materia uerò eſt uehiculum deferens quidditatem, & non eſt pars quidditatis, & unius rei nõ eſt niſi unica forma, ergo cum demonſtratio ſit una res, unicã

Continuatio latinorũ quorũdam. ĩpugnatur.

habet formam, ergo unam habet definitionem, & non duas, ut omnes latini ferè dicunt & male, & illa erit tantum in genere cauſæ formalis, ſecundò errant, quia non diſtinguũt, quã demonſtrationem definiat Ariſt. an demonſtrationem, ſimpliciter uel propter quid, uel quia an demonſtrationem in communi ad iſtas tres ſpecies ❡ Unde ſecus dicendum eſt, ſet antea quam fiat continuatio, animaduertendum eſt, quod iſte textus nonus eſt tertia & ultima pars huius proœmij, & ſic continuatur ad præcedentem.

Tertia pars Proœmij.

Vera continuatio.

Poſtq; Ariſt. in tex. 7. definiuit ſcire quod eſt finis, demonſtrationis & in tex. 8. definiuit ſcibile correlatiuum ad ſcire, & demonſtrationẽ quæ eſt præcipuum inſtrumentum ipſius ſcire, nunc in hoc tex. nono ſyllogiſmo hypothetico per naturam, ex conditionibus ſcire quod ẽ finis, infert conditiones præmiſſarum & eorum quæ ſunt ad finem, qui eſt ipſum ſcire ſimpliciter, & notanter dictum eſt ſyllogiſmo hypothetico per naturam, quia. 2. phyſic. c. 3. & in Epitogic. cap de ſyllogiſmo hypothetico, ipſe ſyllogiſmus hypotheticus per naturam non manifeſtat ignotum naturaliter, ſet aliqualiter & medio modo ignotum, nec procedit ex notioribus naturaliter, ſet aliqualiter euidentioribus, cum ergo conditiones præmiſſarum, & omnes regulæ logicæ ſint ferè per ſe notæ, meritò ſyllogiſmo hypothetico per naturam notificandæ ſunt, & probatur ueritas huius continuationis ex uerbis Ariſt. nam hoc innuunt hæc uerba. §Si igitur ipſum ſcire eſt ut poſuimus§ Argumentari ex poſitis, eſt hypothetice argere, & illa dictio §Si§ ſignificat hypotheticam illationem.

Probatur quòd continuatio ſit uera.

Diuiſio textus in duas partes.

❡ Et textus iſte in duas diuiditur partes, in Prima ponit illationem talem dicens. §Si igitur§ in Secunda parte ibi. §Sic enim erunt§ Confirmat eam & explanat. Quo ad primam igitur partem dixit Ariſt. §Si igitur ipſum ſcire eſt ut poſuimus &c.§ Nota quòd, ly §Igitur§ notat illationem ex duobus fundamentis ſumptis. ſ. ex definitione ipſius ſcire, & ex definitione demonſtrationis, quæ eſt inſtrumentum ipſius ſcire dixit §Si eſt§ notato quòd eſſe capitur bifariam. 5. Meth. 14. & 2 Poſter. 33. eſſe exiſtentiæ & actuale, & eſſe eſſentiæ & aptitudinale quod explicatur per definitionem. 1. Topic. cap. 4. dixit ergo. §Si eſt§ notans utrunq; eſſe quod debet habere ipſum ſcire. ſ. eſſe exiſtentiæ & eſſe eſſentiæ, hoc modo ſ. intelligendo, ſicuti declarauimus in tex. 2. de præcognitione quia eſt, quòd correſpondeat uel in anima, res extra animam, dixit. §Ut poſuimus§ ly, ut ſignificat modum & cõditionem, quibus res modificatur. §Poſuimus§ . i. cum illo modo & illis conditionibus, quibus fuit ſuppoſitum eſſe, à nobis, & dixit. §Poſuimus§ In numero plurali quia ut dictum eſt ibi, nos & alij poſſumus ſcire huiuſmodi, tam ſcientes, quàm neſcientes. §Neceſſe nõ eſt, & doctrinam demonſtratiuam &c.§ Infert conſequens neceſſaria, demonſtratiuam ſcientiã eſſe ex ueris, primis & immediatis, & aduertendum, quòd Ariſt. dicit. §Neceſſe eſt§ Non neceſſitate ſyllogiſtica, quæ primo priorum. 1. ẽ per ſe ex noto naturaliter. ad aliud ſ. ignotum naturaliter, ſet loquitur de neceſſitate per accidens, quæ conuenit ſyllogiſmo hypothetico & alijs ex aliqualiter notiori ad aliqualiter ignotum. ❡ Quis dubitare poſſet, nam uidetur idem per idem inferre ſumpſit ſiquidem demonſtratiuã ſciẽtiam eſſe cum ijs conditionibus, infert etiam eandem eſſe cum eiſdem conditionibus, & ſic uidetur petitio principij, ut patet. 2. Priorum cap. 17. quia non monſtrat intentum.

Dubitabile & pulchre

Reſponſio.

❡ Quicquid alij dicant, pro ueritate notandum eſt, quod aliud eſt eſſe finem cum talibus conditionibus, & eſt eſſe finem ex aliquo cum talibus conditionibus, primum monſtratur & clarum eſt ex definitione finis, ſecundum uerò ex definitione inſtrumenti, quo fit uel ex quo fit ipſe finis, & aſſignatur exemplum de unoquoque iſtorum, quia aliud eſt dicere, ſanitas eſt æquare humores, & aliud eſt dicere, ſanitas eſt ex æquantibus humores, primum notatur ex definitione finis & ſanitatis, ſecundum uerò ex definitione inſtrumenti quo fit ſanitas. Ita dicendum eſt in propoſito, quod aliud ẽ dicere, ſcire eſt per cauſam, & aliud eſt dicere, ſcire non fit niſi ex eis quæ ſunt cum talibus conditionibus, primum notat definitionem ipſius ſcire, ſecundum notat definitionem inſtrumenti, quo, uel ex quo acquiritur ſcire & pro illa particula §Ex§ notato quòd. 5. Meth. cap proprio & 1. de gener. animalium cap. 8. §Ex§ inter alios modos notat cauſam agentem ex qua, ſicuti eſt notitia præmiſſarum, tanq; ex cauſa agente dicitur fieri ipſa ſcientia, tunc ijs prænotatis dicendum formaliter eſt ad dubitationem, quòd non monſtratur idem per idem, ſet ex conditionibus illatis in definitione ipſius ſcire, inferuntur conditiones præmiſſarum, quibus fit ipſum ſcire, dicit. §Ex ueris§ incipit Ariſt. numerare conditiones præmiſſarum, quarum prima eſt, quòd præmiſſæ debent eſſe ueræ, & pro intellectu huius conditionis, prænotandum eſt (quicquid alij dicant) quòd Ariſt. ſe ipſum exponit definiendo uerum in poſt prædicamentis, in. 5. Meth. c. 14. & 2. Poſt. c. 36. quòd uerum eſt cum correſpondet rei in anima, res extra animam, & aduertas, quòd uerum hoc modo eſt idẽ ſubiecta cum ente, & eſt unus modus entis, & falſum eſt idẽ cum non ente. Aliud etiam occurrit notandum & eradite quidem, ſicuti colligitur infra in. c. 17. quòd præmiſſæ demonſtratiuæ, habent, à præmiſſa ſyllogiſtica in communi, prima priorum cap 1. quòd ſint ueræ, à ſe habent, quia ueræ, Topicæ uero notæ quia uulgatæ ueræ, 1. Topic. 1. dicit ergo Ariſt. oportere eſſe ueras. i. notas. quia ueræ ſunt in anima ut ſunt extra animam ad differentiam Topicarum quæ notæ ſunt, quia uulgatæ ueræ ad differentiam etiam ſophiſticarũ, quæ licet falſæ, notæ, tamen quia apparentes ueræ, & quòd iſta expoſitio ſit uera, probatur ex uerbis Ariſt. tex. 10. ubi Ariſt. exponendo ſingulas iſtas conditiones, dicit. §Uera§ qm̃ quod non eſt . i. falſum non eſt ſcire, intelligit ergo Ariſt. per uerum conuertibile cum ente. ſ. eſſe extra animam, ut eſt in anima, oppoſitũ eſt de falſo, quod conuertitur cum non ente, unde hoc modo exponendo iſtam conditionem præmiſſarum, manifeſtatur error omnium ferè expoſitorum perperam exponentium, cum Ariſto. ſe ipſum exponat, deinde dicit. §Ex primis§ ponit ſecundam conditionem præmiſſarũ, & dicit quòd oportet præmiſſas ex quibus eſt ſcire ſimpliciter quòd ſint primæ, & ſi quæres quid intelligit Ariſt. per primas, dicitur quòd Ariſt. exponit ſe ipſum infra, ubi dicit primas . i. indemonſtrabiles, . i. non habentes priores quibus poſſint demonſtrari, & pro clariori intellectu notabis, ſicuti habebitur infra, cap. 39. quòd ſcientia uniuerſalis & ſimpliciter perfecta, eſt quæ non relinquit quæſitum & dubium niſi habeat ultimam cauſam uniuerſalem, immediatam, de qua non contingit quærere amplius quare, & donec non inuenitur hæc cauſa, non habetur ſcientia uniuerſalis ſimpliciter quia ſtat adhuc dubium, quærendum, quo prænotato, dicimus quòd præmiſſæ demonſtratiuæ, quibus acquiritur ſcientia ſimpliciter, debeant eſſe, non ſolum ueræ, ſet primæ . i. indemonſtrabiles, immediatæ, ad differentiam demonſtrationis particu-

Prima conditio præmiſſarum.

Secunda cõditio præmiſſarum.

nis particularis demonſtrantis, quia conſtat ex præmiſſa demonſtrabili mediata, & ideo cum reſtat adhuc dubium & quæſitum, non habetur per eas ſcientia ſimpliciter uniuerſalis, completa. recte ergo prima. i. perſe nota in demonſtrabilis. ❡ Et ſubdit. § Et immediatis § hæc particula non eſt una alia conditio (ut quibuſdam Ardelionibus placuit) ſed eſt dictio declaratiua ſecundæ conditionis ſupradictæ, & ideo debet legi copulatiue cum, ly primis, & ly. § Et § copulat ambas particulas integrantes ſecundam conditionem, & ſciri uolumus quòd Ariſt. ſe ipſum exponit infra, quòd intelligit per immediatum, ubi ex ui uocabuli dicit quòd immediatum eſt illud quod caret medio, quo poſſit demonſtrari, & aduertas, quòd iſtæ conuertuntur, ſicut ſynonima. mediatum & demonſtrabile, & ex oppoſito immediatum & indemonſtrabile, mediatum enim eſt, quod habet medium, quo poſſit monſtrari, ſicut immediatum dicitur quod caret tali medio, & Ideo Auerr. copulatiuè primis & immediatis. i. quæ careant medio ſyllogiſmi concluſionis, quo poſſint monſtrari, & Ariſt. infra ſe ipſū exponit ex primis & indemonſtrabilibus. ❡ Sed quæres, quare Ariſt. ad ly, primis, uoluit addere, ly immediatis. ❡ Pro ſolutione notan. infe. 35. primum duplex eſt, ē primum primitate ſubiecti, & eſt primum primitate cauſæ, primum primitate ſubiecti dicitur non habens, ſubiectum, prius, cui inſit, primū uerò primitate cauſæ eſt non habens cauſam priorem per quā inſit & ſcito, quòd primum primo modo ſumptum, non eſt immediatum ſimpliciter, quia licet non habeat medium ſubiectū cui inſit, habet tamen medium cauſæ, per quam ineſt, ſed primum ſecundo modo dictum dicitur ſimpliciter, immediatum caret enim medio ſubiecto, & media cauſa. ex qua diſtinctione facile ſcitur cauſa quare Ariſt. uoluit dicere primis & immediatis, dixit. § Primis § ad excludendum primum primitate ſubiecti, & addidit, ly. § immediatis § .ſ. ſimpliciter., quod eſt primum primitate ſubiecti, & primitate cauſæ carens ſubiecto & cauſa medio, ad differentiam demonſtrationis quia in qua præmiſſa eſt prima primitate ſubiecti, & non primitate cauſæ, ut patet. 1. Poſt. com. 95. & in epit. logic. in quæſito 6. contra Auicennam. Dicit etiam. § Et notioribus § ponit nūc tertiam conditionem præmiſſarum quòd .ſ. oportet præmiſſas eſſe notiores, concluſione, & aduertas quæſo, quod Ariſt. dixit notioribus comparatiue, quia infra tex. c. 15. pp unum quodq; tale, & illud magis, ſed concluſio eſt nota propter præmiſſas ergo præmiſſæ ſunt notiores. & ideo in. 16. tex. concludit quare oportet credere principijs omnibus, aut quibuſdam magis quàm concluſioni. & ſcias etiam pro faciliori intellectu, quòd notius duplex eſt, naturæ & nobis, ut dixit Ariſt. infra tex. 22. naturæ quia prius in eſſe, ut cauſa reſpectu cauſati eſt notius nobis, quod eſt ſenſatum magis, oportet ergo exponere ipſum Ariſt. per ſe ipſum quòd præmiſſas eſſe notiores concluſiōe, duplici modo eſt, naturæ & nobis, naturæ ſi quidē quia ſunt priores in eſſe, nam ſunt, cauſa, & nobis quia ſunt magis ſenſatæ, quàm concluſio quæ eſt effectus, & notabis quod præmiſſæ ſint notiores. ſimpliciter hoc eſt in genere ſuo uſ. in genere præmiſſarum ſyllogiſmi. 1. priorum cap. 1. nā ſi præmiſſa ſyllogiſmi non eſſet notior, ſed ignotior, uel æquè notum, tunc proculdubio fieret petitio principij, ut patet. 2. priorū cap. 17. non monſtrant intentum. Quòd uerò ipſæ. præmiſſæ ſunt notiores. nobis & naturæ, hoc, habent, à demonſtrat. aut ſimpliciter, cuius ſunt præmiſſæ, & ideo Ariſt. ſe ipſum exa

Expoſitio Auerr.

Dubitabis

Solutio.

Tertia conditio præmiſſarum.

Scitu dignū quomodo præmiſſæ ſint notiores, & à quo.

ponit, oportere eſſe notiores naturæ & nobis. & dicit inſuper § Et prioribus, & cauſis concluſionis § Et non eſt uerum quòd uitio translatoris factum eſt, quod ita ſcribatur, ſicut communiter ſcribi ſolet, quia in textu græco, ita habetur, ut nos legimus, Quare errauit Balduinus, uerum ad faciliorem intellectum. 2. exponamus, ly. § Et cauſis concluſionis § lucidiſſimus themiſtius diſtinguit de cauſa, una cognitionis tantum. i. eſſe cogniti, ipſius concluſionis, ut eſt effectus propius in demonſtratione quia, ſolum faciens noſcere eſſe cauſam ſed non eſt cauſa eſſendi eius, alia uerò eſt cauſa cognitionis & eſſendi. ut cauſa quæ reſpectu effectus eſt cauſa eſſendi & in eſſendi ſeu cognoſcendi. debet ergo intelligi, præmiſſas eſſe cauſas, non ſolum agentes cognitionem concluſionis. i eſſe cognitū in anima ſed eſſe cauſa eſſendi rei concluſæ, eſſe naturalis, & extra animam. probat Ariſt. hoc eſſe uerum ex definitione ipſius ſcire, quia tunc ſcire ſit finis præmiſſarum demonſtratiuarum, ut cum cauſam cognoſcimus, differt à præmiſſis demonſtrationis quia, in quibus medium eſt cauſa cognitionis, & nō eſſe ut. 2. Poſter. c. 95. exurauit Auerr. dicit etiam. § Et prioribus § .i. oportet præmiſſas eſſe priores concluſione & re concluſa, pro cuius intellectu notato, 5. Metb. & in poſt prædicamen. in cap. de priori, inter alios prioris modos, unus eſt quando aliquid eſt prius natura & ſubſtantia. ut cauſa cauſato. & iſte modus prioris eſt duplex, uno modo conuertibilis in exiſtentia cum cauſato, quia propria, & proprium eſt conuertibile ut patet. 1. Topic. cap. 4. tamen eſt prior, eſſentia, definitione, natura, & ſubſtantia alio modo non conuertibilis in exiſtentia cū ſuo cauſato, ſed poteſt exiſtere ſine eo, ſicut ſunt omnes cauſæ præter cauſam formalē, quæ ſunt priores natura, & ſubſtantia, & quoad eſſe eſſentiæ & quo ad eē exiſtentiæ, quia poſſunt exiſtere ſine effectu cauſato, dicit ergo Ariſt. præmiſſas oportere eſſe priores, natura, & ſubſtātia, primo modo, & nō ſecundo modo. primo modo quo ad eſſentiam, & non quo ad exiſtentiam, quia ut dictum eſt, debent eſſe cauſa formalis cōuertibilis, & in exiſtentia non debent eē priores, probat Ariſto. infra, talem conditionem requiri ex alia conditione, declarata in definitiōe ſcire, hoc modo, ſcire eſt per cauſam, & præmiſſæ ſunt cauſæ, ſed cauſæ ſunt priores, ergo præmiſſæ debēt eſſe priores concluſione. ❡ Quæres ſi præmiſſæ ex quibus ē ſcire ſimpliciter, debent eſſe cum talibus conditionibus comparatiuis. ſ. prioribus, & notioribus, &c. Et comparatiuum referatur ad aliud, quo igitur priores, quo notiores, ipſæ præmiſſæ erunt? ❡ Reſpondetur per Ariſt. concluſione ipſa uel re concluſa quæſita prius, ante demonſtrationem, nam poſt dicitur concluſa, uel concluſio. ❡ Quæritur etiam cur dicit. § Concluſionis § In genetiuo, & non concluſione, in ablatiuo, cum apud grāmati. ita conſtruatur. ❡ Dicitur, quòd partes totius ſunt tanquam habentes, & poſſidentes, ut. 2. de anima. 37. anima & corpus ſunt propter totum, & ideo. 7. Metb. 35. nō habent nomen & definitionem. ſine toto, amplius dicendum eſt quòd ille genitiuus concluſionis ſolum refertur ad cauſas, quaſi dicat Ariſt. ſcientiam demonſtratiuam eſſe ex cauſis concluſionis, notans concluſionem totum eſſe, & rē concluſam, tanquam poſſidentem & habentem medium & cauſam propriam, .ſ. formalem, quæ eſt, nam. 2 phyſ. 4. habens naturam & formam, compoſitum eſt, & cauſatum, reliqua uerò comparatiua non debent referri ad genitiuum illum, ſed præpoſtero ordine deſcendo hoc modo, ex cauſis concluſionis, quæ, ueræ, primæ, immediatæ,

Quarta conditio præmiſſarum.

Quinta conditio præmiſſarum.

Interrogatio.

Reſponſio.

Alia interrogatio.

Reſponſio.

immediatæ priores, & notiores ea. ſ. concluſione, quod breuitatis cauſa omiſit. ¶ Dubitant modo expoſitores, tã græci quam latini. Quomodo iſtæ conditiones præmiſſarum ſunt illatæ ex conditionibus ipſius ſcire, quod eſt finis nam uidetur eſſe aliæ à conditionibus ipſius ſcire. ¶ Philoponus, à quo ſumpſit Sueſſanus, reſpondet, quod ex illa particula, quod ſcire eſt, quoniã illius eſt cauſa, infertur & habetur quod præmiſſæ ſunt primæ & immediatæ, ex illa particula, quod ſcire eſt propter cauſam, habetur & infertur quod præmiſſæ ſunt priores & cauſæ concluſionis, ex illa particula, quod ſcire eſt cognoſcere, habetur quod præmiſſæ ſunt notiores, & ex illa particula, quod ſcire eſt de re quæ non poteſt aliter ſe habere, habetur quod præmiſſæ debent eẽ ueræ. ¶ Sed errant, & primo multæ ſunt cauſæ ut habetur infra cap. 19. habentes mediũ, quo poſſunt mõſtrari, & tamen non ſunt primæ, quia hoc tantum cõuenit ultimæ cauſæ & ſolum formali ut dictum eſt, neque ex hoc ſolo ꝙ ſcire ẽ propter cãm, qua res ẽ, habetur ꝙ præmiſſæ debent eſſe priores, ſed ſufficit quod præmiſſæ ſint cauſæ, ut Ariſt. iam ſe ipſum exponit, nam bene ualet, præmiſſæ ſunt cauſæ ergo ſunt priores, prætęrea uelut diximus cauſa qua res, eſt ſolum cauſa formalis, & ſic non poteſt inferri de omnibus cauſis, quod ſint priores, neque ex eo quod ſcire eſt cognoſcere, poteſt inferri quod præmiſſæ ſint notiores, quia hoc notius quod habent ipſæ præmiſſæ demonſtratiuæ, aut eſt notius genericum, aut ſpecificum & eis proprium, ſi eſt genericum tunc non habent ex ſe, ſed, à genere ſuo, quatenus ſunt præmiſſæ ſyllogiſticæ, nam fieret petitiõ principij, ſi præmiſſæ ſyllogiſmi non eſſent notiores, de quo notiori ſyllogiſtico, non loquitur hic Ariſt. ergo loquitur de notiori, quod eſt proprium ipſis præmiſſis demonſtratiuis. ſ. debent eſſe notiores, naturæ & nobis, naturæ quia priores in eſſe, & nobis quia sẽſatæ, & certum eſt, quod iſte modus, notioritatis non poteſt inferri ex cognoſcere in communi, quia tunc præmiſſæ omniũ aliarum ſpecierum ſyllogiſmi eſſent notiores iſto modo, ergo falſum eſt quod dicunt Philop. & Sueſſanus, quod ex eo quod ſcire eſt cognoſcere, infertur præmiſſas eſſe notiores. ¶ Vnde pro ueritate notand. quod iſtæ huiuſmodi præmiſſarum conditiones, debent deduci, & inferri ex conditionibus ipſius ſcire, & primo dicimus quod ex eo quod ſcire eſt per cauſam, deducitur præmiſſas eſſe priores, quia omnis cauſa eſt prior et ex illa particula & quoniam illius eſt cauſa, infertur præmiſſas eſſe notiores, nam ideo probat inferius tex. c. 15. & 16. præmiſſas eſſe notiores & magis cognitos, quia ſunt cauſæ, & ex illa particula quod ſcire eſt per cauſam, propter quam res eſt, infertur præmiſſas eſſe primas & immediatas, nam cauſa propter quam res eſt, eſt ſola cauſa formalis, ut ſæpius diximus, & cauſa formalis ſola eſt propria & conuertibilis, cum non habeat priorem cauſam, qua poſſit monſtrari & ex illa particula, quod ſcire eſt per cauſam quæ non poteſt aliter ſe habere, ſequitur præmiſſas eſſe ueras, & notato, quod uerum duplex, eſt uerum per accidens, quod poteſt non eſſe, & uerũ neceſſarium, quod impoſſibile eſt aliter ſe habere, unde Ariſt. notans uerum neceſſarium, dixit in illa conditione ipſius ſcire quod impoſſibile ſit aliter ſe habere. ¶ Et quando Ariſt. dicit § Sic enim erunt § probat ipſe Ariſt. conſequentiam factam ex illa illatione hypothetica, nam Ariſt. fecit hanc illationem hypotheticam, ſi ſcire eſt huiuſmodi. i. cum iis conditionibus oportet etiam præmiſſas, quibus fit demonſtratio eſſe huiuſmodi . ſ. cum iis conditionibus, nunc Ariſt. in hac. 2. parte tex. intendit probare, hanc conſequentiam hypotheticam, & quomodo fiat huiuſmodi probatio ab Ariſt. in tex. prius prænotabis duo primum eſt, quod cauſa propter quam res eſt. i. fit ſcire ſimpliciter, eſt cauſa formalis, quæ eſt cauſa & principium proprium, ut diximus in expoſitione tex. 7. Secundum eſt, quod cauſa & principium proprium, continet, omnes has conditiones prædictas, primo eſt cauſa, & quia cauſa, eſt prior, prima & immediata, & uera, & notior, naturæ quia prior in eſſe, & nobis quia ſenſata ex quibus prænotatis patet probatio Ariſt. quæ hoc modo ſit præmiſſæ demonſtrationis per has cõditiones ſupradictas differunt, à præmiſſis ſyllogiſmi incõmuni, ergo oportet præmiſſas ipſius demonſtrationis eſſe neceſſariò cum illis conditionibus, & ideo dicit Ari. § Sic n. erũt principia illius quod demonſtratur § . i. oportet neceſſariò præmiſſas demonſtrationis eſſe § Sic § . i. cum illis conditionibus, et aſſignat cauſam dicens. § Nam ſyllogiſmus erit ſine iis § Quaſi dicat, quod per has conditiones differunt ſyllogiſmus in cõmuni, & ipſa demonſtratio, quia ſicuti præmiſſæ ſyllogiſmi in communi non faciunt ſcientiam, quia non ſunt cum iis conditionibus ſupradictis, ita per oppoſitum præmiſſæ demonſtrationis faciunt ſcientiam, quia ſunt cum iis conditionibus & ideo dicit Ariſt. § Non enim faciet ſcientiam § Quaſi dicat, quod ſi præmiſſæ demonſtrationis erunt ſine iis conditionibus ſupradictis, tunc ipſa demonſtratio non faciet ſcientiam, & ſic de primo ad ultimum patet probatio illius conſequentiæ ſupradictæ, circa illam illationem, quam fecit Ariſt. in prĩcipio tex. huius, quando dixit ſi ſcire eſt huiuſmodi. i. cum illis conditionibus oportet etiam præmiſſas, quibus fit ipſa demonſtratio, eẽ huiuſmodi. Nota quod per. § Eius quod demonſtratur § Intelligit prædicatum quod dicitur de ſubiecto in cõcluſione, quod uocant rem ſcitam, & rem concluſam infra cap. 25. & hoc modo debet exponi hæc ſecunda pars textus, & dicant Aidiones Battologi quicquid uelint. ¶ Falſum eſt etiam, ꝙ aiunt expoſitores, quorum primus fuit Linconienſis, qui dixit, quod Ariſt. poſuerit hic definitionem ſecundam demonſtrationis in genere cauſæ materialis, & quod Ariſt. demonſtret hãc definitionem materialem, per definitionem formalem ſuperius datam nam præter id quod diximus in principio textus adhuc dicimus quod tantum unam aſſignauit Ariſt. definitionem ipſius demonſtrationis, pro cuius intellectu notato, quod. 2. Phyſic. finis tam in naturalibus, quam in artificialibus, neceſſitat & appropriat, non ſolum formam, ſed etiam materiam propriam in qua ſit illa forma, & conditiones proprias utriuſq;. & omnia quæ ſunt ad finem, ſic dicendum eſt in propoſito, ꝙ Ari. ex fine neceſſitauit materiam demonſtrationis. ſ. ipſas præmiſſas, & conditiones præmiſſarum ex conditionibus finis, hoc modo, ſcire ſimpliciter quod eſt finis demonſtrationis, ſimpliciter, eſt huiuſmodi. ſ. cum illis conditionibus iam declaratis ergo & inſtrumentum eius, quod ẽ demonſtratio debet habere præmiſſas huiuſmodi. i. cum illis conditionibus, ex quibus cõmpleta definitio demonſtrationis ſimpliciter hoc modo colligi debet, demonſtratio ſimpliciter ẽ ſyllogiſmus ex ueris, primis notioribus, prioribus & cauſis concluſionis, faciens ſcire, & ſic colligendo quæ dixit Ari. in tex. 8. & in hoc tex. 9. una fit totalis & completa definitio demonſtrationis ſimpliciter. ¶ Amplius diſcutiendum ẽ an ex hoc tex. habeatur quod demõſtratio quia, nõ ſit demõſt. & uocẽtiones Auic. à ſingulares probãs ipſam

Dubitant expoſitores

Reſponſio Philoponi & Sueſſani.

Impugnatur.

Vera deductio.

Secunda pars tex.

Errant latini.

Vna eſt definitio demonſtrationis, & non duæ contra latinos.

Dubitatio quod demõſtratio quia non ſit demon.

Opin. Auiceñ. & aliorum. Ipſã demõſt. quia, non eſſe demonſt. ſet ſyllogis. purũ, ex verbis Ari. ĩ hoc tx. q̃ ille ſyllog. qui ẽ ſine ijs cõditionibus ĩ ſuis præmiſſis, nõ ẽ demõſtrõne, neq; facit ſcire. ſet demonſtratiõ quia, ẽ ſine ijs cõditionibus ut p3. 1 Poſt. t. c. 95. ergo demonſtrõne quia, nõ dicitur demõſtratio, ſet tñ purus ſyllogiſmus.

Impugnat. ¶ Set errõt, nõ Auer. inf. co. 1. 95. & in quæſito. 6. arguit demonſtratiue cõtra Auic. probãdo demonſtrationẽ quia, eſſe demonſt. nõie & definitione. & Ari. ibi clare dicit, & cõparat, demonſt. quia, ad demonſtr. p̃pt quid, mõ cõparatio non fit in æquiuoco, ut docuit Ariſt 7. phyſ. t. c. 29. & t. c. 31. ubi dicit q̃ in ſpẽ atoma fit cõparatio. ergo cũ Ariſt. fecerit comparationẽ inter demonſt. quia, & propter quid, ſignum eſt, q̃ ipſa demonſtratio quia, non erit demonſtratio æquiuocè, ut dicebat Auic ſet vel omino ẽ, vel analogicè. Præterea quòd demonſtratio quia ſit demonſtrõne, & non æquiuocè, probatur ex hoc, quia Ariſt 2 phyſ. 2. & 2. de aĩa. 37. uocat eã uiã innatã, ad cognoſcendũ eẽ principij, mõ artifex non utitur uia non demõſtratiua, & ſi alias rationes demonſtratiuas ad hoc probandũ ſcire cupis, legito eas in quæſito de regreſſu demonſtratiuo.

Reſponſio ad rat. omẽ latinorum. ¶ Et ad rõnem ſupradictã reſpondet Auer. in com̃. q̃n dicit Ariſt. in tx. non eẽ demõſt. ſine ijs. ſ conditionibus, exponit ipſe, q̃ Ariſt. intendat, non eſſe demonſt. ſimpliciter, & non uult dicere. q̃ non ſit demonſtratio in uniuerſali, & analoga, ſicut eſt ipſa demonſtratio quia, & q̃n Ariſt dicit in tx. non facere ſcientiam ſine ijs conditionibus, intelligit ueram ſcientiam in ſummo i. ſimpliciter perfectam, ut ſupradictũ ẽ in tx. 7. ſet tñ facit verã analogicè ſicut facit demonſtratio quia. ¶ Et aduertendũ q̃ eadẽ reſponſione ſatiſfaciendum eſt ijs auctoritatibus quæ habẽtur inf. ĩ tx. 54. & 55. & q. 19. ubi dicit Ari. q̃ accidẽs non facit ſciẽtiã neq; ſi ſit ſignũ eſſentiale, & p̃ hoc Ariſt quia non facit ſcire per cãm, & Auerr. dicit ibi, q̃ propter illũ tx. Auic. negauit demonſt. quia eẽ demõſt. ſet tñ Auic hallucinatus fuit, quia Ariſt. dicit ibi accidentia non facere ſciẽtiã verã, quæ eſt per cãm, & uerum quia. loquitur de ſcire ſimpliciter, ſet non propter hoc negat ipſe Ari. q̃ ipſa accidẽs a nõ faciat ſciẽtiã analogicè dictã, et ſimiliter ad autoritatem ex 2 Poſt ubi dicitur quòd accidentia propria nõ faciũt ſcire quid, & probat ibi Ariſt. quia nõ faciunt ſcire rẽ eẽ ergò nec quid. limitat ibi Auer. q̃ Ariſt. uult dicere, non facere ſcire rẽ eſſe verò ſcientia, non tñ negare analogicè, & merito quia ibi loquitur, de ſcientia demõſtratiua, ex qua habetur definitiua, mutato ordine, & forma, quæ non habetur niſi demõſtratione ſimpliciter, patet ergò demonſtrationẽ quia, eẽ analogicè demonſt quicquid alij dicant. & pro uberiori doctrina circa hoc, q̃ demonſtratio quia ſit demonſtratio analogicè, legito quæ enarrauimus in quæſito de regreſſu demonſtratiuo et legito ipſũ Au. ĩ epi. logic. ĩ ſ prio q̃ſito, cõtra Auic. ĩ q̃ſito. 6. & circa hũc. t. Vltimò huius proœmij hæc ſatis dicta ſint.

com̃. 9. ¶ Dum præaſſumpſerat.

¶ In hoc com̃. Au. uult ſimul priuatã ẽ cõtinuatio, ut patet ĩ pric. com̃. ſ ũ eſt expoſitio ibi. § Et dixit noſtra itaq; eſt § tertium eſt cõtinuatio tx. 10. ibi q̃n dicit § Et poſtq̃ p̃nunciauit § Quo

Continuatio Auer. ad primũ Auer ſic continuat § Dũ præaſſumpſerat § i. poſtq̃ præaſſumpſit tanq̃. notũ hanc definitionẽ ſcientiæ quærẽdæ p̃ demõſt. ſ. ſciẽ æ quæſitorũ ignotorũ naturaliter per demonſt. nũc protendit i. accedit ad cognitionẽ præmiſſarũ demonſtrationis ſimpliciter. & aduertas q̃ iſta cõtinuatio uidetur incõpleta, niſi ſuppleatur & dicatur eo mõ quo diximus in noſtra continuatione, deinde dicit. § Et dixit noſtra itaq; ẽ § Hæc eſt ſecũda pars com̃. in quo Auer. exponit tx & nihil ferè difficultatis eſt in ſuis verbis & aduertas q̃ q̃n dicit. § Et hinc ſequitur q̃ demonſtratiuis § Auer. uidetur dicere, q̃ præmiſſæ ſint cã efficiẽs demon. quia dicit q̃ faciũt acquirere & adipiſci ſcientiã, ſet hoc eſt falſũ quia p̃miſſæ ſunt cã materialis demõſt. & non efficiens. Iõ exponas hoc mõ illa verba

Secunda pars com̃. Auer q̃ p̃miſſæ p̃nt conſiderari dupliciter, uno mõ reſpectu demõ alio mõ reſpectu cõcluſiõis ipſius demõ tũc dicimus q̃ Au. intelligit p̃miſſas eẽ cãm efficientẽ reſpectu cõcluſiõis. & hoc mõ p̃cognitio p̃miſſarũ dicitur agẽs. ſ reſpectu cõcluſiõis, ſicut annotauimus pulcherrime in. 2. t. ſet reſpectu demõ quæ eſt inſtrumẽtũ ipſius ſcire ſimpliciter, dicũtur cã materialis, et hoc mõ dicitur ab Ari. q̃ p̃miſſæ ſunt cã materialis, & hoc mõ cõcordant pl. i diuerſa dicta Auer. circa hoc, & q̃n dicit. § Sic quæ hoc pacto § Au exponit ſecũdã partem tx. & d. q̃ § Sic § i. cũ ijs cõditionibus ſumptæ ipſæ p̃miſſæ, efficientur. § Propriores. i. p̃portionatæ & p̃pria principia ad demõſtrã dũ q̃ſitũ naturaliter ignotũ, dicit exponẽdo. § Syllogi. aut § uolens q̃ per ſyllogis. intelligit oẽs alias ſp̃es ipſius ſyllogiſ. pter ipſum demonſtratiuũ nã com̃ 17 quinq; uenatur ſp̃es ſyllogi. ex ui ſp̃erum p̃miſſarũ, & ſimiliter quinq; d eẽ ſp̃es ſyllo. in epit logi in princ. & in 1 logo mag. com̃ dixit quinq; eẽ artes logices & ſimiliter in com̃. 1. dixit eẽ quinq; artes. ſ. quinq; ſp̃es ſyllogis. cõtra oẽs logicoſtres, dicẽtes nos dũtaxat eẽ ſpecies ſyllo. ſ demõſtrat Topic & elench. & ignorantes duas alias ſp̃es. ſ. ſyllo rhetoricũ & poeticũ, & licet Au. nõ cõnumerauerit ſyllogiſ poetich, tu addas, & cũ d. § Set nõ demõſtratio § Nota q̃ Auer excludit illã obiectionẽ, quã notauimus ĩ dubitando, an demõſtratio quia, ſit demõſtratio. d. mõ Auer. q̃ ipſe Ari. q̃n d. § Set nõ demõſtratio. § nõ intendit demonſtr. in cõi, ſet demonſt. ſimpliciter, & ſic Auerroes uidetur dicere quod demõſtratio quia, ſit demõſtratio. ſicut infr c. 95. & in epit logi. q̃ſito 6. cõtra Auic. determinauit, & ſimiliter exponitur q̃n d. § Intendit ueritatẽ ſummã § quaſi dicat, q̃ Ari. p̃ verã ſcientiam non intellexit ſciẽtiã in cõi, ſet ſciẽtiam ueram in ſũmo. ſ per demõſtrationẽ ſimpliciter habitã, & ſic neq; excluditur ipſa demõſtratio quia, ut diximus in ſolutione dubij circa finẽ t. ſet cũ ipſe Au. d. § Et poſtq̃. p̃nunciauit § aduertas q̃ hoc quod ſequitur, nõ ẽ expõ. t. ſet ẽ cõtinuatio. t. 10. à, quo ĩcipit tractatus huius libri, ut dicemus, & iſte error non ẽ ĩpigẽdus Aue ſet potius dicẽdũ ẽ, trãſlatoris uitio hoc factũ eẽ. et nõ mirũ ẽ, nã q̃ plurimos huic ſimiles errores, circa ſectionẽ et diuiſionẽ cõmẽtorũ Au. trãſlatores egiſſe cõperimus ĩter quos p̃fectò errores, hõc, quẽ oẽs cõiter ſequũtur annotãdũ eẽ duximus, oẽs nãq; cõiter uerũ eẽ credũt, q̃ Auer. poſuerit proœmiũ ĩ pric. tertij libri phyſ q̃n d. § Cõſuetudo ſicut dicit Ari. § ſet ẽ purus error ita credere, et oẽs ſic ſibi p̃ſuadẽtes hallucinãtur, nã hæc ẽ rei ueritas, q̃ illud qd̃ ponitur ibi nõ ẽ p̃œmiũ 3 lib phyſ. neq; finis 2 lib. phyſ. quia extra p̃poſitũ ĩtẽtiõis Ari ĩ ſi 2. et ĩ pric. 3. lib ſit ibi ſermo de cõſuetudine ſet oẽs uerã Au. doctrinã ĩſequẽtes, hoc deinceps ſciẽt et dicere dẽnt, q̃ ẽ Aue. digreſſio q̃ ĩ facit ĩ. 2. phyſ ĩ c. 60. ĩ cuius. c. fine de cõſuetudine Aue. ſermonẽ facit, qd̃ cuiq; ex ĩ a uerborũ ſerie facile inueſtigare põt ad hoc illud p̃œmiũ 3. phyſ á ſit germanũ Aue. uel fictitiũ, ãbigẽdũ ẽ. hæc monuiſſe uoluimus ut huiuſmodi errores. nõ Auer. ſet interp̃tis aut ſcriptoris uitio facti eẽ credantur et ſic ẽ finis p̃œmij huius 1. lib. poſte. Ari. cõtra placitã omnium logicorum, qui uſq; adhuc tẽpora fuerũt.

Auerr. non fecit proœmium in 3. phyſ. contra omnes Auerroiſtes.

INCIPIT TRACTATVS PRIMI LIBRI POSTERIORVM ARISTOTELIS F. GOMETIO PAGANO NEAPOLITANO DILVCIDATORE ET LOCVPLETATORE.

Tex. 10.

VERA *Quidem igitur oportet eſſe, quoniam quod non eſt, non eſt ſcire: ut quoniam diameter commenſurabilis. Ex primis autem & indemonſtrabilibus quia non ſciet: non habens demonſtrationem ipſorum: ſcire enim: quorum demonſtratio eſt non ſecundum accidens: eſt habere demonſtrationem.*

Incipit tractatus. Ratio demonſtrati quòd Ariſt. incipiat tractatum.

COMPLETO Prooemio (quicquid alij dicant) nunc incipit tractatus: quod uerum eſſe probatur ex Ariſto. 3. Rhetor. cap. 16. ex quo colligitur quòd tractatus dicitur ille, in quo artifex incipit tractare rem inuentam: & ſubiectum præcognitum ſeu propoſitum. ſed Ariſt. ab hoc tex. decimo incipit tractare, diſtinctè, quæ inuenit et præpoſuit, à primo textu, uſq; ad hunc decimum, meritò igitur dicendum eſt, quòd Ariſt. ab hoc tex. 10. incipiat tractatum. Maior iam clara eſt ex Ariſt. loco ſupradicto, & minor probatur, ex modo procedendi Ariſt. in hoc tex. nam incipit tractare inuenta & præpoſita in prooemio, quando dicit § Vera quidem igitur § Inuenit & ſumpſit ex conditionibus ipſius ſcire quod ē finis, quot & quales debent eſſe conditiones præmiſſarum demonſtrationis ſimpliciter ueluti exarauimus ī expoſitione tex. 7. & eas præmiſſarum conditiones enumerauit & propoſuit in tex. 9. nunc ipſarum conditionum propoſitarum, diſtinctam incipit facere pertractationem Ariſt. nam inter alias conditiones ipſarū præmiſſarum, quas ipſe Ariſt in tex. 9. ſumpſit, numerauit, & propoſuit, hanc primam aſſignauit, dicens § Si igitur ipſū ſcire eſt ut poſuimus, neceſſe eſt & demonſtratiuam ſcientiā & ex ueris eſſe § & in hoc tex. Ariſt. incipit, à ueris, dicens, § Vera quidem igitur oportet eſſe §. Signum igitur euidentiſſimum eſt, quòd Ariſt. ab hoc tex. 10. incipiat tractatum huius primi lib. poſter. & hoc idem confirmatur autoritate Auerr. qui in calce com̄. 9. ponens continuationem huius decimi tex. ad præcedentes, dicit § Et poſtq̄. pronunciauit cōnexum harum conditionum ipſis præmiſſis, incœpit notificare modū nexus harum conditionum, ipſis demonſtrationis præmiſſis § Tunc ſi pronunciauit, & propoſuit ergo ſignum eſt, quod prooemium fecit, nam hoc eſt munus prooemij ueluti docuit nos Ariſt. 3. Rhetor. cap. 14. ut ſit præludiū omnium dicendorum ī tractatu, & ſi in [illegible] notificare modum ab hoc tex. 10 ergo incipit exequi quæ propoſuit, & inceptio exequutionis nō ē aliud, quam narrare & tractare, ut patet 3. rhetor. cap. 16. quamobrem omnes deinceps ad hanc (unanimi aſſenſu) conuenire debent, ſententiam, quòd expleto prooemio, Ariſt. nunc incipiat tractatum ¶ Et quoniam narratio ſeu tractatus in demonſtratiuis non eſt continuus ſed ī partes diuiſus, ueluti nos docuit Ariſt. in 3. rhetor. cap. 16. propterea præſentem tractatum primi lib. poſter. in duas principes partes ſecandum fore aſſerimus: Sed cur in duas diuidendum fore partes putauerimus, ratio talis namq; aſſignatur, quia omne quod pertractatur in primo libro poſter. eſt duobus modis, aut ex neceſſitate, aut ex bonitate, tractat enim de quibuſdam ex neceſſitate, à tex. 10. uſq; ad cap. 31. & de quibuſdam alijs ex bonitate, à cap. 31. uſq; ad finem libri, Quomodo autem hoc ſit, oſtenditur ex diuiſione eiuſdem tractatus in minores portiones. ſ. in capita, per quas minores portiones Auerroes intellexit capita & textus quando ipſe dixit in prologo, quòd primus liber Poſterio. partitur in minores portiones, unde dicimus, quòd Ariſtot primo tractat de illis quæ ſunt ex neceſſitate, & hoc facit ipſe, ab hoc tex. 10. uſq; ad cap. 30. ubi loquitur de demonſtratione ſimpliciter. In 30 autem capite loquitur de duabus alijs ſpeciebus demonſtrationis. ſ propter quid & quia, & iſtæc ſunt de quibus Ariſt. pertractauit ex neceſſitate, & à 31. uſq; ad finem huius primi libri tractat de quibuſdam ex bonitate doctrinæ, nam in ipſo 31. cap. tractat & docet Ariſt. quæ figura ſit conuenientior ipſi demonſtrationi. In 32. cap. loquitur de ſyllogiſmo ignorantiæ, ne decepti per talem ſyllogiſmum, deficiamus, à ſimpliciter ſcire quod habetur per demonſtrationem ſimpliciter In 33. cap. quomodo ſint nota principia demōſtrationis, ſenſu, uel inductione ſenſata, à 34. uſq; ad 38 probat ſtatum in medijs demonſtrationis. In 38. docet quòd non licet in demonſtratione ſumere terminos alterius generis ſcientiæ. In 39. de demonſtratione uniuerſali & particulari, quæ illarum potior. In 40. utrum affirmatiua demonſtratio, uel negatiua ſit melior, In 41. de oſtenſiua ducente ad impoſſibile. In 42. quæ ſcientia certior & prior altera. In 43. quæ eadē & quæ diuerſa ſcientia, & quòd non omnium eadem ſunt principia ſyllogiſmorum. In 44. de differentia inter ſcientiam & opinionem, & de ſolertia & habitu neceſſario ad inuentionem medij, & ſic habemus 44. capita in quæ ſecauit Auerr. in ſua paraph. & media expoſitione, hunc tractatum primi lib. poſterior. ī minutiſſimas quoq; portiones ipſe Auer. hunc eundem tractatum diuiſit in magna com̄. quam in præſentiarum exponimus. ſ. in tot commentationes & textus, Quorum numerum breuitati ſtudentes omiſimus. ¶ Et quoniam tractatus continuari debet ad prooemium, propterea nos ſic cōtinuando dicimus poſtquam Ariſtot. in prooemio ex conditionibus finis inuenit, enumerauit, & propoſuit conditiones præmiſſarum quæ ſunt inſtrumenta ad ipſum ſcire quod eſt finis nunc diſtinctè de ipſarum præmiſſarum conditionibus tractare incipit, declarando modum & cauſam, propter quam tales conditiones, inſint ipſis præmiſſis demonſtrationis ſimpliciter, & aduertas quòd cauſa cōmunis propter quā oēs conditiones illæ debent neceſſario conuenire ipſis præmiſſis demonſtrationis ſimpliciter, eſt iſta, quia ſi ipſæ præmiſſæ eſſent ſine iis conditionibus, tunc non facerent ſcire. ¶ Et diuiditur uerbum Ariſtote. in textu § Quoniam quod non eſt, non eſt ſcire § Occurrit dubitatio, nam uidetur eſſe oppoſitum, quia

Ratio quare diuiditur in duas partes.

Diuiſio tractatus in capita.

Continuatio tractatus ad prooemium.

Diuiſio tractatus in duas partes.

Diuiſio tex. in duas partes.

tex. iſte in duas partes, ſecundum numerum duarum conditionum ipſarũ præmiſſarum quas intendit in hoc texto declarare: in prima parte ibi § Vera quidem igitur § Declarat primam conditionem præmiſſarum aſſignando cauſam, quare oporteat præmiſſas eſſe ueras, In ſecunda parte ibi § Ex primis aũt § declarat ſecundam conditionem, quare etiam oportet ipſas præmiſſas eſſe primas & indemonſtrabiles ſeu immediatas: Quo ad primã partem igitur huius tex. Ariſt. aſſignat cauſam ſignificatam per ly, § Quoniam § propter quam, neceſſarium eſt præmiſſas eſſe ueras: & ratio ad explicandũ hanc cauſam, ſic debet formari. Illud neceſſario ineſt principio demõſtratiuo ſine quo nõ facit ſcire finẽ ſuũ ſimpliciter: ſi non ueræ, ſed falſæ ſunt præmiſſæ, non faciunt ſcire finem ſuum: neceſſario ergo oportet præmiſſas eſſe ueras, neceſſitate ſumpta, à cauſa finali. ſ. ab ipſo ſcire. Et notato, quòd huius rationis ponitur minor in textu, quando dicit. § Quoniam quod non eſt, non eſt ſcire. § .i. illud quod eſt falſum, non eſt § .i. non facit ſcire, ſi igitur præmiſſæ ſunt falſæ tunc non faciunt ſcire, nam ex falſis non ſequitur niſi falſum, uel falſa concluſio: ſed falſum non ſcitur, & dat exemplum Ariſto quando dicit, § ut quoniam diameter cõmenſurabilis. § Nota quod diameter eſt linea tranſuerſa ab angulo ad angulum, quadrãgulum interſecans, quæ longior eſt, & incõmenſurabilis coſtis, quæ ſunt quatuor latera quadranguli, & dicit Ariſt. diametrum eſſe cõmenſurabilem eſt falſum, & ideo non poteſt ſciri, à primo ergo ad ultimum ſi præmiſſæ falſæ non faciũt ſcire, neceſſario ergo oportet eas eſſe ueras, & quando dicit Ariſto. § uera quidem igitur oportet eſſe, § eſt concluſio ſupradictæ rationis adeo quod illius rationis, primo concluſionẽ, deinde ponit minorem. Et ad ponderationem uerbo rum dicta tum, quod dixit Ariſto. § Vera § in numero plurali in neutro § uero referendo ad principia demonſtrationis, de quibus loquutus erat, dixit § Oportet § Notans inhærentiam talium conditionum debere eſſe neceſſariam, propter quod differt, à principio Topico, quod non eſt uerum neceſſarium, dixit § Quoniam § Notans cauſam propter quam § Vt diximus § Oportet præmiſſas eſſe ueras Deinde dicit § Et ex primis § hæc eſt

Secunda pars textus. ſecunda pars huius tex. in qua Ariſt. ponit ſecundam conditionem præmiſſarum, quod ſ. oportet etiam ipſas præmiſſas eſſe primas & indemonſtrabiles, & aſſignat cauſam per illam particulam § Quia § Significatiuã. ht formatur ratio hoc modo ad explicandum cauſam iſtam propter quam neceſſarium eſt ipſas præmiſſas eſſe primas & indemonſtrabiles. Illa ſunt neceſſaria præmiſſis demonſtrationis ſimpliciter, ſine quibus non faciunt finem ſuum ſ. ſcire ſimpliciter: ſed ipſæ præmiſſæ non faciunt finem ſuum, niſi fuerint primæ & immediatæ, ergo oportet neceſſario eas eſſe primas & ĩmediatas ſeu indemonſtrabiles: maior patet, & minor ponitur in tex. ab Ariſto. q̃ dicit § Quia non ſciet non habens demonſtrationem ipſorum § .ſ. aliquis non poteſt ſcire § non habens demonſtrationem ipſorum § .i. non ſumens ipſas præmiſſas in demonſtratione primas & indemonſtrabiles, & Ariſt. probare uolens hãc minorẽ, aſſumit ex hoc fundamentũ q. ſcire per ſe & nõ per accidens ea quorũ eſt demonſtratio, non poteſt eſſe, niſi p demonſtrationẽ, & non alio modo. Et hoc fundamentũ explicat Ariſt iis uerbis § Scire enim quorũ demonſtratio eſt non ſecundum accidens, eſt habere demonſtrationem. § Tunc ſtã te hoc fundamento, uult ſic Ariſto. probare minorem, uel præmiſſæ demonſtrationis ſunt primæ & indemonſtrabiles, uel ſunt demonſtrabiles & non primæ: ſi ſunt indemonſtrabiles tunc habetur intentum: ſi uerò ſunt demonſtrabiles, tunc nõ poterunt ſciri niſi per demonſtrationẽ, ut patet per fundamentũ & tunc quæro de præmiſſis illius demonſtrationis, per quam demonſtrantur illæ præmiſſæ, an ſint ĩdemonſtrabiles, uel demonſtrabiles: ſi indemonſtrabiles habetur intentum, ſi demonſtrabiles, adhuc quæritur de illis: & ſic uel dabitur proceſſus in infinitum, uel oportebit præmiſſas demonſtrationis eſſe primas, & indemonſtrabiles: ſed proceſſus in infinitũ abhorretur ergo dicendum eſt præmiſſas neceſſario eſſe primas & ĩdemonſtrabiles: hæc circa duas rationes quas facit hic Ariſt. unã ſ. ad probandũ quod præmiſſæ debent eſſe ueræ Aliam uero qđ præmiſſæ debent eſſe primæ & ĩmediatæ ſeu indemonſtrabiles. ℭ Sed dices cur dixit § Quorũ demonſtratio eſt § Vt patet in tex. ℭ Reſpondetur quòd dixit hoc Ariſt. ad differẽtiam primorũ principiorũ & diffinitionũ per ſe notarũ, quæ non ſciuntur per accidens, ſed ſunt per ſe notæ, imo magis notæ, & ſcitæ quàm concluſio, ut docet Ariſto. 1. poſter. tex c. 15. & .16. & tamen de eis non habetur demonſtratio: nam de illis habetur demonſtratio, quæ ſunt quæſita, i. ignota notarum litter. Et ſic dicimus q̃ Ariſt. ut uerificaret ſuum dictum, dixit hoc modo: ſcire per ſe & non per accidens, ea quorũ ẽ demonſtratio, & habere demonſtrationẽ: quia contingit ſcire p ſe prima principia, & ipſam diffinitionẽ quod quidem ſcire, non eſt habere demonſtrationẽ. Et q̃ dixit § Non ſecundum accidens § aduertas, quod debet addi ad ly ſcire: ut ſit ſenſus, quod nõ ſit ſermo de ſcito ſecundũ accidens, ſed de ſcito per ſe: ſicut dixit ipſe Ariſt. in tex. 7. nã de ſcire per accidens nõ eſt habere demonſtrationẽ ℭ Dubitatur ẽt, quare Ariſto. loquens de cõditionibus præmiſſarũ: incepit, à ueris potius quàm à primis, uel notioribus, uel prioribus, uel ab aliis. ℭ Dicitur Ariſt. multis de cauſis id egiſſe. Tum quia proſequi intendit, eo modo quo propoſuit: ut in tex. 9. enumerando & proponendo conditiones præmiſſarum prius numerauit & propoſuit illam conditionẽ eſſe ex ueris, ergo ſimiliter debuit proſequi primũ, à ueris incipiendo cũ ẽt, quia uniuerſaliora ſunt ordine doctrinæ proponendo, ut docuit Ari. 1. phyſ. tex. c. 4. et hoc fieri debet pp tres cauſas ut enarrauit Auer. in prologo phyſ. & in prologo primi poſter. magnæ cõm Primo cauſa eſt, quia ſunt notiora apud nos, & hæc aſſignatur ab Ariſt. primo phyſic tex. c. 4. & tex. c. 57. ubi dicitur, eſt. n. ſiñ naturã prius cõmunia dicere, & ſic circa unũquodq; propria ſpeculari. Secũdo cauſa eſt, ne fiat repetitio in ſcientia, & hæc ſumitur ab Ariſt. in primo de partibus aĩalium in principio, ubi inquit, quod ab ipſis cõibus eſt incipiendũ, ne idẽ multoties repetere contingat. Tertia cauſa eſt, ut demonſtrationes procedant ex primis & propriis, hæc tertia cauſa ſumitur ab Ariſto. in 1. poſter. cap. de uniuerſali. Cũ igitur eſſe ex ueris ſit uniuerſalior conditio inter alias conditiones, propterea prius ab eſſe ueris exordiri uoluit Ariſt quã ab aliis, & qđ eſſe uerũ: ſit uniuerſalius quã aliæ conditiones, patet, quia multa habent eſſe uerũ quæ nõ ſunt prima & ĩmediata: & ſimiliter multa habent eſſe uerũ, quæ nõ ſunt cauſæ, ſed effectus, & hoc totũ in præmiſſis demonſtratione quia: ergo eſſe uerũ eſt uniuerſalius, & merito ab eo incepit Ariſtot. ℭ Amplius ſuper illud

Dubitatio circa tex. Solutio.

Dubitatio. Solutio.

Dubitatio.

nulla roſa exiſtente in hyeme, poteſt eſſe ſcientia de ea, nam ſcitur, à medicis, quòd eſt temperata, & calori febris conuenienſ: Set quia de roſa in hyeme dici poſſet, non eſſe uerum quòd ſit non ens licet enim non ſit in hac regione, alibi tamen erit, ubi uer ſub equinoctiali eſt, & ſic non eſt uerum, quòd ſit non ens aliquando: ideo dubium eſt de quibuſdam rebus, quæ (ut dicit Themiſtius. 2. de animo cap. 24) habent eſſe æternum, tempore non continuo, ut genita per putrefactionem, nam quando non ſunt de eis eſt ſcientia, & quo ad generationem eorum, & quo ad reliqua.

Reſponſio Philoponi, & ſequaciam.

¶ Philoponus, einſq; ſequaces reſpondent, quòd non entis eſt, ſcientia, quoniam non ẽ ens ſicuti falſum ſcitur, quoniam non eſt uerum, & ſic conceſdunt, non ens poſſe ſciri, quòd eſt, non ens: & dicunt Ariſt. opinionem eſſe, quòd non ens, non poteſt ſciri, quòd ſit ens, & ſimiliter falſum non poteſt ſciri, quòd ſit uerum. ¶ Set proculs dubio Philoponi & ſequacium ſolutio non ſit ad propoſitum, quia Ariſt. dicit non ens. i. falſum non ſcitur & ſic de hoc eſt dubium an falſum ſciatur, & non mouetur dubium, an falſũ

Aduerſus Philoponũ, & ſequaces.

ſciatur, quòd ſit falſum, & ſimiliter, non ens ſciatur, quòd non ſit ens, & ſic cũ Ariſt. loquatur de ſcire poſitiuè & Philoponus de ſcire priuatiuè, ſequitur ipſum Philop. & ſequaces erraſſe.

Reſponſio antiquorũ.

¶ Alia fuit opinio quam cõmuniter antiqui tuebãtur, dicendo rem habere eſſe tripliciter. ſ. in ſe, in ſuis cauſis, & apud intellectum, res habet eſſe in ſe, quæ habet eſſe actuales, res habet eſſe in ſuis cauſis, quæ non eſt, ſet iam ſunt cauſæ, ex quibus poteſt eſſe: res dicitur habere eſſe tantum apud intellectum, quæ non eſt nec poteſt eſſe, ſet bene eſt intelligibilis, ut chimera & hircoceruus: & tunc habita diſtinctione, aiebant antiqui, quòd de ente habente eſſe tantum penes intellectũ non habetur ſcientia, ſet de ente habente eſſe in ſe ipſo, aut in ſuis cauſis bene habetur ſcientia, licet ergo nulla ſit roſa in hyeme, aut illæ aliæ res, in ſeipſis, tamen ſunt in ſuis cauſis.

Aduerſus antiquos.

¶ Omittendo ea quæ, à quibuſdam recentioribus, contra huiuſmodi antiquorum opinionem afferuntur: poteſt argui per ea quæ diffuſius declarauimus ſupra in expoſitione. 2. tex. de præcognitione quia, an dicat eſſe eſſentiæ, an eſſe exiſtentiæ & ex demonſtratiue concludi poteſt contra antiquos, quòd Ariſt non intendat loqui de eſſe in ſuis cauſis, nam ex Auer. 2. poſter. com̃. 33. & in. 5. Methaphyſ. c. 14. eſſe quod præcognoſcitur non eſt eſſe aptitudinale & in ſuis cauſis, neq; eſt eſſe exiſtentiæ, ſet eſt eſſe uerum, quòd ita. ſ ſit in anima, ſicuti eſt extra animam

Reſponſio Egidÿ Romani.

¶ Egidius Romanus ſecus reſpondere credens, dicit rem habere duplex eſſe. ſ actuale, & prædicamentale, licet ergo roſa corrupta nullum habeat eſſe actuale, tamen habet eſſe prædicamentale, cum ſit res prædicamenti: cum igitur, res abſtrahat ab eſſe actuali, ſufficit, quòd res habeat eſſe prædicamentale: ideo de roſa habetur ſcientia poſt corruptionem eius, quià adhoc habet eſſe prædicamentale, ut patet.

Cõtra Egidium Romanum.

¶ Hæc reſponſio Egidÿ uidetur eſſe eadem cum illa antiquorum. eſſe enim potentiale, eſt eſſe in cauſis ſuis, nam eſſe in cauſis, non eſt aliud, quàm cauſæ ipſæ aptæ natæ cauſare cauſatum, ſeu aptitudines earum ad cauſandum, quod eſt eſſe eſſentiæ, & potentiale, unde eadem argumenta. quæ aduerſus antiquos concludunt, eadem prorſus aduerſus Egid. concludere aſſerimus

Reſponſio aliorum.

¶ Alÿ dicunt, quòd licet roſa non ſit, tamen poteſt eſſe, & ei non repugnat eſſe, quod ſufficit, ut ſit ſcibilis, quaſi dicant, eſſe aptitudinale præcognoſci de re ſcibili, & ita exponunt, quod eſt. i. quod eſt aptum natum eſſe ſcibile, et quod non eſt. i. quod non eſt aptum natum eſſe ſcibile.

Contra iſtos.

¶ Hæc etiam opinio eſt eadem cum illa antiquorum & Egidÿ Romani, & propterea ſimiliter poteſt dici aduerſus iſtos nam falſum eſt quòd eſſe aptitudinale ſit eſſe præcognitum de re ſcibili, ut in ſecundo tex. uberrimè commoſtrauimus.

Aliorum reſponſiones.

¶ Illorum etiam opinio, de ente diſtinguens. ſ. in actu & in potentia ex. 9. Methaph. t. c. 13 ¶ Et Burlei quoquè dicentis, ens ſumi tripliciter, communiſſimè, communiter & ſtrictiſſimè. ¶ Et aliorum dicentium, ens tranſcendenter ſumptum, commune eſſe, tam ad eſſe actuale, quàm ad eſſe aptitudinale, hæ omnes nãq; opiniones licet uerbis differre uideantur. tamen cum conueniant in illo eſſe aptitudinali, potentiali, ſeu communiſſima, uel communiter dicto: eiſdem profectò rationibus ruunt, cum eſſe quod præcognoſcitur de ſcibili, nullo modo ſit eſſe potentiale. aptitudinale, communiſſimum, & eſſe eſſentiæ, ut ſole clarius in tex. 2. examuſſim demonſtrauimus.

Similiter falſæ ſunt.

Vera reſponſio.

¶ Et ideo omiſſis aliorum poſitionibus & ſententÿs ſecus dicendum eſſe aſſerimus, ſet antequ; diſtinctè dubÿ ſolutio pateat, primitus ſciendum eſt, quòd ens uerum duplex eſt, ut nobis notatum reliquit Auerr. in 5. Methaphyſ. com̃. 14. & ſecundo poſterio. c. 33 ens uerum eſt duplex, ſicut latius in text. 2. annotauimus, Quoddam ſimplex. quoddam uerò compoſitum, ens uerũ ſimplex eſt omne illud quod eſt in prima operatione intellectus, ſiue fuerint termini ſimplices, ſiue definitiones, quæ cum non dicat eſſe, ne'q; non eſſe, eſt in prima operatione intellectus, & habet eſſe uerum ſimplex, ſet ens uerum compoſitum eſt illud quod eſt in ſecunda operatione intellectus, & tale eſſe uerum dicitur compoſitum, quia explicatur per enuntiationem cum copula uerbali ut patet primo de interpret cap. 4. tunc hac ſtante diſtinctione, dicendum eſt, quòd cum dixit Ariſtot. præmiſſas oportere eſſe ueras, intellexit, de uero compoſito ſ. ex nomine & uerbo nam præmiſſæ ſunt propoſitiones, & componuntur ex nomine & uerbo, ergo de eſſe uero compoſito intelligendum eſt pro prima conditione premiſſarum, quando dixit Ariſt. uera quidem igitur oportet eſſe, ſupereſt modo ad dubium reſpondendum fore & licet fuerit reſponſum, à nobis eidem dubio in tex. ſecundo. nihilominus in præſentiarum quædam in ſumma rememorãtes dicimus: quòd eſſe quód prætcognoſcitur de aliquo ſcibili, non eſt eſſe actuale, nec eſſe aptitudinale ſeu potentiale, nec exiſt. nec eſſentiæ, ſet eſt conformitas eſſe potentiolis & eſſentiæ in mente cõcepti, ad eſſe actuale exiſtentiæ, & extra mentẽ, & licet non ſit indiuiduũ extra animam, inuenitur tamen indiuiduum in ſenſibus hominum memoratum, quod ſumptum fuit. à re extra animam aliquando exiſtente, & hoc ſufficere dicimus, ad hoc ut ſit ſcientia de eo. quando uero nec extra animam exiſtit, nec phantaſma ſumptum fuit. à re extra animam quod fuit conforme rei in anima, tunc non ens ſimpliciter eſt, & non ſcibile, modo roſa & cætera illa predicta, licet extra animam non ſint, eſt tamen ſpecies indiuidui ſumpta, à re extra animam, quæ aliquãdo fuit.

Interrogatio. quid p ly, primum.

¶ Quæres quid intelligit Ariſtot. per primum, quando dicit, quòd oportet, præmiſſas eſſe primas.

Reſponſio.

¶ Dicitur ſicuti habetur in hoc primo poſter. com̃. 36. & ab Auerr. in Epit. logic quæſito 3. & quæſito. 4. & in epiſtola de primitate prædicatorum: Primum eſt duplex, primum primitate ſubiecti, et primum primitate cauſæ Hanc etiam diſtinctionem poſuimus in expoſitione textus noni & aduertas quòd utrumque primum habet tres iſtas conditiones ſcilicet de omni, per ſe

& inquantum ipſum, Primũ primitate ſubiecti dicitur, quia non habet prius ſubiectum cui inſit, ut accidens proprium reſpectu ſui ſubiecti. Primum primitate cauſæ, eſt illud, quod non habet priorem cauſam per quam inſit, ſicut differentia, & tota definitio, quæ non habent priorem cauſam, per quam ipſi ſubiecto, immo ſunt ipſummet eſſe propriũ ſubiecti. Ex qua diſtinctione patet iam, quid intelligat Ariſt. per primum. dicimus namq; quòd intelligit primum primitate cauſæ. i. præmiſſas, oportere eſſe primas. non habentes priores cauſas, ſignum eſt, quia infra tex. 13. ſe ipſum exponens Ariſt. dixit, idem innuendo primum, quòd proprium principium, propriũ prĩ- *Interrogatio quid per ĩmediatum.* cipium eſt propria cauſa. non habens priorẽ cauſam. ¶ Quæres etiam quid per immediatum ſeu ĩdemonſtrabile. ¶ Dicitur *Solutio.* quòd Ariſt. infra. 13. tex. ſe ipſum exponit, quòd immediatum eſt indemonſtrabile, non habens cauſam priorem qua poſſit demonſtrari. ¶ Adhuc ſcire cupis, cur copulatim ponit ea *Alia interrogatio.* Ariſt. cum copula, &. ¶ Pro ſolutione notandum ex Ariſt. in *Solutio.* fra. t. 13. quòd primum & immediatum ſunt idem ſubiecto et differunt ratione. ſunt namq; idem ſubiecto, quia primum cauſæ non eſt aliud ſubiecto, quàm eſſe indemonſtrabile. nam ſi non habet priorem cauſam, ergo eſt indemonſtrabile, ex quo patet reſponſio, quia ſunt idem ſubiecto, ideo copulantur per ly, &. vide etiam pro hac reſponſione, quæ diximus eidẽ dubio, reſpondendo in tex. 9. illuc recurrito. ¶ Inſuper dubitatio *Dubitatio Ariſt. uidetur ſibi contradicere.* occurrit, quia Ariſt. uidetur ſibi contradicere, nam dicit in hoc tex. pro ſecunda conditione præmiſſarum, quòd debent eſſe primæ, & immediatæ ſeu indemonſtrabiles, oppoſitum huius prodidit in primo topic. cap. primo ubi definiendo demonſtrationẽ, dixit, quòd eſt ex primis, aut ex eis quæ ſunt nota ex primis ergo ſi demonſtratio poteſt eſſe, ex eis, quæ ſunt nota ex primis tunc non erit ex indemonſtrabilibus, & ſic expreſſe *Reſponſio.* Ariſt. uidetur ſibi contradicere. ¶ Dicendum, hoodquaq; Ariſto. ſibi contradicere, nam primo topic primo Ariſtot. definiuit demonſtrationem communem ad omnes tres ſpecies demonſtrationis. hic verò dat conditiones præmiſſarum non omnium, ſet tantum præmiſſarum demonſtrationis ſimpliciter, nam ſicuti à tex. hoc. 10 uſq; ad cap. 30. loquitur tantum de demonſtratione ſimpliciter, ita tantum aſſignat conditiones præmiſſarũ demonſtrationis ſimpliciter, non demonſtratio quia, non habet præmiſſas immediatas, immediatione cauſæ, ut docuit Ariſto. primo poſter. cap 30. ſet mediatas, & ſic ſunt demonſtrabiles & hoc modo dicendo, hoodquaquàm Ariſt. ſibi contradicit, et Auerr. in cõm. hoc idem confirmat dicens, præmiſſas eſſe immediatas, intelligi debere, de præmiſſis demonſtrationis ſimpliciter, ſicuti etiam in expoſitione cõm. annotabimus.

cõm. 10. ¶ Dixit quoniam ipſas eſſe mendaces.

¶ Hoc commentum non diuiditur, Auerr. enim nihil aliud in eo facit niſi exponit. & aduertendum quòd Auerr. non præ termiſit continuationem huius tex. nam in calce cõm. 9. habetur, ut ibi notauimus, & uitio tranſlatoris, aut interpretis factum eſt, quòd illa continuatio non fuerit poſita in principio huius cõm. nam ſic continuat Auerr. cum pronunciauit nexum & inhærentiam harum conditionum ipſis præmiſſis, nunc dat medium. i. cauſam aſſignat, propter quam neceſſarium eſt, tales conditiones ineſſe ipſis præmiſſis, & per hanc continuationem probauimus in principio tex. quòd ab hoc tex. 10. incipit tractatus, dicit igitur ipſe Auerr exponendo tex. quòd ſi præmiſſæ eſſent § mendaces § Ideſt falſæ & non ueræ, tunc cum ſint cauſæ, erit quoq; concluſio falſa & probat iſtam conſe quentiam Auerr. quando dicit § Et hoc quidem pro maiori parte § Ideſt ideo ex præmiſſis falſis ſequitur concluſio falſa quoniam per ſe & pro maiori parte ex falſis ſequitur falſum ſi igitur præmiſſæ erunt falſæ, ſequitur per ſe concluſio falſa & non ens, & non ſcita, ſet concluſio demonſtrationis, debet eſſe uera, & ſcita, quare præmiſſæ debent eſſe ueræ. hæc eſt ratio, quam facit Auerr. ſup. tex. Ariſt. ad probandum, quòd neceſſariò præmiſſæ debent eſſe ueræ. deinde dicit § Illæ. n § *Remotio obiectionis.* Auerr. remouet dubitationem, quam quis facere poſſet, & dubitatio talis eſt, quia in libro priorum dictum eſt, & cũmonſtratum eſt, quòd ex falſis, non ſolum ſequitur falſum, ſet uerum, licet ex ueris, non niſi uerum & ſic ſi ex falſis poteſt ſequi concluſio uera ſimiliter in demonſtratione, præmiſſæ poſſunt eſſe falſæ, & concluſio ſequatur uera ex eis, Ad quod reſpõdet Auerr. licet § Ille § . ſ. Ariſto. dixerit in libro priorum, quod ex falſis præmiſſis ſequatur concluſio uera § Set hoc ſecundum accidens § Ideſt hoc tamen per accidens eſt. & raro, quod ſ. concluſio uera ſequatur ex præmiſſis falſis, nam per ſe ex falſis præmiſſis, quatenus falſæ ſunt, non ſequitur niſi concluſio falſa, & uult Auerr. dicere hoc modo per illa uerba § Set hoc ſecundum accidens § quòd regulæ logicæ, ſicut & aliæ regulæ artis in maiori parte ſunt ueræ raro & per accidens ſunt falſæ, & ſimiliter dicendum eſt ad propoſitũ, quòd Ariſto. uſus eſt regula per ſe. nam per ſe ex falſis ſemper ſequitur falſum. Si uerò ſequitur uerum, hoc eſt per accidens: *Inſtabis.*

¶ Set obycies, quia. 6. Methaph. 6. artifex non docet, quod eſt per accidens & raro, quomodo ergo dicitur, quòd Ariſt. doceat in lib priorum, uerum ſequi ex falſis, ſi per accidens & raro hoc eſt ¶ Dicendum, quòd artifex docet per accidens, non *Euaſio.* per ſe & de intentione, ſet ad diſcernendum ipſum ab eo quod eſt per ſe, ne impediat ueri cognitionem, Exemplum primo Elench. ipſe Ariſt. docet ſyllogiſmum ſophiſticum, non ut per *Digreſſio. quõ artifex doceat illud quod eſt per accidens.* ſe intentum, ſet ad diſcernendum ipſum à ſyllogiſmo per ſe, ne impediat ueri & exiſtentis ſyllogiſmi cognitionem, Aliud exemplum ad hoc propoſitum Ariſt 2 priorum cap. primo dicit uelle docere ſyllogiſmum qui principalem ſyllogizat concluſionem, ut ſub uniuerſali multæ particulares exiſtunt, particulares enim ſunt ſecundario mediante uniuerſali: Similiter docet eundem ſyllogiſmum concludere conuerſam & conuertentem, qui ſyllogiſmus (ut dicit Auerr. primo priorum capit. 6.) infert per accidens, mediante conuerſione per aliud & non eſt naturalis, ſet artificialis. per accidens & non per ſe concludens, Ita in propoſito in. 2 priorum Ariſt. docet ex falſis, uerum inferri, per accidens tamen & raró, non ut intentum, & naturalem ſyllogiſmum, ſet ut diſcernat, ab inferente per ſe uerum, ut eius cognitionem, non impediat, Amplius Ariſt. 2. priorum. 2. dixit præmiſſas falſas inferre concluſionem ueram, quoniam eſt, ſet non propter quid eſt, & uult dicere inferre eſſe ueram, quoniam quia eſt tantum uera, & ſignificat quoniam quia, & non propter quid, non quòd præmiſſæ falſæ ſint cauſæ ſuæ ueritatis & illationis, ſet uirtute illius principij, uerum ſequitur ad quodlibet, Quo ſtante poteſt dici & doctius quòd Ariſt. in lib. prio. quòd ex falſis ſequatur uerum quoniam i. quia eſt, & non propter quid eſt, & eſt per præmiſſas falſas tamq̃; cauſas illationis, hic autem dicit,

declaratio ſecunde cõditiõis præmiſſarum.

ex falſis ſequi falſum propter quid, quia præmiſſæ ſunt cauſæ concluſionis & illationis ſuæ, ideo hoc mõ exponendo poſſumus ut hac regula veriſimiliter vera, deinde dicit. §Immediatas demonſtrationes ſimplices§ Auerroes declarat de qua demonſtrationum ſpecie intendat Ariſt. dum dicit præmiſſas, debere eſſe immediatas, & dicit quòd Ariſt. intelligit de præmiſſis demonſtra. ſimpliciter, quaſi dicat nec quia, nec propter quid, nam præmiſſa in demonſtratione quia, eſt effectus notificatus, à cauſa priori, in demonſtratione verò propter quid, præmiſſa eſt cauſa notificata, ab effectu notiori, ut patet inf. t.c.95. ſola namq; præmiſſa demonſtrationis ſimpliciter indemonſtrabilis eſt omni modo, & cum dicit. §Et illæ ſunt§ Au. aſſignat rationem, quare iſta conditio. ſ. præmiſſas eſſe immediatas, debet verificari de præmiſſis demonſtrationis ſimpliciter, & antequàm erigatur ratio quam facit Auerr. primitus iſtæc notanda ſunt, primum eſt, quòd demonſtratio in communi dicitur analogicè de ſuis tribus ſpeciebus ſicuti enucleauit Auerr. in hoc. 1. Poſter. c. 95. & in Epit. logic. quæſito. 6. contra Auicennam, & legito quæſitum noſtrum de regreſſu demonſtratiuo, ubi ſcitu digniſſima comperies circa hoc, quod demonſtratio dicatur analogicè, ſecundum hoc eſt. 8. Meth. 7. et. 2. Meth. t. c. 4. & 7. Meth. t. c. 4. & 7. & 1. Poſt. t. c. 15. cum fuerint plura, quorum alterum eſt cauſa alterius, illud quod ẽ cauſa, dignius habebit illud nomen, tunc ſtantibus ijs preſuppoſitis hoc pacto erigi debet, ratio quam facit Auer. quæ talis eſt, de illis præmiſſis hæ conditiones intelligi debet primo & principaliter, de quibus nomen demonſtrationis dicitur prima, ſed de præmiſſis ſimpliciter, nomen demonſtra. dicitur primo, ergo de præmiſſis demonſtrationis ſimpliciter iſtæ conditiones debent intelligi primo huius rationis Auerr. explicauit minorem ibi. §Et illæ ſunt de quibus dicitur demonſtrationis nomẽ primo§ Et declarans Auerr. quomodo tales præmiſſæ demõſtrationis ſimpliciter ſunt primæ, dicit eas eſſe naturaliter primas & notato quòd dupliciter poteſt intelligi, quòd præmiſſæ huiuſmodi dicantur naturaliter primæ, vel quia ſunt cũ primæ apud naturam. i. quia non habent cauſam priorem apud naturam & hoc eſt verum ut diximus vel quia ſunt priores apud naturam, nam ut dicemus infra tex. c. 12. & ẽt. 1. Phyſ. tex c. 2. notum nobis eſt poſterius & ſenſatum, notũ verò naturæ eſt prius & cauſe, vult ergo hic dicere Auer. quòd præmiſſæ demonſtrationis ſimpliciter ſunt naturaliter primæ, .i. primo naturæ, & vere apud naturam, quia ſunt cauſæ primæ, deinde dicit. §Hæ enim demonſtrationes§ Et quia Auer. dixerat in minori ſuæ rationis, quòd demonſtrationis nomen primo dicitur de præmiſſis demonſtrationis ſimpliciter. Nũc vult probare hanc minorem, & ſimul etiam probat, cur demonſtratio ſimpliciter dicatur primo & principaliter demonſtratio, et probatio talis eſt.

Ratio demonſtrationis, quòd demonſtratio ſimpliciter ſit primo & principaliter demonſtratio.

Quandocunque aliquid eſt cauſa alterius, ut aliqua diſpoſitio & prædicatum ſibi conueniat, tunc verius illud diſpoſitionem illam & prædicatũ ſumit, ſed præmiſſæ demonſtrationis ſimpliciter, ſunt cã quare præmiſſæ aliarum ſpecierum demonſtrationis habeant hanc diſpoſitionem & prædicatum, ut dicantur præmiſſæ, ergo præmiſſæ demonſtrationis ſimpliciter primo & principaliter habent iſtam diſpoſitionem & prædicatum, ut dicantur præmiſſæ, poteſt etiam ſub ſumi iſta alia minor, ſed demonſtratio ſimpliciter eſt cã quare aliæ ſpecies demonſtrationis dicantur demonſtrationes, ergo demonſtratio ſimpliciter, prima & principaliter habet hoc nomen, ut dicatur demonſtratio, & ſciri volumus. quòd huius rationis primo ponitur minor ab Auerr. ibi. §Hæ enim§ & ſecundo ponitur maior ibi. §Quicquid autem eſt cauſa & iſta maior patet ex illo ſecundo notando, & tenet etiam virtute regulæ, quam docuit Ariſt. 1. Poſter. t. c. 5. propter unũ quodq; tale & illud magis, & minor probatur, quia tam demonſtratio quia, quàm propter quid egent demonſtratione ſimpliciter tanquam cauſa, & non econtra, & ꝙ egeant, ſic declaratur, & primo probatur quòd præmiſſæ demonſtrationis quia egeant ipſa demonſtratione ſimpliciter, quia præmiſſæ ipſius demonſtrationis quia, vel fuerint ſigna vel effectus, ſemper ſunt demonſtrabiles et mediatæ, & ſic egent cauſa notificãte ꝑ quid, quæ eſt cauſa formalis, & ex conſequenti egent demonſtratione ſimpliciter, quia ipſa demonſtratio ſimpliciter (ut ſæpius diximus) tantum per genus cauſæ formalis demonſtrat probatur ſecundò ſimiliter de præmiſſis demonſtrationis propter quid, quia procedunt ex alijs generibus cauſarum quæ nõ faciunt ſcire ſimpliciter, & perfectum, & ideo egent demonſtratione ſimpliciter, ut faciant ſcire perfectum præmiſſæ verò demonſtrationis ſimpliciter cũ ſint nobis notæ & naturæ, ut patet infra tex. c. 12. nullo egent, ut ſint notificatæ, nam quatenus ſunt ſenſatæ, ſunt notæ nobis quatenus verò ſunt cauſæ & priores in eſſe ſunt notæ naturæ, & quando dicit. §Primæ itaq;§ ponit concluſionem ſupradictæ rationis, deinde dicit. §Et hoc innuit§ reddit ad textum, & vult quòd quando Ariſt. loquitur de demonſtratione, quæ eſt per ſe. & non per aliud, intelligat præmiſſas eius neceſſario eẽ immediatas, quia ſi eſſent mediatæ, tunc illa demonſtratio non erit per ſe demõſtratio, ſed per aliud. §Et dixit nullo§ probat Auerr. quòd præmiſſæ debent eſſe immediatæ, quĩa ſi ſcirentur tanquam mediatæ, & cum illud, quod ſcitur ſcientia vera ſit duobus modis, aut per ſe, aut per demonſtrationem, quærit Au. quo iſtorum duorum modorum ſciuntur præmiſſæ, & concludit quòd §nullo alio itinere§ i. nulla alia via poterũt ſciri ipſæ præmiſſæ niſi per demonſtrationem, nam ſi ſcirentur ſcientia vera. §Per ſe. i. non per aliud, ſicuti ſciuntur prima principia & definitiones, tunc eſſent immediatæ & indemonſtrabiles, & ſic habemus intentum noſtrum, quòd præmiſſæ debent eſſe indemonſtrabiles & immediatæ, ergo ſcirentur per demonſtrationem, ſed hoc non poteſt eſſe quod ſciuntur per demonſtrationem ut dicit ibi Auer. §ac iterum§ probat Auerr. quod nõ poſſunt ſciri per demonſtrationem, quoniam ſi conuenit præmiſſis ſciri per demonſtrationem, inquantum ſunt præmiſſæ, ergo conuenit omnibus præmiſſis, & probatur conſequẽtia, quia ly inquantum infert de omni, & ſi omnes præmiſſæ ſunt ſcibiles per demonſtrationem, tunc dicit Auerr. §Sequeretur rẽ procedere in infinitum§. i. daretur proceſſus in infinitum tam in præmiſſis, quàm in demonſtrationibus, aut dicit Auer. §Cõmoſtrationem fieri circulo§. i. daretur demonſtratio circularis nam præmiſſæ unius demonſtrationis ſcirentur per præmiſſas alterius demonſtrationis & econtra, & ſic fieret circulus, ſed utrunque falſum eſt, unde concludit Au. §Igitur præmiſſæ§ Oportet ergo præmiſſas demonſtrationis ſimpliciter eſſe per ſe primas, & non ſcitas. §Per aliud medium§ .i. quòd nõ habeant cauſas priores per quas ſciri poſſint, & cũ ſubdit Au. §Et quòd demonſtrationes§ Infert corolarium quòd oportet præmiſſas demonſtrationis ſimpliciter eſſe per ſe, immediatas & indemonſtrabiles, quoniam ſi eſſent mediatæ & ſcitæ per aliam.

aliam demonſtrationem, tunc illa demõſtratio, cuius præmiſſæ probantur per aliam demonſtrationem, eſſet demonſtra. æquiuoca quia per accidens, nam per ſe & per accidens æquiuoce dicuntur & idõ cum illa demonſtratio ſit per accidens æquiuocè dicitur. §Et uériſimile ẽ§ Quia ratio quã formauit Au. non ẽ explicata in uerbis Ariſt. ſet implicite cõtinetur, ideo ne aliquis diceret illam rationem non eſſe Ariſt. nunc confirmat eam, & dicit, quòd §Veriſimile eſt§ & rationabile, ut, à principio ad finem uerborum, Ariſt. non intelligat aliud quàm illã rationem quam ipſe formauit Et ſic ex hac ratione Auerr. habetur, quòd illa demonſtratio non eſt per ſe, ſet æquiuoca & ꝑ accidens, cuius præmiſſæ demonſtrãtur per aliam demonſtrationem. Set uidetur Auer. toto cœlo errare, quia propter eandẽ rationem, ſequeretur, demonſtrationem propter quid non eẽ ueram demonſtrationem, ſet æquiuocè, & probatur iſta conſequentia per ſuam rationem, quia illa demonſtratio eſt æquiuoca, cuius præmiſſæ demonſtrantur & ſunt ſcitæ per aliquod medium & hoc dicit ibi Auer. §Et quòd demonſtrationes§ ſet præmiſſæ demonſtrationis propter quid, non faciunt ſcire, niſi prius demonſtratæ fuerint demonſtratione quia, nam in talibus præmiſſis demonſtrationis propter quid. eſt cauſa notificata ab effectu notiori, ergo ipſa demonſtratio propter quid, erit æquiuocè demonſtratio & non uerè, & analogicè, & ſic ſequeretur Auerr. ſibi contradicere, nam infra. c. 95. pulcherrimè enucleauit demonſtrationem in cõmuni analogicè dici de ſuis tribus ſpeciebus, includendo etiam demonſtrationem quia & per eandem etiam rationem poſſet probari quòd demonſtr. quia ſit demõ. æquiuocè quia eius ꝑmiſſa. ẽ effectus notificabilis, à cã priori quod ẽt falſum eſt. ❡ Pro ſolutione, duo ſũt notanda, primum eſt diſtinguendo de ipſo immediato (ſicuti iam diximus) quòd duplex eſt immediatum. Vnum dicitur immediatum immediatione ſubiecti, Aliud uerò dicitur, immediatum immediatione cauſæ, tunc dicimus, quod immediatum primo modo ſumptum conuenit præmiſſis & quæſitis omniũ demonſtrationis ſpecierum, at immediatum ſecundo modo dictum, tantum præmiſſis demonſtrationis ſimpliciter & propter quid conuenit: in eis enim medium eſt cauſa prima. qua non ẽ alia prior. præmiſſæ uerò demonſtrationis quia, uel fuerint cauſæ remotæ uel fuerint ſigna. uel effectus, ſunt mediatæ hoc modo, habent enim cauſam primam & priorem per quam demõ. p̃t ſ. is notam. hoc ẽ, ꝙ aliud ẽ dicere, ꝑmiſſas demõ. et aliud ẽ dicere ꝑmiſſas notificari, quę ſtantibus hiſce duobus facile euadimus. quòd licet præmiſſæ demonſtrationis quia & propter quid notificentur, tamen non dicimus eas demonſtrari Au. uerò intelligit hic præmiſſas demonſtrari, & non tantum notificari, unde uult, quòd illa demonſtratio ſit æquiuoca, cuius p̃, premiſſæ ſunt ſcitæ & demonſtratæ per aliquam cauſam priorẽ & non intelligit tantum notificari, & hæc eſt cauſa, quare demonſtratio propter quid non uocatur ſimpliciter, quia medium eius aliqualiter notificatur, quod non conuenit demonſtrationi ſimpliciter. ❡ Ex qua declaratione ſequitur Abrahamũ Hebræum huius comm̃. interpretem, maximopere hallucinatũ fuiſſe, male enim interpretatus fuit mentem Auerr. nam ipſe præſupponit quòd Auerr. in hoc comm̃. ponat diſtinctionẽ de duplici demonſtratione, una ſit ſimplex, & alia compoſita, et eruditæ ſententies haudquaquam poſſunt inuenire hanc diſtinctionem in uerbis Auerr. in hoc comm̃. quinimmo dicimus ꝙ neq; alibi in doctrina Auer. ut patet infra. com̃. 95. ubi diffuſiſſime de tribus ſpeciebus demonſtrationis loquitur, & in epito. logic. cap. de demonſtr. & in quæſitis huiuſmodi diſtinctio inuenitur, quam ipſe Abrahamus ſomniauit, nam ipſe probat talem diſtinctionem, per hanc ſimilitudinẽ, ſicuti ſyllogiſmus quidam eſt ſimplex, & quidam compoſitus, unde dicit ipſe, ꝙ ſicuti contextus, ex ſyllogiſmo & proſyllogiſmo eſt uerus ſyllogiſmus compoſitus ita aggregatum ex demonſtratione & pro demonſtratione, eſt uera demonſtratio compoſita, & concludit quòd ſicuti uterque ſyllogiſmus, tam ſyllogiſmus ſimplex, quàm compoſitus eſt uerus ſyllogiſmus, ita quoq; utraq; demonſtratio, eſt uera demonſtratio, ſimplex & compoſita ſet quæ dicit iſte Abrahamus, nedum imperipatetica ſunt, uerũ enimuero & puerilia, Ariſt. enim in libro Poſterior. loquens de triplici ſpecie demonſtrationis nihil meminit huius demonſtrationis compoſitæ, quam Abrahamus effinxit, neq; dicendũ eſt Ariſt fuiſſe diminutum, & ipſe procaldubio, hallucinatus fuit credens demonſtrationem ſimplicem apud Auerr. eſſe illã quæ diſtinguitur contra demonſtrationem compoſitam, ſet hoc erroneum eſt. ❡ Adhuc anſa dubitandi occurrit, nã ex ijs quæ dixit Auer. in hoc com̃. uidetur Auerroem ſibi contradicere.

Probatur quòd demõſtratio propter quid ſit æquiuoca. & etiã demonſtratio quia.

Solutio.

Contra Abrahamum interpretem huius com̃.

Contradictio in Aue.

Nam in com̃. dixit & probauit quòd demonſtratio in communi, dicitur analogicè de tribus ſuis ſpeciebus, ſicuti etiam enucleauit in pri. Poſt. c. 95 & in cap. de demonſt. oppoſitum huius dixit ipſe Auerr. in Epit. logic in quæſito. 8 de definitioni bus poſitione differentibus, ubi protulit, quod nomẽ demõſtrationis dicitur uere & per ſe de demonſtratione ſimpliciter, de alijs uerò duabus ſpeciebus. dicitur ſecundum nominis æquiuocationem, ergo contradictio expreſſa in dictis Auer. ❡ Dicitur haudquaq; Auer. ſibi contradicere nam diſtinguendum eſt apud Auer. doctrinam ipſum æquiuocum, quoddam eſt purum æquiuocum & hoc impedit ſcientiam, Quoddã eſt æquiuocum analogum, & hoc modo intellexit Auer. in quæſito. 8 & hoc etiam modo exponendus uenit Auerr. ubicunque dicere uidetur, demonſtrationem quia, eſſe demonſt. æquiuocè, .i. æquiuocè analogicè.

Solutio contradictiõis

❡ Cauſas quoque, & notiores oportet eſſe, & priores, cauſas quidem, quoniam tunc ſcimus, cum cauſam cognoſcimus, & priores, ſi quidem cauſæ ſunt, & notiores, non ſolum altero modo intelligendo, ſet etiam in ſciendo, quoniam ſunt. Tex. 13

❡ Poſtq̃. Ariſt. ſuperiori tex. declarauit cauſam propter quã oportet præmiſſas eſſe ueras primas, & immediatas, nunc reliquas eis neceſſario ineſſe probare intendit, quòd. ſ. ſint priores notiores, & cauſæ concluſionis ❡ Et huius continuationis cauſa in promptu eſt, quoniam declaratis duabus conditionibus ex numero. Quinque conditionum præmiſſis demonſtrationis conuenientium, ut in expoſitione tex. 9. ſolẽ clarius comprobauimus, conſentaneum, nũc erat, tres alias declarare. ❡ Tex. iſte tres in partes ſecatur, ſecundum numerum trium conditionum. & cùm dicit. §Cauſas quidem§ Probat præmiſſas demonſt. oportere eſſe cauſas, per definitionem ſcientiæ, quoniam ut ſupradictum eſt. ſcire eſt rem per cauſam cognoſcere, & tunc ſcimus cum cauſam cognoſcimus uelut. 1. Phiſi. t. c. p. habetur, quare oportet præmiſſas eſſe cauſas. & aduertendum ẽ

Continuatio uera.

Cauſa continuationis

Diuiſio textus in treis partes.

quòd talis

quòd talis probatio,eſt ex conditione finis,ad conditionem inſtrumenti ſicut diximus. §Et Priores§ Cum probauit præmiſſas eſſe cauſas,nunc probat eſſe priores,per hãc rationẽ, quia præmiſſæ ſunt cauſæ,& de rõne cauſæ ẽ,ut ſit prior ineẽ eo cuius eſt cauſa,ergo præmiſſæ ſunt priores in eſſe,& cum dicit. §Et notiores§ Declarat ipſas præmiſſas eſſe notiores,duobus modis,uno modo intelligẽdo quid nominis earũ,alio mõ ſciendo quia ueræ ſunt,& aduertas quòd iſte duplex notitionis modus,eſt illa duplex præcognitio.ſ.quid nominis,& quia eſt.de qua abunde diximus ſupr.in expoſitione tex.c.2 hoc ẽt modo exponit Auerr.ut dicemus paulo poſt in expoſitione com̃ ẽt.

Contradictio in Ari.

¶Set mouetur contradictio in dictis Ariſt.quoniam Ariſt. ſupra in tex.2.dixit propoſitiones ſeu præmiſſas non præcognoſci , niſi quia ueræ ſunt,& in hoc tex.eas utroque modo præcognoſci aſſeruit.quare uidetur ſibi contradicere.

Solutio Philop.

¶ Philoponus ſoluere nititur hanc contradictionem dicens,quòd ſupra in tex.2,tanq̃ firmum ac confeſſum hoc prætermiſit,quia nõ eſt poſſibile præcognoſcere propoſitiones ſeu præmiſſas,quia ueræ ſunt,nec aliquid quoniam eſt,quin præcognoſcatur quid ſignificet.& huic reſponſioni Sueſſanus Philoponi aſſecla acquieſcit.

Contra Philopo.et Sueſſa.

¶Set contra Philoponum & Sueſſanum, ſic inſtatur,quoniam pariformiter Ari.debebat in tex.2.dicere ,quòd de ſubiecto præcognoſcitur quia eſt,& nullam facere mentionem de quid nominis,& aſſignatur cauſa per Philoponũ & Sueſſanum quia nõ eſt poſſibile,aliquid præcognoſci quia ẽ quin præcognoſcatur quid ſignificet,ergo ſufficiebat dicere, ꝙ de ſubiecto præcognoſcitur quia eſt,derelinquendo quid nominis tamquam firmum & confeſſum. ¶Ideo clarius dicendum eſt,quòd nulla eſt contradictio in dictis Ariſt.prætermiſſa eſt enim præcognitio quid nominis præmiſſarum in.2.tex. tamquam facilis , nam infra Ariſt.cap.25.& in tex.76.dicit.quòd nihil prohibet quaſdam ſcientias , quædam horum.ſ. præcognitorum deſpicere, & exemplificat de dignitatibus.ꝙ non aſſumit cõe quid ſignificent,qḋ eſt æqualia ab æqualibus demere,ueluti infra dicemus loco ſuo. ¶Set iunior replicabit & uafrè,quòd eodem modo debebat Ariſt.præcognitionem quid nominis ipſarum præmiſſarum prætermittere & deſpicere in hoc tex.ſicuti prætermiſit ſupra in tex.2. ¶ Dicendum eſt.ꝙ non abre Ariſt.explicauit præcognitionem quid nominis præmiſſarum,in præſenti tex.non uoluit omnes notitiarum modos enumerare,quibus præmiſſæ præcognoſcuntur, & dicuntur notiores.& fortaſſis hoc fuit in cauſa,quare ſupra in tex.2.prætermiſit,præſupponens illud fore declarandum loco proprio.ſ.in hoc tex.11. ¶Illud uero dubium,an de præmiſſis præcognoſcatur quid nominis ratione terminorum, uel ratione totius complexi,iam non operepretium eſt iterum in præſentiarum adducere:ſiquidem ſatis ſuperq; ſatis ſuperius in expoſitione tex 2.diſcuſſum eſt,ubi optimè comprobauimus aduerſus Philoponum,Sueſſanum, cæteroſq; Latinos , quod de dignitatibus ſeu præmiſſis præcognoſcitur præcognito quid nominis,non tantum ratione terminorum,ſet etiam ratione totius complexi,quare legitote,ea quæ in tex,2. exarauimus.

Dubitatio.

¶Amplius dubitatur circa literam Ariſt.quia ſi præmiſſæ ſunt cauſæ,ergo fruſtra probauit eas eſſe priores. Et probatur hæc ſequela,quoniam de ratione cauſæ eſt ut ſit prior,quamobrem Ariſt.u ſuperfluus & nugatorius eſſe cenſeatur.

Solutio.

¶ Pro ſolutione faciliori notandum eſt, cauſam duobus in modis conſiderandam eſſe. Vno modo in inferendo ſeu cognoſcendo,& ſic effectus dicitur cauſa,ſuæ cauſæ in inferendo, quia cauſa à poſteriori infertur,declaratur,& cognoſcitur ꝑ effectum ſuum. Alio modo dicitur in eſſendo,cuiuſmodi ẽ omnis uere cauſa,per quam eſt & recipit eſſe ſuus effectus , & hoc enucleatur in proceſſu demonſtratiuo à priori,tam in demonſtratione potiſſima,quàm propter quid,ueluti patebit inf. in tex.c.95.de triplici ſpecie demõſtrationis.Tunc habita hac præuia diſtinctione,dicitur formaliter ad dubium (quicquid alij dicant) quòd non ualet ſequela,eſt cauſa,ergo eſt prior ĩ eſſe,quia effectus reſpectu ſuæ cauſæ,dicitur cauſa in inferẽdo ſeu cognoſcendo,& tamen non dicitur prior in eſſe , bene uerũ ẽ qḋ ualet cõſequẽtia de cã ĩ eſſẽdo ut pater ẽ cã ĩ eẽndo ſui filij , ergo eſt,prior,nõ aũt tenet de cã ĩ ĩferẽdo. Et ꝑpterea dicendum eſt Ariſtot.non fuiſſe ſuperfluum & nugatorium,probando ipſas præmiſſas,nedum eſſe cauſas,ſet eſſe priores,quia noluit probare ipſas præmiſſas eſſe cauſas , non ſolum in inferendo,ſet etiam in eſſendo,& idcirco addidit & probauit eſſe priores. ¶Et quia Ariſt.dixit & probauit præmiſſas eſſe cauſas,non ab re cauſa dubitandi occurrit,cum quatuor ſint genera cauſarum ex ſecundo Phiſico tex.c.29. &. 70.& ſecundo poſterio.tex.c.48.ſub quo nã genere cauſarum , præmiſſæ dicuntur cauſæ Hæc dubitatio ſoluetur loco proprio ſ.in quæſito de medio demonſtrationis potiſſimæ, ideo in præſentiarum ſub ſilentio pertranſire putauimus. Quo ẽt in loco exactè enucleabitur,quod ideo præmiſſæ dicuntur cauſæ,quia in eis continetur medius terminus,qui eſt cauſa tantũ maioris extremi,ueluti ibidem iuxta Ariſt.& Auerr. placita ſole clarius demonſtrabitur.

Dubitatio.

¶ Alia ſcitu digniſſima occurrit dubitatio,cur.Ariſt.non probauit ultimam præmiſſarum conditionem,quod ſint.ſ.notiores,ſicut probauit quod ſunt cauſæ & priores.

Solutio.

¶Dicendũ eſt,quod ideo eam Ariſtu.nõ approbauit,quoniam præſupponit ipſam eſſe notam,& probatum ex propoſitione illa uniuerſali,nam ſupradictum eſt,omnem doctrinam,omnemq; diſciplinam,ex præexiſtenti fieri cognitione,& ſic ſcientia demonſtrationis fit ex præmiſſis prænotis Quare non operepretium erat iterum probare præmiſſas eẽ notiores,& ex hoc ſoluendi modo illorum excluditur reſponſio,qui talem conditionem ab Ariſt.infra in tex.15. probatam fuiſſe aſſeruerunt.

¶Quum ſuppoſuit quòd oporteat. Com̃.11.

¶Auerr.quatuor facit in hoc com̃.1.continuat .2. exponit.3. digreditur,&.4 reuertitur ad expoſitionẽ tex.continuat igitur Auerr.cum dicit.§Quum ſuppoſuit§ .i.cum ſine ratione dixit & poſuit,quia,non probauit,& ideo dicit.§Suppoſuit§ quòd præmiſſæ demonſtrationis generantis ueram ſcientiam debent eſſe neceſſariò diſpoſitæ cum ſupradictis & præpoſitis ſex conditionibus enumeratis iam ſupra in prologo in tex. 9.& ideo dicit.§Prout præpoſuerat§ Statĩ proſequitur Au. & dicit.§Intendit hoc commoſtrare§ Nota quæſo quòd dicit §Commoſtrare§ Et non demonſtrare,quaſi uelit dicere,quòd Ariſt.intendit aliqualiter manifeſtare.quomodo oporteat præmiſſas demonſtrationis potiſſimæ eẽ cauſas,priores,& notiores ſet non dicit demonſtrare , quia illæ conditiones per ſe notæ ſunt,& ad per ſe nota non erigitur demonſtratio ut patet.2.Phyſic.tex.c.6.& Ariſt.in.4.Methaph.tex.c.9. dicit quòd incrudi

quòd inerudito eſt non cognoſcere, quorum oportet quærere demonſtrationem, & quorum non oportet, cum igitur demonſtrata non ſit ad per ſe nota, ſed ad quæſita ut docuit Ariſt. 2. Poſter. tex. c. p. propterea bene dicitur ab Auerr. commonſtrare & non demonſtrare, nam ſupra in tex.. o. monſtrauit præmiſſas eſſe diſpoſitas cum illis conditionibus. ſ. eſſe ueras, primas, & immediatas, nunc in hoc tex. uult commoſtrare .i. ſimul monſtrare & manifeſtare reliquas conditiones. ſ. eſſe cauſas, Priores & notiores deinde dicit. § .i. quòd ipſarum medius terminus§ Exponit Auerr. quomodo intelligitur in tex. præmiſſas eſſe cauſas, & ait quòd ideo præmiſſæ debēt dici cauſæ, quia medius terminus in eis contentus eſt cauſa, & ſi diceres cuius cauſa eſt. Reſpondet ipſe. § Maioris extremi§ Et ſi amplius quæreres, cum cauſa ſit duplex, eſſendi & ineſſendi ſeu inherendi, quæ cauſa eſt ipſe medius terminus in præmiſſis contentus, cauſa eſſendi, uel in eſſendi, uel utroque modo, reſpondet Auerr. § Hoc eſt eſſendi ipſum maius ſecundū ſe§ .i. medius terminus eſt cauſa maioris extremi utroq; modo ſ. non ſolum eſſendi. § Secundum ſe§ .i. per ſe, uerè, realiter, & extra animam, ſed etiā eſt cauſa in eſſendi ipſum maius minori, & Auerr. uult ſic dicere clarius & laconicè quòd medius terminus eſt cauſa, nedum per quam maius extremū uerè. realiter, & extra animam exiſtit, ſed eſt etiam cauſa per quam maius extremum ineſt ſeu inheret minori extremo, & aduertas quòd de hac duplici cauſa prolixior habebitur declaratio inferius in quæſito proprio de medio demonſtrationis potiſſimæ. & cum dicit. § Non tantum cauſa in eſſendi maius minori, prout dicebat Auicenna§

Secunda pars com̄.

Tertia pars commiſſis in qua pan tur digreſſiu contra Auicc. & Alph.

Nunc Auer. digreditur aduerſus Auicennam & Alpharabium eorum breuibus narrādo opiniones, cuius nam extremi, medius terminus ſit cauſa, maioris, uel minoris, uel utriuſq;, & dicit Auicennam huius fuiſſe opi. quòd medius terminus eſt tantum cauſa in eſſendi maius minori s. per quam maius extremum in eſt ſeu inheret minori extremo, & hoc innuit Auer. ibi quando dicit. § Non tantum cauſa in eſſendi &c. § Tangit etiam opinionem Alpharabij ibi quando dicit. § Neq; ſolum cauſa minoris prout putauit Abunnanzar Alpharabius§ Nam ipſe uoluit quod medius terminus demonſtrationis potiſſimæ, eſt ſolum cauſa minoris extremi, & animaduertendum eſt, quòd utraq; iſta opinio Alpharabij, & Auicennæ diffuſius patebit, & clarius enucleabitur in calce huius com̄. ubi annotabuntur conuenientia & quàm plurimæ differentiæ inter opinionem Auicennæ & Alpharabij, & quædam aliæ ſoluentur in dictis Auerro. contradictiones. Qua de re in præſenti com̄. ſat ſit clarum ſingulorum uerborum Auerr. intellectum aperuiſſe, quem præſenſa huc uſq; eſſeciſſe neminem pro comperto habetur, & quando dicit. § Eſſe uerò demonſtrationis medium terminum cauſam amborum &c. § Aduertito quod Auerr. in ijs uerbis hāc excludit obiectionem.

Obiectio.

Poſſet ſiquidem aliquis dicere pro Alpharabio, quòd datur tertia ſpecies demonſtrationis potiſſimæ ſeu dantis cauſam & eſſe, in qua medius terminus eſt cauſa maioris & minoris extremi, & talis ſpecies eſt nobilior, quā ea, in qua medius terminus eſt tantum cauſa maioris, aut tantum cauſa minoris extremi, habito pro fundamento dari ſecūdum Alparabium triplicem ſpeciem demonſtrationis potiſſimæ ſeu ſimpliciter ueluti patet in. 2. quæſito poſterioriſtica, et in B. ſit logic. cap. de demonſtratione, & in hoc com̄. præſenti, ſi ergo demonſtratio nobiliſſima & digniſſima eſt, in qua medius terminus eſt cauſa utriuſq;, & non ea, in qua medius terminus alterius extremorum tantum eſt cauſa, aut maioris, aut minoris, ſequitur neceſſario, quòd uerior opinio eſt, mediū terminum eſſe cauſam utriuſque extremi, quàm maioris tantū & ſic Auer. opinio toto cœlo errat, dicens medium terminum tantum eſſe cauſam maioris extremi, hæc eſt obiectio quam aliquis pro Alpharabio poſſet afferre.

Solutio.

¶ Quam ſanè obiectionem hunc in modū excludit & ſoluit doctiſſimus noſter Au. dicens. § Eſſe uerò demonſtrationis medium terminum cauſā amborum &c. §

Declaratio opinionis Auerr. de medio demonſt.

Pro faciliori intellectu ſolutionis Auerr. ſciendum eſt ſecundum eius placita, in cap. de demonſtratione, quod ad demonſtrationem ſimpliciter ſeu potiſſimam, Quædam cōditio eſſentialiter requiritur, ſine qua eſſe non poteſt, & eſt talis, quòd medius terminus tantum cauſa maioris extremi. Quædam uerò alia conditio contingere ſolet, quæ non ad neceſſitatem, ſed ad melius eſſe conducit, quæ tunc eſt, quando medius terminus eſt cauſa amborum extremorum hoc idem legito in. 2. quæſito de medio demonſt. tunc hoc præſuppoſito ſtante iuxta doctrinam Auerr. clariſſimè eius percipitur ſolutio nā dicit ipſe, negando eſſe conditionem neceſſariam ad demonſtrationem ſimpliciter, quòd medius terminus ſit cauſa amborum. Quinimmo dicit ipſe. § eſt quid accidens illi§ .i. accidit demonſtrationi ſimpliciter, quòd medius terminus ſit cauſa amborum extremorum. & quando hoc accidit facit ad melius, ſed non ad ſimpliciter neceſſarium, & iſtud declaratur exemplo, cum fuerit res aliqua ligata ferreo ligamento, aut aliquo alio forti ligamento, dicitur profectò ligata ſimpliciter ſi uerò res illa alio ſtringetur ac ligabitur ligamēto, illud erit & faciet ad melius, ſed non ad neceſſarium, ſic in propoſito, medius terminus neceſſario debet eſſe cauſa tantum maioris extremi, ſi uerò accidat quòd fuerit cauſa etiam minoris extremi, erit per accidens & faciet ad melius, ſed non ad eſſe ſimpliciter neceſſarium ueluti falſa tradidit Alpharabius, et ideò optime ſubdit Auerr. dicens. § Ideóq; iniquum eſt, quòd putetur§ .i. abſonum, & ſine ratione eſt credere, quòd ſit conditio neceſſaria demonſtrationis ſimpliciter ſeu potiſſimæ, quod medius terminus ſit cauſa utriuſq; extremi. § Sed eſt quædam res &c. § i. Quinimmo debemus credere eſſe conditionem per accidens, quia ſine illa eſſe poteſt, & cum dicit, § Accidit quibuſdam demonſt. § Nota quòd Auerr. in ijs uerbis uult probare, eē conditionem per accidens, medium terminum eſſe cauſam amborum extremorum, & hanc innuit rationem, omne id eſt per accidens, quod non omni, ſed aliquibus in eſt, ſed medium terminum eſſe cauſam amborum extremorum, non omnibus competit demonſtrationibus ſimpliciter, ſed. § Quibuſdam§ Vt dicit Auerr. ergo eſt conditio per accidens, & non neceſſaria, confirmatur etiam quòd ſit per accidens, ex deſcriptione accidentis, nam adeſt & abeſt medio termino quod ſit cauſa amborum, unde non ab re per accidens nuncupanda eſt deinde dicit. § Et idcirco non conuenit partiri demonſtrationem &c. § Infert Auerr. corrolarium aduerſus Alpharabium, quòd falsò & inerudite tradidit diuiſionem illā de triplici ſpecie demonſtrationis ſimpliciter ſeu potiſſimæ. ¶ Dices. quæ ſunt illæ tres ſpecies demonſtrationis ſimpliciter, aſſignatæ ab Alpharabio ¶ Reſpondetur tales eſſe, una in qua medius terminus eſt cauſa amborum extremorum. Alia cuius medius terminus ſit cauſa ſolum maioris extremi, altera uerò cuius medius ſit cauſa minoris ſolum. ¶ Vlterius interrogabis

de exemplis

de exemplis iſtarum trium ſpecierum demonſtrationis ſimpliciter. ¶ Dicitur per hæc poſſe cognoſci exempla. ¶ Quando medius terminus eſt cauſa amborum extremorum, huiuſmodi aſſignatur exemplum. ut omne animal rationale eſt riſibile omnis homo eſt animal rationale, ergo omnis homo eſt riſibilis, uel ſic, omne interpoſitum inter ſolem & lunam eſt deliquium luminis in luna, omnis eclipſis eſt talis, ergo &c. ¶ Quando medium tantum eſt cauſa maioris exemplum clariſſimum aſſignatur in mathematica, ut omne habens angulum extrinſecum habet tres, omnis triangulus habet angulum extrinſecum, ergo omnis triangulus habet tres. ¶ Quando uerò medius eſt tantum cauſa minoris, ſic poteſt exemplificari, ut omne animal rationale eſt animal, omnis homo è animal rationale, ergo omnis homo eſt animal. De ijs tribus ſpeciebus demõſtrationis ſimpliciter ſeu potiſſimæ diffuſius dicemus in quæſito de medio demonſtrationis recitando opinionem Alpharabij: Et ſubdit Auerr. § Illam enim eſſe cauſam § Ideſt de tribus ſpeciebus aſſignatis ab Alpharabio, illa ſpecies in qua medius terminus eſt cauſa amborum, eſt per accidens, quia ut ſupra dixit aliquibus conuenit, & non omnibus § Illum autem eſſe ſolum § Nunc Auerr. excludit aliam ſpeciem demonſtrationis, in qua medius eſt tantum cauſa minoris et dicit quòd talis ſpecies demonſtrationis § Non occurrit omnino § Ideſt nullo modo eſſe poteſt, ut ſit demonſtratio ſimpliciter. § Niſi ab eo § uult dicere Auerr. quòd ſi medius terminus eſt tantum cauſa minoris tunc medius terminus non poſſet eſſe medium per quod maius extremum inſit minori extremo: niſi inquantum cauſa maioris: & ſic Auerr. confutat Alpharabium excludendo duas ſpecies demonſtrationis, illam in qua medius eſt cauſa utriuſq; quia eſt per accidens. Aliam uerò in qua medius eſt tantum cauſa minoris, quia non eſt demonſtratio ſimpliciter, & falsò uocatur demonſtratio ſimpliciter. quare non erit eius ſpecies: § Sophiſticus uerò locus fit § Nunc Auerr aſſignat rationem quare Alpharabius arguendus uenit, circa illam diuiſionem ſupradictam de triplici ſpecie demonſtrationis ſimpliciter: Sed ut quiſq; facilius uerborum Auerr poſſit apprehendere ſenſum. Quædam prælibanda ſtatuimus. ¶ Primo enim aduertendum eſt, ex primo & 5 topi. quædam uocari loca ex quibus ſumuntur præmiſſæ propriæ, ut omne totum eſt maius ſua parte, & eſt propoſitio communis, à qua poſſunt ſumi multæ aliæ præmiſſæ, quaſi in loco ibi exiſtentes, unde ſunt loci topici, & demonſtratiui, ſicut omnes iſtæ propoſitiones recitatæ hic ab Ariſt. quòd præmiſſæ debent eſſe primæ, immediatæ &c ¶ Secundo notandum, locum ſophiſticum ſeu propoſitionem ſophiſticam eſſe, quando termini æquiuoci ponuntur, nam unus modus fallendi æquiuocè hic eſt, quando ponuntur termini æquiuoci, ut patet primo elench. & hoc eſt propter multiplex ſignificatum ſine ordine poſitum, neſcimus enim pro quo ſumatur terminus, & ſumentes unum pro alio fallimur, ignoratis enim terminis de facili paralogizamur, ut patet primo Elenchorũ cum dicitur, canis currit propoſitio æquiuoca & ſophiſtica eſt, ſed ſi ad unum ſignificatum aſtringitur, dicendo, canis latrabilis currit, non æquiuoca, ſed uniuoca dicetur propoſitio ¶ Tertio notandum, dependens ex ſecundo ſupradicto, quòd nomen æquiuocum abſolutè prolatum, facit animum dubium & ambiguum, & confuſum reddit intellectum, uelut docuit Ariſtoteles primo de cœlo & mundo texto & commento centeſimo decimo ubi dicit, ſiquis diuiſo multipliciter, tanquam indiuiſo utatur, neſciet de cuius natura dicitur illud quod dictum eſt. ¶ Quarto ſciendum quòd medium demonſtrationis ſimpliciter ſeu potiſſimè, analogicè dicitur de cauſa maioris tantum, & de cauſa utriuſq; extremi, ſed de cauſa minoris tantum. & de alijs duobus ſupradictis modis dicitur purè æquiuocè. Tunc ſtantibus hiſce præſuppoſitis facilè intelliguntur uerba Auerr. contra Alpharabium: nam ſic uult dicere Auerr. quòd dicendo ſic, medium demonſtrationis ſimpliciter eſt cauſa, talis propoſitio eſt æquiuoca, & facit locum ſophiſticum, quia in ea ponitur ille terminus cauſa, qui abſolutè prolatus, eſt æquiuocus, & ſic confuſum reddit intellectum cum ergo Alpharabius abſolutè protulerit ſic dicendo, medium demonſtrationis ſimpliciter eſt cauſa, utiq; æquiuocam & ſophiſticum protulit propoſitionem: & ideo dixit Auerr. quòd eſt locus § Sophiſticus § Ideſt æquiuocus cum cauſa abſolutè profertur & § non ſecundum quid § Ideſt & non eſt locus ſophiſticus ſeu propoſitio æquiuoca. ſi cauſa ſumatur § ſecundum quid § Ideſt cũ aliqua ſpecificatione, & limitatione, quòd ſit. ſ. cauſa uel maioris uel utriuſq; & cum dicit § Dum enim abſolutè § Probat Auerr quòd cauſa abſolutè ſumpta in tali propoſitione, faciat locum ſophiſticum ſeu propoſitionem æquiuocam. Quoniam illud facit locum ſophiſticum, ut patet per ſecundum notandum, quod plura habet ſignificata, ſed cauſa § poſſet tripliciter capi § ut dicit Auerr. ergo facit locum ſophiſticum & orationem æquiuocam § Quando uerò caperetur inquantum eſt cauſa § Nunc docet Auerr quòd ſi cauſa ſumatur cum uno ſignificatorum non facit propoſitionem æquiuocam, & ideo dicit ipſe, quod ſi medius terminus eſt cauſa minoris, quia eſt cauſa inhærendi ſeu ineſſendi maius extremum, ipſi minori extremo, inquantum eſt cauſa ipſius maioris. § Remoueretur hoc ſophiſma § Ideſt tunc tolleretur æquiuocatio, quia fieret limitatio & ſpecificatio: & ſic apparet error manifeſtus Alpharabij. aſſignantis diuiſionem. accidentalem, falſam & inartificialem, & ſophiſticum locum facientem: ¶ Sed occurrit dubitandi anſa. ſi Alpharabius errauit ſophiſticum locum faciendo, quia abſolutè protulit medium eſſe cauſam, ergo, à ſimili Ariſtotelem erraſſe dicimus, quia dixit in texto præmiſſas eſſe cauſas, abſolutè, & non ſpecificauit. Quare dicendum eſt, uel Alpharabium non erraſſe uel Ariſtotelem ſimul cum Alpharabio erraſſe. ¶ Ita diluitur hæc dubitatio, & optimè quidem, quoniam uidetur Ariſtotelem ſpecificaſſe eſſe cauſam maioris extremi in definitione ſcire texto. 7 in prologo, nam ibi dicit, quòd ſcire opinamur unumquodq; ſcilicet quæſitum, ſed ipſum quæſitum ſeu prædicatum concluſionis, non eſt aliud, niſi maius extremum: & ſubdit quòd tunc illud ſcimus, cum cauſam arbitramur cognoſcere, propter quam res eſt ideſt cauſam formalem quæ eſt cauſa eſſendi, & inferendi, & eſt cauſa ipſius maioris extremi, quod quidem ſimpliciter ſcire intendimus: patet igitur Ariſtotelem non erraſſe. Deinde dicit § Hinc etiam commonſtratur peccatum illius § Nunc inuehit contra Auicen. & dicit quòd ex ſupradictis patet peccatũ Auicen. qui dixit, quòd medius terminus nõ eſt cauſa eſſendi maioris extremi, ſed tũ

Dubitatio.

Solutio.

Pulchra expoſitio tex. 7.

inferendi ſeu ineſſendi, & ſic patet peccatum, quia medius terminus in demonſtratione ſimpliciter ſeu potiſſima, debet eſſe cauſa eſſendi § Ille enim putat § ſ. Auicenna uoluit § talem eſſe quandam rem communem § Ideſt medium terminum eſſe cauſam quandam in communi ad quatuor cauſas § ad cauſam minoris tantum, maioris tantum, utriuſq́;, & ad cauſam neutrius, & cum dicit § Ex quo accidit medium § declarat quod dixit ſecundum Auicennam, quòd ſ. medius terminus poſſit eſſe cauſa neutrorum, quoniam uult Auicenna, medium terminum non ſolum non eſſe cauſam maioris, ſed eſſe cauſatum ab ipſo maiori, & etiam ſecundum ipſum, medium eſt cauſa ineſſendi maioris, per quam ipſum maius ineſt minori extremo, & eſt cauſatum, à maiori, ut dictum eſt.

¶ Aliæ quoq; extant expoſitiones ſuper illud uerbum § communem § Dixit communem, quia duos ſenſus habet opinio Auicennæ, ut paulopoſt notat Auerr. Vel dixit § Communem § ſ. omni demonſtrationi, quòd medius terminus non ſit cauſa, ſed cauſatus quo ad eſſe, & quo ad inferri: deinde dicit § Si enim dum ille § quia propoſitio Auicennæ duos uidetur habere ſenſus, & eſt æquiuoca, ideo Auerr. intendit eam nunc deſtruere ſecundum utrumlibet ſenſum; & uult dicere Auerr. hoc modo, quòd quando Auicenna dixit medium terminum eſſe cauſatum, à maiori extremo, hoc poteſt duobus

Primus ſenſus propoſitionis Auicennæ

modis intelligi & cum dicit § Intendebat quòd dum ponatur § Ideſt primo modo poteſt intelligi, quòd medius terminus nullo modo ſit cauſa maioris, ſed ſolum cauſatus, à maiori, & tunc dicit Auerr. quod hoc falſiſſimum eſt, quoniam impoſſibile eſt, quòd medius terminus in demonſtratione potiſſima ſit tantum cauſatus, à maiori, & non poſſit eſſe ipſe medius terminus cauſa inferendi, ſeu ineſſendi per quam. ſ. maius inſit minori, & dicit § Niſi adeſſent duæ cauſarum ſpecies § Declarat Auerr. quomodo hoc poſſit eſſe, quòd medius terminus ſit cauſatus, à maiori, & quòd etiam ſit cauſa maioris, & dicit, quòd tunc hoc eſt, quando ſunt § Duæ cauſarum ſpecies § Ideſt duæ cauſæ ſpecie diſtinctæ, nam ſecundo Poſteriorum capit. de cauſis, expreſſè habetur, quòd cauſæ poſſunt eſſe ſibi inuicem cauſæ, in diuerſo genere cauſæ, ut puta forma eſt cauſa materiæ. ſ. formalis, & materia eſt cauſa formæ ſcilicet materialis, & dicit Auerr. quòd licet hoc ueniat, tamen non eſt demonſtratio, quatenus medius eſt cauſa & non cauſatus, loquendo de demonſtratione ſimpliciter, & ſic habetur intentum, medium eſſe cauſam maioris contra Auicennam: & dum dicit § Si autem intendat maiorem

Secundus ſenſus propoſitionis Auicennæ.

terminum § Auerr. dicit, quòd propoſitio Auicennæ poteſt intelligi ſecundo modo, quòd maior extremitas ſit cauſa eſſendi ipſius medij termini § Præter quod § Ideſt ſine quòd medius ſit cauſa ipſius maioris, ſed tantum ſit cauſa inferendi ipſum maius minori, & non cauſa maioris § ſecundum ſe § Ideſt eſſendi extra animam, & hoc poteſt eſſe § Prout eſt ſermo § Omne animal eſt corpus, omnis homo eſt animal, ergo omnis homo eſt corpus, nunc corpus eſt cauſa ſaltem pars cauſæ formalis ipſius animalis, & animal non eſt cauſa ipſius corporis, talis uerò eſt cauſa per accidens § Hominem enim eſſe animal § Dat exemplum & dicit quòd § Animal non eſt cauſa prima eſſentialis ipſum eſſendi corpus § Quoniam non dicimus, quòd homo inquantum homo § Ideſt primo & conuertibiliter eſt animal § Et tanto minus quòd ſit corpus § Et notato, quòd dixit § Prima eſſentialis § Quoniam licet animal per ſe inſit homini in primo modo, tamen eſt per accidens § Vt infra latius commonſtrabitur § Scilicet in hoc prima poſteriorum in capitu: de uniuerſali, & ſcito, quòd exemplum aliud ponitur ab Auerr. in ſecundo quæſito poſteriorıſtico de hoc negotio & ibi uideto: & prænte llecta eorum quæ diximus, animaduertendum eſt, quòd Auerr. hic loquitur de demonſtratione ſimpliciter, nam demonſtratio quia, habet hoc eſſentialiter, ut medius terminus ſit effectus, ut infra declarabitur cap. 30. ſed demonſtratio propter quid per medium in omni genere cauſæ, & demonſtratio ſimpliciter habet medium ſolum in genere cauſæ formalis § Cum autem notificaſſet quod oporteat § Vbi Auerr. digreſſus fuit aduerſus Alpharabium, & Auicennam, cuiuſnam extremi medium debet eſſe cauſa in demonſtratione ſimpliciter: nunc reuertitur ad expoſitionem tex. circa conditiones præmiſſarum, & quando dicitur in tex. § Cauſam quidem § Aduertas quòd Auerr. uidetur ſic exponere hanc particulam, quòd Ariſtot. afferat cauſam omnium conditionum, itaquòd ſic uelit Ariſt. dicere, quòd tunc ſcimus, cum cauſam omnium. ſ. conditionum præmiſſarum cognoſcimus. ¶ Sed ſi Auerr. uult hoc modo exponere illam particulam, abſq; dubio non habet Ariſt. mentem, nam per illam particulam § Cauſam quidem § Intendit probare Ariſtote. ſicuti in expoſitione tex: enucleauimus, quòd præmiſſæ debent eſſe cauſæ § Eſt enim hæc ſcientia § ſ. quæ acquiritur per demonſtrationem potiſſimam § Secundum comparationem § Ideſt per comparationem ad demonſtrationem quia, & propter quid, § perfectiſſima ſcientiarum § Ideſt nobilior & perfectior alijs ſcientijs, acquiſitis. ſ. per demonſtrationem quia, & propter quid: & cum dicit § Ob duas notas res § Aſſignat Auerr. duas cauſas manifeſtas, per quas talis ſcientia demonſtrationis potiſſimæ, eſt perfectiſſima aliarum ſcientiarum acquiſitarum per alias demonſtrationis ſpecies: & cum dicit § Quarum una eſt § Dat primam cauſam, quæ talis eſt, quia ſcientia per cauſam tutior eſt, quàm per inditium & ſignum, & nota quòd dicit § Tutior § Ideſt firmior, quia. 2. poſter. c. 94. ſcientia uera inſequitur opus naturæ, & ſicut res eſt certior & tutior apud naturam ita eſt certior & tutior apud intellectum ſcientem, & apud inſtrumentum ſciendi eam: Deinde alteram aſſignat cauſam dicens § Altera autem eſt § Et hæc ſecunda cauſa talis eſt, quia demonſtratio ſimpliciter ſeu potiſſima continet definitionem in potentia, nam eius medius terminus eſt definitio, quæ eſt cauſa ut patet in quæſito de definitione, & ſatis pulchrè declarat hoc Ariſto. 2 poſterio. tex. c. 46. ubi dicit definitionem eſſe triplicem. quædam eſt demonſtrationis principium, quædam eſt demonſtrationis concluſio, & quædam eſt tota demonſtratio, poſitione differens. i. ſolo ordine & forma mutata ab ipſa definitione, quam continet in potentia. & nota quòd rectè dicit Auerr. quòd demonſtratio continet definitionem in potentia, & non in actu, quia ſcire per definitionem eſt diuerſum, à ſcire per demonſtrationem, & ſubdit § Quæ naturaliter deſideratur § Ideſt quæ definitio maximè deſideratur, quia facit ſcire perfectius eius naturæ ideſt ſubſtantiam, ut patet. 7. methaph. & ex ijs uerbis colligitur expreſſe, quod definitio eſt perfectius inſtrumentum ſciendi quàm demonſtratio, ſicut iam in quæſito noſtro de nobiliori inſtrumento ſciendi pulcherrimè demonſtrauimus per quamplurimas rationes, & citauimus Auer. in. 2. poſter. c. 38. ubi dicit quòd lib. 1. poſt. eſt propter ſermonem & in epiſtola cap. de

Homo eſt animal, eſt propoſitio per accidens, ut latius infra patebit. ſ. in prima poſter. c. 37. et c. 44. & in quæſito noſtro arguendo contra Alpharabium.

Quarta pars cauſ. Auerroes uidetur errare.

demonſtratione, quòd demonſtratio ſit propter definitionem: & hoc innuit iam Auerr. quando dicit § Et ob ipſam. ſ. definitionẽ § Appetitur ſcientia cauſarum § idest ſcientia quæ habetur per demonſtrationem ſimpliciter non poteſt haberi niſi per medium, quod medium eſt cauſa & definitio.

¶ Set tu dices, quid uult probare Au. per hãc ſecũdam rõnẽ ¶ Dicitur, ꝙ illud quod in prima, nã hoc ipſe uult dicere ꝙ ideo demonſtratio potiſſima eſt perfectior alijs ſpeciebus demonſtrationis, quia continet definitionem, ſeu eſt ipſa definitio in potentia. Quæ definitio facit ſcire perfectiſſimam? & cum aliæ ſpecies demonſtrationis non ſint ipſa definitio, neq; contineant eam in potentia, propterea ſequitur, ꝙ ſolum demonſtratio potiſſima ſit perfectiſſima, & hoc intendit Auerr. deinde dicit proſequendo expoſitionẽ tex. § Priores, autem quia ſunt cauſæ § Exponit Auerr. quòd præmiſſæ debent eſſe priores ſecundum eſſe, ex eo quia ſunt cauſæ. nam de ratione cauſæ ſ. in eſſendo, eſt ut ſit prior ſecundum eſſe ipſo cauſato, ceu diximus ſupra in expoſitione tex. Aliam etiam exponit conditionem præmiſſarum ibi quando dicit § Et notiores ſecundum duas prænotionis ſpecies § Et dicit Auerr. primo quo ad quid nominis, & ſecundo quia ueræ ſunt, oportet præcognoſci præmiſſas demonſtrationis potiſſimæ. & ſciendum quòd ex iſta expoſitione Auerr. & ex tex. qui exponitur ab Au. facile cognoſcitur omnes ferè expoſitores erraſſe in exponendo tex. 2. huius primi lib. poſter. nam ibi dixerunt, quòd de dignitatibus ſeu præmiſſis tantum præcognoſcitur quia ueræ ſunt, & non quid nominis, neq; etiam eos bene ſenſiſſe dicimus, qui dixerunt quòd de dignitatibus ſeu præmiſſis præcognoſcitur quid nominis. ratione terminorum, & non ratione totius complexi ſicut iã optimè demonſtrauimus aduerſus eos & diffuſiſſime in expoſitione tex. c. quem legere non te tædebit

Demonſtratio potiſſima eſt definitio in potentia, ut patet in c. de demonſtratione & primo poſter. c. 34.

Dubitatio.

¶ Set dubitabit, ſi Ariſt probat hic præmiſſas eſſe notiores, cur etiam probauit infra tex. 5. & ſic uidetur quòd Ariſt. uel fuerit hic diminutus. uel ibi ſuperfluus & nugatorius ¶ Reſpondetur quòd aliud eſt eſſe præcognitum, & aliud eſt eſſe magis notum, tũc ſtante hac diſtinctione, dicitur quòd Ariſt. non eſt hic diminutus, neq; ibi ſuperfluus, quoniam hic dicit præmiſſas eſſe notores & præcognitas, ſet in tex. 15. dicit & probat præmiſſas eſſe magis cognitas & notas, ut dicemus in eius expoſitione, & ſic patet præſens commentum uerbotenus expoſitum,

Solutio.

Contradictiones in dictis Auerr.

Prima contradictio circa opinio. Alphar.

¶ Set quia in dictis Auerr. quàm plurimæ uidentur eſſe contradictiones, propterea eas in medium afferre, earumq; ſolutiones exarare uoluimus. ¶ Prima contradictio talis eſt, circa opinionem Alpharabij. dicit enim Auerr. quòd Alpharabius putauit, quòd medium demonſtrationis potiſſimæ ſit tantum cauſa minoris, & parum poſt in eodem cõm. impugnando Alpharabium, dicit eum male diuiſiſſe demonſtrationem ſimpliciter in tres ſpecies, unam in qua medius terminus eſt cauſa amborum extremorum: aliam in qua medius eſt tantum cauſa maioris. Alterum uerò in qua medius eſt tantum cauſa minoris, confirmatur etiam per Auerr. in ſecundo Quæſito Poſter. de medio demonſtrationis & in Epitb. logicali cap. de demonſt. de huiuſmodi ſpeciebus demonſtrationis ſimpliciter ſecundum Alpharabium. Quinimmo uoluit Alpharabius (ut dicit Auerr. in ſecundo quæſito Poſter.) quòd neceſſario oporteat cauſas quæ ſumuntur medij termini in demonſtrationibus, ut omnes ſint definitiones, aut partes definitionũ amborum extremorum, uel unius ipſorum, aut alicuius quod eſt aliquo modo commune ambobus, & dicit Auerr. quòd hoc decreuit Alpharabius. i. uoluit, quia apud ipſum demonſtrationes ſimplices ſunt trium ſpecierum: ex quibus dictis clara eſt contradictio in opinione Alpharabij, uelut Auerr. ipſi impingit nam dicere in uno loco, ꝙ medius terminus eſt tantum cauſa minoris, & alibi dicere quòd eſt cauſa amborum, & tantum cauſa maioris. uel tantum cauſa minoris, aut omnis definitio, uel omnis pars definitionis, expreſſè contradictio uidetur eſſe in dictis Auerr. circa opinionem Alpharabij. ¶ Reſpõdetur, nullam eſſe contradictionem in dictis Auerr. in recitando opinionem Alpharabij: mos enim Auerr. eſt non impingere autoribus, quod ipſi non ſenſerunt: & notato quòd opinio Alpharabij (ut colligitur ex dictis Auerr. uarijs in locis) talis eſt, quòd conditio neceſſariò requiſita ad medium demonſtrationis ſimpliciter eſt quòd ſit tantum cauſa minoris extremi ſi uerò eueniat, quòd ſit cauſa utriuſq; uel maioris hoc eſt per accidens, & non neceſſario, & hac declaratione habita, dicimus nullam eſſe contradictionem in dictis Auerr. circa opinionem Alpharabij: Quando enim ipſe dixit in cõm. quòd Alpharabius putauit, quòd medius terminus demonſtrationis ſimpliciter eſt tantum cauſa minoris extremi, ipſe intellexit de conditione neceſſariò requiſita ad medium demonſtrationis ſimpliciter, quòd debet eſſe tantum cauſa minoris: Quando uerò dixit in eodem cõm. & ſupradictis alijs locis, quòd etiam ſit cauſa utriuſq; & maioris tantum, intellexit non neceſſariò, ſet per accidens eſſe.

Solutio contradictionis circa opi. Alphar.

Secunda contradictio circa opin. Auicennæ

¶ Secunda contradictio uidetur eſſe circa opinionem Auicennæ: nam Auerr. dicit in cõm. quòd opinio Auicennæ talis eſt, quòd medius terminus in demonſtratione ſimpliciter, eſt tantum cauſa ineſſendi maius extremum minori extremo: & in Quæſito. 2. poſteriſt. de medio demonſtrationis dicit Auicennam ſentire, medium eſſe ſolum cauſam minoris: ergo eſt contradictio circa opinionẽ Auicennæ.

Solutio contradictionis circa opin. Auicen.

¶ Soluitur iſta contradictio & facile: quoniam aliud eſt eſſe cauſam eſſendi. & aliud eſt eſſe cauſam ineſſendi ſeu inhærendi: Prætterea ſciendum eſt quòd Auicenna uoluit quod conditio neceſſariò requiſita ad medium demonſtrationis ſimpliciter, quod ſemper ſit cauſa ineſſendi maius extremum minori extremo: tunc ſtantibus hiſce præſuppoſitis. dicitur quòd nulla eſt contradictio in dictis Auerr. circa opinionẽ Auicennæ nam in cõm. dicit quòd medium eſt cauſa ineſſendi ſeu inhærendi maius extremum, & non dicit, quòd ſit cauſa eſſendi maioris extremi, & in quæſito. 2. poſterio. dicit quòd eſt cauſa eſſendi minoris extremi, & ſic cum differant eſſe cauſam eſſendi. & eſſe cauſam ineſſendi, propterea dicimus haudquaquàm eſſe contradictionem in opinione Auicennæ: Amplius pro uberiori ſolutione ſciendum, quòd Auerr. in cõm. recitando opinionem Auicen. loquitur de conditione neceſſariò requiſita ad medium ſecundum Auicennam, quæ (ut diximus) talis eſt, quòd ſemper medius terminus demonſtrationis ſimpliciter debet eſſe cauſa ineſſendi maius extremum minori extremo. Set in quæſito ſecundo poſter. loquitur Auer. recitando opinionem Auicennæ, non tantum de conditione neceſſariò requiſita ad medium, ſat etiam de conditione per accidens, nam ſecundum Auicennam accidit quòd medius ſit cauſa minoris extremi, ut diffuſius exarabimus in noſtro quæſito de medio demonſtrationis potiſſimæ: poteſt utiq; eſſe ſecundum Auicennam medius terminus in demonſtratione potiſſima, abſq; quòd ſit cauſa minoris extremi, & idcirco per

accidens eſt ſecūdum ipſum, ꝙ medius terminus ſit cauſa maioris extremi. ¶ Tertia contradictio eſt in dictis Auerr. circa eius opinionem, nam dicit in com̄. contra Alpharab. & Auicé nam, quòd medius terminus eſt tantum cauſa maioris extremi: ſet huius oppoſitum aſſerit ipſe Auerr. in. 3. quæſito logicali. de conditionibus præmiſſarum demonſtrationis: ubi hæc uerba formalia refert, ueritas autem eſt, quòd ipſe medius terminus, non ſit cauſa ipſius maioris ſecundum ſe, neq; ipſum eſſendi in minori, ſet eſt cauſa minoris ſolum, ex quibus uerbis ſole clarius conſtat, Auer. ſibi contradicere. ¶ Reſpondetur haudquaq; Auer. ſibi aduerſari, quoniam ipſe in. 3. quæſito logic. de conditionibus præmiſſarum demonſtrationis non loquitur ſecundum propriam eius opinionem, ſet tantum ſecundum opinionem Alpharaby: & quòd hæc reſponſio ſit uera probatur, & manifeſtatur clariſſimè per uerba Auer. declarantis & aſſignantis in ſupradicto quæſito, multiplices demonſtrationis ſpecies ſecundum Alpharaby opinionem, hæc dicta ſufficiant impreſentiarum circa Auerr. Alphar. & Auicennæ opiniones, de quibus uberrimè dictum eſt in proprio quæſito de medio demonſtrationis potiſſimæ, quod Ego Gomenus quarundam diſcipulorum meorum ſuaſu paucis ante diebus edidi:

Tertia cōtradictio circa opinionem Aue. — *Solutio contradictionis circa opinionem Auer.*

Tex. 12. ¶ Priora uerò & notiora dupliciter ſunt. Non enim idem eſt natura prius & ad nos prius, neq; notius & nobis notius. Dico autem ad nos quidem priora & notiora propinquiora ſenſui ſimpliciter autem priora & notiora quæ longius ſunt. ſunt autem longinquiſſima quidem uniuerſalia maxime, Proxima uerò ſingularia & opponuntur hæc ad inuicem:

Vera continuatio. — *Cauſa intentionis.*

¶ Poſtquàm declarauit propter quid oportet præmiſſas priores & notiores eſſe: nunc intendit diſtinguere iſtos duos terminos. ſ. prius & poſterius, quot modis capiantur, & cauſa huius intentionis eſt iſta. quoniam Ariſt. uoluit ut regula, quam ſæpius ipſe docuit Regula eſt iſta ex primo cœli. t. c. 110. & primo Elench. omne multiplex prius diſtinguendū, & poſtea determinandum & definiendum, ſet cum prius & poſterius, multis in modis capiantur, propterea utrumq; ipſorum Ariſt. in præſentiarū intendit diſtinguere & dicit ſic Ariſt. § Priora uerò & notiora § .i. cum prius & poſterius dupliciter capiantur, oportet neceſſariò ea diſtinguere: § Non enim idem eſt § Cum dixit duobus modis dici prius & notius, nunc id uult confirmare, & dicit, quòd cum non eadem ſint priora & notiora naturæ, & nobis, ſet alia erunt ergo duo modi prioris & notioris, Priora & notiora natura naturæ, & priora & notiora nobis: & utrunq; membrum declarans dicit § Dico autem § .i. uoco illa eſſe priora & notiora nobis, quæ ſunt ſenſibus propinquiora, & cum oppoſitorum oppoſitæ ſint declarationes & conditiones, priora & notiora ſimpliciter. i. naturæ erunt quæ longinqua & remota, à ſenſibus ſunt: ſiquis uerò ſcire cupit, quot modis ſumatur in doctrina Ariſt. & Auerr. ly, ſimpliciter, legat quæſo quæ exarauimus in expoſitione tex. 4. ubi uaria ſignificata de ly ſimpliciter enumerauimus. § Sunt autem § Quia dixerat: quòd priora & notiora naturæ ſunt remota, à ſenſu, econtrario uerò notiora nobis ſunt propinqua ſenſui, intendit nūc exemplis declarare, quæ ſunt propinqua ſenſui, & quæ remota, & dicit quòd illa ſunt remotiſſima & longinquiſſima, à ſenſu, quæ ſunt maximè uniuerſalia, & ea ſunt propinquiora ſenſui, quæ ſunt ſingularia. § Et opponuntur hæc ad inuicem § Cum dixit priora & notiora naturæ eſſe remotiſſima, à ſenſu, quæ ſunt uniuerſalia, & priora & notiora nobis. eſſe propinquiſſima ſenſui, quæ ſunt ſingularia, uult ex hoc confirmare ſupradictum. ſ. non eſſe eadem naturæ & nobis nota. quia hæc inter ſe opponuntur, ſingularia & uniuerſalia, quare non eadem ſunt nobis nota & naturæ. hæc circa craſſum mineruam textus, circa quē aliquæ mouentur dubitationes ut clarius & intimius habeatur Ariſt. intentio eorum, quæ dixit in hoc textu. ¶ Prima dubitatio hæc eſt: quare Ariſt. non determinauit, qua notioritate & prioritate præmiſſæ debent eſſe notiores & priores, ſet tantum diſtinxit prius & notius, & non dixit quòd hæc uel illa prioritate & notioritate debent eſſe priores & notiores.

Prima dubitatio.

¶ Themiſtius ita ſatiſfacere credidit huic dubitationi, quòd cum Ariſt. loquatur de principiis demonſtrationis ſimpliciter, quæ nō ſe ſubmittit ingenio noſtro, determinat quòd principia talis demonſtrationis debent eſſe, nota quo ad naturam tantum & non quo ad nos. ¶ Set proculdubio Themiſtium erraſſe ꝓ comperto habendum eſt, quia Ariſt. loquitur de conditionibus illius inſtrumenti, quod quidem, nobis deſeruit, & non naturæ modo ſi nobis deſeruit, & nobis etiam principia nota eſſe debent, natura enim non cognoſcit ut. 12. Metb. t. c. 18. habetur.

Reſponſio Themiſtij. — *Impugnatur.*

¶ Vnde pro uera ſolutione dicendum eſt, quòd ideo Ariſt. nō determinauit in hoc tex. quia iam dixerat in tex. 7. quòd cauſa debet eſſe nota nobis, et hoc explicauit per illam particulam & quoniam illius eſt cauſa. i. & quoniam illa cauſa propter quam res eſt, eſt nota nobis, ſicuti etiam in definitione ſcire in tex. 7 pulcherrimè declarauimus, & nō dixit ibi quòd cauſa debet eſſe nota naturæ, quia cauſa ut cauſa ſemper eſt nota naturæ ut ſupra diximus. ¶ Set tu adhuc inſtabis, cū omne multiplex ſit prius diſtinguendum antequam determinetur, quare Ariſt. fecit totum oppoſitum, nam ſecundum reſponſionem datam prius determinauit in tex. 7. quòd præmiſſæ debent eſſe cauſæ notæ nobis & naturæ, & poſtea diſtinxit in hoc tex. 12 ¶ Huic inſtantiæ ita dicendum eſt, quòd illa regula Ariſt. intelligi debet, de multiplici æquiuoco, non autē analogo, ſeu uniuoco, ſic gloſſauit Auerr. pri. Poſt. c. 33 quòd expedit docenti per nomina æquiuoca. ut prius diſtinguat, & non dixit de multiplici analogo, & hoc confirmatur per Ariſt. pri. Poſter. tex. c. 13. ubi primo definit principium demonſtrationis quòd ſit propoſitio immediata, & poſtea in tex. 14. dicit quòd principium eſt duplex. unum eſt dignitas, & alterum eſt poſitio, modo Auerr. in Epit. logic. capi. de demonſt. & 1. Poſt. c. 95. dixit quòd principia demonſtrationis dicuntur analogicè, & ſic inſtantia nulla eſt. ¶ Vlterius dubitatio inſurgit, ſi natura non cognoſcit, quō Ariſt. dixit dari notius naturæ. ¶ Plures ad hāc dubitationē ſoluēdā occurrūt dicēdi modi, pri. ē iſte, ꝙ iſta ꝓpoſitio cā ē nota naturæ, pōt cōſiderari, dupliciter, uno mō categoricè, alio mō cōditionaliter, tūc dicimꝰ ꝙ prim. mō non debet ſumi, quia de facto natura non cognoſcit, ſimpliciter ſet ſecundo modo intelligenda uenit hoc modo. ſ. quòd ſi natura cognoſceret, prius cognoſceret cauſam, ꝗ̄ effectum, unde aduertito diſcrimen inter naturam cognoſcentem, & non cognoſcentem, Quia natura cognoſcēs, prius cognoſcit effectū

Vera reſponſio. — *Inſtatur.* — *Euaſio.* — *Pulchra dubitatio.* — *Prima reſponſio.*

quàm cauſam, natura uerò non cognoſcens, ſi cognoſceret, pri
Secũda reſponſio. us utiq; cauſam noſceret, quàm effectum. ℂ Aut ſic di.cendum
eſt, quòd cauſa non eſt nota naturæ, quòd naturo cognoſcat, ſet
quia eſt nota ſecundum ſe, & ſecundum propriam naturam,
Verior reſponſio & peripatetica. ſicuti eidem dicere placitum eſt, & rectè, quidem. ℂ Et licet
ſupradicti dicendi modi non repugnare Ariſt. uideantur, tamẽ
clarius & eruditius dicendum eſt, quòd omnis notitia eſt noſtra, ſet dicitur aliquam rem eſſe notam nobis. i. illa uia & or
dine innota nobis ut cognoſcamus rem, quæ uia & qui ordo in
natus eſt nobis, à ſenſatis dicebat enim Ariſt. 3. de anima, in
tex. c. 30. & . 1. Poſter. cap. 33. quòd ordo noſter cognoſcendi ali
quã rẽ, dẽt eſſe à ſenſatis. ut puta ab operationibus & à, coma
poſitis quæ patent ſenſibus, & dicitur aliquam rem eſſe notã
naturæ. i. nobis cognoſcentibus illam non uia & ordine innato
ſet uia & ordine, qua uia & ordine ipſa res conſtituta eſt, à
natura, ſet quũ conſtituta eſt per cauſas uniuerſaliſſimas, uniuerſales, & proprias, qñ cognoſcimus illam rem per oẽs iſtas
cauſas, cognoſcimus cognitione naturæ. i qñ cognoſcimus rem
per operationes ſuas, tunc illa res dicitur nota nobis, & qñ cognoſcimus illã rẽ per cauſam, tunc illa res eſt nota naturæ, . i.
nobis co-noſcentibus eam ea uia, & eo ordine, qua uia, & quo
Aduertas ordine conſtituta eſt, à natura. ℂ Et notabis quòd Ariſt. more
græcorum loco ablatiui utitur gnõ, ſet tex. debet iacere ſic no
tiora & priora natura, & ſimiliter in. 1. phyſ. t. c. 2. & expo
nitur ſic notiora natura. i. notiora naturaliter, ſicuti accepit, ly,
natura, Ari in proœm. Metha. omnes homines natura cognoſcere deſiderant natura. i. naturaliter, hoc etiam monuiſſe uo
Dubitatio textualis. luimus ut nihil intactum relinqueretur, circa hoc. ℂ Inſuper
circa illam propoſitionem Ariſt. in tex. qñ dicit, quòd, non idẽ
eſt natura & nobis notius & prius occurrit dubitandi anſa,
quia ut docuit ipſemet Ar. in lib. de interpret. negatio præpoſi
ta facit æquipollere ſuo contradictorio, & erit iſta propoſitio
nullum eſt nobis notum & natura, & iſta propoſitio eſt falſa
qñ mediũ in demonſtratione potiſſima ut diximus exponena
do t. 7. & diffuſius iam in quæſito de medio demonſtrationis
declaratur, eſt notum nobis & natura, ueluti etiam paulo ana
te diximus, & in ſcientia mathematica. 2. Meth. c. 16. ſcien
tiæ mathematicæ ſunt in. 1 gradu certitudinis, qñ medium il
larum demõſtrationum eſt notum nobis & natura, ergo ſi da
tur aliquod quod eſt notum nobis & natura, falſa eſt propoſi
tio Ariſt. q̃ dicit in tex. non enim idem eſt notum nobis & na
Solutio. tura. ℂ Dicendum eſt, quòd Ariſt. non protulit iſtam propoſi
tionem uniuerſaliter, ſet debet intelligi in definite, et ſimili mo
do exponi debet qñ dixit Ari. in. 1. phyſ. t. c. 2. non . n. eadem
ſunt nobis nota & natura. & ad hoc ut intelligatur indefini
te. aduertendum eſt, quòd illa dictio. §Non§ non debet poni
& legi in principio propoſitionis, quoniam tunc æquipolleret
ſuo contradictorio uniuerſali negatiuo, ſet debet legi & poni
poſt ſubiectum propoſitionis ſic dicendo, idem non eſt nobis
notum & natura, & ſic non tenetur uniuerſaliter, ſet indefia
nite. ℂ Alia quoq; remanet dubitatio diſcutienda, qñ Ariſt. ui
detur ſibi contradicere, nam hic dicit, quòd nobis notiora ſunt
ſingularia, oppoſitum uerò dixit in. 1. phyſ. t. c. 4. quòd notio
ra nobis ſunt uniuerſalia, & ſic contradictio expreſſa eſt in
dictis Ariſt. ſet quia Auerr. prope finem cõm. eam mouet ideo
in eo. cõ. expoſitione eam formabimus & ſoluemus, ne nugato
rÿ & ſuperflui hic haberemur, hæc ſunt quæ habuimus circa hunc tex.

ℂ *Cum condionis demonſtrationis ſimpliciter.* Cõm. 12

ℂ Duo facit Auerr. in hoc comm̃. primo continuat, & ſecun Continuatio Auerr.
do exponit, ibi qñ dicit. §Incœpit referre§ quo ad continuatio
nem dicit igitur Auerroes cum inter conditiones dictas de
demonſtratione (quam intendit. ſ. Ariſt.) ſit eſſe notiores, nõ
ſolũ nobis, ſed natura, & notius duobus modis, naturæ ut cauſa
nobis ut effectus, merito cum nomen ſit ambiguum, diſtinguen
dum erat ab Ariſt. §Incœpit referre§ Auerr. duo ſimul abſol Secunda
uit, dat intentionem Ariſt. in tex. & incipit exponere, textum, pars com̃.
adeoq; ab ÿs uerbis Auerr. duo debemus colligere, intentionẽ
& expoſitionem textus, & dicit notius dici duobus modis, nobis. ſ. & naturæ nobis eſſe res ſenſatas & ſignatas, quæ ſunt
ipſa compoſita ut patet, 1. phyſ. t. c. 3. naturæ uerò eſſe cauſas
remotiſſimas iſtarum rerum, deinde dicit. §Hæc eſt res communes§ cum dixit cauſas eſſe notiores naturæ declarat, quæ
ſunt iſtæ cauſæ, & dicit quod ſunt. §Res communes rebus
pluribus quàm uni§ . i. ſunt res uniuerſales ut dicit Ari. in. t. c.
§Et non intendit§ Nota hoc ſcitu digniſſimũ aduerſus oẽs
expoſitores, tum antiquos, cum modernos, quòd Ariſt. ut hic ex
ponit Auerr. & optimè. §Non intendit comparare ſenſatum
intellecto§ . i. non uult facere comparationem inter intelligibi
le & ſenſibile, ipſe Ariſt. in tex. §Quod eorum ſit notius§ . i.
an ſenſibile, uel intelligibile, & quãdo dicit. §Senſata enim§
Auerr. probat, q; Ariſt. non intendat facere illam comparatio
nem inter ſenſibile, & intelligibile, ſeu inter cognitionem ſenſitiuam & intellectiuam, quoniam in ſpecie atoma fit comparõ i. in uniuoco, & non ĩ æquiuoco, uelut Ar. in. 7. phyſ. t. c 29
& . 35 nobis notatum reliquit, unde ſi dicimus unam rem altera albiorẽ eſſe, oportet utiq; ambas eſſe albas, ſi uerò nõ ãbæ
albæ ſunt, ſet una alba, altera uero nigra, tunc non erit comparatio. Ita inpropoſito ſi dicimus unam rem eſſe altera notirem nobis, uel naturæ, uel utriſque, oportet utiq; ambas ipſas res, eſſe notas, ad hoc ut poſſit fieri comparatio, quoniam ſi
una eſt nota, & altera ignota, tunc non poteſt fieri comparatio, Sed dicis Auerr. §Senſata enim§ . i. ſet ipſa ſenſata nullo
modo ſunt nota naturæ. §Ac iterum§ . i & ſimiliter ipſa intellecta ſeu. §prima intelligibilia§ . i. primæ propoſitiones ut
dicit Auerr. 3. de anima. c. 36 & primo poſt. c. 133. non ſunt
notæ nobis aliquo modo. quare dicendum eſt, q; Ariſt. non faciat comparationem inter ſenſibile & intelligibile, q; ipſorum
ſit nobis notius, aut naturæ, cum comparatio non fiat in æquiuoco. §Set intendit hic comparare§ poſtquam Auerr. probauit q; Ari. non faciat cõparationẽ inter intelligibile & ſenſibi
le. nunc oſtendit interquæ Ariſt faciat comparationem, & di
cit, Ariſt. cõparare illa, quæ ſunt propinquiora ſenſatis, & illa quæ ſunt remotiora, à ſenſatis, & qñ dicit Auerr. §Ac ſi
dixiſſet§ Exponit quid intelligat, per propinquiora ſenſatis,
& dicit ipſe, q; intelligit res compoſitas cum ſuis deſcriptioni
bus, & quando dicit. §Apud naturam uero§ Exponit quid in Scito quod
telligat per res remotas, & dicit q; res remotæ, à ſenſu, ſunt utraq; trãs
illæ, quæ ſunt notiores apud naturam, & aduertas q; utraque latio corri
trãſlatio dicit §Apud nos ipſis proprioribus§ Set debet corri pi debet.
gi littera hoc modo. §Apud naturam & probatur q; ſic debet
corrigi, quoniam Auerr. loquitur de cauſis remotiſſimis, à ſen
ſu & notis ipſi naturæ, tunc ſtantibus ÿs hoc modo declaratis
ab ipſo Auerr. dicendum eſt, quòd Ariſt. intendit facere com
parationem inter propinquiora & remotiora, à ſenſu, itaquod
ſi quæritur,

ſi queritur, quòd iſtorum eſt nobis notius, propinquius ſenſui uel remotius, à ſenſu, Reſpondendum eſt, quòd illud eſt nobis notius, quod eſt propinquius ſenſui, & hoc tale eſt ſingulare ſeu cōpoſitū. § Et non intendit § Auerr. excludit tacitam obiectionem, quia aliquis poſſet dicere, quòd fiat comparatio inter particulare & uniuerſale quantum ad cognitionē ipſius ſenſus quod Au. ipſe improbat dicens, non intendere Ariſt. quòd particulare ſit notius ſenſui ipſo uniuerſali & reddit cauſam § Quia ſenſus non concipit uniuerſale § Et cum non pcipiat uniuerſale, tunc non poteſt dici quòd ſingulare notius ſit ſenſui, quam uniuerſale, nam ita eſt quærere an ſingulare ſit notius ſenſui, quàm uniuerſale, ſicuti ſi quæreretur an Albū ſit albius nigro, & cum dicit. § Et non intendit quòd uniuerſale § Declarat conſimiliter intelligendum eſſe de uniuerſali, ꝙ ſicut ſingulare non eſt notius ſenſui, quam uniuerſale, ſic etiā dicēdū eſt, ꝙ uniuerſale non ſit notius naturæ ꝙ ſingo. § Sed hoc eſt § Declarat quid intelligit, & dicit, intelligere illud, qđ in pri phy. t. c. 4. & . 5. dicitur, quòd. ſ. uniuerſalia ſunt nobis notiora, quàm minus uniuerſalia. § Et perinde intendit § quaſi dicas hic non eſt contrarium, eorum quæ dixit Ariſt. in. 1. phy. tex. c. 4.

Ariſt. uidetur ſibi cōtradicere, hic & in. 1. phyſ. tex co n. 4.

¶ Et Auer. per hæc uerba nititur ſoluere apparentem contradictionem in dictis Ariſt. qm̄ loquens Ariſto. in hoc tex. 12. de illis quæ ſunt notiora nobis, dicit quòd ſunt ſingularia, oppoſitum uero docuit in. 1. phyſ. tex. c. 4. quòd uniuerſalia ſunt notiora nobis, & ſic Ariſt. expreſſe ſibi contradicit.

Solut. Au. uniuerſale duplex eſt

¶ Nititur Auerr. ſoluere hanc contradictionem, per hanc diſtinctionem de dupl ci uniuerſali, quam ipſe ponit in calce huius com̄. 12. & etiam colligitur ex pri. phyſ c 4. quòd uniuerſale dupliciter conſideratur. Primo modo capitur pro illo uniuerſali, quod eſt commune pluribus rebus, & hoc modo ut dicit Auerr. 1. phyſ. c. 4. & . 5. ſolum genus eſt uniuerſale ut etiam dixit Ariſt. 1. Topic 4. & dicitur ſolum genus uniuerſale iſto modo, quia de pluribus prædicatur, & plura comprehendit, & dat exemplum Auerr in hoc. in prope finem, dicēs § Vt ſunt primum efficiens & prima materia § Sunt enim cōmunes pluribus rebus, primus motor & prima materia, & dicitur uniuerſale hoc modo conſideratum, uniuerſale in prædicando & in continendo, & de hoc uniuerſali loquitur Ariſt. 1. phyſ. tex. c. 4. uniuerſale eſt notius nobis quàm minus uniuerſale & dicit ibi Auerr. in cōm 4. uniuerſale. i. genus eſt notius ſingularibus idest ſpeciebus, ſecundo modo ſumitur uniuerſale, non pro eo, quod eſt commune pluribus rebus, ſed pro eo, qđ eſt proprium uni tantum, ut cauſa uniuerſalis. i. propria uni cauſato, & iſtud uniuerſale definitur ab Ariſt. 1. Poſter. 36. quod habet tres conditiones. ſ. de omni, per ſe, & ſecūdum quod ipſum. i. conuertibiliter, & de iſta uniuerſali locutus fuit Ariſt. 1. Poſter. cap. 39. q̄n dixit, quòd demonſtr. uniuerſalis eſt, ex cauſa uniuerſali. i. propria & inquantum ipſum, demonſtratio uerò particularis, fit ex cauſa non propria . i magis uel minus communi, & de hoc uniuerſali loquitur in hoc tex. 12. Ariſt quando dicit, quòd uniuerſale eſt ignotius nobis, & notius naturæ, quia remotius, à ſenſu, tunc ſtante hac diſtinctione de duplici uniuerſali, Auerr dicit. § Et perinde intēdit § . i. iſte tex non contradicit textui Ariſt in. 1. phyſ. tex. c. 4 ipſe Ariſt loquitur in 1 phyſ. tex. c. 4. de uniuerſali communi pluribus rebus, & quòd hoc ſit uerum, patet dicit Auerr. quia Ariſt. loquitur ibi in. 1 phyſ. de cauſis communibus, quæ § ſunt primum efficiens & prima materia § Sed in iſto tex. 12. primi libri Poſter. loquitur de uniuerſali, quod eſt proprium uni & eſt notius. § Tā apud naturam, quam apud nos § Nam eſt remotiſſimum, à ſenſu, & quando dicit § res uerò uniuerſales § concludit quòd in lib phy ſermo eſt de uniuerſalibus § Quæ ſunt multorum § Quæ ſunt communia pluribus quàm uni, & talia uniuerſalia ſunt notiora apud nos, & ſic nulla eſt contradictio in dictis Ariſt. Amplius aduertendum eſt, quòd Ariſt. in. 1. phyſ. tex. c. 4. comparauit ipſa uniuerſalia inter ſe. i. ipſas cauſas uniuerſales, & dixit quòd cauſæ uniuerſaliores ſunt nobis notiores, et in hoc lib. Poſt. in hoc tex. 12. comparauit cauſas ad effectus. dicens effectus eſſe nobis notiores, cauſas uero notiores naturæ, nam ſunt remotiſſimæ à ſenſu.

Cōtra Au. arguit Balduinus.

¶ Sed contra hanc Auerr. ſolutionem arguit Balduinus, quia Ariſt. in. 1. Poſter. uult docere nos medium demon. ſimpliciter, quod ē non ſolum notum naturæ, ſed nobis, quia eſt ſenſatum, & ipſe dicit in hoc. 1. Poſt. t. c. 95. ꝙ ē cauſa propria, & in hoc tex. 12. ſimiliter aſſerit quòd eſt cauſa propria, quæ quatenus prior ī eſſe, eſt nota naturæ. Quatenus uerò eſt prius ſenſata eſt nota nobis, ſi Ariſt. ergo dicit cauſam propriam minus ſenſatam, & ignotiorem nobis, doceret utiq; totum oppoſitum eius, quod intendit, nā intendit monſtrare cauſam propriam, eſſe medium demonſtrationis ſimpliciter ſenſatum & notum nobis, & diceret totum oppoſitum. ſ eſſe cauſam uniuerſalem. i. propriā, inſenſatam, & ignotam nobis, & ſic diſtinctio Auerr. non ſoluere uidetur contradictionem, ſed potius Ariſt cōtradicere.

Secunda ratio Bald. cōtra Au.

Arguit ſecundò ſic Bald. d. ibi Ari. uniuerſale eſſe notius naturæ quia remotius, à ſenſu, ſed cauſa propria eſt ignotior naturæ, quod tali probatur ratione, 1. phyſ. 2. & . 3 quod eſt Poſterius ī eſſe, eſt ignotum naturæ. ſed cauſa propria eſt poſterior in eē ergo eſt ignota naturæ, non ergo poteſt intelligere uniuerſale . i. cauſam propriam.

Solut. Balduí. ad contradictionē Ariſto.

¶ Vnde perſuadens ſibi ipſi Bald ſolutionem Auerr fuiſſe diminutam, eiuſque rationes aduerſus ipſum Auer. demonſtratiue concludere, hanc dedit ſolutionem ad contradictionem notam in dictis Ariſt. & dicit quòd facilis eſt ſolutio, nam Ariſt. ſumpſit in hoc tex. 12 iſtud uniuerſale & particulare, ad exemplificandum definitiones notorum, quæ definiuerat, dicit enim quòd notum nobis eſt propinquius ſenſui, hæc eſt definitio & ratio propria primi noti, dat exemplū, ut ſingularia. i. res ipſæ, quæ exiſtunt in materia, et in ſenſu, & in motu, & ideo dicuntur res nobis notiores. Illa uerò quæ ſunt notiora natura, ſunt remotiora, à ſenſo motu. et materia, exemplum, ut uniuerſalia maximè, quæ uniuerſalia, ſunt Meth. quia remota, à materia, motu, & ſenſu, & ignota, & ſic dicit ipſe Bald. quòd exempla iſtæc quæ poſuit Ariſt. ī hoc tex. 12. comparatione æquiuoca ſunt, in primo autem phy. fecit comparationem uniuocam, ibi. ſ. in tex. 4. comparādo uniuerſale exiſtens in eſſe ſenſato, ad ſingulare in eſſe ſenſato.

Defenditur Auer.

¶ Nos uerò Auer. tuentes dicimus ipſum Balduinum, haudquaq̄ Auer. mentē in hoc loco aſſecutum fuiſſe, unde inferimus eius rationes minime aduerſus eum concludere, ſed antequā illis ſatisfaciamus, Quatuor primitus annotanda occurrunt, quibus exacte prænotatis, non ſolum Bald. defeciſſe oſtendetur, uerum etiam Auer. ſolutio clarius intelligetur.

Primum ſuppoſitū.

Primum igitur notan. eſt ex Ariſt. in hoc. 1. Poſte. t. c 7. ꝙ medius terminus in demonſt. ſimpliciter, qua habetur, ipſum ſcire ſimpliciter, dēt eſſe cauſa, non omnis, ſed formalis. quod profectò innuit, quando dixit. § Perquam res eſt § Nam uidens Ari. quòd cauſa ut ipſe dicebat in. 2. Poſter. com̄. 48. dicebatur de fine, de materia, de agēti, & de

ti, & de

ta, & de forma, determinat ut diſtincte loquatur, & dicit ꝙ non omnis cauſa eſt illa per quam habetur ipſum ſcire, & quæ eſt medius terminus in demonſtratione ſimpliciter, ſed illa per quam res eſt, quæ tantum cauſa formalis eſt, ut ponit 2 de anima cap 24. ſuper ipſum Themiſtium, & 2. phyſ. tex. c. 3. à qua cauſa formali res non ſolum habet eſſe, ſed etiã opus nam, à cauſa materiali 1. phyſ. tex. c. 82. res habet ut fiat, & non ut ſit, à fine uerò res non habet niſi ordinem, nam 2. phyſi. cap. de cauſis, ad finem ordinãtur, quod etiam affirmabat Ariſt. 7. Metha. 23. & 3. Ethic. cap. 6. ubi dicitur quòd artifex, quicquid agit, facit, & operatur in arte, non niſi ex fine præcognito, inueniendo, ordinando, & neceſſitando omnia q̃ ſunt ad finem, ab agente autem res non habet niſi ut incipiat quod aſſeruit Ariſt. 5. Meth. cap. de principio ubi dixit, quòd cauſa agens eſt principium unde motus, & unde res mouetur, relinquitur clarè quòd cauſa, à qua res habet ut ſit, non ẽ niſi cauſa formalis, uelut etiam in expoſitione tex. 7 diffuſius exarauimus.

Secundum præſuppoſitum.

¶ Secundum notan. ſumitur ẽt ab eodem tex. 7. huius primi Poſter. quòd hæc cauſa formalis, debet eſſe medius demonſtrationis ſimpliciter, & non ſolum nota nobis debet eſſe, ſed etiam debet eſſe nota nobis quòd ſit neceſſaria, et hoc explicauit Ariſt. in illis uerbis quando dixit in definitiõe ipſius ſcire. § Et quoniam illius eſt cauſa §. i. nota nobis. § Et nõ contingit aliter ſe habere §. i. quod ſit neceſſaria, nã 2 de interpret. x. non contingens eſt eſſe, æquiualet ad neceſſe eſt eſſe, quod etiam affirmabat Auerr. com. 7. ſupradicto, quando dixit, quòd Ariſt. limitauit ipſum ſcire tribus cõditionibus, Prima quòd ſit per cauſam, ſecunda quòd ſit per cauſam nobis notam, tertia uerò quòd ſit per cauſam nobis notam neceſſariam.

Tertium p̃ſuppoſitũ.

¶ Tertium notan ꝙ hæc cauſa nota nobis, & neceſſaria, eſt illa cauſa uniuerſalis & illud uniuerſale quod definiuit Ariſt. 1. Poſt. t. c 36. & 37. quod quidem treis habet conditiones, de oĩ, per ſe, & inquantũ ipſum, quæ cauſa uniuerſalis uocata ab Ariſt. 1. Poſt. 43. eſt primum prædicatum, & eſt illud quo poſito & cunctis remotis, ponitur ſubiectum, de quo prædicatur, & quo remoto, & cunctis poſitis, remouetur ſubiectum, cui ineſt uniuerſale poſterioriſticũ uocatũ, à latinis.

Quartum præſuppoſitum.

¶ Quartum ſciendum eſt, quòd dicit Ariſt. 5. Meth. cap. de principio, & 1. Phy. t. c 3. ꝙ cauſæ ut cauſæ ſunt, & principia, ſunt notæ naturæ, ſi aũt accidit, ꝙ aliqua iſtarum cauſarum ſit inſimul ſemper cum effectu ſenſato, eſt etiam nota nobis non ſub ratione qua cauſa, ſed ſub ratione qua inſimul cum effectu ſenſato, quod quidem nulli cauſæ accidit per ſe, niſi cauſæ formali, ut protulit Ariſt. 12. Meth. t. c. 16. ſi aũt agenti & finali, hoc rarò & per accidens eſt, ut refert Aue. inſ. in. c. 35.

Sũma c o poſitionis huius textus. 12.

¶ Iſtis ſic prænotatis & ex amuſſim enucleatis, dicimus ꝙ ſeries uerborũ huius tex 10. ſic continuari dẽt ad præcedentem textum. ſi quis dixerat ipſe Ariſt. in tex. 11. ꝙ principia demonſtrationis ſeu medius terminus (nam idem ẽ ut dixit Auer. in c. 11.) debent eẽ prima, et notiora, tanq̃ bonus artifex diſtincte loquendo, ſic infert in hoc tex. 12. quaſi dicat aduertas ꝙ debent eſſe priora & notiora principia demon. duplici prioritate, tam quo ad nos, quàm quo ad naturã. nã priora & notiora dupliciter ſunt, nam quatenus ſunt cauſæ & principia ſunt nota naturæ, quatenus uerò iſtæ cauſæ ſunt inſimul cum effectu, & ſenſatæ, ſunt notæ nobis, & quatenus cauſæ & notæ naturæ, nõ notæ nobis, & quatenus ſenſatæ & notæ nobis, non notæ naturæ. nam dicit Ariſt. nõ idẽ natura & nobis prius, neq; idem natura & nobis notius, nam notiora nobis ſunt propinquiſſima ſenſibus, notiora natura remotiſſima, à ſenſibus, quæ omnia ſi nomine proprio, quaſi dicat Ari ſcire cupis, dico quòd remotiſſima à ſenſu uocãtur maxime uniuerſalia, propinquiſſima uerò, uocantur ſingularia, quæ cũ non habeant eandem definitionem ſibi inuicem opponuntur.

Dubitabit Aliquis et pulchre.

¶ Sed dicet aliquis, ſi hoc uniuerſale eſt remotiſſimum à ſenſu, quomodo igitur erit nobis notum, & per conſequens quomodo poterit eſſe medius terminus in demonſtratione ſimpliciter

Solutio pulchrior.

¶ Dicendum eſt quòd eſt remotiſſimum à ſenſu, non omni mõ, ſed ſub ratione qua cauſa, ſed quoniam iſta cauſa, ẽ cã formalis ut iam ſæpius dictum eſt, quæ unq; ſemper eſt cũ ſuo effectu ſenſato, ut docet Ariſt 12 Meth. t. c. 16 idẽ ſemper eſt nota nobis, quia eſt cum illo, quod eſt notum nobis. ſ. ſenſatum & nunquam ſeparatur ab illo, ut protulit Auer. 4. phy. com 17. notantium, quòd ſi forma ſeperaretur, à materia & ſenſato corrumperetur.

Solut. Aue. optima ad contradictionem.

¶ Sequitur etiam ex horũ declaratione, Auerr. ſolutionem uerum eſſe de duplici uniuerſali, quod ſ. Ariſt loquatur, in. 1. Phy. tex. c. 4 de uniuerſali communi, & in hoc tex 12. loquatur de uniuerſali proprio, & poſterioriſtico.

Solutio primæ rationis Balduini.

¶ Supereſt modo ut rationes Bald. aduerſus Auerr. nullius eſſe momenti oſtendamus, & ad primum eius rationem, quando dicit quòd Ariſt. non haberet intentũ ſuum quia intendit Ar. inuenire medium terminum demonſtrationis ſimpliciter, qui ẽ nobis notus. modo ſi illud uniuerſale ẽ remotiſſimum à ſenſu, ergo non eſt notum nobis. Dicimus breuiter quòd illud uniuerſale eſt remotiſſimũ, à ſenſu ut cã. ſed cum hoc eſt nobis notum ut ſenſatum.

Solutio ſecundæ rationis Balduini.

¶ Ad ſecundã quando dicit ꝙ cã propria eſt poſterior in eſſe, ergo ignotior naturæ. Reſpondẽdum eſt, quòd dicitur Poſterior in eſſe, quatenus remanet cum effectu, & cũ ſenſato, ſed eſt prior in eſſe, ut cauſa eſt. & non inconuenit ꝙ unũ & idẽ diuerſo mõ ſit notum & ignotum naturæ, & notũ & ignotũ nobis. Notũ naturæ ut cã eſt, & ignotũ naturæ ut ſenſatũ eſt, & ſimiliter notum nobis ut ſenſatũ, & ignotũ nobis ut cã eſt, & nunquam notum nobis, ẽ notũ naturæ, quia iſtæc ſibi inuicem contradicunt Nã rõ propria primi noti nobis, eſt ſenſatũ, & rõ primi noti naturæ eſt cã. & remotum, à ſenſu, accidit poſtea, ut unum & idem ſit notum nobis, & naturæ. ſub diuerſo tñ mõ ut nuper diximus. ¶ Et quia iſtæc latuerunt latinos, non mirum eſt, eos huiuſmodi contradictionẽ male & contra Ariſt. mentem ſoluiſſe, nam mos eſt eorũ bene dubitare & ut plurimũ male ſoluere

Cõtra Egidium & di. Thom. Cõtra Burleum.

¶ Quãobrẽ diſtinctio illa Egidij & aliorũ ſequacium. quòd fiat hic comparatio inter cognitionem ſenſitiuam & intellectiuã non eſt bona, quia tunc fieret comparatio in æquiuoco ut demonſtrauit Auerr. in coñ ¶ Neq; ẽt diſtinguendo de duplici cognitione, confuſa & diſtincta, uelut Burleus ſuſus eſt, ſoluitur contradictio. Quinimo dicimus erroneum eſſe dicere, (ſicut dicit Burleus) ꝙ Ariſt. loquatur in hoc t. 12. de cognitione confuſa, quĩ ut ſæpius diximus, Ari. in hoc. t intendit dicere ꝙ medius terminus demonſt. ſimpliciter, eſt nobis notus & naturæ, & loquitur de cognitione diſtincta, & non confuſa, quĩ ſi medius terminus eſſet nobis notus & naturæ. cognitione confuſa. & non diſtincta, tunc profectò non faceret ſcientiam ſimpliciter, & perfectiſſimã. oportet enim ut diximus in tex 7. in expoſitione eius quòd cauſa ſcire ſimpliciter, cognoſcatur, quoniam illius eſt cauſa ſ. cognoſcatur nobis, ꝙ ſit iã, ut etiam ſupra in ſecũdo notan. annotauimus, non igitur Burleus, & Burleiſtæ Ari.

mentem

Cōtra Paulum Venetum. mentem habuerunt. ¶ Et Paulus Venetus capiens uitare carybdim incidit in ſcyllam dicit ipſum uniuerſale, habere duplex eſſe.ſ.formale & materiale,eſſe formale uniuerſalis. ē eſſe ſeparatum ab omni conditione materialitatis & indiuiduationis eſſe autem materiale eiuſdem,eſt eſſe coniunctum conditionibus mal.& indiuiduali.tunc dicit ipſe,quòd Ari.loquitur in.1.phyſ.c.4.de uniuerſali pro materiali quando dicit, quòd oportet procedere,ab uniuerſalibus ad particularia.ſed in hoc tex.12.loquitur de uniuerſali ſecundum ſuum eſſe formale nam ſic eſt remotiſſimum, à ſenſu,& ſic nulla eſt contradictio in dictis Ariſt hoc modo diſtinguendo de ipſo uniuerſali.Sed quia Auer opinio eſt,in.1.phyſ.t.c.4.& .5.quòd per uniuerſale intelligatur.cū uniuerſalis,nā intendit ibi Ariſt.facere cōparationē inter cās uniuerſales ergo nō intēdit Ari.loqui ibi de uniuerſali ſecundum eſſe materiale, ſat ſit nunc monſtraſſe ipſum Pau Venetū fuiſſe imperipateticum. nā omnium iſtorum opiniones diffuſius reprobabuntur ubi liberator ea ſuppetijs prætantibus,quando exponemus primum libr. phyſicorum quam ſane expoſitionem citiſſime imprimendam fore curabimus, ¶ Bald.quoq; ſolutionem haudquaquā ſatiſfacere dicimus.

Cōtra Balduinum. Quinimmo aſſerimus eum ſibi contradicere nam dicit ꝙ comparatione æquiuoca uſus ſit Ariſt.in hoc tex. 12 quod ipſe ire inficias uidetur ſuis in ſcriptis. uerum de ijs haſtenus.

Tex.13. ¶ Ex primis autem, quòd ex proprijs principijs eſt:idem enim dico primum & principium,principium uerò demonſtrationis,eſt propoſitio immediata.Immediata autem eſt,qua non eſt altera prior. Propoſitio autem eſt enunciationis altera particula, unum de uno. Dialectica quidem, quæ pariter utramlibet ſumit.Demonſtratiua autem, quæ determinate alterā,quia uera eſt,enuntiatio autem,cōtradictionis utrāuis particulam at contradictio oppoſitio eſt,cuius non eſt medium ſecundum ſe.

Vera cons tiu:a 10. Diuiſio t. in duas partes. ¶ Poſtquàm Ariſt probauit præmiſſas demonſtrationis debere eſſe primas,& immediatas.nunc quid utrumq; eorum ſit, uult declarare,& antequā ad ſingulorum uerborum huius textus expoſitionem deueniamus,primitus hunc tex.in duas partes ſecare uiſi ſumus. In prima namq; parte quid per primū. & quid immediatum ſignificet declarabitur.In ſecunda uerò ibi. §Propoſitio autem§ Loquitur de quibuſdam ad maiorem notitiam habendam de principio demonſtrationis,quod eſt propoſitio immediata. Quo ad primam partem igitur huius tex dicit Ariſt.§Ex primis§ Eſſe,intradere idem quòd ex ꝓprijs pričipijs eſſe:& perſuadet hoc Ari.dicens. §Idē n.dico primum & principium§,Et aduertas quòd ſunt idem ſubiecto,et differunt ratione.§Principium uerò§ Cum dixit principium demonſtrationis & primum idem eſſe.nunc quid ſit principiū demonſtrationis uult oſtendere & dicit eſſe propoſitionem immediatam.i.medio carentem.§Immediata autem§ Dicit quòd propoſitio immediata ,eſt,quo non eſt altera prior.pro cuius intellectu rememoranda ea quæ diximus,oportet ſcire, quòd quū inter ſubiecta & prædicata non eſt aliquod medium ſubiectū neq; aliqua media cauſa,tunc propoſitio ex illis conſtans dicitur immediata.i.uacans medio,tam ſubiecti,quā cauſæ, itaꝙ uacat medio per quod poſſit probari Quomodo aūt ipſa propoſitio immediata,dicatur dupliciter immediata,.ſ.immediatiōe cauſæ,& īmediatiōe ſub ſicuti etiā primum dicitur dupliciter.ſ.primitate ſubiecti,& primitate cauſæ.unde ea quæ ſcripſimus in expoſitione tex 9 & .10.ubi ſcitu digniſſima comperies.& eam dicit. §Propoſitio autem eſt§ Hæc eſt ſecunda pars huius textus,in qua declarat ea quæ faciunt ad bonitatem doctrinæ circa cognitionem principij demonſtrationis. quod eſt propoſitio immediata.non ab re igitur Ariſt.dicit. §Propoſitio autem§ Nam cum ipſe Ariſt.dixiſſe.principium demonſtrationis,eſſe propoſitionem immediatam,et genus in cuius uāq; definitione,ponitur propoſitio nunc uult declarare quid ſit ipſa propoſitio. Et dicit quòd eſt. §Enuntiationis§ .i.orationis enunciatiuæ.§Altera particula§ .i.altera pars quæcunq; ſit,ſiue uera,ſiue falſa. §Vnum de uno§ ſcire uolumus quòd Ariſt.miro artificio,hijs tantum uerbis,complectitur ſimul definitionem propoſitionis in cōmuni,& ſuarum ſpecierum.quaſi ſic uelit dicere Ariſt.propoſitio ē altera particula uel affirmatiua,unius ſ.de uno,& ſic habetur declaratio nominis propoſitionis affirmatiuæ,& ſimiliter dicendum eſt de negatiua per negationem unius de uno & dicitur etiā. §Vnū de uno§ .i. quòd ſit prædicatum uniuocum uel analogum, de ſubiecto uniuoco uel analogo §Dialectica quidem§ cum propoſitionē in cōmuni declarauit.ipſam tamē manifeſte diuiſam in Topicā & demonſtratiuā nunc uult utrālibet definire.& dicit primo. §Dialectica quidē§ eſt illa quæ ſumit utrāq; partē enunciationis ſ.tā uerā,quā falſā.tā affirmatiuā quā negatiuā.quia utroq; pōt eſſe præmiſſa Topica ea quidē ratione,nā præmiſſa topica eſt probabilis.quia oībus uel pluribus.uel ſapiētibus uidetur,modo et uera & falſa poteſt eſſe probabilis, dūmodo conceſſa ſit.à reſpondente contra quē arguit. §Demonſtratiua uerò§ determinatè ſumit unā partē.ſ.quæ uera eſt,ex quibus uerbis,& ex ijs quæ protulit Ariſt.in.1.Topic.facile patet quo pacto,differunt topicus & demonſtrator: circa facilia non decet īmorari.Ideo ſub ſilentio pertranſeunda putauimus quæ expoſitores attulerunt. §Enuntiatio autem§ Quia definiendo propoſitionē aſſumpſerat enuntiationē in eius definitione, propterea illā,quæ ſit declarare intendit,ne ignotū relinquatur,& dicit ꝙ enuntiatio aſſumit particulam contradictionis .ſ ſub ſe ſumit affirmatiuā & negatiuā.tāq; genus ſuas ſpecies nā ipſe Ariſt.in.1.de interpretatione cap.4.ſecauit enunciationē in affirmationē & negationē. §At contradictio§ Demū quia in definitione enunciationis ponitur ipſa contradictio, propter eandē quoque rationē,contradictionē declarat, dicens, eſſe oppoſitionē,cuius profecto non eſt mediū ſecundū ſe.i. ſīpliciter caret medio.& oppoſitio ponitur loco generis Quid ſit oppoſitio,legito Ariſt.in poſt prædicamentis,ubi quatuor oppoſitionū genera aſſignauit ſ.priuatiuā.contrariā. relatiuā & contradictoriā & ſola oppoſitio contradictoria ſecundū ſe .i ſecundū ſuā naturā habet hoc ut nihil ſit medium inter ipſa oppoſita contradictoria.ſi uerò in alijs oppoſitionum generibus,quandoq; eueniat,quòd careant medio ,hoc non erit. §Secundū ſe§.i.ex ſe ut eis,ſed quatenus reducuntur ad ipſa contradictoria,multa alia ueniunt,logicaſtres quæ cū īperipatetica ſint.prætermittenda putauimus,nolumus n.illorū nugis et deliramentis,noſtras īplere paginas hæc dicta ſufficiant circa craſſā huius textus expoſitionē. ¶ Sed ſuas dubitationes non prætereunde Secunda pars tex. Tri. dubi.

prætereundæ. quarum prima eſt, circa verba illa Ariſto. § Et ex primis § quia datur demonſtratio quia ut patet 1 poſt cap. 30 quæ non procedit ex primis & immediatis. ℭ Philoponus

Reſponſio Philoponi, & Sueſſa.

& eius accuratiſſimus imitator, Sueſſanus Reſponden. diſtinguendo de duplici demonſtratione. Altera quæ ex primis, immediatis ac notioribus poſteriora confirmat. & hæc eſt demõſtratio ſimpliciter, ac propter quid: & dicit Sueſſanus, quòd huius generis ſunt omnes demonſtrationes mathematicæ, & nonnullæ phyſicæ. Altera verò demonſtratio eſt. quæ ex poſterioribus nobiſq; notioribus priora confirmat, & hæc demonſtratio coniecturalis dicitur, à Philopono, & dat exemplum, & applicando ad propoſitum dicendum eſt ſecundum Philoponum quòd Ariſt. non loquitur de huiuſmodi coniecturali demonſtratione, ſeu coniecturali ſyllogiſmo: non enim ex primis procedit. ℭ Sed quam ſit erroneum huiuſmodi opinio,

Cõtra Philopon. & Sueſſ.

legito quæſo demonſtratiuas rationes quas fecimus in noſtro quæſito de regreſſu demonſtratiuo. quibus ſole clarius oſtenditur iuxta Ariſt. autem demonſtrationem quia, eſſe demonſtrationem analogicè. contra ipſum Auicennam, ſicuti optimè ipſe Auerr. in 1 phyſic. logica. quæſito ſexto contra Auicennæ conclusit, & in primo poſteriorum commento 95. Vnde ne ſuperflui haberemur, noluimus eas rationes in hoc loco exarare. ℭ Amplius videtur ex tx Ariſtot. nullum eſſe diſcrimen inter enunciationem, & dialecticam propoſitionem quoniam dicit Ariſtot. quòd enunciatio ſumit quamlibet partem contradictionis, & dialectica ſimiliter quamlibet accipit partem, ergo nulla differentia inter ipſas. ℭ Reſpondet Egidius Romanus, dicens quòd licet enunciatio & dialectica accipiant utramlibet partem, tamen differenter ſe habent quia enunciatio accipit quamlibet partem ſimul Dialectica verò non accipit utramq; ſimul, ſed poteſt accipere alteram partem indeterminate: ℭ ſed proculdubio ipſe Egidius errat, multipharium: primo quidem, quoniam falſum eſt dicere, enunciationem accipere utramlibet partem, nam cum ipſa enunciatio ſecundum Ariſtotelem primo de interpretatione. 4 cap. ſit quoddam genus ad affirmationem, & negationem, non poteſt accipere ab aliquo ſuperiori ſe. ſed melius dicitur enunciationem habere, ac continere utramlibet partem: Præterea falſum quòd ipſa enunciatio accipiat utramlibet ſimul, nam dixit Ariſtotelem primo de interpretatione capitulo quarto. quòd enunciatio ſignificat aut verum, aut falſum. & non ſimul, & ſimiliter, aut affirmationem, aut negationem, & non ſimul, errauit igitur Egidius & grauiſſime: ℭ Ideo vera reſponſio iuxta literam Ariſtot. quòd perlibrandum eſt illud verbum § Sumit § quando loquitur de dialectica, quia dialectica ſumit ſcilicet. à reſpondente utramq; partem per interrogationem, ſumendo ſcilicet conſenſum, à reſpondente. ſed Ariſtot. non dicit, quòd enunciatio ſumat utramq; partem, non utitur illo verbo § Sumit § Quia enunciatio non ſumit, ſed habet ſub ſe utramq; partem, & ſic ex huiuſmodi ponderatione verborum Ariſtot. in textu facile cognoſcitur diſcrimen inter ipſam dialecticam & enunciationem: Multæ aliæ dubitationes mouentur ſuper hunc textum ab expoſitoribus, quæ cum ex falſo verborum Ariſtot. intellectu procedant, propterea non fuerunt notatu dignæ.

Alia dubitatio.

Reſponſio Egidij.

Contra Egidium.

Vera reſponſio.

ℭ Ideſt ſignificatum dicendi. Com. 13.

ℭ In hoc commento prætermiſſa continuatione forſitan tam quam facili. Primo incipit exponere textũ in primis verbis, quando dicit § Ideſt ſignificatum § Secundo dat cauſam huius ordinis quare Ariſtot. definit in hoc textu propoſitionem Enunciationem, & Contradictionem ibi quando dicit § Et cũ definiuerit § Et tertio ibi quando dicit § Incœpit itaq; reuertitur ad expoſitionem textus dicit igitur ipſe Auerr. quòd oportet demonſtrationem eſſe § Ex primis § Et ipſe exponit ideſt ex proportionatis præmiſſis, & cum dicit § Significatum autem § Aduertas quòd Auerro exponit quid intelligit per proportionatum, & dicit quòd per proportionatum debet intelligi illud prædicatum, quod non tranſcendit genus artis de quo tractatur, & nota quæſo quòd Auerr. per tranſcendere genus artis, & non tranſcendere. hoc modo intelligit, quando enim res ſubiecta conſideratur ſub aliqua ratione & medio, tunc ratio illa conſiderandi, genus conſiderandi & artis nuncupatur. Vnde cum prædicata inſunt rei quatenus ſub tali ratione, tunc erunt propria & proportionata prædicata illi generi, & erunt infra genus & non tranſcendentia. Si verò conueniunt rei conſideratæ, non inquantum ſub tali ratione ſunt, tunc profecto non propria, neq; proportionata erunt, ſed tranſcendentia, & non infra genus, & infra capitulo. 38. proprius ſermo erit & de intento, quòd non licet in demonſtratione ſumere terminos alterius generis ſcientiæ: & in hoc capitulo voluit innuere Auerro. quando dixit § Vt infra videbitur § Et cum dicit Auerr. § Et cum definiuerit § aſſignat Auerro cauſam huius ordinis, quare voluit definire Ariſtot. ipſam propoſitionem, & cauſa hæc eſt, quia in definitione principij demonſtrationis ponitur ipſa propoſitio tanquam genus, ideo oportuit definire ipſam propoſitionem, & ſubdit § Deinde partitur illam § Ideſt diuidit ipſe Ariſtot. propoſitionem in communi, ad propoſitionem dialecticam & demonſtratiuam.

Secunda pars com.

ℭ Sed tu quæres cur Ariſtot. voluit diuidere propoſitionem in communi ſeu ipſam præmiſſam in communi. ℭ Reſpondet Auerr. § Quia præmiſſa immediata § Ideſt ideo voluit diuidere Ariſtot. ipſam præmiſſam in communi, & deſcribere § Vtramq; illarum § Vt ſciremus ſub qua illarum præmiſſarum, ipſa propoſitio immediata continetur, ſub præmiſſa dialectica. vel ſub præmiſſa demõſtratiua. & pro comperto iam habemus ex tali diuiſione. quòd ipſa propoſitio immediata. cũ ſit illa ex qua ſemper § Quæ concludit § .ſ. concluſio vera ſequatur, quòd ipſa ſit ſpecies præmiſſæ demonſtratiuæ, nam præmiſſa demonſtratiua ſemper determinate partem verum accipit, & hoc voluit dicere Auerr. in ijs verbis § Quia præmiſſa immediata eſt ſpecies § Quam ſane expoſitionem Balduinus non elicit § Et cum uſus ſit § Aſſignat etiam cauſam propter quam oportet definire ipſam enunciationem & oppoſitionem. Quoniam enunciatio ſumitur in definitione propoſitionis, & contradictio in definitione enunciationis, ideo utramq; definire voluit ne uteremur ignotis, & ſubdit Auerro. § Quod totum eſt referre § Ideſt non de intento iſtæc definiuit, ſed rememoratiue, & per accidens, ne ſcilicet definiremus per ignota. Deinde dicit § Incœpit itaq; § Auerr. reuertitur ad expoſitionem textus quòd ſcilicet

Dubitabis

Reſponſio Auerr.

Tertia pars com.

.ſ. principium demonſtrationis eſt propoſitio immediata, & propoſitio immediata ſit illa, quæ non eſt altera prior & dicit § Hoc eſt ſecundum § Exponit Auerr. quomodo propoſitio immediata non debeat habere alteram priorem ſe ſ. quòd non habeat cauſam ſupra ſe, nec quo ad eſſendum, nec quo ad cognoſcendum, ut ſ. neq; per eam ſit, neq; cognoſcatur, ita quòd illa propoſitio quæ habuerit aliquam cauſam, aut in eſſendo aut in cognoſcendo, non erit propoſitio immediata, cum dicit § Quæ quidem definitio § Auerr. uult quòd definitio tradita hic de ipſa propoſitione, ſit ſimilis definitioni traditæ ab Ariſto. in primo priorum de ipſa propoſitione.

Quomodo intelligitur propoſitio īmediata.

Dubitatio contra Auerr.

¶ Sed uidetur Auerro errare, quoniam definitio propoſitionis traditæ in libro priorum eſt iſta, quòd ſit oratio aut affirmatiua, aut negatiua alicuius de aliquo: hic uero dicit, quòd propoſitio eſt altera pars enunciationis: unde non ſimiles.

Auerr. prima reſpō.

¶ Auerr. uidens hanc obiectionem, poſuit reſponſionem ſtatim, & dixit § Vbi tam uirtualiter § idest dicitur ſimilis iſta definitio, illi traditæ in libro priorum hoc modo ſ. quatenus hæc continetur uirtualiter in illa, & non diuerſam aſſignat definitionem hic Ariſto. ab illa in primo priorum, quia unica res non habet plures eſſentias.

Secunda reſponſio Auerr.

Propoſitio dupliciter conſideratur.

¶ Et quando dicit Auerr. § Et uidetur quòd hæc § Aduertas quæſo, quòd Auerr. alteram aſſignat reſponſionem ad ſupradictam obiectionem, & pro intellectu huius reſponſionis Auerr. ſcito quòd ſic uult dicere Auerr. propoſitio dupliciter conſideratur. Vno modo ut præmiſſa in communi, alio modo quatenus eſt hæc præmiſſa: ſi primo modo conſideratur, ſic dicimus quòd ipſa propoſitio æqualiter reſpicit affirmationem & negationem & indeterminate ſtat cum ambabus, & hoc modo definitur in primo priorum cap. primo.

Propoſitio alio modo definitur in libro priorum et aliter in libr. poſter in hoc tex. 13.

Si uerò conſideratur quatenus eſt hæc præmiſſa tunc dicimus quòd eſt altera pars determinata, aut affirmatiua, aut negatiua tantum, & hoc modo diffinitur ipſa propoſitio ab Ariſt. in hoc tex. 13. & ſic concludimus Auerr. optimè ſenſiſſe, & hanc diſtinctionē utiq; explicauit Auerr. dicens § Non ſit definitio præmiſſæ in quantū eſt præmiſſa § Idest iſta definitio tradita in hoc tex. 13. non eſt propoſitionis ī cōmuni, ſ. ut eſt præmiſſa in communi, ſed eſt definitio propoſitionis § illius cui accidit § .i. ſed definitur propoſitio hic, ut eſt hæc præmiſſa, & hanc diuerſitatem non animaduerterunt alij expoſitores, quotquot fuerint, quòd ſ. alio modo definitur hic propoſitio, & alio modo in primo priorum cap. primo. Deinde dicit Auer. § Et intendit hic § Aduertas quòd Auerr. habet in tex. ſuo, quòd demonſtratiua præmiſſa ſit altera pars contradictorij, nunc Auerr. exponit, quid intelligat Ariſt. per contradictoriū, & dicit § Et intendit hic § .i. & quia aliquis poſſet dicere, demonſtratorem non uti niſi neceſſarijs propoſitionibus, quæ ſunt uniuerſales, & non particulares: at ipſorum contradictoriorum, una propoſitio eſt uniuerſalis, & altera eſt particularis, ut docuit Ariſtot. in lib. de interpret. & tunc ſi demonſtratiua præmiſſa eſt altera pars contradictorij poterit eſſe etiam particularis, quod eſt contra Ariſt. quoniā præmiſſa demōſtratiua ſemper debet eē uniuerſalis, ut docuit Ariſt. in hoc libro poſteriorum, & ſic Auerr. uolens excludere iſtam obiectionem, dicit quòd contradictorium capitur dupliciter, uno modo proprie & ſic eſt inter propoſitionem uniuerſalem, & particularem, & hoc modo non capitur in tex. alio modo ſumitur improprie, & ſic exponitur pro contrario, & hoc modo ſumpſit Ariſtot. quòd demonſtratiua præmiſſa eſt altera pars contradictorij .i. contrarij, & hoc uult dicere Auerr. in illis uerbis § non id contradictorium quod eſt propriè § Et loquens de præmiſſa topica, dicit § Quia præmiſſa eſt § Notato quòd Auerr. in tex. ſuo circa definitionem præmiſſæ topicæ habet quòd ſupponatur, & uult declarare quomodo differat ipſa præmiſſa topica, à præmiſſa in communi, & dicit quòd præmiſſa in communi eſt pars ſyllogiſmi ſuppoſita & conceſſa, eo quia prænota naturaliter, Topica uerò quia probabilis eſt, & quia utramq; partem contradictionis ſumit, quòd ipſi præmiſſæ in communi nō conuenit per ſe, ſed ratione partis ſ. præmiſſæ topicæ, quia ſi per ſe conueniret, tunc omni, & ſic etiā conueniret ipſis præmiſſis demonſtratiuis. Deinde dicit § Vbi ſcire te oportet § Nunc Auerr. uult declarare, quomodo enunciatio, & præmiſſa & quæſitum ſint idem ſubiecto, & differant ratione, & dicit quòd eadem propoſitio dicitur enunciatio, quatenus ſignificat uerum uel falſum, ut patet in primo de interpret. cap. 4. & dicitur præmiſſa quatenus eſt pars ſyllogiſmi prænota, at uerò eſt ignota talis propoſitio, & quæritur ſciri, dicitur quæſitum

Pulcherrima et uberrima declaratio, unde prouenit quòd propoſitio uocetur uarijs nominibus.

¶ Sed pro uberiori cognitione quō differant enunciatio præmiſſa & quæſitum, adhuc uiſum eſt nobis, aliter declarando eſſe terminos cur ſ. propoſitio dicatur, maior, uel minor, uel concluſio, poſitio, ſuppoſitio, dignitas, & multa alia nomina: Quo fit ut plenius propoſitionis nomina enucleantur, hoc modo diſtinguendū eſt, oratio eſt duplex prima ſui diuiſione. ſ. perfecta & imperfecta, ut patet ab Ariſt. 1. topic. 4 ubi dicitur quòd definitio eſt oratio ſ. imperfecta, hæc diſtinctio ponitur ab Auerr. in epit. logic. hanc eandem diſtinctionem græci confitentur, in lib. de interpret. Oratio perfecta eſt duplex ſ. enunciatiua, & non enunciatiua, quàm diſtinctionem olfecit Boetius in lib. de interpret. & græci quoq; ut Magentinus mitilenenſis & Ammonius, Oratio uerò perfecta enunciatiua adhuc duplex eſt. ſ. cathegorica, & hypotetica, hoc dixit Ariſto. 1. de interp. ꝙ eſt ſimpliciter una, & coniunctione una, oratio perfecta cathegorica duobus modis conſiderāda uenit, uno modo ut extra ſyllogiſmum, & ſic dicitur enunciatio ſignificans ueritatem uel falſitatem, alio modo ut in ſyllogiſmo. & ſic dicitur propoſitio affirmatiua uel negatiua: & quoniā ſyllogiſmus conſideratur dupliciter, uno modo ſecundum formā, alio modo ſecundū materiam. ex conſequenti ipſa propoſitio ſumpta in ſyllogiſmo ſecundum formā diuerſa ſortitur nomina. ab ijs nominibus, quibus dicitur, dum eſt in ſyllogiſmo ſecundū materiā, nam propoſitio ſumpta in ſyllogiſmo ſecundū formam, adhuc dupliciter conſideratur, aut ex parte antecedentis, & ſic dicitur præmiſſa, & quoniam præmiſſa eſt duplex. ſ. maior & minor, dicitur præmiſſa maior uel minor, aut ex parte conſequentis & ſic dicitur concluſio ſeu illatio. Si uerò cōſideratur propoſitio quatenus eſt ſyllogiſmus ſecundum eius materiam, Tunc hoc erit quinq; modis, quia quinq; ſunt ſpecies ſyllogiſmi, ut docuit Ariſt. in lib. rhetor. & Auer. in epit. logic. & in primo poſter. cō. 17. & in prologo & in 1. cō. ueluti iam annotauimus: ꝙ eſt ſyllogiſmus demonſtratiuus, topicus, falſigraphus, rhetoricus, & poeticus: Vnde ſi ipſa propoſitio conſideratur in ordine ad ipſum ſyllogiſmū demonſtratiuū hoc erit adhuc duobus modis, aut conſideratur ante ipſam demonſt. & ſic uocatur quæſitum, ſeu quæſtio ab Ariſt. in 2 poſter. t. c. 1. aut conſideratur ut eſt in demonſt. & ſic uocatur principiū īmediatū, ſeu primū ꝓpō īmediata, poſitio, dignitas, & ſuppoſitio, ut dicit Ari. ī. 13. et 14. t. ut aūt cōſi

deratur ipſa propoſitio reſpectu ſyllogiſmi topici, hoc etiam dupliciter, aut ante ſyllogiſmum topicum & ſic dicitur problema, aut conſideratur ut eſt in ſyllogiſmo topico, & ſic dicitur propoſitio dialectica ab Ariſtot. in hoc textu 13. ſeu probabilis ut patet primo topic. ſi conſideratur in ordine ad ſyllogiſmum elenchum, hoc quoque erit dupliciter, aut ante ſyllogiſmum elenchum, & ſic nuncupatur ſophiſma, aut uerò ſumitur in ipſo ſyllogiſmo elenchio, & ſic uocatur propoſitio ſeu præmiſſa litigioſa, & apparens, & reſpectu ſyllogiſmi rhetorici, dicitur propoſitio ſeu præmiſſa rhetorica, ſicuti etiam poetica dicetur, ſi fuerit ſumpta in ſyllogiſmo poetico, & ſic patet redeundo ad expoſitionem commenti, quòd optimè dicit Auerr. quòd eadem propoſitio, poteſt dici, enuntiatio, præmiſſa, & quæſitum, ueluti iam enucleauimus. Deinde dicit § Ariſt. autem § Dicit Auerr. quòd Ariſt. deſcripſit ipſam § Præmiſſam § id eſt propoſitionem per dinumerationem ſpecierum. ſ. per affirmationem & negationem, & ſic Auerr. per alteram partem enuntiationis exponit ipſe. i. affirmationem, & negationem. ¶ Sed Balduinus impugnat Auerr. quia affirmatio & negatio non ſunt ſpecies ipſius orationis enuntiatiuæ, ſed uera uel falſa, ut patet in primo de interpret. cap. 4. ubi dicitur quòd enuntiatio eſt illa, in qua uerum uel falſum, ergo falſa eſt expoſitio Auerr. ¶ Sed nos dicimus Auerroem bene ſenſiſſe, & Balduinũ non reƈte Auerr. mentem percepiſſe, nam eo modo Auerr. loquitur de ſpeciebus ipſius propoſitionis, quo utique modo dixit & uoluit Ariſt. ſed ipſe in primo priorum cap. primo definiuit propoſitionem per affirmationem & negationem, & non per ueram & falſam, ergo Auerr. bene, & Balduinus male, nam aliud eſt definire propoſitionem, & aliud definire enuntiationem, propoſitio per affirmationem, uel negationem definitur. Enuntiatio uerò per ueram uel falſam, unde ad pauca reſpicientes de facili enunciant: & dicit § Veruntamen totum hoc tulit § Notandum quòd Auerr. excludit obieƈtionem, quam quis facere poſſet arguendo Ariſto. fuiſſe ſuperfluum, iterum definiſſe hic propoſitionem, enuntiationem, & contradiƈtionem, cum alibi ea definiuerit, unde ad excludendum huiuſmodi obieƈtionẽ reſpondet Auerr. § Veruntamen hoc totum § Et uult dicere hoc modo, quòd Ariſtot. non uero definiuit ipſam propoſitionem, enuntiationem & contradiƈtionem, & ideo dicit § Non ut definitiones aut deſcriptiones § Sed ideo § Totum hoc tulit § Id eſt aſſumpſit declarationem ipſius propoſitionis, enuntiationis, & contradiƈtionis, ut poſſimus & ſciamus reſpondere ad § Interrogatum § quod ſit ab initiante hunc librum, ut ſ. adiſcens hunc librum, ſciat quid ſignificet unumquodque nomen illorum, quamobrem dicendum eſt non fuiſſe ſuperfluum ipſum Ariſtotelem: quia non eos definiuit & deſcripſit de intento, ſed per accidens. ſ. propter interrogatum, quod fieri ſolet ad habendam pleniorem cognitionem: & dicit § Veriſimile eſt ita § nunc Auerr. definitionem contradiƈtorij uult exponere: dicens quòd talis deſcriptio complectitur contradiƈtoria & contraria, per hanc ſ. ſimilitudinem quoniam ſicuti non eſt medium inter duo contradiƈtoria ita quoque non eſt medium inter duo contraria, exemplum utriuſque eſt, quoniam non datur medium inter contradiƈtoria, quorum unum eſt uerum & alterum eſt falſum, & ſimiliter non datur medium, inter contraria quorum unum debet eſſe uerum, & reliquum falſum, & cum ſubdit § Secernitur autem § Aduertas quòd Auerr. tacite obieƈtioni reſpondet, quoniam aliquis poſſet dicere, quòd ſi ita conueniunt ſ. in tali definitione ipſa contradiƈtoria & contraria, tunc nullum eſſet diſcrimen inter ipſa contradiƈtoria & ipſa contraria. Reſpondet Auerroes aſſerens. § Secernitur autem § Id eſt ipſa contradiƈtoria & contraria ſecernuntur, id eſt differunt inter ſe, quoniam contradiƈtoria diuidunt uerum & falſum in omni materia. ſ. neceſſaria & contingenti & remota ſeu impoſſibili. Ipſa uerò contraria diuidunt uerum & falſum in materia dumtaxat neceſſaria § Dico autem § Cum dixit ipſe Auerr. contradiƈtorium omnem reſpicere materiam circa ueritatem & falſitatem & contrarium tantummodo materiam neceſſariam, nunc uult declarare quo inſtrumento utitur topicus ſeu dialeƈticus circa ueritatem & falſitatem & dicit quòd contradiƈtorium eſt § proprium topico § ſ. artifici, & aſſignat rationem quando dicit § quia § i. hæc eſt ratio propter quam contradiƈtorium eſt proprium inſtrumentum ipſi topico artifici: quoniam ipſe topicus artifex omnem materiam contemplatur, & inquirit, & contradiƈtorium eſt circa omnem materiam (ut diximus) merito ergo contradiƈtorium eſt uerum & proprium inſtrumentum ipſi artifici topico. Similiter dicendum eſt, quòd contrarium eſt proprium & peculiare inſtrumentum ipſi demonſtratori quoniam cum demonſtrator tantum materiam neceſſariam ſpeculetur utitur ipſo contrario, quod tantum circa materiam neceſſariam uerſatur, & memento (uelut pulcherrimè annotauimus in expoſitione quinti termini in primo textu) quod ipſe artifex demonſtrationis ut ſciat partem ueram retinere & reijcere falſam ex partibus contrarij ipſius quæſiti, utitur præcognitione dirigente & agente, ſic retulit Auerro. in Epit. logico. in tractatu de rhetor. demonſt. & in Epit. in principio & quoniam Auerr. non explicauerit & fecerit mẽtionem de præcognitione dirigente & agente, ſine qua nõ poteſt demonſtratiuus artifex partem ueram quæſiti retinere, tamen præſupponere debet, quoniam ſuperius declarata fuit ab Ariſtot. & Auerroe in textu ſecũdo huiuſmodi præcognitio, & ſicuti diximus de artifice demonſtratiuo, quòd neceſſario utitur præcognitionibus, ita quoque intelligito de artifice topico, illa n. duplex præcognitio, agẽs, & dirigẽs cuilibet uñq; artifici neceſſaria eſt, pro hoc legito Au. in Epit. logi. in tractatu de rhetorica demonſt. ¶ Occurrunt ad maiorem declarationem eorum quæ dicit Ariſt. in tex. & Auerr. in comm. Quædam dubitationes & quidem ſcitu digniſſimæ. Prima dubitatio hæc eſt, quoniam tam Ariſto. quam Auerr. dicunt quòd propoſitio dialeƈtica ſumit utramque partem, oppoſitum uerò dixit ipſe Ariſt. in primo topic. cap. 3 ubi retulit quòd problema & propoſitio. ſ. dialeƈtica differunt hoc modo, quòd ſi quæris unam partem tantum, ut. ſ. homo ſit riſibilis, tunc eſt propoſitio. ſ. dialeƈtica. Si uerò quæris ſcire utramlibet partem ſ. an hõ ſit riſibilis, uel non ſit riſibilis, tunc dicitur problema, ergo Ariſt. ſibi contradicit, quoniam hic dicit, quòd propoſitio dialeƈtica utramlibet aſſumit partem: ¶ Secunda dubitatio, ad idem, ex primo topic. cap. primo & cap. 8. ubi dicit Ariſt. quòd præmiſſa topica ſeu dialeƈtica eſt illa quæ uidetur omnibus, uel pluribus, uel ſapientibus, tunc ſi uidetur ſapientibus, & ſapientes, non niſi uerum conſiderant, ergo falſum eſt quòd topica præmiſſa ſemper ſumat utramque partem. ¶ Tertia dubitatio ad idem, ex primo topic. cap 8. ubi habetur, quòd ſi unum contrariorum eſt probabile, & reliquum eſt improb

Bald. contra Auerr.

Contra Baldui.

Excluſio obieƈtionis quòd non fuit ſuperfluus Ariſto.

Dubitationes.

Prima dubitatio.

Secunda dubitatio.

Tertia dubitatio.

babile, ergo ſignum eſt quòd præmiſſa topica unam accipit partem, & non utramq. ❡ Sed proculdubio nullius momenti has rationes eſſe dicimus, & primò reſpondetur ad primam, haudquaquam Ariſt. ſibi contradicere, & ad autoritatem ex primo topic. cap. 3. dicimus quòd Ariſt. ponit differentiam ibi inter propoſitionem dialecticam & problema ex modo proferendi ſeu interrogandi, & dicit quòd differunt, hoc modo, quia problema interrogat utramq; partem cum nota disiunctionis, dicendo, an homo ſit riſibilis, uel non riſibilis. Ipſa uerò propoſitio dialectica tantum unam accipit partem quando interrogat, ut dicendo, an homo ſit riſibilis, & ſic non eſt contradictio in dictis Ariſt. quoniam aliud ē dicere, propoſitionē dialecticam interrogare unam partem, et aliud eſt dicere, ꝓpõnem dialecticā ſumere utrãq; partē primo intellexit in primo topic. cap. 3 ſecundo modo intellexit in hoc tex. 13. & ſic nulla eſt contradictio. Multa refert Alexander Aphrodiſeus in libro primo topic. cap. 3. & cap. 8. quomodo differant ipſa propoſitio dialectica, & problema: quæ non faciunt ad rem noſtram. ❡ Ad ſecundam dicimus, quod ſapiens is eſt, qui in unaquaq; arte ſummus eius perfectionem adeptus eſt, modo profectis in arte aliquando uideatur falſum, unde utraq; pars illis uideri poteſt, & uera & falſa; amplius dicimus quòd per ſapientes Ariſt. intellexit, uere ſapientes, & apparenter ſapientes, quibus falſum uidetur uerum ❡ Ad tertiam, iam clara eſt reſponſio quòd ſi unum contrariorū eſt probabile apud quoſdam, apud eoſdem aliud uideatur improbabile, cum hoc tamen ſtat, quòd illudmet ſit probabile apud alios, quare utraq. pars probabilis eſt, & ſic relinquitur Ariſt. optimè ſenſiſſe, quòd propoſitio dialectica utramlibet accipiat partem: & de iis hactenus, circa huiuſmodi tex. & com.

Reſponſio ad primam dubitationē — Reſponſio ſecundæ dubij. — Reſponſio ad tertiam dubitat.

Tex. 14. ❡ Immediati autem principij ſyllogiſtici: poſitionē quidem dico, quam non eſt monſtrare, neq; neceſſe eſt habere diſcentem aliquid. Quam autem neceſſe eſt habere quemlibet diſcentem dignitatem. Sunt enim aliqua eiuſmodi, hoc enim nomen in huiuſmodi dicere conſueuimus: Poſitionis autem quæ quidē utramuis partium enunciationis accipit, ut dico eſſe aliquid, uel nō eſſe: aliquid ſuppoſitio eſt: Quæ uerò ſine hoc, definitio eſt: Definitio enim poſitio quidem eſt, ponit enim arithmeticus unitatem quidem indiuiſibilem eſſe ſecundum quantum: ſuppoſitio autem non eſt, nam quid unitas eſt, & eſſe unitatem non idem eſt.

Vera continuatio. Diuiſio textus in duas partes.

❡ Quicquid alij dicant, poſtquā Ariſt. definiuit principium demonſtrationis, quòd. ſ. ſit propoſitio immediata nunc intendit diuidere illud, & diuiditur textus iſte in duas partes. In prima ponit diuiſionem bimembrem ipſius principij demonſtratiui In ſecunda ibi § Poſitionis autem § ſubdiuidit primum membrum diuiſionis, dicit igitur Ariſt. in prima parte, quòd ipſum principium immediatum eſt duplex poſitio. ſ. & dignitas. dicit § poſitionem quidem dico § Ideſt uoco illam poſitionem § Quam non eſt monſtrare § Ideſt non contingit demonſtrari, quia non eſt demonſtrabilis, & ipſa poſitio habet hoc quòd. ſ. ſit indemonſtrabilis, à ſuo genere, quia eſt principium demonſtratiuum, & principium demonſtratiuum eſt indemōſtrabile, quia eſt primum & immediatum, ut ſupra declaratum eſt § Neque neceſſe eſt § dicit Ariſt. quòd quamuis ſit indemonſtrabilis, non propter hoc tamen ſequitur, quòd neceſſarium ſit habere eam illum, qui aliquid uult addiſcere ī aliqua arte, & dicimus quòd hoc modo, non eſt neceſſarium habere eam, addiſcentem aliquid. ſ. tanquam principium per ſe notum, & cōmune omnibus conſideratis in illa arte, quā addiſcēs uult addiſcere, & cum dicit. § Quam autem neceſſe eſt § Aliud membrum ipſius principij demonſtratiui enucleat, & dicit quòd quàm neceſſe eſt habere quemlibet addiſcentem, hanc ſupple, dicimus & uocamus dignitatem, & ſubdit Ari. § Sunt. n. aliqua § Aliquis fortaſſe dubitaret, an reperiantur iſtæc, quæ neceſſarium eſt habere quēlibet diſcentem, reſpōdet Ariſt. quaſi dicat, non eſt dubitandum, inueniri talia quæ neceſſariū eſt habere diſcentem in oī ſcientia, nam aliqua ſūt & inueniuntur quæ oportet diſcentem habere, & dicit. § Hoc enim nomen § Reſpondet interrogationi, cur dignitates iſtæc nuncupentur, & dicit, ꝙ iō. § Conſueuimus ī hoc nomine. ſ. dignitates uocare, quia digna ſunt ab oī ſciente haberi & credi uelut optimè annotauit & perlibrauit Themiſtius habes ex hac diuiſione principij demonſtratiui, ꝙ duplex eſt, poſitio. ſ. & dignitas, & iſtæc duo cōueniunt & differunt, conueniunt quidem quōd utraq; eſt propoſitio indemonſtrabilis, differunt uerè, quia dignitatē neceſſe eſt habere quēlibet qui uult aliquid diſcere. poſitionem uerò non neceſſe eſt habere oēm, qui uult aliquid addiſcere. Deinde dicit. § Poſitionis autem § Hæc eſt ſecunda pars huius textus, quæ hunc habet contextum ad primam partem, cum Ariſt. diuiſit principium demonſtratiuū immediatū, & unūquodq; diuiſionis mēbrū declarauit, nunc illius diuiſionis primū mēbrū intendit ſubdiuidere, dicens poſitionis duas eſſe ſpecies ſ. ſuppoſitionē & definitionē, & cum dicit § Vt dico eſſe § declarat ſuā poſitionē, dicens, ego, § Dico § .i. ego uoco illam eſſe ſuppoſitionē quæ accipit utrãq; partem enunciationis. § Eſſe aliquid uel non eſſe aliquid § .i. affirmationē uel negationē, & non intelligit per utrãq; partē enunciationis ſ. uerum uel falſum, ut perperā quidā & inſulſe ſatis expoſuerunt, contra Ariſt. mentem. § Quæ uerò § cū definiuit ſuppoſitionē, nunc definitionē declarat dicens eſſe illam, quæ eſt. § Sine hoc § .i. quæ non dicit affirmationē uel negationē, cū careat copula uerbali, per quā habetur eſſe uel nō eē per affirmationem, uel negationem. § Definitio enim poſitio quidē eſt § Probat Ari. ꝙ definitio ſit poſitio, per hanc rationem. § Ponit enim Arithmeticus § .i. cum ipſe Arithmeticus ponat hanc definitionē unitatis, quòd ſ. ſit indiuiſibilis ſecundū quantitatē, ergo ſequitur quòd ipſa definitio dicitur poſitio § Suppoſitio autem non eſt § Probat Ariſt. ꝙ definitio non ſit ſuppoſitio per hanc rationē. § Nā quid unitas § .i. quid unitas eſt, & eſſe unitatē non eſt idē, & ita licet definitio dicat quid eſt res, non tamen dicit eſſe uel nō eſſe, quod eſt propriū ſuppoſitionis, & ita ipſa definitio non eſt ſuppoſitio hæc circa tex. expoſitionē. ❡ Sed occurrit dubitatio non prætereunda, eo quia Ariſt. non ſeruauit regulā ex peritia ſuæ artis quā ipſe docuit pri. coeli. 1. c. 110 quòd oē multiplex prius diſtinguendum eſt, quā definiendū & ipſe Ari. totū oppoſitū fecit, primo n. definiuit principiū demon. in tex. 13. & poſtea diuiſit illud in hoc tex.

Secunda pars tex. — Dubitatio pulchra.

14. ergo Ari. uidetur ſibi contradicere, uel dicendũ erit, ꝙ fue
Solutio pul rit abſens. ¶ Huic dubitationi dicendũ eſt, ꝙ illa regula Ari.
chrior. intelligi debet de multiplici æquiuoco, non aũt analogo, ſed uel æquiuoco. & hoc confirmatur per Auer. pri. Poſter. c. 33 qñ dixit ꝙ expedit docenti per nomina ut pri. diſtinguat, & quia principiũ demõſtrationis non æquiuocũ ſed analogũ ut dixit Aue. pri. Poſt c. 95. & in epit logic. cap. de demonſt. Vbi dixit ꝙ principia demonſtrationis ſunt analoga. ideo non curauit Ar. prius definire principiũ demonſtrationis, & poſtea diuidere ſicut etiã ſecit, tex. 13. prius definiuit propoſitionẽ, & poſtea diuiſit eã in eodẽ tex in dialecticã & demonſtratiuã, & ſic Ari. non errauit. ¶ Vlterius dubitandũ eſt, quia Ari. uidetur
Contradic tio in Ari. ſibi contradicere, nam dicit in hoc tex. 14. quòd ſuppoſitio accipit utrãlibet partẽ enunciationis oppoſitum huius dixit in te 13. ꝙ demonſtratiua præmiſſa accipit alterã partẽ. ſ. quæ eſt uera at ſuppoſitio eſt poſitio, & poſitio eſt principiũ demonſtrationis, & principiũ demon. eſt præmiſſa demonſtratiua, ergo à pri. ad ultimũ ipſa ſuppoſitio debet accipere unã partem
Solutio con & utrãq; partẽ, ẽ clara eſt cõtradictio in dictis Ari. ¶ Bre
tradictiõis uiter dicendũ eſt, nullã eſſe contradictionẽ in dictis Ariſt. quĩ Ariſt. ſe ipsũ exponit, quò ſuppoſitio accipiat utrãq; partẽ enũciationis. quia dicit eſſe uel non eſſe. i. affirmationẽ uel negationem, & nõ intelligit partẽ uerã uel falſam, & ſic nulla eſt contradictio. unde non inconuenit ꝙ detur ſuppoſitio negatiua nã Ari. cap. 40. ponit diſcrimen inter demonſtrationẽ affirmatiuã, & negatiuã. quæ illarũ ſit potior, ſed nunquam Ari. cõceſſit dari ſuppoſitionẽ falſam & demonſtrationẽ ex falſis, Quinimo prima conditio quã dixit Ariſt. fore neceſſariã præmiſſis, eſt quòd ſint ueræ. ſicuti docuit Ari. in principio, tex. c. 10. qñ dixit uera quidẽ igitur. ¶ Illa uerò dubitatio, an definitio dicat eſſe uel non eſſe, in com̃. expoſitione, diſcutietur, ubi latinorum afferentur opiniones ibiq; expugnabũtur, & ueræ Auer. ſolutiones enucleabũtur, quomodo. ſ. definitio dicat eſſe uel non eſſe ſm̃ Ari. doctrinam.

Com̃. 14 ¶ Dixit, demonſtrationis principium.

¶ Auerr. præſupponens continuationem eſſe notã, tantũ exponit, & Nota quòd Auerr. dupliciter exponit primã partẽ tex. prima expoſitio incipit § ibi. Ac ſi dixiſſet § ſecunda uerò expoſitio incipit ibi. § Et poteſt eſſe, § Sed antẽq̃ ueniat ad primã expoſitionẽ, diſtinguit ipſe Auerr. ipſum principiũ demonſtrationis. § Quod eſt præmiſſa ĩmediata § Et uolt ſic dicere Auerr. principiũ demõſtrationis ĩmediatũ eſt duplex, unũ uocatur proloquiũ, & poſitio, & Auer. aſſignat cauſam quare uocatur proloquiũ & poſitio, quia non eſt uia ad demonſtrandũ ipſam poſitionẽ, & Burana loco eius, qđ dicit Abrahamus proloquiũ tranſtulit, radicẽ poſitam, dicit igitur Auer. quòd principiũ demonſtrationis eſt duplex, unũ eſt, quod dicitur poſitio, & eſt indemonſtrabile. i. non poteſt demonſtrari, & ideo dicit. § Non eſt iter quo poſſit demonſtrari § Et hẽt aliã conditionẽ ipſa poſitio. § Neq; innata eſt intellectiui diſcipuli § i. ex ſua natura ipſa poſitio non eſt nota, diſcipulo ſine præceptore, & quando dicit. § Neq; innata eſt diſcipulo, Aſſignat Auerr. cauſas multiplices quare ipſa poſitio, non ẽ innata intellectiui ipſius diſcipuli. § Aut ob modicũ exercitiũ § quod fecit ipſe diſcipulus in arte quam addiſcit. § Aut ob naturæ defectũ § . ſ. prouenit ex deprauato intellectu ipſius diſcipuli, ut non poſſit ipſe diſcipulus. § Ipſam per ſe ipſum cognoſcere § . i. ipſam poſitionem cognoſcat per ſe, ſine præceptore propter ſupradicta impedimenta, tum quia ipſe diſcipulus parum exercitij fecerit, tum etiam ob malum, & deprauatum ingenium ipſius diſcipuli, & loquens Auerr. in. 2. Met com̃. 15. de cauſis propter quas euenit, ut multi non poſſint aliquid diſcere, dicit quòd hoc eſſe ſolet, aut quia intellectus, eorum non poteſt recipere, & comprehendere ipſum, quod. ſ. uolunt addiſcere, & iſti dicit ibi Auerr. quòd impoſſibile eſt ut addiſcãt, aut propter ſegnitiem, aut propter errorem contingentem eis.

¶ Et quia occaſio nobis occurrit, de impedimentis ad ſcientiam habendam ex uerbis Auerr. in com̃. ideo placuit aliquos & potiores recenſere cauſas, propter quas contingit ut deficiamus à uera ſcientia. ¶ Vna cauſa eſt, dicit hic Auerr. § modicum exercitium § Hanc cauſam explicauit Ariſt. 1. de generatione. t. c. 7. ubi dicit, quòd cauſa propter quam non potuerunt conſeſſa uidere, inexperientia fuit, ideo quicunque magis inſudauerunt naturalibus, magis poſſunt ſupponere talia principia, quibus poſſunt multa cõplicare. Qui autem ex multis ſermonibus indocti exiſtentes non entia intuentes, & ad pauca reſpicientes, de facili enunciant, ubi reddit cauſam propter quam errauerit Plato in naturalibus, & eſt paucitas exercitationis & experientiæ in rebus naturalibus, uerſabatur enim in Mathematicis, & ex intelligibilibus cauſis, uolebat aſſignare rationes rerum ſenſibilium, ũde 3. cæli t c. 61 protulit Ari. quòd Amor geometriæ & magiſtri duxerunt Platonem in errorem rerum naturalium, dicit enim Ariſt. 6. Ethic. cap. 9. ꝙ pueri, mathematici quidem fieri poſſunt, ſapientes autem uel phyſici fieri non poſſunt, ratio autem eſt quia principia ſcientiarum mathematicalium experimenta non indigent, ſicut principia ſcientiarum naturalium, longitudo autem temporis experientiam facit, ut aſſerit, hoc etiam modo Auerr. reprehendit Auicennam. 3. cæli. c. 67. ubi ſcribit, paucitas exercitationis iſtius uiri in naturalibus, & bona confidentia in proprio, ingenio, induxerunt ipſum in multos errores. ¶ Aliam cauſam tangit Auerr, cum dicit. § Aut ob naturæ defectum § Hanc cauſam notauit Ariſt. in. 2. Meth t. c. 14. & Auerr 1. cæli com̃. 22. Alia cauſa eſt peſſima conſuetudo, quæ radicata eſt in eis, qui accipiunt primo doctrinas falſas, licet ſint apparentes, hãc etiam cauſam tangit Ariſt. 2. Meth. t c. 14. & Auerr. loco dicto. ſ. 1. cæli. c. 22. & ĩ illo proœmio, quod communiter tenetur quòd ſit proœmium tertij phyſ. ſed ſecundum rei ueritatem, eſt digreſſio quam facit Auerr. in. 1 phyſ in com̃. 60 uelut etiam notauimus in expoſitione com̃. 9 ¶ Alia cauſa erroris eſt, quia propoſitiones naturales ſunt dubitabiles propter duas cauſas. ut protulit Auer. 1. cæli cõm̃. 90. aut enĩ hoc euenit ꝓpter alias ꝓpoſitiões ꝓbabiles, cõtrarias eis, aut ꝑ exiſtimationẽ quòd principia iſtius artis debent eſſe in fide ſicut principia geometriæ, & hanc cauſam notauit Ariſtu. in 2. Methaphyſ. t. c. 15. Acribologia Mathematica non eſt in omnibus expetenda, ideo ſcripſit ipſe in primo Ethic. ſermones fieri in ſcientijs ſecundum materiam ſubiectam. ¶ Altera cauſa eſt, quia multi nituntur miſcere principia naturalia cum principijs creditis, hanc cauſam tangit Auerr. aduerſus Auicennam. 2. phyſic. com̃. 22 ubi ſic inquit, Via autem qua proceſſit. Auicenna in probando primum principium eſt uia loquentium, & uniuerſaliter ſermo eius ſemper reperitur medius inter peripateticos & loquentes ¶ Alia quoq, cauſa eſt diuerſitas tranſlationum, hanc uerò tangit Auerr. 3. cæli com̃. 35. ubi inquit, & hæc intentio

Digreſſio de cauſis propter quas contingit errare et non ſciatur aliquid.

hæc intentio eſt difficilis ad intelligendum ex iſta tranſlatione quam modo habemus. & fortè diminutio cecidit in hac tranſlatione à tranſlatore, nos enim non habemus niſi tranſlationem Alchiadi tranſlationes uerò ueriores ſunt Iſaach, Vnde non ab re eſt ſi Auerr. in expoſitione libri de cœlo potius errauerit quàm in alijs locis. hoc etiam fuit in cauſa, quare multi latinorum in uarios prolapſi fuerint errores, ex falſa. ſ. tranſlatione. ¶ Alia adhuc cauſa notanda eſt, quæ eſt quando utimur synonimis nominibus in ſcientia, nam dixit Auerr. primo phyſic. c. primo quòd non debemus uti nominibus synonimis in ſcientia demonſtratiua, hoc idem confirmauit in. 4. phyſic. com. 129. & primo cœli co. 11. primo & aſſignatur cauſa quare non debemus uti nominibus synonimis & uerbis ſuperfluis in ſcientijs demonſtratiuis, quia ſicuti nihil ociuſum eſt in natura, ut patet. 2. cœli t. c. 50. & 59. & primo cœli. t. c. 32. & 3. de anima com. 45. & 2. phyſic. com. 45. eodem modo nihil ociosum debet eſſe in ſcientijs & artibus, quia. 4. Methe. cap. 28. ars imitatur naturam, & 2. poſter. in com. 94 dixit Auerr. quòd nunc artes & ſcientiæ ſunt ueræ, cum ſequuntur modum naturæ, unde Auerr. primo de generatione com. 38. protulit quòd primus magiſter creditur nihil dixiſſe ſine forti ratione, & primo phyſ co. 35. inquit, & unde quo modo eſt ſermo hominis huius breuis, & fortè ita eſt de quolibet uerbo eius. ¶ Altera eſt, quando utimur methaphoris, nam docuit Ariſt. 2. poſter. non eſſe definiendum per methaphoras: Vnde ſæpe Ariſt. taxat Platonem & antiquos qui urbantur ſermonibus metaphoricis. ¶ Alia cauſa eſt ignorantia logices. Plerunq. Ariſt taxat antiquos & oſtendit eos errasse, & pa ralogizaſſe, propter logicæ defectum: & ſic iam patet, quot modis contingat, non poſſe aliquid uere ſcire, & redeundo ad propoſitum noſtrum, dicimus exponendo Auerr. quòd poſitio non eſt innata intellectui diſcipuli propter modicum exercitiũ & ob naturæ defectum, & cum dicit Auerr. § Et quæ talis eſt § Auerr. declarat ipſam dignitatem, & dicit, quòd eſt indemonſtrabilis, & innata eſt. ſ. intellectui addiſcentis, & deinde dicit. § Et poteſt eſſe § Auerr. nunc ſecundam affert expoſitionem, & iſta expoſitio ſecunda in hoc conſiſtit, quòd Ari. intendat ponere differentiam inter poſitionem & dignitatem, quòd poſitio non poteſt demonſtrari in ea arte, quam ſ. addiſcens uult addiſcere ſed bene poteſt demonſtrari in alia arte ſi

Verior eſt tranſlatio Buranæ.

cut tranſlatio Buranæ dicit, & longe clarior eſt illa tranſlatio quàm tranſlatio Abrahami, & hoc tangitur ibi ĩ littera in trãſlatione Buranæ quando dicit. § Ac ſi diceret § & in iſta parte non oportet tranſlationem Abrahami. ſed ipſa dignitas non ſolum non poteſt demonſtrari in ea arte, quæ addiſcitur, ſed neq. in alia arte, & hoc notat Burana ibi. § Si uero non poſſit § Et dicit Auerr. quòd iſta expoſitio ſecunda eſt conuenientior textui Ariſtotelis quàm prima expoſitio, deinde dicit. § Et cum notificaſſet § Auerr. dicit quòd poſtquam Ari. notificauit partes. i. conditiones ipſius poſitionis, nunc uult diuidere ipſam poſitionem in duo ſ in. § Conceptionem & aſſertionem §. i. inde finitionem & ſuppoſitionẽ, & cũ dicit. § Secunda uerò pars § Auerr. dicit ipſam poſitionem diuidi in duas partes i. ſpecies, prima ſpecies eſt ſuppoſitio, & . § Quæ uerè poſitio dicitur § & amplius dicit Auerr quòd. § Vocatur ſubiectum §. ſ. ipſa ſuppoſitio & declarata ipſa prima ſpecie poſitionis. quæ per ſe, & per prius, & uerè dicitur poſitio ſeu ſubiectio, accedit ad declarandam ſecundam ſpeciem. ſ. ipſam definitionẽ, quæ ut dicit Auerr. § per poſterius uocatur poſitio § Et quando dicit § Definita enim § Notato quòd aſſignat cauſam quare ipſa definitio ſit poſitio per poſterius, & non uerè, & ratio talis ẽ. illa eſt uerè & per ſe, & per prius poſitio, quæ per ſe copulat quòd res inſit rei ut dicit Burana in ſua tranſlatione, ſed ipſa definitio non per ſe, ſed per accidens facit quòd res inſit rei ergo non eſt per ſe & prima poſitio, ſed per poſterius, Huius rationis Auerr. tangit minorem ibi cum dicit. § Definitio enim non ampleſtitur §. ¶ Sed dices & pulchrè. quomodo ipſa definitio dicat eſſe per poſterius & per accidens ut dicit Auerr. hic. ¶ Reſponſio quòd hoc modo intelligit Auerr. quòd definitio dicat eſſe per accidens, quatenus ſ. unitur cum definito, et illa unio non fit niſi mediante copula uerbali, & ſic per accidens dicit affirmationem, & non per ſe. quia definitio ut definitio non claudit copulam ¶ Sed Themiſtius cap. 5. mouet dubitationem, nam uidetur quòd definitio dicat eſſe uel non eẽ. per hanc rationem, quoniam definitio eſt ſpecies poſitionis, & poſitio eſt principium demonſtrationis, & principium demõſt. eſt propoſitio immediata, ergo erit propoſitio, & ſi propoſitio tunc, à primo ad ultimum, dicit eſſe uel non eſſe. unde uidetur Ariſt. deficere. ¶ Secunda ratio ad idem, omnis definitio aut ẽ nota naturaliter, aut ignota naturaliter. aut aliquo modo nota, & aliquo modo ignota. ſi eſt ignota naturaliter, tunc demonſtratione oſtenditur, ut. 2. Poſt. com. 37. ſi aliquo modo ignota, tunc compoſitione & diuiſione oſtenditur, ergo patet in omnibus ſpeciebus definitionis eſſe compoſitionem, uel diuiſionem & tunc dicit eſſe uel non eſſe ipſa definitio. quod Ariſt. inficiatus fuit ¶ Tertia ratio omnis definitio ut protulit Ari. 6. Topic. & in 2 Poſter. conſtat ex genere & differentia quæ sũt partes ipſius definitionis, modo partes & totum ſunt relatiua. tũ quòd definitio eſt compoſitũ, quia habet partes ut. 1. phy. t. c. 5. ab Ariſt. & ab Auerr. habetur, tunc iſtis ſtantibus dicimus quòd compoſitum & ſimplex opponuntur, & non poſſunt. eſſe idem. at definitio eſt compoſita. ergo nõ eſt ſimplex & quod ſit compoſita, patet, quia habet partes. ¶ Quarta ratio ad idem, inquit Ariſt. 2. Meth. in princi. quod de quolibet dicitur eſſe, uel non eſſe, & de nullo ambo ſimul, hanc etiã dignitatem poſuit Ariſt. ſup. tex. c. u. tunc ſic: ſed definitio eſt, ergo definitio dicit eſſe uel non eſſe. ¶ Quinta ratio ad idem. 1. Topic. cap. 4. definiens Ariſt ipſam definitionem dixit, definitio eſt oratio dicens quod quid erat eẽ, ergo ipſa definitio dicit eẽ, tum quia eſt oratio, cùm etiam, quia dicit quod quid erat eſſe, unde concluditur Ariſt. erraſſe. ¶ Ad primam rationem, Themiſtius dicit relinquens eam inſolutam ſat ſibi fuiſſe mõſtraſſe locum. ¶ Philoponus reſpondet, quod eſſe uel non eſſe capitur duobus modis, uno modo ut dicit eẽ diuerſum prædicati ab eẽ diuerſi ſubiecti, alio modo ut non dicit eſſe uel non eſſe diuerſum, tunc ſtante hac diſtinctione dicit Philoponus, quod definitio non dicit eſſe uel non eſſe prædicando, quia prædicatum ſemper uult eſſe diuerſum à ſubiecto, ſed definitio nõ dicit eſſe diuerſum, nam non eſt aliud animal rationale quam homo, ergo cum non ſit diuerſũ à definito, tunc non prædicatur de definito, ſed tantum determinat quid ſit definitum, & ſic concludit Philoponus, quod Ariſt. intellexit per eſſe & non eſſe. ſ. eſſe diuerſum in prædicando. quod non conuenit definitioni. ¶ Sed Phyloponus maximopere errauit primo quidem, quia Ariſto. 8. Topic. cap. 11. definitio eſt unum prædicatorum, quod de definito dicitur ſine petitione in principio, nam licet definitio & definitum

Dubitatio.

Solutio.

Dubitatio an definitio dicat eẽ uel non eẽ

Secunda ratio quòd definitio dicat eſſe.

Tertia rõ ad idem.

Quarta rõ ad idem.

Quinta rõ ad idem.

Solutio primæ rationis Philop. reſpondet.

Contra reſponſionẽ Philoponi.

definitum ſint idem ſubiecto, differant tamen ratione, Secundo Ariſt. 1. Topic 4. Ariſt. aſſignauit quatuor prædicata, quorum unum eſt ipſa definitio ergo definitio eſt prædicatum. tertio Ariſt. 1. Poſter. t.c. 30. & 31. dicit definitionem eſſe prædicatum in primo modo dicendi per ſe nam tres aſſignauit ſpecies. Primi modi dicendi per ſe, aut quando definitio de definito, aut quando differentia, aut quando genus, ergo ipſa definitio eſt uerè prædicatum, Quartò contra ſenſum Ariſt. & uerba eſt exponere alio modo eſſe & non eſſe, quàm affirmare uel negare, non per hoc dicit Ariſt. definitionem, differre ab ipſa ſuppoſitione, quoniam ſuppoſitio dicit aliquid eſſe, uel non aliquid eſſe per affirmationem uel negationem, mediante copula uerbali, definitio uerò ſine hoc.

Reſponſio Sueſ.

¶ Sueſſanus reſpondet quod eſſe uel non eſſe capitur dupliciter, uno modo pro compoſitione uel diuiſione, quam uerbum ſignificat, quæ non poteſt intelligi ſine extremis, & ſic dicit ipſe, quòd tam ſuppoſitio quàm definitio dicit eſſe. Alio modo capitur preſſius pro ineſſe uel non ineſſe, hoc eſt pro affirmatione de ineſſe, & pro negatione de non ineſſe, & ſic tantum ſuppoſitio dicit eſſe uel non ineſſe hoc modo, quia in ea prædicatur accidens, cui competit ineſſe ſubiecto, & ſic cum definitio nõ ſit definito, propterea dixit Ariſt. quòd definitio non dicit eſſe uel non eſſe, ſed ſolum ſuppoſitio dicit eſſe uel non eſſe, quia in ea prædicatur accidens quod ineſt ſubiecto.

Contra reſponſionem Sueſſani.

¶ Sueſſanum multipliciter errasse, nemo eſt qui dubitet. Primo quidem quia diſtinctio quã dat, non eſt ad propoſitum, quoniam Ariſt. per eſſe uel non eẽ intelligit affirmare uel negare. Secundo, quia Ariſtot. loquitur de definitione, & non de definitiua propoſitione ſicut dicit Sueſſanus nam licet definitiua propoſitio dicat eſſe uel non eẽ, non tamen ipſa definitio dicit eſſe uel non eſſe, ergo male facit non ponendo diſcrimen inter propoſitionem definitiuam, & ipſam definitionem. Tertio falſum eſt, quòd ſuppoſitio dicat eẽ uel non ineſſe, quia in ea prædicatur accidens de ſubiecto, nã non ſemper prædicatum ſuppoſitionis eſt accidens, & undẽ concludimus quæcunque dicit, non eſſe peripatetica.

Reſponſio Diui Tho.

¶ Diuus Thomas dupliciter reſpondet Primo quòd definitio non eſt ſpeciei propoſitionis immediatæ, ſed principij immediati, at principiorum immediatorum non ſolum poteſt eſſe propoſitio, ſed etiam definitio. Aliam dat reſponſionem, perſuadens ſibi ipſi primam reſpon. non ſatisfacere, & dicit quòd licet actu definitio non dicat eſſe uel non eſſe, potentia tamen, & uirtute, poteſt dicere eſſe uel non eſſe, quãdo. ſ. definitio prædicatur de definito.

Contra primã reſpõſionẽ diui Thomæ.

¶ Sed conſtat primam reſponſionẽ diui Thomæ falſam eſſe, quia diximus in expoſitione tex. quòd Ariſt. diuidit principium demonſtrationis, quod eſt propoſitio ĩmediata, unde rectius dicit definitionem dicere eſſe uel non eſſe uirtute, licet non actu, ſicut ſuppoſitio quæ dicit eſſe uel non eſſe actu.

Reſponſio Egidij romani.

¶ Egidius romanus, dicit quod ly, eſt capitur dupliciter, uno modo compoſitiue, alio modo expoſitiue, tunc dicit, ꝙ definitio per hoc differt, à ſuppoſitione, quoniam definitio licet non dicat eẽ uel non eẽ compoſitiuè, ſicuti ſuppoſitio, dicit, tamen eẽ uel non eẽ expoſitiuè, & ſic credidit ipſe euadere dubitationem prætactam.

Cõtra Egidiũ romanum.

¶ Ipſe quoque Egidius hallucinatus fuit, non intelligendo ſenſum & uerba Ariſt. cum non aliud ipſe Ari. per eẽ uel non eẽ intelligat, quàm affirmationem uel negationem, quæ fit mediante copula, ergo diſtinctio Egidij falſa ẽ & potius deſtructiua tex. Ariſt. quàm conſtructiua. Quã plurimæ etiam à logicaſtribus afferuntur expoſitiones & uarij dicendi modi, quos hic recenſere ſatis quidem inutiliter potuiſſemus

Expoſitio commenti.

¶ Ideo quicquid alij dicant, ad primam hanc dubitationem, à Themiſtio in medium adductam & ab ipſo non ſolutam, duobus in modis reſpondetur ab Auerr. in comm̃. Primam reſponſionem ponit Auerr. ibi, § Secunda uerò pars § Et aduertas ꝙ ex duplici expoſitione, quam ipſe aſſignat, quomodo definitio ſit poſitio quædam, colligitur duplex reſpondendi modus,

Prima reſpõſio Au.

Prima igitur reſponſio Auerr. talis eſt, quam ipſe ponit pro prima reſponſione, & aduertendum ꝙ ſecundum Au. hic ipſa poſitio in cõmuni dicitur analogicè de ſuis ſpeciebus .ſ. de ſuppoſitione & definitione, primo enim dicitur de ſuppoſitione, quam hic Auerr. uocat ſubiectionem, & ſecundario dicitur de definitione, unde concludit Auer. ꝙ ipſa ſuppoſitio dicitur uerè & per ſe poſitio, & ipſa definitio eſt poſitio per accidens, & notato ꝙ Auerr. habet in tex. ſuo, ꝙ definitio ſit poſitio quædam, ita ꝙ ipſe Auerr. fundat ſuum ſermonem, ſupra illam particulam. § Quædam § nam uult dicere Auerr. ꝙ ly. quædam ſit dictio diminuens, & auferens perfectionem ab ipſa definitione, unde ſequitur ꝙ ipſa definitio cum ſit poſitio quædam, dicitur poſitio per poſterius & per accidẽs, & Au. declarat ſe ipſum, quomodo intelligat ꝙ definitio ſit poſitio per accidens, & dicit. § Illa itaq; in quantum § Et pro intellectu uerborum Auerr. notato ut dicit Aue. in com̃. quod poſitio hẽt duas conditiones. Prima quòd ſit indemonſtrabilis, ſecunda quòd dicat eẽ uel non eẽ, & utranque conditionem aſſignauit Ariſt. in tex. tunc dicit Auerr. quòd definitio eſt ſimilis poſitioni ſecundum unam conditionem quia eſt indemonſtrabilis ſicuti ipſa poſitio, eſt uero diſſimilis ſecundum alteram conditionem, quia poſitio dicit eẽ uel non eẽ, ipſa uero definitio eſt ſine hoc, & ſic uult dicere Auerr. ꝙ cum ipſa definitio tantũ conueniat ſecundum unam partem cum ipſa poſitione, ideo dicitur poſitio per accidens .i. per partem, quia. 1. phy. t.c. 1. quod eſt per partem, eſt per accidens, ſed ipſa definitio eſt poſitio per partem, ergo erit poſitio per accidens, & ſic poſſet dici ad rationẽ Them. defi. eſt põ, & põ. d. eẽ uel nõ eẽ ergo defi. d. eẽ uel nõ eẽ, dicendũ eſt, ut dicit hic Auer. ꝙ definitio non eſt poſitio ſimpliciter, ſed cum additione, eſt poſitio quædam, & tunc cum non ſit poſitio per ſe, & uerè, ſed per accidens non oporteret ꝙ dicat eẽ uel non eẽ, quoniam illa poſitio dicit eẽ uel non eẽ, quæ eſt poſitio uerè & per ſe, cuiuſmodi eſt ipſa ſuppoſitio, & per hoc differt ipſa ſuppoſitio ab ipſa definitione Iſte eſt unus reſpondendi modus ex Auerr. in hoc com̃. unde infert Auerr. § Et ſecundum hanc expoſitionem § .i. ex hoc exponendi modo, oportet dicere, ipſam definitionem eẽ poſitionẽ per accidens.

Secũda reſponſio Au.

¶ Secunda reſponſio Auerr. excerpitur ex ſecunda expoſitione, quam dat ipſe ad exponendum quomodo ipſa definitio ſit poſitio quædam, nam dicit. § Et poteſt eẽ § hic ſic exponit ipſe, definitio eſt poſitio quædam .i. definitio eſt expoſitio ſignificationis nominum, nam definitio exponit definitum, & ab Auerr. fortaſſis accepit ſuam reſponſionem Egidius romanus, quem ſup. reiecimus, ſed ſcito, ꝙ prima expoſitio ſeu reſpõſio Au. eẽt undequaq; uera ſi illa particula. § Quædam § quam habet in tex. ſuo, eſſet in tex. græco, nã tex. græcus dicit quidem, & non quædam, Sed pro ipſo Auerr. poſſet dici, ipſum non reprehẽdendũ, quoniam expoſuit textũ, quẽ habuit, Præterea, data ꝙ non ſit illa particula. § Quædam § in tex. græco, ſed illud aduerbium affirmandi § quidem § adhuc dicimus eius expoſitionem, optimam eẽ, quia conuenit ſenſui & uerbis

ſui & uerbis Ariſt.in tex. ¶ Et notato quòd Sueſſ. attribuit Auer.in paraph.quòd ponat differentiam inter definitionem, & ſuppoſitionem,quod definitio non dicat eſſe.l.actualē exiſtentiam definiti, quoniam definitiones abſtrahunt ab exiſtē tia,ſuppoſitio autem dicit actualem exiſtentiam ſubiecti ſet ip

Sueſſa non intellexit Auerr.

ſe Sueſſanus non intellexit Auerr.in paraph nam Auerr intel ligendus eſt ibi,ſicut dicit in fine huius comūs 14.ubi dicit. §Quòd definitio unitatis & aliæ definitiones§ Non ſignifiſcant definitum eſſe,uel non eſſe.ſ.cum affirmatione uel negatione,ſuppoſitiones autem ſeu ſubiectiones ſine dubio eſſe uel non eſſe ſignificant,& hoc pacto exponendus uenit Auer.in paraph.& dicat Sueſſa,quicquid ei libuerit,nam Auerr.ibi ī paraph.loquitur de eſſe complexo.ſ.propoſitionali affirmatiuo uel negatiuo,& non loquitur de eſſe incomplexo, ex quibus. omnibus reſolutè habendum eſt,quòd definitio hoc modo differt à ſuppoſitione,quòd definitio dicit quid eſt res.ſed definitum & non dicit ipſum definitum eſſe,ipſa uerò ſuppoſitio nō dicit quid eſt definitum,quoniam hoc eſt munus definitionis ut dicit Ariſt.6.Topic.ſet dicit definitum eſſe cum affirmatione uel negatione,& ſciri uolumus & monemus quòd ſolus Auerr.Ariſt.cordatiſſimus expoſitor hunc locum intellexit, quomodo definitio differat,à ſuppoſitione,& dicat eſſe uel nō

Solutio ſecundæ rationis.

eſſe ¶ Ad ſecundam rationem,dicimus quòd artifex debet loqui per ſe & non per accidens, at quando definitio eſt nota uel ignota.accidit ipſi ut per demonſtrationem,oſtendatur,& quòd hoc ſit uerum probatur,quoniam definitio ut definitio nō oſtenditur demonſtratione,niſi ut prædicatum per accidens,et ſic de alia ſpecie definitionis dici poteſt,quæ eſt aliquo modo ignota, & aliquo modo nota.nam definitio eſt conceptus ſimplex rei,ſi accidit fieri compoſitionem uel diuiſionem ,eſt per accidens,quia non per definitionem ſuam, & non mutat eſſē tiam eius.Quare non debemus intelligere compoſitionem & diuiſionem,quæ fit cum diſcurſu quia iſta eſt in propoſitionibus,in quibus componitur prædicatum cum ſubiecto,& diuiditur per negationem,ut in compoſitione & diuiſione non ſit

Solutio tertiæ rationis.

hoc.¶ Ad tertiam rationem reſpondemus quòd definitio dicitur ſimplex conceptus rei ad differentiam propoſitionum,quæ dicuntur compoſitæ,modo definitio (ut dicit Ariſt.in hoc tex.) nō dicit eſſe uel non eſſe.i non dicit compoſitionem ſubiecti cū prædicato nec dicit diuiſionem,quia ipſa eſt ſolum prædicatū & non propoſitio,& ſic reſpectiuè dicitur ſimplex Ariſt ēt in 8 Metb.probat defin partes eſſe ac ſi eſſet unum quoddam nō cōpoſitū.uā d.ipſe ī.8.Met.t.e.q partes definitio.ſunt una,.i. ē definitio nā una pars ē quæ eſt genus,quod eſt in potentia in ipſo defin & compoſito,alia eſt quæ eſt differentia extrahis illam potentiam in actum & ſic dicit ipſe.ſit unum in actu,nā extractio alicuius de potentia ad actum non largitur ſibi multitud nem,ſet perfectionem,ut patet.8.Metb.tex.c.15.& .16.et 9x.Metb.t.c.18 ſequitur patet definitionem non eſſe compoſitā

Solutio Quartæ rationis.

¶ Ad quartam rationem breuiter dicimus.quòd aliud eſt dicere,de definitione affirmatur eſſe,& aliud eſt dicere definitio dicit eſſe,tunc aſſerimus quòd primum eſt uerum,per illam dignitatem ,quòd de quolibet dicitur eſſe uel non eſſe , & de nullo ambo ſimul,ſecundum autem eſt falſum quia iam optime declaratum eſt,definitionem non dicere eſſe.uel non eē, ſecundum Ariſt.¶ Ad Quintam rationem,dicendum eſt.defini

Solut. quintæ rationis

tionem eſſe orationem imperfectiam,ut Ariſt.ibidem ſe ipſum expoſuit,& Alex.& Auerr.in ſua paraph. & cum dicitur quòd definitio dicit quodquiderat eſſe,ſi dicit eē,ergo dicit affirmationem uel negationem,Neq; hoc obſtare dicimus, quoniam li, eſſe capitur pro eē incomplexo,ſ.pro quidditate & eſſentia,& non pro compoſitione,uel diuiſione,& tempus eſt ut ad alium tex accedamus.

¶ Quoniam autem oportet,& credere,& ſcire rem:in habendo huiuſmodi ſyllogiſmum:quem uocamus demonſtrationem : (eſt autem hic eo quòd hæc ſunt,ex quibus eſt ſyllogiſmus),neceſſe eſt nō ſolum præcognoſcere prima ,aut omnia:aut quædā ſet & magis.ſemper enim propter quod unūquod quæ eſt , illud magis ē,ut propter quod amamus illud magis amicū eſt. Quare ſiquidem ſcimus propter prima: & credimus.Illa & ſcimus & credimus magis : quoniam propter illa & poſteriora. Tex.15.

Cōmentū Themi.& Sueſſa.

¶ Themiſtius ita cōtinuat,poſtquam Ari.dixit præmiſſas eē notiores,nunc intendit probare quòd ſint notiores.¶ Set ipſum errare dicimus primo,quia ariſt.ſupra tex.11 declarauit & probauit præmiſſas eē notiores duobus modis,unde intulit in tex.12.diſtinctionem quòd priora & notiora dicuntur dupliciter,ſecundo contradicit uerbis Ariſt.in tex.nam dicit Ariſt. quòd non ſolum oportet præmiſſas præcognoſcere.i.q ſint notiores , ſet etiam magis.i.ſet ſcitas eē , unde ſequitur Themiſtium erraſſe,cum Ariſt.non intendat in hoc tex probare præmiſſas eſſe notiores,& eadem ratione uenit obiurgandus Sueſſa cum Themiſtij opinionem ſequatur. ¶ Ideo omiſſis omnibus aliorum opinionibus pro uera continuatione ſic dicendum eſt poſtquam Ariſt.probauit præmiſſas debere præcognitas, nunc intendit probare non ſolum debere eē præcognitas, ſet perfectè ſcitas pro cuius intellectu ſciri uolumus q aliud eſt eē præcognitum,& aliud eſt eē notum & perfectè ſcitum , præcognitio eſt notitia confuſa & non diſtincta & perfecta quia ſolum rem eē , & quid nomen importat præcognoſcimus , non tamen ſcimus.& èconuerſo ſe habet illud quod perfectè ſcitur,unde ſtat præcognoſcere rem,& nō ſcire perfectè.ſet nō ècontra, quo ſtante dicimus concludendo ueram continuationē cum probauit Ariſt præmiſſas debere eē præcognitas,nūc eas magis ſcitas confirmat,ut perfectam ſcientiam generare poſſint.

Themiſt. & Sueſſa n. errarūt

Dubitatio.

¶ Set quæres,dixit Ariſt.ſup.tex e o præmiſſas præcognoſci.præcognitione quia ueræ ſunt,modo præcognoſcere pmiſſas ueras eſſe,eſt perfectè cognoſcere quare cum probauit præcognoſci debere,probauit quoq; ſcitas eē.

Solutio.

¶ Dicendum quòd illud præcognoſcere eē non eſt ſcire perfectè, ſignum ē quia eē præcognoſcitur de ſubiecto,non tamen perfectè ſcitur ſic quoque intelligendum eſt de eē præmiſſarum.

Ratio quā facit Ari. in tex.

¶ Amplius aduertendum eſt,quòd Ariſt.ad probandum hanc ueritatem, q præmiſſæ ſint magis ſcitæ facit tres rationes. Prima ponitur in hoc tex.& ſic arguit Ariſt.propter quod unumquodq; eſt,& illud magis eſt.Set propter præmiſſas ſcimus concluſionem.ergo magis ſciuntur præmiſſæ,ſet notabis quæſo, q Ariſt.huius rationis, Primo ponit minorem quando dicit in pri.tex.§Quoniam autem oportet credere,& ſcire rem § i. concluſionem,ſecundo ponit concluſionem ibi.§Neceſſe eſt § & tertio

& nota ponit maiorem ibi § ſemper enim propter quod eſt § hæc circa rationem quã facit Ariſt. in tex. ¶ Sed circa uerba Ariſt. anſa dubitandi occurrit, cur dixit § aut oĩa, aut quandã § hic cum ad ueritatem diſiunctiuæ ſufficit unam partẽ eẽ uerã, quare ſufficiet unam præmiſſam eſſe notiorẽ concluſione & non alteram, quod eſſe nõ poteſt, quia una præmiſſa notior non facit notiorẽ concluſionis.

Dubitatio circa uerba Ariſto.

¶ Prima expoſitio Philoponi: ideo Ariſt. dixiſſe ſub modo diſiunctionis, quia de principijs ſunt duo modi, quoniã quædam principia ſunt per ſe nota & quædam per aliud.

Philoponi expoſitio ſeu reſponſio.

¶ Errat quĩ Ariſt. loquitur de principijs, quæ ſunt tantũ ſcientiã concluſionis, at ipſa principia non faciunt nobis aliis nota ſunt, & ſic adhuc ſtat dubium.

Contra Philoponũ.

¶ Diuus Thomas in ſua ſecunda expoſitione, inquit, quòd ideo Ariſt. dixit § Aut quædam § quia ſunt aliquæ concluſiones, adeo notiſſimæ quã principia per quæ probantur, non ſunt notiora eis ſ. quo ad ſenſum, unde quo ad rationẽ probandi. ſ. à cauſa ad effectũ.

Diui Thomæ expoſitio.

¶ Iſta quoq; expoſitio falſa eſt, quĩ Ariſt. non loquitur de notoritate quo ad nos tantum: nam dictum eſt ſæpius, quòd Ariſt. à principio libri loquitur de conditionibus præmiſſarum demonſtrationis ſimpliciter, & dictum eſt quòd debent eſſe nobis notæ, & naturæ.

Contra diuũ Thomam.

¶ Ideo poſtpoſitis aliarũ uagis, aliter dicendum occurrit. Primò quidem ſic dici poteſt, ꝙ dixit Ariſt. § Aut omnia, aut quædam § quia in demonſtratione poſſunt eſſe duo genera præmiſſarum, alterum ut ſit notum per ſe, & alterum ut notum per aliam demonſtrationem, uoluit ergo inferre quòd oportet perfectè ſcire, aut omnes præmiſſas per ſe. i. quæ ſunt per ſe notæ et non per aliud, aut oportet perfectè ſcire quaſdam præmiſſas, quæ ſunt per ſe notæ ut ſunt dignitates, & quaſdam quæ ſunt per aliud notæ, & dixit hoc Ariſt. ut complecteretur omnia genera præmiſſarum tam per ſe, quam per aliud notarum ingredientium demõſtrationem ſimpliciter, ac ſi uoluiſſet dicere, oportet omnes præmiſſas ingredientes demonſtrationem tam per ſe quam per aliud notas eſſe perfectius ſcitas quam concluſio.

Pro uera opinione, notand.

¶ Aut dicatur et clarius, quod in demonſtratione poſſunt eſſe duæ præmiſſæ, quarum altera erit per ſe nota, altera uerò erit nota non per ſe, & ex ſua natura, ſed per uirtutem alicuius alterius demõſtrationis in alia ſcientia, & tunc eſt putandum ꝙ in tali demonſtratione illa præmiſſa quæ eſt per ſe nota, eſt perfectius ſcita, quã concluſio, uerũ illa quæ eſt per ſe nota per demõſt. in alia ſcientia, erit æqualiter nota, cũ concluſione, & cauſa ẽ, quia ambæ ſunt per demonſt. ¶ Amplius notandum eſt, ꝙ datur & demonſtratio ſimpliciter, habens ambas præmiſſas per ſe notas. Quibus habitis ſoluitur dubiũ. ſ. ꝙ oportet ſcire omnia principia perfectius quã cõcluſionẽ intelligendo hoc in demonſtr. habente ambas præmiſſas per ſe notas, nã cũ hæ ſint per ſe notæ, meritò debent perfectius ſciri. Dixit aũt § Aut quædam § intelligendo in demonſtr. habente tm̃ unã præmiſſam per ſe notam, nã in tali demonſtr. non oẽs præmiſſas debemus perfectius ſcire, quã concluſionẽ, ſed tm̃ quandã putã nõ illam quæ eſt nota per aliã demonſtr. in alia ſcientia, ſed s. illã, quæ eſt per ſe nota, & fortaſſis iſte exponendi modus magis uidetur ſatisfacere Ariſt. in tex. ¶ Poſſet etiã dici ſm̃ Auerr. ideo Ariſt. fuiſſe locutũ ſub nota diſiunctionis, quĩ non dũ determinatũ & cõmonſtratũ eſt ex hoc ſermone, ut dicemus clarius & diffuſius in com. expoſitione.

Expoſitio Auerr.

¶ Vlterius circa illam propoſitionẽ Ariſt. in tex. ſemper propter quod tale, & illud magis eſt, dubitant expoſitores, an in omni genere cauſæ ſit uera huiuſmodi propoſitio, an ĩ aliquo genere cauſarũ.

Alia dubitatio circa tex.

¶ Et quia quot capita tot ſententiæ, propterea prætermiſſis tot eorũ nugis ne uideatur bonã temporis partẽ in futilibus collocare, rebuſq; utilibus perdere, ſic pro ueritate iuxta Ariſt. & Auerr. mentes determinandũ eſt aduerſus oẽs perperã ſentientes, ꝙ hæc propoſitio Ariſt. eſt uniuerſaliter uera & uerificatur in oĩ genere cauſæ, & probatur per ipſum Ariſt. quia iſtæ notæ reduplicationis, propter ꝙ, & ſm̃ quod, & conſimiles, unũquodq; genus cauſæ ſignificant, uelut docuit nos ipſe Ariſt. in. 5. meth. t. c. 23 ubi dicitur, quod tot modis dicitur ſm̃ ſe, quot modis dicitur cauſa.

Vera & reſoluta reſponſio. Aduerſus omnes logicaſtres.

¶ Sed aduertendũ eſt ꝙ talis propoſitio uerificatur in oĩ gñre cau tribus hiſce conditionibus obſeruatis. Prima conditio, ꝙ ſit diſpoſitio ſuſcipiens magis & minus, ideo non ualeat hæc argumenta, homo eſt riſibilis propter animal rationale, ergo aĩal rationale, eſt magis riſibile. Sortes eſt homo propter Platonẽ, ergo plato eſt magis homo.

Propoſitio uerificatur tribus conditiõibus obſeruatis.

Secunda conditio eſt, ꝙ talis diſpoſitio formaliter denominet cauſam & cauſatũ, unde iſtæc argumenta nõ cõcludũt terra eſt calida propter ſolẽ, ergo ſol eſt magis calidus, & plato ẽ albus propter albedinẽ, ergo albedo eſt magis alba, & ſortes eſt animatus propter animã, ergo anima ẽ magis animata, et tu es calidus propter tuã caliditatẽ, ergo caliditas tua eſt calidior, & tu es ebrius propter uinũ ergo uinũ eſt magis ebrium & ſortes eſt corruptibilis propter materiã, ergo materia eſt magis corruptibilis, et Plato moritur propter gladiũ, ergo gladius magis moritur: & cœlum mouetur propter Deũ, ergo deus magis mouetur, & ægrotus ambulat propter ſanitatẽ, ergo ſanitas magis ambulat, & multa alia ſimilia argumenta, propter eandẽ cauſam non tenent. Tertia conditio eſt, quod talis diſpoſitio cõpetat cauſato propter cauſam et propterea iſtæc nõ tenent, ferrũ eſt calidũ, ergo ignis eſt calidior, domus eſt alba pp ædificatorẽ, ergo ædificator eſt magis albus, & multæ aliæ ſimiles obiectiones pp hanc eandẽ cãm nõ cõcludũt, & dicatur non ab re, ꝙ talis diſpoſitio cõpetat cauſato pp cauſam quĩ ſi aliunde adueniret illi cauſato, quã à cauſa ſua, tũc regula haudquaq; ualeret, ſicuti eſt error in ſupradictis exẽplis, nã caliditas uedũ ab igne, ſed à motu cœli prouenire põt, ut patet. 2 cœli. t. c. 42. & eſſe albũ in domo, prouenit ab albedine, & ab ædificatore.

¶ Concludendũ igitur eſt oẽs tres ſupradictas conditiones aggregando, ꝙ debẽt confici ex illis conditionibus tribus hæc regula uniuerſalis, ꝙ quotieſcũq; eſt diſpoſitio ſuſcipiens magis & minus denominans cãm & cauſatum formaliter & cõpetit cauſato pp talẽ cãm tunc eſt uera illa propoſitio Ariſt. pp quod unũquodq; tale, & illud magis eſt, & hãc eandẽ propoſitionẽ, retulit Ariſt. 2. metha. t. c. 4. & 7. meth. t. c. 7. Sed animaduertendũ quæſo ꝙ huiuſmodi regula amplectens illas tres conditiones uerificatur tantum in analogicè dictis & non in uniuocis uel æquiuocis hoc modo Auerr. in. 7. methaph. com̃. 4. & in. 8. methaph. co. 1. 7. 8. phyſ. c. 77. protulit fore intelligendam, cum fuerint duo quorum alterum eſt cauſa alterius, illud quod eſt cauſa dignius habebit illud nomẽ.

Regula. Ariſt ualet tm̃ in analogicè dictis.

¶ Et probatur per Ariſt. ꝙ talis regula intelligatur tm̃ uera in analogicè dictis, nã dicit Ariſt. in hoc tex. 15. ꝙ pp quod unũquodq; tale, et illud magis ẽ unde ſic, ubicũq; ẽ magis et minus, ibi ẽ prius & poſterius et ubi prius et poſterius, ibi eſt analogia, ut patet. 4. meth. t. c. 2. & non uniuocatio, quia uniuoca ꝑ Ariſtot. in antepredicamẽtis, æqualiter participant nomẽ et definitionẽ, et nõ ꝑ prius et ꝑ

Probatur per textũ Ariſtot. ꝙ tm̃ ſit uera in analogis.

poſterius, neq; etiam erit æquiuocatio, quoniam per Ariſto. in anteprædicamentis, in æquiuocatione tantum eſt participatio nominis, & non rationis aliquo modo. concludendum igitur ẽ quod tantum in analogis cauſis, & effectibus uerificanda ſit huiuſmodi regula & propoſitio Ariſt. ex qua declaratione

Zimara defecit theo. 57.

ſequitur Marcum Antonium zimaram defeciſſe, non enim diſtincte aperuit Ariſt. & Auerr. mentem, an regula uerificetur tantum in cauſis uniuocis, uel analogis, uel æquiuocis, ſed confuſè determinauit eſſe uerum in quolibet genere cauſarum & non declarauit quòd tantum in cauſis analogis, & quòd magis admiratione dignum eſt, attulit loca Auerr. & non exactè ea enucleauit. nam per iſtam reſponſionem, quòd regula Ariſt. intelligi debet tantum in cauſis analogis, & non uniuocis uel æquiuocis, ruunt infinita propemodum argumenta quæ Apollinaris & cæteri logicaſtres erexerunt, patet etiã

Themiſti. & Philo. & Sueſſa. errarunt.

Themiſtium & Philoponum erraſſe, cum non diſtinxerint de cauſa analoga, uel uniuoca. neq; rectè perceperint ſententiam & uerba Ariſt. in tex. & Sueſſanus aſtipulans ambobus in eadem eſt damnatione. ¶ Amplius aſſerimus neq; etiam Scotum Ariſt. mentem aſſecutum eſſe, cum determinauerit ueram eſſe

Defecit Scotus in. 1. Poſt. q. 12. A diue Tho. quadrupliciter exponitur iſta, propoſitio, uel ut annotauit Tho de uio

propoſitionem in cauſa tantum uniuoca, & excluſerit æquiuoca, & licet poſſet dici pro eo, quòd cum analogia ſtet ſecundum ipſum cum uniuocatione, quod intellexerit cauſam uniuocam analogam: tamen uidetur defeciſſe, cum non perbibuerit illam particulam § Magis § In tex. Ariſto. quæ particula expreſſe indicat cauſam analogam, unde cũ nihil analogiæ fecerit mentionem, non diſtinctè declarando, an illa cauſa ſit pura uniuoca, uel uniuoca analoga, uidetur proculdubio defeciſſe, conſimiliter arguendi ueniunt cæteri expoſitores, Egidius Romanus, Pau. Ven. Linconien. Apollinaris, & ſummuliſtæ: non enim Ariſt. uerba exactè perlibrarunt: ¶ Sed cũ

Dubitatio contra noſtrã determinationẽ.

tra noſtram determinationem, inſtare quiſpiam poſſet, quoniã ſi uera eſſet in analogis, tunc malè & nõ ad propoſitũ ſumpſiſſet iſtam propoſitionem Ariſto. in tex. ad probãdum ſuum intentum, quòd præmiſſæ debent eſſe magis ſcitæ, quam concluſio & probatur conſequentia, quoniam ſecundo poſteriorũ ultimo & ſexto Ethicorum quarto præmiſſarum eſt intellectus, & concluſionis eſt ſcientia, quoniam ibidem dicitur, quòd ſcientia eſt habitus concluſionis per demonſtrationem acquiſitus, unde uidetur quòd non ſint analoga, ſed æquiuoca, et ſic propoſitionem ſuam ipſe Ariſtot. uerificauit in eis quæ nõ

Reſponſio.

ſunt analoga. ¶ Dicitur quòd nõ poſſunt eſſe æquiuoca, præmiſſæ & concluſio, quoniam tunc Ariſtote. feciſſet comparationem in æquiuocis, quòd ipſe abhorruit in æquiuocis ut patet ſeptimo phyſicorum tex. cõm. 29. & 31. quòd in ſpecie atoma eſt comparatio, ergo ſignum eſt, quòd non ſint æquiuoca unde laconicè determinando dicimus, quòd ſunt analoga, & ſic comparatio eſt analoga: nam ſicuti ſciẽtia habetur de analogis ut docuit Auerr. 2. phyſ. c. 3. & primo poſter. c. 179. & 4. Methaph. c. 2. & alibi, ita quoq; poteſt fieri comparatio inter ipſa analoga, & hoc modo dicendo nullum inde ſequi abſurdum autumamus poſſet fortaſſe dici, quòd iſta propoſitio, omnis comparatio fit in uniuoco: fallit ſecundum logicam conſiderationem.

Cõm. 15. ¶ Cum notificauerat quòd expediat.

Continuatio Auerr.

¶ Secatur hoc commentum in duas partes, In prima parte Auerr. continuat. In ſecunda ibi § Et dum dixit § ponitur expoſitio textus continuatio Auerr. talis eſt, poſtquam Ariſto. notificauit, & probauit præmiſſas demonſtrationis ſimpliciter, eſſe notiores § Concluſione ante uſum ſyllogiſmi § Ideſt concluſione antequam eſſet ſcita: nũc intendit notificare quòd ipſæ præmiſſæ debent eſſe notiores concluſione poſtquam eſt ſcita, & probat Auerr. ratione & exemplo, quòd præmiſſæ ſint notiores concluſione, poſtquam ſcita eſt per demonſtrationem ipſa concluſio Ratio eſt, per regulam ſupradictam, quã regulam tangit ibi § Scientia enim præmiſſarum § & probat per exemplum de igne: ibi quando dicit § Exempli gratia § Et ſic concludit Auerr. Ariſt. intentionem, eſſe in hoc textu probare præmiſſas eſſe notiores, concluſione ſcita. ¶ Sed

Baldui reprehendit Auer.

Balduinus Auerr. impugnans dicit, quòd Ariſt. intentio non ẽ probare, præmiſſas eſſe nõtiores concluſione ſcita, ſed hoc uult inferre, quia præmiſſe ſunt cauſæ ſcientiæ concluſionis, & ideo magis ſcitæ, itaquòd non ſolum deberi præcognoſci, ſed aliquid magis. ſ. perfectè ſciri ¶ Nos uerò Auerroi pro ueri

Erravit Balduin.

tate aſtipulantes haudquaquàm ipſum erraſſe dicimus, Quinimmo aſſerimus Balduinum perperam in hac parte intellexiſſe Auerroym, & Ariſt. & hoc probatur, Quoniam Ariſto. in tex. fecit comparationem inter præmiſſas, & concluſionem ſcitam p ipſas præmiſſas, et cõcludit Ariſt. uigore et uirtute illius famatiſſimæ ꝓpoſitionis. ſ. pp qđ unũquodque tale & illud magis ipſas præmiſſas eſſe magis ſcitas, quã concluſio ſcita per eas. Qua propter concludimus Baldui ipſum Ariſto. & Auerr. à lumine impræſentiorum ſaluteſſe: ueluti ſole clarius conſtat: & quando Auerr. dicit § Nunquid uerò demonſtrationis § Aduertas quòd Auerr exponit tex. § Aut omnia, aut quædã § Et uidetur dicere, quòd ideo locutus fuit ſub diſiunctione, quia § nondum eſt commoſtratum ex hoc ſermone § quòd. ſ præmiſſæ ambæ ſint notiores concluſione, & forſitan per ly, hunc ſermonem, poſſet exponi, ꝙ Auerr uelit ſic dicere, ꝙ nondum plenè patet ex hoc ſermone. i. ex hac prima ratione, ꝙ præmiſſæ oẽs ſint magis ſcitæ, quàm concluſio ſcita per eas: Cætera quæ dicit Auerr. clara ſunt.

¶ Non poteſt aũt fieri ut ea magis quiſq; quæ neſcit & circa quæ non melius diſpoſitus eſt, quàm ſi ſcierit q; ea quæ cognoſcit credat atq; aſſentiur At euenit id profectò, ſi non prius cognouerit principia quiſpiam quàm ea quæ per demonſtrationem creduntur: magis. n. prĩcipijs aut oĩbus, aut quibuſdam credere quàm concluſioni neceſſe eſt. Tex. 16.

Vera continuatio.

¶ Poſtq̃. Ariſt. in præcedenti tex. fecit primã rationẽ, à latinis oſtenſiuã nuncupatã ꝙ. ſ. præmiſſæ nedũ debent eſſe notiores concluſione, ſed ẽt magis ſcitæ. nunc intendit in præſenti tex. ſecundã erigere rõnem ad illud idẽ confirmandũ, quæ à latinis ratio ducens ad impoſſibile nuncupatur, & ab Au. uocatur ratiocinatio ſine euidentiã, & anteq̃. formetur aduertas ut ẽt dicit Au. ꝙ pro conſtanti habendũ eſt, ꝙ præmiſſæ primo ſciuntur, & cõcluſiones ſciuntur ſecundò quo præſuppoſito ſic arguitur pro ſecunda ratione. ¶ Aut præmiſſæ ſciuntur magis quam concluſiones, aut ſciuntur æqualiter cũ concluſione, aut ſciuntur minus quàm cõcluſiones. ſed nõ põt dici ꝙ ſciantur minus, quàm cõcluſiones, qm̃ tunc ſequeretur hoc falſum et impoſſibile, ꝙ illud qđ ignotũ, eſſet magis notũ q̃ notũ. Neq; ẽt põt dici ꝙ præm. ſint æqualiter notæ cũ cõcluſ.

Ratio textualis ducens ad ĩpoſſibile.

quoniam tunc ſequeretur hoc aliud falſum & impoſſibile, quòd ignotum eſſet æqualiter notum cum noto: ergo à primo ad ultimum ad tantum impoſſibile deuentum eſt, quòd præmiſſæ ſunt magis notæ & ſcitæ quàm concluſiones. & hanc concluſionem Ariſt. innuit in principio tex. quando dicit § Fieri autem non poteſt ullo magis quiſquam §

Dubitatio circa tex.

ℂ Sed occurrit dubitatio communiter apud expoſitores. Quid Ariſt. intelligat per ſcientem, & quid per melius diſpoſitum quàm ſit ſciens.

Expoſitio Philoponi. Alberti magni & diui Thome. Errat Phi.

ℂ Philoponus per ſcientem intelligit eum, qui ſcit per demonſtrationem, & per melius diſpoſitum, quàm fuerit ſciens, intelligit eum qui non ſcit per demonſtrationem, ſed per terminos, atque quòd Philoponus per ſcientem, uult intelligere eum qui habet habitum concluſionis & per melius diſpoſitum, intelligit habentem habitum principiorum ℂ Sed errat Philoponus quia habens habitum concluſionis, etiam habet habitum principiorum, quo dato ſequitur quòd idem eſt ſciens, & magis diſpoſitus quàm ſciens, quod Ariſt. in tex. uidetur ire inficias:

Expoſitio Egidy ro. Erravit Egidius.

ℂ Egidius Romanus per ſcientem intelligit habentem ſolum quia eſt, & per melius diſpoſitum, intelligit habentem propter quid.

ℂ Sed malaphariam errat, primo quia uidetur ſibi contradicere: quoniam hic concedit habentem, quia eſt, eſſe ſcientem, et oppoſitum fatetur eſt infra cap. 30 quòd per demonſtrationem quia non habetur ſcientia: Præterea neque cognoſcens effectum ſolum eſt ſciens, neque cognoſcens cauſam ſolam, eſt magis diſpoſitus quam ſciens, cum ille qui cognoſcit effectum per cauſam, ſit magis diſpoſitus, quàm ille qui cognoſcit tantum cauſam, uel effectum. alias quoque aſſignat expoſitiones ipſe Egidius, quas tanquam ineptas prætermittendas putauimus.

Expoſitio Pauli uen.

ℂ Paulus Venetus per ſcientem intelligit intelligentem coniunctum .i. intellectum humanum magnitudini coniunctum: & per melius diſpoſitum, intelligit intelligentem ſeparatum i. intellectum qui ſemper eſt in actu, ut Deus & intelligentiæ: & ſic diſtinguit, quòd aliquid eſt ſciens tantum, ut homo: aliquid peius diſpoſitum quàm ſciens ut brutum, & aliquid magis diſpoſitum quàm ſciens ut Deus & intelligentiæ

Errores Pauli uen.

ℂ Sed tunc etiam eum errare dicimus, & multis quidem modis. Primò namque ſic modo quoniam ut diximus in expoſitione tex primi Ariſt. loquitur de doctrina & diſciplina intellectiua, quæ apprehenditur intellectu humano, & non intellectu diuino, uel intelligentiarum, quia neque deus neque intelligentiæ diſcurrunt, unde notitia intelligentiarum non dicitur doctrina, neque diſciplina, neque una intelligentia aliam docet, uel ab alia addiſcit, ad addiſcere enim requiritur de potentia alicuius notitiæ ad actum reduci, quod quidem intelligentijs competere non poteſt. eo quod non quandoque ſunt in potentia, ſed ſemper ſunt in actu intelligendi, & multo magis hoc intelligi debet de intellectu diuino: Secundo errat, quia Ariſt. comparat hic præmiſſas ad concluſionem ſcitam ergo hic intelligit Ariſt. de eo intellectu qui intelligit præmiſſas, & concluſionem at dictum eſt intellectum dei & intelligentiarum, non intelligere aliquid cum diſcurſu, quia non ſunt in potentia ad intelligendum, ergo falſa eſt expoſitio, quòd per melius diſpoſitum, debeamus intelligere intellectum ſeparatum. Et licet intellectus ſeparatus ſit melius diſpoſitus ad intelligendum quàm intellectus noſter coniunctus non tamen debet dici melius diſpoſitus ad intelligendum præmiſſas uel concluſionem: ſecundum quam Ariſto. facit comparationem:

Vera expoſitio.

ℂ Unde pro ueritate ſic eſt dicendum, quòd Ariſto. non ponit cathegorice & in rei ueritate ipſum qui eſt melius diſpoſitus quàm ſciens ſed hypothetice eſt ſermo eius nihil ponens in eſſe, itaque quòd ſic uoluit dicere Ariſt. quòd nemo § neque ſciens, neque aliquis alius pluſque ſciens, ſi eſſet reperibilis, poteſt magis credere concluſioni quàm præmiſſis ex qua declaratione apparet etiam error Thome de uio, uolentis tueri Albertum & diuum Thomam, ſequentes opinionem Philoponi, quam ſupra enarrauimus & impugnauimus.

Contra Thomã de uio.

ℂ Siquis autem textum hunc, planius & facilius uoluerit legere & intelligere, hoc namque modo dicere debet, Non poteſt autem quiſquam neque ſciens, neque ſi fuerit melius diſpoſitus quàm ſciens, credere magis ea quæ neſcit, quàm ea quæ cognoſcit, credit, atque aſſentitur, & hunc clariſſimum modum circa facilitatem huius textus, excerpſimus tam ex tranſlatione argyropoli, cum etiam ex textu, quem exponit Auerr. in magna com. Unde inferimus neque ipſum Sueſſanum clarum aperuiſſe Ariſto. ſenſum, in hoc textu, quem obſcurum ipſe uocauit,

Clariſſimus ſenſus uerborum Ariſtot. in hoc. t. 16. Sueſſa. decepit.

& cum Ariſt. dicit § At eueniet id profectò § Uult dicere quòd abſque dubio contingeret illud impoſſibile quòd aliquis magis crederet ijs quæ non nouit, quàm ijs quæ nouit § Si non prius § ſupple tu & magis cognoſcantur § principia § .i. præmiſſæ quàm concluſiones & concludit Ariſt. § Magis enim principijs § Ideſt ipſæ præmiſſæ debent eſſe magis ſcitæ quàm concluſio. & nota quòd Egidius Romanus exponens illa uerba § Aut omnibus, aut quibuſdam § Dicit quòd iſtæ uerba poſſunt referri ad quadruplicem diuerſitatem, uel ad diuerſitatem principiorum, uel ad diuerſitatem præmiſſarum, uel ad diuerſitatem modorum cognoſcendi, uel ad diuerſitatem ſcientiarum, & ſuam aperiendo opinionem multa blatterizat.

Expoſitio Egidy Ro.

Contra Egidium.

ℂ Nos uerò multa uno faſce complectentes, aſſerimus ſuperflue ipſum Egidium fuiſſe locutum, ſiquidem Ariſt. opinio eſt tantum comparare concluſionem ad præmiſſas, & non ad diuerſitatem modi cognoſcendi, neque ad diuerſitatem ſcientiarum. ut ſole clarius conſtat, ex ſupradictis duabus rationibus, nil enim aliud concludere intendit Ariſt. quàm præmiſſas eſſe magis ſcitas concluſione. Quare ipſum Egidium perpetuas potius agere nugas dicamus, quàm Ariſt. ueram ſententiam declarare. Quicquid enim in linguam uenerit, hoc creberrime effutire ſolet.

ℂ Cum poſuerit quòd cauſæ.

Comm. 16

Continuatio Auerr.

ℂ Secatur hoc commentum in duas partes, in continuatiuam, & expoſitiuam ibi § Et dixit & cum noſtra ſcientia § Dicit igitur Auerr. continuando hoc modo, poſtquam Ariſt. poſuit quòd cauſæ magis & dignius debent eſſe § Quàm res illæ § .i. quàm effectus ipſarum cauſarum, & hoc iam declaratum eſt pro maiori, & intelligas tu nedum pro maiori huius rationis, ſed etiam præcedentis rationis & dicit Auerr. § Tulit minorem præmiſſam § .i. ſub illa maiori, quòd cauſæ habent magis & dignius eſſe, quàm effectus ſubſumitur iſta minor, quod præmiſſæ ſint cauſæ concluſionum § quo ad eſſe eis aſſertionem .i. quo ad eſſe & uerificationem ipſarum concluſionum, & dicit § Ex ijs itaque § duabus Auerr. ex duabus illis præmiſſis, hanc infert concluſionem pro ſecunda ratione, quæ à Latinis dicitur, ratio ducens ad impoſſibile, & concluſio eſt iſta, § Quòd magis aſſeramus præmiſſas § .i. quòd præmiſſæ debent eſſe magis ſcitæ. & maior fides de eis habenda eſt, & cum dicit § Cum non ſit poſſibile § Aſſignat rationem Auerr. cur eſt quòd magis debemus ſcire præmiſſas quàm concluſionem, & format rationem, eo modo quo erreximus

eam in expoſitione textus, & totum reſiduum com̃. cum ex ſe pateat, non eget declaratione, & aduertito quòd licet Aue. non explicauerit Ariſt. ſecundam exigere rationem, uelut in expoſitione tex. oſtendimus, tamen per ea quæ Auerro. in com̃. aſſerit facile reperies eum ſentire, uelut nos enucleauimus.

Tex. 17. *Debentem autem habere ſcientiam, quæ per demonſtrationem eſt non ſolum oportet principia magis cognoſcere magiſq; eiſdem credere quàm ei, quod demonſtratur: ſed neq; ipſis credibilius, neq; notius eſſe aliud ex contrarijs primis principijs, ex quibus fit ſyllogiſmus contrariæ deceptionis. Siquidem oportet ſimpliciter ſcientem immutabilẽ eſſe:*

Cõtinuatio quorundam latinorum Egid. Thomæ Pau. Ven. Impugnatio.

Latini ferè omnes unanimi aſſenſu, hunc in modum continuant. poſtq; Ariſt. probauit quòd principia ſunt notiora & magis ſcita in ueritate, nunc intendit probare quòd oppoſita ipſorum principiorum ſint notiora in falſitate. Sed proculdubio multipliciter errãt: primo quidem, quia nec ſenſus, nec uerba Ariſt. in tex. hoc explicant, non enim Ariſt. intentio eſt loqui de ijs quæ ſunt notiora in falſitate, ſecundò non ſemper oppoſitum principij eſt notius in falſitate, ſicut ipſum principiũ eſt notius in ueritate. Tertio Philoſophus loquitur de ea notioritate, quæ deſeruit ad ſcientiam habendam, nam concluſit. 15. tex. præmiſſas demonſtrationis ſimpliciter, eſſe notiores nobis & natura. uelut oſtendit etiam in tex. 7. ſed oppoſita principiorum cum ſint falſa, non poſſunt ſciri ut docuit Ariſt. in principio tract. tex. 10. quod non eſt, non contingit ſciri, ſi ergo non poſſunt ſciri, neq. poſſunt eſſe notiora, falſum eſt hoc igitur quòd Ariſt. intendat probare oppoſita principiorum eſſe notiora in falſitate. Quarto uidetur Ariſt. fuiſſe ſuperfluum hoc uelle probare, quoniam ſi conſtat nihil eſſe credibilius in ueritate ipſis principijs, ex conſequenti patet nihil eſſe eorum oppoſitis in falſitate. Ideo poſtpoſitis aliorum nugis, ſic namq; pro uera continuatione contra omnium placita, dicendum eſſe adſerimus.

Vera continuatio.

Cum philoſophus probauit præmiſſas eſſe notiores & magis ſcitas concluſione, nunc uult probare ipſas præmiſſas ſeu ipſa principia demonſtrationis in ordine ad ſua principia oppoſita, quòd ſunt ita nota & magis ſcita quòd, nullum oppoſitum eorum, poteſt eſſe eis notius & credibilius, & quòd hæc continuatio & intentio conformior ſit auribus Ariſt. legito quæſo tex.

Expoſitio textus.

nam dicit § Debentem § idest qui uult habere ſcientiam. § Quæ per demonſtr. eſt § .i. demonſtratiuã, oportet ut non ſolum principia ſua (per quæ talem ſcientiam acquirit) magis cognoſcat & credat § Quàm ei § .ſ. concluſioni ſeu quæſito naturaliter ignoto, quod eſt propria paſſio ut ſuperioribus textibus ſæpius annotauimus, § Quod § .ſ. quæſitũ § Demonſtratur § .ſ. in concluſione demonſtrationis demõſtratur inhærere ſubiecto & impropriè dicitur concluſionẽ demonſtrari unde proprius per ly § Quod § quæſitum intelligi debet, nam cum tria requirantur in ſcientia demonſtratiua uelut docuit nos Ariſt. 1 poſter. t.c. 76. cap. 25. ſubiectũ, paſſio, & dignitas, ſolum paſſio eſt illud, quod demonſtratur: ſubiectum eſt de quo, dignitas uerò ſeu præmiſſa eſt illud propter quod. § Sed neq; ipſis credibilius § nunc id quod intendit probare apponit Ariſt. & dicit, ſed etiam oportet ut nullum ex ijs quæ ſunt contraria primis principijs ſit credibilius ipſis .ſ. primis principijs, quaſi dicat oportet ſemper prima principia eſſe nota, & uera & credita, & pro nullo futuro tempore, credatur oppoſitum illorum eſſe notius, uerius & credibilius: § Ex quibus fit § .i. ex quibus principijs oppoſitis, fit ſyllogiſmus § Contrariæ deceptionis § .i. qui generat deceptionẽ quæ eſt contraria ſcientiæ, fit enim ſyllogiſmus falſigraphus.

Dubitatio circa tex.

Sed pulchrè dubitandum eſt circa tex. quoniam ſicut dixit principia eſſe notiora & magis ſcita concluſione, cur etiam non dixit eſſe notiora & magis ſcita, & credita oppoſitis principijs ſed uoluit dicere, quòd nullum ex principijs oppoſitis ẽ notius ipſis principijs ueris.

Reſponſio

Reſpondetur, quòd cum primus magiſter .ſ. Ariſt. nihil ſine forti probatione dixerit, ut nobis notatum reliquit, Auer. 1. de generatione com̃. 38. propterea non ab re concludimus Ariſt. potius dicere uoluiſſe, quòd nullum ex oppoſitis principijs poſſit eſſe notius et credibilius principijs ueris, & noluit dicere, quòd ipſa principia uera ſint notiora & credibiliora ipſis principijs oppoſitis: & ratio hæc ẽ quoniam ſi Ariſt. dixiſſet ſe uelle probare, quòd prĩcipia uera ſint notiora, & credibiliora ipſis prĩcipijs oppoſitis, tunc ipſe Ariſto. feciſſet comparationem in æquiuoco, quod abhorret. 7. phyſic. t.c. 29. 31. nam comparatio (ut ſupra diximus) fit, aut in uniuoco, aut in analogo, modo ſi Ariſt dixiſſet, principia uera eſſe notiora & credibiliora principijs oppoſitis, tunc abſq; dubio feciſſet comparationem in æquiuoco, nam principia uera & falſa æquiuocantur ſicut ens & non ens, quia falſum ẽ non ens, ut docuit ſupra Ariſt. tex. 10 & cum falſum nõ ſciatur neq. credatur, ſequitur ex neceſſitate, quòd ipſa principia uera, non poſſunt, neq. debent dici, eſſe notiora & credibiliora principijs oppoſitis, quoniam cum omne cõparatiuum præſupponat poſitiuũ, tunc ſequeretur, quòd dicendo principia uera eſſe notiora & credibiliora principijs falſis, præſupponeretur ipſa principia falſa, eſſe nota, & credibilia, quod eſt falſum dicere, quia iam dictum eſt, ex tex. 10 quòd illud, quod ẽ falſum non poteſt, neq; cognoſci, neq; credi, neq. ſciri: Ex quibus patet, quare Ariſt. non dixit principia uera eſſe notiora & credibiliora principijs falſis oppoſitis, ſed uoluit dicere, quod nullum ex oppoſitis principijs eſt notius & credibilius ipſis principijs ueris.

Replicatur.

Sed inſtabis, quoniam idem eſt dicere, principia oppoſita non eſſe notiora & credibiliora principijs ueris, & principia uera ſunt notiora principijs oppoſitis, ergo ſicuti Ariſt. dixit uno modo, poterat etiam dicere alio modo:

Euaſio.

Dicitur, negando eſſe idem dicere, Quinimmo aſſerimus, multum diſcriminari inter ſe has duas propoſitiones, principia uera eſſe notiora & credibiliora principijs falſis, & principia falſa non eſſe notiora & credibiliora principijs ueris, nam prima propoſitio eſt falſa, ut ſupra declarauimus, & ſecunda eſt uera. Amplius prima propoſitio eſt affirmatiua, & ſecunda eſt negatiua, unde non eſt idem dicere, ut facile cernis: & ſubdit Ariſt. § Siquidem § Et uult ſic dicere Ariſt. oportet eſſe ita. ſ. ut non magis credantur oppoſita principia, quàm ipſa principia uera ſi oportet ſcientem ſimpliciter, immutabilem eſſe, à ſua ſcientia. i. non mutari, quia ſi aliter eſſet, mutaretur utiq; ſicuti probatum eſt tex 7. & .8 & hoc uult dicere ijs uerbis § Siquidẽ oportet ſimpliciter ſcientẽ eſſe ĩmutabilẽ § Et uario modo exponitur. quid Ariſt intelligat per ſimpliciter ſcientẽ, nos ſuperflua reſecando & breuitati ſtudendo dicimus eo mõ

quo ꝑlibrauimus ſup. ĩ tex 7. circa definitionẽ ipſius ſcire ſimpliciter, & ſciens ſimpliciter, capitur ut diſtinguitur cõtra ſci entem propter quid, & quia, & non capitur ut diſtinguitur contra ſecundum quid, ut fálſo & perperam exponit Sueſſa. (Errat Sueſſan.) quoniam ſicut præmiſſæ demonſtrationis ſimpliciter debent eſſe immutabiles, ita ſciens ſimpliciter debet eſſe ĩmutabilis, poteſt etiam dici, quòd capitur ly, ſimpliciter ut diſtinguitur cõtra per accidens, quoniam per accidens, ſcientem, non per propria principia nil prohibet mutabilem eſſe, à ſua ſcientia. de ſyllogiſmo contrariæ deceptionis quid ſit & quomodo differat ab alijs ſpeciebus ſyllogiſmi, diffuſior erit ſermo in commento expoſitione.

Comm. 17 ¶ Cum præmiſſas eſſe notiores concluſione.

Continuatio Auer. ¶ Diuiditur hoc commentum in duas partes, in Prima Auer. ponit continuationem, in Secunda uero ibi. §Et dixit. quia autem§ Incipit exponere textum. in Prima igitur parte Auerr. ſic continuando dicit. §Cũ præmiſſas§ Et uult ſic dicere Aue. poſtq̃ Ariſt de præmiſſis demonſtrationis probauit in ſupradictis rationibus unum cõmune ipſis, & alijs præmiſſarũ ſpeciebus ſ. eſſe notiores concluſione, nunc intendit in iſta tertia ratione declarare illud quòd eſt proprium tan om præmiſſis demonſtrationis. ſ. ipſas eſſe ita ĩmutabiles, quòd non poſſit aliter eſſe, quòd concluſio non ſciatur, niſi per illas præmiſſas, & hoc uult explicare Auerr. ibi quando dicit. §Vult ſignificare certam aſſertionem quæ propria eſt ipſis præmiſſis ueris§ Et aduertendum quod Aue. uidetur dupliciter deficere. Primo quidem. quoniam Ariſt. non probauit ſupradictis rationibus, præmiſſas eſſe notiores concluſione, ſed intentio eius fuit probare eas eſſe magis ſcitas concluſione, uelut expoſuimus ſupra, ſecundò errat, quoniam nõ eſt Ariſt. intentio probare in hoc tex. præmiſſas demonſtrationis eſſe immutabiles, ſed eſt probare nil eſſe eis notius & credibilius, & ſic concludit Bald. Aue. erraſſe. (Auer. uidetur errare.) ¶ Sed nos dicimus pro Auer. ad primum reſpondendo ſicut etiam diximus ſupra in expoſitione comm. 15. tacendo ipſum Auerr. quòd non eſt intentio Auerr. dicere, ꝙ Ariſt. non probet etiam, ipſas præmiſſas eſſe magis ſcitas concluſione, nam non ſolum præmiſſas eſſe notiores concluſione, eſt commune præmiſſis ſyllogiſmi Topici, oratorij, & demonſtratiui, ſed etiam eas eſſe magis ſcitas concluſione, & ſic concludimus Auerr. non negaſſe. ipſas præmiſſas non eſſe magis ſcitas concluſione, cum hoc uelit Ariſt. in textu, ad ſecundum etiam faciliter reſpondetur ꝙ quamuis Ariſt. non explicet demonſtrationis præmiſſas debere eẽ immutabiles, tamen ex hoc, quod dicit, ꝙ nullum oppoſitum ipſarũ præmiſſarum debet eſſe, eis notius & credibilius, ſequitur ex neceſſitate ipſas præmiſſas eſſe ĩmutabiles, quo ad ueritatem, & fidem, ſeu credibilitatẽ & hoc modo uoluit dicere Auerr. unde maximopere admiramur, quomodo. Bald. ĩ re tam clara fuerit hallucinatus qui ni mo aſſerimus, melius non poſſe dici, niſi ſicut Auerr. enucleauit, & ulterius ſciri uolumus, ꝙ hæc Auer. continuatio hoc modo declarata, non eſt aliena, à noſtra, ſed potius ſupradicta noſtra continuatio corroboratur & confirmatur per huiuſmodi Auer continuationem deinde dicit. §Et hæc quidẽ conditio§ Aue dicit ꝙ per hanc conditiõem ſeu proprietatem. ſ. præmiſſas eſſe ĩmutabiles Ariſt. ponit differentiam inter præmiſſas demonſtrationis ex uno latere, & præmiſſas ſyllogiſmi topici & oratorij ex alio latere, & differentia in hoc conſiſtit dicit

(Defenditur Aue. cõtra Baldui.)

Auer. ꝙ ſi præmiſſæ ſunt ĩmutabiles, tunc faciunt demonſtrationem. ſi uerò mutabiles ſunt & contingentes, tunc conſtituũt ſyllogiſmum topicum & rhetoricum, & hoc uult dicere ibi §Dum uerò crederet§ & proſequitur Auer. exponendo tex. dicit. §Et dum dixit§ declarat Auer. quæ ſpecies ſyllogiſmi eſt illa, quæ conficitur & conſtruitur ut habetur in tex. ſuo ex principijs oppoſitis, quæ ſunt mendacia, & dicit ꝙ eſt illa ſpecies ſyllogiſmi, qua utuntur ſophiſtæ. i. eſt ſyllogiſmus ſophiſticus unde diuidit Auerr. præmiſſam in ueram & falſam dicens. §Aſſertio ergo eſt mendacij & ueridici§ pro quarum præmiſſarum diuiſione penes ueritatem & falſitatem, animaduertendum eſt, ꝙ hoc modo facienda eſt huiuſmodi diuiſio ut plenius & facilius intelligantur, uerba, Auerr. in com̃. ¶ Sic igitur facienda eſt diuiſio, ipſarum præmiſſarum, conformiter ad uerba Auer. in com̃. omnis præmiſſa, aut eſt totaliter falſa. aut eſt totaliter uera. & hoc uult dicere Auerro. ibi §Aſſertio ergo eſt mendacij & ueridici§ Si eſt totaliter et penitus falſa. & pro omni tempore falſa, tunc facit ſyllogiſmum ſophiſticum dicit Auerr. & deceptorium ut dicit Ariſt. in. tex ſi uerò fuerit totaliter uera ita quòd ut dicit Auer. §Nõ credatur eius oppoſitũ§. i. ĩmutabilis ſit ab ipſa ueritate, tunc facit ſyllogiſmum demonſtratiuum. & ſi fuerit præmiſſa uera ſecundum contingentiam hoc erit tribus modis, aut æqualiter uera & falſa. & ſic facit ſyllogiſmum rhetoricum. ut dicit hic Auerr. aut eſt magis uera quàm falſa, & ſic facit ſyllogiſmum dialecticum, ſeu topicum, & tu addes (licet hic nõ explicauerit Auerr.) aut eſt magis falſa quàm uera, & ſic facit ſyllogiſmum poeticum. ¶ Et ſcito ꝙ non ob aliud Auerr. poſuit hanc præmiſſarum diuiſionem, niſi ob hunc finem ut manifeſtaret differentiam propter quam ſyllogiſmus demonſtratiuus differt, à ſyllogiſmo topico, & rhetorico, quoniam p̃miſſæ ſyllogiſmi demonſtratiui ſunt ueræ pro omni tempore, & impoſſibile eſt quòd in aliquo tempore poſſit credi oppoſitum illarum eẽ eis notius & credibilius, non ſic autem dicendum eſt de præmiſſis ſyllogiſmi topici & oratorij, cum ſint mutabiles, & in aliquo tẽpore ueræ. ¶ Amplius notabis. quod ex hac diuiſione præmiſſarum expreſſe colligitur, ꝙ quinque ſunt ſpecies ſyllogiſmi. unde ualet hæc conſequentia. quinque ſunt ſpecies præmiſſarum ſyllogiſmi, ergo quinq; ſunt ſpecies ſyllogiſmi. ¶ Sed dices ratione cuius tenet hæc conſequentia, quinque ſunt ſpecies ſeu differentiæ præmiſſarum. ſyllogiſmi ergo quinq; ſunt ſpecies ſyllogiſmi. ¶ Dicitur quòd ideo ualet quoniam Ariſt. 7. Meth. t. c. 17. probauit, ꝙ in accidentibus differentia propria eſt materia, ſed præmiſſa eſt materia ſyllogiſmi, ut Auerr in prologo magnæ com̃. & alibi. merito ergo à differentia ſeu ſpecie præmiſſarum ſumuntur ſpecies ſyllogiſmi, & cum quinq; ſunt ſpecies ſeu differẽtiæ p̃miſſarũ (ũ ut diximus) ſecundum Aue. quinque etiam erunt ſpecies ſyllogiſmi & nemini dubiũ eẽ debet, ꝙ Ariſt. 1. Rhe. capit. 3. ſumpſit Auerro. hunc uenandi modum ſpecierum ſyllogiſmi. ¶ Vlterius annotabis, ꝙ hac eadem regula Auerr uenatus fuit tres eẽ ſpecies demonſtrationis, hanc. ſ. faciendo conſequentiam, tres ſunt ſpecies præmiſſarum demonſtrationis, ergo tres ſunt ſpecies demonſtrationis, ut patet. 2. cœli com̃. 35 1 Poſter. com̃. 95. & in Epit. logic. cap. de demonſtrat. & iſte modus uenandi tres ſpecies demonſtrationis, dicitur, à priori, nam eſt alius uenandi modus tres eẽ ſpecies demonſtrationis. ſ. à fine proprio, qui dicitur à poſteriori, de quo abunde

(Diuiſio p̃miſſarum ſecundum Auerroem) (Primo notã.) (Secũdo notandũ, quinque ſunt ſpecies ſyllogiſmi.) (Dubitatio.) (Solutio.) (Tertio ſciẽdum, tres ſunt ſpecies demõſt.)

diximus

Auer. digreditur aduerſus male diuidentes præmiſſas.

diximus in quæſito de regreſſu demonſtratiuo & cum dicit Auerr. §Sed hoc non accideret naturæ§ Aduertas ꝙ Auer. increpat eos qui diuiſerunt propoſitiones ſeu præmiſſas demõſtratiuas topicas, & oratorias, penes ueritatem & falſitatem & dicit Auerr. quòd iſti ſic diuidentes errarunt, quoniã. §Vſi ſunt partitione accidentali§ Nam dixerunt quòd illæ præmiſſæ quæ ſunt ueræ, ſunt demonſtratiuæ, & reliquæ aliæ præmiſſæ, ſunt ſecundum falſum .i. omnes aliæ præmiſſæ ab ipſis demonſtratiuis, diuiduntur penes falſum, ſecundum illos dicit Auer. nam dicunt. §Si illorum mendacium§ .i. falſum fuerit paucum, tunc ſunt præmiſſæ topicæ. Si fuerit æqualiter§ .ſ. cũ uero, tunc ſunt præmiſſæ §oratoriæ§ .i. Rhetoricæ, & tandẽ dicunt ipſi §Si autem fuerint mendaces ſecundum totum§ aut fuerint mendaces .i. falſæ in maiori parte ipſæ præmiſſæ tunc ſunt ſophiſticæ.

Error quorundam.

¶ Et aduertas quòd propter hanc etiam rationem ipſi errarunt, quoniam crediderunt præmiſſas falſas in maiori parte, eſſe ſophiſticas, & hoc falſum eſt, nam tunc ſũt poeticæ, ut ſupra diximus ¶ Et hanc uerborum perlibrationẽ annotandam fore uoluimus, ne aliquis ex iis uerbis poſitis in hoc comm. crederet pro conſtanti, Auerr. uoluiſſe quòd præmiſſæ ſiue fuerint falſæ ſecundum totum, ſiue ſecundũ maiorem partem, ſunt ſophiſticæ quod falſum eſt ſecundum Ar. in lib Rheto. ut iam ſupradiximus, & etiam repugnat Auer. nam licet ſint ſophiſticæ cũ falſæ fuerint ſecundum totum, non tamen cum fuerint falſæ in maiori parte, quoniam ut ſic poeticæ præmiſſæ dicuntur & ſubdit Auerr. §Hæc autẽ oratio§ Pro intellectu horũ uerborũ notato, ꝙ uerior eſt tranſlatio

Buranæ trãſlatio uerior eſt.

Buranæ, quàm Abrami, quoniam ipſe Burana tranſtulit affirmatiuè, ſic dicens. §Et hic ſermo uerus eſt de propoſitionibus ueris§ Sed ipſe Abramus legit negatiuè hoc modo. § Hæc autẽ oratio non eſt uera de propoſitionibus ueridicis§ Et ſole clarius conſtat quòd non debet legi negatiuè, ſed affirmatiuè, quoniam Auerr. intendit inferre contra eos, qui male diuiſerunt ipſas præmiſſas, penes ueritatem & falſitatem, quòd talis. §oratio§ .i. ſermo de diuiſione præmiſſarum, eſt faciendus penes ueritatem. quæ intelligitur per ſe ab intellectu, quoniam ueritas eſt adequatio rei ad intellectũ, & non penes falſitatem. §Quæ accidit illis§ .ſ. præmiſſis

Auer. uidetur ſibi contradicere

¶ Sed uidetur Auerr. ſibi contradicere in hoc eodem com. quoniam paulo ante dixit. §Aſſertio ergo eſt mendacij & ueridici§ .i. propoſitio ſeu præmiſſa eſt diuiſibilis ſecundum ueritatem & falſitatem, & ex tali diuiſione colligit ſpẽs præmiſſarum ſyllogiſmi ut enucleauimus, hic uerò dicit digrediendo contra quoſdam, quòd male diuiſerunt præmiſſas penes ueritatem, & falſitatem, ergo uidetur ſibi expreſſe aduerſari in tam paruo ſpatio.

Enodatio cõtradictionis.

¶ Pro cuius uerò contradictionis enodatione, animaduertite, quòd in hoc Auerr. obiurgauit eos quos ipſe taxat, eo ꝙ ipſi dixerunt, omnes præmiſſas demonſtrationis fundari in ueritate, & omnes alias præmiſſas (demptis demonſtratiuis) fundari in falſitate .ſ. tam rhetoricas, quam topicas & ſophiſticas, & penes falſitatem diuidi interſe ipſas præmiſſas, Rhetoricas, topicas, & ſophiſticas. In hoc ipſe Auerr eos reprehendit, quoniam diuiſerunt præmiſſas alias, à præmiſſis demonſtratiuis penes falſitatem, quæ accidit illis & non penes ueritatem, quæ uerius ab intellectu percipitur. Ipſe uerò Auerr. alio inquam modo præmiſſarũ diuiſionẽ enarrauit, (ut diximus) dum uoluit, ꝙ præmiſſa primo ſui diuiſione, aut ſit totaliter falſa, & ſic eſt ſophiſtica, aut ſit totaliter & immutabiliter uera, & neceſſario & ſic ẽ demonſtratiua, aut eſt uera, mutabiliter, & contingenter, & ſic ẽ tribus modis, ueluti ſupra enumerauimus, exponẽdo Auer. opinionem, conformiter ad ſingula uerba comm. & ſic facile conſtat, in dictis Auerr in hoc eodem comm. nullam reperiri cõtradictionem, patet enim quomodo differat diuiſio præmiſſarum ſecundum Auer. à diuiſione tradita ab illis, quos obiurgauit Auerr. & niſi hoc modo dicatur haudquaquam intelligi poterunt uerba com. huius, & dicit prope finem com. §Intentio autem huius libri §Notato quòd Auerr. exponẽs uerba .1. quòd .ſ. præmiſſæ debent eſſe inuariabiles dicit hoc eſſe uerũ ex eo quia intentio Ariſt. in hoc lib. 1. Poſter. incipiendo, à tex. 10. uſq; ad capit. 30. non eſt aliud, niſi dinumerare. §Indita§ .i. ſigna & conditiones. §Quæ dum aduenient primis præmiſſis§ .i. præmiſſis demonſtrationis ſimpliciter §Habetur ſcientia§ Quòd .ſ. conditiones præmiſſarum demonſtrationis ſimpliciter. §Sint huiuſmodi aſſertionis§ .i. ſint inter alias conditiones, inuariabiles & immutabiles, nam præter iſtas conditiones, ꝙ ſint de omni, per ſe, & ſecundum quod ipſum .i. primæ de quibus ipſe Auerr. profuſiſſime, & doctiſſime loquitus in Epit. logic. quæſito. 3. & .4. oportet etiam quòd ſint immutabiles & inuariabiles ipſæ præmiſſæ demonſtrationis ſimpliciter, & poſuit notandum ſcitu dignum ipſe Auerr. in ultimis uerbis com. §Et hoc dignum eſt poni ſub electione§ Et uult ſic dicere, ꝙ niſi cognoſcamus, quæ ſit intentio Ariſt. in hoc libr. .1. Poſter. minime poterimus intelligere & exponere uerba Ariſt. in tex. qua propter cum intentio Ariſt. ſit loqui de conditionibus præmiſſarum demonſtrationis ſimpliciter (ueluti ẽt ipſe Auerr. retulit infra in principio com. 55.) facile intelligitur, præmiſſas eẽ inuariabiles, eẽ conditionem præmiſſarũ demonſtrationis ſimpliciter, hoc uult dicere Auerr in iis ultimis uerbis.

Idem in .1. Poſt. c. 55.

¶ Et aduertas ꝙ ex iis uerbis Auerr. quando dicit. §Intentio autem huius libri§ Plura colliguntur digna animaduerſione.

Notandum aduerſus Philop. & latinos dicẽtes Ariſ. facere demõſtrat. in .1. lib. Poſter.

¶ Primum hoc eſt, ꝙ Ariſt. non componit demonſt. in .1 Poſt. ſicut Philop. & quam plurimi latinorum falsò imaginati ſunt, ſed duntaxat, conditiones exhibet & docet, quomodo debent eẽ præmiſſæ demonſtrationis ſimpliciter, ad hoc ut ueram habeamus ſcientiam, & ſic latini non animaduertentes ꝙ aliud eſt facere demonſtrationem, & aliud eſt tradere & docere conditiones ut ſciamus erigere demonſtrationem, dixerunt Ariſt. demonſtrationem facere in Primo libr. Poſter. & quæſo ne hallucineris, quoniam cum ſermo ſit in hoc primò lib. Poſter. de præmiſſis tantum ipſius demonſtrationis ſimpliciter quæ ſunt materia, ut docuit Auerr. in prologo Poſter. & non ſit ſermo de forma ipſius demonſtrationis, ſequitur neceſſario ꝙ Ariſt non componit demonſtrationes in .1. Poſter. nam ex ſola materia non fit cõpoſitum, qua propter infirmos maximopere hallucinatos fuiſſe, quotquot ſenſerunt, Ariſto. intentionem eẽ facere demonſtrationem, & demõſtrare ¶ Secundum quod colligitur ex uerbis Auer eſt iſtud ꝙ intentio Ariſt. in hoc .1. lib. Poſter. ſit docere conditiones præmiſſarum demonſtrationis ſimpliciter, ueluti etiam dixit infra in com. 55.

Dubitatio de intentione primi libr. Poſteri.

¶ Sed iunior poſſet dubitare contra Auerr. quoniam ipſemet Auerr. in prologo poſter. in principio. dixit hæc uerba formalia. §Dicimus itaque libri intentionem eẽ ſeruari demonſtrationes & definitiones§ Demonſtrationes .ſ. in primo libro & definitiones in .2. lib. & in eodem prologo loquens de diuiſione principali, lib Poſt. dixit, ꝙ in primo libro continetur demonſtra. & in .2. definitio, ergo ſi intentio Ariſt. ẽ loqui in .1.

Poſter.

Poſter de demonſtratione ut ipſe bis annotauit in prologo poſ ſter. non igitur uerum dicit hic, quòd intentio Ariſt. in hoc libro ſit loqui de conditionibus præmiſſarũ, & ſic uidetur Au. ſibi aduerſari. ❡ Dicimus haudquaquam Auer. ſibi contradicere, nam ſe ipſum exponit in prologo in principio, ubi dicit, ꝙ Ariſt. intentio eſt loqui in. 1. Poſt. de demonſtratio. ſ. § Quo ad res quæ procedunt uice materiæ ipſarum§ At iſtæ res ut dicit Auerr. § Sunt præmiſſæ ueræ§ .i. præmiſſæ cum ſuis cõditionibus, quæ conditiones ſunt, eas eſſe ueras, primas, ĩmediatas, notiores, priores, cauſas, de omni, per ſe, & ſecundum quod ipſum, & hoc modo intelligi etiam debet, quando dicit diuidẽdo librum Poſter. ꝙ in pri. continetur demonſtratio. ſ. quo ad p̃miſſas ſic conditionatas, hoc etiam modo intelligi debet in hoc com̃. quoniam dicit, ꝙ intentio Ariſt. ſit loqui de conditionibus præmiſſarum. i. eſt intentio Ariſt. in hoc. 1. lib. Poſt. loqui de p̃miſſis, quæ ſunt materia demonſtrationis. docens, quas & quales conditiones debent habere præmiſſæ demonſtrationis ſimpliciter, adhoc ut ueram & perfectam generent ſcientiam, et non eſt uериſimile, ꝙ Auerr. uelit dicere hic, ꝙ Ariſt. intentio ſit loqui de conditionibus præmiſſarum, excludendo præmiſſas, nam cum iſtæ conditiones ſunt proprietates & affectiones præmiſſarum, non poſſunt intelligi ſine præmiſſis, hoc enim eſt proprium, & de ratione accidentium propriorum, ueluti dixit Ariſt. 7. Meth. t. c. 17. ꝙ non poſſunt intelligi & definiri ſine eorum ſubiecto. ❡ Tertium quod colligimus, eſt iſtud, ꝙ ex ijs uerbis ſoluitur argumentum, quod facit. Egidius Rom. in. 1. Poſterio. in principio, ad probandum, ꝙ de demonſtratione non habeatur ſcientia, quoniam tunc per aliam demonſtrationem & ſic erit proceſſus in infinitum. ❡ Reſpondetur faciliter ex ijs uerbis Auerr. ꝙ de demonſtratione habetur ſcientia, ſed nõ per demonſtrationem, ſed per inditia & conditiones, quæ requiruntur ad præmiſſas demonſtrationis ſimpliciter, quæ eſt inſtrumentum perfectiſſimæ ſcientiæ, & hoc etiam modo poſſet dici ad argumentum, quod facit Scotus in. 3. q. uniuer.

Solutio gul bra. — Tertiũ notãdum ex uerbis Auerr. ſoluitur argumentum Egid. Romã. et Scoti

Tex. 18.

❡ Quibuſdam quidem igitur, propterea quòd oportet prima ſcire, nõ uidetur eſſe ſcientia. Quibuſdã uerò eſſe quidem, omnium tamen demonſtrationes eſſe, quorum neutrum neque uerum, neque neceſſarium eſt. Ponentes quidem enim non eſſe omnino ſcire, hi ad infinitum uolunt reduci, tãquam nõ ſint utique ſcientes Poſteriora propter Priora, quorum non ſunt prima: rectè dicentes. Impoſſibile enim ẽ infinita pertranſire.

Vera continuatio.

❡ Dicant alij quicquid eis libuerit, bene in modum cõtinuare preſentem textum nobis uiſum eſt, poſtquam Ariſt. in præcedentibus tex. difiniuit demonſtrationem ſimpliciter, declarauit quæ, conditiones præmiſſarum quæ & quales ſint, ad perfectam ſcientiam habendã, nunc intendit excludere errores antiquorum perperam ſentiẽtium circa ipſam demonſtrationẽ & duo ſunt iſti errores, primus eſt, nullorum eſſe demonſtrationem, ſecundus uerò, omnium eſſe demonſtrationem, & comprehendit Ariſt. duos iſtos errores, tribus textibus. ſ. tex. 18. 19 & 20. ❡ Cauſa continuationis & intentionis iſta eſſe debet ſecundum canonem & regulam Ariſt. in. 1 de anima t. c. 11. & 2 de anima. t. c. 12. & 26. & 4. phyſ. t. c. 31. & ſecundũ Auerr. etiam ſupradictis locis, quòd omnis uera definitio, quæ dat quidditatem, debet habere tria propria quorum unum eſt, ut per illam diſſoluantur quæſtiones contingentes in re. i. circa ipſum definitum, ſecundum, ut per illam appareant accidentia eſſentialia, quia definitiones completæ, innatæ ſunt reddere cauſas omnium accidentium, tertium eſt, ut ex definitione appareat difficultas. i. motiuum difficultatis, & hoc eſt proprium rerum difficilium definiri, ueluti tradidit Auerr. in. 4 phyſic. in com̃ 31. & 4. cœli com̃ 2. ut igitur Ariſt. oſtenderet ſupradictam demonſtrationis definitionem, eſſe ueram & optimè aſſignatam circa conditiones, quæ requiruntur ad inſtrumentum ueræ ſcientiæ, uoluit in medium afferre duos iſtos errores circa demonſtrationem, ad excludendos eos, cum munus ſit ueræ definitionis excludere errores contingentes circa definitum. ❡ Ex qua declaratione, apparet manifeſtus error. Roberti Lincon. qui uoluit cap. iſtud de erroribus non eſſe partem neceſſariam huius primi libri Poſter. ſed poni ab Ariſt. ad bonitatem, & complementum doctrinæ, quam profectò opinionẽ falſam eſſe, & contra Ariſt. ſole clarius cõſtat ex ſupradicta regula Ariſt. quòd omnis bona definitio de neceſſitate debet excludere errores contingentes circa definitum, & hæc eſt una conditionum requiſitarum ad optimam definitionem, quapropter dicendum, eſt quòd cap iſtud. in quo Ariſt. excludit errores contingentes circa demonſtrationem. non ſit ad bonitatem tantum, & complementum doctrinæ huius primi lib. poſter. ſed etiam ad neceſſitatem præſentis libri. ❡ Verùm ut Ariſt. intentio clarius habeatur, placitum eſt nobis præſentẽ tex. duas in partes ſecandum fore, in prima namque Ariſt. ambos errores recitat, in Secunda uero, ibi. § Ponentes quidem§ Ponit primam rationem particularem negantium demonſtrationem eſſe, dicit igitur in prima parte quòd circa ipſam demonſtrationem duæ ſunt opiniones antiquorum quæ opponuntur contrariæ, & ambæ ſunt falſæ, & nullo modo neceſſariæ nam quidam dixerunt hanc propoſitionem uniuerſalem negatiuam, Nullorum eſt demonſtratio, Quidam uerò alij, econtrario hanc uniuerſalem affirmatiuam, omnium eſt demonſtratio. ❡ Sed antequam formetur ratio negantium demonſtrationem primitus neceſſario ſciendum occurrit, quòd ambæ opiniones conueniunt in eodem fundamento, quod tale eſt, quòd quicquid ſcitur, ſcitur per demonſtrationem, & quòd hoc ſit uerũ ꝙ ſ ambæ opiniones innitantur huic fundamento, probatur ꝑ Auerr. infra in com̃ 21. in principio, ubi dicit. § Nos uerò non credimus. ꝙ quicquid ſcitur, ſciatur per demonſtrationem, & eſt credulitas qua errauerunt duæ ſectæ§ Et quòd magis eſt confirmatur per Ariſt. in principio tex. c. 20. ubi dicit, nos uerò dicimus, non omne ſcientiam demonſtratiuam eſſe, ſupple, ſicuti dicebant ambæ opiniones antiquorum, tunc habes hoc ꝑ conſtanti, quòd ambæ opiniones conueniant in hoc fundam. ꝙ quicquid ſcitur, ſciatur per demonſtrationem, Quidam probabant negatiuè, nullorum eſſe demonſtrationem, ſeu ſcientiam, per hanc rationem particularem, ſi omne quod ſcitur, ſcitur ꝑ demonſtrationem, tunc quæritur, aut ipſa prima principia ſciantur, aut non, ſi ſciantur per demonſtrationem, tunc quæritur de illis alijs principijs, & ſic dabitur proceſſus in infinitum, & hoc innuit ibi Ariſt. § Ponentes quidem. n. non eſſe omnino ſcire hi ad infinitum uolunt reduci§ Et ſi daretur proceſſus in

Cauſa continuationis & intentionis.

Error Lincolienſis.

Diuiſio t. in duas partes.

Fundamentum cõe ambabus opinionibus.

Ratio prima particularis. pro qua uide ĩ fine t. c. 18.

ceſſus in infinitum, in ipſis principijs, & tunc ipſa principia eſſent ignota, quoniam infinitum eſt ignotum, ex. 3 phyſ. 65 & ſic ſi ignorantur prima principia cum ſint infinita ignorabuntur etiam poſteriora cum dependeant, à prioribus. qua ꝓpter concludebant antiqui omnia ignorari, priora quidem, quia ſunt infinita, & infinitum quatenus infinitum, ignotum eſt, ut diximus, poſteriora etiam ignorari contingit quoniam cum dependeãt, a prioribus, & priora ignorantur, ergo oportet ignorari ipſa poſteriora, & ſic patet ratio dicentium nullorum eẽ demonſtrationem, neq; priorum neq; poſteriorum entium, non eſſe priorum entium demonſtrationem, quoniam ſi demonſtrarentur tunc abiretur in infinitum, ut diximus, neque etiã poſteriorum entium, quoniam poſteriora non poſſunt demonſtrari niſi per priora, & priora ſunt ignota, ergo & ipſa poſteriora ignorantur, & ſic nullorum entium eſt demonſtratio et cum dicit Ariſt. §Recte dicentes§ Aduertito, quòd expoſitores ferè omnes non clare exponere uidentur, circa quod rectè

Expoſitio Auerr. uerior eſt cõtra omnes alios expoſitores.

dixerint antiqui ideo cum Auerr. dicat in calce com. 18 quòd Ariſt. laudauit hanc antiquorum rationem. circa unam præmiſſam. ſ. circa hanc, quoniam ipſi dicebant quòd proceſſus in infinitum ſit impoſſibilis &c. §Recte dicentes Sunt§, dicit Ariſt. ſet non laudauit eos, circa aliã præmiſſã, in qua ambæ opiniones conueniunt, quòd quicquid ſcitur, demonſtr. ſciatur & notato ꝙ huic expoſitioni Auerr. maximè fauet tex. quem

Tranſlatio Buranæ et Abrami cõueniunt cũ noſtro textu.

tranſtulit Burana, ubi dicit, & enunciatio hæc eſt uera & recta, hoc eſt, ꝙ proceſſus in infinitum ſit impoſſibilis, & tranſlatio Abrami idem explicat, & confirmatur etiam hic exponẽdi modus per textum noſtrum, quem communiter habemus & legimus, ſecundũ ꝙ habetur in codice græco. ¶ Et fortaſſis ignorantia expoſitorum excuſari poſſet. ob malam diuiſionẽ uerborum Ariſt. in tex. nam ſic debet legi textus, faciendo

Error omnium expoſitorum in legẽdo textum.

unam præmiſſam completam ut dicit Auerr. §Rectè dicentes impoſſibile eſt enim infinita pertranſire§ Et ſi ſic legiſſent cæteri expoſitores, utiq; non erraſſent, ſet hæc eſt cauſa erroris expoſitorum, quoniam ipſi ly, §recte dicentes§ referunt ad ſuperiora uerba, q. ſ. poſteriora non poſſunt cognoſci, non cognitis prioribus, & ſic uolunt ipſi eſſe legendum. §Non ſunt ſcientes poſteriora propter priora, quorum non ſunt prima recte dicentes§ Set cum Auerr. expoſitio conformior ſit textui, propterea cum eo ſentiendum eſſe ducimus.

Dubitatio.

¶ Circa talem modum procedendi Ari expoſitores dubitant, cum quæſtio ſi eſt. præcedat quæſtionem quid eſt, ut patet. 2. Poſt. cur igitur ipſe Ariſt. totum oppoſitum obſeruauerit, nam prius determinauit & locutus fuit de quid eſt demonſtrationis, nunc loquitur de ſi eſt ipſius demonſtrationis. & ſic uidetur Ariſto. eſſe uarium aliud docere, & aliud exequi.

Reſponſio Philoponi.

¶ Reſpondet Philopon. non eſſe abſurdum, quid nominis præcedere ſi eſt, nam eo modo procedit hic Ariſt. ſicuti proceſſit quarto phyſ. loquens de uacuo. ubi præcognitio quid nominis uacui, præcedit ſi eſt ipſius uacui, ſimiliter facit hic, ſet non eſt dicendum ſic, de præcognitione quid rei. quæ non præcedit ipſum ſi eſt.

Aduerſus Philopon.

¶ Set quàm ſit erronea huiuſmodi reſponſio, facile patere poteſt, quoniam Ariſt. non definiuit demonſtrationem definitione quid nominis (ut falsò credidit ipſe Philop.) ſet definitione quid rei, nam nullibi Ariſt. eam aliter definiuit. Neque etiam dicendum eſt quòd Ariſt. definiuerit definitione quid rei ipſam demonſtrationem in. 1. Top. cap. 1. & definiuerit eam definitione quid nominis in hoc primo Poſt. quoniam non ſunt diuerſæ definitiones, ut patet, & ſi diuerſitas aliqua eſſet, potius credendũ eẽt Ariſt. definiuiſſe definitione quid rei ipſam demonſtrationem, in hoc libro, quam alibi, cum hic de intento eam pertractet.

Reſponſio Linconien.

¶ Linconienſis facile euadit, ꝙ nihil refert, quid eſt præcedere ſi eſt quando ſermo de ſi eſt, non per ſe & neceſſario, ſet ad bonitatem & complementum conſideratur in doctrina. cuiuſmodi ẽ in propoſito, nam uult ipſe Linconien. ꝙ cap iſtud de erroribus, non eſt pars neceſſaria huius lib. Poſt. ſet ad bonitatem ponitur ab Ariſt.

Erravit Linconien.

¶ At nos ſupra dando cauſam continuationis & intentionis Ariſt. in hoc tex. diximus Linconienſem toto cælo erraſſe.

Reſponſio Sueſſani.

¶ Sueſſanus cupiẽs euitare caribdim incidit in ſcyllam. nam dicit, ꝙ licet per ſe ordine doctrinæ quæſtio ſi eſt, ꝓcedat quæſtionem quid eſt, tamen per accidens poteſt eſſe contrarium, ut in propoſito dicit ipſe, quoniam intendit Ariſt remouere errores ex huiuſmodi quæſtione. ſi eſt. ad oſtendendã bonitatem ſupradictæ definitionis ipſius demonſtrationis.

Erravit Sueſſanus.

¶ Set nemini dubium eſt, ipſum Sueſſanum erraſſe, quoniam artifex non conſiderat ordinem per accidens, neq; ea quæ ſunt per accidens, ueluti protulit Ari. in. 6. Meth. t. c. 4. ubi dicitur, ꝙ ens per accidens, a nulla ſcientia conſideratur, neq; ſpeculatiua, neq; operatiua, non igitur credendum eſt, ꝙ Ariſt uſus fuerit ordine per accidens, circa ipſam demonſtrationem, prius eam definiendo, & poſtea mouendo quæſtionem an ſit. i. ꝙ ipſum quid eſt demonſtrationis. præcedat ſi eſt ipſius demonſtrationis.

Secundarò contra Sueſſanum & alios expoſitores.

¶ Præterea nedum Sueſſanus. ſet omnes alij expoſitores maximopere hallucinantur, præſupponendo Ar. in hoc lib. mouere quæſtionem de ſi eſt ipſius demonſtratio. uel ſcientiæ, nam ſcire cupiunt cauſam, cur q̃ſtio quid eſt ipſius dem. ꝓcedat. q ſi ẽ ipſius dem. et ſic ꝓſupponũt ꝓ cõſtanti, Ari. mouere quæſtionem de ſi eſt demonſtrationis, quod namque præſuppoſitum falſum eſt, quia diſputare contra deſtruentes ſcire ſeu demonſtrationem ipſam ſpectat ad Meth. ut protulit Aue. 4. Meth. 1. & . 3. cæli com. 4. uelut diffuſius in primo tex. aſſignando cauſam, cur Ari. poſuerit illam propoſitionem uniuerſalem, omnis doctrina, & omnis diſciplina ex præexiſtẽti fit cognitione

Vera reſponſio.

¶ Qua propter aliter dicendum ẽ, pro ueritate, ad dubitationem ꝙ Ari. non mouet quæſtionem de ſi eſt ipſius demonſtrationis, (ut crediderunt cæteri expoſitores) & ſic fruſtra dubitatur, quomodo quæſtio quid ẽ demonſtrationis, præcedat quæſtionem ſi ẽ ipſius demon. ſet excludit errores & difficultates contingentes circa definitionẽ datam ipſius demõ. quoniam (ut ſupradiximus) de natura optimarum definitionum eſt, ut per illas remoueantur ac deleantur omnes dubitationes contingentes circa rem definitam, & hoc modo dicendo ſequitur Ari. non aliud docere, & aliud exequi quod utique non omnes olfecerunt.

¶ Et dixit quòd, quidam crediderunt. Com. 18.

¶ Auerr. in hoc com. prætermittens continuationem, fortaſſis tanquam claram & notam, ſolum exponit, & . i. conformiter ad tex declarat opinionem antiquorum deſtruentium penitus ipſam demon nam uoluerunt præmiſſam demonſtrari per. al ã demon. & ſic ĩ infinitum, quod ẽ falſum, & hoc dicit ibi Auerr. §Et aſſeruerunt hoc, quia putauerunt§ Et ſubdit ipſe Auer. §Et alij dixerunt§ narrando breuiter opinionem antiquorum dicentium §Quòd demon. ſit quid exiſtens§. i. ꝙ omnium

ōium eſt demonſtr. & nō opinantur aliq̄ falſum ſequi, quia dicunt præmiſſam demonſt. per cōcluſi. & concluſi. reciproce demonſt. per ſuas præmiſſas & q̄ñ dicit § Et dum dixit, neutra harū § Notato ꝙ Au. exponit illā partē tex. in qua Ariſt. cōcludit, ꝙ neutra illarū opini. ē uera, et neceſſaria, et uidetur Auerr. in ſua expoſitione excludere obiectionem, quam aliquis aduerſus Ariſt. facere poſſet, & obiectio talis eſt illæ ſupradictæ opiniones antiquorum. ſ. nullorum eſt demonſtratio, & omniū eſt demonſtratio, opponuntur contrarie, ſet lex ſeu natura propoſitionum contrariarum talis eſt, quòd ſi una eſt uera, & reliqua eſt falſa, ergo malè dicit Ariſtot. in tex. quòd neutra eſt uera. Vnde Auerr. uolens excludere hanc obiectionem, dicit § Intendit neutram harum duarum § quaſi ſic uelit dicere, quòd illa regula intelligitur de contrarys in materia neceſſaria ſeu naturali, & in materia remota quòd una propoſitio ſit uera, & reliqua falſa, ſet in materia contingenti, in qua ſunt huiuſmodi contrariæ, poſſunt eſſe ambæ falſæ. & ideo Ariſt. dixit neutram illarum eſſe ueram, & cum dixit § neq; neceſſarium eſt § aduertas quòd Ariſt. uidetur ſe ipſum exponere, nam uult aſſignare cauſam, quare ſunt ambæ falſæ, licet ſint contrariæ, reſpondit ipſe § neq; neceſſarium eſt § quaſi uelit dicere ideo ſunt ambæ falſæ, quia non ſunt in materia neceſſaria, ſeu naturali, nam ſi eſſent in materia neceſſaria, tunc non eſſent ambæ falſæ, ſet de neceſſitate, una eſſet uera, & alia falſa: & ideo concludit Auerr. § Quod ſit, quia contraria ſunt ambo falſa § & ſubdit Auerr. quòd cum ambæ illæ opiniones falſæ ſint § Veridicum uerò eſt § ideſt uera opinio eſt dicere, quòd aliquorum eſt demonſtratio, & aliquorū non eſt demonſtratio ueluti dicet Ariſt. paulo poſt. ſ. in tex. 21. & ſunt duæ propoſitiones ambæ ueræ, quæ opponuntur ſubcontrarie, ut dicemus in expō. tex. c. 21. & cū dicit § dū uerò dixit, primi quidē § Au. declarat cām ſeu rōnem ꝑꝑ quā primi āntiqui. i. aliqui antiquorū abſtulerūt de medio oēm demōſt. i. dixerūt, nullorū eē demonſtr. ¶ Et dicit Au. ꝙ huōi āntiquorū rō fundatur ſupꝛ duas propoſitiones, ſeu præmiſſas, ut dicit Auer. ¶ Prima propoſitio § quia illi crediderunt, ꝙ impoſſibile ſit § ſcire aliquid niſi per demonſtr. tanꝗ uoluerunt ꝙ quicquid ſcitur, ſciatur per demonſtr. & aduertas ēt (ut diximus in tex.) ꝙ opinio antiquorū dicentiū, oīum eſſe demonſtrat. fundatur ſuper hanc eandem propoſitionē. ¶ Secunda propō. § Et crediderunt ꝙ impoſſibile ſit tranſmeare infinitum § .i. ꝙ detur proceſſus in infinitū, eſt impoſſibile. Tunc ſtantibus ijs duabus propoſitionibus, ſeu præſoppoſitis ipſi antiqui inferebant & oſtendebāt cauſam ſeu rōnem, ꝑꝑ quā dicebāt nullorū eſſe demonſtr. & rō particularis talis eſt ſm̄ eos, quia oē q̄d ſcitur, ſcitur per demonſtr. duarū præmiſſarū, & illæ duæ præmiſſæ ſciūtur per demonſtr. aliarū præmiſſarū, & illæ aliæ per alias, & ſic in infinitū, erit iſte demonſtrandi modus, ſet infinitū nō pōt dari, ergo neq; dabitur demōſtratio, et hoc modo dicendo, litera Auer. clara eſt, & utraq; tranſlatio idē reſonat: & proſequitur Au. exponendo ultima uerba tex. dicens § Intendit de una præmiſſa § Auer. dicit ꝙ Ariſt. laudauit antiquos ꝙ bene & rectè dixerint circa ſecundā præmiſſam ſeu propoſitionē, ꝙ. ſ. proceſſus in infinitū ſit impoſſibilis & non circa primā præmiſſam, ꝙ quicquid ſcitur, ſcitur per demonſtr. & aduertas (ueluti ēt ānotauimus in text expoſitione) ꝙ ſolus Au. intellexit & aperuit Ariſt. mentē in hac ultima parte præſentis tex. ¶ Amplius notabis quæſo, ꝙ totalis ratio antiquorū negantiū demonſtr. claudit duo mēbra, & ex quodlibet illorū membrorū pōt confici una particularis rā, ad probandū non dari demonſtr. ſm̄ antiquorū opinionem.

Auer excludit obiectionem.

Expoſitio tex. 18. circa ultima uerba.

Prima & particularis ratio antiquorū negantiū demonſtrationem.

Totalis ratio antiquorum ſecundum duo mēbra continet duas rationes.

¶ Vnde ſi quæres quæ eſt totalis rō coprehendens duo membra, & duas particulares rōnes. ¶ Dicitur, ꝙ hæc eſt ratio totalis antiquorū negantiū demonſtrationē, ꝙ dicebant antiqui arguendo, aut præmiſſæ demonſtr. procedunt in infinitū, aut eſt ſtatus in eis. ſi procedunt in infinitū tunc ſit prima rō particularis in hoc tex. 18. ſi uerò datur ſtatus in eis tunc ſit ſecūda ratio particularis quā formabimus in tex. ſequēti, & quòd hoc ſit uerū ſ. ꝙ totalis rō contineat duas particulares rōnes, colligitur ex Au in cōm. 19. in eius principio dicēs, hæc ē, ac ſi eſſet aliud argum. & quāuis Auer. utatur illis uerbis § ac ſi eſſet § nihilominus, pōt teneri, ꝙ ſunt duæ rōnes particulares: neq; n. ſic dicere repugnat uerbis Ariſt. in tex. & hoc cæteri expoſitores non animaduerterunt.

¶ Sin aūt ſtant, & ſint principia, hæc ignota eſſe cum demonſtratio non ſit ipſorū quod quidē dicunt eſſe ſcire ſolum. Quod ſi nō eſt prima ſcire, neq; quæ ex ijs ſunt erit ſcire neq; ſimpliciter neq; propriè ſet ex conditione ſi illa ſunt. Tex. 19.

¶ Vbi Ariſt. in præcedenti tex. poſuit primā rōnem particularē antiquorū negantiū demonſtr. dari, in præſenti text. format ſecundā rōnem particularē de mente eorundē antiquorū negantiū demonſt. & nō opus eſt, ualde elaborandum eſſe, ad huōi continuationis cām aſſignandā, qm̄ iam dictū eſt, totalē antiquorū rōnem, duas continere particulares rōnes, iuxta duo mēbra illius totalis rōnis, unde poſita, et declarata prima rōne cōſentaneū erat ſecundā ipſorū antiquorum declarare rōnem, quæ talis ē § ſi autē ſtant. i. ſi uerò non eſt proceſſus ī infinitū in ipſis principys ſeu præmiſſis, ſet ſtatur in eis tūc oportet ipſa principia ignorari, & probat Ariſt. cōſequentiā cum dicit § cū demonſtr. nō ſit ipſorū § .i. iō oportet ignorari ipſa principia ſi datur ſtatus in eis, quia nō h̄nt aliqua priora principia per quæ demonſtrētur, & ſi nō demōſt. oportet ea ignorari, qm̄ fundamentū cōe ambabus opinionibus ē (ueluti diximus) ꝙ quicquid ſcitur ſcitur demōſt & cōcludit Ariſt. § ꝙ ſi non eſt prima ſcire § i. ſi principia nō ſciūtur, poſteriora ēt oportet, neq; ſcire ſimpliciter, neq; propriè, ſet ſolū ſub hac cōditione, ſi principia ſint. Quapꝛ cū neq; priora, neq; poſteriora ſciantur, ſequitur ꝙ nullorū eſt demonſt. & cōcludendo totalē rōnē ex ambobus mēbris, ſiue procedatur in infinitū in ipſis principys, ſiue ipſa principia ſtent, ſequitur ſemp ſm̄ ipſos antiquos, ꝙ nullorū eſt demonſt. ¶ Circa uerba tex. dubitatio occurrit, quid Ariſt. intelligat, per ſcire ſimpliciter, & per ſcire propriè ¶ Expoſitores ferè oēs cōfundūt iſtos terminos. ſ. ſcire ſimplic & ſcire propriè, quaſi uelint dicere, ꝙ Ariſto. idē intelligat p ſcire ſimpl. & ſcire ꝑpriè. ¶ Verū cū primus magiſter. i. Ariſt nihil dixerit ſine ſorti ꝛ hatione, ueluti protulit Au. in. 1. de gen. com̄. 38. nō ē credendū uerbis ſuꝑfluis eū uſū fuiſſe. et abſq; rōne idem replicaſſe, neq; ēt decet tūm philoſophū noībus ſynonimis uti in doctrina demonſt. ſicut ēt nobis notatū reliquit Au. ¶ Ideo aliter dicendū ē, ꝙ Ariſt. nō cōfundit iſtos terminos, ſet p ſcire ſimpl intelligit, ſcire p cām de quo locutus fuit ſup. t. 7. et p ſcire ꝑpriè, intelligit ſcire per effectū ꝑpriū, q̄d ē ſcire quia ut ꝑ3 i poſt. c. 93. itaꝗ ſic uult

Vera continuatio.

Secūda ratio particularis negātiū demonſtrationem.

Dubitatio.

Solutio expoſitorum.

Impugnatio.

Vera reſponſio.

dicere Ariſt. ſi ipſa principia non ſciuntur neq; poſteriora ſciuntur, aliqua ſpecie demonſtrationis, neq; .ſ. ſcire ſimpliciter per cauſam neq; ſcire propriè .ſ. per effectum proprium conuertibilem, & ratio eſt, quia utrunq; ſcire, eſt ex prænotis: ſcire ſimpliciter eſt ex prænotis nobis & naturæ, & ſcire propriè eſt ex prænotis nobis, & nullo iſtorum modorũ ipſa poſteriora, poterunt ſciri, ſi ipſa priora ſeu principia ignorabuntur ❡ Quid uerò Ariſt. intelligat ſcire ex ſuppoſitione, in expoſitione com̃. dicemus prope finem.

Com. 19.

❡ Hæc eſt ac ſi eſſet.

❡ Videtur Auerr. in hoc com̃. duo facere continuare .ſ. & exponere; Continuat in principio com̃. cum dicit § Hæc eſt ac ſi eſſet § ita quòd ſic uult dicere Auerr. dando continuationem, poſtq̃ Ariſt. poſuit primam particularem rationem antiquorũ deſtruentium ſcire, ſeu demonſtrationem, nunc intendit ſecundam eorundem particularem rationem ad idem probandum, ponere & declarare: et ideo dicit § Hæc eſt ac ſi eſſet § .i. Ariſto. conſtruit & erigit nunc ſecundam rationem ſeu argumentationem, de mente § deſtruentium naturam ipſius demõſtrationis § Ex placito antiquorũ negantium demonſtrationẽ, & notato quòd Auerr. format, & erigit hanc ſecundam rationẽ antiquorum ibi cum dicit § Cum enim illi poſuerint § Sed antequam erigatur hæc ſecunda ratio prius corrigenda eſt tranſlatio Abrahami, nam bis in principio com̃. dicitur § neſciri § debet corrigi, & legi hoc modo § non ſciri § ueluti in tranſlatione Buranæ habetur, & dato quòd, in nulla tranſlatione ita eſſet, dicimus ꝙ neceſſariò ita debet corrigi eo modo quo diximus, quia aliter Auerroys uerba non poſſent intelligi, quo prænotato. Auerr. dicit, quod hæc ſecunda ratio antiquorũ duas præmiſſas continet, prima eſt, ꝙ quicquid ſcitur, non ſcitur niſi per demonſtrationem; ſecunda præmiſſa eſt, præmiſſæ demonſtrationis nõ ſciuntur demonſtratione, et dicit Au. § quod uerum eſt § approbat eos rectè ſenſiſſe circa ſecundã præmiſſam, tunc ſtantibus ijs duabus præmiſſis, pro duobus præſuppoſitis, dicit Auer. § Intulit ex duabus ijs præmiſſis, principia demonſtrationis non eſſe ſcita § Et ex conſequenti poſteriora ignorabuntur, dicere uult Auerr. & litera clara eſt: & cum dicit Auer. § Et dixit præmiſſa exiſtente nota § Aduertas ꝙ ipſe Auer. uidetur exponere æquiualenter, quid Ariſto. intelligat per ſcire ex conditione, ſicuti habemus in tex. noſtro: & notabis ꝙ Auer. & Themiſt. conuenire uidentur, ꝙ per ſcire ex conditione, ſic intelligatur quòd ars quando ſumit aliquid demonſtratum in alia arte, ſupponit illud alibi eſſe demonſtratum, & iſtud uocant ſcire ex ſuppoſitione .i. ſupponendo alibi .ſ. in alia arte eſſe demonſtratum, & ſic uidetur Au. dicere quòd ſi deueniatur ad præmiſſas ignotas, non fit ſcientia per cauſam, niſi ex ſuppoſitione .i. ſupponendo illa eſſe demonſtrata alibi, quæ ſcientia (ut dicit Auerr.) eſt topica, nam primo topic. primo conſenſu omniũ, uel plurium, uel præcipuorum in arte, ſumuntur præmiſſæ opinatæ, & generant opinionem, quæ ſcientia ex ſuppoſitione impropriè dicitur, nã ut dicit Auer. quando ſupponuntur ut notæ, faciunt demonſtrationem ex ſuppoſitione .i. topicam, ſi uerò notæ fuerint, faciũt ſcientiam. Vnde infert adhæc non eſſe ſtandum, ſed oportet procedere ad ſciendum ſuppoſita per præmiſſas ſi ſcientiam debeat, facere, uel ergo non erit ſcientia uel erit proceſſus in infinitum. & erit idem .ſ. non eſſe ſcientiam, & hoc uult dicere Auerr. in hac ultima parte com̃.

Buranæ tranſlatio uerior eſt.

Secunda ratio particularis antiquorum negantium demonſtrationem.

Quid per ſcire ex cõditione ex pñ. Auer. & Them.

❡ Alij de ipſo ſcire quidem fatentur per demonſtrationem, utiq; eſſe ſolum, ſed omnium eſſe demõſtrationem nihil prohibet. Contingit enim circulo fieri demonſtrationẽ, & ex ijs quæ ad inuicẽ ſunt. Tex. 30.

❡ Vbi Ariſt. poſuit errorem antiquorum probantium duabus particularibus rationibus, nullorum eſſe demonſtrationem, nũc ſecundum ponit errorem aliorum antiquorum, dicentium omnium eſſe demonſtrationem & antequã declaretur iſtorum error, prænotandum eſt (ut diximus in expoſitione text. præteriti) quòd utraq; opinio innititur huic fundamẽto, quòd quicquid ſcitur, ſcitur per demonſtrationem. Amplius notandum ẽ quòd hæc opinio ponit omnium eſſe demonſtrationem per circulationem abſq; quod procedatur in infinitum in ipſis principijs. Quibus præſuppoſitis, dicit Ariſt. de mente antiquorum quod omnium eſt ſcientia per demonſtrationem, nam principia ſciuntur, non per ſuperiora principia, ſed per concluſiones, & concluſiones ſciuntur, quia demonſtrantur per principia, & ſic ad inuicem ſciuntur & demonſtrantur. ❡ Et notabis quòd primam, præmiſſam innuit ibi Ariſt. cum dicit § Fatentur per demonſtrationem utiq; ſolum § Ideſt uolunt & concedunt ipſi antiqui ex ſecunda ſecta, quòd quicquid ſcitur, ſcitur per demonſtrationem, & cum dicit Ariſt. in tex. § ſed omnium eſſe demonſtrationem nihil prohibet § ponit pro ſecunda præmiſſa, quòd omnium ſit demonſtratio per circulationem & probant hanc ſecundam præmiſſam uniuerſalem, ex hac particulari § Et ex ijs quæ ad inuicem ſunt § & uult dicere Ariſt. quòd ipſi antiqui ex hac particulari, quòd datur demõſtratio circularis in terminis conuertibilibus, inferebant hanc uniuerſalem, quòd in omnibus priora per poſteriora circulo demonſtrari poſſunt, & iam ſole clarius conſtat ipſos antiquos, maximopere hallucinatos fuiſſe, in hac eorum deductione, non enim ſequi debet, quòd in omnibus fiat circulus demonſtrationis, licet concedatur in terminibus dumtaxat conuertibilibus, & quæ alij expoſitores, ueluti Paul. Ven. & Apollinaris circa hunc textum aſſeruerunt: ſunt imperipatetica.

Continuatio clara.

❡ Ait ſecunda uerò ſecta.

Com. 20.

Auerr. in tam paucis uerbis huius com̃. duo ſimul abſoluit, cõtinuat, & exponit. Continuat dum dicit § Secũda uerò ſecta § nota quòd illa dictio § uero § exponitur & intelligi debet continuatiuè, ſicut ſolet ſumi ly. autem. ita quòd Auerr. ſic uult dicere continuando, poſtquam Ariſt. narrauit errorem primæ ſectæ negantis demonſtrationem, nunc narrare intendit errorẽ ſecundæ ſectæ concedentis omnium eſſe demonſtrationem, & cum dicit § Adeoquod illi § format rationem huius ſecundæ ſectæ, & duo ſupponebant antiqui: Primum, quòd quicquid ſcitur, ſcitur demonſtratiue, & cum dicit § Et quòd impoſſibile eſt Au. narrat ſm̃ ipſorũ antiquorũ præſuppoſitum, ſeu ſecundã præmiſſam, quæ talis eſt, ꝙ habetur ſcientia de præmiſſis, abſq; ꝙ procedatur in eis directè in infinitum, & ſtantibus ijs duobus præſuppoſitis dicit Auer. § Sed placuit illis § .i. ex illis duabus præmiſſis, intulerunt antiqui ex ſecunda ſecta, omnia ſciri per reciprocationem, præmiſſas .ſ. per concluſiones, & concluſiones per præmiſſas, ueluti diffuſius & clarius in tex. expoſitione perlibrauimus.

Continuatio Auerr.

Tex.21. ¶ Nos uerò dicimus, non oēm ſcientiam demonſtratiuam eſſe, ſed imediatorum idemonſtrabilem: & quòd hoc neceſſarium ſit, manifeſtum eſt. ſi n neceſſe eſt ſcire quidem priora, & ex quibus eſt demonſtratio ſtant autem aliquando imediata? Hæc idemōſtrabilia neceſſe ē eſſe: Hæc igitur ita dicimus: & non tantū ſcientiam, ſet & principiū ſcientiæ eſſe quoddā dicimus quo terminos cognoſcimus.

Vera continuatio. ¶ Aliorum poſtpoſitis nugis circa continuationem ſic dicendum eſt pro uera & peripatetica continuatione. Poſtq̄ Ariſt. in præcedentibus textibus. ſ. in tex. 18. 19. & 20. narrauit duas antiquorum opiniones, contrarie oppoſitas, & ambas falſas cum earum rationibus: nunc in iſto reſpondet laconicè rationibus ambarum opinionum, & ſuam reſponſionem manifeſtat eſſe uerā ibi, qñ dicit § Et q̄ hoc neceſſariū ſit § Ex qua continuatione & intentione, ſequitur tex. hunc diuidi in duas partes. Divisio tex. in duas partes. In prima reſpondet rationibus utriuſq; opinionis in principio tex. In ſecunda ibi § Et quòd hoc neceſſariū ſit § declarat & manifeſtat ueritatē ſuæ reſponſionis ¶ Set antequā ad textus expoſitionem accedamus, prænotandū iubemus, q̄ ex hac noſtra continuatione, iuxta Ariſt. aures, ſequitur eos erraſſe, Notato cōtra quoſdā expoſitores. qui crediderunt, & ſibimet perſuaſerunt, quòd Ariſt. tm̄ intēdat hic, ſuam dare opinionē. Quorū. ſ. debet eſſe demonſtratio ¶ Quod quidē aſſerere falſum eſt: primo, quia Ariſt. fuiſſet diminutus, ſi non reſpondiſſet rationibus utriuſq; ſectæ: ſecundo, ſi Ariſt. intenderet tm̄ ſuā aperire opinionē: præſupponeretur Ariſt. mouiſſe quæſtionē de ſi eſt demonſtrationis, qd quidē ſupra ipugnauimus, non. n. Ariſt. intentio fuit, mouere quæſtionē de ſi eſt demonſtrationis, ueluti oēs ferè latini & Philoponus crediderunt & ex conſequenti non eſt dicendum q̄ Ariſt. poſtq̄ duas antiquorum poſuit opiniones, ſuā hic determinet opinionē. ¶ Ideo dicendū eſt, habita & præſuppoſita diuiſione huius textus, q̄ Ariſto. in prima parte præſentis textus, reſpondet rationibus utriuſq; ſectæ quā quidem reſponſionem pauciſſimis uerbis abſoluens dicit § Nos uerò dicimus non oēm ſcientiā demonſtratiuā eſſe § Et aduertito q̄ Ariſt. Et hoc nō olfecerūt expoſitores. uafrè & mira arte, una & eadem reſponſione ſoluit ratiões ambarū opinionū contrariè oppoſitarū: nam uidens Ariſtot. q̄ ambæ opiniones, huic uni innituntur fundamento, q̄ quicquid ſcitur, ſcitur demonſtratiuè, ueluti etiam diximus in principio tex. 18. ipſe reſpondendo, negat fundamentū illud, & loquitur in numero plurali § Nos uerò dicimus non oēm ſcientia demonſtratiuā eſſe § .i. nos reſpondemus negando illud fundamentum, quia non oē quod ſcitur, ſcitur per demonſtr. & ex conſequenti ruunt rationes utriuſq; ſectæ, & huic expoſitioni fauet Auer. in principio com. ut dicemus: & dixit § Nos § In numero plurali, tum ob maieſtatem philoſophicā, cum etiā ut aliorum autoritate, ſuā confirmaret opinionem. & quia dixit reſpondendo, q̄ non quicquid ſcitur, ſcitur demonſtratiuè, ſtatim ſubdidit, declarando quæ ſunt illa, quæ ſciuntur, & non per demonſtrationem, & dicit § Sed imediatorū idemōſtrabilem § .i. ipſa principia imediata ſciuntur, & non per demōſtrationē. & ſic aliquorū eſt ſcientia, quæ non demonſtrātur, itaquòd ſic uidetur dicere Ariſt. quòd ueritas conſiſtit in duabus propoſitionibus ſubcontrarijs, quæ ſunt iſtæ aliquorū eſt demonſtratio ut mediatorū, & aliquorū non eſt demonſtratio, ut imediatorum, & ambæ ueræ ſunt, & non reperitur ueritas in illis propoſitionibus contrarijs antiquorū utriuſq; ſectæ quòd omniū ſit demonſtratio, & nullorū ſit demonſtratio, nā ambæ iſtæ uniuerſales cōtrariæ ſunt falſæ, ut ſupra diximus & cum dicit Ariſt. in tex. § Et q̄ hoc ſit neceſſariū, manifeſtū eſt § aduertas, quòd hæc eſt ſecunda pars huius tex. i qua Ariſt. uult manifeſtare & probare ſuam reſponſionē eſſe ueram, quòd ſ. non omnia quæ ſciuntur, ſciantur demonſtratiuè, quoniam aliqua ſciuntur, & non per demonſtrationē, & probat hoc Ariſt de principijs immediatis, quæ oportet neceſſario ſciri dicit Ariſt. § Si enim neceſſe eſt ſcire quidem priora § Non enim dici debet, quòd principia ex quibus eſt demōſtratio, ſint ignota, quoniam debent eſſe nobis nota & notiora ut dictum eſt tex. 12. ergo oportet neceſſariò eſſe nota & ſcita, ſet § Stant autem aliquando immediata § .i. ſet quia ſunt immediata ipſa prima principia. i. non habent alia priora prīcipia, per quæ demonſtrentur, nam hoc dicitur principium immediatum, ut patet tex. 13. quo non eſt aliud prius, tunc concludit Ariſt. § Hæc indemonſtrabilia neceſſe eſt eſſe § .i. ſequitur neceſſariò, quòd reſpōſio Ariſt. ſit optimè tradita, quòd aliqua ſciuntur, ut puta prima principia, quæ cum ſint immediata, neceſſarium eſt, ea eſſe indemonſtrabilia: Deinde dicit § Hæc igitur ita dicimus § animaduerſione dignum eſt, contra placitum omniū expoſitorum, quòd Ariſt. remouet tacitam hanc obiectionem, quam aliquis poſſet mouere: quoniam dictū Remouet Ariſt. tacitam obiectionem. eſt, quòd prima principia ſciuntur & non per demonſtrationem, dubitatio eſt ſi non ſciuntur per demōſtrationē ipſa principia. Quomodo ſeu per quid ſciuntur: reſpondet Ariſt. § hæc igitur ita dicimus § Quaſi uelit dicere, hæc prima principia ſciuntur, per intellectum § Quo § .i. quo intellectu terminos cognoſcimus: ita debet exponi, & non debet ſumi ly, § Quo § .i. inquantum, ueluti multis placitum fuit dicere, & cum dicit Error Egidij & ſequacium. Ariſt. § Et non tantum ſcientiam § Notato quòd ſic uult dicere ipſe Ariſt. quòd non ſolum habetur ſcientia de ipſis principijs immediatis, ſet eorum cognitio eſt principium ſcientiæ: & hoc modo exponi debent iſtæ uerba contra cæterorum expoſitorum placitum. ¶ Set occurrit dubitatio, quare habitus prin- Dubitatio. cipiorum denominatur intellectus, ſicuti uidetur dicere hic Ariſto. & in. 2. poſter. in fine, & in. 6. ethic. cap. 4. ¶ Reſpondetur, Solutio. quòd per hanc ſimilitudinem ut colligitur ex. 2. phyſ. ubi dicitur quòd ita ſe habet principium in ſpeculabilibus, ſicuti finis in operabilibus: ita quòd ſicut finis imponit neceſſitatem ijs, quæ ſunt ad finem, ita principia concluſiones neceſſitant. ſicuti ergo motus uoluntatis in finem recipit denominationem à potentia uolitiua, & dicitur uoluntas, motus autem i ea quæ ſunt ad finem dicitur electio, ut nobis notatum reliquit Ariſt. in. 3. ethic. cap. 5. ubi dicitur, quòd uoluntas eſt finis, & electio dicitur eorum quæ ſunt ad finem, ita motus intellectus in principia, recipit denominationem ab ipſa potentia intellectiua & dicitur intellectus, motus autem in concluſiones dicitur ſciētia, habitus, ergo principiorum propriè dicitur intellectus, & habitus concluſionis dicitur ſcientia. uerum ſumendo ſcientiam, pro certitudinali cognitione, principia prima dicuntur ſciri: multa alia blaterones quidam, dubitando dicunt, quæ cum non ſint ad propoſitum, & peripateticè dicta ſub ſilentio pertranſire putauimus.

¶ Ait nos uerò non credimus.

Com. 21. ¶ Auerr. licet non explicauerit continuationē, præſupponens eā notā eſſe, tñ ex ſuis uerbis facile eā excerpere poſſumus co

modo quo ſupra continuauimus, prætermiſſa igitur continuatione ab Au. tanq; nota ſolum expoſitio textus in hoc com̄ ob eo tangitur, & dicit ipſe Auer. ꝙ Ariſt. reſpondēdo cāmbabus antiquis ſectæ negat illud fundamentū cōmune ambabus opinionibus, quod. ſ. quicquid ſcitur, ſciatur per demonſtr. & hoc uoluit dicere Auer. ibi § Et eſt credulitas qua errauerunt duæ ſectæ § .i. ambæ ſectæ crediderunt, quòd quicquid ſcitur, ſciatur per demonſtr. & hanc credulitatem, ſeu fundamentū negat Ariſt. ❡ Et aduertito, ꝙ hunc expo modū ſolus Auer. doctiſſimus aſſecit, & dicit § Set credimus inueniri § Au. declarat & exponit, quæ ſint illa quæ ſciūtur ſine demōſt. et dicit eſſe prima principia. et hoc uult dicere ibi § Sequitur itaq; ꝙ ſcientia attingat præmiſſas § Amplius proſequitur exponē do textum & dicit § Ac iterum quia non ſit ſcientia ſola demonſtratione nota quòd conformiter ad Auerr. in hoc loco, nos diximus in expoſitione textus, quòd Ariſt. intendit remouere tacitam obiectionem, quomodo ſ. ipſa principia ſciantur, ſi nō ſciuntur per demonſtrationem, & dicit Auerr. quòd Ariſt. ita reſpondeat, quòd datur ſcientia, quæ non fit demonſtratione, ſet intellectu, & hoc modo ſciuntur ipſa principia, nā. 6. ethi. 4. & ſecundo poſter. ultimo principiorum eſt intellectus, & hoc innuit ibi Auerr. cum dicit § Set etiam aduenit nobis §

Philoponi Themiſtij error.

& notandum eſt, quòd per intellectum, non intellectus dicimus ut falsò autumauit Philoponus, ſet humanus, & nō intellectus agens ut Themiſtius perperam tradidit, ſet poſſibilis ueluti tangit Ariſt. in tex. & Auerr. in cōm. & quòd debeat intelligi intellectus poſſibilis probatur ex uerbis Ariſtot in tex. nam dicit Ariſt. in tex § Quo terminos cognoſcimus § Et dictum in expoſitione tex. quod ly, § quo § debet exponi ſic, quo .ſ. intellectu, ſet intellectus comprehendens terminos ſimplices, eſt intellectus poſſibilis & non agens, ut liquidò conſtat in. 3. de aīa, ergo de īntellectu humano poſſibili ſermo Ariſt. īntelligi debet, quando dicit hic. & .6 ethic. cap. 4. & . 2. poſter. ultimo quòd principiorum eſt intellectus, & quòd intellectu apprehēdimus terminos illorum principiorum: Deinde dicit prope finē com̄. § Et intendit hic § Auerr. exponit quid Ariſtot. intelligat in tex per terminos. quando dicit § Quo terminos cognoſcimus § Et dicit debere intelligi medium terminū ipſius ſyllogiſmi, cuius. ſ ſyllogiſmi præmiſſæ ſunt per ſe notæ. ❡ Set

Iſta Auerro. expoſitio non eſt tuta.

iſta Auerr. expoſitio non uidetur tuta, quoniam Ariſt. uidetur loqui de terminis ex quibus componuntur ipſa principia, & non de medio termino ſyllogiſmi, unde non eſt ad propoſitum eius expoſitio.

Tex. 22.

❡ Circulo autem quòd impoſſibile ſit demonſtrare ſimpliciter, manifeſtum eſt, ſiquidem ex prioribus oportet demonſtrationem eſſe, & notioribus. impoſſibile enim eſt eadem ſibi inuicem ſimul priora & poſteriora eſſe.

Vera continuatio.

❡ Poſtq; Ariſt. reſpondendo probauit fundamentum illud cōmune ambabus opinionibus eſſe falſum ſ quicquid ſcitur, ſciatur per demonſtrationem, intendit nunc deſtruere aliud fundamentum ſecundæ duntaxat opinionis: quæ ultra illud cōmune fundamentum, hoc ēt particulare aſſumpſit fundamentum, quòd datur demonſtratio circularis ſimpliciter ❡ Et aduertito quòd Ariſt. tres confecit rationes demonſtratiuas ad deſtruendum hoc particulare fundamentum ſecundæ opinionis, quòd .ſ. non detur demonſtratio circularis ſimpliciter. ❡ Amplius ſciendum eſt ad clariorem notitiam harum trium rationum, quòd unaquæque iſtarum trium rationum, duobus clauditur textibus. Prima quidem ratio duos continet textus. ſ. tex. 22. 23. Secunda ratio, duobus alijs abſoluitur textibus. ſ. tex. 24. 25. Tertia demum & ultima, duos etiam alios comprehendit textus. ſ. tex. 26. & . 27. & redeundo ad primam rationem

Vnaquæque trium rationum duos continet textus.

dicimus, quòd Ariſt. in præſenti tex. 22. erigit primam rationem, & in tex. 23. ponit replicam ad quandam ipſorum antiquorum euaſionem. & notabis quæſo. quòd Ariſt. antequā erigat rationem, præſupponit unum conceſſum ab antiquis, quòd .ſ. demonſtratio ſimpliciter procedit ex notis nobis. i. ſenſatis, & ex notis naturæ. i. ex prioribus in eſſe. & hoc præſuppoſitum tangitur ibi § Siquidem ex prioribus, oportet demonſtrationem eſſe. & notioribus § Quo præſuppoſito habito ❡ Arguit ſic Ariſt. deducendo ipſos antiquos ad impoſſibile hoc modo, ſi præmiſſæ notificant ſimpliciter cōcluſiones, ergo oportet eas eſſe priores & notiores, nobis & naturæ, & cum concluſiones notificent ſimpliciter ipſas præmiſſas, oportet ſimiliter eas concluſiones eſſe priores & notiores nobis & naturæ & ſic ſequeretur, quòd idem eſſet prius & poſterius, notius & ignotius reſpectu unius & eiuſdem: quia præmiſſæ quatenus notificant concluſionem, ſunt priores & notiores nobis & naturæ. Quatenus uerò notificantur, à concluſionibus efficiuntur ignotiores & poſteriores, & ſic idem reſpectu eiuſdē erit prius & poſterius, notius & ignotius. & ſecundum eundem modum conſiderandi ut tangit Auerr. ſicuti dicemus in cōm. ſet hoc eſt falſum & impoſſibile, ergo ē impoſſibile circulariter demonſtrari: & hoc modo exponi et erigi debet hæc prima ratio ex hoc tex quem utiq; exponendi modum cæteri expoſitores non aſſecerunt (quotquot fuerint) & dicitur rō poſterioriſtica.

Prima ratio Ariſto. contra antiquos dicitur poſterioriſtica.

❡ Cum hæc ſecunda ſecta.

Cōm. 22.

❡ Auerr. longè melius quam alij expoſitores, duo facit in hoc cōm. primo continuat, & ſecundo exponit, & notato quòd Auerr. continuando, notat illud fundamentum quòd ſumit Ariſto. conceſſum ab ipſis antiquis (ut diximus in tex.) quòd ſ. demonſtratio ſimpliciter procedat ex prioribus & notioribus nobis & naturæ: ſiue procedatur, à præmiſſis ad concluſiones ſiue, à concluſionibus ad præmiſſas per circulationem, & hoc tangit Auerroys in primo commento cum dicit § Cum hæc ſecunda ſecta ponat demonſtrationem fieri § Et ſic continuādo dicit Auerr. poſtq; antiqui ex ſecunda ſecta poſuerūt pro fundamento, dari circularem demonſtrationem ſimpliciter, nunc Ariſt. § Incœpit cōmoſtrare deſtructionem eſſendi demonſtrationem reciprocè procedentem § .i. incœpit demōſtrare nūc deſtruere demonſtrationem circularem probando quòd ſit impoſſibilis demonſtratio circularis ſimpliciter. ❡ Et aduertas, ꝙ continuatio iſta iuxta Auerr. aures, facilius & clarius, & breuius habetur in tranſlatione Buranæ, ideo memento ſemper ipſum Buranam lectitare. Quæ. n. Abrahamus obſcurius dixit in Buranæ tranſlatione clarius explicata inuenies, nedum in hoc cōm. ſet in ſingulis quibuſcunq; alijs huius lib. cōmentarijs, & cum dicit Auerr. § Primo quatenus eſt demonſtratio § Aduertas quòd Auerr. in ijs uerbis hoc uult innuere ꝙ Ariſt. intentio eſt oſtendere circulū eſſe impoſſibilē in demonſtratione ſimpliciter, non aūt in ſyllogiſmo. q. ſi contra hoc militant & cōcludunt rōnes Ariſto. ꝙ ſit impoſſibile

Continuatio Auer. ſecundum Buranam.

dari circulum in demonſtratione ſimpliciter, non concludunt quòd non poſſit dari circulus in ſyllogiſmo, & hoc uoluit ex pluries Auerr. doctiſſimus in ſupradictis uerbis. ¶ *Et alterius ad deducit admiratione dignum eſt, quod Auerr. maximus & eudictus Ariſt. uerba perlibrando, deducit antiquos ex ſecunda ſecta ad duo impoſſibilia. Primum hoc eſt ſi daretur demonſtratio circularis, ſequeretur quod eadem res, reſpectu eiuſdem rei, eſſet prior & poſterior, notior & ignotior, quod eſt falſum & impoſſibile, ſecundũ uerò abſurdum, eſt iſtud, quod tunc ſequeretur quod eadem res reſpectu eiuſdem modi conſiderandi eſſet prior & poſterior, & notior & ignotior, & licet Ariſt. tangat hoc ſecundum abſurdum in tex. ſequenti in replicando contra antiquos nihilominus uoluit Auerr. etiam in hoc comm. oſtendere. quod etiam nos ſuus eſt præuenire. & hæc monuiſſe uoluimus, ne aliquis hallucinetur in legendo uerba Auer. nam ipſe in paucis uerbis utrunque tangit abſurdum, ibi cum dicit. § Et eſſet una res eadem uno modo prior & poſterior ſimul; Et idem quoque innuit exponẽdo tex. in calce comm. dicẽs § Hoc eſt quòd alterũ; Tu uerò ex hiſce duobus falſis & abſurdis, colligito hoc unum, quòd ſi daretur circulus demonſtrationis inter duas demonſtrationes ſimpliciter, ueluti dixerunt Antiqui ex ſecunda ſecta, à præmiſſis. ſ. ad concluſionem, & à concluſione ad præmiſſas tunc ſequeretur hoc impoſſibile, quod idem reſpectu eiuſdem ſecundum eundem conſiderandi modũ eſſet prius & poſterius, notius & ignotius, quo ad nos, & quo ad naturam, & nemo clarius & uerius quam Auer. hunc tex tum enucleauit.*

Tex. 23. ¶ *Niſi altero modo, ut hæc quidem ad nos illa uerò ſimpliciter, quo quidem modo inductio facit notum. Si autem ſic eſt, non utique erit ſimpliciter ſcire bene definitum ſet dupliciter. Aut non ſimpliciter altera demonſtratio ſit ex nobis notioribus.*

Vere continuatio. ¶ *Poſtquam Ariſt. precedenti tex. erexit primam rationem aduerſus antiquos, quòd ſit impoſſibile dari demonſtrationem circularem ſimpliciter, in hoc tex. ipſorum antiquorum reſponſionem adducit, eamq; ualidiſſimè impugnat, ex qua namq; cũ*

Diuiſio tex. in duas partes. *continuatione & intentione conſequenter colligi debet, præſentẽ textum diuidi in duas partes. In Prima antiquorum narrat reſponſionem tn. Secunda uerò ibi § Si autem ſic eſt; ponitur huius modi reſponſionis impugnatio. Narrat igitur Ariſt. in prima parte tex. ipſorum antiquorum quandam euaſionem quæ talis eſt, quòd non inconuenit, idem reſpectu eiuſdem eſſe prius & poſterius, notius & ignotius diuerſis tamen modis, & ſic dicunt eſſe in propoſito, quod præmiſſæ notificant concluſionem tanquam priores & notiores ſimpliciter. i. natura concluſiones uerò notificent præmiſſas, tanquam priores & notiores nobis, & non natura, & uolunt ipſi, quod tunc Ariſt. ratio concluderet contra eos, quando ipſi concederent, quòd idem reſpectu eiuſdem, & ſecundum eundem modum conſiderãdi, eſſet prius & poſterius, & notius & ignotius, ſet non concludit dicendo quòd idem reſpectu eiuſdem ſecundum diuerſos modos ſit prius & poſterius, & notius & ignotius, hæc eſt formalis reſponſio antiquorum, quam Ariſt. explicat cum dicit. § Niſi al*

Reſponſio antiquorũ *tero modo; Et textus eſt clarus per ea quæ diximus informãdo reſponſionem antiquorum. Set cum dicit Ariſt. § Si autem ſic eſt; Validiſſimè, ac ſatis arduè contra huiuſmodi antiquorum reſponſionem replicando arguit, & notato, quod Ariſtot. in hac ſua replica, deducit antiquos ad contradictionem in tribus dictis ipſorum, ex reſponſione quam ipſi aſſignant tria namq; conceſſerunt antiqui Primum, quod ſcire ſimpliciter ſit uno modo & non pluribus modis. Secundum, quod ſcire ſimpliciter ſit ſemper à notis nobis & naturæ. Tertium hoc eſt, quod ambo proceſſus in regreſſu ſunt demonſtratio ſimpliciter, tunc ſtantibus hiſce tribus dictis, conceſſis ab antiquis Ariſt. deducit eos ad cõtradictionem hoc modo arguens, ſi ſecundus proceſſus quo concluſio notificat præmiſſas ſit ex nobis notis ſecundũ antiquos tunc ſequitur quod ipſi antiqui contradicunt ſibi in tertio dicto, nam tertium dictum ab eis conceſſum, eſt quod ambo proceſſus ĩ regreſſu ſunt demonſtratio ſimpliciter, ſet dicunt quod proceſſus, à concluſione ad præmiſſas ſit tantum à notis nobis, ergo non eſt demonſtratio ſimpliciter talis ſecundus proceſſus, & ſic expreſſe ſibi contradicunt. Contradicunt etiam ſibi ipſis, ĩ ſecundo dicto, nam dicunt quòd ſecundus proceſſus ſit, à notis nobis tantum, & in ſecundo dicto conceſſerunt, quod ſcire ſimpliciter ſit, à notis nobis, & natura, ergo cum ſecundum eos talis ſecũdus proceſſus ſit per ſcire ſimpliciter, oportet quòd fiat non tantum, à nobis notis, ſet ex naturæ notis, unde expreſſe ſibi contradicunt, amplius contradicunt ſibi in primo dicto, quoniam ſi ſecundus proceſſus ſit tantum, à nobis notis, tunc ſcire ſimpliciter, non ſit uno modo, ſet pluribus modis, quod eſt contra primum dictum conceſſum ab eis, quod ſcire ſimpliciter ſit uno modo, & non pluribus modis, & hoc explicauit Ariſt quãdo dixit. § Non erit ſcire utiq; ſimpliciter bene determinatũ, ſet dupliciter; Et hoc eſt primum dictum conceſſum ab antiquis & aduertas quod Ariſt. in ijs quoque innuit ſecundum dictũ conceſſum ab antiquis, quod ſ. ſcire ſimpliciter ſit à nobis notis, & natura ſet cum dixit. § Aut non ſimpliciter altera demonſtratio; Notato quòd explicauit tertium dictum conceſſum ab antiquis, quod ſ. uterque proceſſus in regreſſu, eſt demonſtratio ſimpliciter ex quibus omnibus patet, quã docte & eruditè Ari. aduerſus antiquos arguens, eos ad contradictionem in eorum dictis deduxerit, & monemus ſtudioſos lectores, ut deinceps (aliorum neglectu) hunc exponendi modum toto pectore, omnique molimine inſequantur cum Ariſt. uerbis unde quàque conformior ſit, & quæ Sueſſanus de mente Philoponi dubitando & determinando etiam ſecundum Themiſt. & Alex. de ipſa demonſtratione quia aſſerit, reijcito quæſo, non enim Ariſt. & Auerr. ſapiunt doctrinam, ut patet. 1. Poſter. t. c. 95. & ut etiam pulcherrimè dictum eſt in quæſito noſtro de regreſſu demonſtratiuo ubi iam demonſtrauimus ipſam demonſtrationem quia, non eſſe demonſtrationem æquiuocè, uel tantũ ſyllogiſmum coniecturalem, ueluti credidit Sueſſ. eſſe uerum, de mente Philoponi, Alexandri & Themiſtij.*

Error Sueſſan.

¶ *Poſtquam commoſtrauit falſum eſſe.* Comm. 23.

Continuatio Auerr. *¶ Auer. duo facit, Primo continuat, & ſecundo exponit ibi. § Et dixit, niſi hoc fiat; Continuat igitur Auerr. poſtq; Ari. commoſtrauit. i. demonſtrauit, eſſe falſum, & impoſſibile quod detur demonſtratio circularis, nunc intendit impugnare reſpõſionem illorum antiquorum, qui reſpondendo dixerunt demõ. circularem eſſe poſſibilem, in diuerſis ſpeciebus demonſtratio. & tu addas eo modo quo diximus in expoſitione tex. quòd ipſi*

antiqui

antiqui ſic reſpondendo, ſibi contradicunt in illis. ſ. tribus dictis, & litera Auerr. clara eſt, ut uides, & Auerr. exponens. i. ibi. §Hoc eſt ſed ſi enuntiaremus§ tam deducit ipſos antiquos ad contradictionem, addendo & ſuppleado ut diximus, & totum reſiduum cōm̄. cum ex ſe pateat, noſtra non eget declaratione.

Tex. 24. ¶Accidit uerò dicentibus circulum demoſtrationē eſſe non ſolum quod nunc dictum eſt, ſed nihil aliud dicere quàm quoniam hoc eſt, ſi hoc eſt, ſic autem facile eſt demonſtrare omnia: manifeſtum autem eſt, quòd hoc accidat, tribus terminis poſitis, per plures enim aut pauciores reflexionē dicere differt nihil, per paucos uerò quàm per duos, quādo enim à exiſtente, ex neceſſitate erit .b. Hoc autem exiſtente erit .c. ipſo a exiſtente erit .c. ſi igitur a exiſtente neceſſe eſt .b. eſſe. Hoc autē exiſtente ipſum a hoc enim erat circulo demonſtrari.

Comunis continuatio expoſitorū ¶Expoſitores ferè omnes ita continuare uidentur poſtquam Ariſt. primam fecit rationem aduerſus antiquos ex ſecunda ſecta, quòd ſit impoſſibilis circularis demonſtratio ſimpliciter nunc ſecundam contra eaſdem ad idem probandum erigit.

Errarunt expoſitores. ¶Sed proculdubio errant, quoniam hæc ſecunda ratio, perſe deſtruit ſyllogiſmum eiuſque notitiam, & per accidens demōſtrationem & ſcientiam, nam idem per idem monſtrare cum ſit petitio principij ex. 2. priorum cap. 17. deſtruit ſyllogiſmū per ſe & principaliter, & per accidens demonſtrationem, cū igitur expoſitores non diſtinxerint inter perſe & per accidēs inartificialiter locuti ſunt ars enim nō niſi ea quæ perſe ſunt curat, & non quæ per accidens ſunt. ¶Ideo Auerr. aſſipulanter aliter continuandum eſſe dicimus, ubi Ariſt. demonſtrauit

Vera continuatio. per primam rationem poſterioriſticam, eſſe impoſſibilem circulum in demonſtratione ſimpliciter, nunc per ſecundam rationem prioriſticam intendit probare circulum neque etiam eſſe poſſibilem in ſyllogiſmo, ex hoc medio prioriſtico, quia petitio principij 2. priorum cap. 17. principaliter ſyllogiſmi naturam deſtruit, & per accidens demonſtrationes, aliaſq; ipſius ſyllogiſmi ſpecies. ¶Sed aduerſus hanc noſtram continuationem,

Obiectio. quis obijcere poſſet quoniam non intendit Ariſt. loqui de ſyllogiſmo in hoc libro, ergo neque dicendum eſt, quòd ipſe Ari. ſecundam conſtruxerit rationem ad probandum non dari circulum in ſyllogiſmo. ¶Dicendum eſt cum Auerroe in comm̄.

Euaſio. quòd licet non ſermo ſit de ſyllogiſmo in hoc lib. uoluit tamen repetere, habitum induens prioriſticum, & ad bonitatem doctrinæ, aduerſus antiquos, ſicuti etiam diximus in expoſitione commenti, & ſcito, quòd quamuis hæc ſecunda ratio ſit prioriſtica, nihilominus dici poteſt poſterioriſtica, quoniam deſtruit etiam naturam demonſtrationis & tandē concludimus quòd Ariſt. per has duas uoluit probare, quòd ratio circularis, non ſolum non eſt demonſtratiua, ſed etiam neq; ſyllogiſtica, & non mirum eſſe debet, quod ratione prioriſtica utatur hic contra antiquos, quoniam in. 6. tex. contra ſophiſtarum reſponſionem arguendo, (ut quidam expoſitores ibi ſcripſerunt) nedum poſterioriſtica, ſed etiam prioriſtica uſus eſt ratione, licet nos ambas ad unam deduxerimus, ut in expoſitione tex. 6. annotauimus. Amplius ſcire uolumus, quòd duobus etiam clauditur textibus præſens textus. ¶Et aduertas quòd hæc ſecunda ratio hoc modo fit, ſi daretur circulus tunc ſequeretur quod nihil aliud eſſet dicere, quàm hoc eſt, quia hoc eſt. i. probare idem per idem, unde ſic facile eſſet omnia probare, et hoc eſt quod dicit Ariſt. in principio tex. §Sed nihil aliud dicere§. Et notum quod Ariſt. uidetur cōtinuare ſe ipſum ad tex. præcedentem, et formare rationē præſentem ut diximus. ¶Sed animaduerſione dignum eſt, quòd non poteſt intelligi, quomodo ſequatur & ualeat iſta conſequentia, quam fecit Ariſt. in hac ſecunda rōne, ſi daretur circulus, tunc nihil eſſet dicere, quàm probare idem per idem, niſi annotentur omnia præſuppoſita quæ Ariſt. in tex. innuit: Primum eſt, quòd quicquid eſt cauſa cauſæ, eſt cauſa cauſati, & hoc explicat Ariſt. ibi. §Hoc accidit, tribus terminis poſitis§ & notandum quòd hoc primum p̄ſuppoſitum continetur in .t. 24. non enim de alio loquitur Ari. in hoc tex. 24. niſi de hoc primo præſuppoſito. & declarans eum dicit, quòd debent accipi tres termini .a b. c. dicens quòd ſi ex. a. ſequitur .b & ex. b ſequitur c. conſequens eſt quod ex a. ſequatur. c. per præſuppoſitum dictum, quòd quicquid eſt cā cauſæ. eſt cā cauſati, & dicit Ariſt. quod facere. §Reflexionem§ .i. circulum per plures, aut per pauciores terminos nihil refert, & uult dicere hoc modo Ari. quod circulus ipſe quantum ad uim argumentandi, ſiue per paucos terminos, ſiue per plures fiat, non refert .i. ſiue accipiantur tres termini, ſiue duo termini, ſemper idem uidetur inferre idem, & ſubdit Ariſto. §Hoc enim erat circulo demonſtrari§ .i. cum idem probetur ſeu inferat idem, eſt facere circulum, & ſic patet primum p̄ſuppoſitum ex hoc tex. & non poteſt intelligi adhuc quomodo ualeat conſequentia, quam facit Ariſt. in ſua ratione, niſi in fine ſequentis tex. ut dicemus ibi, nam oportet etiam aliud annotare præſuppoſitum, de quo ſermo erit in principio tex. ſequētis, & niſi hoc modo exponeretur textus iſte, haudquaquam intelligi poſſet, & dicant alij expoſitores, quicquid eis libuerit

Secūda rō Ariſt. contra ãtiquos dicitur prioriſtica.

Quomodo ualeat & intelligatur ſecunda rō Ari.

¶Cum oſtenderit impoſſibilem eſſe reciprocationē Comm. 24.

¶Antequam hoc præſens comm̄. à nobis diuidatur, primitus lectores monere uolumus quòd illa uerba in calce comm̄. §Et poſtquam enuntiauit§ Non ſunt de eſſentia comm̄. ſed indicāt continuationem tex. 25. & hoc uitio tranſlatoris factum eſſe diximus etiam in expoſitione comm̄. 9. & in quam plurimis quoque comm̄. hāc malam partitionem, contra Auerr. uotum factam eſſe inuenies, quo prænotato ad comm̄. diuiſionem deuenientes dicimus, quòd Auerr præſens comm̄. in duas partes ſecauit, in partem continuatiuā & expoſitiuam, continuat igitur Auerr. cum dicit. §Cum oſtenderit impoſſibilem§ Et continuatio fuit ſecundum Auerr. eo modo, quo diximus in tex. uā Auerr. continuationem ſecuti ſumus & ſumma continuationis Auerr. hæc eſt, quòd poſtquam Ariſt. probauit, quòd circulus non poteſt fieri in demonſtratione ſimpliciter, quatenus eſt demonſtratio ſimpliciter, hoc probauit ſuppleta per rationem poſterioriſticam, nunc intendit probare per rationem. ſ. prioriſticam quòd ipſe circulus, neq; eſt poſſibile, ut ſit ſyllogiſmus, & ſubdit Auerr. §et tanto minus eſſe demonſtratiuum§

Continuatio Auerr.

.i. ſi ipſe

.a.ſi ipſe circulus non eſt ſyllogiſmus neque etiam erit demonſtratiuus.

Obiectio.

¶ Set quia quiſpiam poſſet dicere, quòd non operęprecium erat Ariſt. probare in hoc libro poſterio. ipſum circulum non eſſe ſyllogiſmum, quoniam iam in lib. priorum illud probauit, idea Auerr. uidens hanc obiectionem dicit. §& iam explicauerat hoc§ in quibus uerbis mouet dubitationem iſtam.

Reſponſio Auerro. in comm.

¶ Set cum dicit. §Set repetit hic illud§ Dat Auerr. reſponſionem ad ſupradictam dubitationem, dicens uerum eſſe, hoc fuiſſe dictum ab Ariſt. in libro priorum, ſet Ariſt. uoluit repetere illud in hoc libro, tum ut magis concluderet contra antiquos, cùm etiam ad bonitatem doctrinæ uelut etiam diximus in noſtra continuatione. ¶ Placet nobis. prius exponere quędã uerba Auerroys. quę tangit ipſe in principio commenti. dando continuationem, antequam accedamus ad expoſitionem, quam ipſe tangit exponendo textum, & uerba ſunt iſtæc. §Et ꝙ poſſibile ſit occurrere reciprocationem, inter demonſtrationem cauſę & demonſtrationem eſſendi§ In quibus uerbis clarè ipſe Auerr. confitetur dari circulum inter demonſtrationẽ ꝓpter quid & quia tantum, & cum ſubdit Auerr. §Et quod nequeat§ Aduertito quòd nullo modo ipſe Auerro concedit ꝙ circulus fiat in demonſtratione ſimpliciter, imquòd uult ipſe, quòd non ſolum ambo proceſſus non debent eſſe demonſtratiuo ſimpliciter, ſet etiam nullus ex ambobus proceſſibus debet eſſe demonſtratio ſimpliciter, & hoc uoluit dicere ibi. §Aut cum alia demonſtrationis ſpẽ§ & hoc idem tangit ipſe Aue. in com̃. 23 ulterius animaduerſione dignum eſt, quòd circulus non datur inter ambos proceſſus, qui ſunt demõſtratio propter quid, quia tunc idem reſpectu eiuſdem, & ſecundum eundem modum, eſſet prius & poſterius, & notum & ignotum natura, ſicuti iam probauit Auer. optime in com̃. 22. declarando, quare circulus non poteſt dari inter ambos proceſſus, qui ſunt demonſtratio ſimpliciter. Neq; etiam datur inter ambos proceſſus, cum fuerint demonſtratio quia, ſiquis tamen uberrime ſcire capit quomodo fiat iſte regreſſus demonſtrationis, legat quæſo quæſitum noſtrum iam in lucem æditum, & cum dicit §Nihil enim refert dicere§ Aduertas quòd Auerr. exponere uidetur illa uerba tex. noſtri. §Per plures uerò aut per paucio res reflexionem dicere, nihil differt§ Et exponit ipſa per paucа habere, ſyllogiſmum ſimplicem, & per plura habere, intelligit ſyllogiſmum compoſitum, & dicit Auerr, quòd Ari. uult dicere ſic in illis uerbis ſupradictis, quòd. §Hæc res ita eſt euidens§, i. ita ipſa circulatio comprehenditur in ſyllogiſmo ſimplici, ſicuti in compoſito, & Auerr. in texta ſuo habet.

Auerr. opinio. datur circulus inter demõſt. quia et ꝓpter quid et nullo modo demonſtratio ſimpliciter ingreditur circulum.

Error Sueſſani in nulla ſpecie demonſt. cõcedentis circulum.

§Neque differt dicere eam eſſe paucarum rerum aut inter duas res§ Set tamen concludit Auerr. quòd quanto pauciores fuerint præmiſſæ, tanto euidentior & clarior erit reciprocatio ſeu circulatio, & hoc tangit Auerr. ibi quando dicit, §Verum tamen quanto pauciores &c.§ Proſequitur deinde ipſe Auer. exponendo textum, & dicit, §Hæc quidem oratio fert duas expoſitiones§ Et aduertas quòd Auerr. intelligit illam partem tex. in qua dicitur, §Quando enim. a exiſtente, ex neceſſitate erit. b. §Et dicit Auerr. ꝙ. a. b. c. poſſunt exponi dupliciter Prima expoſitio, ꝙ. a. ſignificet præmiſſas. & . b. ſignificet cõcluſionem & . notato quòd Auerr. præſupponit ꝙ. a. & . c. ſint idem, & ſicuti a. ſignificat præmiſſas, ita. c. ſignificet præmiſſas. & iſta prima expoſitio tangitur ibi cum dicit, §Vna ꝙ. a. capiatur uice præmiſſæ ſyllogiſmi§ Et ſecundam expoſitionem tangit ibi. §Et contingit ꝙ acceperit§ Et Au. in hac ſecunda expoſitione, per. a. intelligit minorem extremitatem, & per. b. medium terminum, & per. c. maiorem extremitatẽ & uerum poſt ſubdit Auer. utrunq; expoſitionem eſſe uerã §Et utraq. expoſitio eſt apud me uera§ Et ita iam patet litera Auerr. Set cum dicit in calce com̃. §Et poſtquam enarrauimus§ Iam monuimus in principio com̃. ꝙ hæc uerba ſunt continuatiua ſequentis tex.

¶ Ponatur. a. in quo. c. igitur. b. exiſtente, a eſſe dicere, eſt. c. eſſe dicere hoc autem, quoniã a. exiſtẽte. c. eſt. c. uerò ipſi. a. idem eſt, quare contingit circulo dicentes eſſe demonſtrationem, nihil aliud dicere, quàm quoniam. a. eſt. a. eſt ſic autem omnia demonſtrare facile eſt. Tex. 25.

Vera continuatio.

¶ Vbi Ariſt. poſuit & declarauit primũ præſuppoſitum, ut facilius & clarius intelligatur ſecunda ratio, in præſenti tex. alterum ponit præſuppoſitum; ſine quo haudquaquam intelligeretur huiuſmodi ſecunda ratio, & aduertito ꝙ iſtud ſecundum præſuppoſitum, dependet à primo, nam pro primo præſuppoſito intelligendo & declarando, quomodo. ſ. ſit uerum, ꝙ quicquid eſt cauſa cauſæ, eſt cauſa cauſati, aſſumpſit Ariſt. illas tres litteras. a. b. c. & nunc pro ſecundo præſuppoſito, ſumit Ariſt. ꝙ. a. & . c. ſunt idem & hoc præſuppoſitum explicauit ipſe in principio tex cum dicit. §Ponatur. a. in quo. c.§ i. ſi eundem præſuppoſitum ſit hoc, quòd. a. & . c. ſint idem, tunc ſtantibus & conceſſis ijs duobus præſuppoſitis (Quorum primum fuit declaratum in tex. præcedenti, ſecundum uerò in hoc præſenti textu) hoc modo erigi debet hæc ſecunda ratio prioriſtica, ſi daretur circulus tunc idem eſſet cauſa ſui ipſius quoniam quicquid eſt cauſa cauſæ, eſt cauſa cauſati, nam ſi a. eſt cauſa. b. & ipſum. b. eſt, cauſa. c. ergo. a eſt cauſa ipſius c patet hoc per primum præſuppoſitum, & tunc ſequitur ulterius, ꝙ ſi. a. eſt cauſa ipſius. c. erit etiam ipſum. a. cauſa ſui ipſius, & hoc patet per ſecundum præſuppoſitum, ꝙ a. & . c. ſunt idem & ſi ſic eſt, tunc concludit Ariſt. §Quare contingit circulo dicentes eſſe demonſtrationem nihil aliud dicere, quàm quoniam. a. eſt. a. eſt & facile eſſet omnia monſtrare hoc modo. hæc diximus circa craſſam huius tex. mineruam, laconicè hanc ſecundam rationem formando. ¶ Set ad uberiorem doctrinã pro hac ſecunda ratione iterum formanda quædam præmittenda ſunt, ex perlibratione illius uerbi poſiti nedum in textu præſenti; ſet in tex præcedenti, quid Ariſt. intelligat per rationẽ facilem, cum dicit. §Sic autem omnia monſtrare facile eſt§ Vnde pro intellectu horum uerborum, dicendum eſt, ꝙ Ariſt. per rationem facilem intellexit, rationem leuem & uulgarẽ, & non ſcientificam, ſet inartificialem, ita ꝙ ratio leuis & facilis eſt illa, quam ſciunt uulgares, & ratio inartificialis eſt, qua non utitur ars, nec docet cauſam, & colligitur hoc ab Ar. in. 1. Meth. ubi dicitur ꝙ facile uulgatum non pertinet ad artem, ſet ſolum difficile, ut patet. 2. Poſte. ſiquidem quæ ſunt manifeſta omnibus ſenſibus & uulgaribus ars ſpernit quia ad eã nõ ſpectant, & hoc uoluit dicere Ariſt. in. 1 de gener. t. c. 7. nec. udo rationem facilem, non ſcientificam & inartificialem, nam dicit ibi, ꝙ ad pauca reſpicientes facilius enunciant. i. non ſcientifice, & in artificialiter probant, tunc ſtente

Alia declaratio ſecundæ rationis Ariſt.

hac declaran

hac declaratione, quid intelligatur per rationem facilem, arguit ſic Ariſt. aduerſus antiquos, ſi daretur circulus ſeu regreſſus in artibus, tunc nihil aliud probaretur, quàm. a. eſt, ſi, a. eſt, ſed iſta ratio, per præſuppoſitum declaratum, eſt ratio facilis aius, uulgaris, & inartificialis, ergo regreſſus ſeu circulus poſitus ab ipſis antiquis, eſt leuis, uulgaris, & inartificialis, & ſic non pertinet ad artem, conſequentia probatur, quoniam probatur idem per idem, ut. a. eſt quia a. eſt, & clarius patet hoc probatum ab Ariſt. in. 2. priorum cap. 17. ubi connumerantur duo ſyllogiſmi qui faciunt ad regreſſum, primus eſt omne b. eſt. a. omne. c. eſt. b. ergo omne. c. eſt. a. Secundus ſyllogiſmus, quo fit regreſſus eſt talis, concluſione prænota, & accepta pro prima præmiſſa, ut omne. c. eſt. a. & pro minori ſumatur conuerſa alterius minoris, omne. b. eſt. c. & pro concluſione ſumatur maior prioris ſyllogiſmi, ergo omne. b. eſt. a. & ſciendum quod iſti duo ſyllogiſmi regulantur per dici de omni hoc modo Primus ſyllogiſmus regulatur ſic. c. eſt, quia. b. eſt & . b. eſt quia a. eſt ergo. à primo ad ultimum. c. eſt, quia. a. eſt ſecundus uero ſyllogiſmus regulatur contrario modo, a eſt, quia b. eſt & b. eſt, quia c. eſt ergo à primo ad ultimum, optimè concludit Ariſt. in hoc tex. a. eſt, quia. a. eſt: & hunc exponendi modum Philoponus, & latini non aſſecerunt.

Pulchra expoſitio. 17. capi. 2. priorum de circulo ſyllogiſtico.

Comm. 25 ¶ Dicit dum compoſitio reciprocæ.

¶ Et ſcitote quòd continuatio non ponitur ab Auerr. in hoc commen. quia ea patet in calce præcedentis commenti, uelut ibidem annotauimus, breuibus igitur ſe expediens Auerr. literalem duntaxat ponit expoſitionem continuatio ſua talis eſt, ut patet in fine com. 24. § Et poſtquam enunciauit § Et notand. quòd huiuſmodi continuatio clarius percipitur ex tranſlatione Burana unde uult ſic dicere Auerr. poſtquam Ariſt. enunciauit ſecundum quam diſpoſitionem. i. quo pacto debet erigi ſecunda ratio contra antiquos, nunc proſequitur ſuam declarationem ut ſ. ſecundam concludat rationem & niſi hoc modo exponerentur uerba Auerr. non eſſet ad propoſitum eius continuatio, & quæ dicit circa tex. expoſitionem cum clara ſint, non ſ(?) ſita non egent expoſitione, ſiquis tamen Auerr. hanc expoſitionem, quam ipſe facit exponendo tex. Ariſt. locupletare uoluerit, addat & ſuppleat, ut ſupra exarauimus. Neque etiam Aue. impingendum eſt, quòd eius continuatio in hoc com. non fuerit conſcripta, ſed tranſlatoris uitio factum eſſe credito.

Continuatio Auer. ex tranſlatione Burana.

Tex. 26 ¶ At uerò neque hoc poſſibile eſt, niſi in ijs quæ ſe inuicem conſequuntur, ſicut ſunt propria uno quidem igitur poſito, oſtenſum eſt, quòd nequaquàm neceſſe eſt, aliquod eſſe alterum, Dico autem uno quoniam neque termino uno, neque poſitione una poſita, ex duabus autem poſitionibus primis, & minimis: ſiquidem contingit & ſillogizare: ſi igitur. a. quidem ad. b. & ad. c ſequatur. Et hæc ad inuicem & ad ipſum. a. ſic quidem ex inuicem demonſtrare omnia quæſita in prima figura, ut dictum eſt in ijs, quæ de ſyllogiſmo. Vbi enim oſtenſum eſt quoniam in alijs figuris, aut non fit ſyllogiſmus, aut non de acceptis.

¶ Quidam latinorum ita continuant, poſtquam Ari. fecit duas rationes aduerſus antiquos, nunc intendit eos increpare & reprehendere ex eo quòd, male argumentati fuerant, ex ſingulari, inferendo uniuerſale i. ex hac particulari propoſitione, quod conuertibilia poſſunt circulo demonſtrari, intulerunt hanc propoſitionem uniuerſalem. Igitur omnia poſſunt circulo demonſtrari, & ſic uolunt Sueſſ. & alij, quòd Ariſt. intendat nunc oſtendere ipſos antiquos defeciſſe in malo arguendi modo. ¶ Sed facile eſt oſtendere, ipſum Sueſſanum, & ſequaces erraſſe, cum Ariſt. uerba non innuant hoc. Quòd ſ. intentio Ar. ſit manifeſtare, eos tantum defeciſſe in modo arguendi. ¶ Io quicquid ipſi & alij dicant, ſic clare & diſtincte, continuatio fieri debet ubi. Ariſt. duas edidit rationes aduerſus antiquos ex ſecunda ſecta, unam poſterioriſticam, alteram uerò prioriſticam, quòd non detur regreſſus ſeu circulus, nunc tertiam conſtruit rationem, qua probatur aduerſus eoſdem, quod non omnia ſciantur demonſtratiue per circulationem, & huius continuationis cauſa iam clara eſt, nam ipſi antiqui ex ſecunda ſecta, duo aſſerebant, primum quod datur regreſſus, ſecundum, quod omnia ſciuntur per regreſſum. Quapropter cum Ariſto. ſuus ditus euerterit primum eorum dictum, duobus rationibus, conſentaneum erat, ſecundum eorum ſimiliter dictum delendum fore, & ſic tertiam erigit Ariſt. rationem ad illud delendum, & ſciri uolumus, quòd tertia hæc ratio, duobus etiam textibus clauditur, ſicuti duæ ſupradictæ ut iam notauimus, ſed antequam formaliter erigatur hæc tertia ratio Ari. primitus animaduertendum eſt, quod Ariſt. in hoc tex. 26. prius proponit quædam neceſſariò prænotanda, & deinde in tex. 27. format rationem ex illis prænotatis, ponit igitur Ariſt. in hoc tex. 26. quatuor prænotanda, ex quibus dependet intellectus tertiæ rationis ¶ Primum prænotandum eſt iſtud, quod ſyllogis. circularis non poteſt fieri niſi in terminis conuertibilibus, ut dictum eſt in. 2. priorum capi. 5. & hoc prænotandum tangit Ariſt. in principio huius tex. 26. cum dicit. § At uerò neque hoc poſſibile eſt &c. § Et ſcito per ly, § Propria § debere intelligi ſecundum Ariſt. uelut iam notauit Auerr. ſubiectum, proprium, & definitionem, quæ dicuntur propria. i. conuertibilia, ſicuti etiam inferius annotabimus quid ſit prædicatum proprium & primum in com. 16. contra Alpharabium, & iam in quæſito de medio. demonſtrationis, multa ſcitu digna diximus de prædicato primo contra Alpharabium, & quid ſit ſecundum Auer. ¶ Secundum præſuppoſitum tale eſt, quòd ſyllogiſmus circularis non poteſt fieri ex uno termino tantum, neque ex una propoſitione tantum, ſed neceſſario ex tribus terminis, & duabus propoſitionibus, hoc præſuppoſitum patet declaratum. 2. priorum cap. 5. & . 6. & tangitur in tex. ab Ariſt. cum dicit. § Vno quidem igitur poſito § & dicit Ariſt. ibidem. § Ex duabus propoſitionibus primis & minimis § i. ad minus ex duabus propoſitionibus conſtat ſyllogiſmus, & non intelligi debet, quòd propoſitio ſit minima, & dicuntur illæ propoſitiones primæ. i. præmiſſæ, & prius poſitæ ante: ſ. concluſionem, quæ ad minus. i. quæ præmiſſæ non poſſunt ſumi in ſyllogiſ.

Continuatio quorundam latinorum.

Sueſſani opinio. impugnatio.

Vera continuatio.

Cauſa continuationis & intentionis huius textus.

Primum præſuppoſitum.

Secundum præſuppoſitum.

quàm in

quam in numero binario, & omnes cæterorum expoſitorum interpretationes, ſuperfluas eſſe cenſemus, cum ſint extra Ariſto. mentem. ¶ Tertium præſuppoſitum hoc eſt, quòd ſyllogiſmus non poteſt fieri, niſi in prima figura, & in primo modo primæ figuræ: hoc præſuppoſitum, declaratum fuit ab Ariſt. in. 2. prior. cap. 5. 6. & 7. & tangitur in textu præſenti, cum dicitur ibi § ſi igitur à quidem ad. b & ad. c. ſequitur § Et aduertas quòd Philoponus nititur declarare quomodo in alijs figuris, non fiat circulus, niſi tantum in prima. ſed cum noſtrũ excedant propoſitum, prætermittenda putauimus: nam hæc tria præſuppoſita, ſumit hic Ariſt. declarata ex propria intentione. in propria loco ſ. in. 2 lib priorum cap. 5. 6. 7. quapropter ſiquis diffuſius ea ſcire cupit: legat quæſo Ariſt. 2. priorũ ſupradictis tribus capitibus, nos enim breuitati ſtudentes, neceſſario declarare intendimus.

Tertium præſuppoſitum.

¶ Quartum prænotandum eſt, quòd antiqui dixerunt, dari regreſſum ut omnia ſciantur, & licet hoc prænotandum formaliter non ſit in uerbis Ariſto. in hoc tex. 26. tamen uirtualiter continetur ut patet per tex ſuperiores, & hoc modo debet ordinari tex. iſte. 26. & non ſicuti Sueſſanus, qui ſecus Ariſt. mentem intelligens, alio modo ordinare conatus eſt, & præter Ariſt. & Auerr. uota.

Quartum præſuppoſitum.

Cõm. 26. ¶. Ex quo ij cenſent reciprocam.

¶ Iſtud cõm. eſt facilis intellectionis, & in duas partes ſecatur, in continuationem. ſ. & expoſitionem, continuat in principio & exponere incipit ibi § Et dixit rurſus impoſſibile § quo ad continuationem igitur uult ſic dicere Auerr. poſtquã Ariſt. oſtẽdit circulum eſſe impoſſibilem, & cõtra ipſos antiquos, et quia ipſimet antiqui dicit Auerr. § Ex quo ij cenſent § i. cum ipſi antiqui dixerint etiam, quòd omnia ſciantur per demonſtrationem circularem § Intendit iterum hoc cõmoſtrare quòd hoc ſit impoſſibile § i. intendit nunc ipſe Ariſt. tertiam facere rationem, quòd impoſſibile ſit omnia ſciri per regreſſum, et utraq; tranſlatio tam Abrami, quàm Buranæ hoc innuere uidetur ſecundum rem, licet aliqualis differentia uerbalis inexiſtat: et cum dicit § Et dixit rurſus impoſſibile eſt § incipit exponere textum uerum ut ſa illius, clariuſue intelligatur, qd dicit Au. in exponendo tex. diſtinguit hoc cõm in tria, ſecundum quatuor præſuppoſita, quæ Ariſt. præſupponit in tex. onteq; formetur tertio ratio, uelutì diximus in expoſitione textus, Vnde cum dicit § reciproca enim demonſtratio § aduertas quòd tangit Auerr. primum præſuppoſitum ut diximus in tex. quòd. ſ. ſyllogiſmus circularis non poteſt fieri. niſi in terminis conuertibilibus. ut patet iam in ſecundo priorum cap. 5. & quando dixit § Sed ex pauciſſimis fit demonſtrationibus § ſecundũ tangitur præſuppoſitum, quòd ſ. ſyllogiſmus circularis non poteſt fieri ex uno termino tantum, neq; ex una propoſitione tantum ſed neceſſariò ex tribus terminis & duabus propoſitionibus, uelutì docuit iam Ariſtot. ſecundo priorum cap. 5. & non operepretium eſt immorari circa expoſitionem uerborum Auer. in com ñ. nam ex ſe patent: cum dicit § Dixit uerò in prima figura § Tertium Auerr. declarat præſuppoſitum, quod tale eſt quòd ſyllogiſmus circularis, non poteſt fieri, niſi in prima figura, & in primo modo eiuſdem uelutì docuit Ariſtot. ſecundo priorum cap. 5. 6. 7 & hoc modo ſecundo præſens cõmentũ clariſſimè percipietur tota Auerroys expoſitio.

Continuatio Auerr.

Primum præſuppoſitum.

Secundum præſuppoſitum.

Tertium præſuppoſitum.

Tex. 27. ¶ Quæ uerò non mutuò prædicantur nequaquam eſt demonſtrare circulo. Quare cum pauca hæc in demonſtr. ſint, manifeſtũ eſt, quòd & uanũ & impoſſibile ſit ex ijs quæ ſunt ad inuicẽ eſſe demonſtra. atq; propter hoc contingere oĩum demonſtra. eſſe.

¶ Neglectis blatteronum nugis, ſic dicẽdum eſt, perſpicacè. Poſtquam Ariſtot. in præcedenti textu quatuor prænotando prælibauit antequàm tertiam erigeret rationem: in præſenti textu intendit erigere tertiam rationem ex illis quatuor præſuppoſitis. Quæ talis eſt, Ille proceſſus eſt inutilis, uanus, & impoſſibilis, per quem non ſcitur finis totalis, ob quem ponitur ille proceſſus, ſed regrediendo, à concluſione, non poſſunt ſciri omnes præmiſſæ. ſed ſolum quæ ſunt conuertibiles, ergo ſequitur contra antiquos quòd regreſſus non facit ſcire omnia & ex conſequenti talis regreſſus eſt uanus, inutilis, & impoſſibilis, & ideo optimè concluſit Ariſtot. in fine tex. § Manifeſtum eſt, quòd & uanum, & impoſſibile § Et tota litera claro eſt. ¶ Quærunt expoſitores omnes in præſenti loco. utrum detur regreſſus demonſtratiuus, & blatterizando, in multos prolabuntur errores, uelutì in quæſito noſtro de regreſſu demonſt. uberrimè & profuſiſſimè dictũ ẽ aduerſus expoſitorũ oĩum nam qđ quæſitũ ſcitu digniſſimũ, emito quæſo, et memoriæ mandato, & erit tibi grandis bonus: & non ab re, illud quæſitũ non fuit in præſenti loco impreſſioni traditũ, quĩa iam multis ante annis illud in lucẽ editum fuit, & pp excellentiã, & utilitatem, meretur illud quæſitũ, particularẽ & ſeparatam ĩpreſſionẽ, ut quotaſquiſque eum præ manibus hẽre poſſit ſicuti obſeruauimus particulariter ẽt ĩprimendo paucis ante diebus, quæſitum de medio demonſtrationis potiſſimæ.

Vera continuatio.

Tertia ratio Ariſto. contra antiquos.

Quæſitum de regreſſu demonſtratiuo, iã fuit in lucẽ editum.

Cõm. 27. ¶ Dixit quando res non conuertuntur.

¶ Auerr. prætermittens continuationem in hoc cõm. tanq̃ claram breuibus tex. expoſitionem abſoluit, & exponens Auer. tex. dicit demonſtrationem circularem concedendam eſſe in ijs quæ ſunt ad inuicem, & non de omnibus rebus, uelutì antiqui qui tradiderant, hinc ſequitur Sueſſanum obiurgandum eſſe. quoniam ad aures Ariſt. uerì noluit, nullo modo demonſtrationem circularem eſſe poſſibilem. ſed pro hoc legito diffuſiſſimè in quæſito noſtro de regreſſu demonſtratiuo.

Error Sueſſani.

Tex. 28. ¶ Quoniam aũt impoſſibile eſt aliter ſe habere id, cuius eſt ſciẽtia ſimpliciter, neceſſariũ utiquè erit ſcibile, id quod ſecundum demonſtratiuã ſcientiam eſt: demonſtratiua aũt eſt, quam habemus in habẽdo demonſtrationem, ex neceſſarijs: itaq; ſyllogiſmus eſt demonſtratio: accipiendum ergo ex quibus & qualibus demonſtrationes ſunt.

¶ Quot ſunt expoſitores, tot ferè ſunt cõtinuationes & expoſitiones diuerſæ circa præſentẽ tex. Nos breuitati ſtudentes, inſigniores famoſioreſq; in mediũ afferemus, ut ex eorũ impugnationibus, uerior appareat & bẽatior noſtra continuatio.

Continuationes uariæ ſunt.

¶ Philo. et eius aſſecla Sueſſ. in hũc modũ continuãt. Poſtq̃ philoſophus redarguit antiquos utriuſq; ſectæ tã eos qui nulli⁹ demonſtr eſſe dicebant, quã eos, qui oĩum demonſt. eſſe ſupponebãt, nũc cõſequenter & ordinatim reddit ad illud declarandũ qđ ab initio ĩcœpit, quid nã ſit demõſt. ſciã ſed quĩa hoc ſciri nõ põt niſi ſciamus quorũ ẽ demõſt. et ex quibus ẽ dem. iõ reſumit ſer. de ijs, et declarat ſubie. mat. ¶ Sed hæc cõtinua

Philoponi & Sueſſani continuatio.

Impugnatur.

ex pluribus de cauſis diminuta eſſe uidetur, prima cauſa hæc eſt, quia Ariſtote. non reuertitur ad declarandum quid ſit ſciētia demonſtratiua, cum intendat tantum loqui de conditionibus præmiſſarum demonſtrationis ſimpliciter, uelutí, diffuſius ſæpe ſæpius ſuperius enucleauimus, & ſignanter in expoſitione commen. 17. ad Auerr. aures annotauimus: Secunda eſt, quia non particularem aſſignat rationem, cur Ariſtote. uelit demonſtrationem eſſe ex neceſſarijs, operæpretium enim eſt, ut declaretur, ex quo moueatur Ariſt. ut dicat demonſtrationem habere hanc conditionem, ut ſit ex neceſſarijs. & clarior huiuſmodi impugnatio aduerſus Philoponum apparebit, ex noſtra uera continuatione. & quicquid concluditur contra Philoponum, & aduerſum Sueſſanum concludere uidetur, cum eius ferè ſemper ſequatur opinionem.

Continuatio diui Thomæ.
Impugnatur.

¶ Diuus Thomas ita continuando aſſerit, Poſtquam philoſophus oſtendit quid ſit ſyllogiſmus demonſtratiuus, in parte iſta incipit oſtendere, ex quibus & qualibus ſit. ¶ Sed pace eius dicimus ipſum à mente Ariſtote. alienum eſſe. Primo quidem ſic, quia (ut diximus) Ariſtote. intentio non eſt in preſenti libro poſteriorum declarare, neq; quid ſit ſyllogiſmus demonſtratiuus, neq; probare & oſtendere neceſſitatem ipſius ſyllogiſmi demonſtratiui, uelutí bis ſuperius aduerſus diuum Thomam animaduertimus. ſ. in textu primo, & in continuatione tex. 7. Secundò errat quia confuſè loquitur, non ſpecificando de qua. aut quali requiſito loquatur Ariſtote. in hoc textu. 28 nam nos quærimus intentionem particularem in hoc textu particulari, & nō intentionem totius capitis ſicut eam proponit diuus Thomas. Tertiò errat, quia non dat cauſam intentionis, cur Ariſtot. hæc intendat.

Duplex continuatio Egidij romani.
Prima continuatio.

¶ Egidius Romanus, duplicem aſſignat continuationem, & utramq; falſam, ut oſtendemus. Prima eius continuatio talis eſt, poſtquam Ariſtote. oſtendit quòd demonſtratio eſt ex primis & ueris, in parte iſta declarat ex quibus & ex qualibus primis, & ex quibus, & ex qualibus ueris habeat eſſe demonſtratio, & aſſignat rationem ipſe Egidius, quia nō ſufficit ſcire demonſtrationem eſſe ex primis & ueris, niſi ſciuerimus quæ, & qualia ſunt illa prima.

Secunda continuatio.

& non contentus hac prima continuatione, ſubdit ſecundam, dicens Poſtquam ergo philoſophus determinauit de ijs quæ ſunt materialia reſpectu demonſtrationis, quia oſtendit demonſtrationem eſſe, ex primis & ueris. In parte iſta determinat de ijs quæ ſunt formalia oſtendens ex quibus, & qualibus ueris ſit demonſtratio, quia eſt de omni, per ſe, & ſecundum quòd ipſum.

Impugnatur prima continuatio.

¶ Nemini dubium eſſe debet, utramq; hanc continuationem eſſe contra Ariſtote. mentem, & primò arguitur contra primam, quoniam Ariſtote. intendit loqui, de alia conditione, ab illis quas poſuit ſuperioribus textibus, loquitur enim de neceſſario. docens ex quo & quali neceſſario debent eſſe præmiſſæ demonſtrationis ſimpliciter, & ſic non loquitur ex quibus, et ex qualibus primis & ueris debet eſſe demonſtratio: Præterea, mirum eſt cur potius ipſe Ariſto (ut dicit Egidius) uelit declarare ex quibus & ex qualibus primis & ueris conſtat ipſa demonſtratio, & non doceat ex quibus & ex qualibus cauſis & ex quibus, & ex qualibus immediatis. & ſic de alijs ſupradictis conditionibus, reijcienda igitur uenit huiuſmodi continuatio.

Impugnatur ſecunda cōtinuatio.

¶ Neq; etiam ſecunda ipſius Egidij continuatio uera eſſe aliquo modo poteſt, quoniam omnes conditiones præmiſſarum demonſtrationis ſimpliciter, habent rationem materiæ, nam eſſe neceſſarium eſt conditio materialis, & non formalis, & ſimiliter dicendum eſt de hiſce tribus conditionibus ſ. de omni, per ſe, & ſecundum quòd ipſum, quæ ſunt conditiones ipſius neceſſarij ut dicemus in expoſitione com̄. & in te ñ. 29. hoc idē tangetur, & clarior patebit impugnatio utriuſq; continuationis Egidij cum noſtra declarabitur cōtinuatio.

Continuatio Pauli Veneti.

¶ Paulus uenetus ſecundam Egidij Romani ſequēs continuationem, breuibus ſe expediens, dicit, Poſtquàm philoſophus inueſtigauit ex quibus eſt demonſtratio materialiter, nunc determinat ex qualibus eſt formaliter.

Impugnatur.

¶ Vltra impugnationem, quam aduerſus Egidium adduximus, hoc quoq; modo poſſet reprehendi, quoniam Ariſt. ut dicit in textu, intendit loqui ex quibus, & ex qualibus, ergo non tantum ex qualibus ſit ipſa demonſtratio, ſed etiam ex quibus ſit, hæ ſunt famoſiores continuationes, ad quas omnes aliæ cum reduci poſſint, non opus eſt, eas impræſentiarum recenſere.

Vera continuatio.

¶ Ideo poſtpoſitis omnibus hiſce continuationibus, pro uera & peripatetica continuatione ſic namq; dicendum eſt. Poſtquàm Ariſt digreſſus fuit contra antiquos perperam ſenſiſſe de ipſa demonſtratione, nūc reuertitur ad declarandam aliam conditionem præmiſſarum demonſtrationis ſimpliciter eas. ſ. eſſe neceſſarias.

Cauſa continuationis & intentionis.

¶ Et cauſa huius continuationis talis eſt, quoniam declaratæ fuerūt antea aliæ conditiones ipſarum præmiſſarum demonſtrationis ſimpliciter. ſ. eas eſſe, ueras, primas, immediatas, priores, & notiores, & cauſas, nunc declaranda remanebat iſta alia conditio. ſ. præmiſſas eſſe neceſſarias, & ideo non ab re uoluit eā declarare.

Dubitatio pulchra.
Reſponſio

¶ Sed dubitabit & pulchrè, quomodo cognoſcitur quòd eſſe neceſſarium ſit conditio præmiſſarum demonſtrationis ſimpliciter. ¶ Reſpondetur, quòd cognoſcitur ex regula iſta (quam in textu primo & in tex. 7. 8. & 9 tetigimus et enucleauimus) quòd artifex ex conditionibus finis præcognitis, elicit & uenatur omnes conditiones inſtrumenti, quo peruenitur ad illum finem, hanc regulam docuit Ariſt. in. 3. ethico. cap. 5. & 7. meth. 23. ſed ſcire eſt finis præmiſſarum demonſtrationis ſimpliciter ut patet ſuperius abunde declaratum in tex. 7. 8. & 9 ergo ex conditionibus ipſius ſcire, colligere debemus conditiones, ipſarum præmiſſarū demonſtrationis ſimpliciter, quæ ſunt inſtrumenta ad ipſum ſcire, tunc proſyllogizatur, ſed inter alias conditiones, quas poſuit Ariſt. in definitione ipſius ſcire, eſt quòd non contingat aliter ſe habere. i. quòd ſit neceſſaria cauſa, uelutí pulcherrimè declarauimus iam in definitione ſcire in tex. 7. & iſta particula non fuit declarata ut patet iam, ergo neceſſariò declaranda erat, meritò igitur Ariſt. uoluit eam impræſentiarum declarare, unde patet continuatio & cauſa continuationis.

Variæ ſūt tex. expoſitiones.

¶ Amplius annotandū eſt, ꝙ ſicuti ſunt uariæ huius tex. continuationes, ita uarias comperimus expoſitiones, quæ cum ſint facilioris impugnationis, noſtra non egent impugnatione, ideo ſtatim ad tex expoſitionem deueniamus, animaduerſione digne dua ſunt, primū eſt. quòd Ariſt. nedum in hoc tex. intendit dicere præmiſſas eſſe neceſſarias, ſed etiam probare intendit quòd ipſæ præmiſſæ ſunt neceſſariæ: Secundum uerò tale eſt, quòd Ariſt. eodē probandi modo utitur hic, quòd præmiſſæ ſunt neceſſariæ, ſicuti uſus fuit ī tex 10. ubi probauit, ꝙ præmiſſæ debent eſſe ueræ: tūc ſtantibus hiſce præſuppoſitis, ſic probat Ariſt. ꝙ præmiſſæ ſunt neceſſariæ, concluſio eſt neceſſaria ergo præmiſſæ debent eſſe neceſſariæ. ſic probauit Ariſtote. textu decimo quòd præmiſſæ ſunt ueræ, concluſio eſt uera, ergo præmiſſæ ſunt ueræ, & aduertas quòd Ariſtoteles per illud §. Cuius

Ratio Ariſto. in tex. quòd præmiſſæ ſint neceſſariæ.

eſt ſcientia ſimpliciter, & impoſſibile eſt aliter ſe habere § Intelligit concluſionem, & per § Id quod ſecundum demonſtrationem ſcientiam eſt § Intelligit præmiſſas. Vnde Ariſto. infert concluſionem dicens § Ex neceſſarijs itaq; § Id eſt ſi concluſio eſt neceſſaria, & præmiſſæ neceſſariæ debent eſſe: Et quia neceſſarium multiplex eſt, ideo Ariſt. ſubdidit § Accipiendum ergo eſt ex quibus § Quaſi uelit dicere, cum multæ requirantur conditiones, & proprietates, ad hoc ut præmiſſæ dicantur neceſſariæ, erunt etiam declarandæ, quæ & quales debent eſſe conditiones & proprietates ipſius neceſſarij, ut ſciamus diſcernere præmiſſas neceſſarias, à non neceſſarijs, ut tangit Auerr. in calce co. antecedens ſupradictum. ſ. concluſio eſt neceſſaria, iam patet. conſequentia etiam patet, quoniam ſicuti uerum non niſi ex ueris per ſe, ita neceſſarium nõ niſi ex neceſſario. per ſe. Vlterius aduertas quòd Ariſto. eodẽ modo intellexit hic de neceſſario ſicuti ipſe dixit in tex. 7. et propterea illuc recurrito. & reijcito quæ hic aſſerunt latini,

Dubitatio nes latinorum uanæ.

& græci, contra Ariſt. mentem ❡ Expoſitores quærunt, an neceſſarium ſequatur ex contingentibus, & multa blaterizãt & quia ſimiles ſunt huiuſmodi dubitationes illis, quas mouimus, & fecimus in tex. 10. an uerum ex falſis contingat ſequi, & multa ſcitu digna recenſuimus in expoſitione com. 10. propterea pro uera noſtra opinione dicendum eſt, ſicuti ibi declarauimus, ideo legito quæ ibi exarauimus, ſuperfluum enim eſt, eadem toties exarare: multæ aliæ particulæ textus, patebunt in com. expoſitione.

Cõm. 28.

❡ Poſtquàm iam oſtenſum eſt.

❡ Duo îndem facit Auerr. in hoc com. primo continuat, & ſecundo exponit ibi § Et dixit notam aũt eſt § quo ad continuationem igitur Auerr. dicit hoc modo, poſtq̃. declarata fuit definitio demonſtrationis, quòd oportet, ut præmiſſæ habeant iſtas omnes conditiones, quòd ſint cauſæ, primæ, ueræ, immediatæ, notiores, & priores, & neceſſariæ, & quia dictum declarauit de alijs conditionibus, & nõ dixit ipſe Ariſt. quomodo præmiſſæ debent eſſe neceſſariæ, ideo ad complendum ſermonem de omnibus conditionibus præmiſſarum, uult declarare quomodo præmiſſæ debent eſſe neceſſariæ: & cum dicit § Et ille eſt epithetus qui inter § aduertas quòd iſtæ uerba Auerr. poſſunt dupliciter exponi, uno modo ſecundum tranſlationem Buranæ. quòd Auerr. uelit ſic dicere, quod iſta conditio. ſ. eſſe neceſſarium, eſt fundamentum omniũ aliarum conditionum ſupradictarum, & hoc uoluit dicere in ijs uerbis Burana § quæ ſunt conditiones procedentes, à reliquis conditionibus per modum fundamenti § alio modo poteſt exponi ſecundum tranſlationem Abrami dicentis § Et illa eſt epithetus, qui inter cæteras conditiones gerit uicem conceptionis § quaſi Auerr. uelit ſic dicere, quòd eſſe neceſſarium, eſt definitio ipſarum præmiſſarum demonſtrationis ſimpliciter, ſed eſſe priores, notiores & cauſas &c. non ſunt definitiones, ſed ſunt proprietates, & conditiones ipſarum præmiſſarum, ſed prima expoſitio per conceptionem intelligendo fundamentum ut oponit tranſlatio Burana uidetur uerior, & conformior uerbis Ariſtote. quoniam ut etiam dicemus in expoſitione tex. ſequentium ipſum neceſſarium eſt. ſubiectum iſtarum etiam proprietatum, & conditionum. ſ. de omni, per ſe, & ſecundum quòd ipſum uel ſic exponantur iſtæ uerba & melius, ſicuti conceptio. i. definitio

Continuatio Auerr. ſecundum tranſlatione Buranæ

Notato contra omnes expoſitores quod triplicater exponuntur uerba Auerr.

eſt nobilius inſtrumentum ſciendi, quam ſit demonſtratio, ueluti demonſtrauimus in proprio quæſito, ita hæc conditio. ſ. eſſe neceſſarium, eſt nobilior conditio, quàm omnes aliæ conditiones requiſitæ ad ipſas præmiſſas demõſtrationis, quia omnes conditiones reducuntur ad eſſe neceſſarium, & iſta expoſitio uerior eſt. ❡ Et aduertas quòd quamuis dicat Auerr quæſito. 4. logic. quòd nobiliſſima & perfectiſſima conditio ſit, eẽ primum, loquitur ibi in comparatione ad dici de omni, & per ſe, ſed eſſe neceſſarium eſt perfectior omnibus alijs conditionibus. ❡ Sed contra hanc continuationem Auerr. occurrunt dubitationes, & primo ſic arguitur, quia falſum eſſe uidetur quòd Ariſtote. ex definitione demonſtrationis, declarauerit ſupradictas cõditiones præmiſſarum. ſ. eas eſſe cauſas primas, ueras, notiores, priores, & immediatas, nam diximus ſæpe ſæpius, quòd ex definitione ſcire, Ariſt. uenatus fuit conditiones præmiſſarum demonſtrationis ſimpliciter, per regulam quam tetigimus in tex. quòd artifex ex conditionibus finis præcognitis colligit conditiones inſtrumẽti, per quod attingit ipſum finem, non igitur rectè dixit Auerr. quòd ipſe Ariſtote. ex definitione ipſius demonſtrationis declarauit & poſuit conditiones præmiſſarum demonſtrationis, idem enim per idem probaret: Secundo ſic arguitur cõtra ipſum Auerroem non eſſe uerum, quòd Ariſtot poſuerit in definitione ipſius demonſtrationis q; præmiſſæ ſint neceſſariæ, ut patet expreſſè in tex. 9. omnes alias conditiones ibi poſuit, & non poſuit eas eſſe neceſſarias, ergo Auerr. expreſſe contradicit Ariſtote. ❡ Niſi ſic diceretur, non poſſet defendi Auerroes, Vnde ad primam dubitationem dicendum eſt, quòd ipſe Auerr. ſic uoluit dicere in principio commen. poſtquam ex definitione ſcire demonſtratiui, nõ enim reiecit ipſius ſcire definitionem, licet explicauerit tantum demonſtrationis definitionem. haudquaquam latebat ipſum Auerr. conditiones præmiſſarum demonſtrationis, debere ſumi ex conditionibus ſcire, quod eſt finis præmiſſarum demonſtrationis, et ut uerius et proprius loquamur, eſt finis ipſius demonſtrationis, ut patet tex. 8. & 9. ❡ Ad ſecundam obiectionem faciliter quoq; reſpondemus quòd licet Ariſt. non ponat expreſſe in tex. 9. illam conditionem. ſ. eſſe neceſſarias ipſas præmiſſas, tamen intelligi debet, quoniam tot ſunt conditiones inſtrumenti ad finem ut dictum eſt per illam regulam ſæpius enucleatam, quot ſunt conditiones finis, ſed eſſe neceſſarium, eſt ultima conditio poſita in definitiõe ſcire, cum dixit ibi Ariſtote. & non eſt contingere hoc aliter ſe habere. i. oportet cauſam neceſſariam eſſe, ut expoſuimus in definitione ſcire, ergo eſſe neceſſarium erit etiam conditio ipſarum præmiſſarum demonſtrationis ſimpliciter, quæ eſt inſtrumentum ad ipſum ſcire, & ſic dicendo, non ſequitur Auerr. aduerſari Ariſtote. Quinimmo dicimus uerba ipſius Auerr eſſe ſummoperè conformia & declaratiua uerborum Ariſtote. cætera quæ dicit Auerr. exponendo tex. cum ex ſe pateant, noſtra non agent perlibratione, ſed cum dicit Auerr. in illis uerbis § & poſtquam argumentatus eſt § Aduertas quæſo quòd illa uerba innuunt continuationem tex. ſequentis, & aſſignat Auerr. cauſam ibi cum dicit § Ex ijs enim proprietatibus § Quare uult loqui de illis tribus conditionibus. ſ. de omni, per ſe, & uniuerſale, & cauſa eſt iſta, quoniam per illas tres conditiones cognoſcitur neceſſarium, à non neceſſario, & ex conſequenti illæ tres conditiones ſunt notiores ipſo neceſſario, & ſic ſunt priores eo.

Dubitatur cõtra continuationem Auerr.

Defenditur Auerr.

Tex.29. ¶Set primo determinabimus quid dicimus de omni & quid per ſe & quid uniuerſaliter: & de omni quidem hoc dico, quod utiq; eſt non in quodam quidem, in quodam autem non. Neq; quòd aliquando quidem aliquando uerò non. Vt ſi de omni homine animal, ſi uerum eſt quidem hunc dicere hominem. Verum eſt etiam dicere animal. & ſi nunc alterum, & alterum. & ſi in omni linea punctum ſimiliter: ſignum autem eſt namq; inſtantias ſic ferimus. Vt de omni interrogati aut ſi in quodam non, aut ſi aliquando non.

Continuatio uera. ¶Aliorum reiectis continuationibus & introductionibus ad hunc tex. ſic peripatetice dicendum eſt. Poſtquam Ariſt. reperijt & probauit, quòd oportet præmiſſas demonſtrationis ſimpliciter eſſe neceſſarias, nunc incipit inquirere proprietates & conditiones, quibus ſũt, & cognoſcũtur quòd ſunt neceſſariæ: hanc continuationem accepimus ab Auerr. in calce com̃. 28 et ſolum Auerr. recte & iuxta Ariſt. mentem introduxit hunc tex. & alij blatterare optimi ſunt, dicere uerò ineptiſſimi: & eo maximè Egidius rom. Paulus uenetus, & Saeſſanus, & eorum aſſeclæ cordatiſſimi ¶Et ſciri uolumus, quòd præſens

Diuiſio textus in duas partes. tex. in duas ſecatur partes. In prima parte. ſ. in principio texti. enumerat tres conditiones & proprietates ipſius neceſſarij, prima eſt de omni, ſecunda per ſe, & tertia eſt uniuerſale: In ſecunda uerò parte ibi § & de omni quidem hoc dico § declarat Ariſt. primam conditionem. ſ. quid intelligat per ly, de

Expoſitio uerborum textus. omni. ¶Reſtat ut habita hac tex. diuiſiõe, accedamus ad uerborum expoſitionem circa ly, de omni, & ſcito quod ſermo eſt in præſenti libro de dici de omni poſterioriſtico, & nõ de dici de omni prioriſtico, inferius patebit diſcrimen inter utrumq;, & cum dicit in tex. § Dico § Aduertas quod Ariſt. uult innuere definitionem quid nominis ipſius de omni. ſ. quid explicetur per ly, de omni, & non dat definitionem quid rei, ueluti diffuſius infra dicemus: aduerſus omnes expoſitores, & deſcribens ipſe Ariſt. ipſum dici de omni duas aſſignat particulas deſcribẽtes et explicantes quid nominis ipſius dici de omni: prima particula ſeu conditio, requiſita ad ipſum dici de omni poſterioriſticũ eſt ut habeat uniuerſalitatem ſubiectorũ ſeu ſuppoſitorũ & hanc explicauit ibi Ariſt. cũ dicit § quod utiq; eſt, non in quodam quidem, in quodam autem non § ſecunda uerò particula & conditio eſt, quod habeat uniuerſalitatẽ temporis, & hãc explicauit Ariſt. cum dixit § neq; quod aliquando quidem, aliquando uerò non, § & quoniam intellectus noſter facilius manuducitur ad rei ueritatem capeſſendam per exemplorũ poſitionem ueluti docuit & uſus fuit aſſiduè alibi, ipſe Ariſt. ideo ut facilius apprehendatur huiuſmodi deſcriptio ipſius dici de omni ſtatim ſubdidit exemplum dicens § ut ſi de omni homine animal § ſ. prædicatur, & innuit uniuerſalitatem ſuppoſitorum ſeu ſubiectorũ, cum dicit § ſi uerũ eſt hunc quidẽ dicere hominem uerum eſt etiã dicere animal § & innuit uniuerſalitatem temporis cum dicit § & ſi nunc alterum, & alterum § quando homo non quandoq; eſt animal, & quandoq; non, ſet ſemper & homo eſt, & animal eſt: & cum dicit § & ſi in omni linea punctum ſimiliter § ſecundum aſſignat exemplum ipſe Ariſt. in prædicamento accidentis, ut innueret, quòd non tantum ipſum dici de omni poſterioriſticum reperitur in uniuerſalibus ſubſtantiæ, ſet etiam in uniuerſalibus accidentis, nam in unoquoq; genere eſt quid, ut recitat Ariſt. primo topicorum cap. 7. & ipſum quid ſeu pars quidditatiue dicitur & ſumitur ſm̃ uniuerſalitatem ſuppoſitorum & temporum, & comperies hoc eſſe uerum in omnibus habentibus quidditatem, in omni prædicamento, & ideo Ariſt. duplex uoluit aſſignare exemplum, unum in prædicamento ſubſtantiæ, & alterum in prædicamento accidentis, & hoc non animaduerterunt cæteri expoſitores, & cum dicit in calce tex. § Signum autem § Notato quòd Ariſtot. probat, à ſigno, quòd ipſum dici de oĩ poſterioriſticũ debeat hẽre illas conditiones ſupradictas. ſ. uniuerſalitatem ſubiectorum, & temporum, & præſupponit hoc Ariſtot. quòd tot modis aliquid conſtruitur, quot modis deſtruitur, ſet & duobus modis ipſum dici de omni poſterioriſticum deſtruitur, ergo duobus modis conſtruitur, Vnde ſi propter temporis particularitatem dictum de omni deſtruitur, & propter temporis uniuerſalitatem conſtruitur, & ſimiliter ſi propter ſubiecti particularitatem deſtruitur, et propter ſubiectorum uniuerſalitatem conſtruitur, & ſic patet probatio quomodo utraq; uniuerſalitas ſit neceſſaria ad ipſum dici de omni poſterioriſticum, & aduertas quòd quando Ariſto. dicit in tex. § Namq; inſtantias ſic ferimus § demonſtrator ut induit habitum topicum, utitur inſtantijs, & hæc dicta ſint circa craſſum tex. expoſitionem. ¶Operæpretium eſt modo, ad pinguiorem & uberiorem intellectum eorum quæ dicta ſunt in tex. expoſitione, aliquas mouere dubitationes. Prima dubitatio hæc eſt, circa illud uerbum § primo § cur eum Prima dubitatio.

poſuerit Ariſt. & ad quod retulerit. ¶Dicitur quòd ly, § primo dicit ordinem in hoc tex. nam Ariſt. poſuit eum ut innuat ordinem dicendorum, itaquòd ſic uoluit dicere Ariſt. primo. i. antequã ſciatur & cognoſcatur ipſum neceſſarium, primo determinandum de tribus hiſce proprietatibus, & conditionibus. ſ. de omni per ſe, & uniuerſale. Pulchra ſolutio.

¶Et ſi quæres, cur prius de ijs tribus. ſ. de omni per ſe, & uniuerſali, quàm de ipſo neceſſariò. Interrogatio.

¶Reſpondetur ex Auerr. in calce com̃. 28. quod de eo prius eſt pertractandum, quod eſt cauſa propter quam aliquid ſit & cognoſcatur, exemplum, cum animal rationale ſit cauſa, ob quam homo ſit, & cognoſcatur, prius determinandum eſt de ipſo animali, & rationali, ſic in propoſito, cum iſtæ conditiones. ſ. de omni per ſe, & uniuerſale ſint cauſa, propter quã præmiſſæ demonſtrationis ſimpliciter ſint, & cognoſcantur neceſſariæ, & differant à nõ neceſſarijs, propterea ipſe Ariſto. prius de ijs tribus determinandum eſſe ſtatuit, quàm de ipſo neceſſario, & hanc reſponſionem innuit & elicit Auerr. in fine com̃. 28. cum dixit § Ex his enim proprietatibus & attributis poteſt cognoſci neceſſarium à non neceſſariò. quia ſũt notiores apud nos ipſo neceſſariò, & illius proprietas § Et ſic Auerr. concludit, quòd cum iſtæ tres cõditiones. ſ. de omni, per ſe, & uniuerſale, ſint cauſa per quam conſtituitur ipſum neceſſarium, & per quam ipſum neceſſarium differt à non neceſſariò, & ſint etiam notiores quam ipſum neceſſarium, propterea prius de illis agendum fuit, quàm de ipſo neceſſario, et hoc nemo expoſitorum elicit, niſi ſolus Auerr. qui ſolus Ariſtote. mentẽ in hoc libro poſter. profundius tetigit. Reſpondetur ſecundum Auer.

¶Set contra hãc reſponſ. idiotior ſic poſſet inſtare, quia uidetur Ariſt. egiſſe Inſtabit iunior.

totum oppoſitum, nã prius locutus fuit de neceſſario ſ. in tex. 28. ubi dixit, probauit, & concluſit demonſtrationem eſſe ex præmiſſis neceſſarijs, & in hoc tex. 29. determinandum eſſe proponit de tribus hiſce conditionibus, quæ requiruntur ad ipſum neceſſarium, ergo nedum reſponſio noſtra ſuperius data eſt falſa, ſet etiam uidetur Ariſt. ſibi ipſi contradicere. ¶ Pro ſolutione clariori notandum, quòd aliud eſt probare præmiſſas eſſe neceſſarias, & aliud é declarare quomodo. ſeu quid requiratur ad hoc, ut præmiſſæ ſint neceſſariæ, tunc ſtante hac diſtinctione, facile euadimus hanc inſtantiam, & dicimus quòd Ariſt. non ſibi contradicit neque reſponſio noſtra falſa eſt, quoniam ipſe ĩ tex. 28. probauit & ſtatuit præmiſſas demonſtrationis ſimpliciter, oportere eſſe neceſſarias, & nõ determinat & declarat quomodo ſint neceſſariæ, nam ſi determinaſſet quomodo ſint neceſſariæ, antequam declaraſſet conditiones & proprietates per quam ſunt & cognoſcuntur quòd ſunt neceſſariæ, tunc utique ſibi contradiceret, in iſto uerò textu. 29. Ariſt. proponit quòd prius determinandum eſt de tribus hiſce proprietatibus. ſ. de omni, per ſe, & uniuerſali, antequã ſ. ciatur quomodo ipſæ præmiſſæ demonſtrationis ſint neceſſariæ, & differant à non neceſſarijs.

Euaſio pulchra.

¶ Adhuc occurrit dubitãdum, quur prius à dici de omni, quam, à ly per ſe, & uniuerſali, uoluit incipere ipſe Ariſt. ¶ Dicitur, quod Ariſto. uſus fuit ſua regula, quam ipſe docuit pri. phyſ. t. c. 4. quòd, à communioribus ſemper eſt inchoandum, & Auerr. dicit in prologo primi phyſ. & in prologo huius magnæ comm. quòd propter tres cauſas, ſemper inchoandum eſt à communioribus & ab uniuerſalioribus, prima cauſa eſt, quia ipſa cõmuniora ſunt nobis notiora, Secunda eſt, ne fiat repetitio in ſcientia, Tertia cauſa eſt: ut demonſtrationes fiant ex primis & ex proprijs, de ijs tribus ca uſis diffuſius diximus in expoſitione prologi huius magnæ cõmentationis, pro prima cauſa uide Ariſt. pri. phyſ. t. c. 57. ubi dicit, quòd eſt ſecundum naturam prius communia dicere, & ſic circa unumquodque propria ſpeculari, pro ſecunda cauſa uide etiam Ariſt. in pri. de partibus animalium in principio, ubi dicitur, quòd ab ipſis communibus eſt incipiendum, ne idẽ multoties repetere contingat, & pro tertia quoque cauſa legito infra in hoc libro, in cap. de uniuerſali incipiendo, à tex. 36. ſet ipſum de omni eſt uniuerſalius & cõmunius quàm per ſe, & uniuerſale. ut. patet diſcurrendo, ergo merito Ariſt. incæpit ab ipſo de omni, quàm, à ly per ſe, & ab uniuerſali.

Secũda dubitatio cur prius, à dici de omni, ĩcæpit Ar.

Reſponſio prima.

¶ Poteſt etiam dici pro ſecunda reſponſione, quòd ideo prius ab ipſo dici de omnì incæpit, quoniam eſt prius, & probatur quod ſit prius ex Ariſt. in. 5. Meth. cap. de priori, et in poſt prædicamentis. ubi dicitur quòd inter alios prioritatis modos illud dicitur prius, quod ponitur in definitione alterius et eſt cauſa illius, & non econtra, ſet ipſum dici de omni ponitur in definitione ipſius uniuerſalis & non econtra, ergo eſt prius, & ſi eſt prius optimè Ariſt. fecit incipiendo ab ipſo dici de omni.

Secũda reſponſio.

¶ Si Amplius quæres, quæ iſtarum trium conditionum eſt nobilior, & magis faciat ad neceſſitatem præmiſſarũ demonſtrationis ſimpliciter. ¶ Auerr. in Ep. 1. logic. edidit quæſitum. 4. logic. in quo de intento loquitur de conditionibus quæ requiruntur ad neceſſitatem præmiſſarum demõſtrationis ſimpliciter, & in principio quæſiti dicit Auerr. quòd Ariſt. intentio eſt, quòd præmiſſæ ad hoc ut ſint neceſſariæ, oportet ut habeant tres conditiones, quarum una eſt, quòd prædicatum inſit toti ſubiecto ſemper. i. quod ſit de omni, ſecunda eſt quod prædicatio ſit per ſe, & tertia quod prædicatio ſit prima. i. quòd inſit ſubiecto abſque medio alterius rei, & antequã perueniat ad finem quæſiti ipſe Auer. ponens comparationem inter ipſas conditiones hæc uerba formalia protulit. § Notabiliſſima autem harum trium conditionum, & excellentiſſima, & fortiſſima ipſarum circa hanc rem eſt ipſas eſſe primas § Et prope finem quæſiti dicit. § Iam autem ſignificatur quòd primeitas ſit fortiſſima conditionum demonſtrationis § Et ſic patet quid dicendum ad dubitationem, quod tertia conditio eſt nobilior alijs, & magis facit ad neceſſitatem præmiſſarum demonſtrationis ſimpliciter, & ratio quare ſit nobilior, iam patet, quia claudit Primam & Secundam, & quicquid habet tertiam conditionẽ, habet primam & ſecundam, & non econuerſe, & ideo nobilior duabus alijs, & notato quod hæc etiam eſt cauſa propter quã Auer. inſcripſit illam epiſtolam de primitate prædicatorum tamquam, à nobiliori.

Tertia dubitatio quæ conditio eſt nobilior.

Reſpondet Auerr.

Expoſitio quæſiti. 4. logicalis.

Rõ quare tertia conditio ſit nobilior.

¶ Et ulterius ad excludendã hãc obiectionem, quam aliquis facere poſſet, ſi tertia conditio eſt nobilior, cur ab ea Ariſt. non incepit tamquam à nobiliori, dicimus per Ariſt. quod non à nobiliori, ſet ab uniuerſaliori & à nobis notiori inchoandum eſt ut ſupra diximus.

Excluſio tacitæ obiectionis

¶ Amplius ſolent dubitare expoſitores omnes, tum græci, cùm latini, quomodo differant interſe. dici de omni poſterioriſticum, &prioriſticum ¶ Ad hanc dubitationem ita reſpondendum eſſe aſſerimus, quicquid alij expoſitores dixerint, quod dici de omni prioriſticum, & dici de omni poſterioriſticum, differunt dumtaxat in hoc ſolum, quod dici de omni poſterioriſticum habet duas uniuerſalitates. ſ. ſubiectorum & temporum, ut diximus iam in expoſitione textus, ſet dici de omni prioriſticum, unam habet uniuerſalitatem ſ. ſubiectorum & hoc uidentur etiam innuere Themiſtius & Philoponus, unde falsò Sueſſanus impinxit eis, aliter eos ſenſiſſe, & confirmatur hæc reſponſio per textum Ariſt. nam hæc duplex uniuerſalitas conſtituit ipſum dici de omni poſterioriſticum, unde patet temeritas illorũ, qui uoluerunt ſapere pluſquam Ariſt. addendo uniuerſalitatem locorum, quod falſum eſſe affirmamus, tùm quia eam Ariſtu. non poſuit in tex. cùm etiam, quia locus eſt magis de conditione indiuidui quàm uniuerſalis, at de indiuiduis non habetur ſcientia, & ſic non debet intelligi ipſa uniuerſalitas locorũ, ut multi dicare libitum fuit.

Quarta dubitatio quomodo differant dici de omni prioriſticum et poſterioriſticum.

Reſponſio pulchra.

Sueſſa. falſo arguit Themiſtiũ & Philop.

¶ Amplius notare uelis, quod Aue. in quæſito. 4. logicali in principio, duobus uerbis utranque abſoluit & explicauit uniuerſalitatẽ, loquens de tribus conditionibus, quas debent habere præmiſſæ demonſtrationis & dicit ibi quod una eſt, quod prædicatum inſit toti ſubiecto ſemper, & loquitur, de dici de omni, & cum dicit quod. § Inſit toti ſubiecto § Explicat uniuerſalitatem ſubiectorum, & cum dicit. § Semper § explicat uniuerſalitatem temporum, & ſic Auerr. conformis eſt Ariſt. ¶ Notabis inſuper quod ipſum dici de omni poſterioriſticum habet uniuerſalitatem ſubiectorum ſeu ſuppoſitorum propter formam ſyllogiſmi, & habet uniuerſalitatem temporis propter materiam neceſſariam, circa quam ipſe demonſtrator uerſatur, neceſſarium. n. cum ſit illud, quod non contingit aliter ſe habere ut dictum eſt in definitione ſcire in tex. 7. & etiam in tex. 28, erit ſemper, & ſi erit ſemper, tunc dicet temporis uniuerſalitatem.

Dici de omni ſecundum Auer. in quæſito. 4. logicali.

¶. Quærunt quoquè, expoſitores omnes, quur Ariſt. definierit ipſum dici de omni per duplicẽ negationem, cum per negationes nihil poſſit uerè definiri.

Quinta dubitatio.

¶ Quicquid alij expoſitores dixerint pro ſolutione notandum eſt & pulchrè pro diſcrimine inter definitionem, & deſcriptionem &

Pulchra ſolutio ex Auerroe

Notato differentiam inter definitionem et deſcriptionē & ſermonem neutrum.

tionem & ſermonem, qui non eſt neq; definitio, neq; deſcriptio. veluti eruditiſſimè ex urauit Auer in epit. logicali in ſermone de rebus compoſitis, ubi Auerr. uult ſic dicere, quòd cum plenum eſt duplex diſtans & indiſtans, complexum diſtans eſt compoſitio enunciationis circa ueritatem uel falſitatem, & dicitur diſtans quia ponitur copula uerbalis, faciens diſtare extrema, complexum indiſtans eſt totum oppoſitum quia nulla ponitur copula uerbalis, & eſt trium ſpecierum ut dicit ibidem Auerr. ſ. definitio, deſcriptio, & ſermo qui non eſt, neq; definitio neq; deſcriptio. Definitio adhuc debet diſtingui quoniam duplex ex Ariſt. 2. Poſter. cap. 10 & tex. c. 44. & 45. quòd duplex eſt. ſ. quid nominis, & quid rei. Et quid rei ex eodem loco, diſtinguenda eſt, quòd triplex eſt. ſ. principium demonſtrationis, demon. concluſio, & demonſtratio poſitione differens, & dicit Auerr. ponendo differentiam inter definitionē quid rei, & ipſam deſcriptionem, quòd definitio quid rei cum ponitur ex genere & differentia, ueluti edocuit Ariſt. 6. Topicorum, & 1. Topic. 4. ſed deſcriptio cōponitur ex genere & propria paſſione, uel ex genere & accidentibus, aliam quoq; aſſignat differentiam Auerr. quia definitio eſt propria demonſtratori, & deſcriptio eſt propria Topico, & ſermo qui neq; definitio, neque deſcriptio eſt, componitur ex ſpecie & accidente, dat exemplum Auerr. ut ſocrates eſt homo albus, & talis ſermo eſt proprius rhetorico. & hæc omnia latuerunt latinos expoſitores, ex omnibus ſupradictis ad formam dubitationis dicimus, ꝙ in definitione quid nominis, nihil refert ut ponantur negationes, et Ariſt. definitione quid nominis, definiuit ipſum dici de omni ut iam diximus perlibrando in tex. illud uerbum. § Dico § & Auerr. ſimiliter in commēt. dicit quòd eſt definitio quid nominis.

Solutio formalis.

Contra omnes expoſitores.

Vnde non uerè dicitur deſcriptio ut cōmuniter omnes aſſerunt latini expoſitores, errant enim ipſi latini, non rectè aſſignantes differentiam inter definitionem & deſcriptionem, errant inſuper quia nihil meminerunt illius tertiæ ſpeciei. ſ. ſermonis, qui neque definitio, neque deſcriptio eſt. Præterea errant latini, quòd ipſum dici de omni habent deſcriptionem, nam definitio & deſcriptio ſunt in complexorū ſed ipſum dici de omni eſt quid complexum, unde dicendum eſt quòd habet definitionem quid nominis, quæ multis modis differt à definitione quid rei, ipſa definitio quid nominis, eſt etiam complexorum, & non tantum incomplexorum, eſt non entium etiam, & ſic nihil refert ut ipſa definitio quid nominis detur per negationes, ſicuti fecit Ariſt. Inſuper animaduertimus, Sueſſanum ſibi contradicere, quoniam in lib. priorum dicit, ipſum dici de omni cum explicetur per orationem complexam, non habet definitionem, neque deſcriptionem. ſed habet quandam interpretationem, in libro verò poſteriorum in expoſitione huius, concedit habere deſcriptionem, & dicit, ꝙ deſcriptio poteſt dari per negationes, & ſic ſibi contradicit, & non excuſari poteſt, ꝙ in libro priorum loquatur de dici de omni prioriſtico, & in libro poſteriorum loquatur de dici de oī poſterioriſtico quoniam utrunque per orationem complexam explicatur, ergo utrunque caret definitione & deſcriptione, cum ſit complexum. illæ verò quæſtiones, quas hic afferūt expoſitores, quomodo differant uel conueniant propoſitio uniuerſalis, & dici de omni, & cur Ariſt. non fecerit mentionem de dici de nullo, cum ſint faciendæ & mouendæ in libro priorum ſuperfluum duximus, eas in hoc loco recenſere, in libro priorum multa ſcitu digna, circa illas dubitationes diximus.

Sueſſanus ſibi contradicit.

Sexta dubitatio an affirmatiue poſſit explicari ipſum dici de oī.

Iſta quoque dubitatio non eſt prætereunda, an poſſit explicari affirmatiuè, ipſum dici de omni, ſicuti explicatur negatiuè.

Reſponſio Sueſſani.

Reſpondet Sueſſa. quòd non poteſt explicari affirmatiuè, quoniam tunc ſequeretur ꝙ eſſet falſa, nam ſi diceretur ꝙ prædicatum de omni, ſit illud quod ineſt cuilibet ſubiecto & ſemper, tunc oporteret, ſubiectum ſemper plura continere ſub ſe, quod falſum eſt de lucido ipſius ſolis, quia non dicitur de omni ſole cum non ſint plures ſoles. afferret etiam inſtantiam, quia nō ſemper. Nam cum ante mundi creationem non fuerit tempus, non ſemper igitur homo fuit animal, & ſic concludit Sueſſanus ꝙ nullo modo ipſum dici de omni debet & poteſt explicari affirmatiuè ſed tantum negatiuè.

Vera reſponſio contra Sueſſa.

Nos uerò dicimus ꝙ licet clarius & uerius explicetur negatiuè quàm affirmatiuè, tamē poteſt etiam explicari affirmatiuè. ueluti dixit Auerr. in Epit. logic. in quæſito. 4. in principio, ubi aſſignans tres conditiones, quæ requiruntur ad neceſſitatem præmiſſarum demonſtrationis dixit ꝙ prima conditio eſt dici de omni, & explicat eam affirmatiuè, ueluti etiam ſuperius enucleauimus, & dicit Auer. hæc uerba formalia. Quarum una eſt, ꝙ prædicatum inſit toti ſubiecto, & ſemper, & intelligit de dici de oī poſterioriſtico.

Soluuntur inſtantiæ Sueſſani.

Et ad inſtantias, quas attulit Sueſſanus, dicimus ad primam, ꝙ regulæ Ariſt. & aliis ſunt ueræ ut plurimum, & ſic Ariſt. intentio eſt de ſubiectis, quæ ut plurimum plura continent ſub ſe ſuppoſita, & ad ſecundam inſtantiam, faciliter quoque euadimus, reſpondendo. Ariſt. opinionem eſſe homines ſemper fuiſſe, quia ſemper fuit, mundus, ueluti. 1. cœli contra Platonem uoluit & quod dicimus contra Sueſſanum aduerſus etiam alios expoſitores aſſerimus.

Cum eius intentionis ſit oſtendere. *Comm. 29*

Ponit Auerr. duo in hoc commēt primo declarat intentionem Ariſt. quæ & qualis ſit. & ſecundo exponit ibi cum dicit. § Dixit primo § Et notato ꝙ continuatio ſecundum Auerr. colligitur ex com. 28. prope finem commēti ubi dicit. § Et poſtquam argumentatus § quam continuationem legito in textus expoſitione in principio, non enim decet eadem toties repetere, & dando intentionem Ariſt. ipſe Auerr. in principio commēti dicit, ꝙ intentio Ariſt. eſt aſſignare tres conditiones, per quas ſunt, & diſcernuntur ipſæ præmiſſæ neceſſariæ. à non neceſſarijs, et ſunt tres ipſæ conditiones, conſtituentes præmiſſas eſſe neceſſarias, prima eſt de omni, ſecunda per ſe, & tertia ꝙ ſit uniuerſalis prædicatio, & Auerr. incipit exponere. cum dicit.

Intentio Ariſt.

§ Dixit primo § Itaꝙ uult dicere ipſe exponendo textum, ſicut etiam nos diximus, quòd ly, primo, dicat ordinem dicendorum, nam antequam ſciatur quomodo & qualiter præmiſſæ debent eſſe neceſſariæ, primo oportet declarare tres conditiones iſtas, quæ faciunt & conſtituunt ipſas præmiſſas eſſe neceſſarias, & cum dicit Auerr. § Et prædicatio propria ei in hoc libro § Aduertas ꝙ ipſe Auerr. comparat ipſas tres conditiones. ſ. de omni, per ſe, & uniuerſales inter ſe, quæ. ſ. illarū magis faciat ad neceſſitatem præmiſſarum demonſtrationis, et uerius conſideratur in hoc libro, & dicit ipſe, ꝙ tertia conditio. ſ. eſſe uniuerſale, proprior eſt huic libro. i. magis facit ad neceſſitatem præmiſſarum demonſtrationis, & hanc eandem declarationem poſuit Auerr. in quæſito. 4. logicali, ueluti etiam ſupra annotauimus, & pulchrè quidem, ex quibus conditionibus præmiſſa

Quæ iſtarum trium conditionū magis faciat ad neceſſitatem præmiſſarū.

bus præmiſſa

*hui præuiratis, aſſerimus quòd nullus alius modus eſſe poteſt.
ad cognoſcendum ipſas præmiſſas eſſe neceſſarias,niſi ꝙ has
tres conditiones, & quotquot alij modi aſſeruntur ab expoſito
ribus ſuperflui ſunt,& imperipatetici,deinde cum dicit. §Iã
conuenit quòd primo § Aduertas,ꝙ Auerr.excludere uidetur
obiectionem iſtam,nam aliquis poſſet inſtare.quoniam quæſtio
quid eſt præſupponit q̃ſtionem ſi eſt,non enim quid ſit riſibi
le ipſius hominis cognoſci poteſt,niſi præcognoſcatur ipſum ri
ſibile,ineſſe homini,ſimiliter ipſum dici de omni,nõ poteſt de
finiri,niſi præcognoſcatur .quod prius ĩſit ipſis præmiſſis nea
ceſſarijs & ſic prius erat determinandum,ipſas conditiones in
eſſe ipſi neceſſario , & poſtea deſinire,ipſum dici de omni,et*
Aue exclu dit obiectio nem. *alias duas conditiones,unde Auerr.excludens hanc inſtantiam
dicit. §Iam conuenit quòd primo§ Quaſi uelit ſic dicere ipſe
Auerr ꝙ definitio quid rei ,ſemper præſupponit ineſſe. non ta
men definitio quid nominis,qualis eſt harum trium conditionũ,
nam definitio & præcognitio quid nominis eſt principium.oĩs
cognitionis uelutt exarauit & doctiſſimè lucidiſſimus Themi
ſtius in.2.Poſter.cap.9 ut ſæpè ſæpius in principio huius li
bri,& præcipuè in tex.2.diximus,cætera quæ dicit Auerr.
exponendo tex.ex ſe patent.*

Tex.30. *❡Perſe autem ſunt . quæcunque ſunt in eo quod
quid eſt , ut triangulo linea · & lineæ punctum ,
Subſtantia enim ipſorum ex ijs eſt · & in ratione
dicenti quid eſt · inſunt.*

Continua tio latinorũ Impugna tur. *❡Expoſitores ferè omnes ita continuant,poſtquam Ariſt. de
terminauit de dici de omni,Hic determinat de perſe.❡Qui et
ſi primo aſpectu uerum aſſerant,nihilominus malapliciter de
ficere uidentur, primò quidem,quia continuationis huiuſmodi
cauſam non aſſignant,cum ſine forti probatione primus magi
ſter nihil dixerit,uelut nobis notatum reliquit Auerr in 1.de
generat.com̃.38.& 2.de gener. com̃.6. & cauſa aſſignari
debet,cur prius,de perſe quàm de uniuerſali loqui uoluerit.Se
cundò quoque defecerunt,non enim reddiderunt rationem,cur
Ariſt.uarios de ly.perſe aculeris modos.* ❡ *Ideo dicendum eſt*
Vera conti nuatio. *clarè & reſolutè,pro uera & cõplem continuatione.ubi Ar.
egit de prima conditione ſeu proprietate ipſius neceſſarij.ſ.de
dici de omni,nunc de ſecunda conditione eiuſdẽ neceſſarij dea
terminare incipit ſ de ly.perſe* ❡ *Cauſa uerò quare potius de*
Cã quare prius de p ſe,quàm d uniuerſali. *perſe,quàm de uniuerſali determinare uoluerit Ariſtot.multi
plex eſt,tum quia perſe eſt uniuerſalius eſt quàm uniuerſa
le,uide.2.phy.c.3 cùm etiam quia prius,ſicuti dictum fuit de*
Dubitatio *dici de omni ❡Si ulterius quæres,quare uarios aſſignauit mo*
Reſponſio. *dos perſe Ariſt.❡Dicitur hoc egiſſe,ex regula quam ipſe do
cuit.1 cœli.t.c.110.quòd omne multiplex,prius diſtinguendum
eſt,antequam definiatur & determinetur , ſet cum ly. perſe
multipliciter dicatur (ut narrat iam Ariſt.) uoluit prius ipsũ
diſtinguere,antequam determinetur ,qui ſunt illi modi deſerui
entes demonſtrationi ſimpliciter.i.ex quibus præmiſſæ demon
ſtrationis ſimpliciter componentur ad hoc ut ſint & cognoſcã
tur neceſſariæ ❡Amplius notandum eſt , ꝙ perſe capiatur*
Perſe mul tipharia ca pitur. *multis in modis,uelut tradidit Ariſt.in.5.Meth.t.c.23. & in
paraph.Methaph.tractatu 1.cap.de eſſentia,& omnes ferè
illos modos uidetur Ariſt.enumerare,non ꝙ artifex demõſtra
tiuus omnibus eis utatur ſet ut eliciat (ut diximus) eos dumta
xat modos,qui demonſtrationem potiſſimam ingrediuntur, nã
duo ſunt primus ſ.& ſecundus ut ſtatuit Ariſt.in tex.35.ſicu
ti iam in expoſitione illius tex.digrediemur aduerſus expoſi
tores perperã ſentientes.Quatuor namque Ariſt. enumerabit
modos ſeu ſignificata ipſius perſe , ut uidebimus,ſet in præ
ſenti tex.Primum declarat ſignificatum dicens,ꝙ primum ſi*
Primum ſi gnificatum ſeu modus dicendi per ſe. *gnificatum ipſius perſe,eſt quando prædicatum eſt definitio
ſubiecti,uel pars definitionis,& hoc innuit Ariſt.cum dicit.
§Perſe autem ſunt quæcunque ſunt in eo quod quid eſt§ .i.in
primo modo dicendi perſe,ſunt quæcunque pertinent ad defi*
Expõ tex. *nitiuam rationem,quando.ſ.definitio uel pars definitionis præ
dicatur de definito,& ut clarius,habeatur mens & intentio
Ariſt.dicimus,ꝙ Ariſt.uult dicere hoc modo,in ijs uerbis.
§Quæcunque ſunt in eoquod quid eſt§.i.illa ſunt in primo mo
do dicendi perſe,quæ formaliter dicuntur & prædicantur de
ſubiecto,quoniam primus modus dicendi perſe ſignificat cau
ſam formalem,& nedum definitio eſt forma ſecundum cano
nes Auerr.ſet quælibet pars definitionis,nam dixit ipſe Aue.
2.phyſ c.91.& 7.Meth.com̃.43.ꝙ definitio continet formã
communem & propriam & ſic per.§Quod quid eſt§ Intel*
Pulchra expoſitio. *ligas quæſo prædicatum quod eſt forma,ſeu formaliter dica
tur de ſubiecto,& per hunc exponendi modum,quàm plueri
mas euitabis inſtantias,ſicuti dicemus dubitando in fine huius
tex.& cum dicat Ariſt.in tex. §Vt triangulo linea & lineæ
punctum§ Aduertas ꝙ manifeſtat ꝙ dixerat per duo exem
pla, dicens ꝙ per ſe & formaliter linea dicitur de triangulo,
& ſimiliter punctum perſe.& formaliter dicitur de linea,et
aſſignat rationem Ariſt.dicens. §Subſtantia.n. ipſorum§ .i.
eſſentia quam ſignificat definitio ipſorum i. trianguli & li
neæ. §Ex ijs eſt§.ſ.ex linea & punctis,& quia aliquis poſ
ſet credere,ꝙ propter hoc linea componeretur ex punctis,ideo
Ariſt.ad remouendam hanc obiectionem,& falſam imagina*
Excluſio inſtantiæ obie ctionis. *tionem ſubdidit. §Et in ratione dicenti quid eſt,inſunt§ quaſi
uelit dicere,ꝙ quamuis dicatur lineam eſſe ex punctis nõ pp
ter hoc credendum eſt,lineam componi ex punctis,ſet ſic de
bet intelligi,ꝙ punctum eſt de ratione lineæ , ſicut linea eſt
de ratione ipſius trianguli,& hunc exponendi modum latini
non olfecerant.* ❡ *Pro uberiori intellectu eorum quæ dixit*
Partes defi nitionis aut ſunt in rec to,aut in obliquo. *Ariſt.notato,ꝙ ingredientia definitionem ſunt in duplici diffe
rentia,quædam ingrediuntur definitionem ſui definiti in rec
to,& quædam in obliquo.exemplum primi.ut homo eſt ani
mal rationale,exemplum ſecundi,habetur in.t.de triangulo,*
Quare Ar. exẽplifica uit de parti bus defini tiõis in obli quo,& nõ in recto. *& de linea triangulus ſic definitur ab Euclide,quòd eſt figu
ra plana tribus rectis lineis cõtenta,et patet,ꝙ linea ingreditur
definitionẽ triãguli in obliquo, ſimiliterq́;,ſi definitur linea,
ꝙ eſt quantitas continua,cuius partes per punctum immediatè
continuantur,patet,ꝙ punctum ingreditur definitionem lineæ
in obliquo,uoluit ergo Ariſt.exemplificare de partibus defini
tionis in obliquo potius quàm in recto , ne crederemus ꝙ tantũ
illæ partes definitionis prædicarentur perſe formaliter in pri*
Prima dub bita.quare definitio di citur ſub ſtantia. *mo modo,quæ ſunt in recto,& non illæ,quæ ſunt in obliquo,
Vnde ex hoc loquendi modo ipſius Ari.hanc debemus excer
pere ſententiam ,ꝙ ſicuti ſunt in hoc primo modo dicendi per
ſe.prædicationes quæ ſunt in recto,ita quoque ſunt in primo
modo dicendi perſe prædicationes.quæ ſunt in obliquo.* ❡ *Set*
Solutio pul chra,ſub ſtantia mul tipliciter di uiditur. *iunior dubitabis,cur definitio dicatur ſubſtantia.❡Pro ſolu
tione notandum ꝙ hoc nomen ſubſtantia multiplicem habet di
uiſionem,una diuiſio aſſignatur ab Ariſt.in.5. Meth.t.c.15.
ubi quatuor*

ubi quatuor aſſignauit ſignificata, primum eſt, quòd omne illud dicitur ſubſtantia, quod eſt perſe ſubſiſtens. ſecundum dicitur de forma. quæ eſt illud per quod, aliquid eſt perſe ſubſiſtens tertium dicitur de materia, quæ eſt ſubiectum illius formæ. Quartum dicitur quidditas ſeu quod quid erat eſſe.

Notato ꝙ Ariſt. ſumpſit ab Archita ſubſtantiã dici tribus modis.

¶ Et aduertas quòd illa diuiſio ſubſtantiæ, quam poſuit Ariſt. in 2. de anima. t. c. 2. quòd ſubſtantia dicitur de tribus. ſ. de materia forma, & compoſito, Permitus fuit Archite Tarentini, uelut nobis notum reliquit Simplicius in libro prædicamentorum & in pri. phyſ. in expoſitiõe tex. 7. & ſic ab Archita ſumpſit Ariſt. hanc diuiſionem de triplici ſubſtantia & dicit Simplicius quòd propria Ariſt. diuiſio fuit illa, quam protulit in prædicamentis ſubſtantiæ, in primã & in ſecundam.

Si olã ſcire cupis diuiſionem lege Auerrem formaliter ubi dicitur ꝙ ſubſtantia capitur multis modis.

¶ Et notabis inſuper, quòd licet ſubſtantia dicatur multis modis, famoſior tamen eius ſignificatio eſt illa, quæ dicitur de indiuiduo ſubſtantiæ, & legito eas ſum in paraph. Metaph. trac. 1. cap. de ſubſtantia. ¶ Subſtantia diuiditur adhuc in quatuor modos ut retulit Ariſt. 7. Meth. t. c. 44. & 8. Meth. t. c. ubi dixit Auer. ſubſtantiam famosè diuidi in quatuor modos, & ueniendo ad formalem ſolutionem & reſponſionem ſupradictæ dubitationis, dicimus ſubſtantiam ultra alia ſignificata, ſignificare etiã ipſam definitionem, ſet tur definitio dicatur ſubſtantia, hæc, fortaſſis poſſet ratio aſſignari è peripatetica, ex. 2. de anima. tc. 2. & 8. ubi dicitur, quòd ſubſtantia eſt illud, ad cuius ablationem, auferetur ſubſtantia, & cum ablationem definitionis, illicò auferatur definitum, meritò ſub hoc reſpectu, ipſa definitio dicitur & nuncupatur ſubſtantia ab Ariſt. & notabis quòd Ariſt. protulit in. 7. Meth. t. c. 53. ꝙ ſubſtantia quam ſignificat definitio, non habet, generationem, neque corruptionẽ, ſupple ſicuti definitum, quoniam definitio ex 2. Poſter. & 7. Meth. & in Epit. logic. eſt uniuerſalium, & uniuerſalia non generantur, neque corrumpuntur, & ſimiliter definitiones cũ ſint unum cum definitis ex. 7. Meth. t. c. 21. non generantur, neque corrumpuntur.

Formalis reſolutio et reſponſio, quare definitio dicatur ſubſtantia.

Secũda dubitatio.

Dubitatur an Themiſtius & Philoponus differant in declarando hoc primo modo dicendi perſe.

Opinio Sueſſani.

¶ Sueſſanus uoluit eos differre, dicens quòd aliter intellexit Themiſtius, & aliter Philoponus

Vera opinio. contra Sueſſanũ

¶ Nos uerò ſecus eſſe dicimus, & ambos eodem modo expoſuiſſe aſſerimus, ꝙ. ſ. illa ſint in hoc primo mõ dicendi perſe, q̃ ĩ eo quod quid eſt de ſubiecto dicuntur. i. quæ formaliter prædicantur, ſiue ſit tota definitio, ſiue pars definitionis nullum enim eſt diſcrimen inter eos, niſi uerbale, ſet quòd Themiſtius addiderit, quòd illa quæ prædicantur perſe in hoc primo modo, debent dici de omni, nemini dubium eſſe debet, ipſum Themiſtium uerum dixiſſe, nã in tex. 28. declarauimus, quòd idem Ariſt. incœpit à dici de omni, quoniam eſt uniuerſalius, quàm perſe, & uniuerſale & ſe habet tanquam genus ad illa, unde concludimus Sueſſanum hallucinatũ fuiſſe.

Tertia dubitatio.

¶ Dubitant inſuper expoſitores, quot ſint ſpecies, ſeu gradus primi modi dicendi perſe.

Reſpondẽt Scotiſtæ formalizantes.

¶ Reſpondent Scotiſtæ, & formalizantes; quatuor eſſe ſpecies, ſeu gradus, huius primi modi dicendi perſe, quos quidem gradus nos ita ordinauimus, ut facilius & diſtinctius eorum opinio cunctis habeatur. Primus gradus ſeu ſpecies eſt, quando tota definitio prædicatur de definito. Secundus quando pars definitionis, ſiue genus, ſiue differentia prædicatur de definito. Tertius eſt, quando ſuperius de inferiori, ſeu magis cõmune de minus cõmuni, prædicatur, & notato quòd uolunt, omne magis cõmune dici perſe de minus cõmuni, & ſic concedunt, ens prædicari perſe de quolibet. Quartus & ultimus ſecundum eos talis eſt, quãdo idem de ſe ipſo prædicatur, ut homo ẽ homo, & ſortes eſt ſortes.

Impugnantur Scotiſtæ formalizantes de gradibus primi modi dicendi perſe.

¶ Licet uera ſint, quæ dixerunt in primo, & ſecũdo gradibus, tamen omnino falſa eſſe aſſerimus, quæ ipſi dixerunt & & uera eſſe uoluerunt, circa tertium & quartum gradum.

Prima ratio demonſtratiua.

¶ Primò quidẽ aduerſus eos ſic demonſtratiuè arguitur, utrãque gradum, tertium. ſ. & quartum. funditus euertendo, ex uerbis Ariſt. in tex nam dicit ꝙ ea dumtaxat prædicata, ſunt in hoc primo modo dicendi perſe, quæ ſunt in eo quòd quid eſt. i. quæ ſunt definitio aut pars definitionis, ſet non omne ſuperius ſeu magis commune eſt definitio ſeu pars definitionis ſui inferioris, neque etiam idem poteſt eſſe definitio ſeu pars definitionis ſui ipſius, ut ſole clarius conſtat, ergo penitus delẽdi ſunt huiuſmodi duo gradus. ſ. tertius & quartus.

Euaſio.

¶ Neque dicendum eſt, ut eorum ſequaces moderniores, euadere nituntur, ꝙ ea quæ dixit Ariſt. uerificantur de primo & ſecundo gradibus, ſet non propter hoc ſequitur, ꝙ non debent dari iſti duo alij gradus. ſ. tertius & quartus, etiam de mente Ariſt.

Cõtra euaſionem.

¶ Set iſta Euaſio nulla eſt, quia aut iſti duo gradus. ſ. tertius et quartus ſunt neceſſariò ponendi, aut non, minimè dicendũ eſt, ꝙ ſunt neceſſarij, quia tunc Ariſt. fuiſſet diminutus, cum non poſuerit eos, ergo non ſunt neceſſarij, & ex conſequenti fruſtra poſiti ſunt, a ſcotiſtis & formalizantibus. Præterea Ariſt. in tex. 35. huius primi Poſter. concludit, ex quatuor modis ſeu ſignificatis adductis ab ipſo, duos dũtaxat modos dicẽdi perſe, ingredi demonſtrationem potiſſimam, ueluti diffuſius ibi dicemus aduerſus quaſdam expoſitores, nunc ſi primus modus dicendi perſe ingrederetur demonſtrationem potiſſimã ſecundum quatuor illos gradus poſitos à ſcotiſtis, ſequeretur ꝙ demonſtrationem potiſſimam, ingrederentur omnia ſuperiora, tam eſſentialia, quã non eſſentialia, & propoſitiones innaturales in quibus idem de ſe ipſo prædicatur, quod falſiſſimũ eſſe conſtat, ex rationibus & regulis traditis ab Ariſt. in. 1. Poſteriorum

Secũda ratio demonſtratiua.

¶ Secundò ſic arguitur aduerſus eoſdem, & p̃ ſertim contra tertium gradum, in quo concedunt, ens prædicari perſe de quolibet, quod utique repugnat Ariſt. in pri. Topi. cap. 4. ubi quatuor enumerantur prædicata, de quorum numero non eſt ipſum ens, non. n. eſt genus, nec definitio, nec proprium, nec accidens, ergo ſi non eſt prædicatum, neque erit p̃dicatum perſe de quolibet.

Tertia ratio demonſtratiua.

¶ Tertiò ſic, & demõſtratiuè quoque & ſignanter contra quartum gradum, in quo concedunt idem prædicari perſe de ſeipſo, hoc modo arguitur, ſi concederetur prædicatio in qua idem de ſe ipſo. tunc ſequeretur ꝙ ſyllogiſmus poſſet cõſtare ex duobus terminis, quod eſt contra Ariſt. 1 priorum

Quarta ratio demonſtratiua.

¶ Quartò ſic ad idem arguitur, Ariſt. 2. topic. capi. 19. ſecundum unam diuiſionem, & ſecundum aliam diuiſionem in calce cap. 1. habet pro inconuenienti, ꝙ idem de ſe ipſo prædicetur, & uerba ſua formalia iſtæc ſunt, ſiquis gaudere ei quod eſt lætari ponet accidere, idem ſibi, ipſe dicet accidere. i. ſiquis dicit gaudere eſt lætari, dicet quòd idem prædicatur de eodem, ergo ipſe habet pro inconuenienti, ꝙ idem de eodem prædicetur, quamobrem prædicatio in qua idẽ de ſe ipſo dicitur, nedum poteſt eſſe in primo modo dicendi perſe. ſet neque debet uocari prædicatio, nam prædicatum ſemper debet eſſe aliqua ex parte diuerſum à ſubiecto.

Quinta ratio demonſtratiua.

¶ Quintò ad idem hoc modo dicitur, protulit Ari 7. Meth. t. c. 59. ꝙ quærere propter quid muſicus homo, muſicus homo eſt, nihil eſt quærere, ergo non concedi debet propoſitio, in qua idem de ſe ipſo dicitur.

Sextu ratio demonſtratiua.

dicitur. ¶ Sextò ad idem, & demonſtratiuè quidem, dicit Au. primo priorum in digreſſione de. 4. figura contra Galenum quòd idem dici de ſeipſo, eſt in fine abhominationis; quoniam tunc ſequeretur, quòd idem cauſaret ſe ipſum & cauſaretur à ſeipſo: & probatur iſta ſequela ex Auerr. tex. 2. de anima com. 67. ubi ponitur differentia inter prædicata primi modi & ſecundi modi, nam prædicata primi modi ſunt cauſa ſubiectorum, & prædicata ſecundi modi cauſantur à ſubiectis: tūc ſi daretur propoſitio, in qua idem de ſe ipſo dicitur, ſequeretur, quòd idem cauſaretur à ſe ipſo, quod non eſt dicendum, ergo à primo ad ultimum, non debet concedi propoſitio, in qua idem de ſe ipſo dicitur. ¶ Et aduertas quòd contra hoc idem, quamplurimas etiam rationes erueximus ſupra in expoſitione tex. 4. ubi fecimus pulcherrimam digreſſionem aduerſus Porphyrium quòd male definiat indiuiduum in capi. de ſpecie, & contra formalizantes quoq; aliquantulum digreſſi fuimus.

Alias rationes legito in expoſit. tex. 4. contra formalizantes.

¶ Paulus Venetus & ſequaces pro eorum opinione aſſeruerunt, quòd aliquid eſſe in hoc primo modo dicendi per ſe contingit dupliciter, uno modo eſſentialiter, alio modo per reductionem, unde dicunt illam propoſitionem eſſe in primo modo dicendi per ſe eſſentialiter, cuius prædicatum eſt de quidditate ſubiecti, & illam propoſitionem dicunt eſſe reductiuè in primo modo dicendi per ſe cuius prædicatum dicitur per ſe de ſubiecto, ſed non eſt de quidditate ſubiecti. ¶ Et dicunt quadrupliciter aliquam propoſitionem eſſe per reductionem in primo modo dicendi per ſe: primo quando definitum prædicatur de definitione, uel de aliqua parte definitionis: exempla, ut animal rationale eſt homo, & animal eſt homo ſeu rationale eſt homo, & dicit Paulus uenetus quòd per reductionem huiuſmodi propoſitiones ſunt in primo modo dicendi per ſe, conuertendo eas ſimpliciter. Secundò quando inferius prædicatur de ſuo ſuperiori. Tertiò quando idem prædicatur de ſe ipſo; Quartò, quando diſparatum de diſparato prædicatur, ut homo eſt aſinus: uel quando oppoſitum de oppoſito, ut homo eſt non homo, & cæcum eſt uidens, & ſic de ſimilibus.

Opinio Pauli ueneti de gradibus primi modi dicendi per ſe.

Quatuor modis Paulus uenetus dicit, propoſitionē aliquā eſſe ī primo modo per reductionem.

¶ Quod dicit Paulus uenetus de propoſitione, quæ eſſentialiter eſt in primo modo dicendi per ſe, uerum eſt, ſed ea quæ aſſerunt declarando, quòd quatuor modis contingit quòd aliqua propoſitio ſit in primo modo dicendi per ſe per reductionem, omnino falſa, & abſona, & undequaq; Ariſt. repugnantia aſſerimus. nam regula Ariſt. eſt, quòd artifex non curat de iis, quæ ſunt per accidens, et ſimiliter neq; curare debet propoſitiones, quæ ſunt innaturales, & in fine abhominationis, ſicuti iam uetigimus demonſtratiuè arguendo aduerſus Scotiſtas formalizantes, uolumus multis abundare rationibus & uerbis, in expugnando iis, quæ Paulus uen. & ſequaces dixerunt, quoniam cum imperipatetica ſint facilis ſunt impugnationis, ut oſtendatur ea penitus eſſe falſa.

Impugnatur.

¶ Thomas de uio, uoluit propoſitiones quæ reponuntur in hoc primo modo dicendi per ſe, eſſe triplici differentia. Quædam propriè & principaliter, ut quando definitio de definito, & differentia de eo cuius eſt differentia: Quædam autem propriè ſecundariò, & ſunt illæ, in quibus reliqua pars definitionis dicitur de definito, ut quando genus de definito dicitur. Quædam uerò impropriè & ſunt illæ in quibus definitio non eſſentialis, ſed additamentalis dicitur de definito ſ. illa quæ ſecundum exigentiam modi ſignificandi prædicatur de definito, exemplum, ut ſimum eſt naſus curuus. ¶ Quæ dixit ipſe Thomas de uio, circa propoſitiones tanquam

Opinio Thomæ de uio.

Impugnatur.

propriè dictas erronea ſunt, & imperipatetica, quoniam Ariſt. intentio eſt determinare de iis propoſitionibus, quæ ſunt per ſe & propriè in hoc primo modo dicendi per ſe, & non de iis quæ ſunt impropriè, uelut ſupra tetigimus aduerſus Paul. uenetum. ¶ Ideo neglectis omnibus aliorum opinionibus, iam & peripateticè quidem, iuxta Ariſt. & Auerr. mentē de ſpeciebus ſeu gradibus primi modi dicendi per ſe, ſentiendum eſſe duximus, quòd tres ſunt ſpecies ſeu gradus primi modi dicendi per ſe. Et hoc probatur ex hoc tex. Ariſt. ubi dicitur, quòd illa prædicantur per ſe in primo modo, quæ ſunt in eo quod quid eſt. i. quæ formaliter dicūtur, ſed illa quæ formaliter prædicantur de ſubiecto, ſunt tribus modis, ergo tres ſunt ſpecies primi modi dicendi per ſe: & probatur minor, quoniam definitio eſt forma ut patet. 7. meth c. 40. 21. 34. & 36. & ſic formaliter prædicatur de definito, & ſimiliter partes definitionis ſunt forma uelut Auerr. tradidit. 2 phyſic. c. ultimo. 7. meth. c. 41 ubi dicitur, quòd genus apud Ariſt. eſt forma uniuerſalis, & differentia particularis, hoc idem prodit Auer. primo meth c. 17. & 8. meth. c. 6. ſi ergo quælibet pars definitionis eſt forma, dicendum erit, quòd formaliter prædicantur de definito, & ſic à primo ad ultimum, tres erunt gradus ſeu ſpecies primi modi dicendi per ſe, Primus ſ. quando tota definitio de definito; Secundus, quando differentia de definito. Tertius uerò gradus eſt, quando genus de definito prædicatur. ¶ Et confirmatur hoc eſſe uerum quòd ſ. tres ſint ſpecies primi modi dicendi per ſe, autoritatibus Auerrois, in quamplurimis ſuæ doctrinæ locis, ut in epit. logic. cap. de demonſtr. propè principium, 5 meth. c. 23. & 7. meth c. 11. & 2. de anima c. 67. in quibus ſanè locis, tres dicit eſſe ſpecies primi modi dicendi per ſe. ipſe Auerr. ¶ Et aduertas, quòd quamuis Auerr. tres dicat eſſe ſpecies, & eas enumerando, prius aſſignat genus ſecundo differentiam, & tertio definitionē, ut patet in omnibus ſupradictis locis, tamen annotare debes, quòd Auerr. in ſupradictis locis, non dicit, quòd prima ſpecies ſit in qua genus prædicatur de definito, & ſecunda ſit, in qua differentia, Tertia uerò, in qua tota definitio de definito, ſed tantum ſimpliciter enumerat eas, & dato quòd diceret, tu intelligere debes ſecundum ordinem notoritatis & uniuerſalitatis, ſiquidem genus uniuerſalius eſt quàm differentia, in plus enim ſe habet animal, quàm rationale. & ſi uniuerſalius eſt ipſum genus, erit notius, nam uniuerſaliora ſunt nobis notiora ut docuit Ariſt. primo phyſ. t. c. 4. ſed ſecundum ordinem nobilitatis & perfectionis, prima ſpecies eſſe debet, quando definitio de definito, ſecunda quando differentia de definito, & tertia quando genus prædicatur de definito. ¶ Amplius notatione dignū eſt, quòd iſte primus modus dicēdi per ſe, ſm oēs eius tres ſpecies dicit cauſam formalē. & hoc ſic intelligitur, quòd prædicatū eſt cauſa formalis ſubiecti, uelut prodit Auerr. in. 2. de aīa com. 67. & in epit. logic. cap. de demonſt. & per hoc diſtinguitur iſte primus modus, à ſecundo, uelut dicemus in expoſ. ſequentis tex. quòd in primo modo dicendi per ſe, prædicatū eſt cauſa formalis ſubiecti, & in ſecundo modo ſubiectū eſt cauſa materialis prædicati, ut dicit Auerr. in. 2. de anima com. 67. & in cap. de demonſtr. ¶ Alia tamen dubitatio occurrit contra id, quòd determinauit Ariſt. qñ dixit quòd illa sūt in pri. mō dicendi per ſe quæ accipiūtur in defin. illius, &c. ſed ſubiectū accipitur in defin. accidentis proprij, ut hō accipitur ī defin. riſibilitatis, dicendo, riſibilitas eſt aptitudo hominis ad ridendum, &

Vera opin. de ſpeciebus primi modi dicendi per ſe.

Ratio, quòd tres ſint ſpecies primi modi dicendi per ſe.

Confirmatio ex autorit. Auerr. quòd tres ſint ſpecies primi modi.

Nota quòd prima ſpēs ſecundū Ariſt. & Auerr.

Oēs tres ſpecies primi modi dicendi per ſe dicunt cauſam formalē. i. præd. eſt cauſa formalis ſubiecti, & debet eſſe ſubſtātia et nō accidēs.

Quarta dubitatio.

Q

go ſequitur, quòd ſubiectum prædicatur per ſe in primo modo de ſua propria paſſione: quod eſt falſum, & repugnat Ariſt. in hoc tex. ¶ Omiſſis aliorum nugis, quas expoſitorum plerique attulerunt, & præcipuè Thomas de uio ita breuiter dicendum eſt ad hanc dubitationem, quòd huiuſmodi dubitatio procedit ex falſo intellectu, quem multi expoſitores habuerunt, nā textus Ariſt. ita intelligi & exponi debet, uelut etiam ſupra expoſuimus quòd illa ſunt in primo modo dicendi per ſe, quæ prædicātur formaliter de ſubiecto. i. ſunt cauſa formalis ſubiecti uelut itaexpoſuit Auerr. 2. de anima. c. 67. & in epit. logic. cap. de demonſtr. tunc habita hac expoſitione, faciliimè reſpōdetur ad dubitationem iſtam, quòd licet homo ponatur in definitione riſibilitatis, & prædicetur de riſibilitate, tamen quia homo nō eſt cauſa formalis ipſius riſibilitatis, ſet tantum cauſa materialis (quoniam 4. metha. c. 2. ſubſtātia eſt cauſa materialis accidentis) propterea non ſequitur quòd debet prædicari per ſe, in primo modo homo de ipſa riſibilitate. Præterea, cum hæc definitio riſibilitas, eſt aptitudo hominis ad ridendum non ſit per eſſentialia & per intrinſeca, ſet per additamentum, haudquaquàm dicendum eſt, quòd prædicetur de ſuo definito per ſe in primo modo, neq; etiam pars huiuſmodi definitionis prædicabitur per ſe in primo modo de definito.

Vera reſpōſio contra aliorum reſponſionem.

Quinta dubitatio, an iſta propoſitio riſibile ē homo, ſit in primo modo dicendi per ſe.

¶ Adhuc dubitabit inuenior, quoniam Auerr. 2. de anima. c. 67. ponens diſcrimen inter primum & ſecundum modum dicendi per ſe, dixit quòd primus modus dicendi per ſe, eſt quādo prædicatum eſt cauſa ſubiecti, & quando ſubiectum eſt cauſa prædicati, tunc eſt ſecundus modus dicendi per ſe, & hoc idē aſſerit Auerr. in epit. logic. in cap. de demonſtratione, ſub ijs uerbis, quòd primus modus dicendi per ſe eſt § quando fuerint prædicata cauſa quibus conſtant ſubiecta § tunc ſi hoc eſſet uerum, ſequeretur quòd iſta propoſitio, riſibile eſt homo, eſſet in primo modo dicendi per ſe. probatur conſequētia, quia prædicatum eſt cauſa ſubiecti, ut patet, confirmatur etiam nam eſt naturalis quia per Auerr. cap. de demonſtratione propoſitio naturalis eſt, quando prædicatum eſt cauſa ſubiecti, ergo dicendo riſibile eſt homo, eſt propoſitio naturalis. ¶ Reſpondetur quòd dictum Auerr. intelligi debet eo modo, quo ſupra expoſuimus, quòd. ſ. tunc propoſitio eſt in primo modo dicendi per ſe, quando prædicatum eſt cauſa formalis ſubiecti, & tunc eſt in ſecundo modo, quando ſubiectum eſt cauſa materialis prædicati, & quia in iſta propoſitione, riſibile eſt homo, prædicatum non eſt cauſa formalis ſubiecti, ſet tantum materialis, ideo huiuſmodi propoſitio non poteſt eſſe in primo modo dicendi per ſe. Quinimmo dicimus eam, neq; debet dici & uocari propoſitionem, quia non ſubijcitur, quod debet ſubijci, neq; prædicatur quod debet prædicari, cum ſit innaturalis & de modo loquendi in conſueto. Ad confirmationem illā quòd ſit naturalis, quia prædicatum eſt cauſa ſubiecti; dicitur quòd debet eſſe cauſa formalis ſubiecti, at homo ē cauſa materialis, & ſic eſt propoſitio innaturalis. Quid autem ſit propoſitio de modo loquendi conſueto, & in conſueto ſeu quid ſit propoſitio naturalis, & innaturalis, legito ea quæ diximus ſupra in expoſitione tex. 4. ubi diffuſius de ijs pertractauimus, & ſcito quòd de hoc primo modo dicendi per ſe, erit etiam ſermo inferius, ubi latior, & amplior patebit differentia, inter omnes quatuor modos dicendi per ſe, quos quatuor modos Au. nuncupat quatuor ſignificata, ut pedetentim in commentarijs Auerrois habebimus, ubi exactiſſime quoq; declarabimus, quæ

Reſpondetur.

ſunt uera ſignificata ipſius per ſe, ſeu qui ſunt ueri dicendi modi per ſe, & concludemus ad Ariſt. & Auerr. aures (quicquid dicant) quòd duo tantum ſunt ueri dicendi modi per ſe, ſupereſt ut ad com̃. expoſitionem accedamus.

¶ Cum per ſe dicatur tribus modis.

Com̃. 30.

¶ Duo ſimiliter facit Auerr. in hoc com̃. primo introducit ſeu continuat textum, ſecundo exponit eum, quo ad continuationē igitur dicit Auerr. § cum per ſe dicatur § Et notato quòd ad plenè habendam huiuſmodi continuationem intelligendam debet ſuppleri, eo modo, quo diximus in noſtra continuatione, quia expedita prima conditione ſ. dici de omni aggreditur ſecundam conditionem quæ eſt ly. per ſe, & quia per ſe uaria habet ſignificata, ut innuit Auerr in principio cum dicit § cum per ſe dicatur tribus modis § ideo Ariſt. prius enumerat ea, & primum ſignificatorum declarat, ſeu primum modum dicendi per ſe exponit, & dicit Auerr. quòd primus modus dicendi per ſe, eſt quando § per ſe autē dicitur de omnibus prædicatis acceptis in ſubiectorum definitionibus § .i. tunc eſt primus modus dicendi per ſe, quando prædicatum, aut eſt definitio, aut pars definitionis, eo modo, quo diximus in expoſitione tex. & quia reliqua quæ dicit Auerr. circa tex. expoſitionē ex ſe patent, ideo haudquaq; circa ea immorandum eſſe duximus, ſet cum dicit § Et hoc quidem prædicatum § notabis quòd Auerr. intendit enumerare quot ſunt ſpecies ſeu gradus primi modi dicendi per ſe, & tres aſſignat ſpecies ſeu gradus, prima ſpecies eſt, quando completa definitio de definito prædicatur, ſecunda quando differentia, & tertia quando genus, ut latiu diffuſius, & ſatis pulchrè enucleauimus in tex. expoſitione, quod Auerr. opinio eſt, quòd tres ſunt ſpecies primi modi dicendi per ſe, nedum in hoc com̃ ſet in 2. de aīa com̃. 67. 7. metb. com̃ 11. & 5. metb. com̃. 23. & in epit. logic. in cap. de demonſt. ¶ Set inuenior ex uerbis Au in calce huius com̃. dicere poſſet aduerſus Au. quòd ſibi contradicat, quā quinq; uidetur aſſignaſſe ſpecies primi modi dicendi per ſe, prima quando tota definitio, ſecunda quā differentia, tertia quā genus, quarta quā pars generis. Quinta uerò quā pars differentiæ. & ſic ſūt quinq; ſpecies, oppoſitum uerò dixit in. 2. de aīa com̃. 67. in epit. logic. & in. 5. metb. com̃. 23. & .7. metb. com̃. 11. ubi tres tantum aſſignauit ſpecies, ergo uidetur ſibi contradicere expreſſe, ut ſole clarius patet. ¶ Huic dubitationi facile reſpondemus, ueram ipſius Au. intentionē eſſe, tres uā eſſe ſpecies primi modi dicendi per ſe, & non quinq;, pro cuius intellectu animaduerſione dignū eſt, quòd Au. clarius & diſtinctius ſuā aperuit mentē de ijs ſpeciebus primi modi dicēdi per ſe, in epit logic. in cap. de demonſtr. ubi loquens de duabus partibus definitionis. ſ. de genere & de differentia, dicit hæc uerba formalia § Et unumquodq; eorū eſt propinquū aut remotū § quaſi uelit ſic dicere, quòd ſi latet genus propinquū poni debet loco illius genus remotū, & ſimiliter ſi latet ultima differentia, uice illius ſumi debet differentia remota, ſiquidē ultimæ rerū differentiæ nos latent, uelut precedit Au. 8. metb. c. 5. & .7. metb. com̃. 42. & quando latent ultimæ rerum differentiæ debemus eas circumloqui per accidentia propria, ex qua declaratione, dicitur quòd Auerr. hoc modo uult dicere, quòd quando eſt pars definitionis hoc erit dupliciter, aut genus uel fuerit propinquum uel remotum, aut erit differentia uel fuerit propinqua, uel remota, & hoc modo intelligi debent uerba Auerr. non enim intentio ſua eſt, quòd debeat ſumi etiam differentia remota de-

Continuatio Auer.

Dubitatio quòd quinq; ſunt ſpecies primi modi dicendi per ſe ſecundū Au.

Solutio pulchra ſecundū Auerr.

ſimiliter genus remotum.ſet remotum ipſum,tunc ſumi debet quando iacet propinquum,& aduertas,quòd Auerr. per genus remotum intelligit genus generis,dummodo non tranſgrediatur genus illius rei,de qua fit cōſideratio.i.genus artis, hoc modo Auerr.expoſuit ſe ipſum in com.31 uelut ibi dicemus, & ſic nulla eſt contradictio in dictis Auerr.& remanet tres duntaxat eſſe ſpecies primi modi dicendi per ſe,& nō quinq;

Tex.31.

¶ Et quibuſcunq; eorum,quæ inſunt ipſis,ea in ratione inſunt,quid eſt declarante,ueluti rectum & curuum inſunt lineæ,& par & impar numero,et primum & compoſitum,& iſopleurum,& altera parte longius,& omnibus his inſunt ratione quid eſt dicente, Illinc quidem linea, hinc uerò numerus. Similiter autem & in alijs huiuſmodi unicuiq; per ſe eſſe dico.

Continuatio uera.

¶ Vbi philoſophus primum expoſuit & declarauit ſignificatum,ſeu modum dicendi per ſe in præſenti tex. ſecundum declarare intendit ſignificatum,nam dicit Ariſtot. quòd illa prædicantur in hoc ſecundo modo dicendi per ſe,quæ ſunt de numero § eorum quæ inſunt ipſis § .ſ. ſubiectis accidentium. § Ea § .ſ. ſubiecta § inſunt in ratione quid eſt declarante § i. ponuntur & accipiuntur ipſa ſubiecta in definitione quidditatiua ipſorum accidentium,& notato quòd dixit Ariſt. § in ratione inſunt.quid eſt declarante § quia ſi eſſet deſcriptio. tunc non diceret quid eſt,& ex conſequenti non eſſet prædicatio per ſe in hoc ſecundo modo,& cum dicit § ueluti rectum & curuum inſunt lineæ &c. § quatuor exemplis manifeſtat & exponit hunc ſecundum modum dicendi per ſe,tria exempla patent quo ad eorum quid nominis,& quid rei. ¶ Set circa quartum exemplum duplex occurrit dubitatio. ¶ Prima talis eſt,quid Ariſt. intelligat per iſopleurum & quid per ſcalenon,ut in aliquibus textibus habetur. ¶ Secunda uerò dubitatio eſt,quod eſt ſubiectum harum duarum paſſionū.ſ.iſopleuri & ſcaleonis. ¶ Ad primam lacontcè & faciliter dicimus, quòd iſopleuros ſignificat æquilaterum,& ſcalenon ſignificat id quod habet tria latera inæqualia,quia unū altera parte eſt longius,ut dicit Ariſt. in tex. ¶ Ad ſecundam uarij ſunt dicendi modi & opiniones,quidam dixerūt ſiſi autoritate Euclidis in primo,quod non ſunt paſſiones numeri,ſet magis ſūt ſpecies trianguli. ¶ Set hæc reſponſio erronea,quoniam ſi eſſēt ſpecies trianguli,tunc non prædicabuntur per ſe in ſecundo modo,quoniam ea quæ prædicantur per ſe in hoc ſecundo modo,ſunt accidentia propria de eorum ſubiectis , & non ſunt ſpecies de earum genere,neq; econuerſo,neq; etiam dici poteſt,quòd ſpecies ſit paſſio ſui generis. ¶ Sueſſanus de mente Alexandri tueri conatur, ꝙ ſubiectum harum paſſionum quatuor.ſ. curui,& recti,iſopleuri,& altera parte longioris ſit linea,& pro ſubiecto aliarum quatuor paſſionum.ſ.paris,& imparis,primi & compoſiti,aſſignauit numerum . ¶ Quod textui Ariſt. repugnare uidetur.nam ex uerbis Ariſt. expreſſè habetur,quòd ipſa linea ſit duarum tantum paſſionum ſ.recti & curui,ſubiectum,& non quatuor,ergo non eſt dicendū aliter quàm Ariſt. innuat,& textus uerborum ſeries indicat, et ex conſequenti errauit quatuor aſſignando ipſi numero , cum ſex ei conueniant ex ordine uerborum Ariſt. ¶ Ideo aliter dicendum cenſemus cum Philopono,quem legito,quòd iſopleures & ſcalenon ſint paſſiones numeri,ueluti declarat Philoponus,& uerba Ariſt. ſecundum eorum ordinem hoc indicant quicquid alij dicant,& ſic concludimus quòd cum octo paſſiones enumerentur in tex. duarum primarum ſubiectum eſt linea,& reliquarum ſex ſubiectum eſt numerus,& non linea aut triangulus. ¶ Et redeundo ad tex. animaduertendum eſſe cenſemus quòd Ariſt. cum dicit § Et omnibus ijs inſunt in ratione quid eſt dicente § .i. ipſa ſubiecta ſupradicta.ſ. linea et numerus ponuntur in uera & quidditatiua definitione ſuarū paſſionum ſupradictarum Quòd aūt linea & numerus ponātur in definitione omniū paſſionum prædictarum patet§ Illinc quidem linea§.i.linea ponitur ut ſubiectum in definitione harum duarum paſſionum.ſ.recti,& curui § Hinc uerò numerus §.i.in definitione reliquarum ſex paſſionum ponitur numerus ut ſubiectum,& concludit Ariſt.§ ſimiliter aūt & in alijs huiuſmodi unicuiq; per ſe eſſe dico§ & uult dicere hoc modo ipſe Ariſt. quòd non ſolum hæc,quæ inſunt numero & lineæ ſunt prædicata per ſe ſecundo modo,ſet ſimiliter in alijs huiuſmodi per ſe eſſe dico unicuiq; ſubiecto,quod ponitur in earum paſſionum definitione § Et aduertas § pro clariori & faciliori intellectu uerborum Ariſt. circa hunc ſecundum modum dicendi per ſe quòd aliud eſt dicere,ſubiectum eſſe definitionem prædicati,& aliud eſt dicere,ſubiectum poni in definitione prædicati,tunc dicimus quòd Ariſt intellexit quòd tūc eſt ſecundus modus dicendi per ſe quando ſubiectum ponitur in definitione prædicati,& non oportet quòd ipſum ſubiectū ſit definitio prædicati,& per hoc differt iſte ſecundus modus à primo modo.nam in primo modo,prædicatum nedum ponitur in definitione ſubiecti.ſet etiam eſt definitio ſubiecti: & aſſignatur cauſa quare in ſecundo modo ipſum ſubiectum nō poteſt eſſe definitio prædicati,quia tunc eſſet propoſitio innaturalis,dicendo,riſibile eſt homo,nam propoſitio naturalis tūc eſt ut probatur Auerr. in 7. meth. com. 9. & in epit. logic. ca. de demonſtra. quando prædicātur cauſæ de ſuis cauſatis, & accidentia de ſuis ſubiectis (ueluti etiam diffuſius declarauimus in tex. 4. in digreſſione contra porphyriū) ſet dicendo riſibile eſt homo,non prædicatur cauſa de ſuo cauſato , neq; accidens de ſubiecto,non prædicatur cauſa.ſ. formalis de cauſato,ergo non eſt naturalis,& aduertas ꝙ per hunc exponendi modum ſoluuntur quàmplurimæ inſtantiæ,ut dicemus.

Textus expoſitio.

Quid nus merus per mas uide.i. expoſitione textus.

Duplex Dubitatio.

Prima.

Secunda.

Solutio ad primam.

Ad ſecundam uariæ reſponſio.

Prima reſponſio.

Impugnatio.

Secunda reſponſio Sueſſani.

Impugnatur.

Vera reſp. cum Philopono.

Expoſitio textus.

Pulchrum notandum, pro intelligendo hoc ſecūdo mō dicendi per ſe

¶ Amplius notandū eſt,ex Auer. in com. & in.2.de anima com.67.& in epit.logic.cap.de demonſt. ꝙ primus modus ſignificat cauſam formalē,& ſecundus ſignificat cām materialem.i.in primo modo dicendi per ſe,prædicatū eſt , cauſa formalis ſubiecti,& in ſecundo modo ſubiectū eſt cauſa materialis prædicati,ueluti ēt ſupra tetigimus.exponendo primū modū,præterea ut dicit Au. pdicatū primi modi eſt ſubſtantia & prædicatū ſecundi modi eſt accidens propriū. ¶ Dubitant expoſitores quot ſunt gradus ſeu ſpecies huius ſecundi modi dicendi per ſe. ¶ Paulus uenetus duplicē aſſignat gradū propoſitionū,quæ in hoc ſecundo modo ponuntur,primus eſt earū propoſitionū,quæ eſſentialiter & directè ſunt in hoc ſecundo modo,& ſunt illæ,in quibus prædicatū eſt paſſio ſubiecti ꝙ ſubiectū ponitur in definitione prædicati,ut iam expoſuimus in tex. ſecundus gradus eſt propoſitionū quæ indirecte & p reductionē ſunt in hoc ſecundo modo dicendi per ſe,& ſubdiuit paulus uenetus hūc ſecundū gradū,dicēs ꝙ quadruplici

Notan. pro differentia inter primum & ſecundū modum dicendi per ſe.

Dubitatur quot ſunt gradus ſecundi modi dicendi per ſe.

Opinio Pauli Veneti.

ter contingit quòd aliqua propoſitio ſit indirectè & per reductionem in hoc ſecundo modo dicendi per ſe quæ longum eſſet recenſere, tu legito com. & ſequentes. ¶ Et licet multæ adduci poſſent rationes demonſtratiuæ contra ea quæ dicit Paul. Venetus circa quadruplicem modum propoſitionum, quæ ſunt indirectè & per reductionem in ſecundo modo dicendi per ſe tamen breuitati ſtudentes, hanc unam afferimus rationem quia cum non conformia tex. Ariſt. exiſtant, ea undequaq; falſa, peripateticæ abſona, & deriſione digna ſunt. Vnde noluimus terere tempus, & paginas inutiliter deperdere, in expugnandis tot falſis imaginationibus, & captionibus. ¶ Thomas de uio triplicem aſſignauit gradum propoſitionum, quæ reponuntur in hoc ſecundo modo dicendi per ſe. Primus gradus eſt propoſitionum, quæ propriè & principaliter ſunt in hoc ſecundo modo dicendi per ſe. Secundus eſt propoſitionum, quæ propriè & ſecundario. Tertius uerò eſt propoſitionum, quæ impropriè, & exempla huius triplicis gradus, legito apud eum, quæ ne prolixi haberemur, prætermiſimus. ¶ Huiuſmodi quoq; opinio cum in omnibus ferè eius dictis ſit contra Ariſt. mentē in hoc tex. ut ſole clarius patet facilis quoq; eſt īpugnationis, quapropter noluimus immorari circa eius expugnationem.

Impugnatur.

Opinio Thomæ de uio.

Impugnatur.

Opinio Sueſſani.

¶ Sueſſanus dicit prædicata huius ſecundi modi dicendi per ſe eſſe in duplici differentia, quædam ſunt naturalia, & quædam ſunt innaturalia exemplum de naturalibus prædicatis, ut homo eſt riſibilis, exemplum de innaturalibus prædicatis, ut animal eſt homo, & uidetur Sueſſanus hanc aſſignare rationem quare tam prædicata naturalia, quàm innaturalia ſint in hoc ſecundo modo dicendi per ſe, quoniam ſubiecta ponuntur in definitionibus ſuorum prædicatorum, nam homo ponitur in definitione riſibilitatis, & dicendo animal eſt homo, ly animal ponitur in definitione prædicati. i. hominis, & dicit Sueſſanus quòd ex hoc exponendi modo, ſequitur quòd non oportet prædicata huius ſecundi modi dicendi per ſe eſſe de omni, & hoc ipſe impingit Themiſtio Amplius concludit ipſe Sueſſanus ex mente Themiſtij & Philoponi, quòd ad hoc ut propoſitio ſit in hoc ſecundo modo dicendi per ſe tantum requiritur ut ſubiectum ponatur in definitione prædicati. ¶ Sed ſole clarius conſtat, maximopere hallucinatum fuiſſe ipſum Sueſſanum & toto cœlo aberraſſe dicendo, quòd prædicata innaturalia ſint in hoc ſecundo modo dicendi per ſe, nam hoc dicere, quàm ſit abſonum lippis & tonſoribus notum eſt, ex eruditiſſimorum peripateticorū claſſe nemo dicere debet, quòd prædicatum innaturale deſeruiat demonſtrationi potiſſimæ, ſed potius delendum eſt, ipſa enim propoſitio innaturalis (ueluti protulit Auerr. aduerſus Galenum in primo priorum cap. de. 4. figura.) in fine eſt abhominationis, nam tunc ars eſt uera cū inſequitur opus naturæ, ueluti Auerr. nobis notatum reliquit. ſecundo poſter. com̄. 94. primo poſter. com̄. 41. 56. & . u phyſic. com̄. 23. 24. & in quæſito. 4. poſterioriſtico, & confirmatur per Ariſt. in. 4. Metheo. cap. 28. quòd ars imitatur naturā; quapropter cum hæc propoſitio animal eſt homo, ſit innaturalis, nullo modo dicendum eſt, quòd ſit in hoc ſecundo modo dicendi per ſe. ¶ Præterea falſum eſt quod ad prædicata huius ſecundi modi dicendi per ſe, non requiratur dici de omni, nam hoc dicere eſt penitus Ariſtot. contradicere, qui ob id incœpit à dici de omni (ueluti diximus) quoniam eſt quoddam uniuerſalius ſe habens ut genus ad per ſe, & ad ipſum uniuerſale, nam omne per ſe, eſt de omni, ergo prædicata in hoc ſecundo modo dicendi per ſe, neceſſariò debent eſſe de omni, nā iſtæ tres conditiones ſ. de omni per ſe, et uniuerſale (ut ſupra diximus) hunc habent eſſentialem connexum, quòd tertia conditio non poteſt eſſe ſine prima & ſecunda conditionibus, & ſecunda conditio non poteſt eſſe prima, Neq; etiā credendum eſt, quòd Themiſtius ita uoluerit, ſicuti ſibi impingit Sueſſanus. ¶ Vlterius errauit ipſe Sueſſanus, credens Themiſtij & Philoponi opinionem eſſe, quòd ad prædicata huius ſecundi modi dicendi per ſe, tantum requiratur quòd ſubiectum ponatur in definitione prædicati & mirum eſt quomodo ipſe Sueſſanus, in re tam clara fuerit hallucinatus, uult enim Ariſto. in textu, quòd non tantum ſubiectum ponatur in definitione prædicati, ſed declarauit illud prædicatum eſſe accidens proprium, & ſi non eſſet accidens proprium ipſum prædicatum, haudquaquàm ſubiectum poneretur in eius definitione, nam docuit Ariſtote. in. 7. metheph. t. c. 17. quòd in definitione accidentium eſſentialium. i. propriorum & non accidentium communium ponitur ſubiectum cum igitur prædicatum huius propoſitionis, animal eſt homo, non ſit accidens proprium non erit in ſecundo modo dicendi per ſe, & Auerr. in com̄. (ut iam dicemus in eius expoſitione, & notauimus etiam ſupra) dixit quòd prædicatum huius ſecundi modi dicendi per ſe eſt accidens. ſed primi modi prædicatum eſt ſubſtantia: & nedū hoc requiritur, ſed etiam opus eſt, ut ſit prædicatio naturalis, ſicuti tradidit Auerr. in cap. de demonſtratione, ubi aſſignans decem conditiones præmiſſarum demonſtrationis ſimpliciter aſſignauit inter alias hanc. ſ. quòd præmiſſæ debent eſſe prædicationes naturales, ſed animal eſt homo, eſt propoſitio innaturalis, non igitur in aliquo modo dicendi per ſe erit. ¶ Quapropter ſatis nobis dicendum eſt iuxta Auerroys doctrinam, & conformiter ad Ariſt. ueret, ut patet nedum in com̄. 31. (ut ibi dicemus) ſed etiam in Epitō logic. cap. de demonſtratione, quòd duæ ſunt ſpecies ſeu gradus huius ſecundi modi dicendi per ſe Prima ſpecies eſt quando ſubiectum capitur in definitione prædicati, nam dicendo riſibilitas eſt aptitudo hominis ad ridendum homo capitur in definitione riſibilitatis ſui prædicati. Secunda uerò ſpecies eſt, quando in definitione prædicati, aut ſumitur genus ſubiecti, ut dicendo, riſibilitas eſt aptitudo animalis ad ridendum, aut ſumitur genus generis ipſius ſubiecti ut riſibilitas eſt aptitudo corporis animati ad ridendum, non tantum animal quod eſt genus ſubiecti. Quàm etiam corpus animatum quod eſt genus generis ſubiecti, poſſunt accipi in definitione ipſius riſibilitatis. & aduertas quòd tale genus generis ipſius ſubiecti non debet eſſe (dicit Auer. in cap. de demonſtratione) uniuerſalius genere artis. i. non debet trāſgredi & excedere genus illius rei quæ conſideratur exemplū, ſi ſermo eſt in prædicamento ſubſtantiæ, non debemus accipere genus alterius prædicamenti, aut quantitatis, aut aliorū uel ſi ſumus in una ſcientia, non debemus trāſgredi ad aliam ſcientiam, & notandum ē ex mente Auerr. (ueluti diffuſius in expoſitione com̄. dicemus) quòd ſicuti homo accipitur in definitione ſuæ propriæ paſſionis loco differentiæ, ita etiā & genus ipſius hominis, & genus generis ipſius hominis debet ſumi loco differentiæ, & quod ſubiectum poſitum in definitione ſui proprij accidentis habeat locum differentiæ, patet ex Ari. 7. metb. t. c. 17. & clarior notificabitur hæc poſitio, cū exponemus com̄. ¶ Adhuc occurrit dubitatio, an iſta propoſitio, animal eſt homo, & omnes aliæ in quibus ſpecies prædicatur de

Impugnatur Sueſſa.

Aduerſus Sueſſanum

Cōtra Sueſſanum.

Vera opinio quòd ſunt duæ ſpecies ſecundi modi dicendi per ſe.

Dubitatio an iſta propoſitio animal eſt homo ſit ī ſecundo mō dicendi per ſe, & rōnale ē hō.

genere, ſint in hoc ſecundo modo dicendi per ſe, & uidetur quòd ſic, quia Ariſtoteles docuit in textu quòd illa propoſitio eſt in hoc ſecundo modo dicendi perſe, in qua ſubiectum ponitur in definitione prædicati, ſed dicendo, animal eſt homo, ly animal ponitur in definitione hominis, ergo ē in ſecundo modo dicendi perſe, & ſimiliter iſta propoſitio, nē animal rationale eſt homo, propter eandem cauſam, erit in ſecundo modo dicendi perſe, nam ipſum ſubiectum eſt definitio prædicati ut patet, & ſimiliter dubitatio eſt, an iſta propoſitio, rationale eſt homo, ſit in ſecundo modo. ¶ Et confirmatur per Auerr. quòd omnes iſtæ propoſitiones ſupradictæ ſint in hoc ſecundo modo dicendi perſe, nam ipſe Auerr. in 2. de anima co. 67. ponens diſcrimen inter primum & ſecundū modum dicendi perſe, dicit, quòd in primo modo dicendi perſe prædicatum eſt cauſa ſubiecti ſicuti in expoſitione tex. 30. ſupràs dictum eſt, in ſecundo uerò modo dicendi perſe, ſubiectū eſt cauſa prædicati. ſed in ſupradictis propoſitionibus ſubiectum eſt cauſa prædicati, ergo ſunt in hoc ſecundo modo dicendi perſe. Pro ſolutione pulcherrima huius dubitationis animaduerſione dignum eſt, contra reſponſionem aliorum expoſitorum, quòd multæ exiguntur conditiones ad ſecundum modū dicendi perſe. prima quòd ſubiectum ponatur in definitione prædicati, hanc conditionem explicauit Ariſt. in tex. præſenti, ſecunda conditio quòd ſit prædicatio naturalis, hanc conditionem communem poſuit Auerr. in epit. logic. cap. de demonſtratione, ubi inter decem conditiones quas aſſignauit eſſe neceſſarias ad præmiſſas demonſtrationis ſimpliciter, hanc conditionē ſextam poſuit, quòd prædicatio in eis. ſ. præmiſſis demonſtrationis ſimpliciter ſit ſecundum curſum naturalem, & hoc in utroque modo dicendi perſe, nam præmiſſæ demonſtrationis ſimpliciter, ſunt in primo & ſecundo modo dicendi perſe. Tertia conditio peculiaris huic ſecundo modo dicendi perſe, talis eſt, quòd prædicatum ſit accidens proprium & per cōditionem iſtā dicit Auerr. in com. differt etiam iſte ſecundus modus, à primo quoniam prædicatum primi modi eſt ſubſtantia & prædicatum ſecundi modi eſt accidens proprium. Quarta conditio etiam particulariter conueniens ſecundo modo dicendi per ſe, talis eſt, ex Auerr. 2. de anima com. 67. quòd ſubiectum ſit cauſa materialis, prædicati, ſecus eſt in primo modo dicendi perſe, ubi prædicatum eſt cauſa formalis ſubiecti, uelut enucleauimus in expoſitione tex. 30. multæ quòque aliæ competunt ei conditiones, ſed pro nunc hæ ſufficiant pro diſſolutione & facillima enodatione illarum propoſitionum. ¶ Tunc ſtantibus ijs conditionibus clarè reſpondendum eſt, Quicquid dixerint Thomas de uio. Sueſſanus, & Egidius Romanus, quòd ideo iſtæ propoſitiones, animal eſt homo, rationale ē homo, animal rationale eſt homo, non ſunt in ſecundo modo dicendi perſe, quoniam non habent omnes ſupradictas conditiones enumeratas. non enim ſubiecta ipſarum propoſitionum ſunt cauſa materialis ſuorum prædicatorū, ſed ſunt eā formalis, qm̄ dictū ē ī expoſitione tex. 30. ex mente Auer. in 2. phiſ. c. 28. & 92. & 7. Meth. c. 43. & alibi quoque, quòd quælibet pars definitionis eſt forma. Præterea non habēt hanc aliam conditionem, quòd prædicatum in eis ſit accidens proprium, nam eſt ſubſtantia, ut patet. Inſuper ſunt propoſitiones in naturales, nam propoſitio naturalis ex Auerr. in epit. logic. in cap. de demonſtratione, eſt duobus modis, aut quando cauſa de ſuis cauſatis prædicantur, aut quando accidentia de ſuis ſubiectis prædicantur, ſed in ſupradictis propoſitionibus non cauſa de cauſato prædicatur, neque accidens de ſubiecto ut patet, ergo huiuſmodi propoſitiones non dici debent naturales, & ex conſequenti in nullo modorum dicendi perſe reponi debent.

Confirmatur.

Vera reſponſio contra omnes alios expoſitores.

Reſolutis reſponſio contra Egidium Thomā de uio & Sueſſa.

¶ Ex quo prædicata perſe dicuntur ſecundum.

Com̄. 31.

ISTud com̄. in quatuor ſecatur partes. in prima Auerro. continuat, in ſecunda exponit. In tertia digreditur ibi. § Et contingit opinari § In quarta uerò parte ibi. § Dum aūt dixit § Reuertitur ad exponendum textum, In prima ergo parte dicit Auerr. continuando. § Ex quo prædicata perſe dicuntur ſecū dum duas ſpecies § Et uult dicere ſic Auerr. cum ipſa prædicata perſe dicuntur duobus modis, & dictū eſt de primo modo in præcedenti tex. nunc intendit loqui de ſecundo modo, & hoc innuit cum dicit. § Quarum altera eſt &c. § Et aduertas quòd Auerr. dando continuationem. declarat & exponit primum & ſecundum modum, & declarando primum modum dicit. § Quarum altera eſt § .i. prima ſpecies ſeu primus modus dicendi perſe, eſt, quando. § Prædicata ſumuntur in ſubiectorū definitione § Velut diffuſius dictum eſt in tex. præterito, & cum dicit. § Et hæc prædicata ſunt in prædicamento ſubſtātiæ &c § Notat, quòd Auerr. declarat in quibus prædicamentis poſſunt eſſe. ipſa prædicata primi modi dicendi perſe & dicit quòd poſſunt eſſe nedum in prædicamento ſubſtantiæ, ſed ī ſingulis alijs prædicamentis, & patet hoc eſſe uerū per iſtæc exempla nedum prædicamēti ſubſtantiæ, dicendo, homo eſt animal, & homo eſt rationalis ſed, etiam in prædicamēto qualitatis, ut albedo eſt color, & ſic de alijs prædicamentis accidentis. § Cœpit meminiſſe de ſecunda ſpecie § Incipit declarare ſecundam ſpeciem .i. ſecundum modum dicendi perſe, & aduertas quòd correctior & clarior eſt tranſlatio Buranæ, nam tranſlatio Abrami dicit. § Prædicamentorum § Et debet legi ſic. ſ. prædicatorum & ad ſecundum modum dicendi perſe redeundo, dicit Auerr. quòd. § Eſt huius conuerſa § .i. ſecundus modus dicendi perſe. eſt totum oppoſitum primi modi nam in primo modo prædicatum ſumitur in ſubiecti definitione, & in ſecundo modo dicendi perſe. § Subiecta ſubintrant definitionem prædicatorum § Et cum dicit. § Et huius ſpeciei prædicata § Notabis quæſo, quòd Auerroes aliam explicat differentiam inter prædicata primi modi. & ſecūdi modi, nam prædicata primi modi poſſunt eſſe indifferenter omnium prædicamentorū ſed prædicata ſecundi modi. § Non ſunt niſi accidentia § & ne aliquis crederet quòd poſſint eſſe accidentia tam communia, quàm propria, ſtatim addidit Auerr. dicens. § Et ideo hæc propria ſunt § .i. non ſunt omnia accidentia, ſed dumtaxat accidentia propria, quæ eſſentialiter inſunt ſuis ſubiectis. § Subiecta uerò ſunt prædicamenti ſubſtantiæ § Poſtquam dixit in quibus prædicamentis ſunt prædicata ſecundi modi dicendi perſe, nūc exponit & declarat in quibus prædicamentis ſunt ſubiecta, de quibus dicuntur iſtæc prædicata perſe, & dicit. § Sunt prædicamenti ſubſtantiæ § .i. poſſunt eſſe in prædicamento ſubſtātiæ, & in alijs prædicamentis, exempla, homo eſt uiſibilis in prædicamento ſubſtantiæ, & linea eſt recta, in prædicamento quantitatis. deinde dicit. § Et talia ſunt duarum § diuidit nūc Auerr. ipſa ſubiecta, quæ ſumuntur in definitione prædicatorum ſecundi modi dicendi perſe, & ſecat in duas ſpēs Prime

Prima ps com̄.

Continuatio Auerr.

Secunda pars com̄.

Tranſlatio Buranæ ē clarior.

quando

quando ſumitur ſubiectum in definitione prædicati. ſecunda cum dicit. ¶ A biſ ſuum genus, uel ſui generis genus ¶ Sicuti iā declarauimus in dubitatione de ſpeciebus ſecundi modi dicendi perſe quæ ſunt de mente hic, & in cap. de demonſtratione, exempla utriuſq; ſpeciei aſſignantur, & primæ, quando ſubiectum ſumitur in definitione prædicati ut homo in definitione riſibilitatis, exempla de ſecunda ſpecie quando. ſ. genus ſubiecti ſumitur in definitione prædicati, ut par & impar de numero, qui eſt genus octonarij, denarij, quinarij, & eorum qui ſunt ſpeciei paris & imparis, unde cum non habeant ueram ſpeciem, prædicantur de genere nominato, ut puta de numero. exemplum, quando genus generis, ut par & impar de quantitate diſcreta, quæ eſt genus ipſius numeri. ¶ Modo non tranſgrediatur genus illius ¶ ut puta ſi ſumus in Mathem. non ualet dicere, quòd numerus eſt quantitas abſolutè, nam quantitas abſolutè, à Mathem. non conſideratur, & ideo tranſgreditur genus artis, conſideratum, à Mathematico, ſed oportet dicit Auerr. quòd ſumatur illud genus quod eſt. ¶ Eſſentiale ¶ .i. per ſe illi arti. et cum dicit. ¶ Et illud ſumitur ¶ aduertas quòd Auerr. declarare intendit quam uicem gerat ſubiectum quod capitur in definitione, prædicati, & dicit, quòd gerit uicem differentiæ. ut in exemplo, riſibilitas eſt aptitudo hominis ad ridendum. illud ſubiectū homo, differentiæ locum tenet in tali definitione.

Prima dubitatio quo modo ſubſtantia prædicatur de accidente.

¶ Sed antequā deueniamus ad expoſitionem digreſſionis quam facit Auerr. aduerſus Alpharabium, duo primitus diſcutiendo ſunt. Primū eſt contra Ariſt. & Auerr. nam uolunt quòd prædicata ſecūdi modi ſint illa. in quorum definitiōe ſumatur ſubiectum, nā hoc uidetur falſum & erroneum, nam ſi ſic eſſet, ſequeretur quòd ſubſtantia prædicaretur de accidente, & ſic eſſet prædicatio innaturalis, & iam dictum eſt, quòd prædicatio naturalis ſecundum Auerr. in cap. de demonſtratione, eſt duobus modis, aut quando prædicatur cauſa formalis de ſuo cauſato & ſic eſt primus modus dicendi per ſe. aut quando prædicatur accidens de ſubiecto, & ſic eſt ſecundus modus dicendi perſe ergo cum prædicatur ſubſtantia de accidente, erit innaturalis prædicatio, & per conſequens male dicit Auerr. quòd ſubiectum differentiæ locum ſubeat in definitione accidentis.

Secūda dubitatio quia uidetur Auerr. ſibi contradicere.

¶ Secundū eſt iſtud, uidetur enim Auerr. ſibi contradicere, nam dixit in principio com̄. quòd prædicata perſe ſunt ī duplici ſpecie, ſeu dicuntur duobus modis, oppoſitum uerò dixit in com̄. 30. in primis uerbis quòd perſe dicitur tribus modis, & in comento. 34 dicit quòd quatuor ſunt ſignificata perſe. & ſic uidetur Au. undequoque ſibi contradicere circa numerum modorum dicendi perſe.

Solutio primæ dubitationis.

¶ Ad primam dubitationem antequam reſpondeatur formaliter & reſolutè, primò notandum eſt, quod docuit Ariſt quòd ſubſtantia poteſt prædicare de accidente denominatiuè & in obliquo. ut patet. 7. Meth. t. c. 25. 34. & . 43. & . 9. Meth. c. 12. & pri. Meth. c. 17. & 1. phyſ. com̄. 15. in quibus locis habetur quòd mā nō prædicatur de eo cuius ē mā niſi denomi. ut puta Archa ē lignea & nō lignū, ſtāte hac regula Ari. dicimus formaliter & diſtinctè ad dubitatio. quod non inconuenit ſubſtantiam prædicari de accidente denominatiuè et in obliquo, cum ſubiectum ſit materialis cauſa ſui accidentis ex. 4. Meth. c. 11. prædicabitur denominatiuè & in obliquo de ſuo proprio accidente, ut patet in hoc exemplo, riſibilitas ē aptitudo hominis ad ridendum, clarè patet quod non in recto, ſed in obliquo ponitur ſubiectum, ſed tunc eſſet abſurdum quando de ſubſtantia prædicaretur eſſentialiter & in recto de accidente, quod utique habet pro inconuenienti ipſe Ari. unde hoc modo intelligas quæſo quando Ariſt. dicit in tex. quòd tunc eſt ſecundus modus dicendi perſe, quando ſubiectum ponitur in definitione prædicati, & ſimiliter cum dixit in. 7. Meth t. c. 17. quòd accidentia eſſentialia. i. propria recipiunt ſubiecta in eorū definitionibus, & locum differentiæ ſubeunt ut dicit Auerro. in com̄. & non generis, quia ſicuti per rationale differt homo ab equo, ita per hominem differt riſibilitas ab hinnibilitate.

Differētia inter definitionem ſubſtantiæ & accidentis proprij.

¶ Et aduertas quòd ex hoc quòd ſubiectum poſitum in definitione accidentis proprij, uicem differentiæ tenet ueluti dicit Auerr. colligitur differentia inter definitionem ſubſtantiæ & accidentis Nam Ariſt. in. 7. Meth. t. c. 17. quæſiuit an accidentium coniunctorum. i. propriorum ſit definitio & concludit Ariſt. ē calce tex 17. quòd primò ipſa definitio eſt ſubſtantiarum, capiendo definitionem pro ratione, & ſecundariò per analogiam eſt ipſorum accidentium propriorū. hoc idem habetur ī. 7. Meth. ab Auerr. in com̄ 33 14 & . 15.

Interrogat. cur accidētia propria non habent ueram definitionem.

¶ Et ſi ſcire cupis quare ipſa propria accidentia, non habent ueram definitionem. ſicuti ſubſtantia.

Reſponſio Auerro. in 7. Meth. c. 17.

¶ Reſpondet Auerr. 7. Meth. in. c 17. duas aſſignans cauſas cur eſt, quod propria accidentia, ueram non poſſint habere definitionem. Prima cauſa. talis eſt. quia genus & differentia quæ ſumuntur in eorum definitione non ſunt eiuſdem prædicamenti, ut patet per iſtæc exempla. quoniam naſus & curuitas quæ ſumuntur in definitione ſymi, non ſunt eiuſdem prædicamenti, naſus in prædicamento ſubſtantiæ, & curuitas in prædicamento quantitatis, & ſimiliter cum ſumitur homo in definitione riſibilitatis, dicendo riſibilitas eſt aptitudo hominis ad ridendum iam clarum eſt, quòd homo & aptitudo quæ ſumuntur in tali definitione non ſunt eiuſdem prædicamenti, homo quidem in prædicamento ſubſtantiæ, & aptitudo ponitur in prædicamento qualitatis. Secunda cā aſſignata ab Auerr. & iſta eſt, quoniam illud quod cōgregatur ex ſubiecto & accidente ex definitione ipſius accidentis proprij. non facit unum in ōn. ſicut illud quod congregatur ex genere & differentia, ex definitione ſubſtantiæ. & propterea definitio primariò eſt ſubſtantiarum, & ſecundaria per analogiam eſt ipſorum accidentium propriorum.

Accidentia propria habent definitionem analogam, & non æquiuocam.

¶ Ad hæc nobis & pulchre quòd neceſſariò ipſa accidentia propria. debent habere definitionē ſaltem analogicè dictam, & ſi non purè uniuocam, quoniam ſi eſſet æquiuoca tunc de æquiuocis haberetur ſcientia, & artifex conſideraret, quòd repugnat ¶ Vnde infertur corrolariū & appendix ex textu iſto, & ex tex. Ariſt 7 Meth. t. c. 17. quòd duplex definitio, eſſentialis ut illa quæ datur per genus & differentiam, & additamentalis, ut illa quæ datur per ſubiectum, & per accidens ueluti eſt definitio propriorum & eſſentialium accidentium. de prima definitione ſermo ē in primo modo dicendi perſe, De ſecunda uerò ſermo eſt in hoc ſecundo modo dicendi perſe, & utraque definitio ſemper ab artifice demonſtratiuo conſideratur

Duplex ē definitio eſſentialis et additamentalis.

Nota quòd definitio propriorum accidentium non dici debet deſcriptio, & probatur per Auerroem.

¶ Amplius annotabis quòd definitio propriorum accidentium licet non conſtet ex genere & differentia, non proptèr hoc tamen dici debet deſcriptio, ut diſtinguitur omnibus modis contra definitionem, quoniam Au. in epilogie in ſermone de rebus compoſitis, ponens diſcrimē inter definitionem, deſcriptionem, & ſermonem neutrum. dicit quòd deſcriptio componitur ex genere & ex proprio & dat exemplum, homo eſt animal politicum, uel ex genere & accidente. ſ. communi, ut homo eſt animal ſcribens, ſed accidentia propria non definiuntur per genus & accidens propri-

um aut

uel accidens, cõe ut patet indefinito, riſibilitatis, et indefinito ac animatus, ergo accidentia propria non dicuntur deſcribi, ſed definiri, dicet ſecundario & analogicè ut declarauimus. Præterea probatur quòd non ſit deſcriptio, quoniam Auer. in ſuo prædicto loco ponens aliud diſcrimen inter definitionem & deſcriptionem quo ad utriuſque conſiderationem, dicit quòd definitio eſt propria demonſtratori artifici, ipſa uerò deſcriptio, eſt propria topico artifici, & ſermo neuter, qui nec definitio nec deſcriptio eſt, dicit ibidem Auerr. quòd eſt proprius Rhetorico artifici. Tunc ſi deſcriptio non eſt propria demonſtratori, non eſt dicendum quòd Ariſt. deſcribat ipſa accidentia propria, ſed pro ueritate & peripateticè aſſerendum eſſe ſentimus, quòd propria & eſſentialia accidentia habeant definitionem & ſi non primariò, ſecundariò tamen per analogiam.

Interrogat. *¶ Verum ſi adhuc dicet, an deſcriptio aliquo modo poſſit dici prædicatum perſe in ſecundo modo.*

Reſponſio. *¶ Diſtinguendum eſt de ipſa deſcriptione ſecundum Auerroem in epit. logic. in ſermone de rebus compoſitis, quoniam uel ipſa deſcriptio componitur ex genere & accidente proprio, uel componitur ex genere & accidente communi, ſi primo modo ſit poterit eſſe prædicatum perſe, quatenus. ſ. illud accidens proprium ponitur loco differentiæ, nam prætulit ipſe Auer. 8. Meth. c. 5. & 7. Meth. c. 41. quòd quando latuerint differentiæ ſubſtantiales, poſſumus circumloqui eas per accidentia. ſ. propria, ſed ſecundo modo. quando. ſ. componitur ex genere & accidente cõmuni ipſa deſcriptio, tunc nullo modo ab artifice demonſtratiuo conſideratur, ſed erit propria tantum topico artifici, & hoc modo intelligi debet id quod ſupradiximus, quòd deſcriptio eſt propria Topico artifici. ſ. deſcriptio compoſita ex genere & accidente communi, neq; etiam hoc repugnant Auerr. dicimus, quando ipſe dixit, quòd deſcriptio eſt propria topico, quoniã ipſe intellexit, eo modo, quo nuper nos enucleauimus.*

Solutio ſecundæ dubitationis. *¶ Pro ſecunda dubitationis ſolutione notandum eſt, quòd aliud eſt dicere quatuor eſſe modos ſeu ſignificata perſe, & aliud eſt dicere duos eſſe modos ſeu ſpecies prædicatorum perſe. Amplius diſtinguendum eſt, quòd modi ſeu ſignificata ipſius perſe, bifariã conſiderantur, aut ſecundum alterum mentem, aut iuxta Ari. placita. Quibus habitis diſtinctionibus, nullam atque dicimus eſſe contradict. in dictis Auerroys, nam quando dixit in com̃. 30. in principio com̃. quòd perſe dicitur tribus modis. i. tria ſunt ſignificata ipſius perſe, aduertas quæſo quòd iuxta aliorum placita hoc protulit, cum uerò retulit in com̃. 34. in principio, quòd quatuor ſunt ſignificata ipſius perſe, hoc utique ad Ariſt. mentem exarauit. Præterea neq; ſibi ipſi contradicit, cum dicit duas eſſe ſpecies prædicatorum perſe. Quoniam multum intereſt dicere prædicatum perſe, & modum dicendi perſe, uelut paulo ante annotauimus, prædicata enim perſe, ſunt duo, ſeu duæ ſunt ſpecies prædicatorum perſe. ſ. prædicata primi & ſecũdi modi, & de his duabus ſpeciebus prædicatorum perſe locutus eſt Auerr. in principio huius com̃. ſed in com̃. 34. locutus eſt de modis ſeu ſignificatis perſe. Qui modi dicendi perſe (ut dictum eſt) ſunt quatuor. & ſic concludimus nullã eſſe repugnantiam in dictis Auerr.*

Tertia pars com̃. in qua Aue. digreditur cõtra Alpharab. Cauſa digreſſionis. *¶ Et cum dicit. § Et contingit opinari § Aduertas quòd iſta eſt tertia pars com̃ in qua Auerr. digreditur aduerſus Alpharbabium, cauſa huiuſce digreſſionis eſt iſta Quoniam ut habetur pri. Elench. 1. ſapientis eſt non ſolum dicere uerum, ſed mentientes manifeſtare, unde cũ Alpharabius falſum dixiſſet, & eſſet magnæ authoritatis uir, ideo huic ipſe Auerr. tanquàm bonus & eruditus Artifex, remouere ipſius Alpharaby opinionem, atque reſpondere, ſed quoniã ut habetur ex Ariſt. 1. Topic. cap. 9. ſtultum eſt de quibuſ proferentibus contraria opinionibus ſollicitum eſſe, ideo non omnibus reſpondendum eſt, ſed his qui ſunt, aut magnæ authoritatis aut cum ratione loquuntur, quapropter ipſe Auerr. uoluit reſpondere Alphara. cum uir eſſet magnæ authoritatis, eius remouendo opinionem, quæ talis eſt, quòd non eſt cõditio generis, quod ſumitur in definitione prædicatorum ſecundi modi dicendi perſe, quòd non tranſgrediatur ipſum genus artis, quia poteſt accipi genus generis artis, hoc eſt, genus tranſgrediens ipſam artem.*

Opinio Alpharabij quòd poteſt accipi genus tranſgrediens artem unde etiam in capit. de demonſt. *§ Prout opinatur Alpharabius § & cũ dicit ipſe Au. § Ait enim ille § notabis quòd Auerr. refert uerba formalia. quæ ipſe Alpharabius dixit in ſuo libro Poſter. Analiticorum, & iſtæ ſunt, quòd aliqua accidentia perſe in ſecundo modo. § Sunt prima § i ſecundum quod ipſa, &c. ſunt illa in quæ primo partitur ipſum genus illius artis, ut puta in medicina, egrotabile & ſanabile, in quæ primo diuiditur ipſum corpus humanum conſideratum. a medico. § Et quædam non prima § dicit quòd ſunt quædam alia accidentia non prima, ſecundum ipſum Alphara. in quæ diuiditur ipſum genus excedens artem, licet nõ primo, tamen perſe, & cum dicit. § Id autem eſt error notorius § Notato, quòd ipſe Auerr. uult manifeſtare dicta ipſius Alph. eſſe falſa. & probat cum dicit. § Quoniam quando in definitionibus § Ita quòd probatio Auerr. talis eſt, quoniam ſi in definitionibus ipſorum accidentium eſſentialium, aut aliquorum ipſorum ſumeretur genus egrediens ipſam artem, poſſet fieri quòd in definitione ipſorum accidentium acciperetur genus egrediens ipſam artem, uſque ad genus ſupremum, quoniam per ipſum Alpharbaium nulla eſt differentia, ſi in definitione ipſius accidentis capiatur genus generis artis, & genus generis egredientis ipſam artem, quanto ſurſum poſſumus aſcendere nam non eſt maior ratio de uno quàm de alio genere, tranſgrediente artem uſq; ad ſupremum. § Ex quo omnia § nunc dicit quòd ſi hoc eſſet, omnia tranſgrederentur genus artis ipſius, & modum conſiderandi illius. § Quoniam ſi poneremus eſſe talia §*

Ratio demonſtratiua Au contra Alph. *Probat nunc Auerr. ducendo ad impoſſibile, & dicit. quoniam ſi nos poneremus in ipſis accidentibus, uel in definitionibus ipſorum ingredi genera egredientia ipſam artem omnia aut quædam, reddit cauſam, quare dixit. § Aut quædam § Ne fiat aceruus artium, & ſi hoc eſſet quòd ipſa accidentia eſſẽt talia, aut perſe eſſent cõmunia pluribus quàm uni arti, ſequeretur quòd res diuerſæ naturæ, eſſent diuerſæ naturæ & eſſẽt unius naturæ, quod eſt impoſſibile, nam inducũt contradictionem. ſ. illud quod non ſit unius naturæ, eſſe unius naturæ. § Quod eſt ſummè ridiculum & falſum § Vt dicit Auerr. & hoc manifeſtatur exemplo, ſi medicus conſiderat corpus humanum ut eſt egrotabile & ſanabile, & per ipſum Alpharabium, iſta accidentia poſſunt conuenire generi egredienti ipſam artem. & ſic conuenirent animali, corpori, ſubſtantiæ, & con. & ſic ſequeretur hoc ridiculum & falſum, quòd corpus cœleſte, & ſubſtantiæ abſtractæ eſſent ſanabiles & egrotabiles, & medicus conſiderare, ſanitatem, omnium corporũ naturalium. ſ. tam hominis quàm aſini equi, & formicæ, ergo non eſt dicendum, quòd accidentia unius artis poſſint conuenire perſe generi egredienti illam artem, nam quæ conueniũt in accidenti proprio & perſe, conueniũt in natura. & ſic plures artes, quæ differunt forma propria. i. modo conſiderandi proprio.*

proprio, eſſent unius naturæ ut puta in exemplo dato: ſi medicus conſiderat corpus humanum ut ægrotabile eſt & ſanabile, & iſta conuenirent corpori & ſubſtantiæ, tunc medicus & philoſophus naturalis qui conſiderant de corpore naturali, & Methaph. qui conſiderat de ente, & multæ aliæ artes conuenirent in una natura, adeo quod in medicina, eſſet philoſophia naturalis Methaph. Mathematica, & aliæ diuerſæ artes, deinde dicit. §Sed ſit dubium circa hoc§ Notato quod Au. excludit tacitum dubium, quod quis aduerſus dicta eius facere poſſet, & dicit ſed poſſet dubitari circa iſtam præmiſſam artis uniuerſalis. i. Metb. unde iſta eſt ars uniuerſalis, quæ contemplatur ens, quatenus ens, non contractum ut patet. 4. Metha. t. c. 2. §Quod ponitur communiter§ dicit quæ ſunt iſta, & dicit quod ſunt iſta quæ æquantur uni tertio, æquantur interſe, ut puta tria & bis æquiualent tribus, ergo æquiualent ſibi inuicem, & aliud eſt, quod quando proportionalia permutantur, quod plura ſunt, ut puta, ſicut ſe habent tria ad ſex, ſic quatuor ad octo, ergo ſicut ſe habent octo ad ſex, ita quatuor ad tria. §Videtur enim quod ipſa ambiant§ Nunc probat quod iſtæ præmiſſæ excedant genus artis, nam iſtæ utuntur in Arith. Geom. & philoſophia naturali, & uerificantur in quantitate in communi, quæ conſideratur à methaphiſico, dum ut habetur ab Ari. in prædicamentis, æquale & inæquale competunt quantitati, & etiam habetur hoc idem in 5. Metha. cap. de relatione, quæ quantitas in communi, conſideratur à Metha. ergo datur aliquod conſideratum in arte, quod excedit genus artis, & cum dicit. §Nos uero expl cabimus qualis ſit horum diſpoſitio§ Aduertas quod Auerro. non ſoluit hic, ſed promittit ſe fore ſoluturum hoc dubium infra ſ. in cap. 24 & in comm. 74. ſed pro nunc nos dicimus quod iſtæ præmiſſæ poſſunt conſiderari dupliciter, uno modo ut ſunt præmiſſæ uniuerſales & accidentia, & ſic non conſiderantur in geometria, & philoſophia naturali, nam excedunt artes & ſcientias illas, alio modo poſſunt conſiderari ut contrahuntur & ſic conſiderantur ab illis artibus, quando contrahuntur ad illas ut puta, quæ æquiualent uni tertio, æquiualent inter ſe, cum conſiderantur ab Arith. contrahuntur, & ſic dicitur, tria & tria æquiualent tribus, ergo æquiualent inter ſe, & ſic de aliis, & ſic patet ſolutio, quod cum contrahuntur ſiunt propriæ illis artibus deinde cum dicit. §Dum autem dixit§ Hæc eſt quinta pars huius comm. in qua Auerr. reuertitur ad expoſitionem tex. & dicit quod quando Ariſt. dixit in tex. in cuius definitione prædicati accipitur ſubiectum, debet intelligi ſubiectum proprium aut genus generis ſubiecti quod capitur ipſius accidentis & oppoſiti, dummodo non tranſgrediuntur genus artis. dixit oppoſiti, ut puta par & impar ſunt oppoſita, & in definitione iſtorum accipitur numerus. §Prout ſunt rectum & obliquum§ dat exemplum de iſtis & dicit. linea, non omnis linea eſt recta, uel obliqua, ex quo exemplo dat nobis intelligere, quod prædicatio iſta debet fieri cum diſiunctione, nam non ualet, omnis linea eſt recta, ſed dici debet, eſt recta uel obliqua, & ſimiliter omnis numerus, aut eſt par, aut impar, aut primus aut compoſitus. §Et intendit per primum§ Declarat Auerr. quid Ar. intelligat per primum numerum, & dicit numerum primum eſſe illum, qui non conſtituitur ex alio numero, ut puta dualitas quæ licet componatur ex duabus unitatibus non propter hoc tamen dici debet numerus compoſitus, quoniam unitas ipſa non eſt numerus ſed principium numeri. & ſic dat exemplum in rectis habentibus latera, omne enim habens latera, aut æqualium laterum, aut diuerſi laterum. §Et dum dixit, & in horum ſingulis§ Hic declarat, quæ ſunt ſubiecta, quæ accipiuntur in definitione ipſorum accidentium, & dicit quod hic intendit per ſubiectum genus quod diuiditur prima diuiſione, in iſta accidentia & illud genus eſt, quod prædicatur uniuerſali prædicatione de ipſis oppoſitis accidentibus, ut numerus de quo prædicatur par, & impar, cum ipſe numerus non ſit proprium ſubiectum, ſed genus ſubiecti, nam proprium ſubiectum paris eſt dualitas, & quaternitas, & proprium ſubiectum imparis eſt ternarius, quinarius, & cæte. & ideo cum non habeant determinatam ſpeciem, ponitur genus nominatum. §Et non fecit mentionem§ Reddit cauſam, cur non dat exemplum de ipſis propriis ſubiectis ipſe Ariſt. & dicit quod ſunt manifeſta, cum. ſ. ſit manifeſtum hominem poni in definitione riſibilitatis, & equum in definitione hinnibilitatis.

Exclusio tacitæ obiectionis.

Quinta pars comm.

Quid per numerum primum.

Quod ſit proprium ſubiectum paris.

Quod eſt proprium ſubiectum imparis.

¶ Quæcunque uero neutro modo inſunt, accidentia ſunt ut muſicum aut album animali. Tex. 32.

¶ Quicquid Themiſtius & ſequaces aſſerant: hunc in modum præſens textus continuandus uenit, cum Ariſt. dixiſſet quæ ſint prædicata per ſe, nunc declarare intendit quæ ſint prædicata per accidens, & dicit Ariſt. quod illa ſunt. §quæcunque uero neutro modo inſunt§ i. quæ non ſunt, neque in primo, neque in ſecundo modo, non ſunt in primo modo, quoniam non ponuntur in ſubiectorum definitione. Non etiam ſunt in ſecundo modo, quoniam non accipiuntur ſubiecta in eorum definitionibus, & iſta prædicata ſunt accidentia communia, & dat exempla Ariſt. in textu de huiuſmodi prædicatis accidentalibus cum dicit. §Ut muſicum aut album animali§ Tam muſicum, quam album prædicantur per accidens de animali, & non in primo, aut in ſecundo modo, non in primo modo, quoniam album & muſicum non ponuntur in definitione animalis, neque etiam in ſecundo modo, quoniam animal non ponitur in definitione ipſorum, & ſi ſubſtantia prædicabitur de accidente, dicendo album eſt equus, aut muſicum eſt homo, hoc non erit, niſi ſecundum prædicationem innaturalem, quam intendimus eſſe ſupra probauimus in expoſitione tex. 30. ad Ariſt. & Auerr. autes.

Vera continuatio quicquid alij dicant.

¶ Poſtquam enuntiauerat quod prædicata. Com. 32.

¶ Iſtud commentum in tres ſecatur partes. in partem continuationis in principio. In partem digreſſiuam quam tangit ibi. §Veruntamen exiſtimatur§ Et in partem expoſitiuam, ibi. §De prædicatis accidentalibus§ Quo ad primam partem iam Auerr. continuando dicit, poſtquam Ariſt. enuntiauerat i. pronuncio poſuerat, prædicata per ſe eſſe duarum ſpecierum. §Aut quæ prædicantur§ declarat primam ſpeciem prædicatorum eſſe eam, in qua prædicata ſunt de eſſentia ſubiectorum. §Aut quod ipſum met prædicatum§ Declarat ſecundam ſpeciem prædicatorum per ſe, eſſe illam, in qua prædicatum eſt ipſum ſubiectum. i. ut dicit tranſlatio Burana & clarius, prædicatum ſit illud, de cuius eſſentia eſt ſubiectum, & cum dicit. §Notum eſt quod dum§ Aduertas quod Auerr. uidetur ſoluere hoc dubium. Quare ipſe Ari non probauit duas duntaxat eſſe ſpecies prædicatorum per ſe. Reſpondet Auerr. quod ideo Ariſt. non probauit, quia. §Notum eſt§ Quod duæ ſunt ſpecies prædicatorum per ſe, primus. ſ. & ſecundus modus §Et quod prædicata§ i. & alia prædicata quæ ſunt extra iſtos duos modos prædicatorum

Prima pars comm. continuatio Ar.

Tranſlatio Burana clarior.

Cur Ari non probauit duas ſpecies eſſe prædicatorum per ſe.

tamen per ſe ſunt prædicata per accidens § quoniam per ſe notum eſt in hac arte § .i. iſta diuiſio eſſe nota, quòd .ſ. prædicata, aut ſunt eſſentialia, quo ad primum modum dicendi per ſe, aut ſunt accidentalia, loquendo de accidente proprio, quo ad ſecundum modum dicendi per ſe, & aduertas quòd non abſq; iniuria Auerr. addidit illam particulam § In hac arte § Quoniam non quæcunq; ars pertractat conditiones & proprietates præmiſſarum demonſtrationis ſimpliciter, ſed tantum de ei pertractare in hoc libro primo poſteriorum analyticorum, uelut protulit Auerroys noſter primo poſteriorum analyticorum in textu commenti decimi ſeptimi in calce illius commenti uelut ibi pulcherrimè adnotauimus. ¶ Deinde dicit ipſe Auerr. § Verùmtamen & eſtimatur § Hæc eſt ſecunda pars huius commenti, in qua Auerr. digreditur & ſatis pulchre, et ſcitote, quòd huiuſmodi Auerr. digreſſio originatur ex duobus dubijs, quæ ipſe Auerr. erexit aduerſus Ariſtot. ¶ Primum dubium tale eſt, nam uidetur Ariſto. erraſſe, quia dixit quòd ſolum prædicata per ſe, ſunt in primo & in ſecundo modo, & tamen uidetur oppoſitum, nam aliqua ſunt prædicata per ſe, quæ non ſunt, neq; in primo, neq; in ſecundo modo dicendi per ſe, & talia ſunt definitiones relatiuorum, ut habetur, à principe philoſophorum Ariſtotele in libro ſexto Topicorum capitulo quarto & hoc primum dubium tangit magnus noſter commentator Auerroys cum tali pacto aſſerit § Verumtamen eſtimatur eſſe § & manifeſta eſt modo conſtructio literæ Auerr. circa hoc primum dubium. ¶ Secundum tangit dubium cum dicit § Similiter putatur quòd &c. § Et uult dicere ſic ipſe Auerr. quòd maior pars cauſarum efficientium eſt, per ſe, & neceſſaria, & tamen non prædicatur neq; in primo, neq; in ſecundo modo dicendi per ſe, ergo non tantum ſunt duæ ſpecies prædicatorũ per ſe, ſed dz dari tertia ſpecies prædicatorum per ſe, & ideo dicit Auerr. § Cur ergo Ariſtote. non poſuit huiuſmodi tertiam ſpeciem &c. § Et circa literæ expoſitionem notabis, quòd dixit Auerr. § prout eſt maior pars cauſarum efficientium § quoniam ſunt aliquæ cauſæ agentes, quæ cum ſint connexæ & coexiſtentes rei capiuntur & ingrediuntur definitionem ipſius rei, exemplum ponitur ab Auerr. infra c. 35. interpoſitio terræ inter Solem & lunam, eſt cauſa efficiens ipſius eclipſis, & eſt coexiſtens & connexa illi § Quoniam non omnes § dicit Auerr. quòd non omnes cauſæ accipiuntur in definitione, & per hoc probat quòd non omnes cauſæ agentes ſunt prædicata per ſe, quia non omnes accipiuntur in definitione, nam ſolum cauſa formalis, eſt illa quæ ponitur in definitione, quæ quidem cauſa ſemper eſt in ſubiecto, in omni differentia temporis, & ideo hæc ſola ingreditur definitionem ut habetur ſeptimo methaphyſices textu & commento trigeſimo quinto, & ſecundo poſteriorum cap. de cauſis. & primo poſteriorum. t. c. 7. uelut ibi diximus definiendo ipſum ſcire, vel quæ uerò cauſæ poſſunt eſſe extra ipſum ſubiectum, nam cauſa materialis poteſt eſſe abſq; ſubiecto ipſo, & compoſito, cauſa agens & finalis ſimiliter, præter aliquas cauſas agentes, quæ ſimul ſunt cum ſubiecto. (Vt dicemus infra in commento. 35.) & iſtæ accipiuntur in definitione ipſorum ſubiectorum: Iſtæ ſunt duo dubia quæ erigit Auerr. quibus probat contra Ariſtot. quòd præter duas iſtas ſpecies prædicatorum per ſe. debet dari alia tertia ſpecies prædicatorum per ſe. ut patet de relatiuis, & de maiori parte cauſarum efficientium. ¶ Et aduertas quòd Auerr. in ſoluendis hiſce duobus dubijs, hunc obſeruat ordinem, primò expedit ſe de ſecundo dubio, & ſecundò ſoluit primum dubium, & circa ſecundum dubium uolens expedire ſe ipſum dicit hæc uerba § Huius autem reſponſum transferendum eſt in illius loci, expoſitione § Non ſoluit Auerr. ſecundum dubium, ſed pollicetur ſe fore ſoluturum eum § in illius loci expoſitione § .ſ. infra paulo poſt in commento 34. & 35. Nobis tamen pro nunc ſic uiſum eſt, fore ſoluendum hoc ſecundum dubium, præſupponendo, quòd aliud eſt prædicatum per ſe, & aliud eſt eſſe per ſe qua diſtinctione præhabita, dicimus, quòd quando Ariſtote. dicit, quòd duæ ſunt ſpecies ſeu modi dicendi per ſe ſ primus & ſecundus intelligit quòd tantum duæ ſunt ſpecies prædicatorum per ſe, & quando dicit quòd cauſæ ſunt per ſe, aduertas quòd non intelligit, quòd ſint prædicata per ſe. ſed quòd ſunt per ſe. i. per ſe attribuuntur ipſis ſubiectis, modo differt dicere prædicatum per ſe, & eſſe ſeu attribui per ſe, uelut ſunt ipſæ cauſæ agentes, quæ attribuuntur per ſe, & non ſunt prædicata per ſe, & ſic cum diuerſimode loquatur Ariſtot. de per ſe, tollitur contradictio, nam uera contradictio uelut docuit Ariſtote primo perihermen. eſt unius de eodem &c. Iſtæ ſunt quæ nobis dicenda occurrunt circa huiuſcemodi ſecundi dubij ſolutionem: Deinde dicit § Hic autem reſpondetur ad alteram ambiguitatem § Auer. uult reſpondere ad primum dubium, & dicit § Et dicimus quòd eius intentionis § Reſpondet Auerr. ad primum dubium quod tale erat, quia uidebatur Ariſtote. erraſſe, eo quòd poſuerit ſolum illa prædicata eſſe per ſe, quæ ſunt in primo & in ſecundo modo, & prætermiſerit relatiua, quæ ſunt prædicata per ſe, & tamen non ſunt, neq; in primo, neq; in ſecundo modo: Nunc ipſe Auerr. dat ſolutionem, & dicit quòd licet ſit tradere res, quibus utendum eſt in maiori per illud quod ipſe protulit. 6. methaphyſic. c. 6. quòd regulæ artificiales ualent, ut in pluribus, nam iſta regula fallit in relatiuis, modo dicit Ariſtote. quòd ſunt per accidens, quæ ſunt ut in paucioribus, & ars deſpicit. legito Ariſtote. 6. methaphy. t. c. 5. ubi annotauit regulam ad cognoſcendum, quando aliquid eſt neceſſarium, & aliquid eſt per accidens: & dicit ibi quòd illud, quod neq; eſt ſemper, neq; eſt ſecundum magis, eſt per accidens.

¶ Aliam, quoq; poſſumus addere reſponſionem (præter illam Auerr.) quæ talis eſt, quòd illa ſunt prædicata per ſe, quæ ingrediuntur demonſtrationem ut dicemus in textu. 35. diffuſius, ſed relatiua non ingrediuntur demonſtrationem, ergo non ſunt prædicata per ſe, ſed per accidens, & probatur minor quòd. ſ ipſa relatiua non ingrediantur demonſtrationem, quoniam omnis demonſtratio includit ignotum naturaliter, non enim ad per ſe nota erigitur demonſtratio, ſed ad ignota, ut patet ſecundo poſteriorum primo ſed ipſa relatiua non includunt, ignotum naturaliter, nam uel ſunt æquè nota, uel æquè ignota, ergo non ingrediantur demonſtrationem, & ex conſequenti ſi non ingrediantur demonſtrationem, erunt prædicata per accidens. Probatur adhuc ipſa minor, quæ ſcilicet ipſa relatiua, eorumq; definitiones, demonſtrationem non ingrediuntur, quoniam omnis demonſtratio (Ex primo poſteriorum commento. 93. & alibi ut ſæpe ſæpius diximus) Vel eſt quia, vel propter quid, vel potiſſima, & omnes iſtæ tres ſpecies aliquam cauſam habent, ipſa enim demonſtratio quia, habet cauſam in cognoſcendo, licet non in eſſendo, ſed in relatiuis unũ non eſt cauſa alterius, uelut docuit Ariſt.

Secunda pars cõm. in qua ponitur digreſſio.

Primum dubium de relatiuis.

Secundum dubium de cauſis efficientibus.

Solutio ſecundi dubij extra literam Auer.

Solutio Auer. ad primum dubium.

Alia reſpõſio ad ſecũdum dubiũ.

Cauſa quare relatiua non ingrediuntur demonſtrationem.

capito.de relatiuis, & in poſt prædicamentis cap.de ſimul eadē quoq; ratio aſſignari poteſt.cur ipſorum relatiuorum deſinitiones non ingrediantur demonſtrationem,quoniam omnis deſinitio eſt per cauſam formalem ſeptimo methaphy.tex.c.35.ſet relatiuorum nulla eſt cauſa formalis,ergo nec deſinitio ipſorum ingredi poterit,probatur etiam ipſa eadē minor hac alia probatione:Quia omnis demonſtratio eſt per notiora & priora ex hoc primo poſter.t.c.11.& .12.ſet in relatiuis unū non eſt notius altero,quia ſunt ſimul natura ueluti docuit Ariſto.ergo relatiua non ingredi poſſunt demonſtrationem,& memor.quòd nos,in expoſitione primi textus annotauimus, q illa maior propoſitio,omnis doctrina & omnis diſciplina etc. non contineat ſub ſe relatiuorum notitiam.¶ Set inſurgit dubitatio aduerſus id quòd dictum eſt,quòd ſ. relatiuorum unū non eſt cauſa alterius,nam uidetur oppoſitum,quoniam protulit Ariſtot.ſecundo phyſic.t.c.30. quòd materia & forma ſunt ſibi inuicem cauſæ.& ſunt relatiua ipſa materia & forma,ut patet ſecundo phyſic.t.c.26. ergo unum relatiuorum eſt cauſa alterius,& ex conſequenti uidetur Ariſtot.ſibi ipſi contradicere,cum in libro prædicamentorum oppoſitum dicat,quòd unum relatiuorum non ſit cauſa alterius. ¶ Reſpondetur uerum eſſe,quod materia & forma ſunt relatiua ueluti dixit Ariſto ſecundo phiſic t.c.26. ſet diſtinguendum eſt de relatiuis,& dicimus quòd materia & forma non ſunt relatiua ſecundum eſſe,ſet ſecundum dici,& ſic poſſet dici forte,quòd Ariſtot. intellexit de relatiuis ſecundum eſſe,cū dixit,quòd unum relatiuorum non eſt cauſa alterius. ſet non intellexit de relatiuis ſecundum dici, cuiuſmodi ſunt materia & forma.¶ Poſſet etiam dici,quòd materia & forma ſunt relatiua,tamen quando dixit in ſecundo phyſic.t.c.30. quòd ſunt ſibi inuicem cauſæ,dicimus quòd non intellexit ut ſunt relatiua ſet ut ſunt ſubſtantiæ ideſt non intellexit formaliter ſet fundamentaliter,& ſic non erit abſonum conſiteri, quòd relatiua ſunt ſibi ipſi cauſæ.non ut relatiua,ſet ut ſunt ſubſtantiæ.ſicut patet in propoſito de ipſa materia & forma, & dubitatio nulla eſt:Redeamus ad exponendum reſiduum comē.& dicit Auerr. § Deſinitiones enim ſunt compoſitorum quæ ſunt perfecto eſſe § Notato.quòd Auerr. declarat ſuam reſponſionem.quam dedit ad primum dubium de relatiuis,& dicit quòd deſinitiones ſunt compoſitorum,quia compoſita ipſa habent.perfectum eſſe.ſ.extra animam,nam res quæ non ſunt extra animam,ſunt ſimplices,& deſinitiones ipſarum ſunt imperfectæ,quia non habent ueram exiſtentiam extra animam,ſicuti ſunt relatiua,res enim ſicuti ſunt ita deſiniuntur,nam ueræ deſinitiones ſunt ſubſtantiarum,ut patet.7.methaphyſ.t.c.14.ſolius ſubſtantiæ eſt deſinitio principaliter, et ſecundario aliorum entium,ueluti etiam dixit Auerr.7.methaphyſ c.13.& c.14.& .15.¶ Si uerò ulterius ſcire cupis iuxta Auerr.mentem,cuius ſit deſinitio,ſingularis,an uniuerſalis,legito quæſo Auerr.in epit.logic.in.2.quæſito logic. ubi de intento ſoluit hoc dubium,& nō tædebit te, illuc recurrere, pro nunc ſat ſit monſtraſſe locum.non enim præſens negotium expoſtulat.ut de intento quæſtio ſiat,utrum ſingularium, uel uniuerſalium ſit deſinitio:& ad literam Auerr.redeundo dicimus,quòd cum ipſa relatiua,non ſint entia compoſita, non erit deſinitio ipſorum,& cum dicit Auerr. § Quarum eſſe eſt quaſi in mente § Vult probare, quòd non ſint entia compoſita,quia ſunt quaſi in mente,& animaduerſione dignum

Dubitatio q unum relatiuorum ſit cauſa alterius.

Prima reſponſio.

Secunda reſponſio

Deſinitio, an ſit uniuerſalium, uel ſingularium.

Q̄do intelligitur q relatiua ſit in mente.

eſt,quòd non poteſt intelligi,quomodo relatiua ſint quaſi in mēte,ni prius hoc annotetur,quòd relatiua habent duo ſignificata.ſ.eſſe formale,& eſſe materiale, Eſſe materiale dicitur fundamentum ipſorum relatiuorum,in quibus inuenitur ipſa relatio,& eſſe formale eſt ipſammet relatio, & iſta relatio indiget diſcurſu & eſt in intellectu.& ſic intelligūtur iſta uerba Auerr.quando dicit, quòd eſſe ipſorum relatiuorum § Eſt quaſi in mente § Ideſt eſſe formale ipſorum relatiuorum.modo eſſe formale eſt maior pars rei,& ideo maiorem entitatem habent in intellectu ipſa relatiua,quàm extra animam.¶ Amplius notandum eſt,quòd ideo Auerr.dixit in cōmen.quòd relationes ſunt ſimplices,quia quod eſt ī intellectu, eſt ſimplex ut patet.3.de anima,& ſicuti intellectus eſt, ita apprehendit,ſet eſt ſimplex,ut patet tertio de anima.t.c.14. quod eſt ſicuti tabula &c.ergo ſimplicia apprehendit,ſet ſic eſt,quòd relatiua ſunt in intellectu ſecundum eſſe formale, ergo ſunt ſimplicia,nam quod eſt in intellectu eſt forma & nō compoſitum ut patet tertio de anima.t.c.38.ſpecies lapidis,& non lapis eſt in anima,& tertio de anima tex.com.6. dixit Ariſtot.quòd intellectus eſt locus ſpecierum,et Auerroes pulcherrimè concluſit hoc in libro deſtruc.deſtructionum aduerſus Algaz diſput.3.in ſolut.duby.18.ubi dicit,quòd intellectus humanus & alij intellectus ſcilicet intelligentiarum communicant in hoc,quòd intelligunt entium formas & quòd forma cuiuſlibet eſt id,quod comprehendunt de formis entium,et eorum ordine,ſet differunt quia entium formæ, cauſæ ſunt humani intellectus,ab eis enim perficitur ſicut quælibet res perficitur,à ſua forma.ſet intellectus aliarū intelligētiarū eſt cauſa entium.ex quibus uerbis colligere hoc duntaxat uolumus,quòd noſter intellectus ſimplicia apprehendit,& ob id ipſa relatiua cum ſint in mente ſeu intellectu,dicuntur ſimplicia,ita quod ualet conſequentia,ſunt in intellectu. ¶ Dubitabit iunior,quare Auerr.addidit ly, § Quaſi § Quando dixit, quòd relatiua ſunt quaſi in mente.¶ Dicitur additum fuiſſe illam particulam § Quaſi § Ne crederemus quòd ipſa relatiua ſecundum totale eſſe eorum,eſſent ab intellectu.¶ Et notabis etiam quòd ſi ly,quaſi,ſumatur.i.uere,dicimus quòd hoc aſſerere non erit abſurdum,quia paulo ante dictum eſt, quòd relatiua ſecundum eſſe formale ipſorum.ſunt ī intellectu, & ſic uerè ſecundum eſſe eorum formale ſunt ī intellectu.¶ Et tandem completiue dicimus quòd ideo dixit Auerr.ipſa relatiua eſſe in mente,quia parum ſenſu percipiuntur, & ideo § Quaſi in mente § Quia parum entitatis habent.ueluti ipſemet dixit in.12. methaphyſ c.19. quòd relatio eſt debilioris eſſe cæteris prædicamentis,ita quòd quidam putauerunt, quòd eſſet ex ſecundo intellectis,unde diſcurrendo per omnia prædicamenta facile cognoſcuntur ipſa prædicamenta, excepto prædicamento relatiuorum,nam ſi uidetur quantitas uel qualitas, ſtatim cognoſcitur quanta & quomodo eſt,at relatiua difficile cognoſcuntur,nam ſi uidetur ſortes,qui eſt filius,& Plato qui eſt pater non cognoſcitur,quòd ille ſit filius,& ille ſit pater,niſi uideatur ſortem eſſe filium, & Platonem eſſe filium.¶ Ex quibus omnibus concluditur quòd relatiuorum non ſunt ueræ deſinitiones,nam ſi haberent ueras deſinitiones,quia ſunt reciprocè,idem eſſet cauſa alterius.quod eſt abſurdum,ueluti § Expoſuit Ariſtot.in libro prædicamentorū § in poſt prædicamentis,cap.de ſimul,ubi dicitur, ab Ariſtotele quod relatiua ſunt ſimul natura,& ſic unū non eſt cauſa

Cur relatiua dicatur ſimplicia:

Dubitabit iunior.

Solutio pulchra

Alia cauſa cur relatiua ſint in mente.

alterius & dicit § Et reſponſum quo ad illud § dicit Auerr. quòd quoniam non eſt definitio ſcilicet uera eſſe poteſt definitio ſc. imperfe. i. e. de qua definitione imperfecta nõ intendimus, & aſſignat Auerr. rationem cum dicit § ac ipſe Ariſt. etiam &c. § ita quòd uult ſic dicere quòd regulæ hic datæ ab Ariſto ſunt ueræ pro maiori parte, & ſunt eſſentiales huic arti § Res uerò quæ peculiares ſunt &c. § i. illæ res quæ appropriantur unicuiq; generi earum ſunt inartificiales, & ſic ſũt ut in paucioribus, modo ea quæ ſunt ut ĩ paucioribus, ſunt per accidens, uelut ſupra notauimus ex Ariſt. 6. metb. t. c. 5. Nã regula artificialis eſt uniuerſalis, & § continet pluſquàm unum genus § i. eſt in pluribus, & ideo dixit ipſe Auerr. in principio huius cõm quòd prædicata, quæ ſunt præter primũ & ſecundum modum, illa pro maiori parte ſunt accidentalia, & cum dicit § de prædicatis accidentalibus quòd ſint muſica § Hæc eſt tertia pars huius cõm. in qua ipſe Auerr. exponit textum, & dicit quòd iſta ſunt prædicata accidentalia, animal eſt album & animal eſt muſicum, nam albedo, & muſica, non ſunt de eſſentia animalis, quatenus eſt animal, quoniam animal per ſe diuiditur in Bouem & Aſinum &c. & non in album uel non album, & muſicum, nam in album & non album diuiditur § coloratum inquantum eſt coloratum § & ſimiliter in muſicum & non muſicum non diuiditur animal, ſed homo § cum ipſa § ſ. muſica ſit § illi § ſ. homini § eſſentialis § i. per ſe, & ſic illud quod eſt per ſe, eſt de omni. ℭ Et aduertas, quòd cum muſica ſit eſſentialis & per ſe ipſi homini, quòd primus modus proprij quem poſuit Porphyrius eſt idem cum quarto modo, quia muſica conuenit ſoli homini, ut dicit ibi Porphyrius, & cõuenit omni, nam eſt per ſe, ſed quod eſt per ſe eſt de omni, licet non actu, aptitudine tamen. ℭ Sed occurrit dubitatio non prætereunda, quomodo intelligi debent uerba illa Auerr. quòd regulæ ut in paucioribus non ſunt artificiales. ℭ Dicitur quòd hoc modo ueniunt intelligenda, & uerificanda, quoniam quod eſt in paucioribus, non eſt de omni, quod non eſt de omni, non eſt per ſe, quod non eſt per ſe, eſt per accidens, quod autem eſt per accidẽs non eſt artificiale, nam ars conſiderat ea, quæ ſunt per ſe, & deſpicit ea, quæ ſunt per accidens, & iſtæc ſufficiant circa præſens cõm.

Terdia pars co. ũi.

Dubitatio.

Solutio.

Tex. 33.

ℭ Amplius quod non de ſubiecto dicitur alio quodam, ut ambulare, alterum quid exiſtens, ambulãs eſt, & album: Subſtantia autem & quæcunq; hoc aliquid ſignificant, non alterum quid exiſtentia ſunt, quod quidem ſunt: Quæ quidem igitur non de ſubiecto, per ſe dico, quæ uerò de ſubiecto, accidẽtia

Continuatio Latinorum.

ℭ Omnes expoſitores conueniunt (Themiſtio excepto) quòd Ariſt. poſtquàm declarauit duo ſignificata, ſeu duo dicendi modos per ſe, nunc tertium intendat declarare modum dicendi per ſe. ℭ Et licet uerum dicant Ariſt. tertium declarare ſignificatum ipſius per ſe, tamen eos defeciſſe aſſerimus, quia cauſam non aſſignant, ob quam ipſe Ariſt. ductus fuerit ad aſſignandos alios modos ipſius per ſe, cum tantum duo ſupradicti modi demonſtrationi deſeruiant potiſſimæ, ueluti ipſe determinat tex. 35. quapropter cum Latini non aſſignauerint cauſam propter quã Ariſt. præter duos ſupradictos modos, alios

Impugnatur.

ẽt uoluerit aſſignare modos, merito arguendi ueniunt. ℭ Themiſtius quoq; licet optimè ſenſerit circa textus enucleationem, quòd primæ dumtaxat ſubſtantiæ in tali reponantur modo, defecit tamen, ſibi ipſi perſuadens, quòd Ariſt. quartum uelit aſſignare ſignificatum ipſius per ſe, & iſte error dependet à ſuperiori tex. ex quo tertium ipſe excerpſit ſignificatum, de ipſis prædicatis accidentalibus, quod falſum eſſe pro conſtanti habemus ℭ Ideo ſic continuandum eſt, poſtquam Ariſto. explicauit, declarauitque primum & ſecundum modum dicendi per ſe, in hoc tex. intendit tertium declarare modum ſeu ſignificatum ipſius per ſe. ℭ Cauſa huius continuationis, intentioniſq; talis eſt, quoniam regula Ariſt eſt primo cœli. t. c. 110 quòd omne æquiuocum, prius eſt diſtinguendum, antequam determinetur, ſed ly, per ſe, eſt æquiuocum, prius igitur uoluit Ariſt. uaria eius ſignificata explicare, antequam determinet, quæ ſignificata, ſeu qui modi dicendi per ſe deſeruiant demõſtrationi potiſſimæ, hanc cauſam diffuſius explicabimus in principio cõm. ex Auerr. placitis. ℭ Et animaduerſione dignũ eſt, quòd in declarando huiuſcemodi tertio ſignificato, ſeu dicendi modo per ſe, uariæ ſunt expoſitorum opiniones ℭ Prima expoſitio eſt Roberti Linconienſis aſſerentis, quòd per ſe dupliciter ſumitur. ſ. complexè & incomplexè, primo modo capitur tripliciter. ſ. pro primo, ſecundo, & quarto modo dicendi per ſe: Secundo uerò modo, quando ſumitur incomplexè, capitur etiam tripliciter, quia ly, per ſe, aut excludit omnem cauſam, & ſic Deus eſt per ſe, aut excludit cauſam materialem & ſic intelligentiæ ſunt per ſe aut modum eſſendi in alio, & ſic ſubſtantiæ primæ. ſ. ſortes & Plato ſunt per ſe, dicit ergo Linconienſis, quòd Ariſt. per § ſubſtantiam § intelligit ſubſtantiam primam prædicamenti ſubſtantiæ, & per § quæcunq; ſignificant hoc aliquid § intelligit deum & intelligentias. ℭ Iſta expoſitio imponit ſuperfluitatem Ariſt. quod non eſt dicendum, & quòd imponat ſuperfluitatem probatur hoc modo, quia poterat dicere § ut quæcunq; ſignificat hoc aliquid § abſq; quòd poneretur ly, § ſubſtantia § nam ſignificare hoc aliquid principaliter dicitur de ſubſtantia prima ueluti docuit Ariſt. in prædicamento ſubſtantiæ in 3 proprietate, Præterea ſignificare hoc aliquid dicit Ariſt. in prædicamento ſubſtantiæ in 3 proprietate. eſt proprium oĩs ſubſtantiæ primæ, quæ dicitur in ordine ad ſubſtantiam ſecundam, quæ ſignificat quale quid, at ibidem aſſeruit Ariſt. ſed deus & intelligẽtiæ non dicuntur ſubſtantiæ primæ, in ordine ad ſubſtantias ſecũdas, non enim habent genera & ſpecies, & præcipuè Deus benedictus, non igitur Ariſt. per ſignificare hoc aliquid intelligit deum & intelligẽtias ℭ Philoponus duas innuere uidetur expoſitiones, quarum una eſt hæc, quòd Ariſt per § ſubſtantiam § intelligit ſecundas ſubſtantias: & per § quæcunq; hoc aliquid ſignificant § intelligit ſubſtantias primas. ℭ Iſta quoq; expoſitio falſa eſt, quoniam Ariſt. concludens in calce huius tex. ſuam opinionem quid intelligat per illud quod eſt per ſe in hoc tertio ſignificato. dicit § quæ quidem igitur non de ſubiecto ſunt per ſe dico § ſed ſecundæ ſubſtantiæ. ſ. ſpecies & genera. dicuntur de ſubiecto, ergo non ſunt per ſe in hoc tertio ſignificato, & quod dicitur contra Philoponum, aduerſus etiam Thomam de uio concludere dicimus, nam cũ Philopono in huiuſmodi expoſitione conuenire uidetur. ℭ Eo. aduertendũ ẽt eſt, quòd nõ eſt opinio diui Thomæ, quòd Ariſt per ſubſtãt. ĩtelligat genera et ſpẽs prædic. ſubſtan. et per § quæcunq;

Themiſtius quoq; deſẽcit.

Vera continuatio.

Cauſa continuationis & intentionis.

Variæ expoſitiones circa tex.

Expoſitio Linconienſ.

Impugnatur.

Expoſitio Philoponi.

Impugnatur.

Thomas cardinalis errauit.

Paulus uenetus non intellexit diuũ Thomam.

hoc aliquid ſignificant § intelligat primas ſubſtantias, ſicuti falſo ſibi impingit Paulus uenetus, nam diuus Thomas dicit, quod iſte modus tertius de ly, per ſe, non eſt modus prædicandi, ſed dicitur modus exiſtendi, tunc ſi iſte modus tertius, eſt tantum exiſtendi, ſequitur quòd non continentur in tali modo ipſæ ſubſtantiæ ſecundæ, quoniam prædicantur de ſuis inferioribus, & ſic diceretur modus prædicandi potius quàm exiſtendi, quod negat diuus Thomas, quare maximopere arguendus uenit Paulus uenetus, cum attribuat diuo Thomæ, quod ipſe non explicat; Quinimmo dicimus diui Thomæ opinionem conformẽ Ariſt. auribus, & ſolus ipſe inter latinos ueritatem tetigit circa hoc.

Vera expoſitio tertium modum dicendi per ſe.

Reliquum eſt, ut omiſſis hiſce expoſitionibus ſic clare dicamus iuxta Ariſt. mentem & peripatetice, quòd tertius iſte modus per ſe, eſt primarum dumtaxat ſubſtantiarum, quæ propriè & principaliter per ſe ſubſiſtunt, ſeu exiſtunt, uelut uberrime Ariſt. in lib. prædicam. in cap. de ſubſtantia, explicauit, quæ non ſolum ſubiecto non inſunt, ſed neq; de ſubiecto dicuntur, ſicuti iam pulcherrime digreſſi fuimus ſuperius in expoſitione tex. 4. contra Porphirium de definitione indiuidui, ex quibus inferimus, quòd ſubſtantiæ ſecundæ, & accidentia haudquaquam reponi debent in hoc tertio modo ſeu ſignificato ipſius per ſe, & quòd hæc ſit Ariſt. intentio in hoc tex. facile unuſquiſq; medullitus uerba Ariſt. perlibrans dinoſcere poterit, nam dicit Ariſtot. in tex. § Amplius quod non dicitur de ſubiecto alio quodam § illud dicitur eſſe in hoc tertio ſignificato ipſius per ſe, quod non prædicatur de aliquo ſubiecto, & hoc in rei ueritate tantum eſt prima ſubſtantia § ut ambulare alterum quid exiſtens ambulãs eſt § Aduertas (quicquid alij expoſitores aſſerant) quòd Ariſt. declarat & explicat hoc tertium ſignificatum per oppoſitum, nam ut prodidit Auerr. in epit. logic. cap. de rhetor. demonſtr. rei intelligentia per ſuum oppoſitum efficitur notior, & dicit ut ambulans, & album eſt alterum i. non exiſtunt per ſe, ſicut prima ſubſtantia.

Prima expoſitio oppoſitum declaratur per aliud oppoſitum, ſũ. Auerr.

Aut dicendum eſt, & poteſt eſſe alia expoſitio, quod per ambulans & album Ariſt. intelligit ſubiectum ambulationis, quod utiq; eſt ſubſtantia prima, & ſimiliter ſubiectum albedinis, quod eſt etiam ſubſtantia prima, non ſubiectum primum & immediatum accidentis cõmunis eſt ſubſtantia prima, homo n. ſanatur, quia Callias ſanatur uelut docuit Ariſt. in primo meth. & hæc alij expoſitores neglexerunt § Subſtantia autem & quæcũq; hoc aliquid ſignificant § nunc exemplo manifeſtat, & dicit quòd illa ſunt in hoc tertio modo ſeu ſignificato § quæ ſignificant hoc aliquid § i. quæ ſunt ſubſtantiæ primæ, uelut ipſemet Ariſt. uoluit in cap. de ſubſtantia, quod ſubſtantia prima, eſt illa quæ proprio hoc aliquid ſignificat, ſicuti etiam paulo ante diximus § non alterum quid exiſtentia ſunt, quod quidem ſunt § nunc probat Ariſt. quare ipſæ primæ ſubſtantiæ dicantur per ſe exiſtere, & ratio talis eſt, quia non indigent aliquo ad exiſtendum uelut ipſæ ſecundæ ſubſtantiæ, & accidentia omnia. et hoc inquàm modo exponi debent iſtæc uerba & dicant alij quicquid uelint § quæ quidem igitur non de ſubiecto per ſe dico § Epilogat Ariſt. ex dictis inferendo, & concludendo, quæ ſunt illa, quæ reponenda ueniunt in hoc tertio ſignificato, & dicit § per ſe dico § i. nuncupo & uoco, illa fore in hoc tertio ſignificato per ſe, quæ neq; de ſubiecto dicuntur, neq; etiam in ſubiecto inſunt, § Quæ uerò de ſubiecto accidentia §, idest quæ uerò de ſubiecto prædicantur, uel ſubiecto inſunt, accidentia uocantur. ex quo namq; epilogo ſole clarius conſtat quòd ſolum ſubſtantiæ primæ, in hoc tertio modo per ſe reponi dicuntur, & ex conſequenti tertius iſte modus, exiſtendi, & non prædicandi dicitur:

Prima dubitatio quòd nõ ſolum ſubſtantia prima ſit in hoc tertio ſignificato.

Sed dubitare poſſet iunior, quòd non ſolum ſubſtantia prima, uerum etiam ſubſtantia ſecunda intelligi debet in hoc tertio modo dicendi per ſe, nam dicit Ariſt. in hoc tex. § Subſtantia autem & quæcunq; hoc aliquid ſignificant § Ex quibus namq; uerbis clariſſime colligitur, quod etiam ſubſtantia ſecunda intelligi debet, quoniam ly § Et § eſt dictio copulatiua, copulans diuerſa, ita quòd per ſubſtantiam debemus intelligere ſecundam ſubſtantiam, & per hoc aliquid ſignificare ſubſtantiam primam, & ſic ly § Et §, copulat diuerſa: & ſi ſic non diceretur, utiq; Ariſt. ſuperfluus fuiſſet, quamobrem non ſolum prima ſubſtantia ſed ſecunda intelligi debent in hoc tertio modo dicendi per ſe.

Solutio pulchrior.

Huic dubitationi ita breuiter reſpondendam eſſe dicimus, quòd nullius eſt roboris, & momenti, quoniam illa particula § Et § non ſumitur in tex. copulatiuè, ſed expoſitiuè, uelut ſcotiſtis libitum fuit dicere in 7. methaphy. t. c. 4. quòd cum dixit Ariſt. ſubſtantia eſt prior accidente, ratione, cognitione, tempore, & natura, nã uolunt ipſi quod ly, & ſumatur expoſitiuè, an illorũ expoſitio ſit uera, & peripatetica, non eſt præſentis negotij, ſat ſit monſtraſſe locum: nos uerò dicimus quòd ly, § Et § expoſitiue ſumi debet & non copulatiuè, & dicant Blaterones quicquid eis libuerit.

Obiectio.

Et ſi taſſabit adhuc iunior, quoniam nomina ſynonima non uſitantur in doctrina demonſtratiua, uelut exarauit Auerr. primo phyſic. c. primo & 4. phyſic c. c. 29. & primo cæli. c. primo, ergo ſi Ariſto. per ſubſtantiam intelligit ſubſtantiam primam, & per hoc aliquid ſignificare intelligit etiam ſubſtantiam primam, tunc Ariſto. uſus fuit ſed nominibus ſynonimis, & ſuperfluus quoq; diceretur.

Euaſio.

Reſpondetur ex Auerr. in quarto phyſic. c. 45. quòd nomina ſynonima uſitantur in doctrina demonſtratiua ad exponẽdum, ſicuti eſt in propoſito. ita quòd tex. Ariſto. hoc pacto intelligi debet § Subſtantia autem & quæcunq; hoc aliquid ſignificant § Idest ſubſtantia, & i. quæ hoc aliquid ſignificat ut ſubſtantia prima. adeo quòd ſecunda particula eſt expoſitiua primæ particulæ. & hoc pacto exponendo, uera habetur Ariſtot. intentio.

Secunda dubitatio.

Alia quoque occurrit dubitatio ex textu Ariſto. quid ipſe intelligat per ſubiectum. Reſpondet Thomas de uio cardinalis, quod Ariſtot. intelligit ſubiectum ſubſtantionis, huius etiam opinionis quamplurimi ſunt.

Vera reſponſio contra Thomã cardinalem

Nos uerò (omiſſa multiplici ſignificatione huius nominis ſubiecti, quam notauimus in quæſito de ſubiecto) dicimus quod Ariſtot. in principio tex. & in epilogo, per ſubiectum intelligit inferius, itaquòd ſenſus uerborum Ariſtotelis talis eſt quòd ſubſtantia prima non dicitur de ſubiecto aliquo. i. non prædicatur de aliquo inferiori ſubſe & aduertas quòd hoc idem etiã notauimus ſuperius, in expoſitione tex. c. 4. ubi fecimus digreſſionem aduerſus Porphirium de indiuidui deſcriptione; poteſt etiam intelligi ſubiectum inhæſionis, habendo reſpectũ ad accidentia, ſed quòd Ariſt. de nullo alio ſubiecto hic loquatur, niſi de ſubiecto inhæſionis, (uelut Thomas cardinalis & alij ſecum dixerunt) abſonum eſt hoc dicere

Tertia dubitatio.

Adhuc dubitandi anſa ex tex. occurrit. nam in calce tex. ſ. in epilogo dicit ipſe Ariſt. § Quæ uerò de ſubiecto accidentia § ergo ſpecies, & genera prædicamenti ſubſtantiæ, cum dicantur de ſubiecto, tunc erunt accidentia, & ſic ſubſtantia diceretur acc

Prima ſolutio. cidens, quod eſt abſurdum. ¶ Hanc quoque dubitationem multipharium euadere poſſumus, & primo quidem ſic, quòd Ari. per dici de ſubiecto, intellexit eſſe in ſubiecto, ſicut accidentia inſunt ſubiecto. & notum quod ipſum eſſe in octo modis ſumitur ab Ariſt. in 4. phyſic. t.c. 23. & legito ibi. ¶ Secundo poteſt dici, quòd aliquid eſſe accidens poteſt intelligi bifariam,
Eſſe in ſumitur multipharium. aut ſecundum rem. i. quod ipſa res ſit accidens, aut ſecundum modum, nam ſubſtantiæ & præcipuè ipſius ſubſtantiæ primæ, eſt perſe exiſtere, & quicquid non exiſtit perſe, ſed exiſtit in alio, uidetur habere quendam modum accidentalem.
Secunda ſolutio. Qua propter cum ſolæ primæ ſubſtantiæ perſe exiſtant, cætera alia ſunt in ipſis primis ſubſtantiis, dicendum eſt, quòd omnia alia à primis ſubſtantiis ſunt accidentia. & ſic ad formam dubitationis reſpondendo dicimus, quòd genera & ſpecies prædicamenti ſubſtantiæ dicuntur accidentia non ſecūdū rem, ſed ſecundum modum, quatenus nō perſe exiſtunt, ſed exiſtunt in primis ſubſtantiis.

Comm. 33 ¶ Ex quo intentio hic eſt numerare,

Iſtud com̄ ſecatur in duas partes, in continuationem. ſ. &
Cōtinuatio Auerr. expoſitionem, continuatiua pars patet in principio com̄. & expoſitiua ibi. § Et dicitur breuiter§ Quo ad primā igitur partem, ita continuat Auerr. poſtquam explicauit Ariſt. duas ſpecies primi modi dicendi perſe, quæ præmiſſis demonſtrationis ſimpliciter conueniunt, incœpit mentionem facere de tertia
Excluſio tacitæ obiectionis. ſpecie ſeu de tertio ſignificato ipſius perſe, & cū dicit. § Nō quia ſit aliquid§ notandum quòd Auerr. tacitam remouet obiectionem quam aduerſus Ariſt. aliquis facere poſſet, cùm iſta tertia ſpecies ſeu tertium ſignificatum non faciat ad propoſitum quia non deſeruit demonſtrationi potiſſimæ, quare igitur eum Ariſt. poſuit, ergo ſuperfluus fuit ipſe Ariſt. unde Auerr. uolēs excludere hanc obiectionē, dicit. § Nō quia ſit aliquid iuuās§ Et uult ſic dicere ipſe Auerr. ꝙ Ariſt. non poſuit hanc tertiā ſpeciem, ut iuuaret, ſeu ut eſſet neceſſaria ipſi demonſtrationi potiſſimæ, ſed poſuit eam Ariſt. ut ſeruaretur regula data ab ipſo pri. cœli. t.c. 110. ꝙ omne æquiuocum prius eſt diſtinguendum. hanc etiam regulam confirmauit ipſe Auerr. 4. phyſ. c. 34. in principio com̄. ubi dixit, quòd artifex demonſtrationis prius diſtinguit nomina æquiuoca. unde etiam pro hoc quomodo intelligatur in. 3. & 5. Meth. utrobique com. 1. qua propter cum ipſum perſe ſit quoddam æquiuocum, uoluit ipſum diſtinguere, & accipere membra quæ faciunt ad propoſitum, & ideo dicit Auer. § Et dirigat ad ſignificatum de quo intendit ſermonem facere§ .i. ex tot. ſignificatis ipſius perſe, eliciantur & ſecernantur ea duntaxat ſignificata, quæ uerè faciāt ad præmiſſas demonſtrationes ſimpliciter, deinde cum dicit.

Secūda pars commēti. § Et dicitur perſe de omnibus§ Hæc eſt ſecunda pars huius com̄. in qua Auerr. exponit tex. declarando quæ ſint illa, quæ ſunt in. 3. modo ſeu ſignificato perſe, & dicit quòd ſunt ipſa ſingularia prædicamenti ſubſtantiæ, quæ ſunt, & exiſtunt per ſe & non exiſtunt in aliis. § Et huic ſignificato repugnat quod alteri inhæret§ Dicit Auerr. quòd contrarium ipſis ſingularibus ſubſtantiæ, eſt ipſum accidens, nam ſicuti ſubſtantia perſe exiſtit ſine aliquo, ita accidens non poteſt eſſe & exiſtere ſine aliquo § Prout eſt ambulans§ Nunc declarat quæ ſint iſta, quæ ſunt contraria, & contrario modo ſe habent, quàm ipſa ſingularia ſubſtantiæ, & illa quæ ſubiiciuntur ipſi deābulationi, ſunt alia, à ſingularibus. § De ambulatione§ .i. accidentium § Significatum enim de ambulatione§ Declarat q̄ ſunt iſta, & dicit quòd ſignificatum de ambulatione. i. ipſius accidentis quod ineſt ipſi ambulanti, eſt aliud quam ipſum ſubiectum ambulationis quod eſt ſingulare ſubſtantiæ. § De ambulatione autem inhæret alteri§ Reddit cauſam cur ſint diuerſa, & dicit quòd de ambulatione inhæret alteri. i. de ambulanti. § Intendit ſubiectum albedinis§ Nunc declarat exempla Ariſt. in tex. & dicit quòd quando Ariſt. dicit. § Album§ Intendit ſubiectum albedinis, quod eſt ſingulare ſubſtantiæ. § Et quicquid quale ipſum§ Exponit ea quæ ſunt perſe in. Tertio modo, & dicit ꝙ ſunt ipſa ſingularia ſubſtantiæ, quæ nō exiſtunt in aliquo, ſed perſe ſunt, nec etiam prædicantur de aliquo, & illæ quæ exiſtunt in aliqua re, ſunt accidentia. § Intendit ꝙ hæc ſingularia§ Declarat iſta ſingularia ſubſtantiæ. et dicit ꝙ ſunt illa. § Quæ intendimus per demonſtrationem§. Dubitatio.

Auer. uidetur ſibi contradicere. ¶ Sed uidetur Auerr ſibi contradicere, quoniam ſuperius dixit quid iſte tertius modus in quo ſunt iſta ſingularia ſubſtantiæ, non ingreditur demonſtrationem, hic uerò dicit, ꝙ intendimus ſingularia propter ipſam demonſtrationem, qua propter expreſſe ſibi contradicit. Præterea, ſingularia ſunt corruptibilia, de corruptibilibus non habetur ſcientia neque demonſtratio ut patet pri. Poſter. diffuſius & 7. Meth. 18. & 53. Præterea omnis ſcientia, aut definitione, aut demonſtratione habetur. nam duplex eſt inſtrumentum ſciendi, uelut explicauit Au. in prologo primi Poſter. & tu legito quæſitum noſtrum de nobiliori inſtrumento ſciendi, ſed ipſa ſingularia non definiuntur nec demonſtratione ſciuntur, uelut explicauit & docuit Ari. 7. Meth. t.c. 53. & t.c. 35. ¶ Dicimus haudquaquam Auerr. Prima ſolutio. ſibi ipſi contradicere, & primo ſic dicitur, ꝙ ipſa ſingularia quatenus ſunt ſingularia, non ſciuntur, nam ſunt corruptibilia & ſunt infinita per Porphirium cap. de ſpecie, ſed ſi ſciuntur hoc erit ſub ratione uniuerſali: adhuc ſi ſcire cupis cuius nam ſit definitio an ſingularis uel uniuerſalis, legito quæſo Aue. in Epi. logic. quæſito. 2. logic. ſat ſit pro nunc monſtraſſe locū. ¶ Poteſt etiam dici, & magis ad propoſitum, quòd non eſt Secunda ſolutio. intentio Auerr. quòd ipſa ſingularia ingrediantur demonſtrationem, & quòd hæc reſponſio ſit uera, ponderanda eſt tranſlatio Buranæ, ubi ſic dicitur. § Et hæc ſunt indiuidua, quorū Tranſlatio Buranæ uerior eſt. exempla intendimus per deſignationem ex parte§ Vnde increpanda uenit tranſlatio Abrami, quæ hoc modo dicendū, pd et non fuiſſe Auerr. mentem, ipſa ſingularia ingredi demonſtrationem, & non debet legi. § Per demonſtrationem§ Vt dicit tranſlatio Abrami, ſed debet legi § Per deſignationem§ Vt dicit tranſlatio Buranæ, & per deſignationem debemus intelligere aſſignationem, ſeu manifeſtationem, & ſubdit Auerr. § Quatenus ipſa eſſe§ Et aduertas quod iterū ipſe Auer. declarat iſta, & dicit ꝙ ſunt illa, quæ non exiſtunt in aliquo, ut ipſa ſingularia accidentium, neque prædicātur de aliquo re perſe, & naturaliter, uelut diffuſius ſuperius in expoſitione tex. 4. ubi pulcherrime digreſſi fuimus aduerſus Porphirium de indiuidui definitione, & etiam ſcita digniſſima annotauimus in expoſitione com̄. 4. ubi diſcrimen poſuimus inter indiuiduum accidentis, & indiuiduum ſubſtantiæ, eò quia in Nota ꝙ indiuiduū ſubſtantiæ & accidentis differūt. diuiduum prædicamenti accidentis prædicatur de aliquo naturaliter & non uniuerſaliter, ſed ipſum indiuiduum prædicamenti ſubſtantiæ, non prædicatur de aliquo, neque naturaliter, neque uniuerſaliter. Et hoc eſt id quod dicitur§ Confirmat hoc per definitionem ipſarum, quæ dicuntur primæ ſubſtantiæ, nam primæ ſubſtantiæ non ſunt in aliquo, nec dicuntur de aliquo

de aliquo, ueluti patet in capi. de ſubſtantia in prædicamentis, §Hoc eſt dictū§ nunc declarat illam prædicationem primorū ſubſtantiarum, & dicit quòd ſunt illa, quæ non ſignificant eſſentiam alicuius rei, nec aliquam rem, quæ ſit extra ſuam eſſentiam i. non ſignificant de aliquo prædicationem eſſentialem. i. quæ ſignificat eſſentiam alicuius, neq; ꝗ non ſignificat eſſentiā ſ accidentalē ꝑdicationē, nā ſi dicimus, ueniens eſt ſcrites, tunc licet iſta ſit prædicatio per accidēs tñ nō eſt naturalis, imo ècontra, quia ueniens ſeu ipsū accidēs naliter eſt in ſorte, & ita dēt ꝑdicari, & ſi prædicatur èconuerſo, eſt cōtra poſitionē noſtrā, & non ꝙ ita ſit apud naturā, ait. n. dēs tamen naturā ueluti nobis notatū reliquit Ar. 4. meteo. ca. 28. et alibi

Tex. 34. ¶ Adhuc aūt alio modo quod quidē propter ipſum ineſt unicuiq; perſe dico, quod aūt non propter ipſū, accidens, ut ſi ambulante corruſcauit. accidens eſt non. n. propter ambulationē corruſcauit, ſet accidens dicimus hoc. Si uerò propter ipſū, perſe, ut ſi aliquid interfectū interijt. & ſecundū interfectionē, quoniam propter id, quod interfectū eſt, interijt. Set non quòd accidat interfectum interire.

Vera continuatio. ¶ Poſtq. Ar. explicauit ac declarauit tres modos ſeu tria ſignificata ipſius perſe, nunc quartū modū ſeu ſignificatū ipſius perſe aggreditur. Neq. nobis ſit curæ ꝙ Them. Quintū dicat eſſe ſignificatū, quē nō inficias imus. Quicquot n. quatuor aſſignant eſſe ſignificata, rectius Ari. mentē perceperūt, q̃ ipſe

Deficit Themiſti. tex. expoſitio. Them. qui quinq. eſſe uoluit. & imperiꝑ quide uñ dicit Ari. §Adhuc aūt§. i. ultra tres ſupradictos modos. illud dicitur per ſe in hoc. 4. mō qđ ineſt alicui ꝑꝑ ipſū. & non dicitur eſſe illud, quod non ineſt propter ipſum, nā illud qđ ineſt ꝑꝑ aliud eſt accidens. §Vt ſi ambulante corruſcauit§ Aduertas ꝙ Ar. dat exēplū de ambobus. iā ſ. de eo quod ineſt alicui propter ipſum, q̃ de eo quod ineſt per accidens, & pri dat exēplū deeo quod ineſt per accidens, & d. §Vt ſi ambulante corruſcauit§ i. ſi aliquo ambulante corruſcauit eſt accidens. §Non. n. ꝑꝑ§ aſſignat cām. ꝙ ſit per accidens, & non perſe, ſumēdo illud qđ nuper diximus. ꝙ illud eſt perſe, qđ ineſt alicui ꝑꝑ ipſum deinde ponitur minor, ſet ambulatio non eſt cā corruſcationis, ergo ſequitur ꝙ ſi aliquis ambulauerit & corruſcauerit, illa corruſcatio nō inerit perſe illi ambulanti, ſet per accidens §Si uerò ꝑꝑ ipſum§ Nūc exēplum ponit de illis q̃ ſunt perſe, & dicit, ſi aūt illud tale eſt cā. uera illius cui ineſt, illud eſt perſe

Notato. ꝙ iſte quartus modus dicitur modus cauſandi. nā iſta dictio ꝑꝑ, ſemper dicit cām, ut patet 5. Metha §Vt ſi aliquid interfectū interijt§. i. quemadmodū ſiquis fuerit iugulatus & interierit, hoc erit perſe, nā iugulatio eſt cā uera mortis. §Set nō ꝙ accidat interfectū interire§ Nūc ꝓbat ipſe Ari ꝑ oppoſitum ꝙ ſit perſe & dicit ꝙ non accidit iugulatum interire. i. ꝙ iugulatio non eſt cā per accidens interfectionis, quare ſi non per accidēs, ergo perſe nā oē quod ineſt alicui, aut ꝑ

Prima dubitatio, in quo gñe cauſæ iſte quartus modus ſit. ſe ineſt illi, aut per accidens, & nō datur mediū ¶ Et ex hoc colligimus ꝙ iſte quartus modus dicendi perſe, eſt qñ cā ꝑdicatur de ſuo cāto, ita ꝙ dicitur modus cāndi ¶. Set primitus dubitandū occurrit, cū iſte quartus modus ſit & dicatur modus cauſæ, ſiue cāndi, q̃ritur an dicatur modus cāndi, in oībus generibus cāarum. uel tm̃ in aliquo gñre cāarū. ¶ Egidius Ro. &

Opinio Egidij & Pauli ueneti. Paulus uenetus dicunt, ꝙ in hoc 4. mō eſt habitudo cauſæ finalis & efficientis. Set ſignificat cām finalē principaliter. & efficientē ex cōſequenti, quatenus. ſ. neceſſitatur, à fine, ad ꝓductionē eiuſdē finis ¶ Alterū ēt ſuit opinio, dicentium, ꝙ iſte quartus modus tm̃ cām efficientē ſignificat, nā dicūt ꝙ cā & perſe æqualia ſunt ex Ari. 5. Meth t. c. 23. vnde quot modis dicitur cā, tot modis dicitur perſe, ſet quatuor ſunt gñra cāarum ergo quatuor ſunt genera perſeitatū, quorū unū d. cām formalē ut primus modus, ſcđm dicit cām mālem ut ſecundus modus dicendi ꝑſe Tertiū ſignificāt cām finalē ut tertius modus dicendi ꝑſe, quartus uerò ſignificat cām efficiētē, & ē iſte quartus modus dicendi ꝑſe.

Opi. Alio.

¶ Et ꝓbant iſti ꝙ iſte quartus modus ſignificet tm̃ cām efficientē, quīa Ar. in hoc. t. tm̃ exēplificat de cā efficiente, ergo ſignū eſt, ꝙ iſte quartus modus. dicatur modus cāndi tm̃ in gñre cauſæ efficientis, & in nullo alio gñre cāarum, ex exemplo Ari. in hoc tex.

Rō iſtorū.

¶ Nos uerò contra oēs omnium ferè expoſitorū uoces, aſſerimus pro ueritate, ꝙ iſte quartus modus dicitur modus cāndi ſcđm oīa quatuor genera cāarum ſ. ſcđm cām formalē, mālem agentē, & finalē, ſicut manifeſtatur per iſta exēpla, & pri. in gñre cauſæ mālis ut homo eſt corneus, & archa eſt lignea, iſtæ ꝓpoſitiōes ſunt in. 4. mō dicendi perſe, ſimiliter de cā finali ut homo eſt creatus, à deo ad ſalutatem, eſt in. 4 mō, & ēt in gñre cauſæ efficiētis, ut hō generat hominē: ſicut ēt exēplificat Ar. de cā agente, & notandū pro cā māli ꝙ denominatiue prædicatur ueluti ꝓbat Ar. 9. Meth. c. 12, & dicit ibi Ar. ꝙ ꝑdicatur denominatiuè, nō uerè, ſet attributiuè, nam denominatiuū (ut dicit Ar. in antepredicamē.) eſt quodcunq; ab aliquo hēt appellationē ſcđm nomen, & differunt caſu. i. cadentia ſet ſubiectū de quo ꝑdicatur ipſa mā, nō ꝑdicatur uerè, denominatiue, nā nō ſolū hēt ab ipſa appellationē ſcđm nomē, ſet ēt ſcđm exiſtentiā & per hoc differt denominatiuū ab ipſo attributiuo. (ut ibi dicit Aue.) vnde hoc uerificatur in cā formali, ut hō eſt compoſitus ex mā & forma, ſet notat, ꝙ qñ ipſa forma eſt deffinitio uel pars deffinitionis, non prædicatur in 4 mō, ſet in 1. mō dicendi ꝑſe, ſicuti ſupradiximus, in expoſitione. t. t. 30.

Vera opinio.

Denominatiuū & attributiuū differunt.

¶ Amplius probatur rōne, quòd iſte quartus modus dicendi perſe, ſit modus cāndi in oībus quatuor generibus cāarum, & non in cā efficienti uel finali. ut oēs cōtra aſſeruerunt, & iſta ratio ſumitur, à deffinitione huius quarti modi, ueluti dicit Ar. in hoc tex. ubi. d. ꝙ illud eſt perſe in hoc. 4 mō, ꝙ ineſt alicui ꝑꝑ ipſum, ſet iā cā materialis, & formalis, & finalis & efficiēs, inſunt perſe alicui, ergo oēs cauſæ poſſunt eē in hoc. 4. mō & patet iam ꝓ ex. plo ſupradicto, & per iſtæc ēt, nam exēplū perſe ineſt ambulanti ꝑꝑ ſanitatem, q̃ eſt cā finalis materia etiam perſe gñratur & corrumpitur concludendū igitur eſt, ꝙ ſcđm hunc quartū modū poſſunt eſſe oīa quatuor gñra cāarum.

Probatur rōne quòd oēs cauſæ ſint in hoc quarto mō cādi ꝑſe.

¶ Reſtat reſpondere ad eorū rōnē, ſet q̃ probat, ꝙ tm̃ uerificetur iſte quartus modus in cā efficienti, & dicimus ꝙ licet Ari, non poſuerit exēplū niſi de cā efficiente non tñ ꝑꝑ hoc dicendum eſt ꝙ non ēt in alijs cauſis uerificetur, q̃ iā in. 2. Poſter. co. de cauſis, docuit Ari. demonſtrare per omne genus cauſæ.

Reſponſio ad rōnem ſuprà dictam.

¶ Aliud quoque dubitandū eſt, quō differant inter ſe iſti quatuor modi dicendi ¶ Quo circa antiqui & moderni expoſitores dicunt, ſic dicendū eſt iſtos quatuor ad inuicē differre, primus modus eſt earum quæ prædicantur, ſeu dicitur modus prædicandi. ſecundus dicitur inhærendi, tertius exiſtendi & ſupponendi. Quartus uerò dicitur modus cauſandi, alias quoque aſſignauimus differentias ſuperius inter primum & ſecundum modū dicendi

Secūda dubitatio quō differant inter ſe iſti quatuor modi dicendi.

Vera ſolu.

dicendi perſe.q̃ plurimas Paul.uen.& ſequaces afferunt differentias interboſce modos,quas ſub ſilentio pertranſire putauimus,cum ſint impertinentes.

Com.34. ¶ Hinc apparet quòd hoc ſit quartum ſignificatũ.

¶ Auerr.in hoc co.ii.duo facit,pri.continuat,ſecundo digreditur.ea digreſſionis eſt iſta,quia uult ſoluere primũ dubiũ qđ mouit in com.32.& aduertas,ꝙ Aue.in calce huius com.ibi cũ dicit.§Eius aũt ſermo in hoc paragrapho quẽ ſcripſimus ẽ perſe intelligibilis§ Aſſignat cauſam,quare dereliquit expoſi-

Cõtinuatio Auer. tionẽ huius tex.Quo ad primã igitur partẽ.ſ.quo ad continuationem.Au.ita continuat,ubi Ari.expediuit ſe de tribus ſignificatis ipſius perſe,nunc quartum aſſignat ſignificatum,licet aliqui (dicit Au.)dixerint ac putauerint,non eſſe quartũ ſignificatũ.& cum dicit.§Ex quo illius oppoſitum§ Ponit rõnẽ illorum.qui dicunt hoc ſignificatum non eſſe diſtinctum à ſuprædictis,quia oẽ qđ eſt,& ineſt alicui,aut ineſt perſe,aut in eſt per accidens,ſet oppoſitum iſti quarto mõ,eſt per accidens,ergo quod eſt in hoc 4.mõ eſt perſe.§Omne n.§ Probat maiorem,& dicit,ꝙ oẽ quod ineſt alicui,aut ineſt perſe,aut ineſt per accidens.& non datur medium inter iſta,ſet cum inquit ipſe Au.§Dum uero ſignificatũ§ Notabis,ꝙ probat hoc ſignificatũ eſſe diſtinctum ab illis duobus ſuperioribus.§Prædicata.n.q̃ ſumuntur§ demonſtratiuam affert rõnem ad hoc probandum.ꝙ ſ.ſit diſtinctũ,& .d.illa quæ ſunt in 1.& 2.modo.uel ſumuntur in definitione ſubiectorum,uel ſunt de eſſentia ꝑdicatorum,& debent.§Eſſe cauſæ inexiſtentes rei§ .i.exiſtere debent cum re ipſa.& nunq̃ poſſunt eſſe ſine illa,q̃ eſt cã formalis addit minorem.§Cã uerò efficiẽs§.i.ſet ipſæ cauſæ efficientes ſunt extra rem,ergo non ſunt,neq; in.1.neq; in 2.mõ,quia non capiuntur in definitione.quod eſt ꝓpriũ primi & ſecundi modi,uelut diximus.¶ Deinde cum dicit. §Et iã

Solutio ſecundi dubij,quod fecit Auerr. in com 32. ſi effectus§aduertas quæſo ꝙ Auer.uult ſoluere primũ dubiũ quod erexit ſupra ſ.in com.30.nã duo dubia mouit Au.primũ fuit de relatiuis quod ſoluit ibi ut iã optimè enucleauimus:ſm uerò fuit de cã efficiente.quod ipſe Au uoluit ſoluere ibi,ſet diſtulit eius ſolutionẽ in pſenti loco,ſicuti ibi ipſe dixit.et eius ſolutio in hoc conſiſtere uidetur ꝙ lʒ perſe illa cauſa.ſ.cã efficiens inſit illi effectui,tñ non capitur in definitione effectus.§Niſi per accidens§.i.nõ eſt prædicatum perſe,in pri.nec i ſecundo mõ,& ſic clara eſt ſolutio illius ſecundi dubij,nam qđ non eſt in pri nec in ſecundo mõ.eſt per accidens,ſet quod eſt in 4.mõ eſt perſe.& tñ non eſt per accidens.& ſic concludendum eſt,ꝙ cã efficiens eſt cã perſe,ſet non eſt ꝑdicatum ꝑ

Excluſio tacitæ obiectionis. ſe,& põt ẽt exponi ſic,cum dicit §niſi per accidens§ ꝙ ipſe Au.uelit remouere dubiũ.qđ aliquis aduerſus eũ facere poſſet.& dubiũ tale eſt,quĩ aliqua cã,efficiens capitur in definitione,ut interpoſitio terræ inter ſolẽ & lunã eſt cã efficiens,& capitur in definitione eclipſis,.i. effecta eſt ab ipſa interpoſitione terræ inter.Solẽ & Lunã,tanq̃ à cã efficienti,& iõ.d.

Secũda pars com.

Dubitat Au.an iſte quartus modus dicendi pſe.deſeruiat demõ.potiſſimæ .i.ou cã efficiens intret demon.potiſſimã.

§Niſi per accidens§ Et de per accidens nõ curat artifex.§Et idcirco poſuit§ .i.& propter hoc poſuit & dixit hoc ſignificatum,eſſe quartã ſpẽm ipſius perſe. Inſuper cũ.d.§Nũquid uerò hæc ſp̃s§ Hæc eſt ſecunda pars huius com.in qua Au.digrediendo quærit,an iſte quarta ſp̃s dicendi perſe,deſeruiat demonſtrationi potiſſimæ,& .d.§Difficile enim eſt§ .i.eſt difficile. §cõmonſtrare rẽ§.i.quæſitũ ꝑ ſuã cãm efficientem.dicit.§Difficile§quĩ aliqua cã efficiẽs põt demonſtrare q̃ſitũ ut interpoſitiõ terræ inter Solem & Lunã,& .d.§Difficile§

Et non impoſſibile §Quĩ poſita efficiente§ reddit cãm cur ſit difficile,nã ut dictũ eſt ſupra t.c.7.ſcire eſt rẽ per cãm cognoſcere,propter quã res eſt .i.eſt cã formalis & ſemper eſt cum ſubiecto in oĩ differentia temporis.& aduertas quòd Auer.de iſta cãe pouit minorẽ,ſet poſita cã efficiente,non ſequitur effectũ eſſe,ergo non ingreditur iſte quartus modus ipſã demõ.ſimpliciter,nã ut dicit Ariſt.i Poſt ea.ut poſito effectu ponitur cã,ſet non conuertitur.ꝗ.poſita cauſa ponatur effectus.§Et ſic raro§ nunc iterũ probat ipſam efficientẽ cãm.non ingredi demon.potiſſimã niſi raro,& tunc non perſe.ſ.ut cã efficiens,ſet ut hẽt aliquid de cã formali,nam ſicut cã formalis eſt cum ſubiecto in oĩ differẽtia temporis,ita ipſa cauſa efficiens aliquã ut patet de interpoſitione terræ inter ſolem & Lunam ſicuti ẽt dicemus in com ſequenti.§Hæc itaq; ꝓdicatio§ Nunc dicit ipſe Au ad quid deſeruiat iſte quartus modus,& dicit ꝙ deſeruit & utilis eſt ipſi demonſtrationi quia & propter quid,& non demonſtrationi ſimpliciter.§Quæ ſunt definitiones in potentia§ .i.quæ habent ꝓmiſſas in quibus continetur ipſa definitio in potentia,nam ſicut dictum ẽ uberrimè & pulcherrimè in q̃ſito de medio demon.potiſſimæ (quod ego. Geneuæ in lucẽ edidi) ipſũ mediũ demon.ſimpliciter,eſt definitio,q̃ ut cã ſumitur,ſet cum cognoſcitur ꝙ illa definitione q̃ eſt cã ſit uerum genus,& uera differentia,tunc non amplius dicitur definitio in potentia,ſet definitio in actu.§Et hanc ob cauſam§ nunc reddit cãm.quare Ari poſuit hunc quartũ modũ.& dicit ꝙ iſte quartus modus deſeruit demon quia,& propter quid deſeruit demon.quia.nã procedit ab effectu ad cãm,& illa cã põt eſſe cã efficiens.& deſeruit demõſtrationi ꝓp quid,ex eo quia regredimur ad propter quid effectus,& ſic ẽt ille effectus,põt eſſe reſpectu cauſæ efficientis,& cũ dicit §Eius aũt ſermo§ Reddit cãm cur non expoſuerit tx.& .d. ꝙ eſt perſe intelligibilis.i.ſine alia expoſitione,quaſi uelit ſic dicere ipſe Auer.ars non facit fruſtra,ſet ſi ipſe expoſuiſſet tunc feciſſet contra artẽ.¶ Demũ pro clariori intellectu quõ oĩs cã põt eſſe extra rẽ ipſã,pter formalẽ,notandũ eſt,diſcurrendo & exẽplificando circa tria reliqua gñra cauſarũ. quĩ cã efficiens poteſt eſſe ſine effectu,nam ſi domus eſt,nõ ſequitur quòd ſit domificator,ſic ẽt de cã finali,nã poteſt eẽ exercitium,& tñ non erit ſanitas.De cauſa uerò mãli,licet ſemper ſit in ſubiecto,quantum ad exiſtentiam,tamen poteſt eſſe ſine ipſa,quantum ad eſſentiam,quoniam qualibet pars definitionis eſt forma ut docuit Ariſt.7.Meth.t.c.35.& Aue.2.phyſ.c.91.& 7.Meth com.43.& in quãplurimis alijs quoque locis hoc idem habetur.

Au.dicit ꝙ quartus modus deſeruit demon. quia et ꝓpter quid,et nõ potiſſimæ.

Notato ꝙ in.c.11.& in ca.de demõ.dicitur ẽt ꝙ demõſtratio eſt definitio in potentia.

¶ Quæ igitur dicuntur in ſimpliciter ſcibilibus ſic ut inſint prædicatis,aut prædicata ipſis inſint,et propter ipſa inſunt,& ex neceſſitate nõ.n.cõtingunt non ineſſe,aut ſimpliciter,aut oppoſita.ut lineæ rectum,aut obliquum.& numero par aut impar.Eſt enim contrarium aut priuatio,aut contradictio in eodem genere,ut par uel ĩpar i numeris eſt,quatenus ſeqtur.Quare ſi neceſſe eſt affirmare,aut negare,neceſſe eſt,& quæ ſunt perſe,ĩeſſe. De oĩ qdẽ et perſe determinatũ ſit hoc mõ. Tex.35.

Poſtq̃

Vera conti nuatio.

Poſtquam Ari. diſtinxit ipſum per ſe, quatuor eius ſignificata enumerãdo, cũ ſit æquiuocũ, quia regula eſt quod oẽ æquiuocũ prius ſit diſtinguendũ. In pſenti t. uult oſtendere, quod ex quatuor ſignificatis. Duo tm̃ ſunt neceſſaria ipſi demon. ſimpliciter. ſ. primũ & ſm̃ ſignificatũ, ſeu primus & ſecundus modus dicendi per ſe.

Cã continuationis.

Cã continuationis iã patet, nã cũ diſtinxiſſet ipſũ per ſe æquiuocũ, uoluit determinare de quo ſignificato ipſius per ſe, ſermo ſit neceſſarius ipſis præmiſſis demon. ſimpliciter.

Expoſitores oẽs, tã Græci quã latini errarunt.

Ex qua continuatione, apparet error oĩum expoſitorum tã Græcorũ, cũ latinorũ. ſ. tã Themiſtij, & Philo. quã etiam diui Thomæ, Egi. Roma. Alber. ma. Pau. ueñ. Apoll. & cæterorũ, & animaduerſione dignũ eſt, quod ipſorũ error in hoc pſertim conſiſtit, quia abſolute dixerunt, quod Ariſt. intendit determinare de modis, qui deſeruiant demon. & non determinate dixerunt, cui demon. an quia, an propter quid, uel potiſſimæ, uel demon. in cõmuni. Non. n. dicendũ eſt, quod Ari. intendat determinare de modis deſeruientibus demon. in cõi, quia ſæpe ſæpius dictũ eſt, et ſignãter in expõne text. 17 prope calcẽ, quod in hoc lib. Poſt. non eſt intentio de demon. in cõi, ſet de demõ potiſſime, ergo non intendit Ari. determinare de modis deſeruientibus demõ. in cõi, ſet demon potiſſimæ.

Diuiſio t. in treis partes

Set ut facilius clarius præſens tex. intelligatur, placuit nobis eũ prius diuidere, in treis partes: In pri. parte duos dumtaxat modos dicit ingredi demon. potiſſimã. ſ. primũ & ſm̃ modos. In ſecunda parte ibi, §Et ex neceſſitate§ Probat Ar. quod illi duo tm̃ modi ſunt neceſſarij demon potiſſimæ, & non alij. ſ. tertius. & quartus modus. In tertia uerò parte ibi. §De oĩ quidẽ &c.§ Ponit epilogum cõmunẽ ipſi dici de oĩ, & ipſi per ſe, Neq; ẽt ipſi expoſitores hunc in modum pſentẽ textũ ſecare animaduerterunt.

Vera Expoſitio. t.

Sup eſt ut ad textus expoſitionẽ accedamus, ſet prius lectores monendos eẽ uolumus, quod aliorũ expoſitorũ expoſitione poſthabita, hanc ſolũ tenaciter apprehendere conentur ſi clarã & ueram Ar. mentẽ ſcire percupiunt, nã quot ſunt expoſitores, tot fere uidentur eſſe expoſitiones, & inter ſe contrariæ. Dicit igitur Ar in prima parte huius. t. quod ex oĩbus ſupradictis modis & ſignificatis ipſius per ſe, illa ſignificata ſeu illi modi, qui per ſe conueniũt. §In ſimpliciter ſcibilibus§ . i. ſcire ſimpliciter ſupra definito in tex. 7. & ex conſequenti cõueniunt ipſi demõ. ſimpliciter duo ſunt. ſ. primus & ſecundus modus, & cum. d. §Sic ut inſunt pdicata§ dat exẽplũ Ar. de ſecundo mõ, & . d. quod illa. ſ. conueniunt ipſi ſcire ſimpliciter. §Quæ inſunt pdicatis§ . i. quæ ponuntur in definitione pdicatorum, nã dictũ eſt quod in ſecũdo mõ dicendi per ſe ſubiecta ponuntur in definitione pdicatorũ §Aut pdicata ipſis inſunt§ Nunc exemplificat de. 1. mõ dicẽdi per ſe, & dicit aut quẽ. §Prædicata inſunt ipſis§ . i. ipſa pdicata ponuntur in definitione ſubiectorum, uelut diximus in declarando ipſũ pri. mõ dicendi per ſe, in expõne tex. 30 & ſubdit Ari. §Et per pter ipſa ſunt§ . i. & ipſa inſunt illis per eſſentiã. i. ut ipſa pdicata ſint de eſſentia ſubiecti, ſicuti diximus ẽt ſupra in expoſitione. t. 30 & ſic hucuſq; dixit Ari quòd duo tm̃ modi ingrediuntur demonſtrationẽ potiſſimã primus. ſ. et

Secũda pars tex.

ſecundus modus, & cũ dicit. §Et ex neceſſitate§ Aduertas tu, quod hæc eſt ſecunda pars huius. t. in qua Ari. probat, quod iſti duo ſupradicti modi. ſ. primus & ſecundus conueniãt & ſint neceſſarij demo. potiſſimæ. & notabis, quod pbatio Ari pſupponit definitionẽ ipſius ſcire, in t. 7. quæ eſt. quod ſcire eſt eẽ per cauſam cognoſcere, & c. & ẽt quod illa cã ſit neceſſaria, ſet iſta prædicata. ſ. tã primi, quã ſecundi modi, ſunt neceſſaria, ergo iſtæ prædicata ſunt de conditionibus ipſius ſcire.

Quartus modus non ingreditur demõ cõtra diuum Thomam.

Et notato quod quartus modus per hanc etiam rationem non ingreditur demonſtrationem ſimpliciter, quia. 2. Poſt. cap. 13. poſita cauſa efficienti uel, & finali, non ponitur effectus, econtrario eſt in pri. & . 2 mõ dicendi per ſe, nã poſito ſubiecto, ponitur accidẽs propriũ, & poſita definitione ponitur definitum, & econtra quã ob rẽ quartus modus non erit utilis demõ. potiſſimæ contra diui Thomæ opinionẽ, dicentẽ ſm̃ & quartum modũ ingredi demõſtrat. & non alios. §Nec. n. contingũt§ probat ipſe Ari. per oppoſitũ, & modũ hũc probandi per oppoſita explicauit Aue. in Epi. logi. cap. de Rheto. demonſtratiua, & . d. Ari. quod iſtæ ſunt neceſſaria quia non contingunt non ineſſe ipſis, & aduertas quod negatio ppoſita facit æquipollere ſuo contradictorio, ut habetur. 2. perier. cap. penul. & ſic, non contingit eſſe, idẽ eſt, quod neceſſarium eſt eſſe. & ſic probat, quod illa quæ ĩgrediuntur primũ & ſm̃ modũ ſunt neceſſaria ipſis ſubiectis. §Aut ſimpliciter§ . i. ſiue pdicentur ſimpliciter. i uno modo, ſi ſcire cupis auide lector, quot modis, ly ſimpliciter ſumatur, lege ſupra in expoſitione tex. 4. hic capitur. §ſimpliciter§ . i. uno modo, ſicuti ſumpſit Porphyrius in cap. de genere in principio, cum dixit, uidetur autem neq; genus, neq; ſpẽs ſimpliciter dici, & dicit Ari. §Aut ſimpliciter§ i. uno mõ, ut hõ eſt riſibilis. §Aut oppoſita§ . i. ſiue prædicentur cum oppoſitione priuatiua. ſeu contraria, uel contradictoria, exemplum. ut numerus eſt par uel impar, & §lineæ rectum aut obliquum§ . i. linea eſt recta uel curua

Notato quod ſolum exemplificauit in pdicatis cum oppoſitione

Et animaduerſione dignum eſt, quod ſolum exemplificauit Ariſt. in pdicatis cum oppoſitione, quia quæ prædicantur ſimpliciter, ſunt manifeſta, & illa erãt magis immanifeſta. §Eſt. n. contrarium§ nunc probat Ari. quòd ipſa pdicata cum oppoſitione inſint neceſſariò ipſis ſubiectis & ſumit maiorem, quæ habetur. in Meth. 35. quod contradictio, & qcunq; ſubeunt uicem contradictionis neceſſario inſunt ſuis ſubiectis, nam contradictio eſt illa, quæ non hẽt mediũ ſm̃ ſe in oĩ mã. & hac maiori habita, ponit minorem in . t. ſet iſtæ oppoſita. ſ. contrariè, uel priuatiuè, habent uim contradictionis. §In eodem genere, § . i. ſubiecto apto nato, ſequitur ergo quòd iſtæ oppoſita neceſſariò inſunt ipſis ſubiectis. §Vt par uel impar§ Exemplificat de pari & impari, quod prædicatur de numero priuatiuè, & par & impar ſunt prædicata priuatiua obtinent tñ ui contradictionis, quia ſunt in ſubiecto apto nato. §Quemadmodum ſequitur§ . i. quẽadmodũ uerè poſſunt pdicari ut puta de numero, non ſolum par, ſet etiam impar, uerè prædicatur ſcilicet cum diſiunctione & de dualitate uerè prædicatur par, & ſic de alijs. §Quare ſi neceſſe eſt§ Nunc probat cur iſta prædicata cum contradictione per ſe inſunt ipſis ſubiectis & dicit ſi neceſſe eſt affirmare uel negare . i. ſi illud primum principium. ſ. de quolibet dicitur eſſe uel non eſſe. eſt neceſſarium, ſet contradictio obtinet uim primi principij & fundatur in illo, ergo contradictio neceſſariò & per ſe ineſt ſubiectis, ſet tam prædicata contrariè, quàm priuatiuè obtinent uim contradictionis in ſubiecto apto nato, ergo neceſſario & per ſe inſunt ipſis ſubiectis, & ſcito quod tunc contraria obtinent uim contradictionis. ſ. in ſubiecto apto nato, quñ ſunt contraria naturalia ut dicit Ariſt. in poſt prædicam. cap. de oppoſitis.

Tertia pars textus.

Deinde cum dicit. §De oĩ quidem igitur§ Hæc eſt tertia pars huius t in qua Ari. Epilogum cõmunẽ aſſignat de dicto de oĩ & de ipſo per ſe, & aduertas quòd rõne Epilogi, poſſet dici quod dici de oĩ & ipſum per ſe, aliquam debent habere ẽt caput.

Prima dubitatio.

caput. ¶ Sed occurrunt aliquæ dubitationes, & prima talis eſt quoniam ſunt plures alij modi dicendi per ſe, quàm iſti quatuor enumerati hic ab Ariſtote. nam. 5. methaphyſic. cap. de ſecundum ſe, dicit Ariſtote. quòd ſuperficies eſt cauſa materialis ipſius coloris, & tamen non eſt in aliquo iſtorum quatuor modorum quamplurimos etiam alios modos poſuit ibi Ariſtot. ſ. in quinto methaphyſices texto & commento vigeſimotertio illius libri quos non numeravit hic, unde ſequitur hic ipſum fuiſſe diminutum.

Aliquorum reſponſio.

¶ Aliqui dixerunt, quòd iſta propoſitio ſuperficies eſt colorata, eſt in quarto modo quia explicatur cauſa materialis, quæ eſt ipſa ſuperficies reſpectu coloris.

Impugnatur.

Materia capitur tripliciter.

¶ Sed adverſus iſtos ita arguitur, quoniam materia capitur triſariã primo ut eſt materia ex qua, ſecundo pro materia, & tertio pro materia quæ eſt pars definitionis, & tunc eſt materia ex qua, quando eſt illa, ex qua fit aliquid, & illa materia eſt pars illius, ut domus fit ex lateribus, & cementis Materia in qua, eſt illa quando aliquid exiſtit in ea, ut ſuperficies in qua exiſtit color, & non eſt pars coloris, & demum materia ſumitur ut eſt pars definitionis ut quando dicimus riſibilitas eſt aptitudo hominis ad ridendum. & advertas quòd talis materia ut ſumitur. ſ. in definitione, ſtat loco & vice differentiæ, & ſic homo poſitus in definitione riſibilitatis. ſtat loco differentiæ. ſicut etiam ſupra in commento 31 diffuſius diximus.

Quò naturalis definiat per materiam. côtra Zimaram theor. 8.

¶ Ex quo notatione dignũ eſt, quòd naturalis ſemper definit per materiam ut patet primo de anima. t. c. 16. & hoc ſic intelligitur. quòd materia ſumitur vice differentiæ, & materia eſt illa per quam differt naturalis à mathematico, & à methap. qui conſiderant res abſtractas, à materia, ut anima eſt actus corporis phyſici potentia vitam habentis ex ſecundo de anima tex. c. 14. in cuius definitione corpus ſumitur vice differentiæ, quæ facit cognoſcere exiſtentiam rei, & ſic conſideratum eſt ĩ primo modo dicendi per ſe. quoniam eſt pars definitionis, & hoc non aſſecit Marcus Antonius Zimara apoſtillator & annotator in ſuo Theoremate quando ipſa examinat quo nã modo dialecticus rationalis debeat definire per formam ipſam & quo pacto ipſe phyloſophus naturali debeat definire per ipſam materiam, ſed quando conſideratur ut eſt materia ex qua, tunc eſt in quarto modo. ut homo eſt compoſitus ex materia & forma. & homo eſt carneus, ſicut etiam ſupra diximus in exponendo & declarando quarto modo dicendi per ſe: & concludendo tandem contra ſupradictam reſponſionem, dicimus quòd iſta propoſitio. ſuperficies eſt alba non eſt in quarto modo dicendi per ſe, quia ſuperficies non eſt materia ex qua, ſed in qua. ut dictum eſt:

Vera reſp.

¶ Ideo quicquid alij dicant, dicendum eſt, quòd ſufficit Ariſt. diſtinguere ipſum per ſe, quod eſt æquivocum, & accipere membra pertinentia ad propoſitum, & non poſuit alios modos, tum quia brevitati ſtuduit cum etiam quia non erant de neceſſitate. ſolum primum & ſecundum accepit modos.

Inſtatur.

¶ Et ſi adhuc inſtas, ſi ſolum duo dũtaxat modi ſunt neceſſarij demonſtrationi potiſſimæ. ſ. primus & ſecundus modus, cur alios enumeravit Ariſt.

Reſpondẽt Themiſt. & Philop.

¶ Themiſtius cauſam afferens dicit, quòd alios enumeravit modos ipſe Ariſt. amplificandi, exornandiq; cauſa Philoponus eadem ſentire videtur, dicens eos enumeratos eſſe, plenioris & uberioris diviſionis gratia.

Côtra Themiſt. & Philop.

¶ Nos verò dicimus ambos defeciſſe. & nõ veram aſſignaſſe cauſam, nam ſi Ariſtote. alios attulit modos. ſ. tertium & quartum, ut amplificaret ut dicit Themiſtius, & ut pleniorem faceret diviſionem, veluti placuit Philopono propter eandem quoq; cauſam debebat ipſe Ariſtote. omnes alios modos enumerare quos poſuit in quinto methaphyſ. tex. com. 23.

Vera reſpõſio.

¶ Ideo pro veritate aliter dicendum eſt. & loco vicè quòd ideo alios voluit afferre modos, ut nobis oſtenderet, ipſum per ſe, eſſe æquivocum, & quia erat æquivocum. voluit prius ipſum diſtinguere (ſicuti iam diximus) & poſtea determinare. quòd duo tantum modi deſerviunt primus. ſ. & ſecundus.

Secunda dubitatio.

¶ Alia quoq; occurrit dubitatio. cur etiam ipſe Ariſtote. non aſſignaverit modos dicendi per ſe negativos, cum inferius faciat mentionem de demonſtratione negativa, & ſic videtur diminutus.

Solutio.

¶ Dicendum eſt quòd licet non fecerit mentionem de modis negativis, expreſſe & formaliter, tamen cum negativum virtualiter contineatur in affirmativo dicendum eſt quòd virtualiter eorum meminit Ariſtote. nam dicendo, homo non eſt Aſinus eſt per ſe negativa, tamen intantum eſt per ſe, quatenus. ſ. virtualiter in ea eſt affirmativa, nam homo non eſt aſinus eſt per ſe, quia homo eſt animal rationale, & aſinus eſt animal irrationale, & ſic eſt per ſe, quia virtute animalis rationalis negatur animal rationale ab homine.

Tertia dubitatio. Opinio Thomæ cardin.

¶ Vlterius dubitatur communiter ab expoſitoribus, an omnes modi quatuor ingrediantur demonſtrationem potiſſimam. Thomas de vio cardinalis dicit quòd aliud eſt loqui de ijs modis per ſeitatis in ordine ad totam demonſtrationem ſimpliciter, & aliud eſt loqui de eis in ordine ad concluſionem tantum ipſius demonſtrationis ſimpliciter, quia diſtinctione præſuppoſita, dicit ipſe, quòd in ordinem ad totam demonſtrationem ſimpliciter, & in communi omnes modi quatuor ingredi poſſunt demonſtrationem, nam maior, & minor & concluſio fieri poſſunt & in primo & in ſecundo & quarto modo, ut patet diſcurrendo per demonſtrationes. quando demonſtratur una definitio per aliam, vel paſſio prima per definitionem ſubiecti, vel ſecunda paſſio per primam, & ſubdit quòd tertius quoq; modus ratione ſubiecti non excluditur à demonſtratione univerſaliter. Si verò ſermo eſt de concluſione tantum ipſius demonſtrationis, ſic ſecundus & quartus modus tantum ingrediuntur ipſam demonſtrationem

Impugnatur.

¶ Iſtam opinionem erroneam eſſe, multipliciter comprobatur. Primo quidem errat dãdo diſtinctionem illam, quòd aliud ſit loqui de ijs quatuor modis in ordine ad totam demonſtrationem ſimpliciter, & aliud ſit loqui de eiſdem in ordine ad concluſionem tantum ipſius demonſtrationis, non enim iſta diſtinctio eſt ad propoſitum dubitationis, quoniam dubitatio eſt an omnes modi ingrediantur demonſtrationem potiſſimam, & ſic ſermo eſt in ordine ad totam demonſtrationem, & non in ordine ad concluſionem tantum ipſius demonſtrationis Secundò errat, quoniam dicit quòd ſi ſermo eſt de tota demonſtratione ſimpliciter, ſic omnes modi ingrediuntur eam, quod utiq; aſſerere, expreſſe Ariſtote. contradicit, nam (ut diximus ſupra in expoſitione textus) tantum duo ingrediuntur modi ipſam demonſtrationem, primus. ſ. & ſecundus modus, & tertius modus cum ſit de primis ſubſtantijs, quæ ſunt ſingularia, impoſſibile eſt ut ingrediatur demonſtrationem, veluti diximus in textu & commento. 33. ſingularia enim neq; definitivè, neq; demonſtrativè ſciuntur, ut ſæpè ſepius ſuperius oſtendimus. Quartus etiam modus cum poſſit eſſe in omnibus generibus cauſarum ſicut determinavimus ſupra in hoc primo poſteriorum analyticorum in textu trigeſimo quarto non poteſt ingredi demonſtrationẽ potiſſimam quoniã tantum cauſa formalis ingreditur demonſt-

potiſſimam, ut pluries annotauimus in ſuperioribus textibus. Tertio errat, quia exemplificando de demonſtrationibus, dicit quòd hoc eſt quando. ſ. demonſtratur una definitio per aliam, uel paſſio prima per definitionem ſubiecti, uel ſecunda paſſio per primam. & nemini dubium eſſe debet, quòd huiuſmodi exempla non poſſunt uerificari de demonſtratione potiſſima. nam dictum eſt ſæpius, quòd medius terminus demonſtrationis potiſſimæ, tantum eſt cauſa formalis, & non poteſt eſſe quælibet cauſa, ſicuti etiam pulcherrimè demonſtraui ego Gomecius in proprio quæſito de medio demonſtrationis potiſſimæ, quod paucis ante diebus in lucem prodijt. non igitur peripatetica eſt huiuſmodi opinio, ſed potius Ariſt. contraria eſt undequaq;.

Opinio diui Thomæ.

¶ Diui Thomæ opinio hæc eſt, quòd ſecundus & quartus modus dicendi per ſe, ingrediuntur concluſionem demonſtrationis, quæ concluſio demonſtrationis dicitur propriè & per ſe ſcibilis. Amplius aſſignat cauſam diuus Thomas, cur eſt quod ſecundus, & quartus modus ingrediantur concluſionem demõſtrationis, quia contingit quandoq; quòd idem ſit per ſe cauſa alicuius, & per ſe ſubiectum eiuſdem. ut patet de ſubiecto reſpectu propriæ paſſionis. Vnde innuit ipſe diuus Thomas quod ipſe ſecundus modus & quartus ſunt idem realiter, & differunt formaliter, quia per ſeitas ſecundi eſt prædicationis, & per ſeitas quarti eſt cauſalitatis: hæc eſt opinio diui Thomæ,

Egidius, et Paul. uen. non intellexerunt opinionem diui Thomæ

& hoc modo intelligi debet. ¶ Et non fuit intentio ipſius diui Thomæ. quòd Ariſt. uelit quòd tantum ſecundus & quartus modus ingrediantur demonſtrationem ſimpliciter, ſicuti Egidius Romanus, & Paulus Venetus & quidam modernorum ſibi impinxerunt, turpe enim eſt attribuere doctoribus & autoribus, quod neq; ſomniarunt. & ſole clarius patet, quòd Egidius & Paul. uenetus non intellexerunt diui Thomæ opinionem.

Impugnatur opinio diui Thomæ.

¶ Nos uerò dicimus diuum Thomam defeciſſe, & hoc multipliciter oſtendimus: Primo quidem ſic, non enim Ariſt. in tex. determinat, de modis deſeruientibus tantum concluſioni ipſius demonſtrationis, ſed de modis deſeruientibus toti demonſtrationi: Diminutus etiam fuiſſet ipſe Ariſt. ſi tantum de modis concluſionis demonſtrationis locutus fuiſſet, & non etiam præmiſſarum: Secundò falſum eſt, quòd ſecundus & quartus modus tantum formaliter differant & conueniant realiter, nã ſi ita eſſet, tunc ſequeretur quòd quartus modus eſſet realiter neceſſarius demonſtrationi ſeu concluſioni ipſius demonſtrationis, quod falſum eſſe probauimus in tex. 34. Præterea concluſit Ariſt. in tex. quòd duo tantum modi ſunt neceſſarij demonſtrationi potiſſimæ primus. ſ. & ſecundus, & nullam mẽtionem fecit in tex. de quarto modo, ut Themiſtius, & Philoponus, & Auerr. & Albertus animaduerterunt, ergo ſignũ eſt, quòd quartus modus non eſt idem realiter cũ ſecundo modo: Amplius numerauit Ariſt. iſta quatuor ſignificata ipſius per ſe. & non ſolum formaliter ad inuicem differre ſed etiam realiter arbitratus eſt. Præterea per accidens euenit, quòd illud, quod eſt ſubiectum alicuius, ſit etiam cauſa illius, ſed non propter hoc dicendum eſt, quòd ſemper ſecundus modus & quartus ſint idem realiter, nam ſecundus dicit tantum cauſam materialem ut diximus in tex. 31. ſed quartus modus quodlibet genus cauſæ complectitur ut dictum eſt; ergo non ſemper realiter conueniunt, nam licet fortaſſis conueniant in genere cauſæ materialis, non tamen in reliquis tribus cauſarum generibus. legito etiam ad hoc idem quæ exaraui ego Gomecius in

Vera opin.

proprio quæſito de medio demonſtrationis. ¶ Ideo aliter dicendum eſt pro ueritate, quòd duo tantum modi ingrediuntur demonſtrationem potiſſimam, primus. ſ. & ſecundus modus, uelut diximus etiam exponendo præſentem textum. primus namq; modus ingreditur ratione medij termini, qui eſt tantum cauſa maioris extremi uelut pulcherrimè demonſtratum eſt in proprio quæſito de medio demonſtrationis potiſſimæ. Secundus uerò ratione concluſionis, ut ſole clarius patet. ¶ Vbi ex hoc patet Egidium Romanum erraſſe. quia omnes uoluit modos ingredi poſſe ipſam demonſtrationem potiſſimam: & quia multa ex ijs quæ dicemus in commen. expoſitione, concludere uidentur aduerſus Egidium, propterea non immorandum eſſe duximus circa eius opinionis impugnationem.

Errauit Egidius romanus.

¶ Dum dixit quibus utimur in demõſtrationibus. Comm. 35.

¶ Auerr. in hoc commento prætermittens continuationem tanquam claram, tria facit. Primò exponere incipit. Secundò digreditur aduerſus Alparabium ibi § Et ideo error eſt putare § Et tertio reuertitur ad textus expoſitionem, ibi § Et dixit quatuor illa § Dicit igitur Auerr. in principio commen. exponendo tex. quòd quando dixit Ariſt. quòd primus & ſecundus modus deſeruiunt demonſtrationi. intelligendum eſt de demonſtratione ſimpliciter, & non de alijs duabus ſpeciebus demonſtrationis § Attribuere enim cauſæ efficientis § notato quòd Auerr reddit cauſam, quare ſolum primus & ſecundus modus ingrediantur demonſtrationem ſimpliciter, & non alij modi. ſ. tertius & quartus: & cauſa eſt iſta, quoniam demonſtrationem ſimpliciter ingreditur cauſa formalis uelut ſæpius, dictum eſt, ſed cauſa efficiens & aliæ cauſæ non ingrediũtur demonſtrationem ſimpliciter, ſed ſolum ingrediuntur demonſtrationem quia, & interdum ingrediuntur demonſtrationem cauſæ tantum: & notato quæſo hanc particulam § Interdum § Cur eam poſuerit Auer. Quia quando cauſa & effectus reciprocantur, proceditur, à quia ad propter quid, & ecõuerſo, ſed quando non reciprocantur, ingrediuntur demonſtrationem quia tantum, & interdum demonſtrationem cauſæ tantum, ut dixit etiam ipſe in Epit. logic. cap. de demonſtrat. ubi dicitur. quod quando cauſa & effectus non reciprocantur, tunc de eis poteſt fieri una demonſtratio, uel quia, uel propter quid, ut puta hic eſt ignis, ergo hic eſt lux, & non ſequitur, hic eſt lux, ergo hic eſt ignis, nam ſtellæ & luna lucent, & tamen non ſunt igneæ, & hic eſt fumus, ergo hic eſt ignis, & non conuertitur, hic eſt ignis, ergo hic eſt fumus, nam ignis elementalis eſt ignis & non facit fumum. quando autem conuertuntur, poteſt effici utraq; demonſtratio, ut primus motus eſt, ergo primus motor eſt. & primus motor eſt, ergo primus motus eſt: et cum dicit § Et ideo error eſt putare § hæc eſt ſecunda pars cõmenti in quo Auerr. digreditur aduerſus Alpharabium, & dicit quòd eſt error putare quòd in omni demonſtratione, tam ſimpliciter, quàm quia & propter quid § eſſe ſumendum prædicata tali prædicatione § Ideſt prædicata quæ ſunt in quarto modo, ut dicebat Alpharabius in ſuo libro § Cauſæ enim § nunc reddit cauſam cur prædicata illa quarti modi, non ingrediuntur demonſtrationem ſimpliciter, & dicit, quòd cauſæ quæ ſunt extra rem, quæ ſunt omnes præter formalem, non ingrediuntur omnem demonſtrationem § Niſi per accidens § Non ingrediuntur demonſtrationem ſimpliciter niſi

Secunda pars cõm. in qua Au. digreditur contra Alphar. dicentem quartũ modum ingredi demõſtrationem ſimpliciter.

niſi rarò & per accidens § Hoc eſt quando contingit cauſã §
Quõ cauſa efficiens ingreditur demõſt. ſimpliciter. declarat nunc Auerr. quõ cauſa efficiens ĩgreditur demonſtrationem ſimpliciter, & dicit quòd hoc tunc eſt, quando contingit cauſam efficientem, eſſe in re non ſeparatam ab ipſa re, & ſic habet aliquid de cauſa formali, § prout eſt ſitus § dat exemplum. i. prout eſt interpoſitio terræ inter ſolem, & lunã
Quõ cauſa finalis ĩgreditur demõſtrat. ſimpliciter. § Et ſimiliter finis § nunc dicit de cauſa finali, & inquit φ etiam cauſa finalis ingreditur definitionem, quando. ſ. fuerit ignota differentia, & ſumatur pro differentia. exemplum, ut domus eſt quid compoſitum ex lateribus, cemento, &c. defendens nos, à frigore, & à calore § & ut uniuerſalius loquã § i. & ut in ſumma dicam ponere omnes quatuor cauſas. ſ. efficientem, finalem, materialem, & formalẽ § fieri medios terminos § .i. ingredi demonſtrationem ſimpliciter § Et ponere omnes ſpecies § .i. & dicere quòd ſolum primus & ſecundus modus ingrediantur demonſtrationem ſimpliciter h eſt ſibi ipſi repugnat § .i. contradicunt, quoniam dicere duo & dicere quatuor eſt contradictio. ¶ Sed quæritur cur ipſe Auerr non
Dubitatio contra Au. fecerit mentionem de cauſa materiali. ¶ Dicendum eſt quòd cauſa materialis ingreditur definitionem, & ut dicit exiſtentiam, & non ut dicit eſſentiam, & huiuſmodi definiendi modo utitur naturalis qui ſemper definit per materiam, ad differentiam metaph & mathem. qui abſtrahunt, à materia, cauſa
Solutio. autem formalis ingreditur primum modum dicendi per ſe, nam eſt definitio, modo definitio eſt in primo modo dicẽdi per ſe ut dictum eſt in tex 30. § Dixit uero & hæc quoq; § Au. digrediendo exponit illam particulam, quam nos habemus in
Expoſitio particulæ noſtri tex. texto noſtro § Et ex neceſſitate § Et dicit quòd iſta prædicata ſunt per ſe, & neceſſaria. i. debent habere iſtas duas conditiones. ſ. quòd ſint per ſe, & neceſſariæ, nam non omne neceſſarium eſt per ſe, nec conuertitur, prout dicebat Alpharabius § quam ſententia Ariſt. §. i. cum opinio Ariſt. ſit cõtraria huic § Hoc eſt. quòd omne neceſſarium § dicit opinionem Alpharaby qui dixit quòd Ariſt. intelligebat, quòd omne neceſſariũ eſt per ſe, ſed hoc non eſt uerum, quia Ariſt. infra in cap 33. dicit, quòd riſus uendentis & ementis, eſt quoddam neceſſarium, & tamen non eſt per ſe. & ſic etiam non omne per ſe, ẽ neceſſarium, ut ſuperficies eſt colorata, eſt per ſe per Ariſto. 5. methaphyſic. cap de ſecundum ſe. & tamen non eſt neceſſaria, nam datur aliqua ſuperficies quæ non eſt colorata, ut ſuperficies, uitrea, aerea, & aquea: ſed cum dicit § Et dixit, qua
Tertia pars cõm. tenus illa in eſſe ſuis ſubiectis § Aduertas quòd hæc eſt tertia pars cõm in qua Auerr reuertitur ad textus expoſitionẽ, & dicit quòd Ariſtote. aſſignat cauſam cur iſtæc accidentia ſint neceſſaria ſ. ea accidentia de quibus exemplificat in tex. & dicit quòd ideo ſunt neceſſaria, quia per ſe exiſtunt ſeu inſunt ipſis ſubiectis § contra accidentia § nunc dicit & declarat ad cuius differentiam hoc dixerit, & dicit, quòd ad differentiam accidentium quæ ſunt per ſe, & non ſunt neceſſaria, & dat exemplum § prout eſt hominis canities § quæ ineſt homini per ſe, in ſecundo modo, nam ſubiectum capitur in definitione prædicati, & tamen non eſt neceſſarium ſimpliciter, ſed ſecundum quid, quoniam non omnis homo in ſenectute caneſcit, nec in omni tempore, & cuiuſmodi ſunt conditiones neceſſary ſ. quòd ſit ſemper, & de omni ſubiecto, & ideo non eſt neceſſarium ſimpliciter. ¶ Sed ut facilius, clariuſq; intelligatur id quod dictum eſt, nota hic quæſo, quòd accidens duplex
Accidens duplex eſt eſt, unum quod conſequitur formam & alterum, quod conſequitur materiam, accidens quod conſequitur formam, eſt ut rationabilitas, & riſibilitas hominis, quæ ingrediuntur ipſam demonſtrationem ſimpliciter: Accidens uero quòd conſequitur materiam non ingreditur demonſtrationem ſimpliciter, nã demonſtratio ſimpliciter, fit in mathem. & in methaphyſic. quæ conſiderant res ſine materia, ſed ingreditur demonſtrationem, quia & propter quid, quæ fit in philoſophia naturali, quæ conſiderat res cum materia § & utrumq; oppoſitorum § nunc dicit Auerr. quòd Ariſto. dat cauſam, cur iſtæc accidentia ſint neceſſaria, & dicit quòd iſta accidentia ſunt neceſſaria ipſis ſubiectis, quia ambo oppoſita ſuorum accidentium cõtinentur in ſuo ſubiecto, & ſubiectum ipſum. ſ. genus ſubiecti non diuiditur. prima diuiſione in unum oppoſitum, ſed in ambo cum diſiunctione, & copulatione nunc dat exemplum ut numerus & linea. nam linea non diuiditur in rectam ſolum, ſed in rectam, & obliquam, & numerus non ſolum in ipſum par, ſed in par & impar § Et ideo quando conſideratur § infert nunc corrolarium ipſe Auerr. & dicit quòd quando aliqua accidentia non prædicantur cum diſiunctione. ſ. de illis accidentibus quæ prædicantur cum diſiunctione, ad differentiã illorum quæ prædicantur ſimpliciter. i. uno modo, illa accidentia non ſunt neceſſaria, nec ſunt per ſe, ut numerus eſt par, iſta non eſt uera prædicatio per ſe. ſed iſta numerus eſt par, uel impar § Et ideo dum inueneris § nunc dicit aliud. ſ. quòd non ſufficit, ut illa accidentia prædicentur cum diſiunctione, ſed ut prædicentur de ſubiecto apto nato, & quòd contineantur in illo. unde non eſt per ſe. iſta prædicatio, aliquid eſt par uel impar, nam licet par uel impar prædicentur cum diſiunctione uerum cum non contineantur in genere animalis, non erunt ſibi propria. neq; per ſe de illo dicentur, ſed debet dici, animal aut rationale, aut irrationale, riſibile aut non riſibile.
§ Hoc autem ſic exiſtente § uidetur Auerr. quaſi digredi aduerſus eos, qui dicebant, quòd aliqua accidentia ſunt oppoſita in genere cuius ſunt, & ſunt per ſe, & aliqua ſunt per ſe. & non ſunt oppoſita. Nunc dicit Auerr. quòd hoc eſt falſum, nã omnia accidentia quæ prædicantur de genere ſubiecti, & nõ de proprio ſubiecto, ſemper ſunt oppoſita, ut numerus eſt par uel impar, ſed poſſunt eſſe aliqua accidentia, quæ prædicantur ſine oppoſitione, uel diſiunctione, quæ tamen prædicantur de ſubiecto proprio, & non de genere ſubiecti, ut omnis dualitas eſt par, § ſi autem intenderit § Auerr. dat alium ſenſum uerbis illorum, qui dicebant quòd aliqua accidentia prædicantur de genere ſubiecti cum oppoſitione, & ſunt per ſe, & aliqua non & ſunt per ſe, & dicit, ſi autem illi uolunt intelligere per hoc ſ quòd quando unum genus habet plura oppoſita, & unum oppoſitum ſeparatum prædicatur cum alio oppoſito ſeparato alterius oppoſitionis, hoc dicit eſſe uerum § ſed per accidens § & cum dicit § prout par & ſolidus § nunc dat exemplum de iſtis, & dicit, ut eſt numerus qui habet plures oppoſitiones. ſ. parem & imparem ſolidum & non ſolidum, hoc fit per accidens, & non per ſe, non obſtante quòd par conueniat cum ſolido, & non ſolidum cum impari. ¶ Sed iſta nõ uidetur opinio illorum, nam aliter ſentire uidentur § Ex quo autem non exponit § exponit nunc Auerr. illam particulam textus noſtri. quæ dicit § eſt enim contrarium & dicit quòd Ariſt. declarat quæ oppoſitio ſit de pari & impari, & dicit quòd ambo oppoſita non ſunt habitus alterius .i. quòd unum eſt habitus & alterum eſt priuatio, quaſi dicat, quòd eſt

Videtur Auerr. digredi.

oppoſitio priuatiua § prout ſit in contrarijs §.i.cũ multæ aliæ ſunt oppoſitiones,ſ.contrariæ,priuatiuæ & affirmatiuæ & negatiuæ.quod cũ non eſſet manifeſtũ de ipſo pari & impari, ideo Ariſt.locutus eſt de pari & impari, quæ ſunt oppoſita ſecundum habitum & priuationem,aut ſecundum affirmationem & negationem § quæ non comprehenderet aliqua mẽs§ quia.ſ.erat obſcurum) intendit quòd dum numerus § nũc exponit aliam particulam tex.& dicit ꝙ numerus neceſſariò ẽ par aut impar:& aduertas ꝙ Auerr.exponit textum ſuum

Dubitatio. deprauatum,& excuſandus eſt,ex falſo textu ☙ Set pro cõplemento antẽq; ad ſequẽti textus declarationẽ accedamus dubitandũ eſt,an propoſitio per ſe conuertatur in perſe.⸿ Quicquid dicat Thomas de uio cardinalis Blaterizando,pro ueritate & peripatetice ita diſtinguendum eſt,ꝙ ipſe propoſitio per ſe,aut habet ſubſtantiam pro ſubiecto,aut habet accidens. ſi habet ſubſtantiã pro ſubiecto,tunc dicimus,ꝙ nunq; per ſe cõuertitur in perſe,neq; in eodem modo,neq; in alio modo,ſet cõuertitur in propoſitionem innaturalem,quã Ariſt.& Auer.et ueri peripatetici abhorrent.quid ſit propoſitio naturalis & innaturalis iam in tex.4.& alibi in ſuperioribus textibus diffuſius dictum eſt,Vnde ſi diceretur,homo eſt animal rationale, & conuerteretur,tunc abſq; dubio eſſet innaturalis,& ſimiliter homo eſt riſibilis,conuerteretur,eſſet etiam innaturalis:ſet ſi ſubiectum fuerit accidens,dicimus ꝙ remanet perſeitas,ſet non in eodem modo,exemplum,ut omne prope eſt non ſcintillans,& omne non ſcintillans eſt prope,quæ ambæ ſunt per ſe,& una eſt in primo modo,& alia in ſecundo modo.

Solutio ſcitu digna, an propoſitio per ſe conuertatur i perſe

Tex.36. ☙ Vniuerſale autem dico,quod utique,& de omni eſt,& perſe,& ſecundum quod ipſum, manifeſtũ eſt,quod quæcunq; ſunt uniuerſalia, ex neceſſitate inſint rebus.per ſe autem & ſecundum quod ipſum idem eſt,ut per ſe lineæ ineſt punctum,& rectitudo,etenim ſecundum quod linea eſt & triangulo ſecundum quod triangulus eſt,inſunt duo recti.Etenim per ſe triangulus duobus rectis æqualis eſt.

Continuatio cõmunis Impugnatur. ☙ Expoſitores fere omnes tam græci,quàm latini præſentem textum ita introducunt.Poſtq; Ariſt.determinauit de omni,& per ſe.hic determinat de uniuerſali. ☙ Et licet uerum dicant,tamen deficere uidentur,quia non aſſignant cauſam, quare Ariſtoteles intendat loqui de ipſo uniuerſali. ☙ Ideo ſic dicendum eſt,& melius.Poſtq; Ariſt.determinauit de duabus conditionibus ſ.de omni & perſe,quæ ſunt conditiones neceſſariò requiſitæ ad neceſſitatem præmiſſarum demonſtrationis,nunc intendit determinare de tertia conditione. ſ.de uniuerſali.⸿ Cauſa uerò huius intentionis,cur.ſ.ipſe Ariſto.uult loqui de uniuerſali,colligitur ex tex.29.ubi Ariſtot. propoſuit ſe fore determinaturum de tribus hiſce conditionibus.ſ.de omni,perſe,& uniuerſali,nam ſine ijs tribus conditionibus,haudquaquàm præmiſſæ demonſtrationis ſimpliciter neceſſariæ eſſe poterunt,& quia determinauit de duabus,operæpretium erat ut de tertia quoq; ſermonem ageret. ⸿ Et aduertas quòd Ariſt.antẽq; definiat ipſum uniuerſale,de quo ipſe intendit loqui,primo aſſignat eius conditiones,quas tradit in

Vera continuatio.

Cauſa intẽtionis.

Omnes expoſitores errarũt quia uoluerũt ꝙ Ariſt. definiat uniuerſale in hoc tex.36.

præſenti tex.& ſecundò definiet ipſum ſicuti uidebitur in ſequenti tex. ☙ Ex quo ſequitur expoſitores omnes hallucinatos fuiſſe.credentes,quòd Ariſt.definiuit uniuerſale in hoc tex.nõ enim intendit nunc definire ipſum ſet duntaxat diſtinguere tanq; multiplex. ☙ Et ſcito quòd duobus modis multiplex poteſt diſtingui,aut numerando uaria ſignificata, aut addendo aliquas conditiones uni ſignificato, per quas diſtinguitur ab alijs ſignificatis.Ariſt.autem non diſtinguit ipſum uniuerſale uaria ſignificata enumerando ſet aliquas conditiones ei addẽdo.ſet quòd uniuerſale ſit multiplex,patet,quia datur uniuerſale in prædicando,quod deſcribit Ariſt in primo perier.cap. 5.& datur uniuerſale in eſſendo,de quo loquitur Ariſtot. in metaph.uolens igitur Ariſt.diſtinguere iſtud uniuerſale poſterioriſticum ſeu demonſtratiuum,ab alijs, appoſuit quaſdã conditiones per quas differt ab illis:Vnde cum dicit Ariſt.in tex.§ Et de omni eſt,& per ſe § facit differre hoc uniuerſale poſterioriſticum,ab uniuerſali in eſſendo,quod utiq; non dicitur de omni,neq; dicitur per ſe,quia non capitur in ſubiecti definitione,ſicut eſt in primo modo dicendi per ſe,neq; ſubiectum capitur in eius definitione ſicut in ſecundo modo:& cũ dicit § Et ſecundum quod ipſum § aliam aſſignat conditionẽ Ariſt.per quam uniuerſale hoc poſterioriſticum differt ab uniuerſali in prædicando,nam licet ſit de omni,tamen non conuertitur cum ſubiecto ſuo. ☙ Vnde concludimus (& dicant expoſitores quicquid eis libuerit) ꝙ Ariſt.poſuit iſtas conditiones uniuerſalis ꝙ.ſ.ſit de omni,perſe,& ſecundum qđ ipſũ, non ut definiat ipſum uniuerſale,ſet ut diſtinguat:& probatur ꝙ Ariſt.non definiat ipſum uniuerſale,quia tunc uere definitur aliquod,cum definitur cum illo ad quod ordinatur. ſet ſic eſt,quòd uniuerſale ordinatur ad demonſtrationem ,ergo tunc uere definitur,quando definitur cum ipſa demonſtratione,ſicuti faciet in principio tex.ſequentis,cum dicit § uniuerſale aũt eſt tunc § & definitur cũ ipſa demonſtratione, quia deſeruit illi tanq; ad finem,ergo illa eſt definitio ſeu deſcriptio,quam aſſignat in tex.ſequenti,& non iſta,nam iſta (ut diximus nuper) eſt diſtinctio ipſius æquiuoci per conditiones ſibi oppoſitas.⸿ Et notabis & pulchrè,ꝙ eodem modo uſus ẽ hic Ariſt.quo primo priorum ubi uolens diſtinguere ipſam cõuerſionem,non adduxit ſua ſignificata,ſet appoſuit unã particulam,qua differret ab alijs conuerſionibus,& dixit conuerſio in terminis,& per iſtam particulam differt ab alijs cõuerſionibus,hoc ẽt modo uſus eſt in præſenti tex.Ariſt. ☙ Ita ꝙ ſic uoluit dicere Ariſt.in principio huius tex.quod uniuerſale iſtud poſterioriſticum debet habere iſtas tres conditiones (ſicuti etiam exponit Auerr in princ.cõm) quòd ſit de omni,per ſe,& ſecundum quod ipſum.i.conuertibile,& cũ dicit § manifeſtum eſt autem § infert unum corrolarium , ꝙ quæcunq; ſunt uniuerſalia de neceſſitate inſunt ſuis ſubiectis. ☙ Set quæritur,quõ ſequatur hoc corrolarium,ſeu iſta conſequentia , cũ Ariſt.non fecerit mentionem de aliquibus præmiſſis. ex quibus poſſit ſequi iſtud corrolarium ſeu hæc concluſio. ☙ Dicẽdum eſt,ꝙ Ariſt.intulit hoc corrolarium ex præmiſſis quas ſupra probauit,nam dictum eſt,quòd omne per ſe,eſt neceſſarium,ſet omne uniuerſale eſt per ſe,ut in hoc tex.habetur, ergo omne uniuerſale eſt neceſſarium. ☙ Adhuc dubitatur,quare Ariſt.dixit uniuerſale in principio tex in numero ſingulari,& in hoc corrlario dicit uniuerſalia in numero plurali. ⸿ Dicimus,ꝙ dixit Ar.uniuerſale in genere , quod eſt unũ

Multiplex dupliciter diſtinguitur.

Probatur ꝙ Ariſt. non definit uniuerſale.

Nota.quo uſus eſt Ariſt.in diſtinguendo hoc uniuerſale.

Expoſitio tex.

Dubitatur ex tex.

Solutio.

Alia dubitatio.

Reſponſio.

Vniuerſale poſterioriſticum eſt triplex.

Et dixit uniuerſalia in numero plurali, quia plura ſunt in ſpē, nam hoc uniuerſale ē triplex, (uelut diffuſius dicetur in c.) ſ. quia deſinitio, ultima differentia, & propria paſſio. deinde cum d. § Perſe autem & ſecundum quod ipſum idem eſt; manifeſtat minorem, & d. ꝙ uniuerſale & perſe eſt idem. ſ. idē natura reali ſeu ſubiecti, & iſtam partem tex. expoſitores non recte etiam intellexerunt. § Vt perſe lineæ ineſt punctum & rectitudo; Nunc manifeſtat exemplo & dicit, ut punctus in eſt perſe lineæ & conuertitur, nam ubi aliquod terminatur cū punctis eſt linea & econuerſo. & rectitudo etiam ineſt perſe lineæ, & ſecundū ꝙ ipſum. & duo recti inſunt triangulo per ſe, & ſecundum quod ipſum nam prædicatur paſſio de ſubiecto, & ſic patet quod illud quod eſt perſe, eſt ſecundum quod ipſum.

Dubitatio an per ſe, & ſm qd ipſum ſint idem. ¶ Sed dubitatur, & non ab re, quia nō uidetur uerum, quòd perſe, & ſecundum quod ipſum ſint idem, quia tunc Ar. fuiſſet ſuperfluus, faciendo duo capita diſtincta de ipſis, & multiplicaſſet entia abſq; neceſſitate. Præterea, non omne per ſe, eſt ſecundum quod ipſum. quia ipſum perſe, eſt uniuerſalius, q̄ ipsū uniueſale, & non conuertitur cum ipſo, ergo non eſt idem, & exempla hoc indicant eſſe uerum, nam bonū eſt cui

Solutio legitĩ Thomæ de aio, pro opinio. diui Thomæ. & legito Apolinar. & Sueſſa. & Egid. mal. eſt ĩ primo modo, & tamen non eſt ſecundum quòd ipſū. & multa etiam alia exempla hoc explicant, non igitur uerum eſt, ꝙ perſe & ſecundum quod ipſum ſunt idem. ¶ Et licet multi multa dicant, nos tamen dicimus ꝙ idem eſt perſe, & uniuerſale, ſed intelligitur de illa perſe, quod ingreditur demonſtrationem ſimpliciter, et ſunt idem identitate ſubiecti ſeu reali, & differūt rōne ſeu formaliter, ex qua reſponſiōe, apparet nugatio & falſitas expoſitionum omnium ferè expoſitorum, quas breuitati ſtudentes prætermiſſimus: ſuper eſt modo, ut ad co. ī. expoſitionem accedamus, ubi multa ſcitu digna annectuntur.

Cōm. 36. ¶ Poſtquam explicauit quid ſit illa prædicatio.

F Auerr quatuor facit in hoc pulcherrimo & nobiliſſimo cō. Primo continuat. Secundo exponere incipit ibi. § Et dū dixit. Tertio digreditur aduerſus Alph. & Them. de primitate p̄dicatorum. & incipit ibi. § Et iam facta eſt contentio; Et quarto reuertitur ad. t. expoſitionem, ibi. § His itaq; uniuerſalis attributis;

Continuatio Auer. Quo ad continuationem, igitur, Aue hoc modo continuat, poſtquam Ar. explicauit prædicationem i. conditionem de omni, & ſimiliter conditionem de perſe, incœpit facere mētionem de prædicatione uniuerſali. § Quæ amplectitur tres cōditiones; Declerarat quæ ſit iſta prædicatio uniuerſalis, & dicit ꝙ eſt illa, quæ habet tres conditiones. ſ. ꝙ ſit de omni, per ſe, & prima. i. conuertibilis. § omne enim primum; Nunc Au. reddit cauſam, cur prius tractauit de perſe, quā de uniuerſali, & dicit quod ipſum perſe eſt uniuerſalius, & probat hoc. quia omne primum eſt perſe, & non econtra, ergo merito ipſum p ſe præcedit ipſum uniuerſale: Et cum dicit. § Intendit ꝙ dum

Secunda pars com̄. noi; Hæc eſt ſecunda pars cōm̄ in qua ipſe Auer. incipit exponere paraphraſticè uerba tex. & inquit ꝙ quando Ariſt. dicit ipſum uniuerſale, debemus intelligere prædicatum uniuerſale. quod habet tres conditiones ſ. quòd ſit de omni, & inſit omni ſubiecto, & omni temporis curricula. ſ. præſenti, præterito & futuro. & ſic debet habere uniuerſalitatem tēporis & ſubiectorum, uelut diximus in expoſitione ipſius dici de omni, & ſit perſe. & inſit ſubiecto primo. i. conuertibiliter

Tertia ps comm̄. in qua Auer. digreditur contra Alphara. & Themiſt. de primitate prædic. Deinde cum dicit. § Et iam facta eſt contentio; Hæc eſt tertia pars comm̄. in qua Aue. pulcherrimè & ſatis eruditè digreditur aduerſus Alpharabium & Them. de primitate prædicatorum. i. Quid intelligat Ar. per primū p̄dicatum: & cauſa digreſſionis eſt iſta, quia Alphara. & Them. erant uiri magnæ autoritatis, & cum male fuerint interpretati Ari. mentē, quid ſit primum prædicatum. uoluit Auer. aduerſus eos digredi, ne aliquis eorum opinionibus credens, hallucinaretur. & dicit. § Et iā facta eſt contentio; i. iam fuit quæſitum, à multis expoſitoribus, quid eſt primum prædicatum demon. ſecundū ipſum Ariſt. & cū dicit. § Quòd autem inuenimus in lib. Alpharaby; Narrat opinionem Alpha. quid. ſ. ipſe intelligebat de p̄dicato primo, & dicit ꝙ opi. Alph. talis eſt, quòd illud eſt prædicatum primum, quod non prædicatur de genere ſubiecti, ut puta, rationale prædicatur de homine, & non prædicatur de genere hominis. i. de ipſo animali, quod eſt genus hominis.

Opinio Alpharaby de primo predicato.

§ Aliqui uerò dicunt &c. § Nunc narrat opinionem Them. et ſequacium, & ſciēs quòd hæc eſt opinio ſua ut patet, & dicit Auerr. quòd aliqui dicunt, ꝙ illud eſt primum prædicatum. § Quod non prædicatur de ſubiecto; ſ. mediante aliquo alio, & illud ſolum eſt primum prædicatū, exemplum, ut rationale prædicatur de homine non mediante aliquo, ſed immediatè. & cum dicit. § Quòd ſi ita eſſet; Aduertas quòd Aue. nunc arguit aduerſus Themi. & ſequaces, deducendo huiuſmodi opinionem ad inconueniens, & dicit quòd ſi ita eſſet, ꝙ illud tantum, eſt primum prædicatum quod prædicatur de ſubiecto immediatè, tunc omne prædicatum primum, prædicaretur de ſubiecto immediatè. § Sed Ariſt. oſtendit; Nunc oſtendit, & probat ex uerbis Ari. iſtud eſſe falſum: & dicit, ꝙ hoc non ē uerum, quia Ari. dicit, ꝙ habere duos angulos, &c. eſt prædicatio prima de triangulo, ut in tex. habetur, & tamen p̄dicatur mediante aliquo. i. mediante hoc, quia habet angulū extrinſecum. & ſic patet, ꝙ aliqua eſt prædicatio prima, in qua prædicatum dicitur mediatè.

Opinio Themiſtij de primo prædicato.

Prima ratio contra opinionem Themiſtij

§ Præterea, quia ſi poneremus et cætera; Nunc Auerr ſecundam uidetur erigere rationem aduerſus Them. & ſequaces, & notato. ꝙ hæc ratio eſt ex conceſſis ab ipſo Themiſtio, & dicit, quia ſi poneremus primum prædicatum eſſe proprium. ſ. ſubiecti. i. prædicari de ipſo immediatè, tunc excluderetur à prædicatis demonſtrationis prædicatio generis, quod conceditur ab ipſo Them. & non ſolum genus, ſed generis accidens cōmunius ipſo ſubiecto. & proprius ipſo genere, ut animal de homine, & ſenſibile quod ē ꝑprium generi. i. animali, & communius ſubiecto. i. homine.

Secunda ratio cōtra opini. Themiſt.

§ Ariſt. autem abſq; ullo dubio; Reprobat hanc eandem opinionem ex dictis Ariſt. ꝙ hoc non ſit uerum. ſ. ꝙ genus & accidens proprium ipſi ſit primum prædicatum, & dicit ꝙ Ar. § Adiecit; i. addidit, duabus conditionibus præaſſumptis. ſ. nō ſolum ꝙ ſit de omni, & perſe, ſed ꝙ habeat hanc tertiam conditionem, ꝙ ſit primum. i. conuertibile, modo genus & accidēs proprium ipſius generis, non eſt primum prædicatum de ſuo ſubiecto, quia non eſt conuertibile: ſed cum dicit. § Verumtamen ī uenimus Ari. ſermonem; Aduertas quòd Auer. nunc arguit contra opinionem Alph. & dicit ꝙ Ariſt. non intelligit per primum prædicatum, quod non prædicatur de genere ſubiecti, nā eſt aliquod huiuſmodi, & tamen non eſt primum prædicatū, nam quod huiuſmodi eſt, non prædicatur primò & immediatè. ſed ob aliā cauſam. § Verbi gratia de ambulatio; Dat exēplum, & dicit prout eſt ambulatio, quæ eſt cōmunior ſubiecto homine, & proprior generi ipſius hominis, & tamen non eſt uerum ꝙ homo inquantum homo ambulet, niſi mediante alia natura.

Tertia ratio contra opinionē Themiſt.

Auer. arguit cōtra opini. Alpha.

natura, quia bipes, & ſic ambulatio non eſt primũ prædicatũ de homine. § Tamen ille dixit § monſtrat eſſe uerum, quòd nõ ſit primum prædicatũ, & dicit φ Ari. appoſuit conditionem, φ inſit primo ſubiecto, ſet iſtud prædicatũ nõ ineſt primo ſubiecto ergo non eſt primũ prædicatũ. § Hoc itaq; exiſtente § cõcludit Au. contra Alph. & dicit quod primum prædicatũ, non eſt illud, quod eſt cõmunius ſubiecto, & ſi non prædicatur de genere ipſius, prout deſcribebat ipſe Alph. Deinde cum dicit

Determinatio Auerr. de pri. pdicato.

§ Quia uerò illud quod non ineſt § Notato quòd Au. determinat ueritatem de ipſo prædicato primo, & dicit φ illud, quod non ineſt rei per aliam naturam, poteſt eſſe mediatè & immediatè, & ſic facit diuiſionem, ipſe Aue. de duplici primitate .ſ. ſubiecti & cauſæ, & dicit φ primũ prædicatũ, aliud tunc eſt ſubiecto immediatè ſimpliciter, aliud mediante .ſ. cauſa, tamen immediatè ſubiecto, & ſic habemus primum cauſæ, & primum ſubiecti, & dat exẽplũ de ijs, quæ inſunt mediatè, et dicit omnia accidentia propria inſunt ſubiecto per medium .ſ. per cãm, quæ cã pcedit ipſum ſubiectũ, ut riſibilitas ineſt homini per cauſam i. per animal rationale, quæ eſt cã ipſius. & licet inſit mediante cauſa ineſt immediatione ſubiecti, quia non ineſt alteri ſubiecto prius, quàm ipſi. § Quæ de re ſignificatum primi § Concludit ergo ipſe Au φ non est bona deſcriptio primi prædicati .ſ. eſſe illud, quod ineſt ſubiecto immediatè, quia hæc deſcriptio tantum competit cauſæ .i. definitioni, & differentiæ, quæ ſunt prima prædicata. & non oĩ prædicato primo competit huiuſmodi deſcriptio § Quo etiam intelligit § Probat iterum eſſe falſam deſcriptionem hanc aſſignatam ab ipſo Themiſtio, & dicit φ qui dicit, φ primum prædicatũ eſt, quod tantum prædicatur immediatè, difficile eſt ei dicere primum prædicatum, eſſe accidens proprium, ſicut alij dicunt, et

Primũ eſt duplex .ſ. ſubiecti et cauſę.

Corrolariũ contra opinionẽ Themiſtij.

Corrolariũ contra opinionẽ Alpharabij.

cum dicit § Qui autem prædicauit § Nunc reuertitur ad reprobandam opinionem Alph. & dicit, quòd qui dixit, φ illud eſt primum prædicatum, quod non prædicatur de genere ſubiecti prout Alpharabius putat, ſequeretur quòd illud, quod non eſt primum eſſet, primum ut ſupra probatum eſt de ipſa ambulatione hominis, quæ non prædicatur de genere i. de animali, quã non eſt de omni, & tamen non eſt primum. § Iam enim ex pus fuerat Ariſt. § Confirmat nunc dictum ſuum ipſe Auerro. ex autoritate Ariſt. & dicit quod Ariſt. uult quòd primum prædicatum eſt quod prædicatur de re in quantum eſt ipſa res .i. æqualis ſibi. § Et ideo ueriſimile eſt, φ primum § .i. & ideo debet eſſe uerum, φ iſta dictio primum ponitur pro conditione in præmiſſis & quæſitis demonſtrationis, nam ad hunc finem poſuit Ariſt. i. inquantum deſeruit demonſtrationi. § Sit φ illius prædicatio § Nunc declarat iſtud primum & dicit, quòd eſt illud, quod non prædicatur de ſubiecto per aliam naturam complexam .i. uniuerſalem ipſi ſubiecto, ut puta ſenſibile prædicatur de homine mediante alia natura .ſ. animali, quod comprehendit ipſum hominem. § Et propriè diſcernit § Nunc dicit ad quid poſuit iſtam dictionem, primum, in iſto prædicato, & dicit quòd idcirco poſuit illud primum, ut diſcerneret conditiones demonſtrationis ſimpliciter, quæ prædicatio non ſit mediatè, niſi aliqua cauſa ſubiecti .i. immediatione cauſæ & ſubiecti. § Signis autem ſatis § dicit ad cuius differentiam dixit, & dicit quòd eſt ad differentiam demonſtrationis quia, nam ipſi ſatis eſt prima conditio .ſ. quod prædicatum ſit de omni, quæ conditio non ſufficit demonſtrationi ſimpliciter .i. quòd non ſolum debet habere iſtas conditiones, ſet etiam alias φ .ſ. ſit perſe, de

Confirmatio ex Ar.

omni, & primum § Et ideo Ariſt. § Confirmat hoc eſſe uerũ .ſ. φ demonſtratio ſimpliciter debet habere prædicatũ pri. & dicit, ideo Ari. poſuit iſtam conditionem ipſi demonſtratio. ſimpliciter, quia dictum eſt ſupra ex c. 9 φ demonſtratio ſimpliciter procedit ex primis ueris, immediatis, cauſisq; concluſionis, &c. § Hinc itaq; oſtenſum eſt § Nunc concludit & dicit, quòd oſtenſum eſt, φ primum prædicatum apud Ariſt. eſt illud § Quod prædicatur de re. Non per aliam naturam ſubiectam § .i. φ primum prædicatum ẽ quod non prædicatur de re immediatione ſubiecti, diſtincti a natura illius ſubiecti, φ .ſ. ſit æqualis illi alteri naturæ ſubiecti. § Prout eſt prædicatio § Dat exemplum & dicit, prout ẽ color, qui prædicatur de corpore mediante alio ſubiecto i. ſuperficie, quæ eſt diſtincta, à natura corporis, & eſt æqualis illi. nam in rebus generabilibus & corruptibilibus, data ſuperficie, datur corpus. & econtra. & ideo æqualis, quia conuertuntur. & hoc non eſt prædicatũ primum. § Et ob naturam communiorem § Dat aliam conditionem ipſi prædicato primo, & dicit φ prædicatum primum nõ debet eſſe cõmunius ſubiecto, de quo prædicatur. § Prout eſt p̃dicatio angulorum § dat exemplum, prout eſt prædicatio angulorum duobus &c. quæ prædicatur de Scalenone mediante triangulo ſimpliciter, qui eſt communior ſcalenone, & ſic iſta non eſt prædicatio prima, quia non æqualis ſet in plus, deinde cum dicit § His itaq; uniuerſalis attributis § Hæc eſt quarta pars huius commẽ. in qua Auerr. reuertitur ad textus expoſitionem, & dicit φ prædicatum, quod uocamus uniuerſalem in hoc libro, habet iſtas conditiones, φ ſit de omni, perſe, & primum.

Quid eſt prædicatũ primum ſecundũ Ar. & Auerr.

Quarta pars commẽ.

§ Et nihil differt § Exponit aliam particulam, & dicit, φ nihil differt dicere, inter prædicatum primum & perſe .ſ. de una ſpecie prædicatorum, in qua prædicatum ſumitur in definitione ſubiecti. § Et dixit hoc § Reddit cauſam, quare hæc ſpecies perſe, ſit eadem cum primo prædicato, & dicit quòd in hac ſpecie eſt differentia & definitio, quæ prædicantur in eo quod quid eſt, & immediatè, ſet primum prædicatum eſt huiuſmodi, ergo eſt idem cum primo modo dicendi perſe .ſ. definitio & differentia, & non genus ipſius ſubiecti, nec definitio ipſius generis, quæ ingrediuntur primum modum dicendi perſe, uelut ſup. comẽ. 30. dictum eſt, nam non ſunt prædicata prima ut dicit Ariſt. & cum dicit. § Contra id quod Alpharabius § Iterum contradicit Alpharabio ex uerbis Ariſt. nam Alpha. dixit, φ genus eſt primum prædicatum, quod ut uidetur ex definitione ipſius primi prædicati data ab ipſo .ſ. primum prædicatum eſt quod non prædicatur de genere ſubiecti, ergo eſt primum prædicatum, & hoc differt, à ſignificato ſecundæ ſpeciei, dicendi perſe, quæ non eſt idem cum primo prædicato. § Punctus enim ineſt § Reddit ad expoſitionem textus, & dicit, punctus ineſt lineæ, & rectitudo etiam, & utraq; .ſ. tã punctus quàm rectitudo ſumitur in definitione ipſius lineæ .i. quòd ſignificatum de illis quæ ſunt perſe in primo modo, dummodo ſint definitio & differentia, ſunt idem quòd perſe. & cum dicit. § Iterum quòd id ſit perſe § Exponit aliud exemplũ Ar. in tex. ſuo. φ dicebat ſimiliter & æquitas angulorum, & dicit φ iſtud prædicatum eſt in primo modo, & eſt idem quòd perſe, nam licet ſit proprietas quædam trianguli, tamen quia ſumitur in definitione, & ipſa proprietas manet uice differentiæ, quæ eſt forma, quando ipſa latuerit, ideo eſt in primo modo, nam ſumitur in definitione ſubiecti pro differentia, ut etiam dicit Ari. 2. Poſter. a. & .8. Meth. ſ. ex hoc loco accipimus φ

Notato φ perſe & ſecundum quòd ipſũ ſunt idem.

Aue. dicta uidētur eē cōtra Ari.

primus quòd proprium licet ſit in ſecundo modo, tamen quando ponitur uice differentiæ eſt in primo. ¶ Et ſciendum eſt, quòd licet hæc Auerr. dicta ſint uera ex aliqua parte, tamen nō plene ſatisfaciunt: Quinimmo dicimus, quod uidentur eſſe contra Ariſt. quoniam. Perſe & ſecundum quod ipſum non ſolū ſūt idem in aliquibus gradibus primi modi dicendi perſe, ſet etiā in ſecundo modo dicendi perſe, nam perſe & ſecundum quod ipſum ſunt idem tripliciter (ſicuti etiam diximus) aut quādo tota definitio prædicatur, aut quando differentia, aut quando propria paſſio. & propterea concludimus Auer. in hoc non habuiſſe mentem Ariſt. ¶ Amplius pro uberiori doctrina huius quæſtionis, quid ſit prædicatū primum ſecundum Ari. & Au. legito quæſo in Epit. logic. in epiſtola de primitate prædicatorum. & in quæſito tertio logicali, & in quæſito quarto, ubi dicit quòd nobiliſſima, excellentiſſima & fortiſſima harum trium conditionum. ſ. de omni, perſe, & primum, ſeu ſecundum quod ipſum, (quæ ſunt tres conditiones, per quas præmiſſæ demonſtrationis ſimpliciter ſunt neceſſariæ,) eſt ipſas præmiſſas eſſe primas. & aduertas quòd niſi legantur prius ſupradicta quæſita, haudquaquam diſtinctè & clare poterit intelligi præſens digreſſio, quam facit hic Auerr. aduerſus Alpharab. & Themiſtium.

Tex. 37. ¶ Vniuerſale autem eſt, tunc cum in quolibet & primo demonſtratur: ut duos rectos habere, neque figuræ ineſt uniuerſaliter: & tamen eſt demonſtrare de figura, quòd duos rectos habeat, ſet non de figura qualibet, Neque utitur qualibet figura demoſtrans, Quadrāgulus enim figura quidem eſt, non habet autem duobus rectis equales. Set Iſocheles habet quidem quilibet duobus rectis æquales, non tamen primò, ſet triangulus prius: quandocunque igitur primum demonſtratur duos rectos habere, aut quodcunque aliud, huic primò ineſt uniuerſale: & demonſtratio perſe huius uniuerſalis eſt, aliorum autem quodammodo, non per ſe, neque iſochelis eſt uniuersaliter ſet eſt in plus.

Vera continuatio.

¶ Quicquid Phyloponus, & latini expoſitores dicant, ita continuandus eſt præſens tex. poſtquam Ariſt. poſuit tres conditiones ipſius uniuerſalis, per quas differt ab alijs ſignificatis.

Diuiditur tex. in duas partes.

In præſenti tex. ipſius uniuerſalis aſſignat definitionem: Et ſciendum, quòd tex. iſte in duas ſecatur partes, In prima Ari. ponit definitionem ipſius uniuerſalis. In ſecunda ibi. §Vt duos rectos habere§ Exponit partes definitionis. Quo ad primam igitur partem, dicimus quòd Ariſt. definit uniuerſale. & probatur quòd hoc ſit uerum, nam ut patet. 7. Meth. t. c. 35. tunc

Probatur quod Ariſt. definiat uniuerſale.

uerè definitur pars, quando definitur cum illo cui deſeruit, ſet ſic eſt, quòd ipſum uniuerſale eſt pars propoſitionis, ſeu præmiſſæ, & præmiſſa eſt pars demonſtrationis, ergo tunc uere definitur, qñ definitur cum illa: ſet in principio huius tex. definitur ipſum uniuerſale cum demonſtratione, ergo tunc uerè definitur ipſum uniuerſale, & minor probatur, nam uniuerſale eſt prædicatum in propoſitione. §Et primo demonſtratur§ Ergo &c. Deinde cum dicit Ariſt. §Vt duos rectos habere§

Secunda pars tex.

Hæc eſt ſecunda pars huius textus, in qua Ariſt. exponit per oppoſita primam particulam, & dicit duos rectos habere, non eſt prædicatum de figura uniuerſaliter, nam ſi monſtretur de figura quòd eſt habens duos rectos &c. non eſt dicendum quod eſt prædicatum uniuerſale: nam hæc ē fallacia conſequētis, quoniam deficit illa conditio quæ dicit de quolibet modo, neque etiam de omni figura monſtratur habere duos rectos, ergo &c. Et cum dicit. §Quadrangulus enim figura quidem eſt§ probat quòd habere duos angulos non eſt prædicatum uniuerſale, quia non de omni figura dicitur, nam quadrangulus eſt figura, & tamen non habet duos rectos. Deinde cum dicit. §Set Iſocheles habet quidem§ Aduertas quòd exponit ſecundam particulam quæ eſt, primò, & per oppoſita exponit eam, ſicut expoſuit primam, & dicit quòd non ſolum debet habere iſtam conditionem, quod ſit de omni, ſʒ quòd ſit primò. nam cum per primā particulam non differat ab uniuerſali definito pri. periherm. ca. 5. addidit hanc ſecundam particulam, quæ eſt ſibi differentia ultima, per quam differt ab alijs uniuerſalibus. Et dicit. §Set Iſocheles &c.§ Tamen quia non ineſt ipſi primò, ideo non eſt prædicatum uniuerſale. & probat quia ineſt triangulo prius, & notato quod dicit, ineſſe, quia ipſum uniuerſale (ut ſupradiximus) eſt prædicatum, modo de ratione prædicati eſt ineſſe ſubiecto. §Quandocunque igitur primum demonſtratur§ Nunc colligit has duas conditiones in unum, & infert ex dictis, ſicuti oſtendit illa dictio. §Igitur§ Et dicit ſic, omne quod primo monſtratur, & ineſt de omni, dicitur eſſe uniuerſale prædicatum de ipſo ſubiecto. §Aut quodcunque aliud§ .i. non ſolum de iſto exemplo ſupra dato, ſet in omnibus alijs exemplis quæcunque fuerint. & dixit hoc, ne quis putaret hoc ſolum ſemper ſequi in iſto exemplo poſito. & dicit. §Et demonſtratio perſe§ .i. ex iſto prædicato perſe conficitur demonſtratio uniuerſaliter & pro hoc notandum eſt, quod duplex eſt demonſtratio, ſicuti habebitur infra in com. 39. nā quædam eſt, quæ habet præmiſſas notas perſe, & uniuerſales, & de has nomen demonſtrationis primo dicitur, ut puta quando demonſtratur quod omnis homo eſt riſibilis. Alia eſt, quæ dicitur demonſtratio particularis. & eſt illa quæ habet præmiſſas notificatas per aliam demonſtrationem ſuperiorem præcedentem: & nomen demonſtrationis dicitur analogicè de uniuerſali, & de particulari, poſtquam. ſ. ſunt notificatæ præmiſſæ, nam per prius dicitur de uniuerſali tanquam de cauſa, & per poſterius dicitur de particulari ut cauſato. & ideo dixit ipſe Ariſt. §Aliorum autem quodammodo§ .i. diminutè & per poſterius. nam ſi demonſtratur quod Socrates eſt riſibilis, hæc eſt demonſtratio particularis. & aduertas, quod quando præmiſſæ demonſtrationis particularis non ſunt notificatæ, tunc nomen demonſtrationis, non dicitur analogicè de demon. uniuerſali, & particulari, ſet dicitur æquiuocè, ſicuti exarauit Auerr. ſuperius in cō. 10. & pro intellectu horum uerborum. §Neque. Iſochelis eſt uniuerſaliter ſet eſt in plus§ Notabis. quod triangulus eſt quoddam genus, habens ſubſe ſpecies. ſ. ſcalenonem, equicrur. & iſopleur. & habet etiam propriam paſſionem. ſ. habere tres angulos, æquales duobus rectis. & dicit Ariſt. quod ſi de Iſochele uel alia ſpecie trianguli, dicitur hoc prædicatum, nō dicitur uniuerſaliter, nam. §eſt in plus§ .i. conuenit alteri quàm Iſoch.

Quoniam

Nota ꝙ pͣdicatio generis d ſpecie non e pdicatio pri. Quid e pdicatio pri. ſm Ari.

Quoniam triangulus plures habet ſpecies ut diximus. ℭ Hic ſumitur quòd prædicatio generis de ſpecie, ut puta, homo eſt animal, non eſt prædicatio prima, quia ſe habet in plus.

ℭ Quomobrem ex uerbis Ariſt in hoc tex excerpere debemus, quòd prædicatio prima eſt illa, quæ conuertitur, & eſt æqualis cum ſuo ſubiecto, & amplius notandum eſt, quòd iõ Ariſt. exempla dat in mathemat quia omnes fere eius demõſtrationes ſunt ſimpliciter. & hoc modo textus iſte exponi debet: & dicant alij quicquid uelint, quæ Sueſſanus & alij moderni aſſerunt, ſunt imperipatetica.

Com̃ 37

ℭ Cum ſignificatum primi, quod eſt ſpeciei.

ℭ Iſtud com̃. in duas ſecatur partes, in prima Auerr. uidetur continuare, In ſecundo ibi. § Dixit uniuerſale § incipit exponere. Quo ad primam igitur partem, ita continuat Auer. cũ Ariſt. dixiſſet quòd idem eſt perſe & primo ſ. quòd perſe eſt in primo mõ, nunc incipit definire ipſum uniuerſale, & cum dicit. § Vniuerſale itaq; § eſt ſecunda pars com̃ in qua exponit tex. & deſcribit ipſum uniuerſale, & dicit eſſe illud, quod eſt de omni, & primo. ℭ Et Auerr. aſſignat cauſam quare Ar. non explicauit & poſuit in definitione uniuerſalis, quòd etiam debet eſſe perſe, & dicit. § Et non indiget ut adijciatur perſe § .i. non opus eſt, ut ponatur, ly perſe in definitione uniuerſalis, quoniam primum & perſe, ſunt idem in primo modo ſ. definitio & differentia, & non genus generis, nec definitio ipſorum, & hoc explicauit Auerr. dum dixit. § Hoc autem ita ſit &c. § Et cum dicit. § Quoniam & ſi iam § Nunc ipſe Au. declarat, ob quam cauſam, poſuit Ariſt. iſtam conditionem in definitione ipſius uniuerſalis. quò d. ſ. ſit de omni, & dicit, quòd ſi aliquis commoſtraret de aliqua figura, quòd habeat duos angulos æquales, hæc non eſt prædicatio uniuerſalis, quia non competit omni figuræ, ergo non eſt uniuerſalis, nec per conſequens eſt prædicatio prima. § Et poſtquam commoſtratio particularis § .i. quòd ex habere duos angulos poteſt confici demonſtratio particularis .i. poteſt commoſtrari de ſpecie. ut infra. ſ. i com̃. 39 patebit, & qui d: monſtrat hoc, non demõſtrat de qualibet figura, nam quadrangulus, ſeu tetragonus eſt figura, et tamen non habet duos rectos. & ſi hoc demonſtari poſſit de aliqua figura, tamen non erit uniuerſaliter & dum dicit.

Continuatio Auer.

Secunda pars com̃.

Cauſa quare non doni tur ly perſe in definitione uniuerſalis.

§ Quoniam natura particularis &c. § reddit cauſam & dicit quoniam natura particularis non decernit rem propriam, & probatur, nam Ariſt. tradidit in. 5. Topic. cap 4 & ſimiliter Porphyrius aſſeruit, quòd proprium eſt illud quod conuenit cũ modo quod eſt particulare non eſt proprium quia non conuenit omni, & dixit. § In quantum § nam iſta dictio, non illud. quòd ita eſt particulare, quòd non contineat uniuerſalitatẽ nam aliquod eſt particulare, quod continet uniuerſalitatem, ut aliquod animal eſt riſibile, eſt particulare, & tamen eſt uniuerſale, quia ſupponit pro homine, qui eſt uniuerſalis, & dicit quòd licet iſta propoſitio, ſit uera. ſ. aliquod animal eſt riſibile tamen non eſt finita. i. determinata, nam genus eſt in potentia. modò omne in potentia, eſt indeterminatum, ſed quando diuiditur in ſpecies, eſt determinatum, & dicit ipſe Auerroes, quòd § Pars enim ut pars eſt, non decernit hoc § ſ. prædicatum, nam conditio ipſius prædicati eſt, quòd ſit primum, & non particulare. § Tragonus uerò § Nunc exponit aliam partem tex. & dicit quòd licet prædicatio de duobus rectis, ſit de toto ſubiecto. ſ. trigoni, Iſochelis græcè ſeu æquilaterum latinè, tamen non ineſt ſibi primo, nam ineſt triangulo primo § Res itaque cui primo § Declarat aliam partem tex. & dicit, quòd omnis res cui ineſt æqualitas angulorum, aut quodcunque aliud prædicatum ſimile iſti. ſ. quòd ſit primum, & habeat alias conditiones, illud eſt prædicatum uniuerſale, & dat primam reſpõſionem ſ. quando dicit Ariſt. & quodcunque aliud .i. non ſolũ iſtud, ſed omne aliud ſimile iſti, poſſe eſſe prædicatum. § Vniuerſale ſuppoſitum & appoſitum § Et aduertas quòd per ſuppoſitum, intelligit ſubiectũ, & per appoſitum intelligit prædicatum, ut dicit primo periherm. & uult Au. dicere hoc modo, ꝙ prædicatum, quod eſt ſuppoſitum & appoſitum eſt conuertibile, & eſt prædicatum uniuerſale, & cum dicit. § Ac etiam poſſet eſſe § Dat aliam reſponſionem, & dicit quòd Ariſt. intelligit, ꝙ omne aliud prædicatum, quod eſt extra iſtud, & nõ habet iſtas conditiones, eſt per accidens, & tunc reſpondet illi particulæ quæ dicit. § Res itaque cui primo § Quaſi dicat, illud eſt prædicatum uniuerſale, & omnia alia quæ non ſunt ita ſunt per accidens. § Et uera demonſtratio § Exponit & dicit ꝙ Ariſt intendit de illa demonſtratione, quæ eſt perſe, & exiſtimatur quòd ſit demonſtratio, nam ut dixit ipſe Ariſt. ſupra in tex. 7. in definitione ipſius ſcire, definiendo ipſum dixit. ſcire eſt rem per cauſam cognoſcere, &c. Et ſic demonſtratio q̃ facit ſcire, non ſolum debet eſſe demonſtratio. ſed. debet exiſtimari ꝙ ſit demonſtratio, & cum dicit. § Quia non uera, ẽ quæ &c. § Aduertas ꝙ dixit hoc, ad differentiam demonſt. particularis, quæ uidetur demoſtratio. ſ perfecta, & tamen non eſt, nam licet ſit demonſtratio, tamen non eſt demonſtratio perfecta: nam dixit Ariſt 1 Topic. pri. quòd demonſtratio non ſolum debet habere præmiſſas ueras, ſed debet ſumere ſidem ex alijs principijs, ſed iſta demonſtratio particularis hẽt præmiſſas ſeu prædicata per accidens non ꝙ ſint totaliter p accidens. quia quod eſt per aliud, eſt per accidens, ſed dicitur per accidens, quia per aliud, & illud aliud eſt cauſa, & dicit: quod iſta prædicata per accidens deijciuntur, à demonſtrationibus ſ. perfectis. § De rebus uerò § Nunc exponit ultimã particulam textus, & dicit ꝙ prædicatio de duobus rectis & cætera, de ſpeciebus trianguli non eſt prædicatum uniuerſale in hoc libro, uerùm poteſt eſſe prædicatum uniuerſale, quod definitur pri. periermen. cap. 5. § Quoniam hoc prædicatum ſupaſſe ipſum ſubiectum § Reddit cauſam & dicit. quoniã hoc prædicatum eſt in plus & uniuerſalius illo, ſed quando eſt p̃dicatum ẽ uniuerſalius illo ſubiecto, tunc eſt prædicatum per accidens. § Ponitur enim perſe § Aſſignat cauſam, & dicit ꝙ uerè illud eſt per accidens, nam prædicatum perſe. ẽ naturæ ſibi æquali, at quod ẽ uniuerſalius ẽ in plus & non æquale, ergo &c. § Sicque apparet § nunc infert unum, & dicit ꝙ de conditione iſtius prædicati primi ẽ, ꝙ ſit proprium i. conuertibile. ℭ Sed antequam compleatur præſens com̃. ẽ animaduerſione dignum ꝙ ſunt perlibranda quædam uerba Auerr. quæ paulo ante dixerat, & iſtec ſunt. § Hoc autem ita ſit, quia prædicatio, quæ non ẽ primo, ẽ prædicatio cui adueniſcetur quod ẽ per accidens § Ex quibus ſane uerbis ſequitur clariſſimè ꝙ iſta propoſitio, homo ẽ animal, ẽ per accidens, quia prædicatum non ẽ primum .i. conuertibile, & aduertas etiam ꝙ iſta propoſitio, homo ẽ animal, ẽ neceſſaria, ſed diſtinguendum eſt de neceſſario, ſicuti Auerro. infra in com̃. 44.

Iſta propoſitio homo ẽ animal ẽ per accidẽ & neceſſaria.

diſtinguit

diſtinguit. & in Epit. logic. in quæſito tertio. ꝙ duplex eſt eſſentiale. ſ. & accidentale, unde iſta propoſitio eſt neceſſaria accidentalis, & non eſſentialis, & legito tu pro hoc, quæ ego Gometius ſcripſi in proprio quæſito de medio demonſtr. potiſſimæ. & legito etiam ſupra in com. 10. & ſimiliter ipſum accidens biſariam capitur, ſicuti dictum eſt, à me Gometio in quæſito de medio demonſtrationis potiſſimæ.

Tex. 38. ¶ Oportet aūt nō latere, quoniā multoties cōtīgit peccare, & nō eē quod demōſtratur: primū uniuerſale: ſecūdū quod uidetur demōſtrare uniuerſale primū: oberramus aūt hac deceptiōe, cū aut aliud nihil ſit accipere à ſuperiori præter ſingulare, aut ſingularia: Aut ſit q̄dē ſed īnominatū ſit ī differētib9 ſpē rebus: aut cōtingat eē ſicut ī parte, totū. In quo demōſtratur: His. n. quæ ſūt ī parte, ineſt q̄dē demōſtratio. & erit de oī: ſed tamē nō huius erit primi uniuerſalis demō. Dico aūt huius primi ſecūdū quod huius demōſtrationē, cū ſit primi uniuerſalis

Vera continuatio. *¶ Poſtq̄ Ariſt. doctrinā tradidit de ipſo uniuerſali, conditiones ac definitionē eius docendo, nunc docet errores, qui accidūt circa ipſum uniuerſale, Ex quo utiq; procedendi modo, uidetur*

Dubitatio. *Ariſt. magnā habere curā de ipſo uniuerſali. ¶ Sed occurrit dubitatio. quia ars non docet ea, quæ non ſunt neceſſaria, neq; faciunt ad bonitatem doctrinæ, ſed errores contingentes circa ipſum uniuerſale, non ſolum non ſunt de neceſſitate, ſed neq; ad bonitatem faciunt doctrinæ, non igitur Ariſt. de eis pertractare debuit.*

Solutio. *¶ Reſpondet Auerr. in com. & dicit, ꝙ Ariſt. docet iſtos errores, ut caueamus, exemplū de nautis, qui docent ſcopulos ut caueamus, & malū nāq; non poſſumus cauere, niſi prius cognoſcatur à nobis, non ob re igitur Ariſt. docere uoluit errores quibus errare cōtingit circa ipſum uniuerſale, & anteq̄ ad tex. expoſitionē accedamus, prius præſens textus ſacandus eſt, ut facilius clariuſq; intelligatur, unde in duas eū diuidimus partes, In prima ponit errores, et in ſecunda ibi ¶ oberramus aūt ¶ docet quid ſint. Quo ad primā igitur partem dicit Ariſt. ꝙ accidit errare circa ipſum uniuerſale, q̄n. ſ. monſtratur uniuerſale, & putatur ꝙ nō ſit monſtratū. & etiā q̄n non*

Dubitatio. *mōſtratur, & putatur ꝙ monſtratur. ¶ Sed contra primū errorē arguitur ſic, ueritas correſpondet rei extra animā. & uerū eſt idē ſ quod correſpondet rei extra animā, modo dicitur de primo. ꝙ licet puta nō monſtraſſe ipſum uniuerſale, & tū eſt demōſtratū, non idcirco debemus ſtare tuo ſenſui: nam ubi ratio & ueritas correſpondent: non eſt ſtandū opinioni aliquorū, iuxta Ariſt. dictū in 2. de anima t c. 159. ꝙ non eſt ſtandū*

Solutio. *ſenſui, nam falſa indicat, ut qui ſenſu dicit ſolē pedalē. ¶ Reſpondetur. ꝙ ſcire ſicuti dixit Ariſt. ſup. tex. 7. eſt rē per cauſam, & cognoſcere ꝙ illa ſit cauſa, modo non ſolū debemus ſcire per cauſam, ſed cognoſcere eūm eodē mō cū ipſum uniuerſale ordinetur ad ipſum ſcire, nō ſolū debemus ipſum monſtrare. ſed & etiā cognoſcere ipſum monſtraſſe (ut ibi habetur) nā licet eſſet ipſū uniuerſale, & non cognoſceret, nō acquireret illud ſcire: Deinde dicit Ariſt. ¶ oberramus aūt hac deceptiōne ¶ Hæc eſt ſecunda pars præſentis tex. in qua exponit et*

Notandum

declarat qui ſint iſti errores, & quō fiant, & dicit ꝙ primus error accidit, q̄n eſt aliquid in ſua ſpecie unū, & nō eſt accipere aliquod uniuerſale diuerſum à ſingulari. i. ꝙ idē ſit ſingulare & uniuerſale, ut phenix, terra, & c. & fecerimus demōſtrat. de eo, & putetur ꝙ nō ſit prædicatio prima, ut terra mouetur ad mediū, nā nō eſt de qualibet terra, quia una eſt, et ſic non eſt uniuerſale. quia uniuerſale eſt de quolibet, & ſic iſte error accidit circa illam particulā ¶ primā ¶ & licet nō ſit uniuerſale in actu, tū eſt in aptitudine, & eſt ꝓꝑ defectū materiæ, eſt nāq; apta nata ut ſit uniuerſalis, nā ſi plures eſſent terræ, mouerentur ad mediū, & cū dicit ipſe Ariſt. ¶ Aut eſt quidē ¶ exponit aliū errorē, & dicit ¶ Aut eſt quidē ¶ .i. uel ſi habeat aliquod ſuperius, & ipſum ſit innominatum in rebus differentibus ſpecie, & aliquis monſtrauerit aliquod prædicatū de illa ſpecie, & putetur ꝙ ſit uniuerſale, q̄m eſt de oī, et iſte error eſt contrarius primo & cum dicit ¶ Aut contingat eſſe & c. ¶ docet aliū errorē, & dicit uel accidit error, q̄n aliquod totū monſtretur in parte, nā iis quæ ſunt ī parte erit demōſtratio quia de oī. ſed tū nō huius prima, quia nō uniuerſaliter, & ſcias ꝙ in tex. ſequenti aſſignabuntur exēpla de iſtis erroribus: Præterea an iō tres aſſignauerit errores Ariſt. circa ipſū uniuerſale, quia tres ſunt cōditiones ipſius uniuerſalis. ſ, de oī per ſe, & ſ. ñ quod ipſū, non pro cōſtanti aſſeritur à nobis cū uerba Ariſt. expreſſe hoc dicere nō uideantur. ¶ Et tandē ut unuſquiſq; iunior facilius hoſce tres errores memoriæ mādet, ſic clarè & diſtinctè dicendū. Primus error eſt, q̄n ſub aliqua ſuperiori non poſſumus inuenire, niſi unū ſingulare, & ſi illi ſingulari aſſignetur paſſio ſuperioris, tāq̄ ſubiecto adequato, tunc eſt error ut ſi habere tres, aſſignaretur per ſe adequatè, & primo, ipſi iſocheli, eſt error. Secundus error eſt q̄n aliqua paſſio ineſt pluribus differentibus ſpecie, quorū ſuperiori nō ē nomē īpoſitū, ſi cōtingat demonſtrare illā paſſionē ſuperioris de aliquo illorū tanq̄ de ſubiecto primo, ē error, ut cōmutatim proportionari ineſt numeris, lineis corporibus, & tēporibus, et illa nō hñt ſuperius noīatum, de quo huiuſmōi paſſio, primo poſſit demonſtrari, unde ſi de uno illorū demōſtretur, ē error. Tertius error cōtingit, ſi paſſio inferioris demōſtretur de ſuperiori tanq̄ de ſuo primo ſubiecto, ut ſi nō cōcurrere quod ē paſſio linearū paralellarū, demōſtretur de lineis rectis, tanq̄ de ſubiecto primo, error ē, & quāuis exēpla iſtorū errorū, in ſequenti tex. ponātur de intento ab Ariſt. uoluimus tamen, ea nūc afferre ad maiorem declarationem, & hæc circa tex. ſufficiant.

ꝙ tripliciter contingit errare circa ipſū uniuerſale.

Prima cauſa erroris.

Secunda cauſa erroris.

Tertia cauſa erroris.

Sūma oīū errorum.

¶ Dixit expedit iā nobis ne erremus. Com. 38.

¶ Auer. in hoc com. omiſſa cōtinuatione tanq̄ clara, nil aliud facit, niſi exponit tex. & dicit ꝙ oportet ſcire, nā accidit error circa iſtud cōtrariū. i. ꝙ de uniuerſali putatur, ꝙ ſit uniuerſale, & nō ſit, uel nō putetur ꝙ ſit, & ſit, & cū dicit ¶ intendit ꝙ iam ¶ exēplificat de primo errore, & dicit ꝙ q̄n monſtramus aliquod de rebus, i. de illis, quæ non ſunt niſi unū in ſua ſpecie & putemus ipſum non eſſe prædicatū uniuerſaliter, et tamen eſt uniuerſale, & erramus, quia putamus eſſe ſicut demonſtratio ſingularis, ut puta dicimus eadē eſt demonſtratio particularis, ſocrates eſt animal, ſicut terra eſt in medio. hoc autem non ē uerum, quia eſt uniuerſale in ſua natura, ut dicit Ariſt. primo cœli. t. c. 92. & eſt hic error q̄t putamus nō cōmoſtraſſe uniuerſale, & cōmoſtramus. & docet illum errorem ut caueamus, & cū dicit ¶ cœpit mentionē facere ¶ ipſe Auer. de ſecundo errore huic contrario loquitur, & eſt quando

Aue. prætermiſit continuationem tanq̄ claram.

ſ. putamus ꝙ cōmonſtrauimus, & non cōmoſtramus, ut qñ aliquæ ſpecies diuerſæ habent aliquod prædicatū, quod cōpetit primo alteri ſuperiori innōīato, ut æqualitas quæ prædicatur de numero, de linea, magnitudine, motu, & tempore, quæ ſunt ſpecies diuerſis artificibus conſideratæ, & tū qñ in Geometria cōmoſtramus æqualitatē de magnitudine, putamus monſtraſſe uniuerſale, & non eſt ita, quia æqualitas ineſt magnitudini & alijs non quatenus ſunt magnitudines, ſed conuenit alicui alteri ſuperiori innominato, prius, ut exempli gratia, numero proportionali, ut infra dicetur, & ſic æqualitas non cōmoſtratur de numero & magnitudine uniuerſaliter, & primo, nā conuenit alteri naturæ innominatæ, & iſtæ. ſ. numerus, magnitudo, & c. non hñt naturā uniuocā, nā ſi æqualitas eſſet natura cōis iſtis magnitudinibus & c. numeraretur ī aliquibus artibus. coībus, ut in metb. quæ eſt cōiſſima § infra autem dicit ubi uult tractare de iſtis prædicatis, qūo ſint, uidelicet otrū æquiuoca, uel uniuoca, & coīt. iam patet.

Tex. 39. ¶ Si igitur aliquis demonſtrabit, ꝙ rectæ non cōcurrant, uidebitur utiq; huius eſſe demonſtratio. Propterea quia in oībus rectis eſt, ſed non eſt, niſi quidē ꝙ ſic æquales ſint fiat hoc, ſed uel quōlibet æquales

Vera continuatio. Aduertas ꝙ in hoc tex. 3. erroris exēplū tantum inducant. *¶ Poſtq̄. dixit Ariſt. errorē trifariā fieri circa ipſum uniuerſale, nunc ipſorū triū errorū exempla preponere intendit, & aduertendū ꝙ nō eo modo narrat exēpla, quo poſuit errores, ſed in hoc tex. tertij erroris exemplū tñ declarat, & dicit, ſi quis monſtret, ꝙ lineæ rectæ nō incidunt. i. nō interſecant ſe, cū fuerint æque diſtantes, uideretur utique ꝙ iſtud prædicatū. ſ. qñ lineæ rectæ fuerint æque diſtantes, non coincidunt, ſit prima prædicatio, eo ꝙ ineſt oībus lineis. i. eo quod ſit de omni, nā oīs recta æquidiſtans non interſecat ſe, ſi protrahatur in infinitū. ſed cū Ariſt. dicit § Sed non eſt § aduertas ꝙ manifeſtarē intendit, quō nō ſit prædicatio prima, nā nō eſt ſiīs quod ipſum. i. lineæ. n. rectæ nō inquantū ſunt lineæ rectæ, cū ſint æquidiſtantes, nō coincidūt § ſed uel quōlibet æquales §. i. nō ſolū qñ ſunt lineæ rectæ, ſed quæcūq; ſint, dūmodo ſint æquales. i. æquidiſtantes, ſiue tortuoſæ, ſiue flexibiles, dūmō æquidiſtēt nō coincidunt, ergo patet, ꝙ nō ſit prima prædicatio de lineis rectis, licet ſit de oī, nā nō ſolū ineſt ipſis rectis, ſed alijs generibus linearū, dūmō æquidiſtent, modo quod ē prædicatio prima conuertitur, ſed iſta non cōuertitur ut patet ergo nō ē prima cū cōueniat alijs extra ipſas lineas rectas, & notabis ꝙ Ariſt. per hūc terminū § æquales § intelligit æquidiſtantes, & per intercidere ut multi textus hñt, intelligit concurrere. Amplius nō erit inutile ſimul cū Philopono perhibere ꝙ lineæ rectæ biſformæ ſunt. Demū cū in com. expoſitione, multa quoq; ſentu digna dicentur pro huius tex. elucidatione. ppter noluimus longas facere narrationes in hoc tex, ſed ea dūtaxat adiecimus, quæ clarū indicōe textum, aliorum quorumcunq; expoſitorum expoſitione prætermiſſa.*

Com. 39. ¶ Dixit, rurſus etiam contingit ſubduci.

Notato ꝙ Auerr. non exponit textum noſtrum. *¶ Iſtud com. in duas diuiditur partes, prætermiſſa cōtinuatione, quia clara ē. In prima ipſe Au. exponit totū tex. In ſecundis ibi § uerūtamē nō intendit Ariſt. § digreditur Auer. aduerſus Themiſt. Quo ad primā igitur partē, aduertas quod Au. exponit tex. ſuō, & quod dicit eſt uerū, ſed non ad propoſitū circa tex. noſtrū. iō dicit, ꝙ nos poſſumus errare et decipi per mediū terminū. ſ. qñ cōmoſtramus aliquod ineſſe alicui per mediū, quod putamus eſſe uniuerſale & tñ, nō eſt § Hoc eſt § ſ. uniuerſale ſupra deffinitū, ꝙ ſit de oī per ſe, & primo, et ſic accidit error qñ putamus eſſe ipſum mediū uniuerſale, & tñ nō ē, ſed putamus ipsū eſſe uniuerſale. i. primū, cū ipſum mediū ſit uniuerſale, & cū dicit § Hoc ē cōſequendo illud ab illo § declarat iſtud uniuerſale quō intelligitur hic, ſed nō ſiūd, ꝙ de oī, per ſe, & primo ſed dico illud, qu ab eo aliquid cōſequitur, ut ſi hō ē aīal eſt, ſed nō econtra, ergo aīal ē uniuerſalius & cū dicit § & inuentionis illius § declarat alio modo. ſ. eſſe illud, in quo inuenitur aliquod in potentia, ſicut ſpecies quæ inueniuntur in potentia in genere uelut tradidit Porphy. in cap. de ſpecie, & ē cū dicit § aut quia eſt § exponit alio mō, & dicit, aut quia eſt in medio uniuerſali. i. aut eſt econuerſo ſ. qñ aliquod inuenitur in medio uniuerſali, ut pars pars in toto ſ. quā inuenitur ſpecies in gñe, cū ambæ expoſitiones eſſe § Demonſtratio enim § & ſic docet errorē ipſum, & dicit, ꝙ demonſtratio quæ hēt tale mediū. ſ. uniuerſale, dico de oī, concluſio erit uniuerſalis. i. prima i. ꝙ in quæſito prædicatū prædicetur prima de ſuo ſubiecto. i. ꝙ tñ in cōcluſione, erit prædicatio prima, et non in præmiſſis, ut patet qui demōſtrauerit ꝙ hō ſit riſibilis per mediū quod eſt rectæ ſtaturæ, & dicatur, oē aīal rectæ ſtaturæ eſt riſibile, oīs hō eſt aīal, ergo oīs hō ē riſibilis, nā ſolū in quæſito ē prima, nō in maiori, nā licet eſſe rectæ ſtaturæ cōueniat ſoli homini, tñ eſt per accidens § contra errorē §. i. iſte error qui accidit huic demonſt. in cuius cōcluſione eſt prædicatio prima, & cōtraria errori qui accidit § præmiſſo ſuppoſito §. i. errore ſuppoſito. ſ. ſecundo, in quo ut patet, nec medius terminus, nec quæſitū § eſt principij §. i. primū, nā dictū ē ſupra t. c. 13. ꝙ idē ē primū, & pricipiū, & ut pʒ medius terminus nō prædicatur primò in maiori, nec in minori, nec in cōcluſiōe, & cū dicit § i. dū hoc dico § declarat quō medius terminus dʒ eſſe, ut primò pdicetur, & dicit § dico mediū terminū § quo mediante res. i. quæſitū oſtenditur ineſſe alicui rei, & dicit § qui ingreditur ſub medio termino uniuerſali §. i. qui medius terminus pdicatur de illa re uniuerſali, in eo quod quid eſt. i. dʒ eſſe definitio & differētia ī eo quod quid ē, ſed quia erāt aliqua. q̄ pdicātur ex ui a quid ē in quibus nō ē pdicatio prima idcirco dixit, & non ſolū ex ui a quid eſt, ſed primò. i. cōuertibiliter uel dixit primò, qñ paſſio ppria nō pdicatur ex ui a quid eſt de ſubiecto, & iō dixit primò. & cū dicit §. i. ꝑut facit § exēplificet ipsū errorē, quē ꝑpoſuerat, & dicit ꝑut facit ille qui demōſtrat, ꝙ lineæ paralellæ græcè, latinè æquales, nō interſecant ſe, & demonſtret per mediū quidē, ꝙ linea ipſas incidēs facit duos angulos intrinſecos ex eadē parte conſtitutos, et dicit §. i. & patet § nūc mōſtrat iſtā pdicationē nō eſſe primā, et dicit & ſi patet hūc mediū terminū pdicari primò de lineis paralellis. i. ſi patet ꝙ ille medius terminus ſ. qñ linea cadit ſup lineas paralellas fiunt anguli duobus rectis æquales, dicatur primo de ipſis paralellis lineis, quia ē de oī linea paralella, quā dū incidit aliqua linea, fiūt duo anguli, qui anguli fiūt cū fu. s. dū cadit linea ſup illas lineas paralellas. i. ꝙ fiunt duo anguli æquales, nō eſt cauſa ut nō concurratur inter ſe § ſed huius cauſa ē § dat cauſam, & dicit, ꝙ cauſa huius eſt, quia aggregatum ex ij. s. illi duo anguli, qui facti ſunt, ē linea cadente ſuper ipſas lineas ſunt æquales duobus rectis ſiue uterq; ſ. angulus ſit rectus, ſiue alter ſit recto maior. i. obtuſus, ſiue recto minor. i. acutus, & ſic patet quid eſt error medij termini qui conuenit alteri ab ipſis lineis paralellis, & ſic non primò prædicatur de ipſis paralellis, & cum dicit § Et perin*

de hinc § monſtrat, per aliam cauſam, quòd lineæ paralellæ non ſunt interci ant. quia ſi hoc eſſet, daretur triangulus habens tres angulos maiores duobus rectis. quod eſt falſum, & contra deſinitionem ſuam. nã habet tres angulos, duobus rectis æquales, Deinde cum dicit § Veruntamen non intendit Ariſtot. §

Secunda pars com̃. ĩ qua Auer. digreditur contra Themiſtium.

Hæc eſt ſecunda pars com̃. in quo Auerr. digreditur aduerſus Themiſtium, & dicit quòd non fuit mens Ariſt. ĩ tali exẽplo dicto ſ. quòd ablatio concurſus. i. quòd lineæ paralellæ non concurrant ob talem medium ſupradictum, & reddit cauſam, & dicit quòd ſi hoc eſſet quæſitum eſſet notius medio termino & ſic demonſtraretur notum per ignotius quod eſt petitio, & cum dicit § quia uerisimile eſt § monſtrat exemplo, & dicit, nam notius eſt lineas non concurrere, quod eſt quæſitum, quã caſu lineæ fieri duas angulos æquales, & c quod eſt medium, ſed ad hoc reſpondetur, quòd exemplorum eſt manifeſtatio et non uerificatio, & ideo Themiſtius nunc adducit expoſitionẽ Themiſtij, & dicit, & ideo Themiſtius expoſuit illud, quod ille intendiſſet, per hunc errorem. ſ. quando aliquis monſtraret lineas, quas incidit una linea, facit duos rectos æquales ſiue uterq; illorum angulorum ſit æqualis ſiue non. i. ſit obtuſus, & hoc ſ. § quoniam lineas eſſe paralellas in hoc quæſito, non ineſt primo lineis talis conditionis § . i. quæ non ſe interſecant, ſed ineſt omnibus lineis, in quibus cadit aliqua linea, & facit duos rectos æquales, ſiue ſint tortuoſæ. ſiue non § Geometres enim conſueuerunt § . ſ. ſiquis uelit habere demonſtrationem de æquidiſtantia linearum, non hic traditur, ſed in libris Geometrarum, nam ibi eſt medium, per quod poteſt demonſtrari §Error uerò prædicationis huiuſmodi § nunc Auerr. reuertitur & dicit, quod iſte error non accidit ex medio termino, ſed in quæſito § prout qui commonſtraret§ Dat exemplum & dicit prout qui commonſtraret, iſocheleм habere tres angulos æquales & cætera. § cum ille id explicet § . i. ille Themiſtius dicat hunc errorem fieri in medio termino, quod non eſt uerum. quaſi dicat ipſe § & iam explicaſſet etiam § . i. nec dicendum eſt. quòd ſit error in prædicatione non prima quæſitorum, & cum dicit § quòd ſit ſicut prædicatio & c. § dat exẽplum ut ſupra ut qui demonſtret iſochelem habere tres angulos æquales & c. § & mirum eſt § confirmat hoc eſſe uerum ſ. quòd non ſit error, ſicut dixit in quæſito, & in medio termino, & dicit quòd non eſt intelligendum, ꝙ Ariſt. meminerit de iſtis erroribus, qui ſunt manifeſti, qui. ſ. errores accidãt huic prædicationi primæ, & ponat. unam ſpeciem. ſ. quam ſupra diximus fieri in medio termino, uel in quæſito, quæ ſit contraria huic prædicationi primæ § Moris enim eſt illius qui aliquid ſcit; probat hoc & dicit, quòd moris eſt illius qui ſcit aliquid & relinquuntur ſibi errores circa illud, quod ſcit & dicit § illa loca § . i. errores debent eſſe latentiores, quam illud quod ſcit, cui ipſi errores incurrunt, & cum dicit § Et hic quidem locus eſt § nunc declarat iſtum errorem ad mentem ſuã qui uidetur difficilior & latentior omnibus alijs ſupradictis, et dicit ꝙ iſte error accidit, quando eſt una differentia, quæ diuiditur in duas uel in plures, & nos commonſtrauerimus aliquam proprietatem alicui per unam partem illius differentiæ diuiſæ, & non per illã differentiam uniuerſalem nõ diuiſam. quæ eſt cõis illis differentijs diuiſis; nam illa demonſtratio, quæ ſit per medium terminum, talẽ. i. per illã differentiã cõem & eſſentialẽ ſit prima. & non ille quæ ſit per unũ illarũ differentiarum § Prout ſit illi § declarat exẽplo i. prout facit ille, qui non demonſtrat. quòd homo ſit diſcurſiuus, quia eſt rationalis, ſed quia diſciplinabilis rationis § aut cõmoſtrat § nunc dat aliud exẽplum, ut qui cõmoſtrat ꝙ animal ſit cognoſcens per tangere, & non per ſentire, & error eſt, quia animal cognoſcitur ꝙ habet oĩs ſenſus, & demonſtratio ſit per ſentire & nõ per tangere aut audire, quod eſt una pars ipſius ſenſus, alio namq; exemplo poſſemus monſtrare, ut ſi diceremus ꝙ homo eſt greſſibilis, quia habet duos pedes, & non quia habet pedes nam habere pedes diuiditur in illum, qui habet duos pedes, & quatuor, & centum pedes & c. unde ſiquis de homine monſtraret per illũ mediũ terminum, quod eſt duos pedes habere, non primò demonſtraret, & ſic Auerr. uult iſtũ errorẽ, reducere ad mediũ terminũ, uerum cum nos aliter habeamus in tex. noſtro, dicimus iſtũ errorem non ſolũ fieri in medio termino, ſed in maiori, & in minori.

Text. 40.

¶ Et ſi triangulus nõ ſit alius quã iſocheles, iſocheles unq; uidebitur eſſe, & proportionale ꝙ cõmutabiliter ſit, quo numeri ſunt, & quo lineæ, & quo ſolida, & quo tempora, quemadmodũ demonſtratũ ẽ aliquando ſeorſum, contingẽs eſt de oĩbus una demonſtratione demonſtrari, ſed propterea quia nõ eſt noĩatum id, in quo hæc oĩa unũ ſunt, numeri, longitudines, tempora ſolida, & ſpecie differũt ad inuicem, ſeorſum accipiuntur, nunc uerò uniuerſaliter demonſtratur, non. n. inquantũ lineæ, aut numeri ſunt, inerat, ſed in eo ꝙ hoc eſt, quòd uniuerſale ſupponunt eſſe.

Vera continuatio.

¶ Iſte tex. ita introducitur, poſtq; Ariſt. exẽplificauit de tertio errore, in præſenti tex. intendit exẽpla ponere de duobus alijs erroribus. ſ. de primo, & de ſecundo. Vnde dicendũ eſt ꝙ præſens tex. in duas ſecatur partes In prima exemplum aſſignat de primo errore In ſecunda ibi § Et proportionale ꝙ cõmutabiliter § exẽplificat de ſecundo errore. Quo ad primã igitur partẽ, dando exẽplum ipſe Ariſt. de primo errore, dicit, & ſi triangulus non ſit alius, quam iſocheles, iſocheles unq; uidebitur eſſe hoc. ſ. habere tres angulos æquales duobus rectis, ſm̃ ꝙ iſocheles & illud uideretur eſſe uniuerſale, nunc uerò non eſt, non. n. ſm̃ quod iſocheles id ineſt, ſed ſm̃ ꝙ triangulus, quare non eſt uniuerſalis demonſtratio. quæ ẽ in iſochele, ſed quæ in triangulo, Deinde cũ dicit § Et proportionale ꝙ cõmutabiliter § Hæc eſt ſecunda pars huius tex. in qua exẽplificat de ſecundo errore, & inquit, & proportionale, ꝙ cõmutabiliter ſit, hoc eſt, poſſe cõmutatim proportionari demonſtratur de numeris. quo numeri ſunt, & de lineis quo lineæ ſunt, & de corporibus. quo corpora ſiue ſolida ſunt, & de temporibus quo tempora ſunt, ita ut quemadmodũ eſt demonſtratũ aliquando ſeorſum, illud prædicatũ de ſingulis, ita contingens eſt de oĩbus una demonſtratione demonſtrari ſ. uidelicet oĩbus illis et cum dicit § ſed ppter quia non eſt noĩatum id & c. § exponit erroris cãm, & qñ dicit § nunc uerò uniuerſaliter § aduertas quòd Ariſtote. uult dicere ſic, quòd ſiquis demonſtret de una ſpecie illorum ſ. magnitudinũ ſeorſũ. i. ſeparatim nõ cõmonſtrauit pri. i. uniuerſaliter, nã nõ ſm̃ ꝙ. i. pri. lineæ pportionantur,

Diuiſio textus in duas partes.

Exemplificat de primo errore.

Secunda pars tex. in qua exemplificat de ſecundo errore.

nem conuenit alteri, ſ. lineis. & ſic non primo demonſtratur de lineis, nec de alijs ſpeciebus diuerſis, ſed primo demõſtraretur ſi eſſet ſcitum illud uniuerſale in quo cõmunicãt, quod uniuerſale ſupponunt eſſe, ſed non ſcitum, ex quo texto colligitur clariſſimè, quòd illud quod eſt primo alicui, eſt æquale illi & conuertibile, & non conueniens alteri. ¶ Quæ dicit Apollinaris & cæteri expoſitores non uidentur eſſe peripatetica, ſecundum maximam eorum partem.

com.n.40. ¶ Poſtquàm narrauit quòd locus.

¶ Auerr. in hoc com̃. duo facit primo continuat, & ſecundo exponit ibi § Si autem non eſſet trigonus § continuat igitur, & dicit, poſtq̃. Ariſt. expoſuit tertium errorem, nũc Aliorum errorum exempla ponit, & uerba com̃. patent, & cum dicit

Continuatio Auerr. Secunda pars com̃.

§ Si autem non eſſet trigonus § Hæc eſt ſecunda pars com̃. in qua Auerr. incipit exponere, & dat exemplum & dicit ſi de triangulis non inueniretur niſi unus, ſicut eſt de ſole, tunc poſſet fieri demonſtratio de ipſo æquidiſtantium, & ſimiliter ẽ de rebus quæ habent unum indiuiduum, nihil prohibet fieri demonſtrationem de ipſa quatenus ipſa eſt idest demonſtratio prima & uniuerſalis § Exempli gratia § Dat exemplũ, & dicit de ſole, ſi inſtituimus demonſtrationem, quòd eſt terra pars uecæ idest maior pars, ſimilis demonſtrat. eſt, ac ſi diceremus quòd homo eſt rationalis, & ſi de ipſo homine non inueniretur, niſi unum indiuiduum, poſſet etiam fieri demonſtratio prima & uniuerſalis de illo § & idcirco § concludit tandem, quòd quando aliqua ſpecies habet unicũ indiuiduum, poteſt fieri demonſtratio & dicit Auerr. § prout contingit mihi quòd ego uiderim unum § ſ. hominem de regione aphrica, & tamen poſſem de illo facere demonſtrationem § poſtq̃. autem commonſtrauit § Introducit aliam partem textus, & dicit quòd poſtquam demonſtrauit quòd in ſpecie quæ habet unũ indiuiduum poteſt fieri demonſtratio uniuerſalis incœpit facere mentionem de demonſtratione, quæ fit in diuerſis ſpeciebus, & non primò, ut ſi æqualitas monſtraretur de lineis, & magnitudinibus. non eſt poſſibile quod ſit demonſtratio prima, § Idest, iam poſſibile eſt commonſtrare § Idest quòd poſſibile eſt quòd fiet demonſtratio prima de ipſa æqualitate, & proportionalitate. quæ commonſtrata ſunt de iſtis ſpeciebus. ſ. quando fuerint ipſa unita in unum idest quòd fuerit inuenta natura communis ipſis, quæ eſt innominata, & ſic eſſet demõſtratio de illa natura, inquantum eſt natura talis. i. demonſtraretur de ipſa primò, conuertibiliter & uniuerſaliter, & cum dicit § Idest quando ijs differentibus § uult dicere ſic Auerr. ſed quando illa prædicata demonſtrantur de illis ſpeciebus ſeparatim. putatur q; ſit demonſtratio prima, & non eſt, quoniam æqualitas & proportionalitas non conueniunt lineis, quatenus lineis. i. primo & conuertibiliter, neq; numeris, & quando dicit ipſe Auerr. § Sed circa tales propoſitiones § promittit de iſtis quæſtionibus meminiſſe, & ſe fore locuturum infra. ſ. in com̃. 73. § Intendit § ,i. ſed demonſtratio prima eſſet, ſi illud eius uniuerſale commune iſtis ſpeciebus eſſet ſcitũ.

Tex.41. ¶ Propter hoc nec ſi aliquis demonſtret, unumquẽq; triangulum demonſtratione, aut una, aut altera, quòd duos rectos habeat, unuſquiſq; Iſopleuron ſeorſum, & ſcalenon, & Iſocheles nondum cognouit triangulum quòd duobus rectis ſit æqualis, niſi ſophiſtico modo, neq; uniuerſaliter triangulum, ne quidem ſi nullus eſt præter hæc triangulus alter. Non. n. ſecundũ quod eſt, cognouit, neq; oẽm triangulũ, ſed uel ſecundũ numerũ. ſecundũ ſpeciẽ autẽ non oẽm, & ſi nullus eſt quem non nouit.

¶ Quicquid dicant omnes alij expoſitores, textus iſte ita introducendus & continuandus eſt, poſtq̃. Ariſtote. poſuit exẽplum ſecundi erroris circa finem præcedentis textus, & exẽplum fuit in genere innominato, in præſenti texto ut clarior & notior fiat ille ſecundus error, intendit declarare eundem ſecundum errorem in genere nominato, & hæc quæ dicit Ariſtote. in hoc tex. inferuntur ex dictis, ut notat illa dictio § propter hoc, § ſicuti patet in principio huius tex. & dicit propter hoc. i. propter hanc cauſam quia prædicatio generis de ſpecie non eſt prima, & neq; ſ. eſt prima ſiquis monſtret ſingulum triangulum demonſtratione, una, aut per plures quòd habet tres. i. neq; ſiquis una demonſtratione includat omnes ſpecies trianguli, aut ſeparatim de unoquoq, uidelicet. una demonſtratione de omnibus ſpeciebus, ut ſiquis dicat, omne habens angulum extrinſecum habet angulos omnis Iſocheles, ſcalenon & Iſopleuron eſt triangulus § Niſi ſophiſtico modo § Reſpondet Ariſt. tacitæ obiectioni, nam poſſet obijci. quòd bene cognoſci poteſt, ſed dicit Ariſt. § ſophiſtico modõ § .i. per accidens nam qui cognoſcit prædicatum in eſſe generi per ſpeciem, quæ eſt pars eius, cognoſcit per accidens, quia quod conuenit per partem, conuenit per accidens; ut colligitur ex. ſ. phyſic. t. c. primo modo ſpecies eſt pars generis; ergo & c. ¶ Sed dubitatur, nam licet hoc ſit uerum, quando demonſtratio fit de una ſpecie trianguli, ſed quando fit de omnibus ſpeciebus ſimul, bene poteſt cognoſci prædicatum uniuerſale, nam totum nihil aliud eſt, quam ſuæ partes ex primo phyſic. t. c. 17. modo ſpecies ſunt partes generis. ergo patet quòd cognoſcendo ſpecies unius generis, cognoſcitur ipſum. ¶ Reſpondetur quod licet ſit uerum, quòd totum non ſit aliud quam ſuæ partes, hoc ualet integratiuè, & materialiter, ſed partes & totum ſunt diuerſa ſecundum rationem & definitionem, ut patet intuenti, & ideo argumentum non ſequitur § Neq; uniuerſaliter triangulũ § i. non nouit triangulum uniuerſaliter. i. in communi § Neq; quidem § .i. & ſi nullus triangulus in ſpeciali reperiatur, niſi illi de quibus una fuerit facta demonſtratio ſimul § Non enim ſecundum quod eſt. ſ. non cognouit ipſum triangulum ſecundũ ipſum. i. illam prædicationem eſſe de triangulo primò, & uniuerſaliter. i. neq; de omni, quæ eſt conditio primi prædicati. § Sed uel ſecundum numerum §. i. ſecundum numerum ſuarũ ſpecierum uidelicet inductione, ut dicit Auerr. in com̃. § Secundum ſpeciem § .i. non cognouit ipſum ſecundum ſpeciem, ſed ſolum ſecundum numerum, etiam ſi omnes ſpecies cognouerit. ¶ Sed dubitatur, nam uidetur oppoſitum dicere ipſe Ariſte. quoniam ſupra probauit, quòd triangulus eſt cognitus ſecundum ſpeciem, nunc autem dicit, quod non nouit ſecundum ſpeciem. ¶ Pro ſolutione notandum eſt, quòd ſpecies dupliciter intelliguntur (ſicuti Porphirius tradidit in capite de ſpecie) .ſ. ut totum, & ut pars ſi ſecundum totum ſic refertur ad indiuidua ſi ut pars ſic refertur ad genus, hoc habito, dicitur, quòd Ariſt. hic intelligit quòd non eſt cognitus triangulus ſecundum ſpeciem. i. ut refertur ad genus. i. non eſt cognitus ſiũ quod eſt ſub uniuerſali, & ſic ſedatur contradictio.

Vera continuatio.

Dubitatio.

Reſponſio

Dubitatio.

Solutio.

Com̃.42. ¶ *Poſtquam præoſtenderat quòd prima prædicatio*

¶ *Tria facit Auerr. in hoc comm̃. primo continuat. ſecũdo ex
ponit tex. ibi.* § *Neque etiam quando commoſtratur* § *Et tertio
digreditur ibi.* § *Hoc autem ſic exiſtente* § *Quo ad primum.*
Continuatio Auerr. *Ita Auerr. continuat. poſtquam Ariſt. dixit quòd prima prædi
catio ſit propria, & quòd ſ. debet eſſe illa, quæ prædicatur ĩ
quid de re, ut eſt definitio: nunc redire intendit ad declarandũ
defectum ob quem. ſ. demonſtratio erit de re, qua non ſit de uĩ*
Defecit Auerr. ¶ *Sed pace Auerr. non eſt uerum, quòd prædicatio prima de
bet eſſe illa, quæ inquid prædicatur de re, quoniã propria paſ
ſio, eſt prædicatum primum, ut ſup diximus, & tamen non p̃
dicatur inquid de re. & cum dicit.* § *Non per aliam naturã* §
*Vult dicere, ꝙ illud facit primam prædicationem, quod prædi
catur perſe & non per aliam naturam, nam quod ita prædi
catur, per accidens eſt. & dicit.* § *Rediit ad declarandum ex
poſitionem* § *Notato quòd introducit textum, & dicit quòd Ar.
redit ad declarandum errorem ſubintrantem demonſtrationẽ*
Secunda pars com̃. *quæ fit de omni. i. primò.* § *Sicut dum quiſpiam* § *Dat exem
plũ, ut ſiquis commoſtraret æqualitatem de numero ſeu pro
portionalitatem* § *Similiter etiam* § *Dat aliud exemplum, ut ſi
quis commoſtraret habere tres de omnibus ſpeciebus ſeperatĩ
ipſius trigoni. dicit ꝙ iſta non eſt prædicatio prima. & poſta
quàm demonſtrauit ꝙ qui demonſtrat de una ſpecie trigoni ſe
paratim, non demonſtrat ipſam primo & perſe, tulit cauſam
& dicit ꝙ hæc non fit ſecundum modum uniuerſalis quod de
monſtrat alicui ineſſe aliquid per ſuam naturam & eſſentiã
.i. primo & perſe, nam uniuerſale ut hic definitur eſt tripha
riam, aut definitio, aut differentia, aut propria paſſio, quæ
ſunt eſſentiæ & naturæ. i. formæ* § *Quoniam qui notificat* §
*Dat exemplum de iſtis & dicit, quoniam quod demonſtratur
una demonſtratione, ꝙ. Iſocheles, Iſopleuros, & æquilaterus
habent duos angulos æquales duobus rectis. hoc attributum nõ
ſcitur perſe. & ſecundum naturam i. primò hoc ineſſe ipſis
ſpeciebus ſecundum naturam. nam quod eſt ſecundum naturã
eſt perſe. modò habere duos angulos ineſt per accidens ipſis
ſpeciebus.* § *Quoniam apud illum* § *Reddit cauſam, quoniam
non oſtenderetur trigonus quatenus trigonus ſpeciebus. & ſit ip
ſam de trigono in uniuerſali. ſcit per accidens. i. per aliud &
per partem q̃d eſt per accidens, ut ſupradiximus.* § *Et inuali* §
*Dat cauſam cur dixit per accidens, & dicit ad denotandum
ꝙ illud quod eſt per accidens non ingreditur demonſtrationem
ergo quòd non ſcit aliquid de omni. i. primo, nõ ſcit illud demõ
ſtratione. ſ. perfectiſſima, quæ facit adipiſci illud ſcire ſupra
definitum. ſcilicet in. tex. 7, nam demonſtratio particularis ut
puta de ſpecie facit ſcire ſophiſtico modo & per accidens, &*
Expoſi. t. 7. *hoc eſt quod ſupra intendebat Ariſt. in definitione ipſius ſcia
re, in tex. 7. ubi dixit & non ſophiſtico modo. nam excludea
bat demonſtrationem particularem.* § *Ideſt quòd utens* § *.i. ꝙ
qui utitur iſta demonſtratione ſ. quæ fit de ſingulis ſpeciebus
trigoni. non ſcit hac diſpoſitione. i. habere tres de ipſo trigono,
niſi per accidens, & ſic neſcit hanc diſpoſitionem ineſſe om
ni trigono, ꝙ non relinquatur ullus trigonus* § *Ille enim neſa
ſcit* § *Aſſignat cauſam, nam ille neſcit hanc diſpoſitionem de
trigono. quatenus trigonus eſt.* § *Qua ſcia adipiſceretur* § *.i.
qua demonſtratione ſciret omnem trigonum eſſe talis conditio
nis, dicit ꝙ non uere ſunt. ſicut ſi fieret demonſtratio ipſa de
ipſo trigono in communi* § *Sed eſſet apud illum* § *.i. ſi ille habet
ſcientiam, hoc eſſet, tamq̃ ſi haberet per inductionem, quæ ĩ
ductio non facit acquirere prædicatum primum perſe, & na
turaliter, nam eadem eſt demonſtratio de omnibus ſpeciebus
alicuius generis.* § *Ac ſi dixiſſet* § *Dat exemplum & dicit ꝙ
qui ſciret de Iſocheles ſcalenũ, &c. ꝙ habet duos angulos non
ſciret hanc diſpoſitionem ineſſe omni trigono, uidelicet ꝙ om
nis triangulus habet tres.* § *Qui enim ſcit* § *dat cauſam, & di
cit ꝙ qui ſcit hanc diſpoſitionem ineſſe ipſis trigonis hoc mo
do ſcientia ſcit inducere i. inductiuè de omni triangulo, & ſcit
per illam ſcientiam, quæ prouenit ei per hanc rem. i. per induc
tionem omnium ſpecierũ ipſius trigoni.* § *Dum hoc inquiſiue
rit* § *.i. dum fecerit inductionem de omnibus ſpeciebus trigoni,
uerum erit ex ſumma demonſtrationum, quas fecerit de ſin
gulis ſpeciebus, ꝙ omnis trigonus habet duos &c. ex demon
ſtratione autem non adipiſcitur niſi per accidens.* § *Sed nõ adi
piſcitur uniuerſale naturale* § *.i primo & perſe.* § *Inductio. n.
non facit* § *Adipiſci prædicationem uniuerſalem & perſe.*
§ *niſi per accidens* § *.i. ratione primi principij (ueluti. 2. priorũ
cap. proprio, & . 2. cœli. c. 49. & . 59. colligitur).* ¶ *Sed notan* Nota quare inductio
dum eſt ꝙ ideo inductio non facit acquirere prædicationem p̃ non facit ac
ſe, quoniam inductio quatenus inductio eſt, eſt inſtrumentum quirere p̃dicationem
topicum ut patet pri. Topic. cap. 10. topicus autem uerſatur cir perſe.
*ca contingentia, quæ non ſunt perſe, nam omne perſe, eſt ne
ceſſarium ueluti dictum eſt ſupra. & ſi aliquando facit, hoc
non erit ratione ſui, ſed primi principij, quod eſt per accidens
& non conſideratur ab arte. ſed quia omne per accidens redu
citur ad perſe, ideo hoc eſt perſe ipſi principio demonſtratiua
deinde cum dicit ipſe Auerr.* § *Hic autem defectus ſcientiæ* §
*Aduertas ꝙ facit quædam præambula, ad digreſſionem, & di
cit ꝙ defectus ſcientiæ. ſ. ipſe error ſequitur cum prædicatum
prædicatur de genere ſubiecti ut ſenſibile quod prædicatur de
genere hominis qui eſt ſubiectum.* § *Idem ſequitur de prædica
to* § *.i. non ſolum quando prædicatum prædicatur de genere ſu
biecti (ut ſupra diximus) ſed quando prædicatum non prædi
catur de genere ſubiecti, ſed uniuerſalius ſubiecto, ut puta ani
mal quod prædicatur de homine eſt quæ uniuerſalius illo, &
non prædicatur de genere ſubiecti. i. de animali.* § *Qui enim
ſcit prædicatum* § *.i. qui ſcit hoc prædicatum, quod prædicatur
de ſubiecti genere, non ſcit illud de natura, cui hoc prædicatũ
ineſt primò & perſe, ſed.* § *Sit per accidens* § *.i per partem.*
§ *Et idcirco non meretur ingredi prædicata demonſtratiua, id
quod eſt uniuerſalius ſubiecto* § *Quaſi dicat ipſe Auer. ſed id
ingreditur quod eſt conuertibile & ſubdit Auerr.* § *Siue hoc
prædicatum prædicetur* § *De genere ſubiecti ut ſenſibile.* § *Si
ue non prædicetur de illo* § *.i illo genere ſubiecti, ut augmẽta
bile, & diminuibile, quod prædicatur de corpore animato. ſed
tamen non prædicatur de animali prædicatione uniuerſali. i.
prima. Hoc autem ita fit* § *Aſſignat cauſam, quia quòd hoc ſit
eſt quia quod eſt per accidens, repugnat illi perſe. modò oratio
nes demonſtratiuæ fiunt de perſe, ſophiſticæ autẽ fiunt ex ac
cidentalibus, at ſophiſticæ orationes & demonſtratiuæ repu*
gnant oportet igitur quòd demonſtrationi non ĩmiſceatur alis Tertia pars com̃. in qua
quod per accidens ſiue proximum, ut dicendo homo eſt ſenſi Auer. digre
bilis, uel remotum ut homo eſt albus. ¶ *Sed cum ipſe Auerr. di* ditur contra
cit. § *Hoc autem ſic exiſtente* § *Aduertas quòd incipit digredi* Alpharab.
& ſcias etiam, quòd iſta digreſſio in duas ſecatur partes, in & Auem
prima ponit opiniones. In ſecunda ibi § *Ego uerò diu credidi* § pacem.
ponitur

ponitur propria Auerr.opinio, & alterius ſcias,quòd duas ipſe Auerro.narrat opiniones, Alpharaby.ſ. & Auempace, primò recitat Alpharabij opinionem dicens.§ Quo nam pacto

Opinio Alpharabij.

ait Alpharabius in ſuo libro§ Quòd quædam ſunt prædicata demonſtratia t propria.i.conuertibilia, & quædam prima,& non propria l per ſe & non conuertibilia, & aduertas quod

Verior eſt tranſlatio Buranæ.

in tranſlatione Buranæ,ponitur diuiſio quadrimembris ipſorũ prædicatorum ſecundum Alpharabij opinionem,& ideo rectè ut eſt ut legatur tranſlatio Burana & non Abrami,& dicit Auerr.§ô,utinam cognoſcerem§.i ò utinam ut poſſem cognoſcere in ſuo libro modum Ariſt.quomodo adiecit conditionibus præmiſſarum demonſtrationis,quòd ſint per ſe, de omni, & primæ.quaſi dicat ipſe Auerr quòd non inuenio ego Au.in libro ipſius Alpharabij modum Ariſt.ſeu conditiones,quas ipſe Ariſt.aſſignauit pro præmiſſis demonſtrationis.§ Hic enĩ datur locus§ i.dictum ipſius Alpharabij.magnam nobis exibet curam ſpeculandi in hoc.iuxta illud philoſophi pri.Topic.ca. 9.ꝙ non quolibet proferente contraria curandum eſt,ideo cum Alpharabius uir eēt magnæ autoritatis,neceſſe erat ei reſpondere.& cum dicit ipſe Auerr.§Hæc enim conditio§

Prima rõ Au.contra Alpha.

Aduertas ꝙ Auerroes primam facit rationem aduerſus Alpharabiũ & dicit,quòd ſi illa conditio quam poſuit Ari ſ.primò.eēt neceſſaria in omni demonſtratione perfectiſſimæ,tunc Ariſt.fuiſſet diminutus,quia non poſuit & aſſignauit conditiones & regulas communes omni demonſtrationi.§Si autem conditio illa§ .i.ſi illa conditio eſt communis ſeu uniuerſalis omnibus ſpeciebus demonſtrationis,tunc errauit ipſe Alpharabius cum dixerit,quædam prædicata eſſe prima,& quædam non prima. &c.cum omnia prædicata debeant eſſe prima & propria.

§Si autem hæc conditio quam Ariſt.§ Nunc arguit Au.ſecundum erigens rationem aduerſus Alph.& dicit ſi illa conditio quam poſuit Ari.eſt tantum de bonitate.& non neceſſaria demonſtrationi.adhuc errauit ipſe Alpharabius cum non diſtinxeriſſet dixerit,quòd aliqua conditio eſt neceſſaria demõ & quædam uerò non ſunt neceſſariæ,ſed de bonitate,quibus namque conditionibus demonſtratio ſit melior,& ipſe Alpha.numeraſſet prædicationem uniuerſalem ob quam ſit melior,inter conditiones de bonitate ut reliquas.ſ.per ſe,& de omni,inter conditiones neceſſarias,ſed quod dicit,hoc non fecit,ergo errauit nam ſi hoc eſſet,debebat numerare omnes conditiones eſſe neceſſarias præter conditionem de primò,quæ facit uniuerſalem

Secunda ratio Aue. contra Alpharabium

prædicationem. §Si autem res ita ſe haberet§ .i.ſi hoc eſſet ad complementum ut completa poſſet fieri doctrina, utramque uiam,ſ.Ariſt.& Alpharaby neceſſe eſſet aggregare ſimul, & ſcire uiam Ariſt.propter melius,& uiam Alpha propter neceſſitatem ¶ Deinde cum dicit.§Auempace uero ait§

Opinio Auẽpacis.

Nunc Auer.recitat opinionem.Auẽpacis,qui defendebat Ar. & dicit quòd Ar.intendebat tractare demonſtrationes quæ ſunt definitiones in potentia.i.non in actu,nam facta demonſtratione,acquiritur definitio,ideo poſuit illam conditionem.ſ. primò ſed Alpha.conſiderans demonſtrationem ut eſt ſimpliciter .i. in communi,repugnat ipſi Ariſt.& ſua ſententia eſt alia à

Rõ Au. cõtra Auẽp.

ſententia Ariſt.¶ Sed cum dicit ipſe §Auer.Hoc autem eſt§ Aduerte,quòd arguit contra ipſum Auẽpacem, & dicit ꝙ tantum eſt dicere hoc,quantum eſt dicere ꝙ illa conditio ē poſita ab Ariſt.propter melius,& ſic ad primum redimus.§Demonſtrationes enim§ probat & dicit.ꝙ demonſtrationes.quæ ſunt definitiones in potentia.ſunt perfectiores,& ideo Ariſt. uidetur ponere illam conditionem .ſ.primò,de bonitate,nam ꝑ illam conditionem,demonſtrationes fiunt meliores,& ideo ꝑꝑ melius eſt,& ſic uult Auempace,quòd Ari.aſſignauit conditiones ob quas demonſtratio ſit melior & perfectior i.dedit cõditiones de bonitate doctrinæ.§ Et ſub ſilentio§.i.non fecit mẽtionem de illis conditionibus.quæ ſunt neceſſariæ. §Alpharabius uerò contrarium§.ſ fecit,quia notificauit neceſſarias conditiones,& tacuit meliores i.quæ ſunt propter melius.§Et ſecundum hoc§.i.dato hoc utraque doctrina eſſet manca & diminuta.ſ.tam Ariſt.quã Alpharabij §Et maiorem partem exponentium§ Et uult dicere hoc modo ipſe.Auer.quomodo hoc .ſ.poſſit eſſe uerum nam ſi hoc eſſet, non latuiſſet maiorẽ partem exponentium.i. animaduertiſſet maior pars exponentium & præcipuæ.§Patiores§ Quaſi dicat Alexander & Themiſt.

Opinio Auerr.

¶ Deinde cum dicit.§ Ego uero diù credidi.§ Auer. ſuã ponit opinionem & ſententiam,& dicit quò longo tempore arbitratus fuit congregare ſententiam Alpharabij & Ariſt. ut bene poſſet cõplere doctrinã,& tandem dicit ipſe Au. cum ego conſideraui definitionem demonſtrationis, ſuperius datæ in tex.9.ꝙ ſit illa quæ procedit ex ueris,primis,etc.uiſum ẽ mihi quod dixit Ariſt.eſſe uerum.& quod dixit Alpha. eſſe falſum.§Quoniam ſi demonſtrationi§ Probat & dicit nam ſi demonſtrationi non ſufficit ſolum præmiſſas eſſe ueraces, prout dixit ſed etiam annexæ ei.ſ.primæ.& non ſolum hoc.ſ. ꝙ ſint per ſe.& huiuſmodi cauſa eſt,quia quod eſt uerum ꝑ accidens,eſt per accidens uerum,& non per ſe,ſed id quod ē per accidens,etiam ſi ſit uerax,non facit acquirere ſcientiam ueram niſi per accidens,at demonſtrationis conditio eſt ut ſciatur res ſecundum quod eſt apud naturam.& non ſecundum quod eſt per accidens.nam ſic demonſtratio facit ſcire res arcas ut ſunt·§Hoc autem conſcito§.i.cum hoc ſciuerimus, quando demonſtrationi additur quod eſt per accidens.§Illius occaſione§.i.quod eſt per accidens,non fit ſcientia uera.ſecundum quod eſt apud naturam.neque ſcientia prout res eſt apud naturam,nam hæc eſt definitio ueritatis.ſ ſcire aliquam rem, ut eſt apud naturam.ſ.per cauſam.§ Iã explicatum eſt§ .i.dictum eſt quòd illud quod eſt per ſe,& non primum eſt per accidens.& hæc tanquam minor ſit,ꝙ quando ſcientia prouenit à tali prædicatione.non ſit uera.& conſona operi naturæ,& formetur ſic maior,ſcientia uera facit acquirere rem prout ē apud naturam,ſed quod eſt per ſe,& non primum eſt per accidens.quaſi dicat,ergo non facit acquirere ſcientiam ueram neque in rebus artificialibus,neque in naturalibus. §Sequitur ergo§ Concludit Auerr.quod demonſtratio quæ non habet ꝑdicata prima,non ſit penitus demonſtratio.i.nullo modo.§ Prædicatio enim generis de ſpecie§ Aſſignat cauſam & dicit ꝙ prædicatio generis non eſt hoc modo prima.ſ.ut hic definiuimus.§Hoc autem ſic ſe habente§.ſ.ut diximus.quomodo non poſſet putare ſic eſſe: ſed cum dicit.§Themiſtium uerò inuenimus§

Auer.arguit contra Themiſt.

Arguit contra Themiſtium & dicit ꝙ Themi.concedit prædicationem generis de ſpecie eſſe primam,uelut tradidit pri.Poſt.cap.12.& concedit definitionem prædicati primi datum ab Ariſt.& ſic facit duos errores,& propter hoc.ſ qd dicit Themiſtius,ego puto ꝙ Alpharabius deſcripſit aliter ꝑdic.primũ quam Ariſt.§Veritas autem eſt quòd genus§

Opinio Aue.ꝙ genus non eſt prædicatũ primum.

Dicit ueritatem ad mentem ſuam,& dicit quòd genus non eſt prædicatum primum,nam non prædicatur.quia non ꝑdicatur de una ſpecie inquantum ipſum.i.conuertibiliter,ſed de pluribus

tamen

ſtum prædicatur, at prædicatum primum eſt, conuertibile & proprium ut ſæpius dictũ eſt. § Oportet ergo genus, §. i. ſi eẽt prędicatum primum tunc prędicaretur de natura ſibi æquali, quæ natura eſt ſubiecta formæ, quæ forma eſt ipſum genus, et ſic genus eſt forma ſolum potentialis. § Ille enim non diſcernit § Ponit deceptionem ipſius Themiſtii, & dicit quòd ipſe non ſciuit differentiam inter prædicationem generis, & alia quæ nõ ſunt propria ſubiecto, ſed putat oĩa eſſe prędicata pri. § Et ſic eũ qui ſcit § Monſtrat exemplo & dicit quod eſt, ſicut qui ſcit, quòd anguli duobus rectis inſunt Iſocheli, & non ſcit in eſſe ipſi naturæ æquali, cui primò ineſt. § Sic qui ſcit generis prædicationem de ſpecie § Non ſcit de natura propria ſed per accidens

Dubitatio.

¶ Sed dubitatur, quoniam ſupra in com. 30. & Ari. etiam in tx. dicit quod prædicatio generis de ſpecie, eſt in primo modo dicendi per ſe, ergo non per accidens prædicatur.

Solutio.

Reſpondetur, quòd per ſe capitur dupliciter. uno modo ut excludit omnem perſeitatem & ſic dictum Auer. eſſet falſum, ſi ſic ſumeretur. Alio modo ut excludit primitatem. & ſic eſt uerum ꝙ prædicatio generis de ſpecie eſt per accidens, respectiu primæ prædicationis. § Eadem ita ꝑ § Concludit ꝙ abijciatur a prædicatis demonſtrationis, prædicatio generis de ſpecie, & paſſionis ipſius generis de ſpecie, ut homo eſt ſenſibilis

Notato ꝙ Aue. docet quomodo prędicatio generis põt eſſe prima.

¶ Et cum dicit § Si autem quiſpiam §. Nunc dat modum, quõ prædicatio generis poteſt eſſe prima. Et aduertat ꝙ Auer. coactus uideatur dicere hoc. quoniam Ariſt. in ſuis libris, multa q̃ſita facit generis & ipſius ſpeciei. ut puta in Metaphyſices utrum ſpongia marinma ſit animal, & ſic dicit ꝙ poteſt eſſe prima quando proprie & particulariter profertur, & non abſolutè, ut dicendo, hõ eſt quoddam animal, & pro hoc uideas queſi. 2. Poſt. com. 94. nã ibi ampliori modo declaratur hoc.

Quæſtio, an uis demon. habeat iſtam cõditionem. ſ. primò, & ſi non hẽt an ſit dem. æquiuoca.

¶ Et ſic ab Auer. habemus ꝙ prædicatio generis excluditur a demonſtratione & poteſt eſſe prima, quando propriè profertur, & ꝙ demonſtratio quæ non habet prædicata prima, non eſt penitus demonſtratio, ſupereſt modo congregare rationes eius ſigillatim. ¶ Quarum prima eſt iſta, de inſufficientia, q̃a dixit ſi illa conditio. ſ. prima, non conueniſſet omni demonſtrationi, tunc fuiſſet inſufficiens ipſe Ariſt. nam debet dare conditionem communem omnibus demonſtrationis ſpeciebus; quapropter dicendum eſt, quòd illa conditio. ſ. primo, conuenit omni demonſtrationi, & non poteſt eſſe demonſtratio, niſi habeat illam conditionem, aliter Ariſt. mancus eſſet, ac diminutus.

Opi. Au. Prim. ratio Auerr.

¶ Secunda ratio, eſt ex definitione ipſius demonſtrationis, qm̃ demonſtratio ex tex. 9 procedit ex primis, ueris &c. ſed quod conuenit per definitionem, conuenit per ſe, & quod eſt per ſe, eſt de omni, ergo omnis demonſtratio habet primo prædicata, & ſi non habet, non eſt demonſtratio, quia caret definitione ipſius demonſtrationis, & ſi erit demonſtratio, non niſi æquiuocè erit.

Secũda ratio Au.

¶ Tertia ratio, ſumpta à definitione ipſius ueri, nam ueritas eſt illa, quæ facit acquirere rem, ut eſt apud naturam, ſed ſic eſt ꝙ demonſtratio facit acquirere iſtam ueram ſcientiam, ergo demonſtratio debet eſſe uti eſt apud naturam, ſed res apud naturam, eſt per cauſam primam & immediatã ergo ipſa demonſtratio debet eſſe per immediata & prima aliter non faceret acquirere ſcientiam, uti eſt apud naturam: & confirmatur dictis ipſius Auer. in quæſito. Tertio Poſterior. ubi dicit, ꝙ ſcientia uera eſt illa quæ facit nos ſimiles. Deo excelſo. & talem ſcientiam ueram acquirimus nos per ipſam demonſtrationem.

Tertia rõ Auerr.

¶ Quarta ratio eſt, quæ colligitur ex dictis ſuis. ſ. quod eſt per accidens facit deceptionem & nõ ſcientiã. quod non eſt primò eſt per accidens, ergo demonſtratio nõ prima, facit potius deceptionem, quam ſcientiam. ¶ Concludit, ergo Auerr. ꝙ demonſtratio quæ nõ habet prædicata prima, nõ eſt penitus demonſtratio.

Quarta rõ Auerr.

Auer. errauit.

¶ Sed animaduerſione dignum eſt, quòd Auerr. circa hoc. Primò contradicit ſibi ipſi. Secũdo Ar. &. Tertio contradicit ueritati. ¶ Et primò probatur ꝙ contradicat ſibi ipſi. quoniam ipſe Auer. in Epit. logic. quæſito 3. Poſterior dicit, ꝙ prædicatum primum eſt de conditione hui demonſtrationis ſimpliciter, quæ eſt definitio in potentia. & non demonſtratio quia & propter quid. Item in com. 10. dixit ꝙ demonſtrationes quæ ſunt mediatæ ſunt demonſtrationes per Poſterius.

Primo Au. contradicit ſibi ipſi.

¶ Secundò probatur ꝙ contradicat Ariſt. quia ſup. in tex. 14. aſſignat unum principium demonſtrationis, quod dicitur ſuppoſitio, quæ eſt demonſtrata in aliqua arte. & tamen eſt demonſtrationis principium Item 1. Topic. pri. dicit Ariſt. ꝙ demonſtratio non tantum eſt illa, quæ habet premiſſas immediatas, ſed etiam illa quæ ſumit fidẽ, à prima.

Secũdo Au contradicit Ari.

¶ Tertiò probatur ꝙ contradicat ueritati, quia Ariſt. demonſtratiuè probat in. 1. phyſ. quòd materia prima, eſt ingenita & incorruptibilis. Item in 8 phyſ. probauit ꝙ primus motor ſit æternus: & in. Secundo cœli ꝙ aqua ſit ſphærica. & quòd terra ſit ſphærica, & iſtæ probantur demonſtratiuè, & tamen nõ ſunt prædicata pri.

Tertia Au contradicit ueritatis.

¶ His uiſis reſtat reſpondere & ſoluere rationes ipſius Auerr. pro quarum ſolõne, q̃dã. ſuppõ. ſũt ¶ Primum eſt quòd demonſtratio dicitur Analogicè, per prius de demonſtratione ſimpliciter, & per poſterius de Alijs

Primum ꝑ ſuppoſitum

¶ Secũdum eſt, ꝙ demonſtratio ſimplex eſt dupliciter conſideranda, una eſt, quæ habet duas præmiſſas immediatas & earum concluſionem altera dicitur demonſtratio ſimplex, quæ dicitur cõpoſita, & eſt illa, quæ habet unam demonſtrationem præcedentem, & alteram ſubſequentem, & ſuæ præmiſſæ ſunt demonſtratæ per alteram demonſtrationem præcedentem. & hæc diſtinctio colligitur ab Ariſt. 1. Poſt. 43. & ab Auerr. in Epit. logic. cap. de ſyllogiſmo compoſito.

Secundum præſuppoſitum,

¶ Tertium eſt, quòd uerũ eſt duplex, unum quod correſpondet rei naturæ & agenti naturali. Alterum uerum eſt, quod dicitur reſpectu noſtri, ut puta procedere per effectum ad cauſam, nam non eſt im apud naturam, immo natura procedit econuerſo. ſ. à cauſa ad effectum ut ipſemet Auerr. protulit 2. Poſter. c. 94. & 95.

Tertium ꝑ ſuppoſitũ.

¶ Quartũ eſt, quòd aliquod eſſe per accidens, eſt dupliciter. uno modo ꝑ cauſam ſuam eſſentialem, & iſte modus licet dicatur per accidens, tamen non uerè & propriè: Alio modo eſt ut homo eſt albus, iſte modus eſt per accidens uere, quia albedo non ẽ cauſa hominis. His habitis præſuppoſitis, reſpondetur ad argumenta ipſius Auerr.

Quartum præſuppoſitum

¶ Ad primam eius rationem dicimus, ꝙ Ari. definit demonſtrationem ſimpliciter, ſicuti ſæpe ſæpius diximus, & iſta conditio, ſ. primò, competit tantum demonſtrationi ſimpliciter, neque propter hoc ipſe Ariſt. eſt diminutus, quia à cap. 30. dat alias cõditiones conuenientes demonſt. propter quid & quia & ſimiliter in. 2. Poſterio. cap. de cauſis.

Solutio primæ rõnis, Auerr.

¶ Ad ſecundam rationem, dicitur, ꝙ illa conditio conuenit omni demonſtrationi. ſ. quæ ibi definitur, ſed ibi definitur demõſtratio ſimpliciter, ergo conuenit etiam demonſtrationi ſimpliciter.

Solut. ſecũdæ rõnis Auerr.

¶ Ad tertiam rationem reſpondetur, ꝙ duplex eſt uerum ut ſupra diximus, uerum naturale, & uerum reſpectu noſtri, & licet aliæ demonſtrationes non faciant acquirere uerum naturale, tamen faciũt acquirere uerum ut ẽ apud nos, nam ut habetur.

Solutio tertiæ rõnis Auerr.

3. de aīā. 34. 35 & . 39. natura dedit nobis uiam procedēdi ab effectibus, tanquam, à nobis notioribus ad cauſam, & ſic procedit demonſtratio quia, quæ licet non facit acquirere uerum ut eſt apud naturam, tamen facit acquirere uerum ut eſt apud nos. ¶ *Ad quartam quoque rationem reſpondetur per diſtinctionem ſupradictam, ꝙ aliquid eſſe per accidens ſtat dupliciter. uno modo per cauſam. alio modo uerè: tunc dicitur, ꝙ illud ꝙ eſt per accidens facit deceptionem. ſ. illud quod eſt uerè per accidens. At illud quod uidetur per accidens & eſt per cauſam ſuam non facit deceptionem: & illæ demonſtrationes quæ ſunt tali modo. ſ. mediatæ, ſunt demonſtrationes quia. & licet non ſint demonſtrationes per prius, ſunt tamen per poſterius, & non excluduntur, à genere demonſtrationis, uelut ſuperius dictum eſt ſæpiſſimè, & in proprio quæſito de Regreſſu demōſtratiuo, qđ paucis ab annis ego. Gometius ſub Bald. nomine edidi.*

Solū quartæ rationis Auerr.

FINIS.

LAVS DEO.

REGISTRO.

ABCDEFGHIKLMNOPQRST.

Omnes Sunt Duerni.

GOMETIVS PAGANVS NEAPOLITANVS FRANCISCANVS CONVENTVALIS CANDIDIS LECTORIBVS EXC. NAR.

CAETERORVM Textuum, *commentariorumque expoſitio, propediem Sole clarior prodibit: eā namq; ī præſētiarū (ſicuti me facturū propoſueram.) urgentiſſimis præpeditus negotijs, haudquaquàm explere potui: uerùm ſi omnibus philoſophiæ ſtudioſis expoſitionis huius, partem hanc gratiſſimam eſſe cognouero. Secundi quoq; libri Poſteriorū Analyticorum Ariſtotelis Expoſitionem quàm primum in lucem edere elaborabo: Amplius candidos lectores monere uolui, ut ſi quid per incuriam, impolitum, ac diſſonum, in huiuſmodi impreſſione inuenerint, offenderintq;, illud quæſo omne Chalcographorum imperitiæ, ſegnitiei, atque ſocordiæ condonare uelint.*

Ζανκλαίου φραγκίσκου Βαλιστηρίου
σικελοῦ Τετράστιχον.

Βρεχυπελῆ ἄτις χαὶ ἔυτακτοί γε θαλᾶσσῃ
φιλοσόφου τέχνῃ δέξιον. ἔργον ἰδού.
Οὐ κομίτιος; ὅς κομέτης μᾶλλον ἔδωκε
Ἄλλοι Βαλδοΐνῳ; φασὶ Ἀριστοτέλους.

Φραγκίσκου Βρούνου κονβεντουαλίου.

ὅς μόνος, ἄλλος ἄν οὐχ εὑρίσκεται ἄχρι πανπρὸς
τῶν μὲν Ἀριστοτέλους καὶ τὴν διάνοιαν ἑρμηνεύων
ὁ τυπόμενος τῶν Βαλδοΐνου κομέτιος ἐστὶν,
οὐ διὰ τοῦτο δ᾽ αὐτὸς ἀεὶ γε μετὰ ὁ μέγιστος;

EIVSDEM ZAN: FRANCISCI BALISTERII SICVLI.

Lychnus Ariſtotelis fuit alter Auerroës, aſt Hic
Cometius. Sol, quo ſcriptor uterq; patet.

ZAN. FRANCISCI BALISTERII. SICVLI.

Lumen Ariſtoteli ſi tradit Auerroës, ille
Cometius multò lucidiora refert.
Dum ſiquidem explanat commenta Auerrois, æquè
Quæ latuere diu pandit Ariſtotelis.